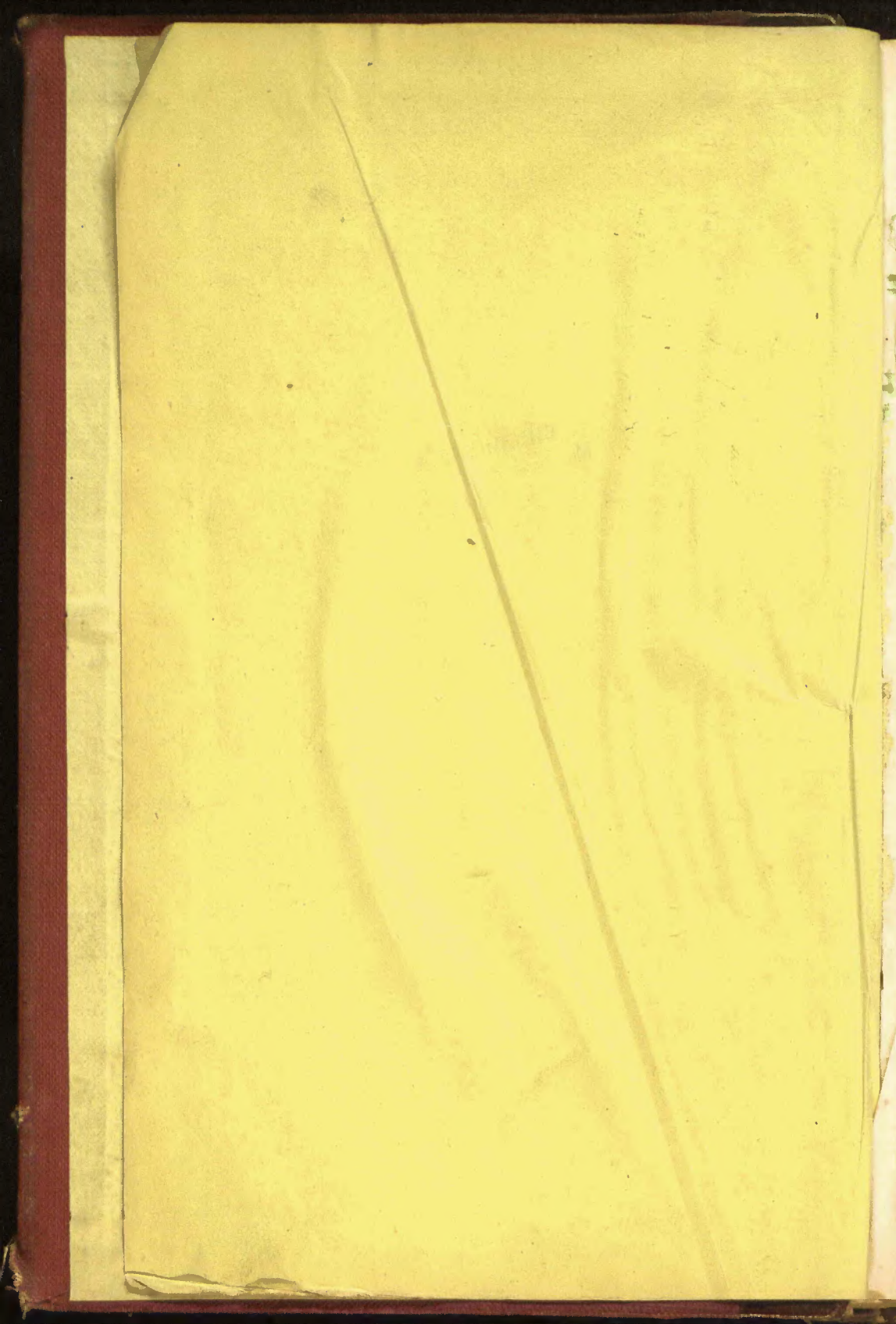

1861-534

B 98158

БИБЛИОТЕКА
Марко Д. Балбановъ

№ 9775

БЪЛГАРСКИ

БАН
2.
1861/534

НАРОДНИ ПЪСНИ

СОБРАНИ

ОДЪ

БРАТЯ МИЛАДИНОВЦИ

ДИМИТРИЯ И КОНСТАНТИНА

И ИЗДАНИ ОДЪ

КОНСТАНТИНА

БИБЛИОТЕКА
Марко Д. Балабановъ

ПРОВЕРКА
2004

ВЪ ЗАГРЕБЪ

ВЪ КНИГОПЕЧАТНИЦА-ТА НА А. ЯКИЧА.

1861.

250442

BY APPOINTMENT

REPORT OF THE

COMMISSIONERS OF THE

LAND OFFICE

FOR THE YEAR

1880

WASHINGTON

GOVERNMENT PRINTING OFFICE

1881

БИБЛИОТЕКА
Марко Д. Балабановъ

На Негова Превозвишеность и Пресвѣтлость

Господина

ЈОСИПА ЈУРІЯ СТРОССМАЙЕРА

Епископъ босански или дяковачки и сремски, узпрестолникъ на негова свѣтость, апост. управитель на белградска-та и смедеревска-та епископія, римски графъ, на н. цар. кр. величество действителни тайни совѣтникъ, дворски духовникъ, вировитички велики жупанъ, извънредни държавни совѣтникъ, докторъ на философія-та и богословія-та, изящни-те науки и пр. и пр. и пр.

Великодушни-отъ покровитель на народна-та книжнина

Со найглобоко уважніе

Посвѣщаватъ

Издавателъ-отъ.

The first of these is the...

London

JOHN HOPKINS UNIVERSITY

London, Johns Hopkins University, Baltimore, Maryland, U.S.A. The first of these is the...

Johns Hopkins University, Baltimore, Maryland, U.S.A.

Co. Baltimore, Maryland

Johns Hopkins University

ВАША ПРЕВОЗВИШЕНОСТЪ

И ПРЕСВѢТЛОСТЪ!

БИБЛИОТЕКА

Марко Д. Балабановъ

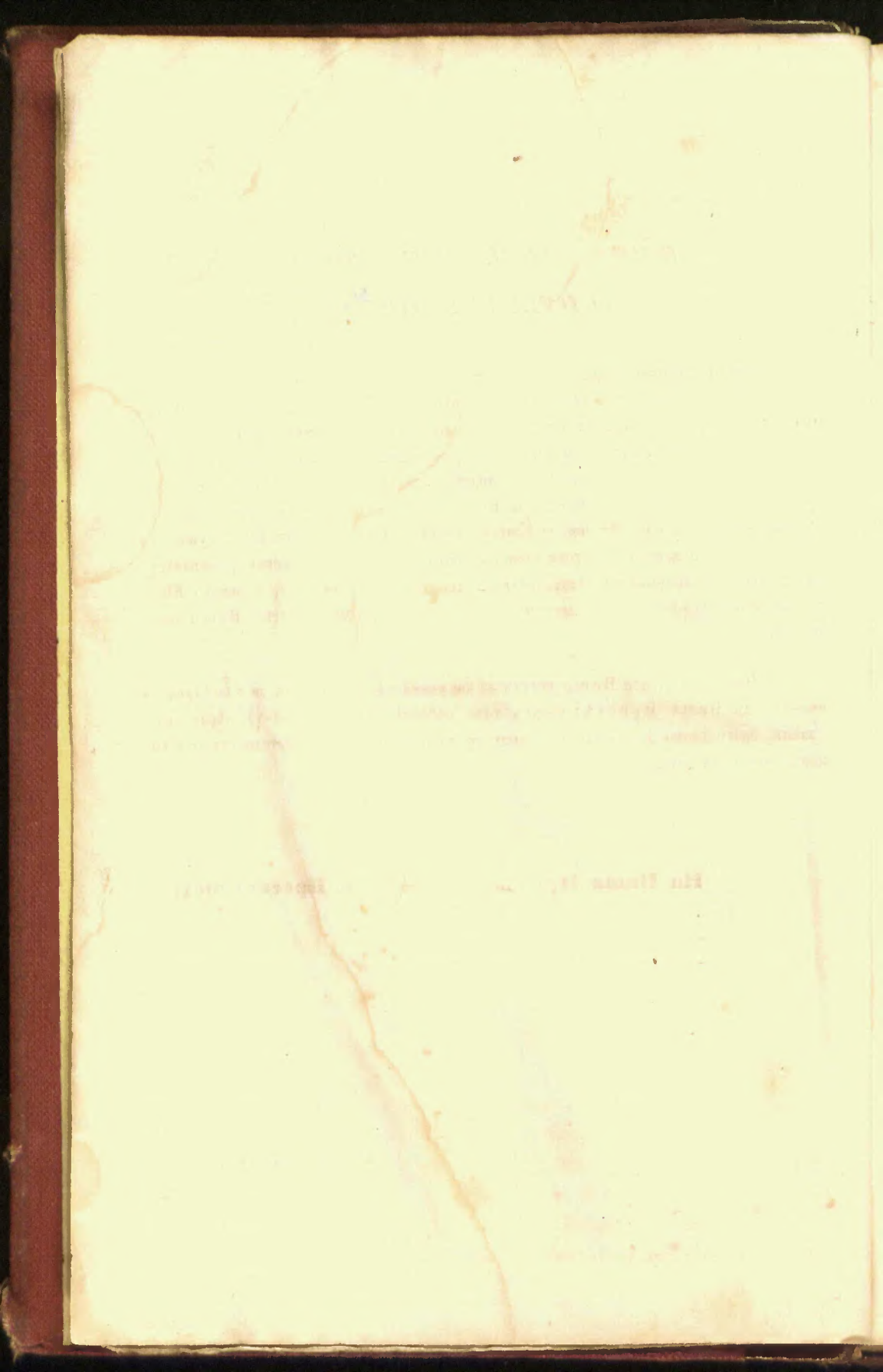
Предъ неколку години Български-ве пѣсни собрани, още много време ке стоюха закопани въ неизвѣстность, ако не бѣше високо-то Ваше участие. Ваша Пресвѣтлость глобоко почувствува че народно-то образование ю найголемо-то ржчателство за благоденствие-то одъ народ-отъ; и пищо предъ него не щадешемъ, щедро 'секога и 'секаде помогна въ полезни издавана и училишни потребности. При 'сп-те тие благородни стремленія Ваша Превозвишеность благоизволи да обжрии вниманіе и на найюжни-те Славяни Българи и да покажить великодушно-то ъ участие въ издаваше-то на това общеплезно сокровище; и на конецъ, окрилатена одъ народно-то доброжелателство, захвати найплодородна-та идея, и основа Югославянска-та Академія, той драгоцененъ вепецъ на толку големи Ваши благоденія.

При такви сійини Ваши услуги на книжнина-та сѣ осемидх да посвѣтамъ на име-то одъ Ваша Пресвѣтлость това собрание одъ народни-те пѣсни, кое, молямъ, благосклоно да примить заедно со глобока-та ми признателность, со коя имамъ честь да останамъ

На Ваша Превозвишеность и Пресвѣтлость

Найпокорни слуга

К. Миладиновъ.

Предговоръ.

'Си-ве почти пѣсни сѣ слушани отъ жепи; седма-та одъ нихъ часть сѣ собрани одъ восточни-те, и други-те одъ западни-те стѣрни, имено: Одъ Панагюрище, Софія, Струмишко, Кукушко, Воденско, Костурско, Веленко, Дебарско, Прилепско, Охритско, Струшко и Битолско. Найповике пѣсни сѣ собрани отъ Струга, Прилепъ, Кукушъ и Панагюрище. Богатство-то одъ пѣсни-те не исцѣрпано. Въ Струга сѣде една девойка ни каза до сто и педесетъ прекрасни пѣсни, одъ кои повике юначки. Така и 'си-те почти Прилепски една стара жена ни каза. Пренишвесемъ толку пѣсни, мислитъ човѣкъ че сѣ исцѣрпн 'се-то богатство; но кога помнивитъ во друга махала, тамо нахожатъ много други пѣсни, како одъ новъ изворъ. За това требитъ да чекаме още много други да сѣ прикладатъ на овие пѣсни, ако любопитенъ човѣкъ издирвитъ това. Найповике пѣсни сѣ слушани въ Струга одъ Депа Кавайова, въ Прилепъ одъ Гюргя Коте'а; въ Панагюрище одъ Хаджи Марія Х. Томова. — Отъ 'си-те найголема благодарность за това общеполезно собраніе заслужили со искрено-то имъ усердіе Г. В. Чолаковъ, кой снабди насъ со 'си-те почти пѣсни отъ восточни-те стѣрни; и Г. Р. Жинзифовъ, кой найповике ни помогна со пѣсни и обичан отъ западни-те стѣрни.

После пѣсни-те сѣ прикладени обичан свадбени и годишени, 'секакви вѣрованія, игри, пословици, преданія, гатанки, и собствени народни имина. Огромност-та одъ кинга-ва не позволи да сѣ печататъ Б. слова, и пѣсни-те со поти.

Правописъ употребихме по возможност-та најлесенъ и најсходенъ со произношеніе-то одъ слова-та; напр. вместо три-те букви ъ,

ь, ж, кои имаеть еднакво произношеніе, употребихме една ж; напр. сѣнце, сѣрце рѣка, вм. сѣнце, сѣрце, рѣка. Къде по грам. правила сѣ пишеть ж, но сѣ произносить а, сѣ употреби послѣдно-во. Еднакво сѣ грижехме да предадиме вѣрно народно-то произношеніе, по кое сѣ водить тукашни-отъ правопись; напр. млатъ, потъ, ретъ мегю, браки; и др. вм. младъ, подъ, редъ, медъу, братья. Еднакво човек-отъ или човѣкъ-жтъ, вм. човѣкъ-тъ и др. Апостроф-отъ сѣ употреби къде по наречія сѣ нежьляеть букви; напр. не'вста, 'уба'а, ду'о'и, зме'о'и, 'отъ, напра'амъ, до'итъ зе'итъ, на'втъ, и др. вм. невѣста, хубава, духови, змехови, хотъ (ходъ), направамъ, дойдитъ, земитъ, найдатъ и др. Писахмекъ (нежъ) вин. пад. за одличіе одъ мест. на първо-то лице я; освемѣтїе друго ѝ (со удареніе) ю союзъ. Удареніе-то и апостроф-отъ сѣ употребиха за одличіе и на други слова, кои имаеть еднакво произношеніе; напр. сѣ помог. глаголь (сетъ, сж); 'се (все). — Сї помог. глаголь (сужъ, сї); 'си (вси); си (безъ удар. и апост.) местоименіе. — Нї (намъ); ни отрицателно наречіе. Нѣ (насъ); не (безъ удар.) отр. наречіе. И (со уд.) дат. пад. вм. нейдзъ; 'и (ъи, ги); и (безъ удар.) союзъ. — ѣ, ѣ вм. ѣж; ѣ (безъ удар.) дат. пад. (ї, нейдзъ). Ъ-отъ сторенъ одъ я, сѣ употребить къде по други поднаречія имать я; още на дат. падежъ, и 'сегдека сѣ произносить како е; напр. невѣста (невѣста), голѣма (голяма), нейдзъ, менъ; и др. сѣ произносить невѣста голема, нейдзе, мене; освемѣтъ (ї, нейдзъ) кое 'секога зъ произносить како ю. Ъ употребихме и во трекъ-то лице одъ мпж. число, напр. пишѣтъ, пїтъ и др. Оче та (тебе); та и да (со уд.) союзъ преп.; да (безъ уд.) союзъ; нема (= да не); нема (= не има); нѣма (няма) и др. Со удареніе още ю назначенъ винит падежъ, кога не можить лесно да сѣ узнаить кой ю вин. падежъ; напр. Разделина майка плетить; тога коня детѣ ми го учить и др.

Въ пѣснн-те сѣ употребвать падежи дателни, винителни, и творителни едини пѣти во найстари-отъ имъ видъ; напр. брату, брата; коню, коня; вѣкомъ, гласомъ; зме'отому, ратаетого, човѣкатого; ѝ, Бояши и др. Еднакво и въ разговорни-отъ языкъ, особено въ собствени-те имена, тїе падежи одъ единст. число (въ местим. и во мпж.) сѣ довардиха, напр. Николу, брата, кумотому, човѣкотому, човѣкатого (въ Струга); вѣкомъ; менъ, ѣ, нейдзъ, нияъ, нихъ; и др. — Други достозамечателни употребленія одъ падежи-те сѣ стретвать, имено местоименія-та, кои по време, склопени на конец-отъ со корец-отъ, сто-

риха окончаніе-то (кое со преименія-та си чинить падежи-те), тіе местопменія да сѣ отдалечени одъ слова-та, на кон сѣ односать како падежи; напр. Стоянтъ въ майка велеше, вм. майка-въ (майкѣ); майка Павель му предумвить; да го видишь твой-го брата, еднакво: како майка ке въ кажатъ, (майкѣ); бѣла Яна въ притекпа (Янѣ); и говоритъ 'уба'а Янѣ; (тога коня дете ми го учить; помоли ся свѣти Петру); и си ѣвеча Бояна (Боянѣ) и др.

Членъ одъ мъшки-отъ родъ сѣ употребить ѣтъ, атъ, о, отъ. Сѣ употребать 1) ѣтъ — по край Дунавски-те мѣста до Търновско; 2) атъ — по край Балкански-те северни стѣрни; 3) а — на обе-те стѣрни отъ Балкан-отъ, особено во Тракія; 4) о — одъ Сереско, доходвещемъ до Кукушко, по дължина-та од Родипи до Самоковско, (Созійско) и сѣ извѣртивить до северни-те стѣрни отъ Македопія; 5) отъ — на 'си-те други западни стѣрни, како Охридско, Прилепско, Битољско. Множ. число одъ мъшки-отъ и женски-отъ родъ те (во 'си-те западни стѣрни), а тѣ (тѣ) или ти (во восточни-те).

Погоре казахме че 'си-ве почти пѣсни сѣ слушани одъ жени. Това, мислиме, ке приносиť въ удивленіе 'секого, кой не знантъ одъ близу наши-отъ народъ; за това не ке бѣше несовместно, ако нешто сѣ речить за народно-то хоро, това училище, кѣде сѣ усовършенствувала народна-та ни поезія. Въ Струга на неголемн-те празници въ 'секоя махала сѣ чинить хоро; а во големн-те, како Велигденъ, Гургевденъ и др. 'си-те момн сѣ берать на некая градина надворъ одъ варош-отъ и чинить едно дълго хоро, кое водить танчарка-та со некая пѣсна. Половина одъ хоро-то въ помогвить на пееше-то, а друга-та половина преземвить 'секои стихъ дури да сѣ свѣршинть пѣсна-та. Тога хороводка-та или танчарка-та устѣпвить место-то си на друга-та мома, коя ке до нея, и коя зафацать да водить хоро-то; а тая сѣ фацать на край-отъ. Кога сѣ свѣршинть друга-та пѣсна, пакъ втора-та хороводка сѣ фацать на край-отъ, а тая що ке по нея сѣ чинить хороводка; и така со редъ 'си-те момн сѣ чинать хороводки неколку пѣти, ако хоро-то сѣ продължи много време. Но обикновено танец-отъ повике водить тая мома, коя иматъ хубавъ гласъ и знантъ многу пѣсни. Танци-те още сѣ чинать подъ звук-отъ одъ гайда-та, или други свирби, на кон малу по малу фати да отстѣпвить место пееше-то. Такви народни хора сѣ чинеле и въ други-те градица како въ Охридъ, и Битоля и др. Кѣде влезе порано употребленіе-то одъ свирба-та. Въ

Струга предъ неколку години во големи-те празници хоро-то е чинеше околу црква-та, кѣде сѣ виѣха три хора: едно одъ девојки, друго одъ невѣсти, претъ одъ юнаци. Во Кукушъ на Велигденъ еднакво сѣ бератъ на едно место, кѣде моми-те играетъ на две или три хора, кои на играње-то сѣ здружватъ на едно много любопитно. 'Си-те моми двесте, триста или повике ситно подтврчатъ едновременно и беспогрешно, (кога сѣ слушатъ шумъ дѣлгъ и едиомеренъ); а после три чекори медлено едновременно сѣ вращаетъ, и по 'сѣ-та дѣлжина сѣ слушатъ едиомеренъ тропотъ од чевли-те имъ.

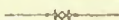
Еднакви хора сѣ чинатъ и во источни-те стѣрни, по повеликолеппи въ големи-те села. Въ Панагюрище (по свѣдѣние-то на Г. В. Чолакова) въ 'секој празникъ въ четири-те махали сѣ чинитъ по едно хоро, кое обикновено сѣ вкршитъ со пѣсна или гайда. Часъ предъ заходание-то одъ сѣнце-то моми-те сѣ распушатъ, и пакъ 'секоя по махала-та со котли или стовна сѣ собираатъ на определена и за хоро способна чешма, кѣде вторично зафацнетъ хоро-то, кое сѣ продолжаватъ половина часъ. На едно общо хоро сѣ собираетъ моми-те кога водатъ некој момѣ на венчање. Тамо пречекватъ другарка-та имъ, како да искатъ последни пакъ да ѣ видатъ между нихъ, и после да ѣ поспрататъ въ невѣстински-отъ крагъ. Дури сѣ свкршитъ венчање-то и излезатъ одъ црковъ, моми-те надворъ продолжаватъ хоро-то, а после разходитъ 'секоя дома. Тие моми, кои обикновено водатъ хоро-то, и знаатъ многу пѣсни сѣ една или две въ едно село или градище. Одъ такви хороводители сѣ собрани најповике-то одъ тѣ пѣсни. Итнасетина сѣ слушани одъ сѣпси (вид. 29, 30, 38, 47, 50, 55, 101, 143, 173 и неколку други).

Пѣсни-ве сѣ разделени на Самовилски, Црковни, Юпачки, Овчарски, Жаловни, Смешни, *Любовни, Свадебни, Лазарски и Жетварски. На юпачки-те подходить Самовилски-те, Црковни-те и Овчарски-те; на Любовни-те 'си-те други. (До Самовилски-те сѣ кладени пѣсни подъ име „други стари,“ во кои повике сѣ представятъ да говоратъ дѣрва-та, птици-те и други животни). Това разделение по строга смисъл не ѣ довардено. Одъ неколку пѣсни сме избрали похарна-та. Еднакви пѣсни сѣ кладени едни пакти две или три, кога обе-те или три-то по поднаречие-то или содржаніе-то имъ сѣ любопитни. Медю пѣсни-те въ некои живо сѣ отражаватъ глобока старина со вѣрованія, кои сѣ односитъ дури на предхристиянски-те времена; во други тие сѣ смешани со полови

идеи; и така една частъ одъ пѣсна-та принадлежить на стари, друга на нови времена; а во други сѣ огледвить старина-та подъ ново облекло. Во обще 'си-ве пѣсни, освемъ неколку малобройни, имаеть печать одъ народно-то просто, ясно и силно творчество, кое така живо трогать сѣрца-та ни. Народ-отъ нашъ въ найголема-та простота развиль въ себе си божева-та умствена дарба; той чрезъ земледелие-то приближенъ до природа-та, живять въ 'секогашни сношенія со неа, така да речиме, сѣ разговорить со неа, сѣ одушевлявать отъ неа, и цѣрпнить тѣе богати изреченя, кои така силно поражаваеть насъ со необикновена-та имъ хубавина и виразителность. И чужи-те пѣсни, по народни-осъ духъ изречени, имаеть свои-те красоти; а кога поминвать у насъ безъ да сѣ слять по народни-отъ духъ, како това сѣ чинить во нови по подражаніе преземани пѣсни, тога произлеглиъ неадекватность, коя доходить до отвращеніе.

Народни-те пѣсни сѣ показалька на степен-отъ одъ умствено-то развитіе одъ народ-отъ, и огледало на негови-отъ животъ. Народ-отъ въ пѣсни изливають чувства-та си, въ нихъ увековечвить живот-отъ му, и давнишни-те му подвиги, въ нихъ находвить душевна храна и развлеченіе; за това въ жалба и въ радость, на свадба и хоро, на жтва и грозѣбраніе, на везаніе и преденіе, по поле и по гори, щедро изливають пѣсни-те, како одъ богатъ извор; за тоаа можить да сѣ рчитъ, че, народ-отъ је 'секогашенъ и великъ пѣвецъ. У народи-те со кон той живсаљ по соседство или смешанъ сѣ стретвать еднакви пѣсни напр. у Власи-те (Цицари-те пес. 73), у Гѣрци-те (песн. 200); [еднаква Краковска пѣсна (вид. 262)]. Но найповике песни сходни имать сѣ Хорвато-Сѣрбски-те особено тѣе, кои сѣ вѣртать околу време-то одъ Марка Краље, и современи-те му герои. По разнообразни-те обстоятелства, кои сѣ искажвать, сѣ употребвать и разни стихови кѣси или дѣлги; така сѣ стретвать редови со четири, пстъ, шесть, седумъ, осумъ деветъ, десетъ, едина'есетъ, дванаесетъ, тринна'есетъ, четиринна'есетъ и петнаесетъ слогови. Одъ 'си-те найповике сѣ употребвать десетосложни-те, и осмосложни-те; и обе-те, кога удареніе-то имаеть на втори-отъ слогъ, призимаеть необикновена живость и сила. Десетосложни-те принадлежать на юначка-та (епическа-та) епоха; Осмосложни-те је преходъ одъ неа на понови времена, во кон сѣ проявили силни 'секакви движенія; за това и осмосложни-отъ, особено кога удареніе-то је на втори-отъ слогъ, је лекъ и бистръ како 'секавица, и силенъ како

рофя (громъ). Обе-те съ употребватъ на юначки-те пѣсни; а осмо-
 сложни-отъ по лекост-та му преходитъ въ любовни-те, въ кои най-
 повике съ употребитъ; еднакво и десетосложни-отъ по медлена-та му
 равноуменость преходитъ во други. Четири-сложни-отъ и шестослож-
 ни-отъ съ употребватъ со еднакво течение на бистри и лесни изрекве-
 ния. Дванаесетосложни-отъ повике съ употребитъ со еднаква сораз-
 мерна бистрота на жаловни искажувания (вид. 229, 169, 232 и др.);
 еднакво и четиринаесетосложни-отъ по, со заметна медленость (вид.
 218, 224).

САМОВИЛКИ.

1.

Јованъ Поповъ и Самовила.

Отъ Струга.

Киписаъ ми Јо'анъ Поповъ,
Да ми о'иѣ на Велигденъ
На Велигденъ на ораниѣ,
И ми пойде до пол-цѣти,
И излезе Самовила
Самовила Самогорска,
Цѣтища-та му предстрети:
„Врат' сѣ, врати Јо'анъ Поповъ,
Не одай ми на Велигденъ
На Велигденъ на ораниѣ!“
Јо'анъ лепо говореше:
„Бегай, бегай Самовило!
Дан' ти слезамъ отъ моя-ва
Отъ моя-ва бѣрза коня,
Дан' те фатамъ за твоя-та
За твоя-та руса коса,
Дан' те вѣрзамъ бѣрзу коню
Бѣрзу коню за опашка,
Дан' те влечамъ, како брана.
Сѣ разлюти Самовила,
Та отпуши руса коса,
Му соннала бѣрза коня,
Да му пиѣтъ цѣрни очи.

Сѣ палюти Јо'анъ Поповъ,
Та ѣ фати Самовила,
Та ѣ фати за нейдзина
За нейдзина руса коса,
Та ѣ вѣрза бѣрзу коню
Бѣрзу коню за опашка,
Ѣ повлече, како брана.
Си ѣ носѣ дури дома;
Отъ далску Майкѣ викатъ:
„Я излези мила Майко!
от' ти носамъ не'естица
Не'естица Самовилска,
Тебѣ, майко, отменица,
Татко-ѣ бѣла променица,
Брату перче печешлапо,
Сестрѣ леса улетена.“
Ѣ заключи десно крило
Десно крило въ шаренъ ковчегъ.
И седела три години,
Постигнала мѣшко дете,
И канила чесна кума;
Ѣ крѣстиле мѣшко дете.
И ми дошла кумашина

Кумашина говореше:

„А не'есто Самовило!
Малу 'оро да поиграшъ.
Малу 'оро Самовилско!“

Самовила говореше:

„Айви вѣс чесни куми!
Нек' ми пуцить Жо'анъ Поповъ
Нек' ми пуцить десно крило,
Така 'оро да поигра.“ —

„А не'есто Самовило!
Бѣра немашь, ке побегнишь.“

Самовила говореше:

„А егиди Жо'анъ Поповъ!
Ако те страфъ даи' побегна,
Затворите мали врати
Мали врати и големи,
Така 'оро да поигра.“

Затвориле мали врати

Мали врати и големи,

'В отключи десно крило.

Колку 'оро заиграла,

Излетала пизъ баджа-та,

Свекърва ъ привикала:

„А не'есмо Самовило!

Дете плачить за лелянѣ

За лелянѣ, за цицанѣ.“

Самовила говореше:

„Кога ке ми дете плачить
Дете плачить за цицанѣ,
Да го клаишь подъ стрѣи-те,

Ке заросамъ ситна роса,

Ке надоямъ мѣшко дете.

Кога ке ми дете плачить

Дете плачить за лелянѣ,

Да го клаишь на кревет-отъ,

Ке повс'амъ тї'окъ ветаръ,

Ке залелямъ мѣшко дете.“

Съ измами свекърва ъ;

Кога дете заплачило

Заплачило за лелянѣ,

Си го кладе на кревет-отъ,

Не повеа тї'окъ ветаръ,

Тук' сѣ впуци Самовила,

Си го зеде мѣшко дете.

И сѣ пофали Жо'ану:

„А егиди Жо'анъ Поповъ!

Що ти сѣ тебѣ чинеше,

От' ке държишь Самовила

Самовила за любешѣ!“

2.

Велиденска.

Отъ Прилепъ.

Оро ми играле триста Самовили,

На вкрѣъ на плашина, на рамна рудина;

Оро ми играле, Мефтера немале.

Мефтера дочуле дурн градъ Битоля;

„Кого ду пуциме, Мефтера да земить?

Аи да пуциме, Гюргя Самовила,

Гюргя Самовила на крайна девойка;

Тая бърго 'одить и бърго до'одить.“

И ми ѝ пуциле Гюргя Самовила
Гюргя Самовила на крайна девойка.
Двашъ ми ѝ трепнала, треки пѣтъ летнала;
Та ми ѝ отишла дури градъ Битоля.
Тамо си го найде Дима ке ѣ ручатъ;
По тилъ го удрила, зѣби испаднале;
Въ глава го удрила очи некокнале;
И ми го донесла на вѣрѣ на планина,
На вѣрѣ на планина на рамна рудина.
Тогая говореше стара Самовила:
„Свири, Димо, свири, ако намъ падевиришъ,
Ке ти ѝ да'име Гюргя Самовила
Гюргя Самовила на крайна девойка.“
Свирилъ Димо свирилъ, три дни дни и три ноке,
Три дни и три ноке, и ми ѝ падевирилъ.
И му ѝ дадо'а Гюргя Самовила,
И си ѝ однесе Димо въ градъ Битоля,
И си ѝ однесе во своя-та куки;
И той си затвори баджи и мѣзгалки;
И той си ѝ дѣржа токму три години.
Тая му стигнала едно мѣшко дете.
И ми кашилъ кум-отъ, да го крѣститъ дете.
И тогая му рече Гюргя Самовила:
„Отвори си Димо баджи и мѣзгалки,
Сега Димо нигде веке не побегвалъ,
Защо я си имамъ то'а мѣшко дете.“
И сѣ измами Димо и си отвори.
Двашъ ми ѝ трепнала, треки пѣтъ летнала,
И си оста'ила то'а мѣшко дете,
И си ѝ отишла отъ ке ѝ та дошла.

3.

Самовилско дзиздање.

Градъ градила Самовила
Ни на небо, ни на земи,
Туку така подъ облака;
Що диредзи ми рѣдеше

’Се юнаци отбирани.
Що пармаци ми рѣдеше
’Се девойки отбирани;
Що пенджерни ми рѣдеше

’Се дечина отбирани.
Едно не ѝ дофасало
То’а що ѝ спроти сжице.
Марко иматъ мъшко дете
Мъшко дете прегалено;
и го зеде мъшко дете,
Да го кла’нтъ на прозирици.

Марко ѝ сѣ мило молитъ:
„Самовило мила сестро!
Тебѣ ти сѣ мило молямъ,
Да ми гледашъ мъшко дете;
То’а ми ѝ прегалено,
Бърго вода да му давашъ!“

3.

Отъ Струга.

Сжице—но ми ѝ на за’одъ,
Самовила ѝ задъ гора,
Мирче войвода предъ неа,
Бърза ѝ коня водеше,
Цървенъ ѝ байракъ посеше.
Мирче войвода говоритъ:
„Самовила—ле, Майко—ле!
Доста ти коня поводиѣ,
Доста ти байракъ поносиѣ.“
И Самовила вореше:
„Поводи Мирче поводи,
И цървенъ байракъ поноси
До зелени—не ливагѣ,
До студени—не кладенци.
Тамо сѣ женитъ Янкула;
Деветъ си сестри канило,
Десета сестра не кани
Десета сестра Коприна.“
Коприна во дворъ седеше,
Грумкѣ си керкѣ чешлаше,
Како ѝ лепо чешлаше,
Така ѝ лепо плетеше,
Така ѝ ука учеше:
„Грумко—ле керко, Грумко—ле!
Кога ќе одишъ у вуйка
У вуйка, керко, на свадба,
Дан’ фатишъ о’ро наколу,

Дан’ пуцишъ сая до земни,
Дан’ крешитъ превезъ отъ очи;
Дан’ те догле’атъ вуйко ти
Вуйко ти, керко, Янкула;
От’ ѝ вуйко ти невѣренъ
Невѣренъ, керко, безъ вѣра,
дан’ ми ти крешитъ страмота.“
Грумка отиде на свадба,
Грумка си майка не почу;
Си фати о’ро наколу,
Си пуци сая до земни,
Си крена превезъ отъ очи.
Ми ѝ догле’а вуйко ѝ,
Вуйко ѝ лепо говоритъ:
„Свато’н, бѣли свато’н!
Не преполивите пушки—те,
Не презобвите коњи—те,
Не’еста ни ѝ во дворѣ.“
Грумка го вуйка дочула,
И люто ми прокъпнала:
„Офъ леле боже милечекъ!
Зароси роса кърва’а,
И погорещи каменя,
Потълчете го вуйка ми
Вуйка ми, боже, Янкула!“
Како ми Грумка прокъпна,
Пушта сѣ клѣтва Фатила.

Зароси роса кърва'а,
И погорещи камения,

И потълко'е вуйко ъ.

5.

Руса Стана и Самовила.

Отъ Струга.

Ми станала руса Стана
На утриня на Велигденъ,
Съ промена, съ наружи,
Да ми о'итъ рано въ църковъ.
Станѣ майка покарала:
„Айти Стано, мила керко!
Не 'одай ми рано въ църква;
Въ църковъ иматъ многу гяци,
Въ тебе ке съ упулееъ,
църкви ке съ уборееъ.“
Съ малютн руса Стана,
Та си зеде бѣла парта,
Си отиде во градина,
Та си седна подъ трандафиъ.
Колку парта ми отвила,
И ъ дойде Самовила
Самовила самогорска,
Самогорска прекуморска,
Ѣ се фърли на рамена:
Стани, Стано, да ме дарвишь
Отъ твое-то бѣло лице!“
Руса Стана говореше:
„Айти тебѣ Самовило,
Айде майка да те дарвить
Отъ мое-то бѣло платно!“
„А егиди русо смапо!
Да бѣфъ брала бѣло платно,
Би ъ гора заградила

За юнаци, за девойки;
Туку стани да ме дарвишь
За твои-те църни очи!“
„Айде, айде Самовило!
Айде майка да те дарвить
Отъ мое-то бѣло руво!“
„А егиди руса Стано!
Да бѣфъ брала бѣло руво,
Ке бѣфъ дѣбѣ изоблекла;
Туку стани да ме дарвишь
За твое-то бѣло гърло!“
Стана лепо говореше:
Айде майка да те дарвить
За мон-отъ ко'анъ герданъ!“
„А егиди руса Стано!
Да дѣфъ брама ко'анъ герданъ,
Сж'та гора кѣ ъ обко'афъ
'Се со злато, и со стрebro
За уба'н девойки,
За свършени юнаци.“
Съ разлюти Самовила,
Ѣ отвърти църни очи
Църни очи отъ глобо'и,
Бѣли рѣце отъ рамона,
Бжрзи подзе отъ колена. —
„Ето тебѣ руса Стано!
Какъ съ везитъ на велигденъ
На велигденъ на добаръ денъ!“

Неда и Самовила.

Отъ Струга.

Кинисала бѣла Неда,
Да ми одитъ на планина
На планина со промена,
Да променитъ деветъ брака,
И десето братучеда.
Недѣ ъ сѣ вода спило;
И ъ воршиѣ деветъ брака
И десето братучеда:
„Менѣ ми сѣ вода спило,
Кѣде имать студна вода?“
И ъ ворѣтъ деветъ брака
И десето братучеда:
„Слезн, Недо, подѣ планина,
Тамо имать два кладенца,
Еденѣ студенѣ, други тополѣ;
Студени—отѣ за пиенѣ,
А топли—отѣ за перене.
Тамо имать жѣлто цвѣке,
Жѣлто цвѣке Самовилско,
Самовилско самогорско.“

Малу Неда не дочѣла,
И ми слегла подѣ планина,
Сѣ навила студна вода,
Изгазила жѣлто цвѣке
Жѣлто цвѣке Самовилско,
Самовилско самогорско.
Ѣ дойдо'е Самовили
Самовили самогорски:
„Дай ми, Недо, цѣрни очи!“
„Айви вио Самовили,
Самовили самогорски!
Да изиграѣ денѣ Лазара,
Денѣ Лазара, денѣ Велигденѣ,
Денѣ Велигденѣ, денѣ Дюргев-денѣ;
Денѣ Гюргев-денѣ, денѣ Петров-денѣ,
Денѣ Петров-денѣ, денѣ Спасов-
денѣ.“
ѣ оста'н да изиграѣ
Да изиграѣ, да испентѣ.

Ангелина и морска Самовила.

Отъ Прилепѣ.

„Ангелино Самовилска зово!
Не 'оди во гора, не бери ми бижки,
Не бери ми бижки, не суши ми гора,
Не суши ми гора, брата да лекуешъ;
Братѣ сѣ не лекуетѣ.
Брата ти любитѣ морска Самовила;
Ако не веру'ашъ, изкачи сѣ горе,

На върхъ на планина, на рама рудина,
Та погледай долу по поле широко;
Во поле ке видишь дърво китатово,
Подъ дърво-то седитъ морска Самовила,
На скут-отъ ъ лежить твои мии брат-отъ;
На скут-отъ ъ лежить, перче-то му пощить.
Кога ке ъ видишь, да не съ уплашишь;
Да не съ уплашишь, и да не плачишь;
Туку да запенишь и да съ на сменшь,
И да ъ речиншь — „снахо Самовило!
Отпуци ми го мои мии брата.“
Ангелина с' изкачи на върхъ на планина,
На върхъ на планина, на рама рудина,
И ми погледа по поле широко,
И си догледа дърво китатово,
Подъ дърво-то седитъ морска самовила.
Не ми запеала, ни съ насмеала,
Тук' ми заплакала, и ми је викнала:
„Юдо Самовило! отпуци ми брата,
Ти що го любишь до деветъ години!“
Самовила тога люто с' палютила,
Та ми го извесила до вишнего бога,
Та ми го напра'и залакъ по залака,
Найголемъ залакъ колку мрава носить.

8.

Отъ Кукъшъ.

Прошета съ Дона,
Разшета съ она
По поле широко,
По друми широки,
Край дърво яворо;
Подъ дърво-то седе
Седе лудо младо.
Отъ далеко вика
Вика съ провика:

„Върни ми съ Доно,
Върни ми съ мила!
Немой ми си иди
Овде подъ дърво-то;
Оти ке загнишишь
Млада и зелена.
Тува ми си има
седумъ Самовили,
Люлька си вързувать,

Тебе ми те чекать.“
Какъ си дочу Дона,
Какъ си дочу она,
Назадъ съ повърна
Дома си отиде;
Отъ далеко вика
На пейна-та майка:
„Ей излез' излези,
Моя стара мале!
И ти да ме видишъ,
И я да те видамъ;
И ти да ме простишъ,
И ясъ да те простамъ;
Оти ке загинамъ
Млада и зелена.“
Па излезе майка ъ
Веле и говоре:
„Не бой ми съ щерко!
Ти не си умирашъ;
Тейко ти за тебе
Курбанъ ке заколе.“
Тогай веле Дона
Пейна мила щерка:

„Юди курбанъ пейкятъ,
Туку човетъ сакатъ.
Постели нарѣди
Наша-та одая,
Ясъ да си легнамъ.“
И пейна-та майка
Посла одая-та.
Тогай та си легна
Дона мила Дона,
На майка ъ веле,
Веле и говоре:
„Пойди да ми викашъ
Мой-те върни дружки,
Они да ми видатъ
и ясъ да ъи видамъ;
Они да ми простатъ,
И ясъ да ги простамъ,
И да имъ нарѣчамъ,
Язе ка ке умрамъ,
Гроб-отъ да ми праватъ
Сосъ деветъ вратици,
Ветаръ ка ке духне,
Мухла да разнесе.“

9.

Велигденска.

Отъ Прилепъ.

Шеталъ Марко низъ гора зелена,
Що ми шеталъ три дни и три нока,
Не можитъ вода да ми пайдитъ,
Ни за пиетъ, ни да съ измиетъ,
Ни за себе, ни за бърза коня.
Па говори Марко Кралевике:
„Варай горо, горо Дѣмна-горо!
Камо ти вода да съ напиамъ,
Немашъ да пиамъ, ни да съ измиамъ
Да би ми те ветаръ исушило!

Да би ми те сонце изгорило!“
 Димна гора Маркоѣ говореше :
 „Айти Марко, айти добаръ юнакъ!
 Немой кълин гора Димна-гора
 Туку кълин стара Самовила,
 Шо собрала седумдесетъ кла'ѣнци;
 Да иснесла на върѣ на планина,
 Да прода'атъ еденъ бардакъ вода
 Еденъ бардакъ за църни-те очи.“
 Марко ли си съ коня говореше :
 „Айти коню, мое мило добро!
 Али можиниъ ти да ме изнесишъ,
 Да отепамъ стара Самовила,
 Да растурамъ седумдесетъ кла'ѣнци?“
 Коня Марку ли му говореше :
 „Подстегни ме съ дванаѣсетъ колани,
 Два-та не да съ обидиме.“
 И му стегна дванаѣсетъ колани,
 И г' изнесе на върѣ на планина;
 Да отепа сдара Самовила,
 И растури седумдесетъ кла'ѣнци.

10.

Отъ Панагюрище.

Заградна Самовила	'Се кметове дѣлобраде;
Заградна вито кале	Што бѣ подбивъ подбивала
Ни на себе, ни на земя,	'Се кметници бѣлополи.
Заградн го въ темень облакъ.	Не стигнаха Самодиви
Што бѣ побивъ побивала	Седумдесе дребни деца,
'Се юнаци погодеш,	Да покріе вито кале.
Што бѣ препливъ преплитала,	Хабаръ прати Самодива
'Се девойки бѣлолики;	Хабаръ прати во Прасково,
Што бѣ пряло прелагала	На Прасковски чорбаджин:
'Се невести чернооки;	„Да ми дадатъ Прасковчене
Што бѣ покривъ покривала	Край Дунава гжети села,
'Се дечица пеленчеста;	Да обера дребни деца,
На порти-те дирещи-те	Да покрія вито кале.“

Собралє ся Прасковчєне,
Собралє ся, сдумалє ся;
Не давалє Самодиви,
Край Дунава гжети села,
Да обєре дребни деца;
Давалє ѝ плашнїє—то,
Да излєзе со вихрушка,
Да обєре вити єхли

Вити єхли, и боровє,
Да покріє вито калє.
Їдоса ся Самодива,
На излєзе на плашнїа;
Три дни валя, три дни духа;
Искубала вити єхли
Вити єхли и боровє,
Тà покрила вито калє.

ДРУГИ СТАРИ.

11.

Отъ Прилєпъ.

Кржъз планина пилци пропєсалє,
Кржъз ливагїє цвѣкя разцутилє
Во ливада зелєно єзеро,
Во єзеро асджеръ ненаситни,
Сєкон дєнъ и' єдєнъ човєкъ ядитъ.
Съ изредилє ситє дєвойки,
Рєд—отъ дойдє на цєрєва кєрка.
Царъ кєрка си ми си промєни,
ѣ промєни съ вилà и кадифє,
ѣ однєсє дури край єзеро,
Край єзеро и' асджеръ ненаситни;
А той оба ми ѝ погжѣтналъ.

12.

Проданъ и два брака.

Отъ Кукучъ.

Останало Проданє сирачєнцє,
Сѣдє с' майка, а безъ баща.

Твоя—та майка чуждо тѣас
Чуждо тѣас, чуждо прєдє,

Туку тебе да изгледа.
Изгледа те, пораспа те,
Учини те големъ юнакъ,
Големъ юнакъ за жепене;
Та ми съ прочу, Продане,
По сж-та земя околѣа;
Та съ чини юречно,
На борене борбаджѣа,
На камен-отъ памдаржѣа,
На скокане надскокува.
Дочуха те до два змеха,
До два змеха до два брака,
До два брата отъ небо-то,
Съ свалиха стредъ село-то,
Стредъ село-то на сабор-отъ,

На сабор-тъ на бейлик-отъ,
Да пита'а стара баба:
„Дека седе сиракъ Проданъ;
Ойди, бабо, му парлчай,
Нека дойде на сабор-отъ,
Да с' боремо два юнака.“
Со Продана съ борѣа
Токму три дни и три покая,
Отъ яснина темна мъгла,
Темна мъгла попаднала,
Ситна роса заросила;
И си блъсна, и си тресна.
Си дигнаха сиракъ Проданъ
Сиракъ Проданъ на небо-то.

13.

С т о й н а.

Отъ Стрѣга.

Стойна ми зме'а любила,
Любила що го любила
За двана'есетъ години;
Никой ъж Стойна не узна,
Дури съ сама казала:
„Майко-ле мила майколе!
Излезни надворъ, да видишъ,
Да видишъ чудо големо, *)

Стойна ми зме'а любила
За двана'есетъ години,
Никой ме, майко, не узна.“
Дури излезе майка ъ,
Тука си Стойна не найде;
Шаренъ ъ гайтанъ догледа
Мегю две темни облака.

*) На 'си-пе кукѣ ведрина
А на наша-ва облачно...
Малу що ми ъж догледа
Мегю две темни облаци,
Шаренъ ъ гайтанъ дзунеше.
Накъ Стойна ми съ поврати:
„Майко-ле, мила майко-ле!
Ти сега да ме не чекашъ,

Туку да чекашъ въ година,
Со русо момче предъ мене
Со мъшко дете на рѣце.“
Кога ми дойде вгодина
Со русо момче предъ пса,
Со мъшко дете на рѣце;
Перче-то му съ всеше
На шпроки-те рамена. —

Трандафила и змехъ.

„Море моме Трандафиле!
Що сѣ вършишъ не сѣ мъжишъ,
Три години шесъ пѣретени?“ —
„А друженки певѣрищи!
Що ме мене не вървите?
Змехъ ме любить три години,
Я не можахъ да г' оделямъ.“
„Море моме Трандафиле,

Я поиди си во градина,
Да набериншъ гѣрмотѣрнѣ;
Тѣ поиди си нови назаръ,
Тѣ куни си ново гѣрне,
Да 'и варишъ епроти стреда,
Да 'и пѣешъ епроти петокъ;
Така да сѣ змехъ оделитъ.

Яна и Детелинъ войвода.

Поболла сѣ Янина майка,
Що ми лежала деветъ години,
Ми икинала деветъ постели,
И ми лежала ми заплакала:
„Офъ деле боже, о мили боже!
Какъ не си имафъ уц' една керка,
Уц' една керка, како Яника,
Тѣ да ми станишъ рано на утро,
Да сѣ умиетъ, да сѣ прекѣретитъ,
Тѣ да ми пойдитъ на студна вода.
На студна вода на нова ченма,
Да ми донеситъ студена вода,
Студена вода на полу цѣвке;
А я си пѣа студена вода,
Студена вода на полу раски.“
И ми ѣз дочу 'уба'а Яна,
И си станала рано на утро,
И ми сѣ изми и сѣ прекѣрети,
И сѣ промена, и сѣ наружи;
Не сѣ промена, како девойка,
Тукъ сѣ промена, како невеста;

И та си зеде две ведра въ рѣце,
Тѣ си отиде на студна вода,
На студна вода на нова ченма:
Тамо седитъ Детелинъ войвода.
Тога ми рече 'уба'а Яна:
„Нацѣрпете ми студена вода!“
Тога му велѣтъ момци зме'о'и
Момци зме'о'и, койни ду'о'и:
„Детелинъ войвода нашъ господине!
Тѣ що ни дошло 'убо'о дзвере,
То'а ни сакатъ студена вода.“
Тога имъ велитъ Детелинъ войвода:
„Ак' ѣ не'еста наполнете ѣ,
Наполнете ѣ, испратете ѣ,
Ак' ѣ девойка донесете ѣ.“
Тога му велѣтъ момци зме'о'и
„Не ѣ девойка тук' ѣ не'еста.“
Ѣ наполни'е студена вода,
Студена вода на полу цѣвке,
Ѣ наполни'е, ѣ испрат'е.
Колку замна 'уба'а Яна,

И съ обзърна и прого'ори.
„Егиди море, Детелинъ войвода!
Ни сумъ девойка, ни сумъ пе'еста,
Туку я сумъ си 'уба'а Яна,
Ти що ме питашъ деветъ години.“
Колку је дочу Детелинъ войвода,
Що си явпало бързего коня;
Со коня търчатъ, не си ъ фтасвить,
Съ яболок фърлятъ, не ъ досегвить.
Колку си влезе въ майкини порти,
И ъ викнала на мила майка :

„Стани ми, стани, а мила майко!
Ясъ ти донесофъ студена вода,
Студена вода на полу цѣвке,
Да си оладиниъ бѣло-то гърло,
Да ти оздралтъ бѣло-то сърце.“
Колку съ напн Янина майка,
Колку съ напн студена вода,
А ми съ напн, а душа даде.
И ми ъ дойде самъ войвода-та,
Мила-та майка си ъ закопа,
'Уба'а Яна си ъ залюби.

15.

Яна и Петре.

Велигденска отъ Прилепъ.

Попиталъ Петре 'уба'а Яна,
Време ъ питалъ деветъ години,
Не му ъ дале ни десета-та;
Та ми говоритъ Петре войвода:
„Ой нека, нека, 'уба'а Яно,
Разболи ке съ твоя-та майка,
Да ке посакаатъ отъ любе вода,
Отъ любе вода отъ кла'енец-отъ,
Отъ кла'енец-отъ, отъ джуверъ гранка,
Отъ джуверъ гранка чудна подната.
Съ поболна Янина майка.
Дворе си метитъ 'уба'а Яна;
И си говоритъ Янина майка:
„Ей боже, боже, ей мили боже!
Како си немамъ уц' една керка,
Уц' една керка, како Яинка,
Да ми залентъ отъ любе вода,
Белки ке умрамъ, белки ке станамъ“!
И ми ъ дочу 'уба'а Яна,
И си отиде земни келари,
И си отвори отъ снаха ковчегъ,
И си изваде снахино руво,

И съ промени отъ снаха руво,
И си та кладе венець на глава,
И си та зеде ведрица въ рѣце,
Та си отиде любе на вода.
Тамо го найде Петре войвода,
Кѣде си распселя до два шатора,
Един-отъ цървень, други-отъ зеленъ;
Подъ цървени-отъ самъ Петре седить,
Подъ зелени-отъ Петре'а войска.
Та ми говори 'уба'а Яна:
„Суетли войска Петре войвода,
Суетли войска да си поминамъ!“
Суетли войска Петре войвода,
Си поминала 'уба'а Яна,
И си залеза отъ любе вода.
Кога съ врати съ вода во рѣце,
Нейзъ ѣ рече Петре войвода:
„Тако ти бога младо невесто!
Чиа си снаха, кому си люба?“
На той часъ нему съ отго'ори:
„Тако ми бога, Петре войвода!
Нико суяз снаха, Никому люба.“
Малку измяна, шега съ подби:
„Ейгиди, гиди, Петре войвода!
Кога не позла 'уба'а Яна,
Баре не позла деветъ пхрестени,
Що си 'и леаль, що си 'и пракаль?“
Рече, и спхрестена Яна да бегать;
И ми љз дочу Петре войвода.
Петре на коня, Яна на полжтъ;
Петре на полжтъ, Яна на порта.
Со стрела стрелить, не љз устрелвить,
Со коня тхрчатъ, не љз фтасувать.
Петре на порта, Яна во дворе.
И си ѣ даде майкѣ си вода;
Тогай съ наши, и си оздрави.

16.

Яна и Смице-то.

Отъ Струга.

Постигнала съ 'уба'а Яна,
Стигнала ми съ на дeнь Велигденъ,
Кърстила ми съ на дeнь Гюргевденъ,
Забореала ми на дeнь Спасовденъ,
Ми за'одила на дeнь Петровденъ.
Ми ъж дочула Янина кума;
Тога ъ рече Янина кума:
„Дегиди мори 'уба'а Яно!
Ясъ ти съ молямъ, и ти паржчвамъ,
Да не излегнишъ дeнe безъ убрусь,
Дeнe безъ убрусь, поке безъ свѣща,
Дан' те догледатъ смице'а майка,
Дан' те посвѣршишъ за ъсно смице.“
'Уба'а Яна кума не почу;
Тукъ ми излезе дeнe безъ убрусь,
Дeнe безъ убрусь, поке безъ свѣща.
Ми ъж видела смице'а майка,
Ми ъж посвѣрши за ъсно смице,
Ми ъж посвѣрши, и ми ъж зеде.
'Уба'а Яна не ми зборвеше,
Не ми зборвала за три години.
Тога му велитъ смице'а майка:
„Дегиди смице, а ъсно смице!
'Уба'а Яна ни опѣмела;
Да оста'име 'уба'а Яна,
Да ъ зе'име Дзвездоденица,
Дзвездоденица бѣргозборница.“
Ъсно—но смице майка почуло.
Ми ъж посвѣрши Дзвездоденица,
Си ъж посвѣрши, и си ъж зеде,
'Уба'а Яна неми бегаше. *)

---

*) По друга: Нѣма нѣмачка, слепа елeпачка;
Нѣма нѣмачка гуски ми паситъ
Гуски ми паситъ, патки ми ранитъ.

Ми ъж клудо'е Дзвездоденица
Ми ъж клудо'е лѣпъ да си меситъ,
'Уба'а Яна свѣща ѣ свѣтитъ.
Ѣ догорила бѣла борина,
Ѣ изгоре'а тонки-те пѣрсти,
Ѣ с' истопи'е злати пѣрстеш.
Тога ѣ рече Дзвездоденица,
„Дегиди мори слена слепачка,
Ако си нѣма, ти не си слѣпа,
Изгоре'а ти тошки-те пѣрсти.“
Сѣ отго'ори 'уба'а Яна:
„Дегиди мори Дзвездоденице!
Ясѣ ни сумъ нѣма, ясѣ ни сумъ слена;
Туку не зборвамъ, атаръ си дѣржамъ;
Пѣрва година чesъ сумъ чинила,
Чесъ сумъ чинила на мой-отъ татко;
Втора година на мила майка;
Трека година на ѣсно сѣнце.
Богъ ми ъж убилъ моя свекърва,
Защ' не почека чesъ да досторамъ,
Тукъ те донесе тебе овдека.“
Ми ъж дочеула сѣнце'а майка,
Кѣде ми зборвить 'уба'а Яна.
Ми сѣ налюти сѣнце'а майка,
Ми ъж истера Дзвездоденица,
Дзвездоденица, бѣргозборинца.

17.

Тодора керка.

Отъ Стрига.

Постигнала млада Момирица,
Постигнала до деветъ момички,

Дзвездоденице, бѣргозборинце,
Бѣргозборинце, остроножице!
Кога ми дойде, кога пресече?
Ясѣ не сумъ нѣма, нито сум слѣпа....
Тога си зборвить на свой-отъ стопанъ:
„Тѣ не бѣѣзъ нѣма, тѣ не бѣѣзъ слена!“

На десе-то тешка останала.
Тога зборвить Момир-бегъ войвода :
„А невесто млада Момирице!
Ако стигнешъ десето момичка,
Ке ти истаъ подзе отъ колена,
Ке ти истаъ рѣце отъ рамена,
Ке тѣ отвѣртаъ очи отъ глобо'и,
Ке т' оста'амъ млада темничарка,
Ке т' оста'амъ млада улогарка!“
Кога дойде време да постигнѣтъ,
Си ѣ зеде наймала Тодора,
Си отиде во гора зелена,
Ми седнале подъ зелени я'оръ ;
Си постигна млада Момирица ;
Не ми бѣше десето момиче,
Туку бѣше едно мъшко дете.
Си го зави во кумашъ пелена,
Си го пови со сѣрмени новой.
Дете плачитъ дуръ лиска съ роуѣтъ.
Съ распули млада Момирица,
Догледала оганъ на планина,
Си ѣ пущи Тодора малечка,
Ъ донесе оганъ отъ планина.
Развалиле сили-не огне'и,
Изгреале дете малечко'о.
Ми заснала млада Момирица.
Си дойдо'е до три парѣчници ;
А Тодора очи не затворать,
Гле'ать, слушать до три парѣчници : —
„Първа велить, ай до го земиме ;
Втора велить да го не зсмаме,
Дури да съ дете сторить,
Дете сторить до седумъ години ;
Трека велить нека растить дете,
Да съ сторить юнакъ за женене ,
Ке му свѣршиѣтъ 'уба'а не'еста,
Ке му свѣршиѣтъ и ке ѣ земестъ ;
Ко ке одѣтъ въ цѣрковъ на венчане ,
Тога юнаак да си го земиме.“
Парѣча'е и си побегна'е.

Растло дете и ми ъ порастло ,
Растло дете дур' съ стори юнакъ ,
Съ сторило юнакъ за женене ;
Ми посвѣрши 'уба'а не'еста ;
Дошла ко'а за да ъ земесть .
Тога зборвитъ Тодора малечка :
„Айти тебѣ , моя мила майко !
Не пра'и го брата зетащина ,
Дур' да земиме 'уб'а не'еста ;
Защо кога дете си постигна ,
Нарѣча'е до три нарѣчици :
„първа рече ай до земиме ;
Втора рече да го остаймс ,
да съ сторитъ до седумъ годши ;
Трека велитъ нека риститъ юнакъ ,
Да съ сторитъ юнакъ за женене ;
Ко ке свѣршѣтъ 'уба'а не'еста ,
Ко ке свѣршѣтъ , и ке ж земееть ,
Ко ке одѣтъ въ цѣрковъ на венчане ,
Тога юнакъ да си го земиме .“
Си отиде наймала Тодора ,
Си отключи шарена ковчега ,
Си изва'и рубо зетащинско ,
Съ промена наймала Тодора ,
Съ напра'и млада зетащина ,
И си зеде китени свато'и ,
Си отиде по 'уба' не'еста .
Отидо'е и си ък зеде'е ,
Си 'ойдо'о цѣрковъ на венчане .
Задале съ силин-не ветро'и
Задале съ мъгли и пра'о'и ,
По нимъ идѣтъ силин вѣулицн ,
Го кренале млада жетащина ,
Ѣ кренале наймала Тодора ,
Ѣ крена'е дури подѣ облаци ;
Не съ буде веке що съ стори .
За брата си сестра съ загуби ,
Куртулица свой-отъ милн братецъ ,
Що ми бѣше еденъ синъ у майка .
Ак' загина наймала Тодора ,

Не загина млада зетацина,
Съ кердоса пейдзинъ млин братецъ,
Съ кердоса съ 'уба'а не'еста.
Кой ке чуетъ 'се паметь да иматъ.

19.

Яна Кукавица.

Отъ Кукушъ.

Що бѣлен, що лелен
На върхъ бѣла Бѣланица?
Дали ми сѣ соспи снеги,
Ели сетъ бѣли лебеде? —
Не сетъ бѣли соспи снеги,
Не сетъ бѣле лебеде;
Тук' ке билъ еденъ бѣлъ чадиръ,
Подъ чадир-о млади Стояиъ,
Млади Стояиъ боленъ лежи,
На сестра му говореше:
„Мори сестро бѣла Яно!
Пойди, Яно, ми донеси
Отъ бѣлъ Дунавъ студна вода!“
Яна брату говореше:
„Варай брате, млади Стояиъ!
Язе пѣт-а не си знаямъ,
Да си пойдамы на бѣлъ Дунавъ,
И да пойдамы, и да дойдамы.“
Стояиъ веле и говоре:
„Мори сестро, жална Яно!
Пресечи си мало пѣрсте,
Да протечать цѣрни кѣрви,
Ка ке вървишъ низъ гора-та,
Бележувай дѣрво камень;
Ка ке по'нишъ на бѣлъ Дунавъ,
Да наленшъ студна вода,
И пакъ назадъ да сѣ върнишъ;
По бѣленки пѣтъ ке найдишъ.“
Яна брата послушала,
Пресекла ъ мало пѣрсте,

Кишисала низъ гора-та,
Дѣрво камень бележила,
На бѣлъ Дунавъ отидела,
Студна вода налеала,
И пакъ назадъ сѣ върнала.
Нели Яно, жална Яно!
Нелъ зароси ситна роса,
Тѣ си изми бѣлешки-те
Белешки-те цѣрни кѣрви,
Що бележи дѣрво камень.
Нели Яна, жална Яна,
Нели пѣт-а си забѣрка,
Тѣ заскита низъ гора-та.
Три дни ходи, три дни шета,
Никакъ дѣра не сѣ найде,
Да си поиди при брата си
При брата си боленъ Стояиъ.
Тогай Яна, жална Яна
Жално бога помолла:
„Варай боже, млин боже!
Чин' ме, боже, малко пиле,
Сино пиле кукавица,
Да си летамъ по буки-те,
Да си бѣркамы моя брата,
Моя брата боленъ Стояиъ!“
И господъ ми ък послуша,
Тѣ ък чини сино пиле,
Сино пиле кукавица,
Що си кукать и депеска.

Стойна и Юди.

Стойно ле, лична невесто!
Седнала Стойна, седнала
На първи великъ четвартокъ,
Да шие Стайна, да крое
На Стоя тенка кошуля,
За себе бѣла сагіа.
Тамъ дека она шіеше,
Тамъ дека она кроеше,
Свиха съ, Стойно, завиха
Две сили вили ветрушки,
Тà ми те, Стойно, завиха,
Тà ми те тебо дигнаха,
Тà ми те тебе носиха
На Юдинско 'оролице
'Оролице, виролице,
Дека Юди 'оро игратъ.
Те Фат'а на 'оро-то
На 'оро-то на танец-отъ.

Стойна си 'оро играе
Играе и сждзи роне.
Догледа ъкъ стара Юда,
Тà ѝ веле и говоре:
„Стойно ле лична невесто!
Що 'оро играшъ и плачшишъ?
Даль ти къ тешко за дома,
За твое-то мъшко дете,
За твоя-та първа любовь?
Не бери кахаръ, касаветъ;
Вчера отъ там' минахме
Край ваши-те тешки порти;
Твоя-та стара свекърва
Мъшко си дете люляше,
Емъ нему песна пееше:
„напи ми спно, сираче!
Кога си ризикъ немало,
Майка-ти да те изгледатъ.“

Олошки-те отъ градина-та.

Съ пофали жълта дуна отъ градина-та, —
„Како мене, спроти мене по 'убо' нематъ?“ —
ѡкъ дотула яболшиница отъ градина-та, —
„Що съ фалишъ жълта дуно кошогла'нице!
Я ке родамъ многу благи яболка,
Ке ме ядѣтъ мезе по ракіа. —“
Ми ѡкъ дочу граидафил-отъ отъ градина-та, —
„Що съ фалишъ яболшинице бре шупливнице!
Я ке цутажъ многу цвеко въ година,
Ке ме берѣтъ многу млади юнаци,
И невести, тà и млади девойки.“
Ми го дочу крива лоза вишена, —

„Що съ фалшигъ трандафилу окапанику!
 Ясъ ке родамъ многу грозие въ година,
 Ке оженамъ многу млади юнаци,
 Ке омъжамъ многу млади девойки,
 Ке закопамъ триста старци, старници,
 Ке си кърстамъ триста луди дечина.“

22.

Рачъ и жаба.

Кинисало раче осмокраче,
 Кинисало дълго мустакинче,
 Да ми тражить 'уба'а невеста
 За своего сина осмокрака.
 Ми одило раче, що одило,
 И ми пайде жаба кречаного,
 и ъ зборвить раче осмокраче:
 „А егиди жабо кречаного,
 А егиди жабо пульооко,
 Дай керка за сина осмокрака!“
 Тога зборвить жаба кречаного:
 „Витосай съ, раче осмокраче,

Айд' отъ тука, дългостакинче!
 Снощи дошле чесоглавци,
 За миука ми смърдоглавци,
 Дали ми сѣ како тебе!
 Не ти да'амъ керка кречаного
 За твоего сина осмокрака.“
 Съ налюти раче осмокраче,
 Съ налюти дълго мустакинче,
 Си истъргна сабя шаварліа,
 Да посечить жаба кречаного;
 Си истъргна пушка бозо'ица,
 Да отепать жаба кречаного. —

23.

Куси врабецъ и невеста Подмрежица.

Посвѣршилъ сѣ куси врабецъ
 За девойка подмрежица;
 Си покани, си пособра
 Сто свато'и сколовранци,
 Утица—та старосватецъ,
 Сто скакульци бързи коньи,
 Орлица—та побратими;
 Отидо'а по невеста,
 По невеста подмрежица.
 Пътежъ наше нива просо;

Съ врати'а сколовранци,
 Да си коня назобаеъ,
 Невеста си оста'ише
 Да ъ вардѣтъ побратими,
 Да ъ вардѣтъ по край тѣрние.
 Долетало диво пише,
 Ъ грабнала невеста—та,
 Распердуши невеста—та,
 Секоѣ тѣрние и тарбуфче,
 Секоѣ грумче и пердуфче.

Кога дойде куси врабець,
Съ зачуди царѣн сиромашъ,
Що да чинить, какъ да чинить.
„Леле, леле я сиромашъ!

Аль пе'еста да си жаля,
Али просо да жаляме?
Арно койни пазобафме,
Къде ке 'и однесиме?“

24.

Цуцулина и Тресопатка.

Отъ Прилепъ.

Съ поевършилъ Цуцулина, Гугу-
лина, гуи, гуи, гуи,
ѣ поевърши мала тресопатка;
Си покани сто свато'и,
Сто свато'и, петъ кумо'и,
И четири деверчица,
Ко ми одѣтъ по невеста
Цуцулину Гугулину.
Кинеса'а да си одатъ,
Да си одатъ, по невеста.
Напредъ 'одитъ самъ Цуцуль мѣшъ,
Самъ Чуцуль мѣшъ зетанина,
И по него ето свато'и,
Сто свато'и петъ кумо'и,
И четири деверчица.
Съ зададе темна мѣгла,
Тая идеть пра'ѹ на ними;

Не ми било темна мѣгла,
Туку било копсо пиле.
Ми пѣрсна'а да бегаетъ
Сто свато'и, петъ кумо'и,
И четири деверчица;
Кой подъ грутче, кой надъ грутче,
Кой подъ тѣриче, кой надъ тѣриче,
Кой подъ глокче, кой надъ глокче,
Самъ зетанинъ во капина;
Оста'я невеста-та,
Оста'я на поляхти.
Си ѣ вати копсо пиле,
Кога очи целиваше,
Цѣриши кѣрии ѣ тече'а;
Кога гѣрло целиваше,
Перду'и-те ѣ скубеше.

25.

Цуцуль пасить гоѣда
По край река Ситница;
Поминнала лисница:
„Добро утро Цуцуле!“ —
„Далъ богъ добро лисница!“ —

„Що врѣва ѣ на село?“ —
„Ми съ женить комаръ бей
За мушичка девойка.
Болфа кука метеше,*)
Болфче-то ѣ расеше;

*) Петель дѣрва цепеше,
Кокотка му редеше;
Жаба огонъ валеше,
Отъ ощо го валеше,
По'ике го гасенеше;

Болва тѣпанъ бѣеше,
Мечка тесто валькаше,
Отъ ощо го валькаше,
По'ике го лапаше.

Вошка оганъ валеше,
Вофче-то го гаснеше;
Мечка тесто валеше,

Пойке го лапаше,
И на мече да'аше.

26.

Комаръ бей съ женеше,
Мушичка си плачеше,
Комаръ бей ъж тешеше:
„Мълчи, мълчи мушичко!

Утре 'одамъ въ Битоля,
Да ти купамъ кошуля,
Кошуля-та плетена,
Горе долу везена.“

27.

Свадба отъ ракови-те.

Отъ Струга.

Рако'и-те свадба чийтъ,
А жельки-те папагюрвѣтъ.
Съ посвѣрши желюрок-отъ,
Си посвѣрши кутра желька,
Кутра желька за невеста.
И си стана желюрок-отъ,
Дойде ко'а, дойде време,
Да съ берѣтъ 'си свато'и.
Си пособра куси врапси,
Куси врапси за свато'и;
Си пособра уташина,
Уташина кумашина;
И си зеде за старосватъ

За старосватъ сколовраецъ,
Побратими бильбильчина,
Киниса'е по невеста,
Отидо'а во дво'и.
Ми играетъ, ми скокаетъ,
Ми ядеетъ, ми пиеетъ.
И подстана желюрок-отъ,
Съ подскачи на скала-та,
И ъ виде кутра желька
Промената, паружена,
Ѣ целива бѣло гърло.
Съ зедо'а, отидо'а,
Со желка-та с' кердоса'е.

27.

Е д н а к в а.

Рако'и-те свадба чийтъ,
А жельки-те папагюрвѣтъ,

Ежо'и-те сеиръ чийтъ.
Ми съ спуци едно еже,

Ми целва една желка,
Њ догледа желурок-отъ,
Та сѣ спушти по еже-то:
„Море еже пушарѣце,
Чиѧ жена си целивалъ.“
Рак-отъ му сѣ отго'орвиль:
„Море еже пушарѣце!
Миѧ на бракъ те кашѣме,
Да ми ядишь, да ми пиѣшь,
Големъ аникъ да ми чинишь,

Не да бацишь чужа жена!“
Кутро еже с' отго'орвиль:
„Море рачо осмокраче,
Море длгомуѣтакиче,
Море люто кавгадживче,
Ко ке ядишь, ко ке пиѣшь,
Дели ке сѣ опіанишь,
Та 'се ке си заборѧишь
Коѣ ѣ свое, коѣ ѣ чужо.“

ЦЪРКОВНИ.

29.

Аврамова жертва.

Поканилъ Авраамъ гостолюбецъ,
Поканилъ гости пріѧтели:
„Идете, пите, бога молите,
Да ми да'ишь господъ чедо
На деведесетъ деветъ години,
Да ни да'ишь отъ ежрче чедо;
На скутамъ да турамъ, тате да викашь;
И я богу ке го чувамъ,
Жертва богу ке го приложамъ.“
И му даде господъ чедо,
На дете Исакче му кладо'а, (име),
Отъ ощо на дете имлоѣ имаше.
Растиало дете деветъ години.
Господъ го допрати ангел-отъ
Ноке въ сонѧ да му сѣ явиль,
Ангель сѣ явил и' Аврама гостолюбца:
„Камо ти жертва, що богу си таксамъ?“
Па ми стана гостолюбецъ Авраамъ
И му велить на дете Исакче:
„Земи си, сииче, остро секирче,
О'и ми, сиичу, въ ограда зелѧна,

Дърва да беришъ , огонь да валишъ ;
Татко ти ке до'ить , жертва да чинишъ ,
А ти , сину , сенръ да гледашъ .“
Отъ ощо дете милость имаше ,
Па си зеде остро секирче ,
Дърва собервить , огонь навальвить ,
Огонь навальвить , и пѣсма си пентъ :
„Татко ке до'ить жертва ке чинить ;
Той жертва ке чинишъ , я сенръ ке гледамъ .“
Па ми фтаса гостолобець Авраамъ ,
Си го фати дете Исаакче :
„Я на бога , синче , курбанъ сумъ таксало ,
Тебе , синче , курбанъ я ке те заколямъ .“
Па отговори дете Исаакче :
„Вързи ми , татко , обе-те подзе ,
Обе-те подзе , обе-те рѣце .
Па клади ме на они две дърва ,
На они две дърва маслино'и ,
Да не мърднавъ , татко , даи' те пакърв'амъ ,
Душа мие немой да с' огрешиме .“
Десна рѣка пикна во позу'а ,
С' десна рѣка острить ноже .
Ми донесолъ два цѣрни овна ангель боже ,
И велить на Аврама гостолобца ;
„Опули сѣ що иматъ задъ тебе .“
Тога Авраамъ сѣ опули ,
Тога виде до две цѣрни овна .
Ангель божин пакъ говори :
„Нейкить господъ чвечка жертва ,
Тукъ заколи два цѣрни овна .“

30.

(Отъ Струмица.)

Фала богу за чудо големо ,
Дека ке сѣ чудо патледаме !
Благо делятъ четири ангели ,
Благо делятъ више на небеси .

Кой си биле четири ангели?
Еденъ бѣше старъ свѣти Иліа,
Други бѣше старъ свѣти Никола,
А трески-отъ бѣше свѣти Јовавъ,
четвърти-отъ бѣше свѣти Петеръ.
Долстале до две мили сестри,
Свѣта Маря, и свѣта Магдалина,
Порошиле солдци по образи,
По 'убаво златно свѣто лице.
Не смее никои да 'и питатъ;
Опита ги старъ свѣти Иліа:
„Що ропете солзи по образи,
По 'убаво златно свѣто лице?
Дали ви сѣ отъ бога единого?
Дали ви сѣ отъ рода Христянска.“
Магда крие, Маріа не крие:
„Брату мили, старъ свѣти Иліа!
Отъ бога ни ъ свако-яко добро;
Мѣка ни ъ одъ рода христянска.
Ніе бѣхме по земя Легенска,
Богъ да біеть Легенски христяни!
Не сѣ знантъ постаро, помладо,
Не си славатъ свѣтци отъ година,
Не си дѣржатъ Петка и Неделя.
Во свѣта педеля метатъ
Лице 'и напрашиле;
На свѣта педеля пчески
Очи 'и изгореле.
Татко иматъ като лудо дете,
Стара майка на подзе изгазиле,
Сестри иматъ, како измекарки,
Брата иматъ, како душманина,
Своя снаха, како пѣрва любя;
Кумъ кѣрщеникъ на судба сѣ тератъ;
Кѣде биле неправо судище.
Из подъ нимъ цѣрна земя горитъ,
Горитъ земя четири аршини.“
На нмъ велитъ старъ свѣти Иліа:
„Постонте сестри почакайте,
Дури ніе благо да делиме.

Ке съ молиме на нашъ христосъ,
Да ми даде ключевн отъ небеси,
Да заключамъ мъгли и облаци;
Три години дошъ да не завърпе,
Три години сѣнце да н' угрева,
Три години ветеръ да не дува,
Да не съ роди вино, ни жито.“
Арно ангели благо разделиле;
На свѣти Иліа що му паднало?
Паднало му летни гърмежи,
Онъ да иматъ онъ да 'и повелятъ,
Християни страх-отъ да му иматъ.
На свѣти Никола, що му паднало?
Паднало му води и бродови,
Му падна'а гемин по море,
Онъ да иматъ, онъ да ги повелятъ.
Кон юнакъ вода ке нагази,
Да съ помоли на свѣти Никола,
Онъ ке вреденъ отъ вода да извади.
На свѣти Јованъ чо му ке паднало?
Паднале му кърсти, и икони,
Паднале му кумство, побратимство,
Кой ке подстъпи свѣти Јованъ,
Нека стапни въ силенъ оганъ.
На свѣти Петеръ що му паднало?
Паднале му ключеве отъ рай,
Онъ да отворе и онъ да затворе.
И що бѣше старъ свѣти Иліа!
Помолн съ на нашъ христосъ,
Та му даде ключеве отъ небесе,
Си заключн мъгли, и облаци.
Три години дождъ не завърна,
Три години сѣнце не угреа,
Три години ветеръ не подуналъ,
Не съ роди ни вино, ни жито;
Пакъ на бога не съ предавале.
А що бѣха Легенски християни!
Пріявнале коня пелвана,
Да си бегатъ на друга краина,
Дека иматъ здравіе и берикетъ.

Распукала тая църна земя,
Пропаднаватъ коня до колена;
Па на бога не съ предавале.
Богъ имъ даде седумдесетъ болки,
седумдесетъ и седумъ болести;
Болувале още три години,
Повеке умреле малце останале;
Дури тогай на бога съ предаде:
Заслужили свѣтци отъ годиша,
Задържале Петка и Недея.
Татко иматъ, като свое сърце;
Майка иматъ, като своя душа;
Сестри иматъ, като десна рѣка;
Своя брата, като десно око;
Своя снаха, като иста сестра;
Кумъ кърщеникъ, като богъ еднога.
Како съ они тако покаяле,
Въ църкви одатъ богу да съ молятъ.
Дури тогай дошъ имъ завърнало,
Що сеали, све имъ съ родило,
Родило съ и вино и жито.
Отъ ангели пѣсна останала,
Да съ нентъ, да съ прикажуватъ.

31.

Свети Георги.

Отъ Кукучь.

Що ꙗ настанъ настанало
Во града Троема?
Троемски Християни они безвѣрници,
Не вѣруватъ вистински господа
Исуса Христоса;
Они вѣруватъ злато и стрebro,
Отъ злато и отъ стрebro господъ праватъ,
Ни нимъ тими иматъ,
Малчоукъ на големъ тими-ѣ си немаатъ;

Свѣтець на година они не служатъ,
Темень, свеки они не си палятъ.
Отъ бога да найдатъ Троемски Християни,
Що съ чудо учинило, брате,
Во града Троема,
Що имаше седумдесетъ чешми,
Що тече'а студна вода;
Госодъ чудба имъ даде,
Вода-та имъ пресуши.
Що съ милувале господъ ги дарувалъ,
Протече'а седумдесетъ чешми
Злато и стрebro;
Уще толку они такамъ дуздиса'а,
И на себе и на конъе,
Що имъ сѣрце сакаше.
Харно они ми съ пременѣа
Салтъ у злато и у стрebro,
Ела вода нематъ да си пѣатъ;
За вода си тѣрпатъ три недели време;
Отъ бога да найдатъ, а не вѣруватъ
Вистински господа Исуса Христоса.
Господъ пакъ му ѣ грѣхъ паднало,
Пакъ вода имъ даде;
Нели съ отвори во Троема града
Едно блато широко, езеро дълбоко,
Отъ Троема града три сахата место.
На вода-та господъ стопанъ кладе
Сура ламя мѣршоѣдна;
На стопан-отъ сече'а таниъ да даватъ
На денъ по една малка мома.
Канлъ съ чинѣа Троемски Християни;
Таниъ ми си даватъ на денъ
По една мома, вода ми си леатъ.
Съ рѣдѣа они три години време;
Какъ стапна'а чедверта година,
Доредѣа съ сите на рѣдъ.
Дойде рѣд-отъ и на царъ-отъ,
Таниъ да си даде, вода да палентъ.
А що имаше цар-отъ една керка
Кайметѣа, метемѣа,

Танпъ си ъ пуци на блато широко,
На тая сура ламіа.

Ела она, брате, вѣруваше

Господа Исуса Христоса,
Еменъ свеки она на скришно палеше,
Метанин бѣше, и съ кѣрстеше,
Нели ми си поиде на блато широко,
По край езеро долбоко

Отъ утро въ неделя.

Тамъ дека съ шета и сѣдзи си роини,
Чекаски Ламіа да излезе,

Танпъ да си ъ голтне;

Тога съ здадела незнаена деліа
Со сива идица, личенъ свѣти Георги;
Дойде си край блато при неа,
Да си ъ распита що ъ дошла
На блато широко отъ утро въ неделя.

А она му веле и му говоре :

„Нел' ме питаши ко ти кажамъ;

Отъ бога да найде мой-отъ

Старъ бабойко Троемски-отъ царъ!

Онъ ъ кадаръ, брате,

И сосъ пари друга да купе,

Танпъ да си пуще, и зорбалокъ да чипитъ,

Танпъ да по даде;

А ела нели по вѣрува

Вистински господа,

Язе си вѣрувамъ Исуса Христоса,

Мене танпъ ме пуци

На сура-га Ламіа,

Мено да ме гѣлтне, танпъ ке ъ бидамъ,

Вода да налеатъ Троемски христиани.

Неми по край мене

И тебе дап' те голтне.“

Тога тая лична деліа

Слезе отъ сива идица,

Маздракъ си удри на земя,

Върза коня за маздракъ;

Тя ъ веле на девойка :

„Ел' да ти полегнамъ на skut-отъ;

Ти да ме пощинишь во глава-та моя,
Кога ќе излезе сура-та Ламіа

На мене да кажишь.“

Легна и позаспа.

И слѣнце-то блѣсна, езеро си љче,
Ламя ќе излезе, танишь да поголтне.

Какъ виде сура-та Ламіа

Малка-та девојка

И личиѧ делѧ, и сивѧ идиѧ.

Тога веле сура-та Ламіа:

„Спомай ти, боже, на тебе!

Три години време

По една малка мома,

На денъ еденъ танишь;

Сега четворта година три тани.“

Нели фати малка девојка

Солдзе да роне,

Нели падна една жешка солдза

На личенъ свѣти Георги,

Съ разбуди, и на подзе съ найде,

На идиѧ съ качи,

Та зеде маздракъ въ десна рѣка,

Съ пуѧи по Ламіа,

Та ѣ веле и говоре:

„До сега ти, Ламіо, танишь моми яде,

Сега танишь тебѣ мѣздракъ ќе ти бидишь.“

Нели зна тая сура Ламіа

Да го поголтне;

Га обода во клѣто гѣрло,

Та викиа на тая малка девојка:

„Ела ми отвѣрзи зунга отъ тоздук-отъ,

Та вѣрзи клета Ламіа;

Заводи ѣ ти, язе ќе ѣ терамъ,

Ќе ѣ носиме во града Тросма

Жива на царски-те конаѧи.

Ќа ѣ виде цар-отъ керка му, веле:

„И ти удиа со магебсникъ Георги,

Съ маѧи фатиѧте сура-та Ламіа,

Да лѣжите инсаѧ-отъ.“

Тога ѣ ритна личенъ свѣти Георги

На десна-та пога со чизма-та
На сура Ляміа по клето сѣрце.
Нели избѣлва триста и ше'есетъ мои,
Що 'и поглотила на тая година,
Сите живи съ фат'а на дробно
Хоро да играетъ.
На поворо га поритна,
Нели избѣлва триста и ше'есетъ,
Ту умрени, ту живи.
Трети пакъ ъ ритна,
Та пакъ избѣлва триста
И ше'есетъ 'се умрени.
Тога веле свѣти Георги:
„Айде, цару, сеча ке вѣрувашъ
на вистинска госцода?
Ели ка' огладне таа сура Ламіа
Да ъ пуца да те поглотне
Со сите конаци.“
Тога цар-отъ завѣрува
Со 'си те Троемски Християни.
Съ кѣрстиха на Јисуса Христоса.
Отвори-те му даде отъ Троема града
На личенъ свѣти Георги,
Та излезе промета низъ Троема града
По свите чешми,
И удри сосъ мѣздрок-отъ,
Протече'а студна вода
Сите седумдесетъ чешми,
Да си пѣтъ Троемски Християни,
На Христосъ да вѣрватъ.

Христосово рожање.

Збила ми съ божа майка, Маріа,
Никой ми съ по край неа не згоди,
Згодила съ Аламанка девојка,
Сопасала свиленъ поясъ отъ себе,
Го повила Риста бога малего.

Христосово воскресение.

Отъ Струга.

Що ми је лепо 'убо'о *)
Па висока—па планина,
Н' онаа рампа рудина!
Райски—те софри ставени,
Найгоре свѣти Никола,
До него свѣти Иліа,
Мегю нимъ сестра Маріа
Со Риста бога на рѣце,
Со злато капче на гла'а.
Свиле съ до два облака,
Кренале ми го Ристоса.
Седна Маріа да плачитьъ,
Свѣти Никола ъ тешитьъ:
„Мълчи ми, сестро Маріо!
Міе ке ти го зе'име;
Пакъ тебе не го да'аме,
Ке го да'име на занатьъ,

Да пра'итъ страшни мосте'и,
Да вѣрвѣтъ грешни—те души.
Първа—та душа що мина,
Тая је грешна, прегрешна;
Чужо ми дете дояла,
Алалъ не му го да'ала.
Втора—та душа що мина,
Тая је грешна прегрешна;
Назасемъ брашно земала,
Кога го назотъ вращала,
Со пепелъ ми го мешала.
Трека—та душа що мина,
Тая је грешна прегрешна,
Назасемъ сольца земала,
Кога ъ назотъ вращала
Со песокъ ми љ мешала.

Христосово воскресение.

Прошета свѣта неделя
Со чесни кърсти во рѣка

По край Јордана речица;
Нищо ми стрета не стрети,

*) Отъ прилењ велигденска еднаква иѣсна зафащатъ:
Ордено моме 'убаво!
Що глоба найде татко ти,
Що си продаде куки—те?
Що бѣ'а куки 'уба'и
До деветъ врати големи,
Десета врата наймала,
Край мала врата ливада,
Во ливада—та зеленъ боръ,
Подъ бор—отъ студень кладенецъ,
Край кладенец—отъ тѣрпеза

На тѣрпеза—та 'си свѣтци,
Па чело свѣти Никола,
До него свѣти Иліа,
Мегю нихъ сестра Маріа
Со Риста бога на рѣце.
суздай съ вѣоръ отъ небо,
Да љ го зеде Ристоса.
Вѣкиа Маріа да плачитьъ:
Охъ леле боже до бога!
Що ми го зеде Ристоса!....

Ни си намера намери,
 Тук' стрети клетн чифути,
 Къде го мжчѣтъ Ристоса;
 Судна му мака даваеъ;
 На кърсти ми го кое'е,
 На оганъ ми го горе'е.
 Дойдо'е божей ангели,
 Да молѣтъ цара Чифутски,
 Да пуштиъ цара Ристоса.
 Тон имъ мольба не сакать,
 Ни го Ристоса пушаше.
 Ми дойде чиста Пречиста
 И тая мольба сѣ молитъ;
 „Егиди цару Чифутски!
 Пушти ми цара Ристоса;
 Со него си сѣ наде'амъ
 Предъ бога да си излезамъ.“
 Тога ъ Ристосъ зборваше:
 „Егиди чисто Пречисто!
 Нежалай мошне не плачи;
 Сама си чиста пречиста,
 Сама предъ бога к' излечишъ.“

И дойде свѣти Иліа,
 Си скоа кола огнена,
 Си прегна коньн четирн
 Четирн коньн крилатнн,
 Та си отиде на небо;
 Чиста Пречиста со него,
 Така излезе предъ бога.
 И дойде свѣта неделя,
 Тая ми мольба не моли,
 Мирна је роса предъ бога;
 Си фжрли кърсти по река
 Скоч'а клетн чифути,
 Кърсти да берѣтъ по река;
 А тие кѣтва стор'е
 Ристоса да го не да'ѣтъ.
 Кога по кърсти пойдо'е,
 Тога имъ Ристосъ отлета
 Со дванадесетъ ангели,
 Свѣта Неделя со него,
 Та си отиде на небо,
 Предъ мила майка поборго.

35.

Свѣта Неделя и св. Петка.

(Отъ Костуръ.)

Заспала свѣта Неделя
 На свѣта Петка скуто'н;
 Свѣта Петка ѣк будеше:
 „Стани ми свѣта Неделя,
 Сега сѣ соно не свіе.
 Рано ми рано станува,
 До два празници кажува,
 Свѣтнн ми църкви отворать,
 Ангелъ отъ небо слегувать,
 Ристосово лице омивать,
 Закони по земя кажувать,
 За да вѣрувать Рисяни.“

Кога Неделя разсопи,
 Дробни ми сжлди порони
 По свон свѣтнн образи;
 Свѣта Неделя прикажи:
 „Сестро ми свѣта и Петко!
 малко ми дремка фатила,
 Да чудимъ сопокъ сонвала!
 стредъ море дърво израстло
 Израстло дърво високо,
 Вжръ небо дърво крепеше,
 Да подъ дърво-то две лиска,
 Два листа билн широки,

Свата ѣ земя покриватъ,
Тіе не биле два листа,
Туку си били две книги,
Що 'н псеть попови,

Да завѣруватъ Рисяни,
Да си държѣтъ празници,
Свѣтаа Петка, Неделя.

36.

Богородичинъ изповѣдь.

Отъ Струга.

Онаа стърна лепа рудина,
Во рудина ю великъ манастиръ,
Во манастира свѣти Никола,
И свѣта Петка, свѣта Неделя;
Свѣта Неделя свещи ми сучитъ,
А свѣта Петка църква ми метитъ,
Свѣти Никола книга ми пентъ,
Книга ми пентъ, сѣлдзи ми ронитъ.
И му долета Богородица,
Богородица съ бога на рѣце,
И му долета на десно рамо;
И ми говори Богоро'ница:
„Егиди брате, свѣти Никола!
Що книга пентъ и сѣлдзи ронитъ?
Ясъ сумъ си дошла да ме причеститъ. —
„Егиди сестро Богоро'нице!
Исповедви съ, и причестви съ,
Да не гре'о'и нещо ми имашъ.“
Тога говори Богородица:
„Егиди брате, свѣти Никола!
Ясъ да ти кажа що грѣѣ си има;
Кога си вѣрѣѣ пиъзъ Димна гора,
Пиъзъ Димна гора пуста планина,
'Се що ме виде, 'се простумъ стана,
'Се простумъ стана и пѣтъ ми стори;
До три-не древя не ми стана'е,
Не ми стана'е, ни пѣтъ стори'е.
Тога 'н я люто прокълиаѣ: —
Тонка ясенка тонка да бидитъ,
Тонка да бидитъ, сенка да пематъ.

Топка-па свла топка да бидитъ, *)
Ни цутъ да цутитъ, ни родъ да родитъ.
Зелени бършменъ, зеленъ да бидитъ,
Зеленъ да бидитъ зиме и лете,
Цутъ да ми цутитъ, родъ да ми родитъ
Родъ да ми родитъ църни ъглена.⁴
Съ исповѣдва и съ причести.

37.

Христосови карстови.

Отъ Струга.

Попаднало до три темни мъгли
Попаднало во Стамбола града,
Ми стояле токму три години;
Нито сжице ми је угреало,
Нито ветеръ ми је повеало,
Нито роса ми је заросло;
Съ сторило голема скъпиа.
Никако ми жена не постигна,
Никако съ овца не обягни,
Та ни нивје чешица родіе,
Ми съ стори голема глдіа;
Стари люге пепелъ ми макае,
И млади-те трева ми пасее,
Луди деца песокъ ми зобее!
Съ зачуди цара Костадина,
Що ко будитъ за чудо големо!
Малу му је цару притекнало;
Що му велитъ крало Мурат-бегу:
„А егиди крало Мурат-бегу!
Да ми пойдитъ край река Ситница,
Тамо иматъ Чифутка вдоица,
Тая иматъ едно мъшко дете.

*) Вместо тон стихъ други кладвѣтъ:
Крива-па бърба крива да бидитъ.

„Айти тебѣ чифутке вдонце!
Да ми кажишъ дека ми сѣ кърсти,
Дека ми сѣ кърсти Ристосо'и.
Ак' не кажишъ чифутке вдо'ице,
Ке ти земамъ твое мѣшко дете,
Ке го печа мегю два огне'и.“ —
Съ отго'ри чифутка вдо'ица:
„Так' ми бога крало мурат-бего,
Сумъ главена измеярка овде,
Да го вадамъ големо бунище.
Ноще раститъ трѣва смърделика,
Ноще раститъ на утро ѣ кинамъ;
Деше поще овдека си седамъ.“
Му каза'е Цару Костадупу;
Цар-отъ пуци до триста момчина.
Що да видѣтъ за чудо големо!
Не ми било трѣва смърделика,
Туку било босильокъ Ристосовъ!
И станале до триста момчина,
Отвориле големо бунище,
Що ми бѣше мошне малечко'о,
Триста сѣжини бѣше во глубина,
Сто ѣ педесетъ бѣше во ширина.
И пайдо'е кърсти Ристосо'и.
Колку бѣ'а кърсти мелечка'и,
Царски порти не 'и созема'е,
Прек' бедени кърсти префарли'е;
И кладо'е во царско-то азно.
Тога сѣице ми ѣ угреало,
Тога ветаръ ми ѣ повеало,
Ситна роса ми ѣ заросило,
Мѣшки деца жени постигнале,
Руди овци ми' сѣ обягнине,
И сѣ стори голема ефтиня,
И нивѣ-то ченица роді'е,
'Се берикетъ ми сѣ исполнило. —
Кои чуло све весело било.

Свети Георги.

Богъ да биетъ краля отъ Трояна!
Ми пособралъ Троянци хриеяни;
„Ель чуете Троянци граждани!
Расипите бога единего,
Налишите бога стробренова.“
Написале бога стробренова.
Що ми текле у Трояна града
Триееетъ и три точки студна вода;
Тамо фати да ми протечвить
Бъло стробро, и свитло-но злато;
То'а за бога моли'а, то'а ми найдо'а.
Нимъ 'и прати краля Троянеки,
Ми 'и прати подъ Трояна града,
Подъ езеро, кей глобокъ бунаръ.
Тамо имать тая вода студна;
Тамо имать змиа халовита;
На денъ му ъ по еденъ таниъ;
Тамо одать Троянеки християни,
До откупать вода-та ео стробро,
Со стробро, ео жежено злато.
Богъ да биетъ краля отъ Трояна!
Промени негвоа мила керка
Негвоа керка наймала Маріа;
И наполни джене и пазу'и
Со стробро и злато жежено;
Во рѣце ъ даде стробренъ ибрикъ:
„Айти керко мала Маріо!
Ти пойди ми край бунара,
Налеи ми она студна вода,
Да откупишь ти вода ео стробро.“
А що бѣше девойка Маріа!
Съ прекърсти, богу сѣ помоли:
„Дейди боже, менѣ поножи ми!“
И киписа по бѣли друмови,
И си естрете незнаена дея,
Дея ео коня доріа.

„Поможи богъ Троянко девойко!
Ако богъ да, какъ ке ми 'одишь?“ —
„Я ке ходамъ подъ Трояна града,
Да налеамъ она студна вода.“
Овговоре незнаепъ деліа:
„О! девойко хубава Маріе!
Тамо иматъ зміа халовита,
Ке загинишь млада и зелена!
Я не сумъ незнасна деліа,
Туку сумъ си свѣти Георгіа.
Я ке легнамъ на твои skutови,
Малу перче да ми приобидишь;
Я сумъ вреденъ тебе да откниамъ.“
На си слезе отд конь-о на земи,
Легна на пейдзини skutови.
Богъ да биетъ зміа халовита!
Съ даде отъ глобоко езеро
Сама себъ гласови даде:
„Хейди боже, хейди мили боже!
На денъ имахъ само еден танць,
А денеска имамъ три танци!“
И що бѣше хубава девойка!
Їж догледа зміа халовита,
На девойка тешко жаль ѿ падна,
Отъ жалости тая не ми скорна,
Не скорна свѣтаго Георгіа,
И пороиа солдзи по образи;
Паднаха солдзи на образ-о неговь,
Отъ жалости солдзи г' изгорѣха.
И си стана свѣти Георгіа,
Изговоре на Троянска девойка:
„О! девойко, хубава Маріо!
Що ми ронишь тие дробни солдзи
Изговоре Троянка девойка:
„Брату мон свѣти Георгіа!
Опули сѣ по бѣли друмови,
Що ми идеть хала халетина,
Що говорятъ зміа халовита —
„На денъ имахъ я по еденъ танць,
А денеска имамъ три танца.“

Съ опули свѣти Георгіа,
ѣж догледа зміа халовита.
Алѣ му велить Троянка девойка,
„Сега ніе, брате, загниахмѣ!“
А що бѣше свѣти Георгіа!
Съ уплаши свѣти Георгіа,
Па си слезе самъ ѣденъ господъ:
„Алѣ ме чуешъ свѣти Георгіа!
Вели самъ едиши господъ,
А извади стрела отъ пояса,
Фарли на зміа халовита;
Може и ясъ на помонъ да дойдавъ.“
И що бѣше свѣти Георгіа,
Па истѣргна стрела отъ пояса,
И фѣрли на зміа халовита,
ѣж погоди мегю цѣрши очи,
И си кутна зміа халовита,
И си яшна коня доріега,
Па велить на Троянка девойка:
„Оди предъ мене, предъ коня.“
Съ себе зеде зміа халовита,
Па ѣж вѣрза съ дробнаго синджира,
И велить свѣти Георги на коня:
„Али чуешъ, кошь доріе,
Си фатихмѣ зміа халовита,
Влечи, кошь, сега да съ влечи.“
И киниса по бѣли друмоѣн.
Кога дойде у Трояна града,
Кога гледатъ Троянци христяни,
Ги прифати треска тригодишна.
„Ейди боже сполай ми ти тебѣ!
Отъ кога съ Троянъ заградило,
Ваква хала не бѣше ни дошла!“
Па си ходить свѣти Георгіа,
Па си ходить по Трояна града,
Па си слезе отъ коня на земли,
И си прака девойка Маріа;
„О! девойко хубаво Маріо!
Ти да пойднишь у ваши дворѣ
Хаберъ ти стори на твои татко.“

Си отиде на свои дворови,
На говори она на татка си!
„Аль ме чуешъ мой стари татко!
Дойде еденъ незнаенъ дела,
И те викатъ тои каи него.“
Па киисея тои кралъ Латинъ,
На отиде кай свѣти Георгіа:
„Добре дойде незнаенъ дела!“ —
„Добре найдохъ крале Латинше!“ —
Ако сакашъ я да ми ти да'амъ
Да ти да'амъ моя мила керка!“
Изговори свѣти Георгіа
На онега краля Латинего:
„Кюти Латинъ уста да ти капилтъ,
Не зборувай ти такви речови!
Я не сумъ ти некои дела,
Туку я сумъ еденъ ангель божи,
Ангель божи свѣти Георгіа.
Али гледашъ хала халетина!
Да собернишъ Троянци Християни,
Да разсипишъ бога стробренаго,
Да напишишъ бога единого,
Оти гледашъ страшна Халетина.
Ако пуцамъ зма Халетина,
Три ишти град-о ке преопачить,
Жива душа отъ васъ не оставать.“ —
Изговоре тои кралъ Латинъ:
„Прости мене свѣти Георгіа!“
Съ собраха Християни Троянци,
Расинаха бога стробренаго,
Напра'иха бога единого.
И що текле трі'есетъ и три чешми
Члесто стробро и жежено злато,
Пресекнаха и ли протекоха
Протекоха тая студна вода.
Отъ тогай песна останала.

Отъ Панагюрище.

Израсло ми је дърво зелено
дърво зелено дур' позлатено,
рожба родило до три яболки
До три яболки дур' позлатени.
Подъ него седи свѣта Марія,
Та си шіеше на попове-те
На попове-те петрахили-те,
На владици-те рѣкавици-те.
Отъ долу идатъ до три овчере
До три овчере до три кехан.
Прѣви-а носи прикованъ кривакъ,
Втори ми носи мѣдни кавали,
Трети ми носи маламенъ прѣстенъ.
Той де-то носи прикованъ кривакъ,
Като го фърли, той не дофърли;
Де-то носеше медни кавали,
Като ги фърли, а той прифърли;
Дето носеше маламенъ прѣстенъ,
Като го фърли, той отбрули
До три яболки 'се позлатени.
Като ги виде свѣта Марія,
Скоро поскоро въ къщи отиде
И на Димитро тихо говори:
„Омеле варе, бае Димитре!
Какви бѣха тѣя овчере?“ —
„Той дѣ-то носи прикованъ кривакъ
Тон ми је свѣти Никола;
Той дѣ-то носи мѣдни кавали,
Тон је свѣти Василиа;
Той дѣ-то носи златенъ прѣстенъ,
Тон ми је свѣти Еванъ.
Скоро те щатъ у насъ да додаты;
Да сторимъ вѣра и клятва
Дърво зелено дур' позлатено
Да направимъ златни мостове
Златни мостове на черно-то море
И да минемъ въ оная земл

Некръстена и немиросана,
Да ѝ крѣстиме, и миросаме.

40.

Свѣти Іліа и деветъ Ламіа.

Отъ Струга.

Попаднале деветъ кучки ламі,
Попаднале на О'рицко поле,
Понаднале во царей кладенци,
Да зобаеѣ пребѣла пченица.
Тук' съ чудитъ стврѣ свѣти Іліа,
Що да чинитъ, како да загубитъ
Да загубитъ деветъ кучки ламі.
И говори старъ свѣти Никола:
„А егиди брате свѣти Іліа!
Ти не можинѣ да загубишъ нямн
Тукъ да по'нишъ во село Канео, *)
Тамо иматъ сирота вдо'ница,
Кѣ **) стигнала лудо мѣшко дете,
Мѣшко дете по татка посмѣрче;
И да зе'нишъ па'урѣ со ракіа,
Да си зе'нишъ пребѣла погача,
Да г' однесишъ на сирота вдо'ница;
Да Ъ да'ишъ паурѣ со ракіа,
Да Ъ да'ишъ пребѣла погача
Ке съ напѣетъ и сонѣ ке ж фатигѣ
Ти да зе'нишъ лудо мѣшко дете,
Мѣшко дете по татка посмѣрче,
Да г' однесишъ царей кладенци, ***)

*) Канео ѣ место въ Охридъ близу до езеро-то.

**) Кѣ-къде.

***) Вместо: во царевн кладенци. пропушаваніе-то одѣ предлодзи-те
на многу места съ повторитѣ, и това не требитѣ да съ слагатѣ
неправилностѣ; зацо кога я пренишвехѣ песин-ве многу пати
бѣхѣ опиталѣ, али не требитѣ да съ прикладатѣ предлодзи-те;
не ми велеха миѣ така гн знанме. Во други не авана одѣ пар.

Да съ качишъ на Пернъ Планила,
Да потерашъ деветъ кучки Лама,
Да потерашъ царей кладенци.
И отиде старъ свѣти Илія,
И потера деветъ кучки Лама.
И пречека лудо мъшко-дете,
Съ десна рѣка и пречека лудо,
И пречека деветъ кучки Лама
Си-те осумъ дете и загуби.
А девета Лама побегнала
Побегнала въ църква Архангела.
И ми дойде старъ свѣти Илія,
И говоритъ на дете отъ рулека:
„А егиди дете повойниче,
Али уби деветъ кучки Лама?
Говореше дете повойниче:
„А егиди старъ свѣти Илія,
Осумъ кучки Ламаи загубишь,
А девета Лама ми побегна
Ми побегна църква Архангела.“ *)
Самъ съ пуци съ дете отъ рулека,
И девета лама ъ загуби.
И го зеде дете малечко'о,
Го однесе на сирота вдоица.
Си ъ найде сирота заспана,
Си ъ тога сирота разбуди
„Стани, стани сирота вдоице!
Нащитай си твое мъшко дете,
Оти ти ъ дете уморено;—
Отъ дама не си го нащитала.“

41.

Свадба отъ св. Димитрія.

Отъ Струга.

Посвѣршилъ съ свѣти Димитрія.

Бѣла Неда отъ Софія. (въ др. отъ Авлана) —

съ стретвить това пропуцаване. такви вираженія сѣть одзвѣвъ на найстари-те времена; и въ Омира тѣ не редко сѣ стретвать.

*) Не далеку отъ Струга иматъ църква Архангела, расилана отъ роця.

Дойде ко'а, дойде лепо време,
Да земееть бѣла Неда.
Покани свѣти Димитріа
Сите свѣци си покани
Си покани за свато'и
свѣтї Иля забора'и.
И отише во Софіа,
Си зедо'е бѣла Неда.
Лепо ми 'и пречекале;
'Си те свѣци 'и дарвале
Бѣла риза остра сабя, *)
На сабіа бѣла риза,
Еденъ дарчокъ престанало;
Неда умна и разумпа
Си го кладе во пазу'а.
И иде,е, що иде,е,
Колку дошле до поляжти,
Що потекла силна река;
Не съ газитъ да ѣ газѣтъ,
Ни съ летатъ да летаеть;
И го нашле свѣти Иліа
Ничкумъ лежитъ склзѣи роцитъ,
Го скориватъ свѣти Димитріа:
„Стани брате свѣти Иліа,
Оти сумъ те забора'илъ!“ —
Ни ми ставитъ, ни съ око съ пулитъ;
Тукъ съ впущи бѣла Неда:
„Стани брате свѣти Иліа,
И тебъ сумъ даръ допесла!“
И си сегна во пазу'а,
Си изва'и остра сабя,
Остра сабя, бѣла риза,
Го дару'а свѣти Иліа.
И ми стана свѣти Иліа;
Начасъ река ми секнала.
Помниа'е сто свато'и
Со не'еста бѣла Неда.

---

*) во друга: Кошулица копршена
Во кошуля овтра сабя.

Рапо раши свѣти Герги
 Рапо раши на Гергьовденъ;
 Отседла си добра коня
 Да обиде въ ретъ овчере.
 Ягнета ся изъгниле,
 Говѣда са петедиле;
 'Сяка крава теле води.
 Па отиде въ ливади-те;
 Ливади-те трева немаъ,
 Зимници-те измързнале,
 Летници-те излипсале;
 Тои са пазатъ повърна.
 Мийки Герги отговаря:
 „Деле варе, синко Герги,
 Весель отиде, скърбенъ доде!“
 Герги майцъ отговаря:
 „Деле мале, стара мале!
 Обидохъ си ливади-те,
 Ливади-те трева немаъ.“
 Майка Герги отговаря:
 „Не грижи са, синко Герги,

Да пароси ситна роса
 Да павали гергьовски дъждъ,
 Па си иди на Спасов-денъ,
 Та обиди въ ретъ сжиърн.“
 „Послушалъ свѣти Герги,
 Та удари ситна роса.
 Кога било на Спасов-денъ,
 Той воседна добра коня,
 Отиде на ливади-те,
 Зимници-ти некласили,
 Летници-те вретенили (?),
 Ливади-те конъ не газн.
 Зарядва са свѣти Герги
 Изъ друмъ вржви песенъ пее.
 Шо го зачу, 'се послуша,
 Едно држво трепетлика
 Не сж запря, не послуша.
 И прокле го свѣти Герги.
 „Да би далъ богъ трепетлика,
 'Се ти дя трипернишъ!“

Велигденски.

Отъ Прилепъ.

Прометала свѣта Неделя,
 Стрека ѝ стрети свѣти Иліа:
 „Егиди сестро свѣта Недельо!
 Кан си одела, кан си шетала?
 Ели си въ поле трандафилъ брала?
 Ели си въ гори гороцвѣтъ брала?“ —
 Му говореше свѣта Неделя:
 „Ейгиди брите, свѣти Иліа!
 Влани сумъ въ поле трандафилъ брала,
 Влани сумъ въ гори гороцвѣтъ брала;
 Туко сумъ билъ чудо да гледамъ.

Съ запалиле до два-на дѣба
До два-на дѣба и вита ела,
Туку ми горѣтъ, туку ми тлѣтъ.“
Нейдѣъ говоритъ свѣти Пліа:
„Ейгиди сестро, свѣта Недельо!
Тіе не ми сѣ до два-на дѣба,
До два-на дѣба, и вита ела;
Тукъ тіе ми сѣ два побратима,
Два побратима, и посестрима.
Не ми държале свѣти Јо'ана;
За то'а горать, за то'а тлѣать.“

44.

Свѣти Петиръ и майка му.

Отъ Струга.

Киписалъ ми свѣти Петаръ,
Да ми 'о'итъ во рай-боже
Во рай боже на причесна,
И по него грешна майка,
Му съ молитъ да ъ зе'итъ. —
„Чекай, чекай сине Петре,
Синче Петре и ясъ к' идамъ
Во рай боже на причесна.“ —
И ъ рече свѣти Петаръ:
„Бегай, бегай грешна майко,
Оти си ми многу грешна;
Ти не можшиъ да ми идешъ
Во рай-боже на причесна;
Райски порти затворени,
Неколски-те отворени.
Кога бѣше, майко, млада,
Ти ми бѣше карчмарица;
Ти иде'е сиромаси,
Да ти пѣтъ на ме'ана,
Ти веле'е,“ жити душа.
Жити душа карчмарице!
Ал' ни да'ашъ токму ока,

Токму ока чисто вино?“
Ти велеше „жми бога,
Жми бога, богъ ми душа,
Ясъ си да'амъ токму ока.“
Не да'аше токму ока,
Не да'аше чисто вино
Тук' со вода го мешаше.
И да'аше со две очи;
Ко т' иде'е ябанджии
Сиромаси карванджии,
Що си ока незнае'е,
Имъ да'аше триста драма,
И вино-то пакъ со вода.
Код' иде'е баздригнии,
Имъ да'аше тамамъ ока,
Тамамъ ока чисто вино.
За то'а си майко грешна;
Ти одеше чесна кума,
Да кърца'ашъ луди деца,
На деца имъ нищо не да'аше,
Та ни риза, ни кошула,
Како куми що даваеъ,

Луди деца 'и променвѣтъ.
 И то'а си многу грешна;
 И пакъ друго, майко, имашъ.
 Ти имаше многу етока,
 На сироматъ не да'аше,
 Сиромато не вѣрваше.
 Елюмъ еденъ сиромашецъ
 Мошне многу ти додеша,
 Що му даде поло'нна,
 Поло'нна копоши пояемо,
 И начасъ съ шшманъ етори: —
 „Що би ова я що еторифъ,
 Сжта етока љ издадофъ
 По питачи, сиромаси!“
 И друго си майко грешна;
 Брашно назаетъ земаше,
 Кога назотъ го вращаше,
 Полу брашно, полу пепель,
 Така назотъ го вращаше.
 Кога солца ми земаше,
 Полу несокъ љ мешаше.
 И друго си майко грешна;
 Кога пиперь да земаше,
 Чистото пиперь не вращаше,
 Герамиди к' искършеше,
 Пиперь ке го измешаше.
 Пакъ за тебе, майко, нематъ
 Да ми 'о'нишъ во рай-боже.“
 Мила майка му еъ молитъ:
 „Сше Петре проща'ай ме
 Проща'ай ме, измоли ме!“ —
 Свѣти Петаръ еъ помоли;
 Колку поиде край порти-те
 Край порти-те на причесна
 Райски порти е' затвор'е,

Неколеки-те с' отвориле.
 Петре'а-та грешна майка
 Си отиде въ неколски-те.
 Пакъ еъ молитъ свѣти Петаръ,
 Да откупить грешна майка.
 Ми еъ згоди пояемо-то,
 Пояемо-то отъ коноп-та;
 Ъ го пуши на мила майка,
 Мила майка во некол-отъ,
 Да љ майка куртуансатъ.
 Пояемо-то не фтаеало,
 Си прееече руето перче,
 Пояемо-то го придало,
 Тук' да майка куртуанецъ.
 И го пуши на майка си.
 Колку майка еъ фатила,
 Да излезитъ отъ некол-отъ,
 Сѣ фат'е многу души
 За Петре'а мила майка,
 Отъ некол-отъ да излеговѣтъ.
 Тая пакъ си не дотърпи:
 „Братете еъ грешни души!
 Мене сииъ ми мо изва'атъ;
 Я ео мене не ве сака.“
 Уще реч-та не дорече,
 Ми еъ екнна пояемо-то;
 На дно въ неколъ пропаднала;
 'Си-те души излего'е.
 Тога рече свѣти Петаръ:
 „А егиди мила майко!
 Како етори да си пайднишъ;
 Не сакаше рай да видишъ
 Рай да видишъ, рай да пайднишъ,
 Во некол-отъ фодулица.“

Еднавка отъ Прилепъ.

Ми киниса евъти Петаръ,
 Ке ми одитъ у рай-боже,
 По него је грешна майка,
 Грешна майка, грешна душа. —
 „Сине мон, евъти Петаръ!
 Постој, сине, почекај ме,
 У рай идамъ, рай да видамъ!“
 Съ поврати евъти Петаръ:
 „Ај отъ тува грешна майко!
 Не је леко за рай-боже,
 Райски порти затворени;
 Неколекн-те отворени.
 Дали знаишъ паметувашъ,
 Кога бѣхме у бѣлъ света,
 Ти си бѣше богатница
 Богатница, мнобита;
 Стока имаше преку глава,
 Силенъ гяволъ те енеше,
 Ти за бога не даваше.
 Ти дойдо'а два просяка
 Ти дойдо'а во кука-та,
 Ти свире'а отъ пладниша
 Ти пита'а до квечера;
 Сърце майко не те жежна,
 Нецо милостъ да имъ сторишъ;
 Та изваде корка лѣбецъ,
 Шо стоила три недели;
 И изваде леиъ поясмо
 Имъ подаде за гоєпода;
 Ти пакъ назадъ сѣ поврати,
 На то'а пишманъ еѣ стори:
 „Дејди боже, златенъ боже!
 Си ѣ дадоѣ 'сета стока,
 Да ѣ ядатъ нѣмачници
 Нѣмачници, Нѣмтурици!
 Мой-те деца шо ке ядатъ?“ —
 Дејди майко, грешна душо!

Неми бѣ'а тѣ проеяци,
 Туку бѣ'а два ангела;
 Еденъ бѣше евът' Иліа,
 А други-о евъти Никола.
 Уще малце ке те судамъ:
 Ти си бѣше къртеница,
 Кърщаваше мали деца,
 Не одеше за кърщение,
 Тукъ одеше за ядене,
 За ядене, за пиене;
 Нищо, Майко, не подаде
 Ни кошульче, ни платенце,
 Ни платенце, ни чораби,
 Ни чораби, ни капица;
 Голи, боси те чекастъ
 Те чекастъ предъ господа.
 На господа как' ке одговорнишъ!
 Уще, майче, ке те судамъ;
 Ти си бѣше карчмарница,
 Продаваше руйно вино;
 Ти до'иха пѣтници
 Пѣтници епромаси,
 Те прашаха пѣтници:
 „Хан давашъ, хан знамъ?“ —
 Ти, майче, еѣ колнеше:
 „Богъ ми душа, врагъ ми душа!
 Токмо давамъ, токмо земамъ.“ —
 Имъ наполни триета драма,
 Триета драма бистра вода,
 А сто драма чисто вино!
 О ти майко, грешна душо!
 Токмо зеде, кусо даде. —
 Уще майко ке те судамъ:
 Силенъ гяволъ те силеше
 Заемъ брашно ти земаше
 Отъ епромаси комшии,
 Чисто брашно ти земаше,

Кога назадъ го врякаше,
Полу пепелъ го мешаше.“ —
Па дойдоха на рай-боже;
Напредъ оди свѣти Петаръ;
Вчас-о дойде грешна душа;
Па дойдоха на влакнень мостъ,
Си поминалъ свѣти Петеръ;
Току дойде грешна майка,
Вчас-о дойде стреле моста;
Ми съ скина стреле моста,
Ми пропадна на дно пеколъ.
Свѣти Петаръ първи ангель,
Му съ моли на господа,
Му съ моли три години,
Три години и три дни:
„Ейди боже, златенъ боже!
Прости ми ъж моя майка,
Моя майка грешна душа!“ —
„Ай отъ тува свѣти Петеръ!
Не съ прощатъ твоя майка,
Твоя майка многу грешна.“ —
Не ъж прости на три години
Тук' ъж прости на три-те дни.
Ходи отъ тука свѣти Петеръ!
Просто тебъ твоя майка;
Да си пойдешъ по край море,
Да усучишъ танка вѣрѣца,
Да ъж пуцишъ у пекол-отъ,
Да съ фати твоя майка
Твоя майка грешна душа.
Тамо иматъ други грешни,
Грешни седумдесетъ души,

Да съ държатъ отъ нейдзини поли
Нейдзини поли и рѣкави,
Да излезѣтъ на бѣли светъ.“ —
Ми отиде свѣти Петеръ,
Ми отиде по край море.
Му съ фати за десна пола,
Му съ фати лешъ поясмо,
Го усуча танка вѣрѣца,
Па го пуци у пекол-отъ.
Вѣрѣца-та не достигнала;
Свѣти Петеръ си имаше,
Си имаше русо перче,
Па паддаде танка вѣрѣца.
Гласъ си даде свѣти Петеръ:
„О ти майко, грешна душо!
Те измолихъ отъ господа.
Ей' чуετε седумдесетъ души!
Държете съ за поли-те
За поли-те, за рѣкави!“ —
А що бѣше завидлива,
Ток' що виде бѣли свѣта:
„Ай отъ тува свински керки
Свински керки, песьи керки!
Я сумъ дойла свѣти Петра,
Я сумъ лудала свѣти Петра,
Вие не сте го допле,
Ни па сте го лудале!“ —
Тогай господъ пакъ си дочу.
Стреде вѣрѣца ми съ скина,
На дно пеколъ ми пропадна.
„Ейди майко, грешна душо,
Дно-то въ пеколъ си кердоса!“

Свѣти Петаръ, и майка му.

Свѣти Петаръ въ рай ке пойде
Въ рай ке пойде рай да види
Грѣшна майка на следъ него,

Текомъ тече, слѣзи рѣни
Слѣзи рѣни викомъ вика:
„Стой, попякай, свети Петре,

Съ тебе мама въ рай да иде.
 Въ рай да иде, рай да види,
 Христу богу да достон.“
 Обрѣна ея евѣти Петаръ
 Та погледна низъ негово
 Низъ негово деепо рамо
 Слѣзи рони низъ хубаво
 Низъ хубаво светло лице;
 Отговаря евѣти Петаръ:
 „Меле варе, грешна мале.
 Не си згодна въ рай да идешъ
 Въ рай да идешъ, рай да видишъ,
 Христу богу да достоншъ.
 Кога бѣхме, мила мамо,
 На бѣло, мамо, видело,
 Ние бѣхми чорбаджии
 Чорбаджии механджии,
 Додеха си два божеци,
 Заевириха, запееха,
 И ся, мамо' помолиха
 За Христово свѣтло име;
 Но ти, мамо, не ги дари,
 Не ги дари божа дарба.
 На *) имъ даде, мила мамо,
 Една кора питенъ лебець,
 Де еедеше отъ целъ месецъ.
 С' излезоха два божеци,
 Ти ся, мамо, попишмани
 Попишмани и прокле ги, —
 „Богъ д' убіе два божеци
 Че ми кжца оенромашихте,
 Та ви дадохъ кора лебець,
 Де кокошки да нахрана.“
 Зарадъ това, мила мале,

Не си згодна въ рай да идеитъ,
 Христу богу да достоншъ,
 Че ти не си отделила
 За своя-та душица,
 Ни на нещо си подала
 За Христово светло име.“ —
 „Помоли ея грешна майка
 Помоли ея евѣти Петру:
 „Я ми проети, свѣти Петре,
 Прости ми, и прими ми
 Съ тебе въ рай божи да ида,
 Христу богу да достоя!“
 Пріе еи ъ свѣти Петаръ
 Заведе ъ во рай божи.
 Три дни ея е богу молилъ
 Зарадъ грешна-та му майка,
 Да (ѣ) извади изъ мѣка-та.
 Па еи екубо отъ коеа-та
 Отъ коеа-та едно влакно
 Наеава го еоеъ лнето-то
 Хванѣха сѣ грешни души
 Че еи имъ е патежало
 Да еи седатъ, да еи горатъ.
 Отговаря грешна майка:
 „Отвѣдете ся грешни души,
 Не ете згодни изъ мѣка-та
 Изъ мѣка-та д' излезете,
 Не ете дале віе листо
 Віе лнето като мене,
 Вечна мѣка д' излезете.“
 Щомъ изрекла тая дума,
 Влакно-то ся прекрѣнало,
 Та паднѣла грешна майка,
 Вовъ дѣно-то на мѣка-та.

Дечански Манастиръ.

Фала богу за чудо голѣмо!
 А що ке еъ чудо нагледаме!

*) На = но.

Що ми бѣ'а во една земя
Въ една земя до два господара.
Кой да бѣ'а тѣ два господара?
Едепъ бѣше краљеки царь Степанъ
Други бѣше краљеки царь Душанъ,
Изговоре краљеки царь Степанъ:
На онего сѣрбеки краљ Душанъ:
„Айде мѣ да сѣ разделиме!
Просту тебѣ поле емъ чивлидзи
Просту тебѣ рамна шумадіа,
Просту тебѣ Босна Сарајово,
Просту тебѣ сѣрбека на'на,
Просту тебѣ коњи, емъ соколи,
Просту тебѣ жрти, емъ зѣгжри,
За да одишъ по лова по гора;
Да ми простишъ два сажна место,
Мегю Юпекъ, мегю Гяковница“
И му прости два сажна место.
Сакалъ краљ—отъ манастирь да градить.
Ималъ краљ—отъ до три кули азно;
Темель ке турить само отъ стрebro,
А покро—отъ отъ жежено злато.
На го дочу сестра му Елена,
Ми говоре сестра му Елена
На онего краля царь Степана:
„Я сумъ чула манастирь ке градить,
Темель ке турить само отъ стрebro,
А покро—отъ отъ жежено злато;
Слушай, брате, твоя мила сестра,
Тая тебе ука да научить.
Атаръ тебѣ да не ти оставить;
Ти сѣ ималъ до три кули азна;
По отдамна книги покажуѣтъ
Сега бжргу Турци ке палазѣтъ,
Ни темаля Турци ке остаѣтъ,
На Рисяни законъ ке растуратъ.
Ако сакашъ манастирь да градить,
Какъ некога що градилъ Симеонъ?
Да ми 'одишъ преку слапо море,
Да ми пойдить Венетичка земя,

Тамо иматъ камня мерджанліа,
Отъ стретро-то три асри посекло,
Да го посишь. тешко не сѣ посить;
Да го кършишь, твърдо не сѣ кършитъ.“
Бладзе братъ *), сестра що послуша!
Бладзе сестръ, що брата поучи!
Го откуни камень мерджанліа,
Удри темель сутради манастиръ.
Сѣ посвѣти сѣрбеки свѣти Степанъ,
Сѣ посвѣти и свѣта Елена.
День денеска манастиръ ми стоить,
Кои грентъ како врукъо сѣнце
Отъ ощо ѣ лепо наградено,
Отъ ощо ѣ 'убаво написано.
Отъ кога 'одать рисяни на законъ,
Отъ кога 'одать на Петровденъ,
До денеска сѣ пентъ, и сѣ прикажуеть.

48.

Царь Муратъ и старъ Игуменъ.

Кинга пишить цара Муратъ бега;
Ели пишить кому ке ѣ пратить?
Ке ѣ пратить дур' во свѣта Гора,
На онаа стара игумена,
На оние млади калугери;
Що имъ сакать до четири добра:
Първо добро чесно вангеліе,
Второ добро свѣтого потира,
Трекъо добро нивна чесна кърета,
А четворто чесна петра'иля,
Тукъ сѣ чудить стара игумена,

*) Братъ дат. падежъ. това странно окончаніе на ѣ произлежить отъ това, че брата въ место братъ сѣ употребить во многу места како именителни, и заради това сѣ придавать окончаніе на дат. пад, како на жеп. родъ. напр. сестра, сестръ. Така сѣ стретвить им. пад. онаа стара игумена, цара, Марка и друуги; дат. пад. Маркоъ, Маркъ.

Що ке бидить ово чудно чудо!
Книга пенить градуъ складзи ронить.
Го гледаеть млади калугери,
И му велѣтъ млади калугери:
„А егиди стара игумена!
Що ѣ тая мошне лона книга,“
Що ѣ пенить, мошне складзи ронить.“
И му рече стара игумена:
А егиди млади калугери,
Да ви кажамъ що ке ми чинить!“
Тога велѣтъ млади калугери:
„Не можиме нищо да сториме,
Туку господъ дерманъ да ни сторить,
Туку кажи колку да знаиме
Да знаиме бога да молиме.“
И имъ каза стара Игумена,
Що допушилъ цара Мурат-бега
Що ни сакатъ до четири добра: —
Иърво добро чесно вангеліе,
Второ добро светего потира,
Трекъо добро наша чесна кърста,
А четворто чесна петра'ла.
Му реко'е млади калугери:
„То'а гайле ти да го не бериншь,
Туку назодъ книга да му вратиншь;
Не ти да'амъ до четири добра,
Що ке можиншь ела да ми сторишь.
Да станиме сите калугери,
Денѣ поще бога да молиме,
Да пениме свѣта литургіа,
Господъ него ке го пострамотить.“
Како що го тие научи'е
И егуменъ книга ми написа,
Оти нищо цару не му да'ать,
Що ке можить нека дойтъ да чинить.
Съ разлюти цара Мурат-бега,
И си зеде малу многу аскеръ,
И киписа по море да идеть.
Балугери како що реко'е
Денѣ поще бога си молееть.

Царъ ми пойде етреде църно море,
Ми замързна она църно море.
Съ зачуди цар—отъ що да чинитъ.
Тога велитъ цара Мурат—бега;
„Леле боже, леле мили боже!
Поможи ми царъ свѣти Никола!
Я су чудо ти ми го поельвишъ
Го поельвиниъ ова църно море,
Ти еъ молямъ сега да ми дойдишъ
Да ми дойдишъ море да отмързнишъ;
Да си пойдавъ я во свѣта гора,
Нищо заваль тамо да не сторамъ,
На игуменъ пещенъ ке му даамъ!“
И му дойде старъ свѣти Никола,
Въ рѣка държитъ стререпа патерица,
Го прекърсти она църно море,
Го прекърсти море го отмързна.
Царъ ми пойде дури Свѣта Гора.
Го видо'е млади калугери,
Го видо'е уще отъ далеку,
Му реко'е стару игумену:
„Бегай сега, старе игумене,
Да бегаме во гора зелена;
Оти господъ мольда не ни декалъ,
Оти душманъ дойде, еъ приблиза,
Оти душманъ живи ке не колитъ,
Ке не колитъ, живи ке не печитъ.“
Побегна'е во гора зелена.
Царъ излезе на край църно море,
И имъ пуши три млади елчи,
Да викаетъ млади калугери,
Да викаетъ стара игумена,
Да си зе'тъ голема пещежа,
Оти цар—отъ нищо не имъ чинитъ.
Со мѣка одвай 'и довика'е;
Що имъ даде голема пещежа,
Що имъ даде три то'ари азио
Три то'ари свѣтому Николу.
Го държеше стара игумена,
Два дни, три дни на гости да седитъ,

Отъ геміа царъ ми не излезе,
Тукъ съ врати, назадъ си отиде.

49.

Свѣти Петаръ.

Отъ Софія.

Свѣти Петаръ въ рай походи
Въ рай походи, тамъ да бѣде
Тамъ да бѣде, доръ пребѣде.
По него е стара майка,
Тикомъ тиче, гласомъ хока.
Свѣтъ съ Петаръ изобрѣща:
„Назадъ, назадъ, стара мале,
Ти не можешъ у рай д' идешъ,
Твоя душа грѣховита.
Че си била механечійка.
Ексикъ вино продавала
И водица придавала.“
Па свѣтъ Петаръ рай походи

Въ рай походи, тамъ да бѣде
Тамъ да бѣде, доръ пребѣде.
По него е прѣвньо либе,
Тикомъ тиче, гласомъ хока:
„Стоп', почекай прѣвньо либе,
И я съ тебе у рай д' идемъ!“
Свѣтъ съ Петаръ изобрѣща:
„Назадъ, назадъ прѣвньо либе,
Ти не можешъ у рай д' идешъ,
Твоя душа грѣховита,
Че си чуждо работила,
Ексикъ ока доходила,
Твое не си придавала.“

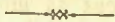
50.

Решпелъ Георгіа.

Кинисалъ ми Решпелъ Георгіа,
Що ми наполнил до три геміи,
Първа со восокъ, втора со темянъ,
Втора со темянъ, трека со масло;
И ми кинисалъ по църно море.
Каръ да ми кяритъ на свѣта Гора.
Одилъ що одилъ до стредѣ море,
Той денъ ми бѣше свѣти Никола.
Ми помързиа'е до три геміи
Во стредѣ лето, во цървешика.
Бога помолѣ Решпелъ Георгіа:
„Егиди свѣтешъ свѣти Никола!
Отпущи ми 'и до три гетіи,

Ясъ да си пойдавъ во свѣта Гора,
Да 'и аризамъ на свѣта Гора!“
Ми отжрзпало църпо-по море;
И си 'и тжргналъ до три гемин,
Решпелъ Георгя кяръ не ми кярилъ,
Тулъ ж' 'и аризалъ на свѣта Гора.

49.

Сиракъ Јованъ.

Постигнала сирота вдо'ица
Постигнала едно мъшко дете;
Дете иматъ голема пищаца;
На рамена криля позлатени.
Си го класе во злата деляйка,
И го зави во кумашъ пелена,
И го пови со сѣрма повоя,
Си го леля и пѣсма му пентъ:
„Нани ми, нани сираче Јо'ане!
Да ми растишъ, и да ми порастиншъ,
Да ми одишъ во Будина града,
Да ми сечишъ краю негоа глава,
Да ми бидишъ краля надъ кралей!“
Богъ 'и убилъ комши аседжин,
Що пойдо'а во Будима града,
Му каза'а на краля отъ Будима.
Богъ го убилъ краля отъ Будима!
Що ми пуцилъ до три елчин,
Ми пойдо'а во село Ладогерь.
'И догледа сирота вдо'ица;
„Айви вие до три елчин!
Аль сте дошле за вино, за ракия;
Защо менъ ми съ постигнало,
Постигнало едно мъшко дете.“ —
„Айти тебъ сирота вдо'ице!
Не сакаме ни вино, ни ракия,
Тукъ нѣ пуцилъ краля отъ Будима,
Да ни да'ишъ твое мъшко дете.“
Г' однесо'а при краля отъ Будима,

И му виде криля на рамена,
А на рѣка писмо написано,
Песмо пентъ, от' ке бидить краля,
От' ке бидить краля во Будима.
Богъ го убилъ краля отъ Будима!
Що го фърли во темна зѣдана.
На рамена та що му дойдо'е,
Свѣта Петка на лево рамено,
А на десно-то свѣта Неделя;
Лепо дете ми го гледа'е,
И лепо ми го книга уч'е.
Тога краля ми еъ поболито,
Що ми лежа за три години:
Що ми викпа попой и владици,
Да го краля тѣе изповедътъ.
И имъ велить краля отъ Будима:
„Нищо грѣхъ я не сумъ сторило,
Сѣде фърлицъ во темна зѣдана
Мало дете, що го постигнала,
Постигнала сирота вдо'ица
Постигнала въ село Владимиро.
Дете иматъ голема нишана,
На рамена криля позлатени,
А на рѣка писмо написано;
Писмо пееше краля да бидить,
Краля да бидить во Будима града.“
Тога му велѣтъ попой и владици:
„Айти тебъ краля отъ Будима!
Що је овой грѣхъ що си еторилъ,
Да је зе'ишь дете отъ вдо'ица
Да му незнаить гробинна кѣ му је;
Баре да еъ гробинна му знаить.“
Богъ го убилъ краля отъ Будина!
Що ми зборвить на Петре зѣданѣжѣ
„Ай собери коски отъ дете-то,
Да 'и отнесиме дома при майка му,
Да му знаить него'а гробинна.“
Кога отвори Петре зѣданѣжѣ,
Гле'ать дете уще кѣд' је живо;
Свѣта Неделя на десно рамо,

А свѣта Петка на лево рамо,
Му седе'е и книга го учи'е.
Ми сѣ врати Петре заиданджіа:
„Айти тебѣ честиту краю!
Уще мало дете било живо!“
Самъ си пойде во темна заидана,
Истѣргна еябя димшикіа,
Да пресечить сираче Јо'ана.
Що му скапна рѣка до рамена.
Тога скочи дете малечко'о:
„Айти тебѣ краля отъ Будина,
Що сѣ касметъ ти големъ ималъ
Сабя твоя гла'а да пресечить.“
Ми истѣргна сабя димшикіа,
Му ѣж пре'ече краю добра гла'а.
Си излезе сираче Јо'ане,
И ми седна краю на столпина.

50.

Малечокъ Јованъ.

Отъ Прилепъ.

Стигнала је Струмица невеста,
Стугнала је едно мѣшко дете;
Го кретише малечокъ Јо'ана,
Съ нога го люлятъ во уста му пентъ:
„Нани ми, нани малечокъ Јо'ане!
Два дни те гледафъ, колку две години,
Три дни те гледафъ, колку три години.
Ти ми имашъ голема иншана,
На чело имашъ каретъ позлакенъ,
Ако богъ да' и сугено бидить,
Ке му земишъ цару царцина-та!“
Јѣ дочуле квети-не комшинъ,
Јѣ наклеветиле дур' при цар-отъ.
Царъ ми прати до два чо'адара,
Да ми земѣтъ то'а мѣшко дете.

Два чо'адара порти ми клюкватъ ;
И порта-та имъ сѣ отвори.
Си грабиа'а она мъшко дете,
Го однесо'а дури при цара.
И царъ имъ велитъ на чо'адари,
„Варлете го въ атой-те да г' изгазѣтъ.“
Ге варл'е тѣ въ ато'и-те,
А това сѣ качи на ато'и!
„Варлете го въ силна вурна д' изгоритъ.“
Го варл'е тѣ въ силна вурна ;
Кога сутра го видо'а дете,
Скжресподзе тоа кѣде седитъ,
И ми пенѣтъ бѣла кинга.

51.

Отъ Панагюрище.

Та чуло ли сж разбрало
Какво сж ꙗ чудо сторило!
Да ꙗ за нящо, ни за що ;
Владика беда бедило,
Че лѣби булчо смирче.
Изъ черкови го изведе
Въ джѣмѣя го вовеле,
Синьо му джубе саблекле,
А зелено му облекле ;
Златна корона сваниле,
Шарена чадма завиле,
И ходжа-та си викале
Владика да кимбниѣса (?)
За нуесто булче смирче.
Де-то си булче стоѣше,
Земя сж на две препукна,
И булче въ земя потѣгна ;
Де-то владика стоѣше

Сини огньове горѣха.
Ка го видѣха Турци-те,
Тѣ са турѣки кланѣха
И турѣки са молеха.
И владика-та са турѣки кланѣше,
Кавурѣки бога молѣше:
„Стори ма, боже, стори ма,
Стори ма и направи ма
На какво годе пиленце,
Далеко да си захвѣрѣна
Вовъ Свѣтогорѣски манастирѣ,
Та прядна слуга да стана!“
Де стоя господѣ, та слуша,
Та си го стори направи
На сиво пѣстро пиленце,
Та си далѣско захвѣрѣна,
На Свѣтогорѣски манастирѣ,
Та прядна слуга ꙗ станалѣ.

Патроново Показугервенте.

„Патроно моме Патроно,
Патроно пиле шарено!
Що ъ ова чудо отъ тебе?
Кѣта година кѣрвиша,
Ова година два кѣрва!
Що ъ ова ситно плетешъ?
Що ъ ова бѣло носенѣ?
Що ъ ова левент оденѣ?“ —
Ѣ сѣ нажали Патроноѣ.
Отъ куки стана Патрона,
Тѣ си изваде руво-то,
Тѣ си завали два огна;
Въ едни-отъ варли руво-то,
Во други вѣрли дароѣ;
Тѣ си отиде въ Манастирѣ.
Патрона ли имѣ викаше:
„Калугерици майчици!
Има ли место за мене,
И цѣрна раса за става?“ —

„Патроно моме Патроно,
Патроно пиле шарено!
Имаме место за тебе,
И цѣрна раса за става;
Имаме млади гячица,
Гячица ке ни премамишъ,
Лице-то да си погрубнишъ,
Коса-та да си посмолишъ,
Така ти доѣ си въ манастирѣ.“
И тогаѣ стана Патрона,
Тѣ си изгуби лице-то,
Тѣ си посмоли коса-та.
Кога си лице грубеше,
Жешки каменя надве'а;
Кога си коса смолеше,
Кѣрва'а роса роееше.
Такъ ъ примѣа въ манастирѣ,
Калугерица да бидитѣ.

Четири Ангели.

Хвала, боже, за чудо големо!
'Сполай ти, боже, на дарби-те!
Нейде щ' идемъ чудо да гледамы,
Че еа збраха четири святин
Да разделатъ више на небеси.
Първи беше самъ свѣти Петарѣ,
А второ-то самъ свѣти Иліа,
А трето-то самъ свѣти Никола.
А четверто самъ Ивалъ крѣстителъ.
Дето покрѣсти небо и земле,
И покрѣсти наши царѣ небесни,

Че си делатъ отъ рай божи ключи.
Е че иде огняна Марія,
И следъ нея сестра Магдалена,
Че бегатъ отъ земя Паливянека.
Ка ги види самъ свѣти Иліа,
Отговаря самъ свѣти Иліа:
„Деле варе огняна Маріо,
И следъ тебе сестра Магдалена!
От' бѣгате отъ земя Паливянска.“
Отговаря огняна Марія
На следъ нея сестра Магдалена,

„Е, сполай ти самъ свѣти Илія
 Пали питаишь, да ти некріеме;
 Богъ д' убіе земя Паливянска,
 Тамо ся е вѣра развѣрила,
 Не почитатъ ни баща, ни майкя,
 Нито брата, нито мила сестра;
 Баща иматъ врѣла душманина,
 Майкя иматъ клета робицица,
 Брата иматъ като измекара,
 Сестра зинатъ за своя си любя
 Е, сполай ти, самъ свѣти Илія!
 Не си ходатъ во чесни черкови,
 Не ся крѣстатъ, не ся богу молатъ,
 Не си зинатъ свѣта литургія.“
 Отговаря самъ свѣти Илія:
 „Леле варе, огняна Марію,
 На следъ тебе сестра Магдалено!
 Врѣнете ся вие сег' на зади,
 Та идете въ земя Паливянска
 Азъ ща лесно земя да смира,
 Да разделимъ отъ рай божи ключи.“
 Врѣна си ся огняна Марія,
 На следъ нея сестра Магдалена,
 Та отише въ земя Паливянска.
 Разделиле все свѣти небесни
 Разделиле више на небеси.
 Що ся падна на свѣти Петаръ?
 Паднало му отъ рай божи члючи,
 Да отклича наши мрѣтви души,
 Да отклича и да ги заклича.
 Що ся падна ии свѣти Илія?
 Паднаха му летни-те облаци
 И летни-те грѣмотявици.
 Що ся падна на свѣти Никола?
 Падна му ся по море гемин,
 По мере-то по дълбоки води;
 Кон мише да си ся прекрѣтени,

Да ся моли на свѣти Никола,
 Та повече на свѣти Илія.
 Що ся падна на Иванъ крѣстителъ?
 Падна му ся кумство, побратимство.
 Ка си узе самъ свѣти Илія
 Мжгли, облаци, грѣмотявици,
 Ги затвори во черно-то море,
 Че не даде во земя Паливянска
 Не даде три години дѣждъ да вали.
 Испука ся земя Паливянска
 Седемдесе педи на доле,
 И юнаци съ коне пропадаха,
 Но ся богу още не предаватъ,
 Че не ходатъ во чесна черкова.
 Той имъ даде седемдесо болки,
 Та лежале три години време;
 И страшна ся коса пораснала,
 Изъ коса-та зми пораснале.
 Тогава ся на бога предали;
 Та си зеле кон тоягичка,
 Та си зеле кон патеричка,
 Та отваждатъ во чесна-та цѣрква,
 Си ся крѣстатъ и богу ся молатъ,
 Че си зематъ чесна литургія.
 И отговаря свѣти Илія:
 „Леле варе, огняна Марію,
 И следъ нея сестра Магдалена!
 Видите ли че смирихъ земя
 Че смирихъ земя Паливянска?“
 Отговаря огняна Марія
 На следъ нея сестра Магдалена:
 „Е сполай ти самъ свѣти Илія!
 Тебе господъ да обича.“
 И тогава самъ свѣти Илія
 Имъ даде ситна лятна роса,
 Че си роди земя Палестинска. *)

*) Погоре бѣше Паливянска.

54.

Марково исповѣданге.

Поболѣлъ еѣ Марко Кралевике,
Що ен лежалъ токму три години,
От нищо ен плячъ не на'ожалъ.
И му рече пегва стара майка:
„Айти Марко, айти еншко мле!
Не сѣ болезъ, еншко, отъ господа,
Тукъ сѣ болезъ, сишко, отъ гре'о'и,
Да ти викиа попой, ду'овници,
Лепо да еѣ синко неповедвишъ,
Да ен кажишъ твои-те гре'о'и.“
Що ми викиа до деветъ попо'и,
И попо'и Марко-му веле'е:
„Кажн, Марко, твои-те гре'о'и!“
Тога велить Марко Кралевике:
„А егиди попой, ду'овници!
Я си има големи гре'о'и;
На пра'нна логѣ сумъ загубилъ,
Многу майки я сумъ ен изгорилъ;
Ама еденъ грѣѣ с' имамъ найголемъ.
Кога пойдоѣъ во Арапела земя
Съ бѣеѣме ео царни Арапи,
Арапи-те бѣа покьотѣи,
Мѣе тѣе си 'и наделиѣме,
Богъ ѣ убилъ една стара баба,
Що голема марифетъ имъ каза;
Извадо'е пивни оетри сабѣи,
И поземи ни 'и нарѣдѣе,
Несквс'е отъ коньн китици,
'Семъ юнаци живи нѣ фатѣе,
Нѣ фарлѣе во темна зѣндана.
Кой си умре, кого го пуцие;
Я ен лежаѣъ за деветъ години,
Я не знаеѣъ, ни лето, ни зима.
Царъ имаше една мила керка,

Мила ќерка Арапска девојка;
Кога бѣше лете со цвеќина,
Ми даваше п' една ќиска цвеќе,
Ми велеше Арапска девојка;
„На ти Марко и ти да разберниџь,
От' је сега лето со цвеќина!“
Кога бѣше зима со снего'и,
Ми да'аше грутка снего'ита:
„На ти Марко сега да разберниџь,
От' је сега зима со снего'и.“
Сѣ почудиѣ тога џо да чина,
Как' д' излезамъ отъ темна зѣдана.
Ѣ измамѣѣ Арапска девојка:
„Извади ме Арапске девојке!
Извади ме отъ темна зѣдана,
Ќе те земамъ за млада невеста.“
Сѣ измами Арапска девојка,
Ме изваде отъ темна зѣдана,
Кога бѣше цар—отъ на ло'ениѣ,
На ло'ениѣ во гора зелена;
Та си зеде до три добри коњи,
И си зеде три то'ари азно.
Си љж качѣѣ задъ себе на коња;
Побегнаѣме во Прилепско поле.
Сѣ застоѣѣ на край бѣла чешма,
Да пиѣле една студна вода.
Сѣ опулиѣ въ Арапска девојка,
Кога видоѣѣ пусто лице цѣрно,
Лице цѣрно, пусти зѣби бѣли,
И ми дойде грозно и не'арно;
Тѣргнаѣѣ сабя ѣ пресекоѣѣ гла'а.
Тѣе ми сѣ големи гре'о'и.
Ќешке неа да ѣ не загубеѣѣ,
Да донесеѣѣ во моя—ва ќукѣ,
При моя—ва стара мила майка,
Да ѣ дѣржеѣѣ како мила сестра,
Ќе ѣ найдеѣѣ другарѣ спроти неа,
Да не сторѣѣѣ големи гре'о'и.
Ја не знаеѣѣ во темна зѣдана,
Ни кога ми сѣѣѣ угрѣвјаше,

Нито сѣнце, нито месечица,
Ясъ не знаефъ, ни зима, ни лето;
Тая мене дома ме донесе,
А я неа на пѣтъ ъ загубиѣ.
Тіе ми сѣ мон-те гре'о'и.“
Си стана'е девет-те попо'и,
Му неа'е свѣти вангеліа,
Му неа'е простени молитви,
Го неа'е три дни и три поке;
Го фатило Марко сонъ да спіетъ.
Кога отъ сонъ ми сѣ разбудило,
Малу стана колку да си седнѣтъ;
По малу си Марко оздра'ило.

55.

Станковикъ Дуко сѣ исповедитѣ.

Боленъ лежитъ Станковике Дуко,
Боленъ лежитъ за деветъ години,
Искиналъ ми до деветъ постели,
По постели до деветъ перинци.
Сѣ разигра она славо море,
Спенъ встарѣ отъ четири стѣрни.
Бранъ сѣ дига више до небеси,
Отъ дно морско с' виде до неколи,
Сѣ разигра она славо море,
Ке потопитъ лишанъ Свѣта Гора,
Манастира лени Хиляндара.
Изговоре Сава игумене
На оіе триста калугери:
„Ель чуете триста калугери!
Ке ви речамъ една нуждна реча,
Соблечите свила и кадифе,
Облечите руво калугерско,
На глави те капи камлафки
Подъ мишки-те стакли позлакени,
Не гуши-те златни петрахили,
Облечите златни-те одежди,
Облечите на ваши гѣрбинѣ,
На рѣце-те златни парѣквици,

Та земите книги вангелии,
Да с' каретиме, да богу сѣ молиме,
Бельки нещо господь ке положе.“
Па сѣ молятъ богу со 'се душа,
А по'нке море сѣ разигра.
Изговоре Сава Игумене
Па оше триста калугери:
„Ель чуете триста калугери!
Ай д' о'нме во темна киліа,
Боленъ лежитъ Стапковике Дуко
Юшъ него я да го исповедамъ,
Я кѣ умри, ѡ отъ бога ке с' прости.“
Напредъ одатъ триста калугери,
И по шми Сава игумена,
Па ми оде у темна киліа.
Изговоре Сава игумена
На онего Стапковика Дука;
„Сине мои Стапковике Дуко!
Клжи, сине, що си погрешило?
Боленъ лежишъ за деветъ годниці,
Си искиналъ до деветъ постели,
По постели до деветъ перинци,
Изъ коски-те трева изникнало,
Изъ трева-та лютн змін лазатъ,
Съ очи гледашъ, со рѣце не факашъ!“
Изговоре Стапковике Дуко
На онего Сава игумена:
„Ако можн за правда да биде
Све къа кажа мои грехови-те.“
„Кажн, сине, що гре'о'и имашъ?“
Изговори Стапковике Дуко
На онега Сава игумена:
„Ели можнишъ за правда да биднишъ,
Ке си кажамъ мои грехови-те;
Нищо не сумъ богу погрѣшило
Залюбиѣ три млади свѣти Јо'ана,
Си изгореѣ три тѣрла ягашца.“ —
„Друго що си богу погрешило?“ —
„Оганъ дадоѣ на три амбара жито.“ —
„Друго що си богу погрѣшило?“ —

„На си обраѣъ деветъ манастира.“ —

„За манастиръ господъ ке те просте,

И отъ други-те гѣбн грехо'и

Гѣбн грехо'и сѣ прощавашъ;

А за три-те свѣти Јовани-те

А за три-те богъ не те прощаватъ.

Ке те праца праву да ми кажишъ,

Друго уще що си погрешило?“

Проговоре Станковике Дуко

На одего стара игумена:

„Ме насили еденъ силенъ гя'олъ

На си станаѣъ во свѣта неделя,

На си зедѣѣ коњи и соколи,

По соколи хѣрти и зѣгѣри,

Ке си одеѣъ по гора по лова;

И стрети ме моя стара майка,

Въ раце носе две бѣли проскуре,

Си служеше свѣтего Георгя,

'И посеше въ цѣрква за на'ора.

Ме насили еденъ силенъ гяволъ,

И си слегваѣъ отъ коня на земя,

И си отмаѣъ две бѣли проскури

Отъ моя-та мила стара майка,

'И раскаршиѣъ на хѣрти, зѣгѣри.

Хѣрти ядатъ, зѣгѣри не ядатъ.

Тога мене майка ме провѣляна:

„Сние мои Станковике Дуко!

Боленъ да лежишъ за деветъ години

Да пекнишъ до деветъ постели,

Но постели до деветъ перници.“

На ѣ фатиѣъ моя стара майка,

На ѣ кренаѣъ по више отъ мене,

И ѣ удриѣъ отъ та цѣрна земя.

То'а еумъ си богу погрешило.“

Проговори Сава игумена

На оше триста кадутери:

„Да земите еденъ, лесенъ каменъ,

Лесенъ камень що да ми тежитъ

Да ми тежитъ дур' до триста ока,

Да вѣрзите Станковикъ на гѣрло,

Варлете го Станка во море-то,
Дан' ке го Станка море приими.“
Па що бѣа триста калугери!
Варза'а му тои десенъ каменъ,
Що да тежитъ дур' до триети ока.
Го варлѣе Станка во море-то.
А море-то Станка не го прибра,
А море-то биле си побегна
Съ потъргна до четири'есетъ
Четири'есетъ и четири чекори.
Кога одать Рисяни на законъ,
Кога ми одать на денъ Петровденъ,
До денеска съ камен-отъ ѣ скаменъ.
И отъ тогаѣ поатдамна било,
Кой ке греше на стара си майка,
Кой ке греше на мила-та сестра,
Кой ке грешитъ негоѣ милъ родъ,
Никой пакъ грех нематъ проща'аніе. —
Що да слушать све весело било,
И отъ бога повелико здравіе.

— ❦ —
55.

Два брата и сестра.

Отъ Струга.

Два сѣ брата мило милуваеъ,
Отъ ощо сѣ брака милливаеъ,
Отъ едношъ сѣ брака посвѣрши'е,
И отъ едношъ си сѣ ожені'е;
Си зедо'е две млади не'ести.
Си има'е една мила сестра;
Отъ ощо ѣ сестра милува'е,
Напра'и'е шарена одаа,
Отъ милости сестра не ꙗ мжѣтъ,
Си ꙗ дѣржѣтъ въ шарена одаа.
Тукъ сѣ чудѣтъ две млади не'ести,
Како да ѣ сестра отмилеетъ
Отъ псидзини до два мили бракиѣ.
Си има'о едно мжшко дете,

И обете си съ сузборве'е;
„Кога ќе одѣтъ браќе на ло'еше,
Д' отключиме шарена одаа,
Да сегниме во пейдзини джепей
Д' извадиме пейдзини пожина,
Млашко дете да го загубиме,
Туку да ѝ сестра отпилиме,
Отпилиме отъ пейдзини браќа.“
Како што съ кучки сузборве'е,
Така си го збор-отъ свѣрши'е.
Браќа ошле въ гори на ло'еше.
Отключи'е шарена одаа,
Укради'е фрушки-не пожина,
Стреде диванъ дете загубиле,
Се во кърви поже утопили
во джепей поже ъ кладо'е,
И одаа си ъ заключи'е;
А та уще не съ разбудила.
Кога ми съ зора обзорила,
Ми дойдо'е пендзини-те браќа:
А две кучки на диванъ пишеетъ.
Съ зачудвѣтъ пендзини-те браќа:
„Айви вие две млади не'ести!
Шо ќе ова вие шо чините,
Шо си коси вие растуриле?
Али ни ъ сестра загинала?“ —
„Айви вие два браќа рогени!
Богъ ви убилъ ваши-те кюдон!
Богъ ви убилъ и ваша-та сестра!
Защо си ъ мило милу'афте,
Големъ унеръ сестра ви напра'и!“
Мили браќа си съ саписале,
Кога рекло две млади не'ести —
Ви загуби ваше млашко дете. —
Тога зборвѣтъ два браќа рогени:
„Не ќе кабилъ сестра да сторила,
Наше дете да го загубила!“
Тие кучки лакъ шо имъ велеетъ:
„А егиди два брата рогени!
Кога не ќе ваша мила сестра,

Отворите шарена одаа,
Да видите ваша мила сестра.“
Два брата ми на одаа опле
Со кротко ѓ одаа отворитъ,
И си влегвѣтъ при сестра рогена.
Отъ едношъ ѓ сестра не разбудвѣтъ,
Со кротко ѓ сестра разбудѣе.
Сестра имъ сѣ мошне улашила;
„А егиди два брака рогени
Що је нискотъ на дивниъ високи?“ —
„А егиди наша мила сестро!
Аль не знаишъ що си сработала!
При милост-та що си љ имафме,
Наше дете си го загубила!“
Тога ми сѣ сестра улашила,
Тога ми сѣ сестра закълапа:
„Айви віе два брака рогени!
Що је овой зборъ що ми зборвите!“
„Кога си ти, сестро, на праѣна,
Изваѣн си твои-те пожеѣн,
Що сѣ ножіе въ кърви утопени.
Тукъ и мѣ ке те загубиме.“
Ѣ изваѣе во стреле двореѣн.
Мила сестра на брака имъ зборвите:
„Ейви віе два брака рогени!
Во двореѣн кърфъ да не чииште,
Туку да ле брака однесите
Однесите во гора зелена,
На некоа рудина детелина;
Тамо иматъ едно су'о дре'о,
Тамо иматъ една суѣн чешма.“
Како имъ сѣ сестра помолила,
Така си Ѣ два брака почувле,
Ѣ однесо'а во гора зелена;
Си найдо'е трева детелина,
Си найдо'е чешма неушена,
Си найдо'е дре'о неушено.
Тога велитъ ивиѣна мила сестра:
„Айви віе два брака рогени!
Ако су ви дете загубила,

Никога да чешма не протечить,
Су'о дре'о пакъ су'о да бидить,
Детелина да ми съ не родить.
Ако сумъ си на божа пра'шна,
Сега чешма да би ми протекла,
Су'о дре'о да би израстило,
Детелина манастиръ да бидить.“
Уще реч-та не ми ъж дорече,
Су'о дре'о начасъ израстило,
Начашъ чешма вода ми протече,
Детелина манастиръ съ стори.
Тога велить нивна мила сестра:
„А егиди мон мили бракъ!
'Се що болно ке ми съ поболить,
'Се да дойдить овде да оздра'ить;
А ваши-те две млади не'ести
Да би ми съ болни поболне,
Да ми лжбтъ за деветъ години,
Да искнибтъ по деветъ постели,
Нигде плячь, бракъ, да не найдбтъ,
Тукъ да дойдбтъ на моя липсана,
Да би имъ съ църква затворила,
За нимъ вода да би пресекинала,
Назодъ со нимъ да си съ вратите,
И поболни да 'и однесите,
Во друмо'и да 'и бета'ите;
И нимъ очи чафки да копаеть,
Волци м'со да имъ го ядсеть,
Нигде коски да имъ съ не на'бтъ;
Лудо дсте со мене да бидить!
Сега бракъ да ме загубите,
Кърф-та моя алалъ да ви бидить
На любов-та, що мене любите!“
Нивни бракъ си ъж загуб'а.
Кжде кърф-та ъ съ истурила,
Тука ми съ църква отворила,
Кжде гла'я нейдзъ ъ паднала.
Алтаръ ми съ тука суградило;
Кжде сжлззи тая обронила,
Тамо вода ми съ отворила,

С' отвориша вода леко'нта,
Мъшко дете при неа сѣ найде,
Мъшко дете ангелъ ми сѣ стори;
Къта дена литургіа служитъ.
Що да ми сѣ болно поболеше,
Да пойдеше здравіе ке найдеше.
Кога брака назодъ сѣ врати'е,
Си найдо'е две не'ести болни;
Ми лежале за деветъ години,
Искнале по деветъ постели,
Отъ нигдека здравіе не ми нашле.
Си дочуле църква Врачарница,
На онаа гора зелена,
Що да поиде 'се здравіе на'ожать.
Тога велѣтъ две млади не'ести:
„Айви віе два брака рогени!
Що сме чуле во гора зелена,
Що имало църква Врачарница,
Що имало вода леко'нта,
А во църква едно лудо дете,
Къта дена литургіа служитъ;
Що да пойдитъ тамо 'се оздра'атъ,
Аль је кабилъ да нѣ однесите!“
Си стана'е два брака рогени,
Си зедо'е две млади не'ести,
Однесо'е во гора зелена,
Си найдо'е църква Брачарница,
Си найдо'е вода леко'нта.
Колку мало дете го дочу'е,
Го дочу'е дете кжде пентъ,
Колку ми сѣ малу приблизале,
Начасъ църква имъ сѣ затвориша,
А вода—та имъ сѣ пресекинала,
Лудо дете имъ сѣ замъчило.
И тога на брака имъ текна,
Оти имъ је пивна мила сестра.
Помина'е по стръмни друмо'и,
На друмо'и си 'и оста'е:
„Айви віе две млади не'ести!
Какъ сторичте, віе да найдите,

Како ніе сестра загуби́ме,
Како що ве сестра помолитва,
Така и клетва вамъ да сѣ фатитъ!⁴
Чафки очи тога имъ копа'е,
Вълци мѣсо тога имъ ядо'е,
Уще душа тіе не дава'с!
А два брата коньи си явна'е,
Назодъ си сѣ во гора враті'е,
На сестра си ми сѣ поклоні'е:
„Наша сестро ти да не проща'ашъ!“
Мила сестра брака си простила,
И имъ цѣрквѣ сестра отворила;
И вода сѣ тога отворила,
И дете сѣ въ цѣрковъ распеало.
И неидзипи два брака рогени,
Сѣ сторі'е цѣрни калугери,
Отъ цѣрква-та не сѣ отдели'е.
И денеска цѣрква пишанъ стоить. —
Що слушало све весело било.

ЮНАЧКИ.

57.

Краль Шишманъ, краль Латинъ и овчаръ Табарина.

Отъ Струга.

Посвѣршилъ сѣ краля Шишманина,
Сѣ посвѣрши отъ краля Латинина.
Богъ го уби краля Латинина,
Кога ми ѣ пе'ста посвѣршило,
Големъ каулъ тои ми вѣрзало:
„Ако земашъ твои-те шуко'и
Твой шуко'и, войной спю'и,
Ке сѣ вратишъ назодъ безъ пе'еста;
Оти ми сѣ на кавга кавгаджій,
А на вино ми сѣ піяници,

А на сабя ми се кеседжии.“
Тога велить краля Шишмнина;
„Не 'и зеамъ, туку да ми да'ишь
Да ми да'ишь 'уба'а не'еста.“
Ъ посвѣрши 'уба'а не'еста.
Дойде ко'а, дойде лепо време,
Да ми капнть китени свато'и,
Покашило отъ край до край земя;
А псгой-те мпукон не кашиль.
Тие ми съ мошне палютиле,
И ворѣтъ на своя стара майка:
„Айти майко, стара майчице!
Защо вуйко на свадба не капнть?
Големъ пещешъ я ке му однесефъ
Ке му посефъ триста кила чейица,
Други-отъ триста то'ари грозие,
Наймали-отъ триста руди овци!“ —
„Айви снпкой, ай мии сино'и!
Ако вие ми имате атаръ,
Да о'нте на зорумъ по сватой
Ак' на свадба вуйко не ве капи.
Богъ го уби краля Латшпина!
Кога свѣрши 'уба'а не'еста,
Кауль стори васъ да ве не земать,
За да пострамотить ваши вуйко.“ —
„Айти майко, айти мила майко!
Кого знаишь оти сме найюнакъ,
Него пуши на зорумъ по сватой!“
Тог' имъ велить нивна стара майка:
„Айви вие мой мии сино'и!
На васъ атаръ да не ви остпнть,
Оти Мирче наймалъ је поюнакъ.
Кога ойдофъ во зелена гора,
Кога ойдофъ ручегъ да му посамъ,
Си го найдофъ подь евла заспашо;
Кога Мирче душа поземаше,
Върво'и-те ми 'и уборашо;
Кога Мирче душа пода'аше,
Върво'и-те ми 'и исправаше;
По тва знаамъ, оти Мирче је поюнакъ.“ —

„Айти майко, айти стара майко!
Како Мирче да го донесиме?“ —
„Айви синой, мон мили синой!
Напишите една бѣла книга,
Пущите ѝ съ пиле соколо'о; —
Како знаишъ въ дворе да сѣ на'ишъ,
Оту майка ни не з' умираше,
Аль ке ѝ на'ишъ жива, али не.“
Написа'е таа бѣла книга:
„Како знаишъ, Мирче, наши брате,
Како зна'ишъ бѣрго да си до'ишъ,
Оти ни не майка моше болна,
Аль ке ѝ на'ишъ жива, али не.“
Написале книга и пуциле,
Иѣ пуциле съ пиле соколо'о.
Ми однесе пиле соколо'о,
Иѣ однесе во гора зелена,
Иѣ даде на Мирче помалечекъ.
Кога книга Мирче ѝ пеало,
Мирче ми сѣ складзи заронило;
Како ми ѝ книга отпеало,
Така Мирче стадо ми турило
Си турило деветъ стада овци,
И предъ пиле сѣ нашло во дворе.
И ми найде негва стара майка,
Кѣде седитъ на диванъ високи. —
„Богъ те убилъ моя стара майко!
Що ми пуци гърди-не абери,
Що ми пуци во гора зелена,
Да си турамъ стадо неброено!“
„Айти синко, Мирче помалечекъ!
Жити бога, Мирче, единего,
Жит' босици, що сумъ те доала,
Ке те пуцамъ у вуйка на свадба,
Да ми о'ишъ на зорумъ по сватой,
Безъ да знаишъ твои мили вуйко!“
Тога стана Мирче помалечекъ,
На майка си атаръ не расипаль:
И си явна своя бѣрза коня,
И си кладе гуна табарина.

Отиде у краля Шишманна,
Ни кането, Мирче, ни честено;
И си пайде китени свато'н,
Къде ядѣтъ и къде ми пѣють;
А Мирче-та баре не пречсквѣтъ.
Мирче седна на край во деца-та.
Ядѣтъ, пѣють, кинисвѣтъ по не'ста.
Мирче одить на зорумъ по сватой
Мирче пегово-то мило миуче;
Краля Шишманниѣ одить ужалено,
Ужалено, мошне умилено,
Защ' не бѣ'а пегой три миучина,
Защо многу безъ не'ста съ врат'е.
Отидо'е во кралски дворо'н,
Отидоѣ у краля Латинина,
Ядѣтъ, пѣють три дни и три нокъе;
Тога велить краля Латинина:
„Не ю уперъ да ядите, да пѣете,
Тук' ю уперъ, уперъ да сторите —
Кой ю юнакъ отъ юнака родентъ,
Низъ златъ пѣретенъ да поминить стрела;
Така да'амъ 'убава невеста.“
'Си-те сватой ми еѣ зачуд'е,
'Си-те сватой въ земли попаднале;
Краля Шишманниѣ рѣце-те си кѣршитъ,
Ронитъ сълдзи по бѣли образи.
Тога велить овчаръ табарина:
„Айти тебѣ краля Шишманна!
Що съ тѣлчишь по бѣли колена?“ —
„Айти тебѣ овчаръ табарина!
Какъ да не плача, да не съ тѣлча,
Що ми сакатъ голема упера,
Така яека не'еста да земалъ;
Баре не си канпѣ мой миуко'н
Тога я не ке съ пострамотсѣ.“
Тога велить овчаръ табарина:
„Немай гайле, яека ке ти го евршамъ.“
Златенъ пѣретенъ клудо'е на пишапъ,
Како фарли, низъ пѣретенъ помина.
Как' погоди, така съ зарадви

Съ зарадви краля Шишманина.

Пак' имъ велить краля Латинина :

„Кой ке можить три злати яболка,

Да познайть коѣ отъ коя година ю!“

Тога сватой ми съ зачудили,

Сви-те сватой въ земи попаднале.

Тога велить млада овчарина :

„Денесите три злати яболка,

Донесите машрапа со вода!“

Донесо'а три злати яболка,

Донесо'а машрапа со вода.

Ми ги фърли яболка во вода,

Първ' яболко остана надъ вода;

„Ова, велить, оломпанско бѣше;“

А второ-то во стреле машрапа;

„Ова, велить, ю ланско ядолко.“

А треко-то на гѣзеръ паднало,

„Ова, велить, ми ю годипешно.“

Пакъ имъ велить краля Латинина :

„Три еднакви к' облечамъ девойки,

Да познанишъ коя ю невеста.“

И иста'илъ три лепи девойки,

Единолики три-те токлогла'и.

Пакъ съ чудить краля Шишманина.

Тога пойде овчаръ табирина,

Пойде овчаръ при лепи девойки,

И имъ фарля жълти-не дукади;

„Коя ю не'ста дукад' да не земать,

Коя не ю да земать дукади,

Оти сега гла'и ми играсть.“

Тои фарлять не'ста простумъ стоить,

А девойки си берать дукади. —

„На ти, крале Шишманине, не'ста,

И бегай си сега со свато'и.“

Друга мома си фатилъ за ржка

И си ъ фарли подъ табарина,

Пакъ по сватой на зорумъ си одилъ;

Отидо'е въ дворой Шишманови;

Ми го чествѣтъ овчарина многу;

„Не сумъ овчаръ, тук' сумъ твой мили лшукъ,

Айте сега па моя-та свадба
Зап' си грабнаѣ за мене не'еста.“
Кога пошле во дворе Мирче'и,
Го видела Мурче'а-та майка,
Го видела въ рѣце съ плюснала:
„Богъ те убилъ Мирче помалечекъ!
Защо вуйка ти си пострамоти,
И преграби негова невеста!“ —
„Айти майко, айти стара майко!
И за него, майко, и за мене,
И за мене юнака си зедоѣ.“
Яле, шле три месеци дапа,
Отъ како ми ъ не'еста зеле.

—*—
58.

Царъ II. Шишманъ.

Отъ какъ ся е, мила моя майко ле, зора зазорило,
Отъ тогасъ е, мила моя майко ле, войска проварвяло,
Конъ до коня, мила моя майко ле, юнакъ до юнака;
Сяби-ти имъ, мила моя майко ле, както ясно слжице,
Оганъ святка, мила моя майко ле, презъ гора зелена,
Войвода имъ, мила моя майко ле, самъ цар Иванъ Шишманъ,
Отговаря, мила моя майко ле, самъ царъ Иванъ Шишманъ:
Боже силни, мила моя майко ле, боже създателю,
Помогни ми, мила моя майко ле, сила и юнаштво!
Бой щемъ да ся биемъ, мила моя майко ле, на Совійско поле,
Крѣвъ ще леимъ, мила моя майко ле, за Христово име,
Ще прославимъ, мила моя майко ле, Християнска, вѣра. *)

---

*) Въ Самоковъ ходиѣтъ предаиѣ за последни-отъ бой, кон Болгарски-отъ царъ II. Шишманъ направилъ со Турци-те, и на кон цар-отъ смъртелно съ рани на юначко-то поле. Следующе-то предаиѣ извлекохме изъ пѣтнически-те записки од Г. В. Чолакова.

Предаиѣ. Турска-та орди била во Коштенецъ, а Болгарска-та околу Самоковъ на место, кое съ викаѣтъ Сеферъ Чешмеси Баиръ. На тои решителни последни бой Цар-отъ Шишманъ съ рани на седумъ места; и кѣде пѣрена кѣрв-та му, тамо извреха седумъ

Дете Малешково и Ламіа.

Сжице и месецъ ми съ облогвѣе —
„А егиди ѣсна месечино!
Обевъ едношъ мѣ д' угреиме,
Обевъ едношъ мѣ да зайдиме.“
Сжице угреа рано на утрина
Отъ утрина до ручега дойде,
Тога угреа ѣсна месечина. —
„Чекай, чекай сжице певѣриче!
Али вака вѣра еи държало,
Обевъ едношъ ке еи угреиме,
И пакъ обевъ ке еи зайдиме!“
И говори она лепо сжице:
„А егиди ѣсна месечино!
Не съ грентъ мори на пладина,
Тук' съ грентъ мори на утрина!“
И говори ѣсна месечина:
„А егиди ежице певѣриче!
Не угреафъ рано на утрина,
Защ' еи гл'афъ голема унера!
Збила ми еѣ млада вдо'ичица,
Дѣ постигна она мъшко дете;
Седумъ баби що ми ѣж баб'е,
Одвай ми го дете постигнала.

кладенци, кои и денеска носатъ това име и еетъ въ растоянїе одъ Самоковъ еденъ четвартъ одъ чае-отъ; И кжде пѣрснала повике кървь, тамо изверелъ поголтмъ кладенець. Одъ Седум-те Кладенци Цар-отъ Шиниманъ тешко раненъ съ тѣрigna въ крепост-та (одъ коя и денеска етоять развалини) на меето, кое еѣ издигатъ на десна-та етѣрна на дервен-отъ, одеещемъ одъ Самоковъ. Въ крепост-та умре одъ рани-те, и тамо еѣ закопа. Гроб-отъ му еостонтъ одъ патрупани каменя въ дължина шеетъ аршини. Турци-те това меето пикатъ Кжежмъ Ефенди, т. е. св. Димитрія, и чеетатъ гроб-отъ како свѣтъ; и за това го посещаватъ 'еекон петокъ, ако и пѣт-отъ да ѣ стѣрменъ, Бой-тъ съ еторилъ околу двееетъ и шеети день одъ Октомврія, и Турци-те вѣрватъ че, св. Димитрія имъ помогналъ на победа-та.

Кога дете отъ майка съ роди,
Ми съ роди и въ часть ми заборва:
„А егиди моя мила майко!
Пови ме во кумашъ пелена,
Та стегни ме со сѣрмени повой,
Оста'ние три дни и три нокъе
Оста'и ме малу да поспіа.“
Как' ъ рече майка така стори;
На три-те дни дете съ разбуди:
И говори дете малечко'о:
„А егиди майко, мила майко!
Али имашъ татко'а бѣрза коня,
Али имашъ татко'о оружіе?“
И му вели негва мила майка:
„А егиди мои мили спико!
Татко'а ти бѣрза коня имамъ,
И оружіе татко'о ти имамъ.“ —
„Али имашъ татко'о бѣло рубо?“ —
„Имамъ, спико, татко'о ти рубо.“ —
„Ако имашъ рубо извади ми!“
Си отвори свои шаренъ ковчегъ,
Му извай татко'о бѣло рубо,
Съ промена, лепо съ паружи,
Му изва'и татко'о оружіе,
Му изва'и коня певліана;
Си излезе отъ вити-те порти,
Не съ кажвиль дете кѣде к' одить.
Дете одить у свой мили вуйко,
Дете одить у вуйка си Янкула.
Вуйко чини свадба три месеци,
Свадба чинить, а ^{миче} шеть си немать,
За да одить по 'уба'а не'еста,
Го страфъ д' одить и' 'уба'а не'еста;
Богъ ъ убиль кучка-на Ламіа
Ми паднала на рами патица,
Що поминвить куртуіа немать.
Кога пойде дете во дворо'и,
Си разигра коня певліана
Тукъ съ вѣртить окулу свато'и
Тук' съ вѣртить съ голема лютина: —

„А егиди китени свато'и
Ево имать три месеци дана,
Кѣ ядите и кѣже пиете,
Не о'нте п' 'уба'а не'еста!“ —
„А егиди дете малечко'о,
Да ти кажиме чудо големо;
Богъ ъ убилъ кучка-на Ламіа,
Ми паднала на рамни пѣтица,
Що поминивить куртуліа немасть;
Страчь имаме д' ойме по не'еста.“ —
„Стан'те, стан'те, по мене идете,
Ясъ ке ода напредъ предъ свато'и!“
Си стана'а китени свато'и,
Кинсеа'е д' одѣтъ по не'еста;
Дете одить напредъ предъ свато'и,
Сватою одѣтъ по малечко дете.
Прибиза'е край кучка Ламіа,
Тука ми 'и свато'и застон.
Тог' неган жѣлата боздогана,
Ми неган сабя димшикіа,
Со сабіа по гѣрло ѣж сече,
Со боздоганъ по сѣрце ѣж парить.
Що ке видить чудо и големо!
Въ бѣло сѣрце три рала свато'и,
По свато'и три млада зетен,
До зетен три млади не'ести;
'Си-те ми съ чудо зачуді'е.
Отидо'е п' 'уба'а не'еста,
Во дворіе ю злата яболшница.
Ядѣтъ, піветь не'еста земаеть.
Яболшница дете ѣж откорна,
Що рожаше три злати яболка.
Си кинсеа напредъ предъ свато'и,
Си отиде въ дворіе Янкуло'и,
Що го гледать, 'се чудо съ чудить,
Юнащна што дете сторило.
Си дойдо'е сватой со не'еста;
Тога ворить дете малечко'о;
„А егиди мон мили вуйко!
Ево имать три месеци дана,

Какъ ядохте, пиехте за свадба-та ;
Айте сега дома 'си свато'и,
Да ядиме мое-то кърщение!“
Съ зачуди вуйко му Янкула,
И си зеде китени свато'и,
Си отиде у своѣ мило миуче,
И кърщение ядѣтъ три недели.“

60.

Секула Детенце и Алтан-дзвезда.

Коня контъ Янкула Войвода,
Коня контъ рано во неделя,
Плочи кла'атъ отъ карагроше'и,
Клинци кла'атъ сѣрма прецедена,
Четир' подзе четири хиляди.
Го догледа Секула мило миуче,
Го догле'а и лево говорить :
„А егиди мой вуйко Янкула!
Що те тебе нужба дотерала,
Коня конишъ рано во неделя,
Плочи кла'ашъ отъ карагроше'и,
Клинци кла'ашъ сѣрма прецедена,
Четир' подзе четири хиляди!“ —
„Егиди Секула мило миуче!
Ясъ ке одамъ на мой-отъ виляеть
За тва коамъ коня арджелио.“ —
„А егиди мой мили вуйко!
Ясъ ке ти есъ тебѣ мило-моля,
Да ме земашъ на твой-отъ виляеть,
Твой виляеть земя Арбапешка,
За да видамъ що унеръ чините!“
И говори вуйко му Янкула:
„Егиди Секула мило миуче!
Ясъ ке пойдамъ на деиъ Велипетокъ,
Тамо игрѣтъ до три вити ора;
Първо оро 'се добри юпащи,
А второ-то 'се млади невести,

А трекъ-то 'се добри девойки;
Напредъ игратъ Дзвезда Алтан-дзвезда,
А до неа Цвѣта Арбанешка;
Дзвезда държитъ златена машрапа,
Полна, рамна со вода студена;
Кой посаквитъ све вода му даватъ.“
Пакъ съ молишь Секула Детенце:
„Да ме земишь мой вуйко Янкула!“ —
Ясъ те земамъ Секула Детенце,
Дан' ми кренишь голема страмота!“ —
„А егиди мой вуйко Янкула!
Ак' ти крена голема страмота,
Кога назодъ дома ке си ода,
Ке помина на мой войни копье,
Да съ удра въ мое бѣло сърце!“
Го завърва вуйко му Янкула,
Си го зеде на свои вилесть,
Си пойдо'е на день Велипетокъ.
Там' найдое до три вити ора;
Първо оро 'се добри юнаци,
А второ-то 'се млади не'ести,
А трекъ-то 'се добри девойки.
Напредъ ми је Дзвезда Алтан-дзвезда,
А до неа Цвѣта Арбанешка,
Дзвезда държитъ златена маштрапа,
Полна, рамна со вода студена.
Тог' с' излуди Секула Детенце,
Ѣ посака та вода студена,
Ѣ посака на Дзвезд' Алтан-дзвезда,
Ѣ посака и вода му даде.
Богъ го убилъ Секула Детенце!
Не ѣ фати за златна машрапа,
Тук' ѣ фати за рѣка дсеница,
Тѣ ѣ фарли на коня задъ себе;
Дупна коня по гора да бегать.
Си помина край свой войни копье,
Тѣ съ удри въ свое бѣло сърце.
Тога велитъ Секула Детенце:
„А егиди 'уба'а девойко!
Извикай Ерина Самовила,

Тая ми кь върна посестрима,
Тая знайтъ билки чемерлики,
Ке ми оздравитъ мое бѣло сърце!“
И говоритъ 'убаа девойка;
„А егиди незнаситъ деліа
И да викнаѣ мене не познаатъ,
Не познаатъ мене по гласо'и;
Само викни тебе ке познайтъ.“
Само викна Секула Детенце:
„Айде, айде Ерино Самовило,
Айде, айде моя посесгримо!
От' си паднаѣ на мой войни копіе,
Тѣ сѣ удриѣ въ мое бѣло сърце;
Донеси ми билки чемерлики!“
Уще збор-отъ не ми го дорече,
Вчасъ ми дойде Ерина Самовила,
Му донесе билки чемерлики,
И назоли нему бѣло сърце.
Вчасъ ми стала на пога юначка,
Си сѣ качи на коня бързего,
И си качи 'уба'а не'еста,
Си отиде тога дурн дома,
Тѣ си пойде на свой вити порти,
Не чекаше майка да извикнитъ,
Преку беденъ со коня прескочни;
Во дворо'и не'еста ѣ смтна.
Тога викатъ на своя-та майка:
„Слезн, слезн моя мила майко!
Слез' да видишъ чудо и големо!
Си донесоѣ 'уба'а не'еста,
Теб' одмена, а менѣ постеля.“

61.

Стоянь.

Отъ Панагюрище.

Маре Стоене, Стоене,
Стоене единъ у майка!

Стояну госте додоха
Деветъ сестрици кралци,

Десета сестра царица;
Донесо мъшко детенце,
Мъшко и дете върлаче,
Върлаче върло душманче,
Ка ревна, веке не мъкне,
А вода нема ни капка.
Даватъ му вино, то не ще;
Но като вика „водица,
Водица, уйчо, водица!“
Стояиъ е юзелъ две стовни,
Тà е на вода отипалъ
На Самодивско езеро.
Тамо завари три жени
Три жени, три Самодиви,
Че са въ езеро мѣха,

Мъшки си дяца кѣпеха.
Като видяха млатъ Стояиъ,
Три жени кажатъ Стояиу;
„Маре Стоене, Стоене!
Тà що та носатъ тадыва,
Още петли-те не пеле.
Иди си дома, Стоене,
Майкя-ти ди та лекува.“
До де петли-те пропиях,
До де да с' иде млатъ Стояиъ,
Два пѣти петли пропиях,
Кѣста го глава блѣнжло,
Люта го треска растресло,
Тà легна Стояиъ, тà юмре.

62.

Царъ и царица.

Заспала ми е царица
Царю на деспо коляно,
Царъ си царица будеше:
„Я стани, либе царице!
Че божекъ тропа на порти,
Тà стани да го подариниъ.“
А царица му думаше:
„Царю ле, господарю ле!
Оти ма сега сабудни,
Какво ли гледахъ на ежне!
Гледахъ го не догледахъ го:
Слѣнце на земя падѣло
И по слѣнце-то месеца,
И по месеца звезди-те.“

Царъ си царици думаше:
„Либе хубава царице!
Памъ това не е на добро.
Слѣнце-то ни е царство-то,
Звезди-те ни е аскер-а,
Месеца еме ние соеъ тебе.“
Токо еж това думале,
Още го не издумале,
То тежакъ аскеръ дофтаса,
Тà си са царя фанжле,
Тà го са на конъ качиле,
Пазатъ му рѣце врѣзаха,
Подъ конъ му позе коваха.

63.

Царъ и соколъ.

Завилъ са е сивъ бѣлъ соколъ
На царьови равни двори,

Сега три дни ка са вие,
ни еж вдига, ни еж слага.

Гледаха го царьови-те
Царьови-те чохадаре,
Та си царю отговарятъ:
„Ей ти царю честити!
Завилъ ся е сивъ бълъ саколъ
На твои-те равни дворѣ,
Сега три дни ка са вѣе,
Ни сж вдига, ни сж слага.“
И царъ си имъ отговаря;
„Я хвърдете ситна мряжа,
Ситна мряжа со ченгеле!“
Послушаха чохадаре
Та хвърлиха ситна мряжа,
Саколъ хвърчи оц' на горе,
Още горе падъ мряжа-та.
Извилъ са е сивъ бълъ саколъ,
Падна царю на коляно,

Си растржси десно крило,
Та си падна бѣло книже,
Изъ книже-то ситно писмо,
И царъ си имъ отговаря:
„Ей царьови чохадаре!
Я викайте попъ Никола,
Да расчете бѣло книже,
Та да види що е въ книже,
Що е въ книже написано.“
И викаха попъ Никола,
Книжо чете слъзи рони,
Та на царю отговаря:
„Ей та царю ле честити!
Е' ми глава, е' ти сабля!
Азе три дни да попувамъ,
А ти три дни да царувашъ.“

64.

Отъ Софія.

Занграла о донанма
У Цариграда голѣма;
'Се о излѣло да гледа;
Излѣла е и Марія,
На рѣце царче изпела.
Загледала еъ Марія
У тая пуста донанма;
Окръжнѣло са царче-то.
Царица-та ѝ говори:
„Марію, царче да пайдешъ,
Ил' ти отрѣзвамъ рѣце-те,
И ти очи-те извѣртамъ.“
И Марія ѝ говори:
„Царица, млада глупава!
Немой ми вѣрте очи-те,
Немой ми сечо рѣце-те,
Нало ми обричи коса-та,
Та ме отлична остави,
Та отъ градъ на градъ да ходимъ,

И да ти тражимъ царче-то.“
И царица-та послуша,
Та ѝ обрече коса-та.
Па отъ градъ на градъ ходила.
Занграла о донанма
У Будиниъ града голѣма,
И Марія е отишла.
„Излѣзли сж Будинци
Будинци стари кметове,
Изнесли царче на рѣце.
Марія царче познала
Познала и го вѣзела,
Па на Будинци говори:
„Будинци стари кметове!
Дали на цара да кажешъ?“
И Будинци ѝ говорятъ:
„Недей на цара не кажешъ!
Ето ти тянко имане,
Веке що можешъ да дигнешъ.“

Симонъ и негова невеста.

Поевѣриши єсть Симонъ добаръ юнакъ,
Си єсть свѣрши и ми єсть ожена.
Яє, пиле три дни и три нокѣ;
Дошла коа, дошла лепо време,
Да го кла'вѣтъ во бѣла гердека;
Царъ ми пуцилъ до три капидж'и:
„Земайте го Симонъ добаръ юнакъ;
Оти мене войска ме падоли!
Какъ ке г' найте, тика да го зейте,
Ак' є голо, голо да го зейте.“
Ми дойдо'є до три капидж'и,
Едношъ клюквѣтъ, а два пѣти виквѣтъ:
„А излези Симонъ добаръ юнакъ,
Да ми одишъ на войска царє'а!“
Тои спієтъ во бѣла гердека,
Бар' не знаишъ, от' на врата клюкаєтъ
Ми клюкаєтъ до три-пе елѣи.
А 'убава не'єста ми слушатъ,
Стралъ є било юнака до скориниъ,
И єи ронишъ єждзи по образи;
Єждзи падрѣтъ на него'о лице,
Дури ми го єждзи попариле.
Тога ми єсть Симонъ разбудило:
„А не'єсто мое добро мило!
Що те тебе пужба патерало,
Незнаєно, уще не видєно,
Тѣ ми оба мѣ отпознати,
Єждзи ронишъ дур' ме попар'є!“ —
„Айти тебѣ Симонъ добаръ юнакъ;
Како, Симонъ, я да не си плача,
Како, добро, да не рона єждзи!
Кѣде клюкаєтъ царєски капидж'и,
За да одишъ на войска царє'а.“
Той часъ Симонъ па нога ми риппа,
И отвори негой вити порти,
И ми виде до три капидж'и;
И тѣе три силни капидж'и

Какъ го пайдѣ, така го грабна'е.
Тога велитъ Симоиъ добаръ юнакъ:
„Не пенда, та ме пограбвите;
Да си зеамъ моя бърза коня,
Та да идамъ на войска царе'а!“
Повратилъ съ Симоиъ добаръ юнакъ,
И ми влезе въ темна копушница,
И онитвить доветъ агли коньи.
'Си-те ми 'и бутуръ пофатило,
'Си-те коньи въ земи попаднале,
Съде еденъ ми еъ од'орило: —
„А егиди Симоиъ добаръ юнакъ!
Изжули ми мои триста рапи,
Та кла'и ми седло шикосапо;
Да о'име на войска царе'а!“
Го поседла своя бърза коня;
И ми велитъ 'уба'а не'еста: —
„Айти тебъ Симоиъ добаръ юнакъ!
Земи, Симоиъ, ова киска цвѣке;
До кога ке етонтъ разцутена,
До тога я тебе ке те чека;
Кога киска ке ми ти изгоритъ,
Тога млада ке ти еъ премѣжа.“
И отишолъ Симоиъ добаръ юнакъ,
И отишолъ на войска царе'а,
Ми воивалъ за деветъ години,
Дури ми съ Симоиъ забора'и,
Що си зборвалъ съ 'уба'а не'еста;
Тук' му велитъ негва бърза коня:
„Айти тебъ Симоиъ добаръ юнакъ!
Види киска ти е подгорена,
Невеста ти сега съ премѣжвить,
Земи изанъ отъ нашего цара,
За да бърго не'ста прифасаме.“
Тога Симоиъ тхрчатъ пра'у при цара,
Ронитъ сждзи, и рѣце си кършитъ:
„Айти тебъ цару татко мон,
Дай ми изанъ дома да си ода,
От' денеска не'ста еъ премѣжвить!“
Царъ му велитъ „ак' сакашь невести,

Ипатъ овде колку да ми сакашъ!
Я си има до триста алайки,
Одбери си, Симошъ, коя сакашъ!“
Симошъ мошне ми съ уядело,
Мошне младо ми съ ушакало;
И си поиде прм своя бърза коня:
„А егиди моя бърза коньо!
Мои—отъ царъ изашъ не ми дивать.“ —
„Бърго поиди на наша царица,
Тая, Симошъ, изашъ ке ти да'итъ!“
И си поиде Симошъ добаръ юнакъ: —
„Ай царице, ай господарице!
Ти съ моляяъ, о господарице,
Жити бога, да си пойда дома,
От' денеска не'ста съ премажвить!“
И му велить нему царица—та:
„Търчай Симошъ да зафтасашъ не'ста!“
Тога велить коня, бърза коня:
„Престегни ми мои църни очи,
Защо не гля къде ке си ода,
Ако сакашъ не'ста да фтасаме.“
И му върза негои църни очи;
И си летна коня по небеси,
И си стигна по край негоо село.
Тамо найде свои стари татка,
Си го найде къде лозие копать.
Лозие копать и сждзи ми роинтъ.
Ми г' опитвить незнаеиъ делиа:
„Ейди старче, ейди мили старче!
Що те тебе пужба дотерало,
На Велигденъ лозие да ми копашъ?“ —
„Бегай, бегай незнаена дельо,
Не зборви ми, не пукви ми сърце!
Съ премажвить отъ сини ми не'ста,
Не'ста седе до деветъ години;
За тва вамо су ти избегало.“
Тога велить незнаеиъ делиа:
„Айде, старче, дола да ме носишъ!“
Ми го зеде предъ коня, предъ себе,
Го однесе во негои дворю.

И ми велить Симонъ добаръ юнакъ :
„Айде старче напрай ми ужина,
Да ужина после да поспиа,
Ет' на колку сати да ме скоринишъ.“
И си стана стари-отъ бабайко,
И му напрай една Турска манджа;
Съ паяде Симонъ добаръ юнакъ,
И ми легна Симонъ да преспіеть.
Кога дойде време, що паржча,
Тога него старецъ го скоривать :
„Стани, стани незнаена дельо,
Оти дойде ко'а за ставаніе.“
Си станало Симонъ добаръ юнакъ, —
„Айде старче сега да ме посишъ
Да ме посишъ кжде свадба чиніть!“ —
„А егиди незнаена дельо!
Какъ д' ода, какъ съ очи да с' опуля!“ —
„Айде, айде, старо, да о'име!“
И го зеде предъ себе предъ коня,
Отидо'е кжде свадба чиніть.
Свирби свиріть, ора ми играеть;
Назадъ ми съ старо повратило.
Какъ го виде невеста Симона,
Вчасъ го позна от' іе пейдзиниъ стонашъ,
Ми го кладе въ чело на тѣрпеза,
И ми служить незнаена деля,
Чаша да'ать и на скутъ му седна.
'Си-те ми съ тога зачудіе.
Тога велить Симонъ добаръ юнакъ :
„Ова ми іе люба, първа люба;
А на зет-отъ я що ке му да'амъ?
Ке му да'амъ сестра Ангелина,
Ни той да съ сега пострамотить,
Ни я да съ сега пострамотамъ.“
Си ъ зеде 'уба'а не'еста,
Си ъ слече рубо невестинско,
Іѹ облече сестра Ангелина,
Іѹ однесе кжде свадба чиніть.
Тога старче ми го запознало,
Оти било него'о-то чедо.

Еднаква.

Имала майка едного сина
Едного сина млади снага
Во понеделникъ го посвѣршила,
А во четвртокъ го оженила,
А во петок-отъ аберъ му дошолъ,
На войска д' одитъ ендекъ да копатъ.
Ке ѝ оста'нтъ млада не'еста
Емъ тельосана, емъ капосана,
Емъ капосана, нецеливана.
И ми станала млада не'еста,
Та що ми влезе въ мала градина,
Що ми набрала киска босилъокъ,
И му поръचितъ млада не'еста:
„Егиди море младо спавче,
Да си ѝ скрѣишъ оваа киска,
Да си ѝ държишъ деветъ години,
Да ѝ погле'ашъ киска босилъокъ.
Кога ке ми ти киска овенитъ,
Тога ке ти сѣ пусто посвѣршиа;
Кога ке ти сѣ киска изгоритъ,
Я тога пусто ке сѣ омѣжа.“
И си ѝ зеде младо спавче
И си ѝ зеде киска босилъокъ,
Що си ѝ кладе въ десна пазу'а,
Що си ѝ чува деветъ години,
А на десета му ѝ текнало,
Киска босилъокъ ѝ погле'ало;
Киска босилъокъ ми овенела
Ми овенела, ми загорела.
Ендекъ ми копатъ и сѣдзи ронитъ,
Дури ендек-отъ го завадило.
Си го догледа вѣрна дружина,
Си го опитвнтъ младо спавче:
„Егиди море младо спавче,
Младо спавче, вѣрна дружина!
Що ти сѣ тебѣ мошне нажали,
Та олку плачишъ мошне умилно?

Али за майка, или за татка?“
Тога нмъ зборвить млада спанѣче:
„Егиди вие вѣрна дружина!
Ни майка жала, ни татки плача,
Туку си плача млада не'еста.
Майка имаше едного мене,
Во понеделникъ ме посвѣришла,
А во четвортокъ ме оженила,
А во петокъ—отъ аберъ ми дошолъ,
На войска д'ода ендекъ да копа.
Си ѣк останѣ млада не'ести
Емъ тельосана, емъ каносана
Емъ каносана, нецеливана.
Та що ми даде киска босилбокъ,
И ми нарѣча млада не'еста —
Кога ке ми ти киска овешитъ,
Я тога ке съ пусто посвѣриша;
Кога ке ми ти киска изгоритъ,
Я тога ке съ пусто омѣжа; —
Киска—та сега ми овепала
Ми овенела и загорила;
Сега съ мѣжитъ моя не'еста.“
Тога му зборвить вѣрна дружина:
„Егиди море млада спанѣче!
Коня явни си дома одай си;
Мие за тебе риджа чиниме
Риджа чиниме завалъ да немать.“
Коня си явна млада спанѣче,
Коня си явна дома да одитъ,
Пусти пѣтица 'и забора'илъ,
А бѣрза коня 'и паметвилмо.
Колку ми дошле во среде гора,
Що си стрет'е млада не'еста
Млада не'еста со 'се свато'и.
Тога нмъ велитъ млада спанѣче:
„Егиди вие китени сватой!
Аль изащъ имать млада по'еста
Рѣжа да бацитъ, даръ да ѣ дарва?“
Тога реко'е млади свато'и:
„Адетъ немаме рѣжа да бацитъ

Рѣка да бацвить на пѣтници-не.“
Тога ми велить младо спаиѣче:
„Со арно изапъ да ѣ да'ите,
Дане безъ изапъ рѣка ми бацвить!“
Рѣка му баца, и си ѣ дарва
Си ѣ дарва бурма позлатена,
Що си ѣ тои пѣрво пѣретенвалъ.
И си ѣ позна млада не'еста
И си ѣ позна бурма златена,
И си го фарли дулакъ отъ гла'а,
И що си слезе отъ бѣрза коня: —
„Позастойте съ бѣли свато'и!
Д' овдека било, божие речено,
Оти ми дойде мой-отъ господинъ,
Ясъ не ѣ кабилъ со васъ да идамъ!“
Тога ми зборвить младо спаиѣче:
„Егиди мори млада не'есто,
Али ѣ жива моя-та сестра,
Аль ѣ мѣжна, аль немѣжна?“
Тога му зборвить млада не'еста:
„Ни ѣ мѣжна, ни ѣ свѣршена.“
Тога си зборвить младо спаиѣче:
„Егиди море бѣли свато'и!
Айте пакъ назодъ дома да ойме,
Я назодъ празни васъ не во пушамъ,
Ке ви променамъ моя-та сестра
Моя-та сестра млада не'еста,
Невеста мепъ, а сестра тебъ.“
Дома 'и врати бѣли свато'и,
Та що с' 'и дѣржа три дни, три нокѣе.
Си ѣ промена мила-та сестра
Си ѣ промена си ѣ испрати.

67.

Сирота Яна.

Проштала ми сирота Яна,
Проштала ми край цѣрно море,
Що ми ѣ нашла мраморна плоча,

И си сопаса отъ бѣло сѣрце
Отъ бѣло сѣрце свилени поясъ,
И си опаса мраморна плоча,
Ми ъж носила деветъ месеци,
Ми ъж изва'и отъ бѣло сѣрце,
И си ъж пови съ кумашъ пелена
Съ кумашъ пелена, со сѣрменъ поясъ,
И си месила бѣла погача,
И си канѣла кум-отъ и поп-отъ,
Да ми го кѣрѣтъ мѣшко-но дете.
Како 'и кани, така дойдо'е;
Го однесо'е мѣшко-но дете,
Мѣшко-но дете во лепа цѣрква;
И го отвивиетъ мѣшко-но дете,
За да му кла'ѣтъ на дете име.
Кога да видѣтъ чудо големо!
Повиена је мраморна плоча;
Си ъж врати'е плоча-та пазотъ.
Тога имъ велитъ сирота Яна:
„Егиди куме, куме и попе!
Како на дете име кладотѣ?“ —
„Егиди Яно, сирота Яно!
Аль сѣ кѣрѣцѣ'атъ мраморна плоча?“
И си ъж зеде сирота Яна
И си ъж зеде мраморна плоча,
И си ми седна во стреле дворе
Викнала Яна тѣги со гласој:
„Егиди боже, е' милн боже!
Кѣде сѣ чуло, и сѣ видело,
Деветъ месеци мраморна плоча,
Да ми сѣ носитъ на бѣло сѣрце,
Како ѣ носифъ така остана,
Не сѣ чисела мѣшко-но дете!“
Плюсна да плачитъ дури до бога,
Дури сѣ чуло глас-отъ на бога.
Тога си велитъ вишени господъ:
„Егиди вие до два ангела!
Ай да слезите на цѣрна земя;
Али оганъ земя изгорило?
Али вода земя ѣ попесло?

Али Турци земя ѣ плене'е,
Та що не шкотоу на църна земя?“
Кога елегве'е до два ангела,
Кога слегве'е на църна земя,
Кога да видѣтъ сирота Яна,
Къде ееднала на етреде дворѣ
На етреде дворѣ на мраморъ плоча,
Къде ми пищитъ, къде съ тълчитъ.
И ѣ велеетъ до два ангела:
„Егиди Яно, сирота Яно!
А що еѣ буфташъ, а що съ тълчиншъ,
А що съ тълчиншъ на мраморъ плоча?“ —
„Егиди мори божьи ангели!
Какъ да не вика, какъ да не плача?
Ево я поеа мраморна плоча
Мраморна плоча на мое еърце;
Ясъ чинеѣ, оти та ке еѣ сторитъ
Та ке еѣ еторитъ мъшко-по дете.
За тва съ тълча, за тва еѣ буфта.“
И еи стана'а до два ангела
И еѣ качи'а дури на небо:
„Егиди боже, е' мили боже!
Не ми не оганъ земя изгори,
Не ми не вода земя поисело,
Не ми не Турци земя плене'е,
Туку ееднала сирота Яна
Сирота Яна во етреде дворѣ,
Тукъ еи държеше мраморна плоча
На бѣло еърце деветъ мееци,
И го пушила во бѣла църква,
Да го кърстеетъ мъшко-по дете.“
Тога имъ велитъ боже милечекъ:
„Егиди вие до два ангела!
Душа дайте на мраморна плоча,
Да ми съ сторитъ мъшко-по дете.“
И ми елого'е до два антела,
И отидо'е Янини дворѣ,
Душа ѣ дад'ве на мраморъ плоча,
И го напрае мъшко-по дете.
Тога и Ана съ зарадвала

Съ зарадвала, съ насмеала;
„Егиди боже, боже милечекъ!“
Отъ повтуръ Яна меси погача,
И ми покани пона и кума.
Ѣ го кърстѣе мъшко-но дете
Ѣ го кърстѣе 'си-те бого'и,
И го донес'ве сиротъ Янѣ.
'И гоща'ала сирота Яна
За три месеци 'си-те бого'и.
И си седнала во стрѣде дворѣ
И си го лея мъшко-но дете,
Съ нога го лея, песма му пентъ:
„Наши ми, нани сине богоецъ!
Ти да му зе'ишь на краль-отъ кральство,
Ти да му зе'ишь на цар-отъ царство,
Да му седишиъ кралоу на столица,
Да му седишиъ цару на царщина!“
Богъ Ѣ убилъ тия зло комшиа,
Що обула железни опинци,
Що си зела и железно стапче,
Ми отидо при цара, при краля:
„Егид' честиту цару и кралоу!
Що си иматъ сирота Яна
Що си иматъ мъшко-но дете,
Тва ке ви царвить, тра ко ви кральвить.“ —
И ми пуци'а до две елчин
До две елчин во рамни дворѣ,
И ми зедо'е мъшко-но дете.
И си писнала сирота Яна:
„Охъ леле боже, охъ мили боже!
Си го фарлѣе въ темни заидани.“
И си ми зела сирота Яна,
Си обула железни опинци,
И си ми зеде стапче железно,
За да побарать мъшко-но дете.
И та ми пойде дури при цара
Дури при цара, дури при краля,
Риджа имъ чинитъ, мольба съ молитъ:
„Камо ми менѣ мъшко-то дете!
Дайте ми менѣ, я да го държамъ

Я да го държамъ, да го изгле'амъ!
Оту що сакате, тва чинете му.“
Дете ми расти и ми порасти,
И ми съ стори найдобаръ юнакъ,
И ми съ стори царъ надъ царе'и,
И ми съ стори краля надъ кралe'и.

68.

Митре и Стефанъ и Гьорги Арнауце.

Седнале ми две ътарви млади
Седнале ми на високи диванъ,
Подфарле'еть злато-но яболко;
Една фарлять, друга го дочеквить.
И догледалъ Гьорги Арнауце,
Как' догледалъ 'убави невести,
Ишкилъ нему му не останао.
Пріятелство що ми не знаело.
Богъ го убилъ Гьорги Арнауце!
Що пособралъ 'е одбрана войска,
Да ми грабитъ лична Митре'ица,
Да ми грабитъ лична Стефо'ица.
Тога ми съ две ътарви пултъ
Отъ бедени високи чардаци,
Що да видѣтъ чудо и големо,
Къде войска обколила ними!
Тога юнакъ Митре и Стефана
Сонъ 'и сварилъ и заснале два-та.
Тога велѣтъ две ътарви млади:
Како да 'и отъ сонъ разбудееть.
Тога велить ашикъ Митре'ица:
„Айти тебъ млада Стефо'ице!
Ай скорни го Митре любовь моя,
Ясъ ке скорна Стефа любовь твоя;
Тук' задскри съ задъ марморъ дирека,
Оти Митре ми не лунича'о,
Дан' те тебе со сабя посечить.
Та ми пойде млада Стефо'ица,
И съ задскри задъ мраморъ дирека,
Лекумъ него млада го скоривать.

Кога отъ сонъ стана ашиктъ Митре,
Търгна Митре сеабя диленица,
И ми удри мрамора дирека.
Тог' говоритъ млада Стефо'вица:
„Айти тебъ Митре деверъ мон!
Занлезе сега до надвора,
Да ми видишъ войека обколила,
Конь до коня, юнактъ до юнака,
А байраци како боріе гореки.“
Тога етана юнактъ отъ юнака,
Кога виде чудо и големо
Си затвори порти челико'и.
А еве еело войека напъжнато.
И етана'а до два бракя мии,
Облеко'а паидзурли кошули,
Си клудо'е щии челико'и,
Си клудо'е сеабы диленици,
Ми явне'е ниши бързи коньи,
И зедо'е къртетни байраци,
Отвори'е порти челико'и
Излего'е надворъ до надвора.
Тога велътъ на млади невести:
„Айви віе наши първи любви!
Дуръ гледате къртетни байраци,
Віе брига ичъ да ни немате!“
Тога веке с' отделиме млади;
С' нетъргнаме оне остри сабы,
Съ удри'а два юнака млада
Съ тіе триста одбрани юнаци,
Та посекле триста мина силни,
Све посекле два юнаци добри,
Напра'ше кървца до колена.
Отъ що еъ кървца ми съ измачкале,
До два бракя не ми съ познале,
Туку обе що еи еъ грабнале,
Да съ біетъ еъ оне остри сабы,
Ама никой надглаеъ не ми могле.
А две любви отъ бедни гледатъ,
Со търчаніе надворъ изекочи'е,
И со гласіе жалио ми викале:

„Ашикъ Митре, и ашикъ Стефане
Вие сте ми два брака рогени!“
Митре'нца Митрета фатила,
Стефо'нца Стефана фатила;
И фатиле и любовь нагушкале.

69.

Стефанъ и Дели Магдалена.

Отъ Панагюрище.

Зажени са Стефанъ харенъ юнакъ,
Тя занска дели Магдалена;
Магдалена плаче, та го не ще, —
„Не ща, мамо, Стефанъ харенъ юнакъ,
Че съмъ азе поюнакъ одъ него.“
Майчица си Магдалени дума:
„Я си земи Стефанъ харенъ юнакъ,
Кога бжде Стефану свадба-та,
Ти са стори премлада умряла,
Ась да викна, та да та оплача.“
Послуша къ дели Магдалена,
Тя е зела Стефанъ харенъ юнакъ.
Кога било Стефану свадба-та,
Си калеса Стефанъ харенъ юнакъ
Сто кумове, сто старисватове,
И два мина премлади девере.
Премени ги Стефанъ харенъ юнакъ
Кумове-те вовъ алено,
Девере-те вовъ зелено,
Сватове-те вовъ шарено,
Самъ си Стефанъ вовъ златено.
Тржгнѣла свадба голяма,
Конь до конь, кола до кола,
Сами Стефанъ вовъ талига,
Сестра му рада при него.
Искачи са дели Магдалена,
Искачи са па високи чардакъ,
Тя погледа отъ джамлий пейджера,
Тя си виде Стефанъ харенъ юнакъ,

Че си иде сѣсъ голяма свадба,
Та са стори премлада умряла;
А майка и' викнала да плаче:
„Стани, стани деди Магдалено!
Та да видишь Стефанъ харенъ юнакъ,
И да видишь Стефану свадба-та,
'Се кумове и старосватове,
И два мина премлади девере.“
На отиде Стефанъ харенъ юнакъ,
Искачи са на високи чардакъ,
Та си виде деди Магдаленѣ,
На девере тихомъ отговаря:
„Еви вазе два мина девере!
Я идете на стара планина,
Донесете ледове, снягове,
Да и' туримъ на клето-то сѣрце,
Ако бжде премлада умряла,
Не ще трепне ни съ рѣка, ни съ нога;
Ако бжде кастейъ учинила,
Тя ще трепне я съ рѣка, я съ нога.“
Послушаха два мина девере,
Отидоха на стара планина,
Донесоха ледове, снягове,
Туриха и' на клето-то сѣрце;
Тя не трепна ни съ рѣка, ни съ нога.
Отговаря Стефанъ харенъ юнакъ:
„Е' ви вазе два мина девере!
Я идете на върла грѣмада,
Та фанете замя осойница,
Да и' туримъ на клето-то сѣрце;
Ако бжде премлада умряла,
Не ще трепне ни съ рѣка, ни съ нога;
Ако бжде кастенъ учинила,
Тя ще трепне я съ рѣка, я съ нога.“
Послушаха два мина девере,
Донесоха замя осойница,
Туриха и' на клето-то сѣрце;
Тя не трепна ни съ рѣка, ни съ нога.
Па са върна Стефанъ харенъ юнакъ,
Върна си са сѣсъ голяма свадба.

А си стана дели Магдалена,
Тя погледна одъ джамлий пенджери,
На Стефана тихомъ отговари.
„Ета тебе Стефанъ харешъ юнак!
Ти си юнакъ, ась поюнакъ отъ теб’.“

70.

Рада Влахиня.

Хубаво Радо Влахино,
Презъ село идатъ Татаре,
Венчко-то село излезе,
Черни Татаре да гледа,
И бяла Рада излезе,
Черни Татаре да гледа.
Венчки-те миромъ мишаха;
Едно проклето Татарче
А то си миромъ по мина,
Ами си коня разигра,
Тя зело Рада Влахиня.
Радина клета майчица
И тя следъ Рада идеше,
Тескомъ тече и вика:
„Дщерко Радо хубава!
Кога си идешъ, Радо ле,
На Татарскі-ятъ вилеятъ,
Ако ми бѣдешъ болярка,
И ти ми китка допрати,
Стегната съ бѣла коприна,
Бѣло за тебе да поса.
Ако ми бѣдешъ сирота,
А ти ми китка допрати,
Съ черна коприна увита,
Черно за тебе да поса.“
Кога ъ тамо отишла
На царви-те сара,
Самъ ми ъ царя поерешна,
Даде ъ златна яболка,
На на Рада си думаше:

„Хубава Радо Влахиньо!
Я прими златна яболка,
Три пѣти порти удари,
Ако ся порта отвори,
Ти щешъ царица да станешъ;
Ак’ ся порта не отвори,
А ти робина щешъ станешъ.“
Послуша Рада Влахиня,
Пріяла златна яболка,
Десна си рѣка дигнала,
Яболка небе хвърлила,
Порта-та са отвори.
Самъ си ся цар-отъ обрадва,
Тя пріе Рада Влахиня,
На чардаци ъ искачи,
Тя ъ столишна хариза;
Станала Рада царица.
Минало ся до три години,
Добила мъшко детенце,
Тогава царю думаше:
„Царю ле, гоеударю ле!
Азъ имамъ стара майчица,
Кога на самъ да дода,
А то ми мама зарѣча,
Ако зи клета робиня,
А азе ъ запрата,
Та жива да ме жале’е
Ако ли бѣда царица,
А азе да ъ запрата,
Бело, зелено да носи.“

Тогава цар-я думаше:
„Хубава Радо Влахино!
Оти ми по ей казала,
Че имашъ стара майчица,
Одавна да сжмъ испратилъ,

Майчица да ти доведа.“
Па прегна златна кочія,
Качи ся Рада царица
Съ пенио мъшко детенце,
Тя у майка си отишле.

71.

Рада и Циганче.

Хубава Радо, Радо ле!
Де-то сажнице-то заходи
Тамъ има, Радо, зеленъ боръ,
И подъ бора си седеха
Радини брато тронца,
Червено вино пісха,
Между себе си думаша:
„Кой ще ми ся юнакъ нае,
Да си префарди зеленъ боръ,
Листе-то да му преброн,
Да земе Рада сестра ни.“
Редомъ ся юнаци фрѣгали,
Не можн да го прехврлятъ,
Ни листе да му преброятъ.
Одъ долу идеть Циганче,
И въ рѣка носн бѣлъ камикъ,
Тя си прехврѣли зеленъ боръ;
Очи метна листъ преброн,
Тя зело Рада хубава.
Рада викнала, що могла:
„Боже ле, мили Боже ле!
Така ли Рада мислила,
Бѣла промяна готвила,
Черно Циганче да земе,
На дарба Рада да ходи,
По село, и по друмове?“
Циганче Рада предумва:
„Я мѣлчи, Радо, не плачи,

Ако сжмъ азе Циганче,
А майкя ми је кавурка,
Кавуреки ще тя посрешни.
Не щемъ ти пуща, Радо-ле,
Изъ село, Радо, да ходишь,
До де дарове содерешъ.“
Пристала Рада хубава,
Тя ъж Циганче завело.
А майкя му је изляла;
Та не је била кавурка,
Ами је била Циганка,
Тя ъж Цигански посрѣщна
И ъ Цигански продума.
Ка виде Рада хубава,
Че на Циганче говори:
„Циганче черно Катунче!
Я дай ми златна чакія,
Да разрежеме яболка,
И съ тебе да ъж изведемъ.“
Не сетило ся Циганче,
Но ъ дало чакія
Не разрежала яболка,
Но съ въ сѣрце-то удари,
Черни сж крѣви заляха;
И тя си трепно думаше:
„Циганче, черно Катунке!
Да сж находи майкя ми
По Цигански-те гробища.“

Бѣла Рада.

Похвали ся бѣла Рада
Спощи вечеръ на кладенци
Предъ момн-те, предъ момци-те:
„Азъ сѣмъ мома надъ момн-те,
А невяста надъ невясти,
И юнакъ сѣмъ надъ юнаци.
Я си въ село и не мѣя,
Но ся мѣя въ поле съ роса,
Де-то Совко стадо пасе.“
Зачуле ѣк јовкови-те
Јовкови-те деветъ сестри,
Текли Јовку, та казали:
„Јовко мили, Јовко бае!
Похвали сѣ бѣла Рада,
Че сѣ мѣ въ поле съ роса
Де-то Јовко стадо пасе.“
Разлюти ся дели Јовко,
На овчире отговаря:
„Ей овчѣре, мой дружино!
Посрешинете друмове-те,
Преставете пѣтеки-те,
Та хванете бѣла Рада.“
Рада била на похитра
Па похитра, поразумпа,
Облече ся съ турско рухо
Въ турско рухо 'се червено,
И паметна тѣжка пушка,
И запаса чивтъ пицоле,
Та ся мятна на врапъ коня,
Па отиде на планина,

Де-то Јовко стадо пасе,
На овчере съ глава клати,
А па Јовко пожъ помѣкна:
„Ей Јовко ле, ей чобане!
Заколи ми цело ягне
Цело ягне бозайниче,
Де бозало деветъ майки;
Донеси ми руйно вино,
Да кипяло деветъ пѣти.“
Уплаши ся Еванъ чобанъ,
На овчѣре отговаря:
„Ей овчѣре мой дружина!
Хванете ми цело ягне,
Де бозало деветъ майки;
Донесете руйно вино,
Де кипяло деветъ пѣти.“
Донесоха цело ѣгне,
Де бозало деветъ майки;
Докараха руйно вино,
Де кипяло деветъ пѣти.
Та па седна, наѣде сѣ,
Наѣде сѣ и пани сѣ.
Па ся метна на врапъ конъ,
Та отиде възъ планина,
Та на му ся въ очи приемя:
„Ей Јове ле, ей чобане!
Рада тебе въ рѣце вяла,
Като ѣро па влѣкъ въ уста;
Не би вреденъ, ни кѣдаренъ.“

Краль Матліа и три сестри.

Вино пѣтъ краль Матліа
Со три Турци Анадолици;

Богъ 'и убилъ до три Турци!
Му фарі'е пѣтирія

Ивтирія на пра'шна —
Си окаралъ турска вѣра,
Турска и джаміа.
Отидо'е на кадіа
На кадіа да съ судѣтъ.
Судъ му дойде краљь Матліу,
Да съ турчитъ, да съ беситъ,
Или да съ въ оганъ горитъ.
Тога велитъ краљь Матліа:
„А егиди до три Турци!
Ясъ ке ви съ милино молятъ,
Віе мене да пуштите,
Да си одамъ дури дома.
Ясъ си имамъ до три сестри,
Дя опитамъ мой-те сестри;
Како ке ми изанъ да'ѣтъ
Така джеванъ да ви да'амъ;
Али да ме потурчите
Али да ме обесите,
Али да ме изгорите.“
Го пуш'а до три Турци,
Си отиде дури дома
При свои-те мили сестри:
„Мори сестри, мили сестри!
Ке ви кажа мой-те мъжи;
Що си пойдоѣъ на меана
Со три Турци Анадоли,
На ядене, на піеніе
Ми фарлі'е ивтирія,
Сумъ окаралъ турска вѣра
Турска вѣра и джаміа;
М' однесо'е на кадіа
На кадіа да ме судѣтъ.
Судъ ми даде да ме турчѣтъ,
Судъ ми даде да ме бесѣтъ.
Али да ме в' оганъ горѣтъ;
Учете ме що да чина!“
И му велитъ постара-та:

„Море брате, мило брате!
Ни беси съ, ни гори съ,
Туку, брате, потурчи съ,
Сестри брата да имаеъ.“
И му велитъ постредна-та:
„Ни турчи съ, ни гори съ,
Туку, брате, обеси съ.“
И му велитъ наймала-та:
„Ни беси съ, ни турчи съ,
Туку брате изгорисе;
Колку оганъ ке завалѣтъ,
Колку тебе да те фарлѣтъ,
Ке дойдиме 'си три сестри,
Вишни бога ке молиме,
Дробни сѣдзи ке рониме,
Да повентъ силенъ ветаръ,
Да зароситъ ситна роса,
Да потечитъ силенъ порой,
Да угаснитъ силенъ оганъ,
Ти да брате куртулисанъ,“
Како сестра го научи,
Така брате ѣж почувла;
И имъ рече на Турци-те:
„Ни съ турчамъ, ни съ бесамъ,
Туку въ оганъ ке съ горамъ.“
Завали'е силенъ оганъ,
Го зедо'е краљь Матліа,
Да го фарлѣтъ въ силенъ оганъ.
Колку въ оганъ да го фарлѣтъ,
Му дойдо'е 'си три сестри,
Вишна бога помолиле,
Дродни сѣдзи зарониле.
Ми повеа силенъ ветаръ,
Ми зароси ситна роса,
Ми потече силенъ порой,
Силенъ оганъ ми угасна,
Куртулиса краљь Матліа.

74.

Маса плената.

Течить река студена низъ стредъ село Върбаши,
Що палеа река-та до две върби китени,
На върби-те имаше два одара шарени,
На одар-отъ седе'е до два млади юнаци;
Еденъ бѣше Ябъ-ага, други-отъ Весел-ага,
Весел-ага Пиперко, Ябъ-ага Пустица.
Турци турски зборве'е Маса да ѝ грабееть.
Маса иматъ два брата глава-та си дава'е,
Маса не ѝ дава'е. имъ каза на брака си:
„Море мили братина, Турци турски що зборвѣтъ,
Мене да ме грабееть.“ Деле Маса грабееть.
Брака съ зачуді'е кѣде сестра да скривѣтъ,
Да не имъ љ пограбитъ Весел-ага Пиперко;
Да не имъ љ однеситъ во некая планина,
Кѣде логѣ да нематъ. Маса легна да спіеть.
Брака на ловъ пойдо'е; дури брака дойдо'е,
Маса не ѝ пайдо'е. Турци ми ѝ грабне'е.

75.

Мита плената.

Мито, мори Мито, бѣла Руеуменке,
Богъ да ти убіеть твоя мила майка!
Богъ да ти убіеть твои мили татко!
Що ти напра'и'е стредъ село ме'ана
По край берберана, по край мизилина.
Тука помниа'е три млада Татари
Три млади Татари, три млади бекяри;
Конакъ ти сторі'е на твоя ме'ана,
И ми ти реко'с три млади Татари:
„Точи, Митро, точи вино немерено,
Кога ке съ врата, тога ке ти плага.“
И имъ паточила вино немерено,
Турци си седна'е ручекъ да ручасть,
Вино го пей'е, Митръ ѝ викна'е:

„Точи, Митро, точи, жити църни очи!
Вино ке платиме и ке надплатиме.“
Ми точила Митра колку що сакале.
И Татари тога ми с' опияниле,
На Татари Митра пари посакала;
Н' извадо'е пари тие да ѿ даеть,
Туку си ѿ тие за рѣка фати'е,
За рѣка фати'е, затъ копя фарл'е,
Си ѿ однесо'е во нивно-то село,
Во нивно-то село, при нивна-та майка.
Митра ми плакала, майка си кълнала:
„Леле майко, леле, богъ те убилъ тебе!
Лели ясъ си седефъ майкини пазу'и,
Лели ясъ си седефъ таткини скуте'и;
Я къде сумъ си дошла сега въ Турски рѣце
Турски рѣце, майко, во млади Татари.
Що поборго, майко, я да си прежелямъ,
Аль мос-то руво, аль мой-отъ вилееть?
Еле, мила майко, 'се да забора'а,
Какъ да забора'амъ дена Велигдена,
Що си го молифме и си го чекафме,
И си го чекафме со ийце цървено!
А овдека, майко, я що ке позна'амъ!
Незна, майко, незна кога ѿ Велигденъ!
Овие имаеть еденъ Турски байрамъ,
И той не го знаеть во кой денъ ке бидить.
И моя-та животъ, майко, не сѣ знаить,
За моя-та вѣра кърв-та ке пролеа!“
Како що си рече, Митра така стори.

76.

Стоякъ и Ганка Бѣлкапка.

Направи Стоякъ, Стояше,
Направ' железни цървули,
Още железна туга,
Чи трагнамъ Стоякъ да трѣси
Да трѣси лика прилика.
Ходилъ е Стоякъ, ходилъ е

Ходилъ е деветъ години,
Пакъ си Стоякъ не намери
За себе лика, прилика.
Чи си отиде младъ Стоякъ
Въ Борничъ касаба голѣма,
И тамъ е Стоякъ намерилъ,

За себе лика прилика
 Намерилъ Гапка Бълканка.
 Гапка по чушме ходеше,
 Между робинки вървеше,
 Две-те скутови държеха,
 И три и пѣт-а метяха.
 Стояиъ на Гапка думаше:
 „Гапка ле бѣла Бъланке!
 Стана до деветъ години,
 Лика прилика не найдохъ,
 Ти ми си, Гапке, прилика.“
 Гапка Стояиу думаше:
 „Стояие, холамъ Стояие!
 Питай Стояие мама си,
 Дали ще каиъ да стани,
 Ти ми си чисто Българче,
 Пакъ азъ сжмъ клета Чифутка.“
 Стояиъ у тѣхъ отиде,
 И на мама си думаше:
 „Мамо ле, мила мамо ле!
 Намерихъ лика, прилика
 Прилика Гапка Бълканка;
 Тя си мя, мамо, проводи,
 Да ми тя, мамо, поштамъ,
 Дали щешъ каиъ да станешъ,
 Да зема Гапка Бълканка,
 Кату е клето Чифутче,
 Пакъ азъ сжмъ чисто Българче.“
 Стояинова-та майчица
 Тя на Стояиана думаше;
 „Стояие, холамъ Стояие,
 Я земи си го, Стояие,

Чифутче става Българче,
 Въ черкова ща го заведемъ,
 Въ черкова ща го прикрѣстимъ.“
 И Стояиъ стана отиде,
 напѣлни мѣшиниъ днесаги,
 Напѣлни жѣлти алтъни,
 Че вовъ Боргасъ си отиде,
 На бяла чушма застапа,
 Че пржена жѣлти алтъни.
 Гапка алтъни береше;
 Стояиъ алтъни не гледа,
 Най Стояиъ гледа да земи
 Хубава Гапка Бълканка,
 И ся на бога молеше:
 „Да си падни тѣмна мѣгла!“
 Де стоя господъ, дѣ слуша,
 Паднала ми тѣмна мѣгла,
 Тѣ си Чифутче укрила;
 Вовъ чъркови го завели.
 Чъркви сж ся затворили,
 И попови опѣлтели.
 Сватъ Неделко си продума:
 „Стояие, холамъ Стояие!
 Да не сте пенцо родинна?“
 Стояиъ Неделку думаше:
 „Неделко, свату Неделко!
 Каква ще да сме родинна?
 Ази сжмъ чисто Българче,
 Пакъ тя е клето Чифутче.“
 Кога си сж расишати,
 Чи то блии браъ и сестра.

Јована и Дервиши.

Јовано, лична, Јовано!
 Направи ладна ме'ана,
 Прави висока керхана

На два пѣта, на два друма,
 Дек' върватъ люди секакви,
 Дек' вървритъ криво и слѣпо.
 *

Тамъ соде лична Јована,
Да си збрала триста калфи,
Та продава руйно вино,
Руйно вино, люта ракия.
Пречула ми съ Јована,
Съ убавина, гиздовина,
Найповике со работа,
На 'се-та земя съ прочу
'Се-та земя околия
И Вардаска Вардарія,
На Солунска-та на'на;
Дур' съ пречу на Дервишка
Дервишка далечна земя.
Нели дочу Дервиш-баша,
Та си собра триста души
Триста души, голй Дервиши.
Навяна'и бързи коньи,
Кинисаха ке си пойдатъ
Ке пойдатъ Јова да пленатъ.
Ка' дойдоха до стретъ пѣт-отъ,
Нел' дотекна на Јована,
Та съ качи на ме'ана,
Та разгледа горе, долу
Горе, долу по друмове;
Нигде нищо не загледа.
Съ здадеха темни мъгли
Тежин мъгли и прахови.
Не са били темни мъгли,
Ток' били голи Дервиши.
Скоро скоро съ свалила
И на калфи имъ говоре:
„Варай калфи вие шегарти!
Току идатъ триста души
Триста души голй Дервиши.
Ка' дойдатъ голи Дервиши,
Столови да имъ кладете
И чани да имъ дадете.“
Дуръ си реч-та да дорече,

Дойдоха голи Дервиши,
И излезеха шегарти,
Та фатиха бързи конье,
И имъ столови кладоха;
На 'си-те вино дадеха.
Тогай веле Дервиш-баша:
„Не сме дошле да пиеме,
Тукъ сме дошле да плениме
Да плениме лична Јова.“
Тога веле лична Јова:
„Лель сте дошле да м' плените,
Язе сакамъ, съ васъ ке дойдамы.
Ке пойдиме църно море,
Ке ви пливнамъ по море-то
Вие по мене да пливнете;
Кой преплива църно море,
Тон мене ке ме земе.“
Послушаха лична Јова,
Та ѝ велаят и говоратъ:
„Ке одиме църно море.“
Та станаха, та пойдеха.
Та спливна лична Јована;
Дервиши спливна'а по нея.
Ка си поиде до стредъ море,
Съ повърна за да виде —
Калпаци пливатъ надъ море,
Дервиши нематъ по нея;
Па она назадъ съ върна,
Съ върна излезе на край,
Да си поиде на механа,
На калфи веле, говоре:
„Турейте ми чаша вино,
Защо сумъ си уморена,
Дур' д' издавамъ триста души
Триста души голй Дервиши.“
Ъ туриха руйно вино,
Лична Јова та съ напи;
Отъ зѣбъ на зѣбъ въ гърло нематъ.

78.

Жална Капа.

Мори Капо, жална Капо!
Богъ да бие върли Турци!
Що фарлиха зла иѣтира,
Зла иѣтира турска беда,
Оти Турчинъ си любила,
Младо Турче Яничарче.
Те фарлиха въ темсиъ зъиданъ,
Те удриха судна мѣка,
Съ тежокъ тумрукъ на подзе-то,
Дребенъ синджиръ на гърло-то,
Блезин на рѣце-то;
Судна мѣка ми те мѣчатъ,
Сакатъ да ми то потурчатъ.
Богъ да бие твоя тета,
Що си дойде на майка ти
Да ѝ веле и говоре:
„Варай сестро, мила сестро!
Що си стоишъ, що си гледашъ?
Стап' д' одиме на зъидана,
Да видиме жална Капа,
Даль ѳе жива, даль си умре.“
Твоя майка ѳе послуша,
Та дойдо'а на зъидана;
Отъ далеку ми си вискать:
„Мори Капо, мила щерко,
Даль си жива, иль си умре!“
Жална Капа съ провикна
Съ провикна отъ зъидана:
„Жива сумъ си, на мѣка сумъ;
Съ тежокъ тумрукъ на подзе-то,
Съ дребенъ синджиръ на гърло-то,
Съ белезин на рѣце-то,
Сакатъ мене да потурчатъ.“
Богъ да бие твоя майка!
Тогай веле и говоре:
„Дай си вѣра, мила щерко,
Ке загинишъ уще млада,

На пуста младост неодена,
На рухо непапосена,
На оро непаиграпа,
На песни непапеана.“
Съ провикна жална Капа:
„Отъ бога, мале, да найдешъ!
Ка' дойде, да не дойдеше!
Мълчи, мале, онѣмеда!
Дека стошиш ослѣпема.
Какъ си въра да предадамъ,
Що я първо да забравамъ!
Даль на оро ке ме видишъ?
Аль на гости ке ти дойдамъ,
Иль на гости ке ми дойдшишъ?
Или брака ке пречекамъ,
Или въ църква ке си одамъ,
Или Велигденъ ке чинамъ,
Ели божикъ ке дочекамъ?
Еденъ денъ иматъ въ година
Денъ си иматъ, денъ байрамъ,
Па не знаятъ кога идить.“
Какъ дочуха въкри Турци,
Още въ мъка ъ удриха;
Не имъ стигна тежокъ тумрукъ,
Не имъ стигна дребенъ синджиръ,
Не имъ стигна белезин,
Въ покти спици и наб'а.
Душѣ даде, а не въра.

79.

Марія Плената.

Кинисала ми мила Марія
Мила Марія на жетва д' о'итъ,
Ленъ да ми берить, ичменъ да жиетъ.
Ми ъ стрети'е Турмана Турци
Турмана Турци, Катумъ Егюсен,
Иъ поплени'е мила Марія,

Иж однесо'е Катумско село.
Що иж държале за три години
Лете на ежице, зима на чаренъ,
Дур' иж стори'е Катумъ Егюпка,
Дуръ постигнала мѣинко-но дете.
Та ъ дадо'е два стана въ рѣце,
Торба на рамо, дете на рѣце,
Та ъ пуци'а мила Маріа
Отъ село въ село лѣбець да питать;
И ми одела мила Маріа
Отъ село въ село, отъ кука въ кука,
И ми отиде въ майкино село,
Въ майкино село, вуйко'а кука, —
„Дарви ме, вуйко, жити Маріа!“ —
„Айде отъ тука цѣрна Егюпка!
Камо Маріа я да те дарва?“
Отъ тука стана мила Маріа,
Пакъ си отиде таткина кука —
„Дарви ме, татко, жити Маріа!“
И татко викатъ отъ високъ чардакъ:
„Айде отъ тука Катумъ Егюпка!
Та камо ми иж мила Маріа,
Я да те дарва, да те пречека!“
Отъ тука стана мила Маріа,
Пакъ си отиде у мила майка:
„Дарви ме, майко, жити Маріа!“
Тога ъ велить мила-та майка:
„Айде отъ тука цѣрна Катумке!
Камо Маріа я да те дарва,
Я да те дарва, да те промси!“
Тога ъ велить мила Маріа:
„Егиди мори, мила майчице,
Ясъ ми те зна'амъ, ми те позна'амъ,
Ти оти си' ми мила майчица,
Я сумъ ти, майко, мила Маріа,
Али ме знаишъ, аль ме паметвишъ,
Кога ме пуци на жетва д' ода,
Лепъ да ти бера, ичменъ да жиіа,
Ручекъ да носа на аргати-те,
Та ме стрети'е Турмана Турци

Турмана Турци Катумъ Егюпци,
Ме поплени'е мила майчице,
Що ме даржа'е за три години
Лете на сжице, зима на черенъ,
Дур' ме сторі'е Катунъ Егюпка,
Та ми дадо'е два стапа въ ржце;
Торба на рамо, дете на ржце,
Та ме пуци'а отъ село въ село,
Лѣнь да си питамя, дете да ранамя,
Отъ село въ село дур' наше село,
Отъ кука въ кука, дури у вуйка.
Първо си викнафъ у мили вуйко;
А мили вуйко не ме познало,
Не ме познало, ме искараю.
Отъ тука станафъ у татка дойдофъ,
И мили татко ме искараю.
Отъ татка станафъ при тебе дойдофъ,
Али ти, майко, не ме позиа'ашъ?
А камо ми го брате Георгя,
А камо ми ъж сестра Селѣя,
Та белки тіе ке ме познаеть.“
Тога съ спуци Марина майка:
„Егиди мори керко Маріо!
Кога си знала 'си-те имина,
Вистина ти си мила Марія
Мила Марія, мое-то чедо,
Що загинало за три години;
'Се що ми кажвишиъ, керко, така іе.“
Вака во дворіе не си ъж кладе,
Тук' іе однесе во лепа църква,
Та що си викна попа и кума,
Си ъж прекжрети мила Марія,
Си ъж прекжрети, си ъж промена,
Си ъж викаше мила Маріо,
Име ъж кладе мила Миличке.
Си завали'е два силин огна,
Та го фарлі'е Катумъ Егюпче,
Го изгори'а, го непеко'а;
Си ъж собра'а бѣла-на пепель,
Та ъ фарлі'е по силна река.

После разбрале 'ен-те свой логѣ,
Гости сториле за три недели,
И после си съ изразделѣе
Изразделѣе кой отъ къд' дошолъ,
Кой отъ къд' дошолъ, дома си ошолъ.
Текрафъ ъ честѣтъ мила Маріа,
По зѣзети за три години,
Що не държале мила Милишка,
Н' ъ извайе на ѣно сѣнце,
Дуръ ъ сторіе бѣла Бугарка.

80.

Добра Болярки.

Хубава, Добро, болярко,
Болярко, Добро, безчадко!
Сами ся Господъ поткаши,
Манастиръ да си загради,
Манастиръ нови черкови.
Не достигнало на Бога
Отъ сухо злато плавено,
Манастиръ да си догради,
Врата-та да имъ излее.
Той запрати два Ангела
У Добра, у болярка-та,
Та на си Добри говорятъ:
„Хубава Добро, болярко,
Болярко Добро, бездетко!
Сами ни Господъ допрати,
Да му призаймешъ, Добро-ле,
Отъ сухо злато плавено,
Манастиръ да си доправи,
Врата-та да имъ излее.“

Добра имъ тихомъ говори:
„Два Ангела, Арагела!
Призасла бихъ на Бога
Отъ сухо злато плавено,
Манастиръ да си догради,
Манастиръ, нови църкови,
Врата-та да имъ излее;
Ала ми не хатаръ на Бога,
Че и мен' смяша не не далъ,
И съ либе да сѣмъ смесена.
Вчера си биле петъ свадби,
Петъ калешки си трѣгнади,
Всекого си калесале,
Коя кума, коя старосватка,
Коя деверова майчица;
А мене никой не вика,
Ни кума, ни старосватка,
Ни деверова майчица.“

81.

Стоянь и Патрикъ.

Мама си рожба родила,
Име не било Стояне,

Въ златна го люлка люляла,
Като люляла, думала:

„Нани ми, синко Стояне,
 Нани ле, расти порасти,
 Като си, синко, порастешъ,
 Царство-то да си отървешъ
 Отъ чужи рѣце, Стояне,
 що ти ѣ царство бащино,
 Бащино уще майчино.“
 Стояниѣ мама си думаше:
 „Майно ле, стара майчице,
 Много ми въ сѣрце нарани.
 Имамъ ли сабя френгіа,
 И дълга пушка буйліа,
 И чивъ кубуре пшитоле,
 И старъ ми бащиниѣ буздоганъ?
 Царство-то да си отърва
 Отъ чужи рѣце, мамо-ле,
 Що ни ѣ царство бащино
 Бащино, уще майчино.“
 Мама Стояну думаше:
 „Синко Стояне, Стояне,
 Сичко, Стояне, си имашъ,
 Туку си коня отседлай,
 Рапо въ недели си стани,
 Верно съ богу помози,
 Войска-га, синко, собери.
 Ал' ще ти мало нарѣчамъ,
 Како си, синко, отидешъ,
 Редумъ съ съ войска нареди,
 По бѣрда и по иланини,
 И отъ никого си не бои,
 Само отъ Гѣрци лукави,
 Лукави уще издатци,
 Што-то и башта ти издадоха,
 Въ Едрене града голема
 Со седумдесетъ и две хиляди,
 Тамъ си го Турци плениле,
 Войска му сичка узтурчиле.“
 Като Стояниѣ отиде,
 Редумъ съ съ войска нареди
 По бѣрди и плашши,

Зафана сички боази,
 Втичка не пуца да фѣркни.
 Где го ѣ зачулъ Патрика,
 Патрика изъ Цариграда,
 Право при цара отива,
 И на цара си думаше:
 „Цару-лю чести Падиша!
 Честито да ти царство-то!
 Чулъ ли си, цару, разбралъ си,
 За Стояниѣ млади Войвода
 Отъ голема града Тѣрнова,
 Що си ѣ съ войска подигналъ,
 Царство да ти отърве,
 Чи му ѣ било бащино,
 Бащино уще майчино!“
 Царъ си Патрику думаше:
 „Патрико милетъ башио!
 Ясъ иска войска да прата
 Сресу Стояна Войвода
 Седумдесетъ и петъ хиляди.“
 Войска си рано станала,
 Патрика си е' поведе.
 Варвеле, що си варвеле,
 Минале поле шпроко,
 Настале гора зелена.
 Като си Стояниѣ изгледна,
 Стояниѣ ми млади Войвода
 Со жълто рокче провикна,
 Собра си сички Войводи,
 И на Войводи думаше:
 „Войводи, млади юнаци!
 Развивайте кѣрвави байраци,
 Кой-то ѣ юнакъ патъ юнакъ,
 Места ще него покаже.“
 Сички Войводи думаха:
 „Съ радосно сѣрце утиваме,
 Патрика щемъ живъ да донесемъ.“
 Патрика беше похитаръ,
 Той съ отъ войска измѣлкна;
 Сички му Турци нескле.

Аль сто ти яда голяма,
 Патрика съ Арапи достигна.
 Стояиъ си назатъ повърна,
 И скри ся въ гъсти планини.
 Патрика си назатъ повърна,
 И на цар-отъ си думашо:
 „Цару-лю, честитъ Надиша,
 Нали ти, цару, азъ казахъ,
 Колку отъ стари остали
 Сички-те да ги изтурчишь,
 Деца-та да имъ поробишь,
 Попови да имъ изколишь,
 Владици да имъ избесишь,

Църкви-те да имъ собернишь,
 Тоги ща, цару, въ миръ биднишь;
 Азъ ще изъ нашке да прата,
 Тие щатъ да бждатъ поверни.“
 Царъ си Патрика послуша,
 Испрати, дѣ ги исече,
 Исече сички попове,
 Избеси сички владци,
 Изтурчи млади деца-та,
 Собори сички-те църкви,
 И много отъ тѣхъ изтурчи.
 Заплака малокъ и големъ,
 Какво ꙗ зло нападнало.

82.

Рада и Циганче.

Маре Стоѣне, Стоѣне!
 Разболяяъ сж ꙗ младъ Стояиъ
 На врѣхъ на стара планина.
 Немало кой да го гледи,
 Гледале сж го два орли
 Два орли, два мили брата.
 Съ уста му вода носиле,
 Съ крилъ му сешка чинале.
 Стояиъ на орли говори:
 „Два орла, два мили брата!
 Понагоре съ дижете
 До где ми душа излезе,
 Та на тогава паднете,
 Бѣло сж месо патште,
 Черни ся кърви напите;
 Бѣло ꙗ месо юначко,
 Черни сж кърви левентски.“
 На орли кажатъ Стояну:
 „Море Стоѣне, Стоѣне!
 Та не сме дошли, Стоѣне,
 Крѣви-то да ти писме.
 Ами сме дошли, Стоѣне,

Тес' да си юнакъ гледаме.
 Знаишь, Стоѣне, паметвишь,
 Кога въ пожара горехме,
 Та си тояга подаде,
 Та ни изъ пожаръ извади?“
 Стояиъ на орли говори:
 „Два орли, два мили брата!
 Азъ немамъ мило братенце,
 Вие сте мене два бракъе.
 Знайте ли мой-те дворове?
 Тамъ има драво крѣстато,
 Идете на мой-те двори,
 Паднете на това дрѣво,
 Та жално, мило грачайте:
 „Ти Стоянова майчице!
 Я хайде да те заведамъ,
 При твоего сина Стояна,
 Че лежи, та ще да умре,
 Че му сѣ риза ушла
 На личенъ денъ на Прокопий,
 И люто го сѣ поклѣла,
 Пуста сж клѣтва збжднала

Сбѣднала скоро стигнала.“
Послушале го два орла,
Па си на двора отишле,
Тѣ на дрѣво-то паднале,
Тѣ жално мишно грачале.
Изляла майка Стояну,

Тѣ ѣ со орли отишла,
Тѣ ѣ при Стояниѣ завеле
На врѣхъ на Стара планина.
Кат' го видела майка му,
Живаго та прегарнала,
А мрѣтви ея разгрѣнале.

83.

Стане Нише.

Стане Нише господине!
Зора ми ся е озорило
Изъ хубава Влашка земя
Изъ гиздаво Дряно-поле.
Но ѣ зора, но видело,
Най Рабрѣ юнакъ де гони
Де си гони сури еленъ.
Сури еленъ обрѣти ся.
Отговара „бегай, бегай
Бегай, бегай сури еленъ!
Стигна ще те Рабрѣ юнакъ.“
Конь му вее, сѣжице грее,
Конь му диха, звезди вдига.
Рабрѣ юнакъ отговара:
„Бягай, бягай сури еленъ,
Стигна що те Рабрѣ юнакъ,
Отъ девица прѣвескиня,
Прѣво мляко забозина.“
Еленъ му сѣ отговара:
„Бързай, бързай Рабрѣ юнакъ,
Отъ кошута прѣвескиня.“
Той ѣ погна, той е загна,
Тѣ отидо дуръ при море.

Три девици платна бялятъ,
Тѣ хварлици сѣ бухалчица;
Ударѣя сури еленъ,
Тѣ го фана Рабрѣ юнакъ.
Стане Нише господине,
Чуде еме те, тѣ еме дошле;
Имаишъ сина златно-коса
Златно-коса, еребро-глава.
Дай го, дай, Стане Нише,
Дай го, дай, царъ да бѣде
Царъ да бѣде, банъ да бѣде!“
Стано Нише отговара:
„Календаре браке да ете!
Имамъ сина златно-коса,
Златно-коса, еребро-глава,
Не може лефе да дели,
Не може аскеръ да реди.“
Коледаре отговарятъ:
„Дай го, дай го, Стане Нише!
Ниѣ му щемъ лефо дели
Лефе дели, аскеръ реди.“
На здраве ти, домакине,
Тебе веємъ, славословимъ.

84.

Литински Краљ и Огненъ.

Свадба чинишъ краля Латинина,
Свадба чинишъ сина ке еи женишъ,

Ала му је сии—отъ гърдомазенъ ;
Гора рика дури до челбинка,
А долна—та дури до пояса.
Тукъ еъ чудитъ краљ—отъ що да чинитъ,
От' ке земитъ не'ста отъ далеку,
Отъ далеку отъ Легена града
Отъ Легена деветъ браќимъ сеетра.
Шо му готвѣтъ големи пещежи,
Деветъ браќа деветъ кули азно,
Стара теща отъ сѣрма кошуля,
На кория камни безценети.
Тееъ му готвитъ сабя диленица,
Шо еъ дилитъ двана'есетъ дилли,
Шо сѣ носитъ во бѣла пазу'а,
Шо да еечитъ древа и каменя ;
Шо му готвитъ еофра позматена,
Шо да еедѣтъ еедумдесеетъ мина ;
А на неа камни безценети,
Да ручаетъ и да вечераетъ
Безъ свѣќа, безъ бѣла борина,
Отъ еофра—та видело да иматъ.
Сна'й му готвѣтъ ждребе тригодишно,
Шо го ранѣтъ 'ее со еувогрозе,
Шо да пливатъ преку цѣрно море.
И си стана краля Латинина,
Си го капи Марка Кралевике,
Си го капи чеена кумашина.
Станалъ Марко рано во педеля,
Коня контъ мошне арджелио,
Плоча клажатъ отъ бѣли карагрошъ,
Клиници клажатъ окъ жѣлта дукада.
Тога велитъ млада Марко'ица :
„Айти Марко, мое господше!
Шо те тебо нужба дотерало,
Коня коншъ олку арджелио ?
Аль ко одишъ на войска царе'а,
Аль ке одишъ негдека на свадба ?“
Тога велитъ Марко Кралевике :
„А егиди млада Марко'ице :
Яеъ не одамъ на войска царе'а,

Ась не одамъ негдека на свадба.
Ми допушилъ краля Латинина,
Що ме канилъ чесна кумашина.
Ясь не одамъ чесна кумашина,
Тукъ промени наше мъшко дете,
Ке го пуцамъ у краля на свадба.“
И си стана млада Марко'нца,
И си зеде свос мъшко дете,
Мъшко дете малечекъ Огнена,
Му облече бурунджи кошуля,
Му облече отъ кафтанъ долама,
Му облече джубе нафелю,
А на гла'а самура калпага;
По пазу'и пакъ що му нареди?
Му нареди камии безценети.
Дете грентъ, како ъсно сѣнце.
Го кач'е на бързего коня.
И си стана млада Марко'нца,
Му целива коню цѣрпи очи:
„Коню, коню, жити цѣрпи очи!
Да ми вардишиъ мое мъшко дете,
Оту ми не дете аджаміа!“ —
„Гла'а да'а, а дете не да'а.“
И му рече Марко Кралевике:
„Айти синко, малечекъ Огнене!
Ке те пуца у краля на свадба,
Ама немој да ме пострамотишиъ,
Туку испать сакамъ да го сторишиъ,
От' сї, синко, Марко'о колено.
Да не піешъ вино и ракіа,
Да не ядишиъ манджи господарски,
Да не слегвишиъ отъ коня на земи;
Какъ те пуцамъ, така да ми дойдишиъ.“
Ми отиде у краля на свадба;
Како татко що му пармчало,
Така дете збор-отъ му държало.
И ми найде китени свато'и,
Що ми седѣтъ на диванъ високи;
Ядѣтъ, піетъ, кум-отъ го чекаетъ,
Да ми одѣтъ п' уба'а не'еста.

И ми дойде Огненъ добаръ юнакъ ;
И съ спуци краля Латинина,
Му целива на конь-отъ седло-то,
И го молить Огниса дстенце,
Да му елезитъ отъ коня бързего,
Да го кла'итъ на чесна търпеца.
И му велитъ Огненъ добаръ юнакъ :
„Айти тебъ краля Латинина!
Ясъ отъ татка изаиъ не си зедофъ,
Да си седна на чесна търпеца,
Да си пиямъ вино и ракия,
Да ти ядамъ манджи господарски ;
Со 'си коня на диванъ ке идамъ.
Ай замай си китени свато'и,
Да одиме п' 'уба'а не'еста.“
Тога велитъ краля Латинина ;
“Айти синко, айти мили синко !
Да ме простишиъ, нещо ке ти кажамъ,
Сумъ те канилъ, а не сумъ ми казалъ.
Али можишиъ, синко, да ми одишиъ
Да ми одишиъ зета аманета ?“
Тога велитъ малечекъ Огнисче :
„Айти тебе краля Латинина!
Ясъ ти ида зета аманета,
Ако държишиъ зборъ, що ке ти речамъ,
Даро'и-те що ке мо дарвеетъ,
Дарай менъ, не'еста-та тебъ ;
Така ида зета аманета.“
И му рече краля Латинина :
„Дарой тебъ, не'еста-та менъ ;
Туку дап' ме, синко, пострамотишиъ,
Кога ке ъж не'еста донесамъ,
Ке те кла'амъ чесна кумашина.“
Киниса'е китени свато'и,
Да ми одѣтъ п' 'уба'а не'еста,
Излго'е по бѣли друмо'и ;
Непредъ одитъ малечекъ Огнисче,
Си разигра своя бърза коня,
Дете грентъ како 'сно сѣнце.
Го видо'е Легенки девойки ;

Тога велѣтъ Легенки девойки:
„Леле боже, леле мили боже!
Бладзе майка що родила юнакъ;
Найбладзе тая що ке го любитъ!“
Отидо'е у Легена града,
Да земаеть 'уба'а не'еста.
Извади'е големи пещежи: —
Деветъ браки деветъ кули азпо,
Стара теща сѣржена кошуля
На кориля камини безценети;
Старн-отъ тесъ сабя дипленица,
Що сѣ дипинтъ дванасестъ дипли,
Що сѣ носить во бѣла пазу'а,
Що да сечить древя и каменя.
Си изваде софра позлатена,
Що да седѣтъ седумдесетъ мина,
А на неа камини безценети,
Да ручаеть и да вечераеть
Безъ свѣкя, безъ бѣла боршна,
Отъ софра-та видело да иматъ;
Мили сна'и ждребе тригодишно,
Що го ране'е 'се со сувогрозѣ,
Що да пливать преку цѣрно море.
Си зедо'е 'уба'а не'еста.
Ми оделе сватой що оделе,
Излего'е по край цѣрно море;
Ми пове'а едени ти'окъ ветаръ,
Ъ отвеалъ дулакъ отъ не'еста:
И ък виде младѣ зетацинѣ.“
Тога велить 'уба'а не'еста:
„Леле боже, леле мили боже!
Бладзе майка, що родила сина,
А побладзе я що ке го любѣ.“
И ъ дочу малечекъ Огненче.
Тога велить малечекъ Огненче:
„Айти тебе 'уба'а не'есто!
Не пули сѣ, не'есто, во мене,
Тукъ пули сѣ во 'няда сватой,
Кой ми иматъ рилка до челбинка,
Кой ми иматъ рилка до пояса, .

Ти со него ке ми съ кердосашъ,
А ась сумъ ти зета аменета.“
Тога велить 'уба'а не'еста:
„Богъ те убилъ краля Латинина!
Защ' ми кладе зета аманета;
Аго бѣше синь ти гърдомазень,
Да не земать други даро'и-те.“
И му велить краля Латинина:
„А егиди малечекъ Огнече!
Не'еста-та пишманъ съ сторила,
Не ти да'атъ тебѣ даро'и-те.“
Съ палюти малечекъ Огнече,
Си изваде сабя дилпеница,
Ѣ пресече софра позлатена,
Та ъ фърли въ она църно море;
И си зеде деветъ кудн азна,
Си 'и фърли въ она църно море;
И го зеде ждребе тригодишно,
Го пресече преку поло'ина,
Си го фърли п' она църно море.
Тога рече 'уба'а не'еста:
„Али сецо я да си прежаямъ,
Ама ждребе како да прежаямъ,
Три години що ми го раниле
Го раниле мой-те милн сна'и
'Се со шекеръ и со су'огрозѣ!“
Съ разсили малечекъ Огнече,
Ѣ пресече 'уба'а не'еста,
Си ъ фарли въ она църно море;
Остра сабя отъ камѣня скършин,
Си ъ фърли въ она църно море.
И му рече малечекъ Огнече:
„А егиди краля Латинина!
Али виде Марко'о колѣще,
Какъ да одить назодъ безъ даро'и,
Ти ке одишь назодъ безъ не'еста!“
Си разлюти Огнень бърза коня,
Си съ фърли въ она църно море,
Си преплива она църно море,
Си отиде при свой милн татко.

Марко седитъ на диванъ високи,
Го догледа дете отъ далеку,
И ъ велитъ Марко Кралевике:
„Айти тебъ млада Марко'ице!
Нещо идеть дете налютено.“
Кога дойде малечекъ Огненче,
Ми зборвеше мошше налютено.
И му рече Марко Кралевике:
„Що си, синко, олку налютено?“
И му рече малечекъ Огненче:
„Ясь не требить да сумъ налютено,
Туку требить сабя да истаргна,
Да ти зе'амъ гла'а отъ рамена,
Оти кога да съ опиянишь,
Ти не знаишь тога що да чинишь,
Со Латини побратимство чинишь;
Аль не знаишь оти сѣ безверни,
Какъ нѣ кани, така не нѣ държа;
Не ме кладе чесна куманина,
Тукъ ме кладе зета аманета,
И ми такса 'се б'ли даро'и,
Дарой менъ, не'еста-та нему.
После краль-отъ нишпанъ ми съ стори,
Жаль му б'ше даро'и да земамъ,
Защо б'а големи пещежи; —
Деветъ брака деветъ кули азио;
Стара теща отъ сърма кошуля,
На кория камни безценети;
Стари-отъ тесъ забя днпленница,
Що съ днплинтъ двана'есетъ днпли,
Що съ носятъ во б'ла пазу'а,
Що да сечитъ дрова и камения;
Що му зготвесе софра позлатена,
Що да седѣтъ седумдесетъ мина,
А на неа камни безценети,
Да ручаетъ и да вечераетъ
Безъ свекия, безъ б'ла борина,
Отъ софра-та видело да иматъ.
Снай му зготвесе ждребе тригодишно,
Що го ранее 'се со сувогрозие,

Що да пливатъ преку църно море. —
'И исфарлифъ въ она църно море
И даро'н и млада пе'еста;
Ясъ ти дойдофъ назодеъ безъ даро'н,
Той побегна назодеъ безъ пе'еста;
Испагъ сторифъ наша юпащина.“
Тога Марко дете го избади,
Марко'нца коня го избани.

85.

Два Сокола.

Имала е мама, немала
До двама сиви сокола
Сокола до два близнака.
Съ житомъ ги мама хранила
Хранила, още дошла,
До де соколи порасли,
Никой не сѣ е научилъ,
Ни-то соколи растеха.
Мама имъ певка певала:
„Нани ми соколе, нани ми,
Соколи до два близнака;
Растете и порастете,

Тешко имаше делете,
Тешка потеря зберете,
Бащино царство земете.“
Расли соколи, порасли;
Еденъ си соколъ ъздише,
Други себе си посеше,
Като сѣ двама разделятъ,
Единъ за други плачеха.
Мама соколи думаше:
„Я си станете, идете,
Бащино царство земе-те!“

86.

Тодорка и князче.

Отъ цар-отъ известъ е дошла
„Кой има синъ да прате,
Кой нема, самъ си да доди,“
Ивапъ си сина немаше,
А само една дещеря,
Една дещеря Тодорка.
Тои сѣ чуде и мае,
Какво да чини, да прави.
Какъ го зачула Тодорка,

Та на баща си думаше:
„Я сѣ не грижи, татко-льо,
До къд' је млада Тодорка,
Ти не щешъ войска да видишъ.
Я иди, татко, я иди,
Сабя френглия да купишъ,
И тѣшка пушка бойлиа,
И едно конче 'ранено,
Азъ ще на войска да ида,

*

И младъ войскаринъ що стана,
Никой не ще ѝхъ познае.“
Стапа Тодорка отиде;
Ходила седемъ години,
Никой ѝхъ нигде не позналъ;
Кога е било на Лазаръ,
Тодорки е на умъ дошло,
Че ѝ е мама на пазаръ;
Какъ-то нейни-те връженици.
Въ царски градини запяла
Запяла и припъвала;
И пошъ ѝ песенъ пела,
Деня съ войска-та ходила.
Ка ѝ зачуло младо княхче,
А то на цар-ятъ думашо:
„Тукъ има младо войскарче,

Що пее поще лазаря.“
Цар-ятъ на княхчо думаше:
„Ѣ си заведи войска-та
На равни поле да играе,
Д' играе хоро юнашко,
Сички-те на редъ да гледашъ,
Дано мома-та познаешъ.“
На редъ ѝ княхчо гледало,
Не можло да ѝхъ познае.
Цар-ятъ на княхче думаше:
„Ѣ си заведи войска-та
Де-то сѣ хурки продаватъ,
Дано мома-та познаешъ.“
Княхче си войска заведе,
Пакъ си мома-та не позна. . . .

87.

Яничаръ и Руса Драгана.

Разбега сѣ е Влашка-та земя,
Влашка-та земя и Богданска,
И Богданска-та, сичка-та Доброжа,
Кой горо ходи, кой долу бега
Отъ люти Турци, страшни Маджари.
Стари сечеха, млади робеха,
Млади девойки отборъ земаха,
Тѣ ги правеха млади робини;
И млади момци отборъ земаха,
Тѣ ги правеха 'со Яничере.
Де-то минаватъ села-та горять,
Хора-та робать, села-та горять.
Преминале сѣ бѣлѣ-а Дунавъ,
Наредиха сѣ край Етрополе,
Распространиха сини шаторе,
На равни поле делба делеха
Млади девойки и млади момци.
Кому паднаха по две, и по три,
На младъ Яничаръ сѣ е паднала

Салъ една мома руса Драгана,
Па ѝ заведи подъ бѣли чадѣръ.
Кога е било вечер-та клѣно,
Млади Яничаръ надворъ седеше,
погледна долу, погледна горе,
Изъ черна земя синъ огънь гори,
Изъ синьо небо кървавъ дѣжъ ваи.
Млади Яничаръ сѣ е уплашилъ,
Та поизвика руса Драгана,
И на Драгана жално думаше:
„Мори Драгано, моя робиньо!
Що ще та питаъ право да кажишь, —
Имашъ ли братецъ, имашъ ли сестра,
Имашъ ли баща, имашъ ли майка?“
А Драгана му со гласъ продума:
„Имамъ си баща, имамъ си майка,
Имамъ си братецъ, имамъ си сестра.“ —
„Къдо е братъ ти, и той ли е поробенъ?“
Драгана му жально отговаря:
„Кога додоха въ Влашка-та земя
Турци избиха млади Българи;
И братъ ми бѣше во тая войска;
А сега тридесетъ години,
Ка сѣмъ азъ братецъ не видеа.“ —
„Мори Драгано, моя робиньо!
Ако го видишь, познавашъ ли го?“ —
„Я да го видамъ, си го познавамъ
По клета глава, по бѣдри гърди.“
А Яничаръ Драгана питаше:
„Що има на братина глава?“ —
„Братъ ми има отъ сабя бѣлекъ,
Че е поесеченъ на люта войска.“
А Яничаринъ Драгана пита:
„Що има братъ ти на бѣдри гърди?“ —
„Братъ ми си има на гърди бѣлекъ,
Со стрела раненъ во люта войска.“
Па раствори Яничаръ гърди-те
Бѣли-те грѣди, ктета-та коса;
А на Драгана жално думаше:

„Я етапи, сестро, дома да идемъ,
Дома да идемъ, мама да видимъ!“

88.

Боленъ Дойчинъ.

Попаднала църна Арапина,
Попаднала Солунски ливагис,
Ми удрила бѣла-па чадара;
Ташъ сакатъ одъ Солуна града,
'Лѣбъ имъ сакатъ по две фурши 'лѣба,
И имъ сакатъ крава яло'нца,
И имъ сакатъ по бочка ракіа,
И имъ сакатъ по две бочки вино;
На денъ сакатъ п' 'уба'а не'еста,
На нокъ любитъ п' една малка мома,
Ми 'и любитъ и ми 'и загубвнѣ.
'Си-те ми еѣ редумъ изреді'е,
Редъ падна на млада Ангелина.
Дворіе метитъ Ангелина млада,
Дворіе метитъ градумъ еждзи ронитъ,
Со еждзи ми дворіе завадила.
Иѣ догледа болена Дойчина:
„Айти тебе сестро Ангелино!
Що те тебе пужба дотерало,
Дворіе метишъ градумъ еждзи ронитъ?
Али ти еѣ, сеетро, злодеало,
Рамни дворіе, сеетро, метеещи?
Мене болио, сеетро, гледаещи? —
Рани, болки, сестро, вжрзеещи,
И попади менъ готвеещи?“
„Айти тебе брате, Боленъ Дойчинъ!
Та не ми еѣ менъ злодеало,
Рамни дворіе, брате, метеещи,
Тебе болио, брате, гледаещи,
Рани, больки тебѣ вжрзеещи,
И попади тебѣ готвеещи;
Туку ми еѣ, брате, злодеало,

Попаднала църна Драпина,
Попаднала подъ града Солуна,
Подъ Солуна, Солунски ливагъ,
Ми удрила бѣла-на чадара;
И ми собра старци и попо'и,
На дснъ сакатъ по две фурни лебець,
И нмъ сакатъ крава яло'ница,
И нмъ сакатъ по бочка ракіа,
И нмъ сакатъ по две бочки вино,
На денъ сакатъ п' 'уба'а не'еста,
На покъ сакатъ п' една малка мома,
Ми 'и любитъ и ми 'и загубвнть.
'Си-те ми съ редуъмъ изреді'а,
Редъ ми падна, мене ке ме земѣтъ.“
И говорятъ Болена Дойчина:
„Айти тебе сестро Ангелино!
Аль то'а те тебе брига нашло?
Ево имамъ за дсвѣтъ години,
Кжде лежамъ болно на постеля;
Ай отвори шарена ковчега,
Да изва'ишъ триста лакти платно
Триста лакти платно бамбакерно,
Да извѣрзишъ рани одъ анджари;
И земай ми моя остра сабя;
Ево иматъ за дсвѣтъ години,
Сабя въ рѣка не ми ѣ фатена,
Веке ми ѣ сабя жргьосана,
Да ъ носишъ Умера бичакчіа,
Да ми остригъ сабя вересіа,
Ако станамъ скѣпо ке ну платамъ,
Ак' не станамъ, адалъ да ми чинишъ.“
И ми стана млада Ангелина,
И ми зеде сабя жргьосана,
Ми отиде дури у Умера:
„Айти тебе Умеръ бичакчіа,
Так' ти бога, я ке ти съ молямъ!
Ме допуцилъ Болена Дойчина,
Да му остришъ сабя вересіа,
Ако станитъ скѣпо ке ти платитъ,
Ак' не станитъ, адалъ да му чинишъ.“

Тог' говорить Умеръ бичакчіа:
„Айти тебѣ млада Ангелино!
Ак' ми давашъ твой-те цѣрни очи,
Да ти острамъ сабя Дойчипо'а.“
Сѣ поврати млада Ангелина,
Надазъ плачещи, нищещи;
Одъ далеку Ангелина викатъ:
„Айти тебе Болена Дойчина!
Не ми острить Умеръ бичакчіа
Не ми острить сабя вересіа,
Той ми сакать мой-ве цѣрни очи.“
Ѣ говорить Болена Дойчина;
„Остай сабя, сестро Ангелино,
Остай сабя на бѣла постеля,
И влезн ми темни конушници,
Да изва'ишь моя бѣрза коня;
Носи ѣ у Митре Поморянче
Палбатина, вѣрна побратима,
Да ми контъ коня вересіа;
Ако станамъ, скѣпо кя му платамъ,
Кя му платамъ жѣлтици дукати.“
И ми стана млада Ангелина,
И ми влезе темни конушници,
Ми изва'и пегва бѣрза коня,
Иѣ однес' у Митре Поморянче,
Да ми контъ коня вересіа:
„Так' ти бога Митре Поморянче!
Ако стапнѣ Болена Дойчина,
Кя ти платнѣ коня за коенѣ.“
И ѣ велнѣ Митре Поморянче:
„Айти тебе млада Ангелино!
Ако да'ашъ твое бѣло лице,
Твое лице, како ѣно сѣнце,
Твой-те вежи, как' мореки пѣй'ици,
Твой-те очи, како цѣрно грозіе!“
И ми викна млада Ангелина,
Кѣршнѣ рѣце отъ бѣли колена,
Сжлзн роннѣ по бѣли образи,
Одъ образи шарени пазу'и,
Одъ пазу'и шарени скуте'и,

Одъ скуте'и по земя сурова,
Си поводи коня Дойчино'а,
Люто кълнитъ млада Ангелина: —
„Богъ те убилъ Митре Поморянче!
Защ' не тѣргна сабя да м' зазубишъ,
Туку мене ти ме пострамоти!“
И си тѣргна дома си отиде,
И му кажвитъ брату си Дойчину:
„Айти тебе Болена Дойчина!
Що ми стори голема страмота
Со твоя-та върна побратима,
Що ядѣте, брате, що пиеѣте,
Що одѣте въ гори на лосене;
Кога рекоѣъ за твоя-та коня,
Да ѣъ конѣъ, брате, версѣя,
Що ми рече Митре Поморянче, —
Ако да'ишъ твое бѣло лице,
Кя ти коямъ коня версѣя.“
И сѣ фѣрли Болена Дойчина
И сѣ фѣрли на пога юначка:
„Айти тебе сестро Ангелино!
Страѣъ да немашъ, сестро, страмъ да немашъ!
Ай да земишъ студено оружѣ,
Да го да'ишъ Плетикосъ Павлѣ,
Да ми мѣстъ студено оружѣ.“
И ми стана млада Ангелина,
И ми зеде студено оружѣ:
„Айти тебѣ Плетикоса Павле:
Ме допущи Болена Дойчина,
Да ми мѣшъ студено оружѣ.“ —
„Айти тебѣ сестре Ангелино!
Чуму ти ѣе студено оружѣ,
Лель ѣе болениъ Болена Дойчина!“ —
„Попаднала цѣрпа Арапица,
Подъ Солуна, Солунски ливагѣ,
И ми удрилъ бѣлана чадара,
И ми викатъ старци и попо'и,
Таниъ ми сакатъ по две фурни лѣбѣ,
И ми сакатъ крава яло'ица,
И ми сакатъ по бочка ракія,

И ми сакатъ по две бочки вино,
На денъ сакатъ по млада не'еста,
На нокъ сакатъ п' една малка мома,
Ми 'и любитъ, и ми 'и загубить,
Редъ ми падна, мене кя ме зематъ.“
Тога велить Плетикоса Павле:
„Айти тебе млада Ангелино!
Аль ми давашъ твоя тонка става;
Става имашъ како морска тѣрска;
Да ти мѣамъ студено оружје.“
Та си зеде студено оружје,
Си отиде во рамни двор'и:
„Айти брате, Болена Дойчина!
Не си ималъ вѣрни побратими,
Туку биде Турци невѣрници!
Ми посака моя тонка става.“ —
„Айти тебе сестро Ангелино!
Убило 'и мой-те побратими
Убило 'и ядеше, пиеше!
Отпуци го платно бамбакерно,
Да извѣрзиши рани отъ анджари.“
Го извѣрза млада Ангелина,
Му извѣрза рани отъ анджари,
И му даде студено оружје.
Той опаса свилена пояса,
Ми нареди студено оружје,
Ми ък зеде сабя жргьосана,
И ми явна коня некоена;
Пра'у одить подъ града Солуна,
Пра'у одить на бѣла чадара;
И ми слезе отъ бѣззего коня,
Ми изваде сабя дипленица,
Ми загуби цѣрна Аралина,
И со него жѣлта Евренина.
И си явна своя бѣрза коня,
Гла'а кладе на коня предъ себе,
И ми вѣрвить по стреле Солуна.
Що го виде 'се ми съ зачуди —
„Що ке бидить ова чудно чудо!
Овой юпакъ, како суво древо,

Лице иматъ, какъ восокъ прецеденъ,
Що ми стори голема унера!

Юнакъ било, юнакъ ке да бидить!

Не му требать църкви манастири,

Да 'и пра'ить, добро да имъ чинить!¹⁴

Ми помина по стреле чаршин

И поиде при Умеръ бичакчиа :

Айти тебе Умеръ бичакчиа!

Ти по остришиъ сабя вересиа,

Що не сакашиъ на моя-та сестра,

Що не сакашиъ пендзини-те очи?¹⁴

И ми тжргна сабя дипленица,

Му ъ зеде него'а-та глава.

И поиде при Митре Поморяиче :

„Айти тебе Митро Поморяиче,

Поморяиче, в'ерна побратима,

Ще те имаѣъ кай мой църни очи,

Що не ова голема страмота,

Що ми стори на моя-та сестра!¹⁴

И му зеде него'а-та глава.

И поиде при Плетикоса Павле,

Му ъ зеде и него'а глава.

Дома одить, отъ далеку викатъ :

„Отвори ми, сестро Ангелишо,

Отвори ми наши вити порти,

Постели ми шарена ода'а,

И барай ми свѣщи и ламбади,

Донеси ми попой законици,

Що сакаше, сестро, 'се ти свжришиѣъ,

Кя сѣ делить душа отъ снѣга-ва.

Да не жаляшъ, сестро, да не плачишъ,

Тук' да земашъ свирци, дабоани,

Та да сторишиъ голема донамба.“¹⁴

И ми стана сестра Ангелина,

Ми одтвори нивни вити порти

Уплашена, мошне устрашена ;

Кога виде гла'а отъ Арапа,

Го прегжрна млада Ангелина,

Го однесе въ шарена ода'а.

Колку легна на мека постеля,

Търгна душа Болепа Дойчина ;
Дури сестра му запали свѣща,
Даде душа Болепа Дойчина.
Съ собра'е старци и попо'и,
Ми кладо'е свирци дабоани,
Що ми би'е три дни и три нокъе.

89.

Никола, Богданъ и Ангелина,

Пилци пишатъ, пилци гарванови,
Дали сж пилци, или човеци?
Ни сж пилци, ни човеци,
Ами сж били седумдесетъ роба,
Поробилъ ги младъ Никола,
И ги запрялъ у теми завинци.
Ка повикатъ седумдесетъ роба,
Та сѣ чуе до спино—то небо,
Че и' имало кой да ги отърве.
'Сички—те роби пуснали,
Само Богдана оставили,
Че има булче хубаво,
И става млада кралица.
Кога Богданъ викаше,
До небо сѣ чуваше:
„Нема ли пейде некои
Тука на врата да дойде!
Че имамъ кишка да пиша,
До моя—та булка Ангелина.“
Де го зачу сино гълапче,
Па на врата—та отиде,
Десно си крило подаде.
Богданъ на крило написа.
Фржкия голапче отиде,
На Богданови равни дворови,
Съ крила—та си трептеше,
Со очи долу гледаше;
Ангелина дворове метеше,

И лична песенъ пе'еше.
Паднало писамце отъ крилце,
Ангелина го погледа,
И на перце—то писано —
Богданъ је въ теми завинци. —
Скоро милата заорли,
И на дворъ си думаше;
„Не като ядемъ и пиемъ,
Батьо ти въ какви е мъжи!
Й земи скоро бржснача,
Руса ми коса обржени,
Я ща самичка да ида,
Младъ Богданъ я да пусна,“
Деверъ и коса обржени;
Къдаръ и перчанъ остави,
Джга си коса уплети,
На кончи ситни подвжрски;
Като си конче прстегна,
Рошавъ си кожухъ наметна,
Юнашки калпакъ наложи,
Като сж на конче покачи,
Младо деверче питаше:
„Мязанъ на царски делія?“ —
„Не мязанъ на царски делія,
Но на булка Ангелина.“
Та ка сѣ Драпски узъби,
Обжрна очи въ бѣлина,
Обжрна уста къмъ небо,

Тога ѝ деверъ думаше:
„Сѣга сѣ като делѣя.“
А тя на конче извика,
Мягли, прахове подигна.
Като ѓ виде делѣя,
Черноморска-та Войвода
Отъ чардака си извика:
„Скоро врати-те заключете
Ето че иде делѣя,
На конь подкови ще иска,
До триста маджаръ жълтици.“
Та си на врата отиде,
Като врата-та поритла,
На средъ двор-а зафърли,
Тѣ си отъ конче думаше,
И войвода си питаше:
„Чулъ ли сѣ, разбралъ сѣ,
Минка сѣ рожба родила,
Родила и продумала,

По света роби пуснаха,
Ами ти роби що държишъ?“
Тога отъ кончо посегна,
Че му око-то извади.
Войвода ясно извика:
„Тичайте, роби пуснете,
че ми око-то извади,
И на друго-то посяга.“
Како роби-те пуснаха,
Ангела ги на редъ гледаше;
Като Богданъ премина,
Та го съ конче-то одели,
Съ златенъ го топузъ биеше,
И полска го слагаше,
Тѣ на Богдана думаше:
„Върви Богдане ступане.“
Два кѣдалака минали,
И два-та на кошъ седали.

90.

Коруиъ, Кондофила и синъ Костадинъ.

Любитъ Коруиъ млада Кондофила,
Їхъ любило за девестъ години;
Ми одело отъ утро на утро,
Ми одело отъ вечеръ на вечеръ,
Дуръ порастилъ сина Костадина;
Тога ми съ Коруиъ уплашило,
Тога ми съ Коруиъ позапрело.
Му допуци млада Кондофила:
„А сгиди Коруиъ побратиме!
Що не идешъ, како що идешъ?
Али ти сѣ азно досоеало?“
Тога велитъ Коруиъ ксседжѣя:
„Кондофило, вѣрна посестримо!
Мсиѣ ми сѣ азно не дососевитъ,
Туку суиѣ сѣ моине уплашило
Отъ твоего сина Костадина,

Ми го кажѣтъ поинакъ отъ мѣсе.“

Тога велитъ млада Кондофила :

„Ай Коруне, вѣрни побратиме!

Аль то'а те тебе брига нашло?

Ясъ ке легнамъ болна отъ нафола,

Ко си лежамъ за една неделя

И безъ лѣбець и безъ студна вода;

Ке го пуца во гора зелена,

Да ми баратъ вода леко'ита,

Ке го пуцамъ въ гора безъ оруже,

Да го чекашъ, ти да го загубишъ,

Да бидиме, како що сме биле.“

Съ поболн млада Кондофила,

Съ поболн болна отъ нафола,

И ми лежа за една неделя,

И безъ лѣбець и безъ студна вода.

Тога велитъ сина Костадина:

„Леле майко, леле мила майко!

Да ми кажешъ отъ ощо си болна,

Аль си болна, майко, отъ господа,

Аль си болна, майко, отъ душмана,

Аль си болна, майко, за попо'и,

Аль си болна, майко, за екими,

И за воге, майко, леко'ити,

Да ти барамъ билки чемерлики.“

Тога велитъ млада Кондофила:

„Но сумъ болна, синко, за екими,

Тукъ да пойдешъ во гора зелена,

Да ми барашъ вода леко'ита;

Ама ти съ, синко, мило-моля,

Да не земашъ татко ти оружие!

Не съ зематъ оружие за здравие.“

Си кинеса сина Костадина,

Да си одитъ въ гора безъ оружие.

И го разбра него'а-та сестра,

И му рече него'а-та сестра:

„Къде одишъ, мое мило брате!

Къде одишъ въ гора безъ оружие!

Не ъ болна майка одъ господа,

Тук' ъ болна майка одъ нафола.

Ми те пушатъ въ гора безъ оружје;
Там' те чекатъ Коруиъ кеседжіа,
Тебе, брате, да ми те загубитъ;
Туку ела дома да одиме,
Ке ти да'амъ свекървоѣ оружје.“
Си отиде брате у сестра си,
И си зеде свато'о оружје.
И му рече него'а-та сестра:
„Айде сега брате Косгадине!
Ти да можншь, богъ да ти помогитъ,
Да не барашъ вода леко'ита,
Тук' да барашъ гла'а Коруно'а,
Да донесишь на паша-та майка.“
Си отиде сипа Костадина,
Си отиде во гора зелена.
Си го найде Коруиъ кеседжіа,
И му рече Коруиъ кеседжіа:
Добре дойде Коста добаръ ошакъ!
Я те барафъ покъе со борина,
Ми те найдофъ днеш на пладнина!
Ела одношь да сѣ обидиме!“
Сѣ разлюти Коста добаръ юнакъ,
Си разлюти своя бърза коня,
Си изва'и сабя дилепница,
Го пресече преку поло'ина.
На часъ Коруиъ уще не узнало,
Си разлюти своя бърза коня,
И сѣ впуци той по Костадина.
Колку му сѣ коня разиграло,
Той ми падна, два трупа сѣ стори.
Тога слезе Костадинъ отъ коня,
Му ъ зеде гла'а Коруно'а,
Си ък върза въ една бѣла риза,
Њѣ обеси задъ себе на коня.
Си сѣ врати при своя-та сестра: —
„Айде, сестро, дома да одиме!
Що ми рече, сестро, я погоднѣфъ,
И я можефъ, и господъ поможи,
Њѣ донесофъ гла'а Коруно'а.“
Отидо'а при шивна-та майка,

И ъ викна сина Костадина:
„На ти, майко вода леко'нта!“ —
И ъ фърли гла'а Корупо'а; —
Да съ любишъ, какъ си съ любила!
Ти го барашъ, я ти го донесофъ,
Ако поидофъ въ гора безъ оружје.“
Търгна сабя, майка си пресече;
Не ъ однесе въ църковъ да закопатъ,
Тукъ ъ фърли по бѣла Дунава.

91.

Гино Арнауце и Петра хубава.

Посвѣршилъ съ Гино Арнауце,
Съ посвѣрши за Петра 'уба'а,
Не ми седе ни день, ни неделя,
Ми отиде на бѣло бачило.
Богъ ъ убилъ Гино'а-та майка,
Що му прати найлюти зборо'н:
„Ти си седишъ, Гино, синко мили,
Ти си седишъ на бѣло бачило,
И не знашъ твоя бѣла Петра
Залюбила селеки-те бирачи,
Залюбила турски азадѣн!“
Гино тога мошне съ налюти,
Не си дойде при своя-та майка,
Туку поиде у Петра дама ъ,
Си ѣ найде въ широка ода'а,
Си заспала, и ми съ покрила,
Съ покрила съ една бѣла риза,
И лице-то роса го фатило.
Гино кротко въ ода'а ъ влезе;
Бѣла Петра не ми го узнала;
И ъ отекри неидзино-то лице,
Со риза-та роса ъ избриса,
ъ избриса, Петра ѣ целива.
Уще Петра не ми ѣ узнала.
И си сегна во бѣли джепе'н;
Си изваде едно фрушко ноже,

Бъла Петра на сонъ ѝ загуби.
И си дойде Гино при майка си,
И ѝ кажвитъ на своя-та майка:
„Петра, майко, менѣ ми сторила
Ми сторила голема етрамота,
Ама и я, майко, ѝ загубиѣ.“
Тога рече Гино'а-та майка:
„Защо, синко, менѣ не ми каза,
Оти Петра нищо не ти стори,
Туку ми те я тебе измамиѣ!“
Съ разлюти Гино Арнауце,
И самъ себе Гино съ загина;
И ѝ рече на своа-та майка,
„Какъ ке жаять Петрина-та майка,
И ти, майко, за мене да жаяшъ.“

92.

Николче.

Де сж е чудо видело
Синъ баща на сждъ да кара,
Кѣто Николче баща си?
Назадъ му рѣци вързалъ,
Чи го напретъ конь караше.
На кжде го караша?
По кадин, по заптин.
Една ми света неделя,
Вървели що ся вървели,
До пова пешма допрели,
Николчу слези отъ коня,
Да си очи-ти умни.
Тяйко му Николчу думаше:
„Никола, сино Никола!
Развържи ми рѣце-ти,
Да си очи-ти умна,

Чи е дисска света неделя,
Да ся богу помоля“
Никола отъ конь посегна,
Двашъ му рѣце-ти застегна.
Тяйко му Николу думаше:
„Да даде господъ, сино-льо,
Дур' да ся назадъ повърнишъ,
Жина ти камѣкъ да стапи,
Деца-та дребни змейче-та,
Околу камѣкъ да пицатъ!“
Чи Никола у тѣхъ отиде,
И на врата похлопа;
Никой му врата не отвори,
Той погледна на цапкотоу,
Чи жина му камѣкъ станала,
И дечица пѣстри змейчина.

Стояиъ боленъ.

Разболяяъ сѣ е младъ Стояиъ,
 Та лежи деветъ години,
 Не умира нито стая.
 Майкя Стояиу думаше:
 „Синко Стоѣне, Стоѣне!
 Като ми лежишъ, умирашъ,
 Не умирашъ, нито стаяшъ,
 Мама тя не е питала,
 Да ми не бѣдешъ греховенъ?“
 Стояиъ си майци думаше:
 „Греховенъ, мале, та много;
 Знаешъ ли, мале, повинишъ ли,
 Кога бѣ размиръ година,
 Кога Татаре вѣрвеха,
 Сичко-то село побягна,
 И тебе, мале, думаха,
 Та и ти, мале, да бягашъ?
 А ти на жени думаше:
 „Бягайте, жени, бягайте,
 Ала азъ нема да бягамъ,
 Че имамъ много синове,
 Зе щать и остана щать;
 И имамъ много иманіе,
 Съ иманіе ги ща откуна.“
 Кога Татаре додоха,
 У насъ на копакъ паднаха,
 Та зеха мене сиромашъ,
 Та ма на коня качиха,
 Азе отъ коня отлитахъ,
 На китка стрели налитахъ,
 И на два пожа санджара.
 Майкя ми вѣиъ не излезе,
 Негили да мя откупи.
 Сестра ми Рада излезе,
 Рука си коса скубеше,
 По друмове ъ хвърляше,
 Ъничере ъ береха,

Тѣлки камжици плетеха,
 Добри си коне шибеха;
 Де-то коне-те шибиха,
 То черни крѣви капеха;
 Де-то крѣви капиха,
 Червена ружа цѣвтеше.
 Ъничаре ъ береха,
 Та ъ по чолми втикаха.
 Та вовъ Татарѣкъ отидохъ:
 Седехме до три години,
 Кога сѣ назадъ вѣрнахме,
 Презъ наше село минахме,
 Наше-то село пусто село,
 Въ срядъ село нови гробица,
 Живи сѣ люде копале,
 Ка-то Татаре виделе.
 Ние ги на дялъ удрихме;
 Тога всякому паднало,
 Кому гробъ, мале, кому два,
 Менъ сѣ, мале, паднаха,
 Три нови пусти гробица.
 Раскопахъ, мале, единъ гробъ,
 Извадихъ лена юнака;
 Що бѣ лепа променена,
 Самуръ му калпакъ на глава,
 И на калпака перица,
 На перица писано,
 Три годиниъ младо годено,
 А три дни младо женено,
 Та на сѣ живо копало,
 Като Татаре видяло.
 Той ми сѣ, мале, помоли:
 „Татаране ле, браино ле!
 Не дей ме, браино, погубва,
 Че сѣмъ три годиниъ годено,
 И три дни младо женено!“
 Азе го, мале, не слушахъ,

Ами го мале погубихъ.
Раскопахъ, мале, втори гробъ,
Ископахъ, мале, невеста,
Още ѝ венци на глава,
Алени магданъ на очи,
И на магдана перница,
На перница-та писано,
Три години младо годено,
А три дни младо жепено,
Та на сѣ живо копало,
Като Татаре видяло.
Та ми сѣ, мале, помолн:
„Татаране ле, браино ле!
Боле си мене погуби,
Не обирай ми сребро-то
Сребро-то и панизно-то,
Че е отъ село собирано!“
Азе ъ, мале, не слушахъ,
Ами и неа погубихъ.
Раскопахъ, мале, трети гробъ,
Ископахъ лепа девойка,
Що бѣ лепо променена,
На глава-та ѝ перница,
На перница-та ѝ писано,
Три години млада годена,
Годена, а неженена.

Та ми сѣ, мале, помолн:
„Татаране ле, браино ле!
Не дей ме, браино, погубва,
Че сѣмъ една на майка си!“
Азе ъ мале не слушахъ,
Али и неа погубихъ.“
Майка Стояну думаше:
„Лежалъ си деветъ години,
И още девестъ да лежишъ,
Душа да ти не излезе,
Кость по кость да сѣ разиссешъ,
Кости-те да ти сѣбера,
Въ гробица да ги занеса!
Што-то не било младъ юнакъ,
То ти не мило братешце;
Што ти не било невеста,
То ти не мила снашица;
Што ти не било мома-та,
Та ти не мила сестрица.“
Де сеяд господъ, та слуша.
Та лежа още деветъ годиниъ,
Та му душа не излезе.
Кости-те му сѣ снизаха,
Та ги мийка му сѣбрала,
Та ги въ гробица занесе.

94.

Стоянь болень.

Разболелъ сѣ с младъ Стоянь,
Та лежи деветъ години,
Изгноилъ деветъ постелп,
И деветъ мекн возглаве.
Майка Стояну говори:
„Синко Стоѣне, Стоѣне!
Като ми лежишъ толкова,
Ни умирашъ, ни оздравашъ,
Да ми не бѣдешъ греховець?“

„Мамо ле, моя майчице!
Нали ма питашъ да кажа.
Кога я ходихъ, мамо ле,
По тая гора зелена
Яганицы въ ѣгъль запалихъ.
Като гореха, блесха,
Небо ся на две делеше,
Ясни си дзвезди падаха.
Па ся отъ тамо отвадихъ,

Та тежка свадба си срещашъ.
Та си изгубихъ кумове,
Кумове, старисватове,
Та си имъ узехъ два млада,
И тие млади девере,
Та ги изведохъ, мамо ле,
Во тая гора зелена,
Де-то шле-та не пеятъ,
Де-то си човекъ не ходи,
Та си ги връзахъ, мамо ле,
Два млада за две младици,
Гледатъ ся, а не видатъ ся.
Кога ся назадн връгнахъ,

Де-то бѣхъ невяста-та връзалъ
Бѣла си лоза порасла,
А де-то връзахъ момъка,
Зелена бора порасла,
Та съ високо извиле,
Та си връхове събрале.“
Майка Стояну говори:
„Спико Стоѣне, Стоѣне,
Нали сѣ това изврѣшилъ,
Колку си лежалъ, Стоѣне,
Още толкова да лежнилъ,
Та мама ще тя погледа.“

95.

Гино и Стоянь.

Гино Петкани говори:
„Сурава ся болна учини,
Стоянь що да та попита,
Либѣ хубава Петкано!
Що ти сѣ иска поцуда,
Та да си, либѣ, оздравяшь.“
А Петкана му говори:
„Либѣ Стоѣне, Стоѣне,
Дошало ми сѣ, либѣ ле,
Отъ гора отъ преперици,
Отъ гора отъ еребици.“
Отишалъ сѣ ѣ младъ Стоянь
Во тая гора зелена,
Та дребна лова да лови.
Гино напредн отиде,
Та си ѣ чекалъ младъ Стоянь,

Та ся сѣ двама бориле,
Та ся сѣ три дни бориле.
Стоянь си Гину говори:
„Гино премладо Блжгарче,
Я сѣ разслаби, Гино ле,
Нещо ща да те попитамъ,
Дане бъдеме родиня,
Като сѣ два-та бориме.“
Та ся сѣ Гино отслабилъ,
Та си уборилъ младъ Стоянь,
Две педи въ земя накаралъ,
Отъ далечъ, иде и вика:
„Либѣ хубава Петкано!
Излязъ ми порти отвори,
Постели меко възглаве,
Съ тебе щемъ да ся земе.“

96.

Янкула.

Янкулаго войска обколила
Отъ Станкаменъ дури до Бичица,

А Янкула баре аберъ немать,
Тукъ си седить въ шарена одаа,
И си любить свое мъшко дете,
Ког' излезе млада Янкулица,
Си съ качи на диванъ високи,
Съ распули по гора зелена,
Що да видить чудо и големо!
Янкулаго войска обколнла,
Конь до коня, како честа гора,
А юнаци, какъ боріе високи,
Остри сабѣи како сека'нци,
А тухедзи како дробни дзвезди,
А байраци какъ дробни облаци.
И съ врати млада Янкулица,
И си влезе въ шарена одаа,
И ми велить на Янкула юнакъ:
„Стани, стани, а стопане мои,
Остан го свое мъшко дете,
И излези надворъ до надвора,
Що те войска тебе обколнла!“
И стана Янкула добаръ юнакъ,
Си излезе отъ шарена одаа,
Си съ качи на диванъ високи,
Съ распули по гора зелена,
Що да видить чудо и големо!
Защо виде войска распливала;
И викна Янкула добаръ юнакъ
И си викна на своя стопанка:
„Янкулице, ай млада стопанке!
Донеси ми трѣста сажни поясъ,
Донеси ми сабя дипленица,
Що съ диплить мею деветъ дипли,
Секой дипля камешъ безценетешъ,
Що ми сечить древа и камѣня,
Що съ посить во бѣла пазу'а,
Изва'и ми стрела шестокрила,
И влезм си во земни керали,
Подседай ми коня шаренего,
Престегни го со деветъ колани,
Подъ грива-та жълта боздогана,

Да излезамъ с' аскеръ да съ біамъ,
Му донесе млада Янкулица.
И си явна своя бърза коня,
И си влезе въ стреле отъ аскер-отъ,
Опитвиль Янкула добаръ юнакъ:
„Айви віе млади байрактари,
Съ коя мисля джешикъ ке сторите!
Аль барате Марка Кралевика,
Аль барате Янкула юнака?“ —
И му велѣтъ млади байрактари:
„Не барате Марка Кралевика
Тук' бараме Янкула юнака.“ —
„Ак' барате Янкула юнака,
Ясъ ке найдамъ Янкула юнака,
На две стърни да съ поредите.“
С' измамїе млади байрактари,
На две стърни ми съ поредїе,
Съ подсмевають Янкула добаръ юнакъ,
И имъ велить „ай да съ обидамъ,
Аль сумъ юнакъ за да ве прескочамъ.“
И си дупна своя бърза коня,
Си отвори сабя диленица,
Си замавна на десна-та стърна,
И посече млади байрактари;
Бързѣ коня поврати на лево,
Жива душа не ми оста'ило.
И отиде Янкула во дворе,
И си влезе въ шарена одаа,
И ък виде млада Янкулица,
Къде плачить, къде сѣлзди ронить;
Сѣлзди ронить по бѣли образи,
Рѣде кършитъ отъ бѣли скуте'и.
Тог' ѣ велить Янко добаръ юнакъ:
„А що плачишь млада Янкулице!
Ак' не вѣрвишь слези ми во дворе,
Да ми видишь моя бърза коня,
'Се во кърви коня попливана;
Да ми видишь моя остра сабя,
Веке сабя ми ке изабена.“
Вчасотъ стана млада Янкулица

Бърза коня не поиде да видитъ,
Тук' съ качи на диванъ високи,
Съ распули млада Янкулица,
Съ распули по гора зелена,
Да не видитъ аскеръ обколено,
Виде немать аскеръ обколено;
Бърго слезе во широки дворіе,
И си виде тая бърза коня,
'Се во кърви коня поливана;
И си виде сабя пзабена.
Тога вѣра тая ми фатила
От' Янкула 'си-те 'и загуби.

97.

Янкулова смърть.

Янкула, младъ Янкула,
Янкула Влашѣла Войвода!
Янкула коня хранише,
Во тая града Солуна,
На Солунски-те ме'ани
Съ ситна слама оризова.
Янкула коня поеше
Съ Негошко вино, Благушко.
Янкула коня зобеше
Со големерска пченица.
Янкула коня ковеше
На Солунски палбанти,
На палбанти съ молеше;
„Ей палбанти мили брате!
Харно ми коня ковайте,
Карагрошъ плочи клавиате,
Алтани клинци редейте.“
Янкула седло кросеше,
На Солунски-те сарачи
Отъ чиста свита камуха.
Янкула узда правеше,
Карагрошови лесеше
На Солунски-те златари.
Коня оружи, престегна;

Коня му веле, говоре:
„Що мѣ на тимаръ удирашь?
Даль ке ме мене продадишь?
Или ме менка учинишь
За друга коня похарна?“
Янкула веле, говоре:
„Ейти коню, мой дрогару!
Нито те, коню, продавамъ,
Ни те, коню, разменувамъ;
Дошло писмо отъ Влашка ная,
Да си пойдамъ на Косово
Косово поле широко;
Настанала турска ордя,
Турска ордя, силна войска,
Ке си пойдамъ дури тамо.
Вяхна коня и кишна,
Пойде на поле Косово,
Тя влезе въ турска ордя,
Тя извади остра сабя,
Тя си фати да си сече.
Какъ влезе въ стреле ордя,
Пушка пукна, Янко падна.
Коня застана надъ ного,
Коня диванъ да му чине;

Съ гриба му сеника чинеше
Съ опашка мухи бранеше,
Емъ дробни сѣдци ронеше,

Там' и она до нег' падна
До нег' падна душа даде.

98.

Мати.

Мати ло, Мати вдовицо!
Остана Мати вдовица
Остана сосъ три дѣчница,
Мати ся чудомъ чудеше,
Сосъ това тешко иманіе,
Какво да стори, да прави.
Мати дума на селѣни:
„Селяни, віе кметови!
Що е на свет-а хубаво,
Хубаво и ханрліа,
Мати ще да го направи.“
Селѣни Мати думаха:
„Найхубаво е на свет-а,
Хубаво и ханрліа
Да си мостови направишъ,
По мости, Мати, да врѣвятъ
Дребно, Мати ле, и ъдро,
Старо, Мати ле, и младо,
Куцо, Мати ле, и сляпо.“
Мати селѣни не слуша,
Тѣ си попови попита:
„Що е на свет-а хубаво,
Хубаво и ханрліа?
Мати ще да го направи.“
Попови Мати думаха:
„Хубаво, Мати, на свет-а

Чъркови да си направишъ,
Въ чъркови, Мати, да вѣрватъ
Да вѣрватъ всякаква вѣра,
Дребно, Мати ле, и ъдро,
Старо, Мати ле, и младо,
Куцо, Мати ле, и сляпо.“
Мати попови не слуша,
Тѣ темничари попита:
„Що е на свет-а хубаво
Хубаво и ханрліа?“
И темничари думаха:
„Хубаво, Мати, на свет-о
Да си направишъ тѣмница,
Въ тѣмница, Мати, да лежатъ
Сички боръ млади юнаци.“
Чи си откупи Мати ле
'Се тѣмничерски мастори,
Чи тѣмница заправили.
Деветъ години правили,
Деня праватъ, ноща пада.
Тѣ е фарлисе пейни-о
Пейни-о синъ Иванчо
Фарлисе въ тѣмна тѣмница
Тог' ся тѣмница задържа,
Тѣ ся темница направи.

99.

Стоянь и Султанъ.

Седнала мама да яде
Да яде, още да піе

Сосъ деветъ сина рождени,
Стара ги майка питаше:

„Синови, деvятъ синови!
Като ъдете и пийте,
Какво ще да ва попита,
Кой що му е мило, драго,
Него, синови, да стора.“
Стояиъ на мама думаше:
„Мамо ле, мамо, драго ми
Въ зелена гора дѣ хода,
Че алиъ байракъ да поса,
Да си дружина сеобра.“
Иванчо дума мамн си:
„Мамо ле, мамо, драго ми
Лиси биводе да купа
Черни угари да ора,
Бяла пченица да сея.“
Тога си Стояиъ отидо
Въ зелена гора букова
И алянъ байракъ набочи,
Че ся юнашки провикна:
„Собирайте ся юнаци,
И при Стояна елате!“

Че си ги Стояиъ пособра,
Че си ги Стояиъ поведе
Изъ гжета гора зелена,
По Султанска-та межія.
Султанъ си седи подъ чадаръ,
И си ядеше, пиеше,
Печено ягне ядеше.
Стояиъ Султана улови
Като фракнато врапченице.
Султанъ Стояиу думаше:
„Аферимъ тебъ, Стоѣне!
Азъ едно време бѣхъ юнакъ,
Ти еи отъ мене поюнакъ.“
Че си Султана заведи
На деvятъ гроба чияшки,
И деvятъ пѣлни еосъ сребро.
Султанъ Стояиу думаше:
„Зимаи'те, холанъ Стоѣне,
Зимаи'те колко можете,
И за мене оставайте,
Че старъ ежмъ, вече не мога.“

100.

Лазаръ и Петкана.

Дѣ сж е чуло видело
Три пѣти жена да близни
Три пѣти по три момчета!
Станали деvетъ момчета
И една керка Петкана.
Петкана расла, порасла
Стана мома за жепени;
За Петкана дошле женилни
Отъ деvетъ села далеско,
Осежъ ъ брати не даватъ
И една стара майчица,
Братъ ѣ ъ Лазаръ даваше
Даваше, приговареше:
„Да дадемъ, мамо, Петкана

Вовъ тота пуето Загорн,
Чи сж Загорци болярци,
Ни еми братья деvятина,
П' едношъ ще тя заведеми,
И деvятъ пѣти ща стани.“
Чи сж Петкана отдали
Призъ деvятъ села въ деvето,
Отъ какъ Петкана отдали
Черна чума вязи въ кѣщи
Вязи чи ги удари
Дор' деvятъ братья рождени.
Туку остана, остана
Петканина еи майчица;
Ката денъ на гробища-та

Ката день, ката неделя,
Тамъ замрѣква, тамъ уеъмва,
И сички-ти си прилива,
И за душа имъ раздава;
А Лазарча не прилива,
Ни му за душа раздава;
Но си Лазарча провали:
„Да ея провалишиъ, Лазаре,
Чи ми Петкана отаде
Во това пусто Загорѣ!“
Лазаръ ея богу молише:
„Боже ле, мили боже ле!
Стори мя, боже, направи
Крѣст-о ми жѣлта бѣклѣца,
Постилка-та ми добаръ конь!“
И господъ ми го послуша,
Тѣ си му господъ направи
Постилка-та му добаръ конь,
Крѣст-о му жѣлта бѣклѣца,
Чи у Петкани отиде,
Чи на вратнику повика:
„Сестро Петкано, Петкано!
Я излѣзь, сестро, по вѣлка.“
И Петкана си излѣзе,
Чо му рѣка-та цѣлуна,
И на Лазарче думаше:
„Лазарчо, браино Лазарчо!
Тѣ що на тешко мирнишиъ
На прѣсь, браино ле, помухленъ?“
Лазаръ Петкани думаше:
„Петкано, сестро Петкано!
Ни еми брати деветина,
Десятъ еми кѣщи правили.
Да додишиъ, сестро, съеъ мени
У насъ на гости да дойдешъ.“
Петкана стана да иди;
Вѣрвали, що повѣрвали,
Минали гора зелена,
Настали поле широко,

Средъ поле дърво високо,
На дърво пен пиленце:
„Дѣ съ е чудо, видело,
Жива емъ съ мъртва да ходи,
Като Петкана съ Лазаря!“
Петкана дума Лазару:
„Браино ле, браино Лазаре!
Чувашъ ли пиле какъ пен?“ —
„Я вѣрви, сестро, да вѣрвимъ!“
Вѣрвали що ея вѣрвали,
До чаирѣ-ти доприли;
Петкана дума Лазару:
„Браино ле, браино Лазаре!
Сички чаирѣ коесни,
Ваши-те непокоесни.“
Лазаръ Петкани думаше:
„Ази ея боленъ разболяхъ
Не можихъ да ги покоса.“
Чи до лозя-та допрѣли;
„Сички-те лозя копани,
Я ваши-те не копани.“
Лазаръ Петкани думаше:
„Ази ея, сестро, разболяхъ,
Не можихъ да ги некопамъ.“
Вѣрвели, що повѣрвели,
До черкова-та отишли,
Чи си прѣстен-о извади
Прѣстен-о гуденишки-а,
На Петкана го подади; —
„Кога та мама попита
Кой тя, Петкано, доведи,
И ти и речи, Петкано,
Доведи мя бати Лазаръ.
Ако ти вѣра не фани,
И ти и кажи прѣстен-о
Прѣстен-о гуденишки-о.“
Лазаръ въ гробища отиде,
А Петкана у майка си;
Майка на вратникъ стоеше.....

Марко, Арапинъ и Марко'ица.

Марко бѣше више на дивани,
Съ опули по бѣли друмо'и,
В збору'еть на своя невеста:
„Ой невесто, мое мило добро!
Що ке бидить мъгли и прахо'и
Подъ Вароша, по бѣли друмо'и?“ —
„Дейди Марко, мой мили стопанъ!
Да не ми је голема превара!“
Уще реч-та два-та не изрекле,
Ето порти вѣти сѣ клюкаеть.
В зборовать Марко невестъ си:
„Пойди слези во наши дворо'и,
И погледай що сѣ порти клюкають!“
Ми отиде млада Марко'ица,
Кога гледать цѣрна Арапина. —
„Ели чувшь млада Марко'ице!
Даль је тува Марко Кралевике?
Сумъ го чуло многу вино ишло
И на облагъ сѣ обложу'ало;
Ако сакашь да с' обложу'еме,
Мие два-та вино да пиеме,
Ако мене тои ме надпиешь,
Ке му да'амъ моя добра коня,
Ке му да'амъ моя остра сабя,
Со сабіа глава да пресечить;
Ако него вино го надпямъ,
Да ми да'ить млада Марко'ица.“
Тарчаничкумъ сѣ качи на диванъ:
„Дейди Марко, мои стопанине!
Сама, ведишь, лова що ни дошла,
Що ни дошла цѣрна Арапина,
На облага опъ сѣ обложу'еть;
Ако вино него го надписишь,
Ке ти да'ить нег'ва добра коня,
Ке ти да'ить нег'ва остра сабя,
Со сабіа глава да пресечишь;
Ако вино. тои те надпиешь,

Да му да'ишь млада твоя любовь.“ —

„Ай отвори наши вити порти,

Нека влезить църна Арапина!“

М' отвори отъ дворе вити порти;

Коня вѣрза въ дълга конушница,

Па съ вкачи више на дивани.

Що си п'я три дни и три поке,

Въ три дни никой одъ нимъ не е опн;

А Маркоѣ му е здодеало,

Седеекюмъ, вино пивеекюмъ;

На Арап-отъ Марко му зборвеше:

„Дейди Арапъ, море църни Арапъ,

Изниъ дай ми малу да прошетамъ!“

Малу во дворъ Марко е прошета,

Бѣргу по екалице е некачи,

С' искачи за вино загорено;

Чабуръ чаша полна ми испило,

Чабуръ чаша седумдесетъ ока.

Богъ да биеъ църна Арапина!

Бѣше квало блики чемерлики;

А ък испи, дремка го навали.

Легна Марко малце да преспиеъ,

И онъ колай не е разбуду'еть.

Богъ да биеъ църна Арапина,

Що ѣ велить младъ Марко'ицъ:

„Промени еъ, млада Марко'ице!

Бладзе си ти, що ке мен' кердосашъ,

И мешъ со тебе юшь найбладзе.“ —

„Фало богу единому, велить,

Защо ти мене ке ме избавишь

Отъ овего тешка пианица!

Почекай, постой ти да собирамъ

'Се мое-то рубо невестинско,

Да му земамъ оружје Марково!“

Богъ да биеъ църна Арапина!

Не ми чекать младъ Марко'ицъ,

Туку рипна на подзе юначки,

Пра'у тѣргать долна конушница,

Своя коня отъ тамо отрину'еть,

На Марко'а коня отвѣрзу'еть,

Си ѝ качи млада Марко'ица.
Не ми терать, како конь съ терать,
Туку како силенъ ветаръ бегать.
Приближѣе до Солуна града.
Тамо велить млада Марко'ица:
„Дейди Арапъ, дейди златенъ Арапъ!
Марко овде с' иматъ побратими,
Мене тѣ ведпошъ ке познаеть,
А тебе на час-отъ ке загубеть;
Слечи твоє свилно 'убаѡ руво,
И я него да си го облечамъ,
Страшенъ дела да имъ съ гледамъ;
Па ти стори съ кабаѣтѣа,
Гъоа многу логѣ си исклало,
Многу грешки 'бегде си сторило,
Да те носамъ пра'у Цариграда.“
Що пойдо'а на ладна ме'ана,
На ме'ана во Солуна града.
Личба личить млада Марко'ица:
„Да слушайте Солунски гражани!
Овой хайта мошне кабаѣтѣа,
Колку кървиѣ туриль по друмо'и,
Колку педутай хайта не сторило,
Ке го носамъ пра'у ири Султана;
Немой некой Арапъ да загубить,
Оти джуванъ никой не ми даватъ!“
Нокѣ стана млада Марко'ица,
До рамена глава му пресече;
Утро само кога съ осъмна
Пищить тога страшенъ делибаша:
„Аль слушате Солунски гражани!
Отъ васъ сакамъ църна Арапина;
Кой нему нокѣ глава пресекло?
'Си гражани арно разберите,
Бар' едно живо не остава!“
Тукъ съ молятъ Солунски гражани:
„Не можиме, велѣтъ, край да найме,
Кой љ Арапина загубило;
Све ни сакай що ке ни посаканъ
Да да'име и да съ простиме.“ —

„Благо дайте дванаѣсетъ товари
Со 'ее мѣски, съ млади кираджин;
Арапина така ви проща'амъ.“
Въ дадо'а Солунски гражани
Въ дадо'а 'се що посакала.
Та потеря двана'есетъ мѣски
Отъ Солуна назадъ съ вратила.
Излего'а подъ Солуна града,
Подъ Солуна въ зелени ливади,
Ми го стрети Марка кралевикя.
Изговори Марко Кралевике:
„Далъ мо чуешъ страшенъ делибаша!
Дали идешъ по море, по вода,
Дали идешъ по бѣли друмо'и?
Ке те пращамъ, нещо да ми кажешъ!“
Изговори страшенъ делибаша:
„Кажи Марко, Марко Кралевике!
Що неоя, Марко, ми те нашло?“ —
„Дали стрете цѣрна Арапина,
Да си носитъ 'убава невеста?“ —
„Дейди Марко, Марко Кралевике!
Ясъ си пдамъ отъ место далечно,
Ясъ си стрети'фъ цѣрна Арапина
Преку Стамболъ тридесетъ копази,
Кай носеше убава невеста,
Во поглед-отъ како Марко'нца.
Дейди Марко, Марко отъ Вароша;
Дали кралство, море, не повеляшъ,
Далъ не можешъ друга да си найдешъ,
Мѣшишъ сакала, и мѣшишъ си избрала.
Дали чуешъ Марко Кралевико!
Ай ти назадъ, Марко, поврати съ,
Дванадесетъ товари да терашъ,
Да то'арвишишъ со мон-отъ слуга,
Да то'арвишишъ и да расто'арвишишъ.“
Кипса'е по бѣли друмо'и;
Негде-годе жена потеру'еть
Ми го биетъ съ три струка камджика,
Ми го биетъ Марка Кралевике;
Негде-годе петици згазу'еть,

Отъ истици царь кървь потекуеть.
Си дойдо'а тѣ по Пирока,
Си фтаса'а подь бѣла Плетвара. *)
Тога опеть страшенъ делибаша,
Опеть фати Марка да пращуеть:
„Дейди Марко, Марко Кралевике!
Да ѣк видишь млада Марко'нца
Дали можишь нса да позна'ишь?“
Изговори Марко Кралевике:
„Даль ме чусшь страшенъ делибаша,
Немой хатарь тебѣ да останить!
Кога гледашъ во сурова земя,
Ти прилегашъ млада Марко'нца;
Кога гледашъ она ведро небо,
Нигде немать пострашенъ отъ тебе.“
И дойдо'а во бѣла Плетвара.
Рипна отъ коня млада Марко'нца,
Качи Марка свои стопанина:
„Явъ сумъ твоя млада Марко'нца.“
„Простумъ тебѣ мой-те царин кървѣ,
И прощамъ ти три струка камджика,
Що бѣше по глава, по чело.“
Си ойдо'а више на дивани,
Расто'арѣ дванаесеть г'вара благо.

102.

Марко и Гино Арнауце.

Постилъ Марко пости велигденски,
Седумъ недели, седумъ пѣти ялъ,
Безъ вино, безъ люта ракіа.
И ми дойде дсна Великдена,
Станаль Марко на веля сжбота,
Съ променвить лепо съ наружвить.
Марко'нца коня му променвить;
И му велить млада Марко'нца:
„Айти Марко, мон господине!
Аль да кла'амъ твоя остра сабя,

*) Село до Прилепъ.

Аль да кла'амъ жьмта боздогана?“
И ъ рече Марко Кралевике!
„А егиди млада Марко'ице!
Не ке ода на войска цар'а,
Не ке ода негдека на свадба,
Та да зе'амъ моя остра сабя ;
Тукъ ке одамъ въ църква Арангела
Арангела въ църква на причесна.“
Богъ ъ убилъ млада Марко'ица,
Защо бѣше умна и разумна ;
И ѡ зеде сабя дипленица,
Що сѣ диплить двана'естъ дипли,
Во дължина дванаесетъ педи,
Во ширина що бѣше четири ;
Му ѡ кладе сабя отъ скришема,
Му ѡ кладе кою во гриба-та,
Му целива кою църни очи,
И му рече млада Марко'ица :
„Кою, кою, жити църни очи!
Ако видишь негде Марка во зло,
Да му кажишь нег'ва остра сабя.“
Си киписа Марко Кралевике,
Да си одить въ църква Арангела.
Колку пойде во гора зелена,
Го сустрети Гино Арнауче.
И му рече Марко Кралевике :
„Добро утро, Гино Арнауче!“ —
„Далъ болъ добро, незнасно дельо!“ —
„Кжде вака, Гино Арнауче,
Кжде вака коия си потералъ?“
Тога зборвить Гино Арнауче :
„Ай-ти тебе незнасно дельо!
Ясъ ке одамъ у Марка Кралевика,
Марко ми ѡ въ църква Арангела,
Ке му грабамъ сестра Ангелина,
Ке му сторамъ големи намузлакъ ;
Оти има три години време,
Ясъ 'се савамъ, той не ми ѡ даватъ.“
Тога рече Марко Кралевике
„Ай со здравѣ Гино Арнауче!

Ако можинъ, богъ да ти помогитъ!“
Колку Марко ми съ отделно,
Мошне жаятъ и умилно плачитъ
И со коня лакардин чинитъ:
„Леле кошо, леле бърза кошо!
Какъ не имаъ моя остра сабя,
Да пресечаяъ Гуно на пѣтица!
Ке ми сторитъ големи памузлакъ,
Ке пограбитъ моя мила сестра.“
Даде господъ коня отго'ори:
„Айти Марко, мое господине!
Не кла'и си големи каса'еть,
Тукъ побарай во моя-ва коса,
Да си найдишъ твоя остра сабя.“
И си зеде Марко остра сабя,
Назадъ коня Марко си потера;
И си рече Марко Кралевике:
„Леле боже, леле мили боже!
Сега, боже, мене поможи ми,
Пакъ ке постаъ пости велигденски,
Пакъ ке дойдитъ дена Велигдена,
Да си одамъ въ църковъ на причесна.“
Го прифаса Гино Арнауце,
И му рече Марко Кралевике:
„Чекай ми съ, Гино Арнауце!
Чия сестра ке одишъ да грабишъ!
Ела едношъ да съ обидиме
Обидиме во гора зелена,
Оту послѣ сестра да ѣ грабишъ!“
Съ застоа Гино Арнауце.
Съ фат'е съ оше остри сабъи;
Остри сабъи си 'и искрш'е,
А юпаци не съ загуб'е.
Съ фат'е со тонки рамена;
И го фати Гино Арнауце,
Си го фати Марка Кралевика,
До колена въ земи го закопа,
Ущ' едношка дури до пояса,
Колку гла'а да му ѣ пресечитъ;
Богъ го убилъ Марка Кралевика!

Защо бѣше уменъ и разуменъ ;
Що му рече Марко Кралевике :
„А егиди Гино Арнауце!
Я ти надвамъ на твоя-та нога,
Како сакашъ, така да ме губишъ,
Туку ти съ тебе мило-молямъ,
Да м' однесишъ на долна ме'ана,
Тамо иматъ млада карчмарица,
Многу вино тамо сумъ ъ пило,
Сумъ ъ пило, не сумъ ъ платило,
Да ме губишъ предъ нейдзини очи,
И нейдзини кеиѣ да ъ сторипшъ,
Защо ми е тая башъ душмана.“
Съ измами Гино Арнауце,
И му фърли дробна-на сипджира,
Си го фърли задъ себе на коня,
Го однесе на долна ме'ана.
Го догледа млада карчмарица ;
Не му бѣше тая башъ душмана,
Тукъ му бѣше вѣрна посестрима. —
„Ела, ела Гино Арнауце!
Аль го носишъ мой-отъ асміа !
Богъ да прости каѣде си го фатилъ !
Оти иматъ токму три годиши,
Вино шіетъ, пари не ми даю.“
Си отиде Гино на ме'ана,
Си го зеде млада карчмарица,
Марко го скри въ шарена ода'а,
И го служитъ Гина Арнауце,
И го служитъ со люта ракіа,
По ракіа маиджи гесподарски,
А по маиджи вино тригодишно,
А во вино бильки чемеравки.
С' опіяни Гино Арнауце;
И ъ рече Гино Арнауце :
„Айти тебе млада карчмарице!
Ти съ молямъ арно да го държишъ,
Дан' побегинтъ наши-отъ асміа,
От' ке легна малу да поспіа.“
И му рече млада карчмарица :

„Немай гайле, Гино Арнауце,
Ясь го имамъ него заключено!“
Му подаде шарена перница,
И му фърли свилена јоргана,
Да посніеть Гино Арнауце.
Колку заспа Гино Арнауце,
И си стана млада карчмарица,
И си зеде сабя мжж’о а си,
Си отвори шарена одаа,
Му изваде дробна-па синджира,
Му подаде Маркоз остра сабя:
„Стани сега, Марко Кралевике,
Да загубишь наши-отъ асміа.“
Си го отекри Марко Кралевике,
Си го отекри Гина Арнауце,
И му зеде гла’а отъ рамена;
И ъ рече Марко Кралевике:
„Ангелша, моя млада сестро!
До сегѧ т’ имамъ върна посестримѧ.
А отъ сега за сестра рогена!“
Го зедо’е Гина Арнауце,
Го фарѧ’е по бѣла Дунава.
Назодъ дома Марко си отиде;
Ко дойдо’е пости велигденски,
Пакъ си пости Марко Кралевике.

— ❧ —
103.

Тодорка и Князче.

Отъ цар-отъ известъ е дошла; —
Кой има синъ да прати,
Кой нема самъ си да доли. —
Иванъ си сина немаше,
Само дъщеря Тодорка;
Тон сѣ чудн и мае,
Како да чини да прави.
Какъ го зачула Тодорка,
Та на баща си думаше:
„Я ся не грижи, татко льо,

До кѣд’ е млада Тодорка,
Ти не щешъ войска да видишь.
Я иди, татко, я иди,
Сабя френгѧ да купишь,
И тжика пушка бойлѧ,
И едно конче ’рапено,
Азъ ще на войска да ида,
И младъ войскарниъ ще стана,
Никой не ще ма познае.“
Стана Тодорка отиде,

Ходила седемъ години,
Никой ъкъ ниде не позналъ.
Кога е било на Лазаръ,
Тодорки на умъ е дошло,
Че нѣ е мама на пазаръ,
Както нейни-те връженици;
Въ царска градина запяла,
Заняла и претъвала.
Ношъ си е песемъ та пела,
Деня со войска ходила.
Е зачуло младо княхче,
А то на цар-ятъ думаше:
„Тукъ има, царю, вонекарка,
Що пее поще на Лазаръ.“
И царъ на княхче думаше:

„Я си заведи войска-та
На равни поле д' играе
Д' играе хоро юнашко,
Ситки-те на редъ да гледашъ,
Дано мома-та познаешъ.“
На редъ е княхче гледало,
Не можло да ъкъ познае.
Цар-ятъ на княхче думаше:
Я си заведи войска-та
Де-то ся хурки продаватъ
Дано мома-та познаешъ.“
Княхче си войска заведе,
Де-то ся хурки продаватъ,
Накъ си мома-та не позна.
.....

Стоянъ и Турчинъ.

Обложилъ ся е младъ Стоянъ
Соеъ Турчина презморчина,
Стоянъ да пие ракия,
А Турчинъ червено вино;
Ако ся Стоянъ опіе,
Турчинъ отъ Стоянъ да земе
Калинка първо венчило;
Ако ся Турчинъ опіе,
Стоянъ отъ Турчинъ да земе
Черно-то конче Арапско.
Слуга имъ била Калинка,
Стояну чаша отлива,
Турчинъ задъ рамо плива,
До де си заспа младъ Стоянъ.
Турчинъ Калинки думаше:
„Хайде, Калинке, да вжрвимъ,
Близко до море да станемъ!“
А Стоянова майчица
По дворове-те ходеше,
Стояна люто кълнеше;

„Богъ ми тя убилъ, Стоѣне,
Убилъ тя господъ, поразилъ!
Ти сега сжнъ сжнувашъ,
Турчинъ Калинка отведе.“
Кжде е зачулъ младъ Стоянъ,
Ситни си сжзи порони,
И на майка си думаше:
„Я ми конче-то одседли,
И ми сабля-та окачи.“
Па си на конче думаше:
„Конъче ле, вихробойче ле!
Ако си Турчинъ достигнешъ,
Калинка да си зема,
Глава-та ща ти поеребра.“
Па си конъче-то вжседна,
И въ пжтъ като вжрвеше.
Свирка-та свирн говори:
„Постой, почакай Турчине,
Двала-та да сж поборимъ,
И двама да сж поколимъ.“

Ако ти мене заколиши,
Проста да ти е Калиника
Калиника първо венчило.
Калиника хитра гидія
И па на Турчинъ думаше:

„Я си копче-то повсправи.“
Стояиъ си при тяхъ доетигна,
Калиника отъ коня елезе;
Стояиъ си Турчинъ не гледа.
.....

105.

Момчула Войвода.

Коня контъ Момчула Войвода,
На вечеръ ми коня потковувать.
Тога велитъ Момчулица млада:
„А стопане, Момчула Войвода!
Ке те прашамъ, пра'у да ми кажиши,
Квечерина коня потковувашъ,
На утринна коня с' обосувать.“
Отговори Момчула Войвода:
„Ель ме чуешъ, ти моя невесто!
Лель ме прашашъ, право ко ти кажамъ.
Квечерина коня потковувамъ,
На утринна конь сѣ обосувать;
Ясѣ си одамъ у Солуна града,
Тамо любамъ Еврейка девойка.
Отъ тамъ одамъ у градъ Белограда,
Си ж любя Мара Белоградска,
И пакъ одамъ у Стамбола града,
Любамъ цару Костадину сестра.“
Богъ да бие Момчулица млада!
Написала едно парче кинга,
Го допрати во Стамбола града,
На онего цара Костадинна:
„Харамъ ти била твоя-та животъ!
Момчула ми твоя сестра любить.
Чуи мене, цару Костадине!
Со юнаство Момчула не фащашъ.
Кога одитъ Манастира града,
Обичаятъ безъ оружје одитъ,
Малу нещо ти си посеобери,
И отбери три хиляда мина;
Да си станиши рано во сѣбота,

Да си стигнишъ бърго во неделя,
Ке си бидитъ въ църква на закона.“
Шо ми рече цара Костадина :
„Каѣне едно Момчула Войвода !“
Та ми собра три хиляда мина,
Та си вавитъ таа бърза коня,
Пра'у тегнитъ въ града Манастира,
Си достигна на църква испущане,
Си излеговитъ свет-отъ отъ църква-та.
А що бѣше Момчула Войвода!
Той си явна своя бърза коня,
Па излезе отъ градъ Манастира.
На Момчула коня сѣ затресе,
И Момчула коно му велеше :
„Ой ти кошо, ой ти добаръ кошо !
Вака друдѣ пакъ не сѣ сторило.“
Тога коня му сѣ отговори :
„Богъ да биетъ наша-та стопапка,
Да не сторитъ некая превара.“
На Момчула тогай му текнало ;
Ми с' опули по бѣли друмо'и ;
Сѣ задале мѣгли и право'и,
Г' обколисватъ люге оружени.
И пакъ коня нему говореше :
„Ти, стопане, юнакъ и ясъ юнакъ,
Качи ми сѣ на мои рамена,
Па влезѣ ми въ царева ордіа,
Ако нещо пусатъ си немаме,
Како господъ насъ ке поможитъ.“
Душна коня како силенъ ветаръ,
Ми расцени юнакъ све ордіа,
Ми дотърча до камни дворо'и ;
Вити порти биле затворени.
Юж догледа своя мила сестра,
Па ѣ викатъ що гласъ той ми иматъ :
„Бърго, мила сестро, отвори ми,
Да си земамъ мое-то оружје,
Да истепамъ тѣе кошилия!“ —
„Ейди брате, мои мила брате !
Богъ да биетъ твоя жена млада!

Тая менѣ, кога я си спісехъ,
Ми смолоса моя руса коса
Ми засмоли на овіе диречи.“ —
„Търгай, сестро, друга ке пораститъ,
Защо мѣ оба загниаѣме.“
И сестра му яко съ разлюти,
Кало търгна отъ диречи коса,
На диречи перче останао.
Си дотърча въ шарепъ пейзинъ ковчекъ,
Си изваде триста лакти платно,
Преку дзиздѣ платно го префърли.
Съ зафати за бѣло-то платно,
Ми го търгатъ него'а-та сестра,
„Търгай, сестро, ако богъ поможитъ,
Ак' поможитъ да си откнишме,
Нейзѣ майка ке ѣ расплачѣме.“
Богъ да бистъ Момчулица млада!
Си изваде поже отъ пазу'а
И пресече триста лакти платно;
И си падна юнакъ затъ дво'и,
Силга му съ тога преврушила,
Рѣце, подзе, глава искършила.
Си доетигна царѣ Костадинѣ,
На седна на свилени постели,
Ѣ говоритъ Момчулицѣ младѣ:
„Ой невесто, Момчулица млада!
Донеси ми Момчулова руба,
На Велигденъ коя облеквешѣ.“
Си отвори шарепи ковчедзи,
Си изваде свила и кадифѣ,
Си изваде самура калпака.
Кога цар-отъ на глава го кла'итъ,
На рамена калпакъ му легнао;
На калпага триста драма злато.
„Уще Момчула що ми имашѣ!“
Му извади Момчуло'и скории.
Кога цар-отъ скории 'и видело,
Две-те подзе цар-отъ 'и пикнао
И обе-те подзе 'и созеде.
Тогай цар-отъ ми съ зачудило,

Таковъ добаръ юнакъ що загина,
Тогай викна на свои-те люге:
„Фатете ж Момчулица млада,
Що предадо свои-отъ стопана,
Кренето ж и запретайте ж,
Закопайте ж дури до колена,
Намачкайте лоя и катрана,
Огаиъ дайте отъ руси-те коси,
Изгорите ваква биханиа.“
Иъ запалие и съ изгори,
И съ стори мжли и правои.
Изговори Момчулова сестра:
„А честити цару Костадине!
Опули съ въ мене окаена,
Како брата я да си прежаламъ!
Гледай цѣрни кѣрвой отъ глава-ва;
Менъ по не брига за коса-та,
Менъ не не брига отъ боля-та,
Баръ ни животь я не си ж сакамъ,
Тук' си тѣжамъ мон милн брата,
Що загина отъ недугова жена.“
Си ж зеде него'а-та сестра,
Царъ Костадинъ и ъ говореше:
„Право имашъ 'убава девойко!
Кой какъ солить, така ко си сѣркатъ;
Кой какъ чипить, така ко си на'ить;
Биди жива и разговори съ,
Друга коса, девойко, ке пикинтъ.“
Со себеси зеде лична мома,
Иъ однесе у свои-те дворе.

106.

Гуро.

Два са змея во планина биятъ,
До две реки черни крѣви течать;
И край-отъ е до черна темница,
Во темница Гуро добаръ юнакъ,
Въ рѣце дѣржи пиле соколово,

Пржсти кърши сивъ сокола храни,

Сълзи рони сивъ сокола пон,

И ми дѣма Гюро добаръ юнакъ :

„Ой-та тебе пила соколово!

Не та 'рана голямъ до порастениъ,

Но та 'рана дома да та прата ;

Та да видешъ мон-те дворове,

Запустели, со пелинъ обрасли.“

Отговаря пила соколово :

„Спощи милахъ край твои-те двори,

На сретъ двори едно сухо дрѣво,

На дрѣво-то до три кукавици.

Първа кука ми е ойѣмяла,

Втора кука ми е присипнала,

Трета кука и ми погледва.“

Отговаря Гюро добаръ юнакъ :

„Де-то кука, та е ойѣмяла,

Тая ми е мой-та стара майка,

Де-то кука ми е присипнала,

Тя ми е моя-та мила сестра,

Де-то кука и ми погледва,

То ми е мое-то прѣво либе.“

107.

Будинска Рада.

Отъ Панагюрище.

Мари Радо, бяла Радо!

Царъ царува въ Цариграда,

Бяла Рада въ Буденъ града.

Биха Турци, биха Гърци,

Биха млади Ђинчаре,

Не можаха да разбиятъ

Нови града Буденова,

Дур' не доде Татаръ паша,

Татаръ паша сосъ Татари.

Двашъ обиде, тришъ ударн ;

Твари ми са разлюляха,

Ключелки са потрошиха,

И порти са отвориха,

Та е влязалъ Татаръ паша.

Тамъ е нашалъ бяла Рада,

Дека яде циро ѣгне

И не си ру'ило вино

Съ Петра Бана, мила брата,

И Ивана побратима.

Петра Бана погубиха ;

А Ивана посякоха,

Бяла Рада поробиха.

Вързаха ѣ бяло лице

Бяло лице съ бяла вѣла,

Черни очи съ черна вѣла,
 Туриха ѿ во кочія,
 Главиха ѿ (Турчинъ) коджджія,
 Да кара Ради кочія.
 Върваха мало и много,
 Отидоха край море-то,
 Моренки хоро играятъ.
 Рада на Турчинъ говори:
 „Турчине, коджджие ле!
 Отвържи ми бяло лице
 Бяло лице съ бяла вѣла,
 Черни очи съ черна вѣла,
 Да погледамъ горе долу,
 Горе долу по хоро-то
 По хоро-то, по момн-те,
 Дано вида отъ моя-та

Отъ моя-та мила рода.“
 Коджджія отговаря:
 Ти щешъ, Радо, да си видишъ,
 Твой-та, Радо, клета рода,
 Кога роди върба грозде,
 А ракита жълти дюли.“
 И Рада му отговаря:
 „Коджджія, братъ да ми еѣ,
 Я подай ми влашко поже,
 Да разрежа тая ябълка,
 Уста-та да си раскваса.“
 Коджджія ѿ подаде
 И подаде влашко поже;
 Пробода са бяла Рада
 Пробода са въ клето сѣрце.

Стоянъ и Чифутче.

Обзаложи ся младъ Стоянъ
 Сось Чифутче, съ друга вѣра,
 Че има булче хубаво
 И има конче хранено,
 За денъ во Стамболъ утвива,
 И пакъ си назадъ доходе.
 Чифутче дума Стояну:
 „Стояне, хоманъ Стояне!
 Ако ли иднишъ и доднишъ,
 Халалъ да ти сѣ дукяни
 Заедно съ дукянджичета;
 Ако ли иднишъ, не доднишъ,
 Ща ти отзема, Стояне,
 Хубава булка чимширка
 Съ убаво конче хранено.“
 Стоянъ си у тяхъ отиде
 И на Марійка думаше:
 „Марійке, булче хубава!
 Стапи ми, конче извади,

Съ ройно го вишо напои,
 Со бѣлъ го оризъ назоби,
 Зере ся облогъ обложихъ
 Со Чифутче друга вѣра,
 Чи имамъ булче хубаво,
 Хубаво конче хранено,
 За денъ во Стамболъ утвива
 И пакъ си назадъ дохожда.“
 Тогн ся Стоянъ вѣскачи
 На това конче хранено,
 Отъ вѣжъ вратника излязва;
 Среца го срецна Чифутка,
 Чи му ракия подади.
 То не ми било ракия,
 Току ми било магіе.
 Стоянъ на кончи задряма;
 Слжнице-то трепти да зайдн,
 Стоянъ во село замржкна.
 Кончи Стояну думаше:

„Знаешъ, Стояне, повпишъ ли,
Къту отъ вратникъ излезе,
Срещба та срещна Чифутка
Чифутка клета Еврейка,
Че ти ракия подади?
То не ми било ракия,
Току ми било магіе.
Стояне, холамъ Стояне!
Брѣки си въ златни джопови,
Извади кърпа дьолбенка,
Чи си очи-те привързи,

Чи ща я силно да бѣгамъ;
Шапани-те ща убора,
Камѣни-те прахъ ща стора.“
Па си Стояни въ Стамболъ стигна,
И назадъ си ся повърна.
Чифутче подъ дюкани стоеше,
Дребни си сѣлдзи ронеше.
Чифутче дума Стояну:
„Халалъ да ти са мон-ти
Мон-те седемъ дюкани
Заедно съ дюканджичета.“

109.

И а ч о.

Останалъ ми Начу
Отъ три дни сараче
Безъ майка, безъ баща.
Сиракувалъ Начу
Дваесе години
По чужди-те врати,
По Турски чифлици;
И на връхъ Велигденъ
Вжвъ свята неделя
Хора въ църква влизать,
Начу рало стяга,
Дребни сѣлдзи рони
И ся богу моли:
„Боже, мили боже,
Не ли е днеска,
Днеска депъ празниченъ,
День свята неделя?
Сички на Велигденъ
Хора въ църква влизать
Накъ азъ дросламъ*), стягамъ
И биволи впрягамъ.“

На нива отиде,
първа брѣзна пуена,
И втора повтори;
Биволъ си поривалъ.
И продума Начу
И ми ги кълнеше:
„Биволи, биволи,
Ни толку (сте) връвяли,
Сига ми легнахте.“
И биволъ му дума:
„Начу, сиракъ Начу!
Я откачи рало,
Чи са-й закачило
За деветъ казани
Сосъ жѣти алѣни.“
Чи откачи Начу
Това пусто рало,
Чи извади Начу
До деветъ казани
Сосъ жѣти алѣни.

*) Неизвестно значеніе-то одъ това слово.

Братъ и сестра.

Кога бѣше пленъ по земя,
 Янкула—го поплени'е,
 Г' однесо'а горна земя,
 Къде сѣнце угревяше.
 Яника љ поплени'е,
 Ъ однесо'а долна земя,
 Къде сѣнце за'одвеше.
 Пивна майка останала
 Мегю то'а цѣрно море.
 И ми расле, ми порасле,
 Янкула сѣ учинило
 Добаръ юнакъ за женене,
 А Яника сѣ сторила
 Добра мома за мъжене;
 Янкула си явна коля,
 Да ми шетать задниъ земя,
 Да ми барать уб'а не'ста,
 Не'ста лика спроти себе.
 Отъ кѣ сѣнце угревяше,
 Нигде мома не ареса,
 Ни неко'а мъшка жена,
 Ни неко'е вдо'ичнице.
 Туку ми пойде Янкула
 Къде сѣнце за'одвеше,
 Найде Яника девойка;
 Ъ посвѣрши и љ зеде.
 Стояла деветъ месеци,
 Постигнала мъшко дете
 Дете како люта зма,
 Никако сѣ не оплѣтвить
 Ни сѣ леляне, ни сѣ държене.
 Говореше не'ста—та:
 „А Янкула, господине!
 Я излези на повъ пазаръ
 Мегю то'а цѣрно море,
 Та купи си робинчица,
 Да ми лелятъ мъшко дете.“
 Тога ми пойде Янкула,

Купи стара робинчица,
 Ъ допесе во одаа,
 Ъ дадо'е мъшко дете.
 Съ пога лелятъ робинчица
 Съ пога лелятъ, сѣ уста пентъ:
 „Наши, наши мое мнуче,
 Мнуче отъ сна, отъ керка!“
 Мнуче велить, сѣдзи роинтъ.
 Начасъ дете ми заспало,
 На часъ ми сѣ оплѣтило.
 Яника сѣ зачудила,
 И излезе на свой порти,
 Го пречека господина,
 Му прикажвить и му велить:
 „А Янкула, господине!
 Патера љ робинчица,
 Да попентъ на дете—во,
 Начасъ дете ни заспало.“
 И Янкула си велеше:
 „А егиди робинчице!
 Залеляй го мъшко дете
 Залеляй го и запен,
 Как' прегие що сѣ пеала.“
 Та залеля мъшко дете:
 „Наши, наши, мое мнуче,
 Мнуче отъ сна, отъ керка!“
 Мнуче велить, сѣдзи роинтъ. —
 „А егиди стара робинчице!
 Защо таква песма пеншъ?
 Къд' сме нашле братъ и сестра?“
 Тога велить робинчица:
 „Аль знаишъ, Яко, наметвишъ,
 Кога бѣше пленъ по земя,
 Янкула—го поплени'е,
 Г' однесо'е горна земя,
 Къде сѣнце ми угревятъ;
 Яника љ поплени'е,
 Ъ однесо'е долна земя,

Къде ежице ми за'одвить ;
Ваша майка остана
Мегю то'а царно море.
Янкула си явна коня,
Как' израсте и порасте,
Да ми шетатъ задинъ земя,
Къде ежице за'одвеше,
Нан'де Яника девойка,
Иъ посвѣрши и къ зеде ;
Мъшко дете си добиле,
Ме купіе робничца,
Да имъ лсла мъшко дете.“
Тога си еъ разпознае

И мило еъ прегърнае.
И Янкула си опитвишъ
Нейдзина-та мила майка :
„Що чинимс мъшко дете?“ —
„Зейте си остри секири,
Наберете суви дърва,
Завалите силенъ огаиъ,
Та гла'а пресечете му,
И труп-отъ изгорите му.“
Така му сторіе нему.
А Янкула мило брате,
Оста'и своя невеста,
И къ стори мила ссстра.

111.

Стояиъ войникъ.

Въ петокъ ся Стояиъ позгоди,
Въ сѣбота било, що било,
Отъ царя фирманъ дофтаса,
Да иди Стояиъ, да иди
На цар-я слуга да стане.
Стояиъ извади конче-то,
Че го оседле, обузде.
Булче при коня стоеше,
И на Стояна думаше:
„Стояне прѣвна, прѣвнина !
Постой, Стояне, почакай,
Да влезе въ горна градина,
Да бера цвети китнику.“
Уви иъ китка розляса,
Чи на Стояна отдаде:
„Турни иъ въ бяла пазуха,
Сутрина, вечеръ поливай ;
Като си китка повани,
Тогава ще ся позгодя ;
Кога-то китка изежхни,
Тогава ще ся ожени.“
И стана Стояиъ отиде,

Походи мало и много,
Доръ цсли девять години,
Тогава китка повяхна.
Стояиъ си викна заплака.
Дѣ го зачула царица,
И на Стояна думаше:
„Стояне, младо войниче !
Сег' стана девять години,
Азъ ис бѣхъ тебе видела,
Да викишишъ и да заплачишиъ.“ —
„Царице, господарнице !
Сег' стана девять години,
Оставихъ булче подъ було,
Днесъ на булче е свадба-та.“
Царица дума Стояну :
„Стояне, холамъ Стояис !
Извади конче храпено,
Че го оседли, обузди ;
Ако ти пакъ за неделя,
Ти си го земи за пладня.“
Извади конче фраквато,
Че го обузде, оседле ;

Пя́тъ му бѣше за неделя,
А той го зедо за пладня.
По край ми лозе замина,

Баща му лозе копаше.

112.

Петко Векилинъ.

Пеле, не пеле, мори, петли-те ;
Сеймени тептилъ тржгнѣха,
Чорбаджи Петко фанѣха,
Калофереки-а векилинъ,
А Стамболски-а сарафинъ.
Назатъ му рѣцо врѣзаха,
Потъ конъ му нозе коваха,
На Стамболъ да го закарать.
А Петковица викилка,
Тя си на следъ тяхъ идеше,
На сеймени сѣ молеше :
„Сеймени, млади сеймени!
Сичко-но бегликъ земете,

Овце-те сжеъ овчере-те,
Говѣда съ говѣдаре-го ;
Още ни бегликъ земете
Кѣща-та съ покѣщинна-та,
чорбаджи Петко пуснете,
Камофрсчи-а векилинъ!“
А сеймене ѿ думаха :
„Петковице ле, векилко !
По жали Петко векилинъ,
Въ Филибе му о обяд-а,
На Едрене му вечера,
Заранъ порано вовъ Стамболъ.

113.

Отъ Панагюрище.

Прочуло ся е люта змія,
Люта змія осойница
Со три глави, съ три опашки
На царьови-те друмове,
Тѣ воепря на цар-я хазна,
Тѣ не може да му мине.
Царъ ся чуди, царъ ся мас,
Що да стори люта змія.
Прочуле ся три деліо
Три деліе въ ново село ;
Един-а е дели Петаръ,
Втори-а е дели Марко,
Трети-а е мало дете
Мало дете банъ Гроица.
Царъ честити отговаря :
„Я викайте три деліе,
Да утрепатъ люта змія!“

На отидо дели Петаръ,
Въ друми вѣрви, песенъ нее :
„Де си, да си люта змія,
Я си излязъ на друмове!“
И излѣзо люта змія,
Претегна му на конъ нозе,
На си вдигна втора глава,
Тѣ му вѣрза бѣли рѣце ;
На си вдигна третя глава,
Да му піе черни очи.
Уплаши ся дели Петаръ,
Бутна коня тѣ назад.
Среща иде дели Марко,
Въ среща иде, песенъ нее.
Дели Петаръ отговаря :
„Я вѣрви ся, дели Марко !
Не губи ся тая змія

Тая змія, тая сила.“
 Отмина го дели Марко,
 Па си викна и провикна:
 „Де си, да си, люта змія,
 Й си излязъ на друмове!“
 Изляла бѣ люта змія,
 Па си вдигна една глава,
 Тà му вѣрза бѣли рѣце;
 Па си вдигна втора глава,
 Тà претегна на конь позе;
 Па си вдигна третя глава,
 Да му шіе клето сѣрце.
 Уплаши ся дели Марко,
 Тà ся назадн повярна.
 Сренца иде мало дете
 Мало дете бань Гронца,
 Со коня си татакъ (?) біе.
 Дели Марко отговаря:
 „Я вѣрни ся, мало дете,
 Не можяхъ да ѣх утрена,
 Да утрена люта змія!“
 Отмина го мало дете,
 Па си викна и провикна:

„Де си, да си, люта змія,
 Й си излязъ на друмове!“
 Изляла бѣ люта змія,
 Ка си виде мало дете,
 Па си вдигна една глава,
 Претегна му на конь позе;
 Па си вдигна втора глава,
 Претегна му половина;
 Па си вдигна третя глава,
 Па му вѣрза бѣли рѣце.
 Провикна сѣ мало дете:
 „Я чуй ма, боже, я виждь ма,
 Ослаби десна рачица,
 Да извада остра сабя!“
 Па извади остра сабя,
 Тà погуби люта змія,
 Па си узо до три глави,
 Запесе ги на царьови
 Па царьови равни двореве.
 И царь си нмъ отговаря:
 „Ой та Грую, мало дете,
 Просто тебѣ стодинна-та,
 Азъ да стана, ти да седнешь.“

Димни Мирко и Турчинъ Войвода.

Излеголь іє Димни Марко,
 Шедба да ми сѣ прошетатъ
 Съ пѣрва любовъ Ангелина
 Низъ тая гора зелена,
 Низъ тая Перинъ планина.
 Тамъ дека сѣ шедба шетане,
 Тенка го дремка фанала,
 Тешка дремка на очн-те,
 Тешка тѣга на сѣрце-то.
 Тогай веле и' Ангелина:
 „Ангелино, пѣрва любовъ,
 Слушай теби що ке речамъ!

Тешка ме дремка фанала,
 Тешка дремка на очн-те,
 Тешка тѣга на сѣрце-то.
 Да ми викнишъ една песна
 Речовита, гласовита,
 Гласовита въ снпо пебе,
 Речовита по 'сѣ земля,
 Менъ дремка да помини,
 Тешка тѣга да размини.“
 Она веле и говоре:
 „Варай Марко стопанине!
 Тува песна не сѣ пее,

Тува си је лошо место;
 Тук' шета Турчинъ Войвода
 Сосъ триста души сеймени,
 Мон—отъ пјрви душманинъ.“
 Тогај веле Димни Марко:
 „Ангелино, пјрва любовь!
 Инмъ сѣ грижи ти за мепс,
 Извикни си, записи си!“
 И она го послушала,
 Извикнала една песна
 Речовита, гласовита;
 Гласовита въ сино небе,
 Речовита по сѣ зема.
 Нель си дочу Войвода—та;
 Тогај веле на дружина:
 „Гласови сѣ Ангелини!“
 Та станаха, сѣ свалиха,
 Сѣ свалиха одъ гора—та,
 Па фатиха Димни Марка,
 Во железо г' оковаха,
 Искараха остра сабя,
 Да му сечать руса глава.
 Тогај веле Ангелина

Ангелина цјрноока:
 „Варай, варай ти Войводо,
 Мои пјрви ти любене!
 Ти сѣ молямъ, да ми дадешъ
 Да ми дадешъ остра сабя,
 Да погубамъ сама него,
 Да му сечамъ руса глава.“
 Излѣже сѣ Войвода—та,
 И даде ѿ остра сабя.
 Та намахна и пресече
 Дребепъ спиджиръ одъ рјце—то,
 Па му даде остра сабя.
 Ка' си стана Димни Марко,
 Сѣ развјрте лево десно,
 Си пресече сеймени—те;
 Останаљ самъ Войвода—та.
 Го фатиха, му одсечсха
 Бѣли рјце одъ лакти—те,
 Бѣли подзе одъ колена,
 Му извјртеха цјрни очи,
 Г' оставиха на бѣли чешми,
 Кой одъ тамо ми помине,
 За бога нему да даде.

Секуловъ гробъ.

Поминале млади кираджии,
 Поминале край порти Секулой.
 'И опитвиръ Секуло'а майка:
 „Айви вие млади кираджии!
 Аль минафте река чемерліа,
 Аль минафте край више Кјлпина,
 Аль видофте гроба Секуло'а!“ —
 „Айти тебѣ Секуло'а майко!
 Си минафме река чемерліа,
 И минафме край више Кјлпина,
 Јѣ видофме гроба Секуло'а,
 А на глава кјрстетна байрака,

На байрака дванаесетъ кърсти,
А на кърсти камни безценети.“

116.

Милка Котленки и Петаръ тръговецъ.

Похвалила (бѣ) са Милкина майка :

„Иде ми нема хубава Милка,
Ни въ Цариграда, ни въ Дрянополе,
Сѣде е има въ града Котлена.“

Ка е бѣ зачулъ Петаръ тръговецъ,

А той си прегна бърза талига,

Та си накупи сякакво купе

Сякакво купе хримисъ коприна,

И сухо злато и сухо сребро;

Та на отиде вовъ градъ Котлена,

Та на си викна, та еж провикна :

„Врѣвете момъ, врѣвете жени,

Та купувайте сякакво купе,

Сякакво купе хримисъ коприна,

И сухо злато и сухо сребро!“

Найназатъ иде Милка Котленка ;

Две робини и друми метеха,

Една робина поли дрѣжеше ;

Та на си Петру тихомъ говори :

„Хой Петре, Петре, Петре тръговче!

Я ми пробери сякакво купе!“

Петаръ на Милка тихомъ говори :

„Ела си влезни въ бърза талига,

Та си пробери кое ти драго.“

Не сетила са Милка Котленка,

И ми си влезна въ бърза талига.

Петаръ си бутна бързи атове,

Та си побягна съ убава Милка.

Следъ Милка тече Милкина майка ,

’Се текомъ тече и викоуъ вика :

„Оледе варай дѣщерко Милко!

Ако ми бѣдешъ клета робиня ,

А ти ми прати черна марама,

За тебе майкя черно да носи,
Ако ми бѣдешъ бяла Гъркния,
А ти ми прати бяла марама,
За тебе майкя бяло да носи.“ —
„Назатъ са вѣрни Милкина мале,
Не ти е Милка кмета робиня,
На ти е Милка бяла Гъркния.“

(Слушана на селянка въ Панагюрище).

117.

Стоянь и Димана.

Имала майкя, имала
Едного сина Стояна,
Кришомъ го майкя родила,
Покришомъ го е гледала,
Съ пресно го мляко къпала,
Съ сметана го е мазала,
Съ смокини го е хранила.
Гледа го и отгледа го,
Чуди ся, мае майкя му,
На что ли Стоянь да даде,
На какавъ лесенъ занаятъ,
Да му е лека работа,
Да му е скѣпа цена-та;
Даде го младо златарче.
Учи ся и научи ся,
Излея злата бжклица.
Израсте Стоянь, порасте,
Да иска да си гоद्याва.
Запска мома Димана;
Искать ѿ, и даде му ѿ.
Отъ ка ѿ Стоянь погоди,
Той си ся боленъ пободи,
Тѣ лежа Стоянь три години.
Всичко ся село преврѣви,
Младъ Стоянь да си споходать;
Мома Димана не дойде,
Младъ Стоянь да си споходи.

Майкя Стояну думаше:
„Спико Стоѣне, Стоѣне!
'Се что ли, спико, да чипимъ,
Като Димана не доде?
Загради въ село черкова,
Тѣ си ѿ вѣтре позлати,
Изъ вѣлика си ѿ посребри,
'Сичко ще село да врѣви,
Черкова сеиръ да гледа;
Тѣ и Димана ще доде,
Черкова сеиръ да гледа.
Ти викай млади попове,
Съ Димана да ви венчаютъ.“
Послушалъ бѣ ѿ младъ Стоянь,
Загради въ село черкова,
Тѣ си ѿ вѣтре позлати,
Изъ вѣлика си ѿ посребри.
Сичко ся село преврѣви,
Черкова сеиръ да гледа,
И найпоконъ ми идеше
Идеше мома Димана.
Ка си ѿ виде младъ Стоянь,
Отвори злати черкови,
Тѣ влезе мома Димана;
Па вика млади попове,
Тѣ ги съ Димана венчаха.

118.

Драгана и царь.

Мома Драгано, Драгано!
Царю вряпъ конь утекъль,
Следъ него текать, Драгано,
До двесте триста сензе,
Не може да го уловать,
Дуръ не изляла Драгана,
Изнесла бисеръ на блюдо,
Та па на Турски помами:
„Гель, гель бери, добра копя,
Де ми си сега да додешъ,
На блюдо бисеръ да зобашъ.“
И ка ъкъ зачу добаръ конь,
Той при Драгана отиде.
Та го Драгана фанжла,

Сама го царю завела.
И царъ Драгани говори:
„Моме Драгано, Драгано!
Та що ли да ти харижа?
Дали отъ бѣли грошове,
Или отъ жълти жълтици?“
А Драгана му говори:
„Нищо ти неща, царю ле,
На Искаръ воденици-те,
На Дунавъ теповици-те.“
Царъ си Драгани говори:
„Немà ми искашъ, Драгано,
Что е отъ баща (ми) останало?“

119.

Стоянь.

„Стоѣне сипко, Стоѣне!
Като съ слънце-то живувашъ,
Я си попитай слънчице. —
Слънчице ясно, слънчице,
Като ти грешъ по 'си святъ
По 'си святъ, по 'си вилять,
Не видя ли, ясно слънчице,
Моя-та лнка прилика!“
Послуша Стоянь майка си,
Та си при слънчице отиде,
Па на слънчице-то говори:
„Не видя ли ми, слънчице,
Моя-та лнка прилика?“
Слънчице Стояну думаше:
„Маре Стоѣне, Стоѣне!
А сжъ ти видялъ прилика,
Ала е твърде далеко,

Презъ Дунавъ дури во Влашко;
Ала е младо годено,
Въ неделя му е свадба-та.
Ако са, Стоѣне, наелашъ,
За день да идешъ, да додешъ,
Ти щешъ Рада да си земешъ.“
Стоянь си дома отиде,
Си стегна копя ранена,
Тури си нога въ зенгя,
До де друга-та да тури,
Три си планини премина,
И бялъ Дунавъ си преплива,
Па во Влашко си отиде.
Завари свадба на двори,
Па на девери говори:
„Девери, пера жерави,
Я доведете невяста,

Та рѣка да ми цалува!
 Че казуваше майка ѝ,
 Че сме си стара роднина.“
 Послушали го девери,
 Та изведоха невяста,
 Десна му рѣка цалува,
 Съ лява си брѣвна въ джепове,
 Извади жълти жълтици,
 Тешка си свадба заспа.
 Залюсеха са девери,
 Зели да бератъ жълтици.
 И той ъ фана за рѣка,
 Та на конь-а си ъ качи,
 Та си бялъ Дунавъ преплува.
 Рада на Стоянъ говори :

„Маре Стоѣне, Стоѣне!
 Свали ма, либе, отъ конь-а,
 Очи-те да си омия,
 Що ежмъ за майка плакала,
 И за майчина роднина.“
 Стоянъ си Ради говори:
 „Кога си идемъ край село,
 Тамъ има чешма шарена
 Вовъ зелени-те липади,
 Та ща тамъ свали отъ конь-а,
 Очи-те да си омешъ,
 Да не ми рече майка ми —
 За лудо ходи на Влашко,
 Пакъ ти ъ грозна невяста.“

Дена и Войвода.

Отъ Панагюрище.

Прочуле са Кържаліе,
 Дено хубава невесто! *)
 Прочуле са, и дошле са
 Да си са зговоръ зговоратъ,
 Въ кое село да идеме.
 Отговаря Войвода-та:
 „Кържаліе, башъ деліе!
 Ай идете, да идеме
 Да идеме вовъ пазара,
 Да запалимъ чаршия-та
 Чаршия-та саратчиска
 Саратчиска, кафтанджиска,
 Да излъзатъ сараджіе,
 Да изгасатъ чаршия-та,
 Да-но фанимъ пейде някой.“
 Послушаха кържаліе,

Отидоха во пазара,
 Та купиха три товара
 Три товара ситенъ барутъ
 Ситенъ барутъ и зли коршумъ,
 И четири небитъ памукъ;
 Запалиха чаршия-та;
 Не излези ниде някой,
 Не фанаха ниде нищо.
 Майка Дени отговаря.
 „Стани Дено, стани чедо,
 Та затвори чимширъ порти,
 Че щатъ изля мали крави,
 Щатъ изведатъ дребни телци.“
 Послушала (е) мала Дена,
 Та затвори чимширъ порти.
 Видяха ъ, фанлъха ъ,

*) Съ повторитъ на 'секои стихъ.

Завели ѝ по горж-та,
Водиха ѝ три недели,
Войвода-та дение ходи
Дение ходи Дена води;
Ноще лежи, Дена чува,
И на Дена пакъ си дума:
„Кажн Дено, кажн чедо,
Като си толкосъ хубава,
Въ градина ли си пикнѣла,
Или отъ бога паднѣла?“
И Дена му отговаря:
„Воеводо, братъ да ми си!
Не сжмъ отъ бога паднала,
Нито въ градина пикнала,
И мене майка родила,
И мене като и тебе.“
Войвода-та Дена пита:
„Имаши ли нейде някога,
Я майчица, я бащица,
Я милъ братецъ, я сестрица?“
А Дена му отговаря:
„Само имаъ единъ братецъ,
И той ходи съ Кържаліе.“
Воваода-та Дени кажи:

„Кажн Дено, кажн чедо,
Моши ли позна мила брата?“
И Дена му отговаря;
„Да го вида позна ша го;
Кога бѣше вовъ гора-та,
Та паднѣло силно дърво,
Сторило му ещенъ белекъ.“
Провикла са Войвода-та,
Збирайте са Кържаліе,
Сядайте редомъ по редомъ,
Свалийте самуръ калпаци,
Да ви гледа мома Дена.“
Послушаха Кържаліе,
Седнаха редомъ по редомъ,
Свалиха самуръ калпаци.
Гледала ги мома Дена,
Не познала мила брата.
Ретъ е дошло до Войвода,
И той свали самуръ калпакъ.
Видяло го мома Дена,
Видяла го, познала го.
Живи сж са прегърнали,
Мржтви си са разделили.

Марко и дете Дукадинче.

Седналъ Марко съ майка да вечератъ,
Надъ него ѝ дзвезда Вечерица,
И ѝ воритъ Марко Кралевике:
„А егиди дзвездо Вечерицо!
Ти ми стоиши мошне на високо;
Тебе нещо я ке те онитамъ,
Ти съ молямъ пра'о да ми кажиши;
Али негде имаши догледано
Да съ пайдитъ поюпакъ отъ мене?“
И му зборвитъ дзвезда Вечерица:

„Айти тебе Марко Кралевике!

Ако сакашъ право да ти кажамъ,

Да си зе'ишъ твоя бърза коня,

Та да пойдишъ земя Дукадинска,

Тамо иматъ дете Дукадинче,

Дете иматъ до еседумъ години,

Седумъ пѣти поюнакъ отъ тебе.“

Тога Марко ми съ насмсало.

Тога велить негва стара майка:

„Що съ смеишъ, мой мили синко!

Аль съ еменишъ со моя-та старостъ,

Аль съ еменишъ ео твоя пе'еета,

Аль съ еменишъ со твое-то дете?“

Тога велить Марко Кралевике:

„Не гибай ме, майко, що съ смсамъ,

Пѣтъ еи имамъ сега яеъ да одамъ;

Я ке одамъ земя Дукадинска;

Тук' извади моя бърза коня.“

Тога явна негва бърза коня;

Пѣрви петли дури пропеали,

Цѣрно море Марко го препливавъ;

Дури ми съ зора обзорила,

Ми излезе край бѣли друмо'и.

Тамо найде три млади орачи,

И имъ рече Марко Кралевике:

„Добро утро, три млади орачи!

Ке в' опитамъ, да не ме мамите;

Кѣде еедитъ дете Дукадинче,

Що ми било отъ седумъ години?“

Му реко'а три млади орачи:

„Айти тебе познаена дельо!

Сами му еъ куки познаваесть,

Стре'и му ее биееръ поднизани,

А бедени отъ жѣлта дукада,

Вити порти му сѣ челико'и,

А диредзи му сѣ мрамораи.“

Пойде Марко на него'и порти,

Едношъ клюквитъ, а два пѣти виквитъ:

„А излези дете Дукадинче!

Да те вида ти що дете ми си,

Да ти видамъ твоя юнащина!“
Ми излезе дете Дукадинче,
И му рече дете Дукадинче:
„Айти тебе незнаена дельо!
Адетъ немамъ во наша-ва земя,
Приятели на пактъ да пречеква;
Туку ела дома да седнине,
Да ядине, малу да пиеме,
Оту после да съ обидине.“
Ми отиде Марко Кралевике.
Яле, пиле три дни и три нокъе;
Си стана'е на чатворти-отъ день,
Отидо'е въ она рамно поле.
Тога рече Марко Кралевике:
„Айде сега камень да фаряме,
Да видиме наша юнащина,
Кой ке бидитъ юнакъ падъ юнака.“
Зеде Марко камень да си фарятъ,
Малу камень що ми подфарлило,
Го фарлило токму три са'ати;
Го бара'е камень го найдо'е.
Си подфарли дете Дукадинче,
Малу камень що ми подфарлило,
Го бара'е три дни и три нокъе,
Нигде камень не си го найдо'е.
Съ налюти Марко Кралевике,
И му рече на дете мало'о:
„Айде сега да съ обидине
Съ остри сабъи, со бързего коня.“
Съ измами дете Дукадинче,
И си зеде своя бърза коня;
Кожку фати коня да подигратъ,
Му съ спуци Марко Кралевике,
Го пресече преку поло'ша.
Уще дете не ми не узнало,
И ми рече дете Дукадинче:
„Айти тебе, незнаена дельо!
Нещо мене сжрце ме набольвнитъ.“
И му рече Марко Кралевике:
„А егиди дете малечко'о!

Кога сумъ билъ, како тебе дете,
Многу пѣти сѣрце ме болило,
Мали деца така болитъ сѣрце;
Тукъ стегни си твоя бѣрза коня,
Та да си сѣ едношъ обидиме!“
Колку дете коня си постегна,
Сѣ разлюти коня, сѣ разигра;
Дете падна, два трупа сѣ стори;
И сѣ спуци Марко Кралевике,
Му љ зеде негва добра гла'а,
Си отиде при седумъ кралє'н;
Имъ љ каза гла'а отъ дете-то,
Заш' имаше многу юнащина,
Седумъ пѣти поюнакъ отъ Марка.
Му реко'е седум-те кралє'н:
„Богъ те убилъ, Марко Кралевике!
Що кайдиса н' ова лудо дете!
И гробинна да ти сѣ незнаитъ.“

Марко и Груица Новоговѣ.

Орачъ орачъ младо-но ратайче,
Орачъ орачъ ядна песма пентъ:
„Леле боже, леле мили боже!
Кѣ сѣ чуло и кѣ сѣ видело,
Да сѣ грабитъ Марко'а не'еста,
Да сѣ грабитъ со 'се машко дете,
Му стори'е големи памузлакъ!“
Марко бѣше въ гора на ло'ение,
И го дочу младо-но ратайче,
Кѣде пентъ таа ядна песма,
И му рече Марко Кралевике:
„Ти сѣ молямъ дете да ми кажишъ,
Ель си чуло, ели си видело,
Кой му грабналъ Марко'а не'еста?“
Тога рече младо-но ратайче:
„Айги тебе непасно дельо!

Му ък грабналъ Груица Новоговъ.“
Не си пойде Марко назотъ дома,
Туку шетатъ низъ гора зелена;
Си го пайде въ она Димна гора,
Къде бегатъ Груица Детенце,
Къде бегатъ съ Марко'а не'еета.
И му рече Марко Кралевике:
„Чекай, чекай, Груице Детенце!
Къде вака коня си потералъ?
Али одишъ у баба на гости?
Ай дружина да си съ чиниме,
Обаца пжтъ да си тжргаме.“
Колку ми съ Груица заето'а,
Му съ прибра Марко Кралевике,
И со лекумъ сабя му ък пуши
Му ък пуши сабя и му рече:
„А егиди Груица Детенце!
Овде било место мошне рамно,
Айде коньн да си разиграме!“
Колку коньн си 'и разиграде,
Юнакъ падна, два трупа съ етори.
Го раепара Марко Кралевике,
Да му видить во него'о сжрце,
Що ке имать дете юнащина,
Съ сторило голема чудеса,
Да му грабить Марко'а не'еста!
Що да видить чудо и големо!
Що имаше дванадесетъ ежрца,
'Си-те сжрца биле позаспаши,
Съде едно бѣше разбудено;
Сжрца зеде юнакъ го оста'и.
Кога пойде на ладна ме'ана,
Тамо пайде седумдесетъ кралей
И извади двана'есетъ ежрца:
„Видете Марко'а юнащина!“
Му реко'е седумдесетъ кралей:
„Богъ те убилъ, Марко Кралевике!
Това не ъ твоя юнащина,
Туку ми ъ твоя гя'олщина;
Г' изкара'а, Марко си побегна.

Муратъ-бегъ и Маріа.

Запросило Бедже Мурат-бедже,
Попросило киръ бѣла Маріа.
Ѣ просило три години дана,
Той ѣ просить таа го пезематъ.
И Ѣ пуци Бедже Мурат-бедже
Бѣла книга, цѣрна написана:
„Потурчи съ киръ бѣла Маріо!
Я не можахъ две вѣри да вѣрвамъ.“
Съ уплаши киръ бѣла Маріа,
Тѣ си влезе въ темни конушиници,
Си отседла своя бѣрза коня,
Коня явна покѣ на полноке,
Тѣ отиде во града Прилепа
Во Прилепа на Марко'и порти.
Едношъ клюквитъ, а два пѣти виквитъ :
„Я излези, Марко Кралевике!
Я излези, мой мили вуйко!“
И излезе Марко Кралевике,
И излезе на свой вити порти;
Що да видить чудо и големо!
„А егиди киръ бѣла Маріо!
Що те нужба тебе дотерало,
Да ми идешиъ некъе на полнокъе?“
„Айти вуйко, Марко Кралевике!
Ево иматъ три години дана,
Кѣ ме просить Бедже Мурат-бедже,
Той ме просить, тѣ я го по зе'алъ;
Ала сега богъ ми го убию,
Богъ го убилъ, богъ да го убиетъ!
Що ми писалъ една бѣла книга,
Бѣла книга цѣрна написана: —
Потурчи съ, киръ бѣла Маріо,
Я не можа, две вѣри да вѣрвамъ.“
Говореше Марко Кралевике:
„А егиди киръ бѣла Маріо!
А Маріо, моя мила муко!

Аль то'а те тебе брига нашло?
Посакай му скъпа венчанина, *)
Венчанина три бѣли градо'н;
Посакай му три руди планине,
Три планине со 'се руди овци,
Съ руди овци, со млади овчари.“
А Маріа си послуша вуйка,
Душа коня и назоде съ врати;
Та си зеде една бѣла книга,
Бѣла книга цѣрио му ъж пишвитъ:
„А егиди Бедже Мурат-бедже!
Я те земамъ, ама тебе сакамъ
Венчанина три бѣли градо'н,
Я ти сакамъ три руди планини,
Три планини со 'се руди овци,
Съ руди овци, со млади овчари.“
Кога виде Бедже Мурат-бедже
Бѣла книга, цѣрио написана:
„Богъ те убилъ, киръ бѣла Маріо,
Кой те учи, кой ми те научи!“

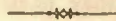
124.

С а б я.

Личба личѣтъ три млади теляли,
Личба личѣтъ низъ више Стамбола,
Продаваеъ една остра сабя;
Скъпа цена за сабя сакаеъ,
Ми сакаеъ деветъ стотинъ дукадъ,
За теляли уще деведесетъ.
Ми дочула Гюргя Самовила,
И си зеде сурего Елена,
Си го зеде за коня бѣрзего,
Узенгин до две лоти змин,
Жълта смока за камджикъ ъж зеде.

*) Що съ плащатъ за венчане одъ стария-та одъ зет-отъ на невестински-отъ татко. По села-та още сѣществуетъ обичай, по кои момци-те плащаетъ на татко-то одъ невеста-та, предъ да съ венчаеъ.

Негде-годе елемъ удураше,
Три са'ати предъ ветаръ бегаше,
Тукъ да фтасатъ во града Прилепа,
Да му кажитъ Марко-ѣ Кралевикъ;
И му каза покъе на полнокъе.
Стапалъ Марко на нога юначка,
И си зеде своя бърза коня,
И си зеде жълти-не дукади,
Си ъ зеде Гюргя Самовила,
Дурн ми съ зора обзорила,
Ми пойдо'е во града Стамбола,
Ми купи'е она остра сабя,
Що съ динлитъ двана'есетъ динли,
Що съ носитъ во бѣла пазу'а,
Що ми сечитъ древя и камена;
И на ручегъ назоде съ врати'е,
И дойдо'е во града Прилепа.
Уще толку кърчма ми испи'е
Приятели, вѣрни побратими.

125.

Марко и Мурат-бега.

Личба личитъ цара Мурат-бега —
Кой ъ Турчинъ вино да не пиетъ,
А кауринъ зелено да не носитъ. —
'Си-те ми го цара послушале,
Не послуша Марко Кралевике;
Тукъ ми носитъ зелена долама,
И со сила Турци патерало,
Да пиетъ вино во рамазанъ.
Ми дочуло цара Муратъ-бега,
Що ми кладе три млади теляли.
Личба личитъ низъ града Стамбола:
„Кой ъ юнакъ отъ юнака роденъ,
До го фатитъ Марка Кралевике,
Ке му да'амъ голема пещежа:

Скопје града по край тѣокъ Вардаръ,
И Едрене широки калдарми.“
Никой ми съ юнакъ не наймило,
Да го фатитъ Марка Кралевике;
Наймала съ църна Арапина,
Да го фатитъ Марка Кралевике,
Али Марка живо да донеситъ,
Али Марка, али Маркоѣ гла'а.
И си явна на коня бързого,
И ми шетатъ низъ града Стамбола,
Ми затералъ Гърци, Арменин,
Да го баратъ Марко Кралевике.
Марко седитъ на ладна ме'ана,
Ядитъ, пиетъ, баре гайле немать.
Ми дочуло голема потеря,
И си стана на нога юначка,
Си го найде църна Арапина!
Тога рече Марко Кралевике:
„А егиди църна Арапина.
Що ъ ова голема потеря?
Аль нешто сакашъ, аль некого барашъ? —
И му рече църна Арапина;
„Исъ го барамъ Марка Кралевике,
Али него живо да го фатамъ,
Аль него'а гла'а да му земамъ.
Тога велитъ Марко Кралевике:
„Богъ те убилъ, църна Арапино!
Съ Марка зборвишъ, Марка не позна'ашъ!“
Търгна себя му пресече гла'а,
И му зеде негоа-та коня,
Ми отиде у цара Мурат-бега,
И му рече Марко Кралевике:
„А егиди цара Мурат-бега!
Чиѣ гла'а ти ми ък бараше,
Аль Марко'а, аль отъ Арапина?“
Тога рече цара Муратъ-бега:
„Айти тебе Марко Кралевике!
Какъ си чинилъ, Марко, пакъ да чинишъ,
Никой тебе да те не запирашь.“
И му даде голема пещежа:

Скопје града по край т'окъ Вардаръ,
А Едрене широки сокаци.

126.

Немечка Кралица и Марко.

Книга пишитъ Немечка Кралица,
Еле пишитъ кому ке ѝ пратитъ?
Ке ѝ пратитъ Маркоѣ Кралевикъ,
Ке ѝ пратитъ книга по гаврана.
Тога гавранъ ѣ съ отго'орвитъ:
„А егиди Немечка Кралице!
Ясъ Марка не си го познаамъ,
Да го видамъ, книга да му да'амъ.“
Тога велитъ Немечка кралица:
„Ти да пойднѣ въ Орицка па'а,
Да го барашъ Марка по ме'ани,
По здравица ти ке го познанишъ.“
Гавранъ дойде Орицка па'а,
Си го найде Марка по ме'ани,
По здравица Марка го разбрала,
Му ѝ фърли книга на скуте'н.
И си зеде Марко бѣла книга,
Книга пеитъ дробни склдзи ронитъ;
Що да видитъ чудо н големо!
Що пушила Немечка Кралица: —
„Аль си живо, Марко, али умре,
Що не згази во наша-ва земя;
Ево иматъ тр'есетъ години,
Попаднале цѣрни Арапини,
Не можиме свадба ди сториме,
Юнаци-те 'ен-те остаре'а
Девојки-те 'ен-те остаре'а.“
Тога велитъ Марко Кралевике:
„А егиди мой вѣрни дружини!
Аль идете сега да о'име,
Да одиме во Немечка земя,
Д' исечиме цѣрни-не Арапи,
От' имало тр'есетъ години,

Како свадба тамо не еториле.“
Си етапа'е отъ ладна ме'ана
Си зедо'е Секула Детенце,
Защо б'ше лично и мало'о,
Секула-го не'еста стор'е,
Отидо'е во Нѣмечка земя.
Съ спуш'а църри-пе Арани,
Да нмъ грабѣтъ 'уба'а не'еста.
Не'еста-та тие нмъ дадо'е;
Съ собра'е многу калабалокъ,
Отидо'е не'еста да барѣтъ,
Да бараеът кѣ нмъ ѣз однесо'е,
Отидо'е тие на ненадешъ
И фати'е тога да 'н колътъ;
До колена кърва направ'е
Исеко'е църри-те Арани,
Баремъ еденъ не еи остап'е.
Го зедо'е Секула Детенце,
Отидо'е назоъ при Кралица.
Що нмъ даде голема нещежа,
Що нмъ даде деветъ кули азпо,
И 'н държа токму три месеци,
Да ядеетъ тие да пиветъ.

—*—
127.

Марко кумъ.

Съ собрале Кралє'и, Бани'и,
Съ собрале на ладна ме'ана,
Вино пиветъ, мушафере чивѣтъ, —
Ког' да клайме кралче падъ кралє'а.
Съ отго'ри Марко Кралєвике;
„Да го клайме Митре сиромашецъ,
Защо иматъ уба'а не'еста,
Защо ми не умна и разумна.“
Го викна'а Митре сиромашецъ: —
„Ке те клайме кралца падъ кралє'а,
Ти прелегашъ кралца да ни бидишъ.
Наржчай ѣ на млада Митре'йца,

Да уготовитъ господска вечера,
Да прилегатъ како за крале'и.“
Съ зачуди Митре сиромашецъ,
Си отиде Митре дури дома
Умилено, мошне уяд'ено.
Го пречека млада Митре'ица:
„Ейди Митре, мое господине!
Що си олку мошне уяд'ено?
Що те тебе нужба дотерало?“
Тога велитъ Митре сиромашецъ:
„Митренце 'убава невесто!
Ме викна'е Крале'и, Бане'и,
Ме викна'е на ладна ме'ана,
Ме кладо'е кралца падъ крале'а,
Ме пуци'е вечера да направитъ,
Да прилегатъ како за крале'и.
А егиди млада Митренце!
Мие сме си мошне сиромаси,
Си немаме вино и ракиа,
Си немале лѣбецъ баре трошка,
С' оц' ке прайме манджи господарски?“
Тога зборвитъ 'уба'а не'еста:
„Господине, Митре сиромашецъ!
Ти не бери ганле за то'а,
Ясъ ке зготвамъ господска вечера,
Ко ъкъ земамъ божа вересіа.“
Тога стапа млада Митренца,
Свещо' зеде божа вересіа,
И си зеде вино и ракиа,
Си напра'и господска вечера,
И пречека Крале'и, Бане'и;
'И парѣди на чесна тѣрпеза,
Найгорѣ седна Марко Кралевике,
А до него Секула Детенце,
А до него Детелишъ войвода.
Имъ ставила господска вечера,
И имъ служи вино и ракиа.
Ядѣтъ, пиетъ Крале'и, Бане'и,
Мею себе мушафере чинѣтъ.
Митренца умна и разумна,

Си го зеде свое мъшко дете,
Ми го фърли Маркоъ скуте'и. —
„Добре дойде, Марко Кралевике,
Добре дойде, чесна кумашина!
Ке те фатамъ за свѣти Јо'ана,
Да ни космишъ наше мъшко дете.“
'Си-те кралей ничкумъ погледа'е,
'Си-те кралей въ земи с' опулі'е,
Надпретекъ сегвѣтъ во бѣли джепои.
Марко го дарва до триста дукади,
'Си-те дете си го издарве'е,
Кой броени, и кой неброси.
Ко' го зеде млада Митренца,
Ко' го зеде дете отъ скуте'и,
Сегна Марко во бѣли джепо'и,
Не съ знантъ що дукад' ъ даде.
Кога станей дома да си 'одѣтъ,
Големъ дарчокъ 'си-те ъ дарве'а. —
„Ай ео здравіе Креле'и, Бапе'и!
Ай ео здравіе наша кумашина!“
После стана млада Митренца,
Вересіа сегдека исплати,
И престана ки-зни-колку азна,
Да си ядѣтъ, господски да вжрвѣтъ.
Таковъ уперъ стори Митренца,
Защо бѣше умна и разумна.

128.

Стоянъ и Димана.

Отъ Панагюрище.

Отводи Стоянъ на доле
На доле на зимовище.
'Се го роднина пратиха,
Майчина рода, бащина,
Кметоме съ вино червено,
Кметници съ бѣли кравае,
Невѣти сжъ ржавици,
Моми-те съ китки шарени.
Стоянъ роднина не гледа,

Ни китки, ни ржавици,
Нито па бѣля кравае,
Ами сѣ копа разигра,
По край Димина градина.
Димка въ градина седеше,
На шаренъ гергъовъ шіеше,
И лепѧ песенъ си пееше.
Стоянъ презъ плета падникна,
Тѧ му ножове паднаха

Въ Димкина мала градина,
Вовъ алена-та латина.
Стоянтъ Димани говори:
„Либе ле Димко, Димано!
Стапи ми подай ножове
Изъ твой-та мала градина!“
Стапала Димка, Димана,
Ножове да му подаде,
Не подала му ножове,
Иж набра цвеке сякакво,
Та уви китка шарена,
Смильова и латинова,
Та ъкъ Стояну подаде:
„На ти, Стоѣне, тазъ китка,
Дене ъкъ туряй вовъ пазва,
Ноще ъкъ туряй возъ глава,
Да знаешъ, маре Стоѣне,
Азе ща да ея погода,
Кога китка-та повехне.“
Стоянтъ и тихомъ говори:
„Либе ле Димко, Димано!
Чакай ма, либе ле Димко,
Чакай ма, либе, до пролетъ,
До де си дода отъ доле
Отъ доле, отъ зимовнице,
Та съ тебе да ся земеме.“
А Димана му говори:
„Маре Стоѣне, Стоѣне!
Чакала бихъ та до пролетъ,

До де си додешъ отъ доле,
Отъ доле, отъ зимовнице,
Та съ тебе да ся земеме.“
Стоянтъ Димани говори:
„Либе ле Димко, Димано!
Стори си дума голяма,
Че ми та либи огнянтъ змей,
Съ мои на хоро не ходи,
Съ млади невѣсти на вода.“
Послуша Димка, Димана,
Съ мои на хоро не ходи,
Съ млади невѣсти на вода,
Та го чекала до пролетъ,
До де си дойде младъ Стоянтъ.
Стоянтъ майци си говори:
„Мамо ле, моя майчице!
Хайде ма, мамо, погоди,
Некай ми Димка Димана,
Погоди, мамо, ожени!“
А майчица му говори:
„Синко Стоѣне, Стоѣне!
Тя не е, синко, за назе,
Че си ъкъ либи огнянтъ змей.“
Стоянтъ и тихомъ говори:
„Иди, ъкъ искай, мамо ле,
Искай ми ъкъ, да ъкъ дадатъ,
Сами съмъ азе огнянтъ змей.“
Иска ъкъ, дадоха му ъкъ.

„Бере са, мамо, беглик-отъ
На връхъ на Стара планина,
И аеъ ща, мамо, да ида,
Бикликъ кихая да стана,
На биклички-отъ войвода.“
Мама на Стоянтъ думаше:
„Не ходи, синко Стоѣне!

Бигликъ е лоша работа,
Де дай отъ колъ отъ вкже
Кон съ биглик-отъ отважда.“
Стоянтъ майка си не слуша,
Али съ биглик-отъ отиде.

Калина Јованъ, и Стоянъ.

Стоянъ на майка думаше:
 „Проклети да сѣ, мамо ле,
 Калини-те душмане
 Калини-те, и мон-те,
 Че ми Калина клопаха,
 Че е сѣплива, дремлива,
 И на работа ленива,
 Крави-те дои и дреме,
 Кѣща-та мете и кѣле.
 Менс Калини клопале,
 Че сѣмъ на випо пѣвнецъ
 На випо и на ракиа.“
 Побратимъ Еванъ не слуша,
 Али поиска Калина;
 Иска къ, дадоха му къ.
 Асъ му са мамо помолнихъ:
 „Побратиме ле Јо'ане!
 Викай ми деверъ поводинокъ,
 Калини да деверувамъ
 Калини, на мое-то либе!“
 Послушалъ бѣ го младъ Еванъ,
 Вика го деверъ поводинокъ.
 Хадетъ имъ било, мамо ле,
 Деверъ напреди да иде,
 Невяста да си изведе,
 Местове да ѝ обуе.
 И асъ напреди отидохъ,
 Невяста да си изведа.
 Като си влязохъ вовъ кѣщи,
 Та на си видяхъ Калина,
 Погрее одъ ясно сѣнци,
 Посвѣти одъ бѣснѣ месецъ.
 Уста-та ми ся пукишла
 На три четири дялове.
 Па са наведохъ, мамо ле,
 Местове да ѝ обуа;

Три капки кърви капихъха
 Калини на местовс-те
 И менъ на пазухи-те.
 Азе ся, мамо, засрамахъ;
 Калина хитра, разумна,
 Бъркна си въ десни джепове,
 Извади бяла марама,
 Та си кърви-те отрила,
 Кърви-те отъ местови-те,
 Стояну отъ пазухи-те.
 Та па му жалъ останало,
 Та е побягналъ младъ Стоянъ,
 И на далече забягналъ,
 Презъ Дунавъ дури во Влашко,
 Отъ Калинине жалове;
 Та седя деветъ години,
 И стече много имане,
 Та па накупи млатъ Стоянъ,
 Сякакъжъ дребсиъ хармаганъ,
 Та па си дома отиде,
 Па на майка си думаше:
 „Мамо ле, моя майчице!
 Здраво ли сте, живо ли сте?
 Калина поздраво ли о?
 Хубава ли е невяста?“
 Майка Стояну думаше:
 „Снико Стоѣне, Стоѣне!
 И здраво сме, и живо сме,
 И Калина е поздраво,
 И хубава е невяста,
 Отъ ка ся, снико, ожени
 Дващ похубава станъла.“
 Стоянъ майцѣ си думаше:
 „Мамо ле, моя майчице!
 Иди ѣж викай, мамо ле,
 Та да ни доде па гости,

Хартаганъ да ѝ харижа.“
Майка Стояну думаше:
„Синко Стоѣне, Стоѣне!
Тя у насъ не ще да доде,
Отъ кума не е простена,
Одъ майка неповърната;
Но иди, синко, ти у тяхъ.“
Послушалъ ѝ бѣ млатъ Стоянь,
Тя отиде у Калини.
Калина на дворъ заснала,
Ситна ѣ роса избило;
Чуди ся, мае млатъ Стоянь,
Какво ли да ѝ сабудни,
Мило му да ѝ сабудни.
Тя ся и сама сабудни,
Тя па Стояну думаше:
„Добря ми доде, браче ле,
Ха да си влеземъ вовъ къщи,
Че нема тука млатъ Жо'анъ.“
Па си ся вѣле вовъ къщи;
Готвила, та вечерале.
Па си остави млатъ Стоянь
Ножове на възглаве-то.
Е! че си иде млатъ Еванъ,
Тя па порти-то потропа.
А Стоянь скокни, та бега,
Заборава си ножове
Ножове па възглавето.
Ка бѣ ги видялъ млатъ Еванъ,
Тон Калини думаше:
„Любе, 'убава Калино!
Й ся 'убаве премени,
Па 'убаве ся патруфи,
Облечи сукно мораво,
Возъ мораво-то алено,
Врозъ алено-то златено,
Па палеѣ злата бѣклица

Съ това ли вино червено,
Та накалесай, Калино,
'Сичка-та моя родина,
И мой-та рода и твой-та,
Тя да ни додате па госте,
Че си е дошълъ дeсвeрѣ ти.“
Послушала го Калина,
Тя ся 'убаве премени,
Па юзе злата бѣклица,
Тя накалеса рода-та,
Тя имъ ся дошле па гости,
И Еванъ си имъ думаше:
„Дружину варна, зговорна!
Няшто ща да ви попитамя,
Имамъ си нива зелена,
Научилъ ся е суръ еленъ,
Нива-та да ми прогазва;
Дали суръ еленъ утрена,
Или нива-та ожжиа?“
Не бѣ ся никой досетилъ,
Досетилъ бѣ ся млатъ Стоянь,
Тя па Жо'ану думаше:
„Побратиме ле Жо'ане,
Ако ти еленъ дохожда,
Нищо ти зулумъ не стори,
(Па сло крогове остави)?
Боле нива-та ожжиа,
Суръ еленъ недей утрена,
Ако суръ еленъ ютренашъ,
Научи ще ся па други,
Нива-та да ти прогазва.“
Тогавя стана младъ Жо'анъ,
Тя си е фанялъ Калина,
Смъсъ чернъ ѝ катранъ намаза,
Смъсъ бялъ ѝ памукъ налени,
Тя па ѝ младъ занали,
Тя имъ е три дни свѣтла.

Димана плената.

О! ти Димано жерна Димано,
Жерна Димано една у майка!
Богъ да убіетъ твоя-та майка,
Та що те скорна рапо въ педеля,
Глава те изми, ми те оплети,
И ми те пущи палена жетва,
Ижмень да жніешъ, лѣбъ да доберишъ
На два-на пѣта, на два-та друма.
Богъ да убіетъ клети Гурбети!
По пѣтъ минаха, ми те пленаха,
Ми те однесе гурбетско село,
Ми те чувале до три години,
Лете на сонце, зиме на черепъ,
Ми те сториха клета Гурбетка.
Що си стигнале три мъшки деца;
И ъ говорѣтъ клети Гурбети:
„О! ти Димано, жерна Димано!
Ке те прашае, право да кажишъ,
Дали си знаишъ ваше-то село
Твое-то село, таткова куѣя?“
И изговори жерна Димана:
„О віе клети, лоши Гурбети!
Ясъ не познавамъ мое-то село,
Мое-то село, татко'а куѣя.“
Си излѣгаде клети Гурбети,
Да шо ъ дале два стала въ рѣце
Два стапа въ рѣце, гургутъ на рамо,
Тая да ходитъ отъ село въ село;
Право си тѣргатъ во свое село,
Пра'у си тѣргатъ при своя стрина:
„Даруй ме стрино, жити Петре-та,
Жити Петре-та, жити Павле-та!“ —
„Айде отъ тука, клета Гурбетко!
Кай ми 'и знаишъ мой-те сишови!“
Отъ тука пошла кай своя майка,
Ѣ застана нейзѣ на врата:

„Даруй ме, майко, жити Димана,
Жити Димана, твоя-та керка,
Що ък пленаха кyeti Гурбети!“
И изговоро пейзина майка:
„Айде отъ тука кyeti Гурботко!
Къде ми зиашиъ мой-та керка,
Моя-та керка желна Димана,
Що ък пленале кyeti Гурбети?“
На изговоре желна Димана:
„О моя майко, ти стара майко!
Лели ясъ сумъ ти желна Димана,
Що ме пленаха кyeti Гурбети!
Ти не гледай мо въ църно-во лице,
Ме оцъриеха кyeti Гурбети.
Тие ме държаха до три години,
Лете на сонце, зиме на черенъ;
Туку види ми мон-те гръди,
Дали ми стоятъ три бѣли бенки?“
Тогай майка ѣ си ък познала,
Си ък познала, си ък прегърна
Своя-та керка, желна Димана,
И отъ радости две-те плакале,
Како плакако, така треснале.

132.

Ханка Щипянка.

Попленилъ Петре, попленилъ,
Попленилъ Анка Щипянка,
Ми ък однесолъ далеку
Далеку Немечка земя,
Въ Немечко во манастир-о
И кладъ ѣ име Рисянско,
Ангъо емъ Ангелино.
Седела до три години,
Стигнала три мѣшки деца.
Разбралъ ък братъ ѣ Ибраимъ.
Допрати ѣ бѣла книга:
„О сестро Анко Щипяно!
Немой си вѣра мѣшувай,

Куки-те ке си прода'амъ,
Тимари ке си заложамъ,
Вѣра-та ке ти откупамъ.“
Говорить Анка Щипянка:
„О мили брате Ибраимъ!
Немой си куки продавай,
Немой си тимаръ заложь,
Ясъ сумъ си вѣра мѣнала;
Си ималъ три мѣшки деца.
Рисянска вѣра по'арна.
Рисянска вѣра мириса,
Како на (ран') белъ босилюкъ,
Како на цървенъ трандафилъ.

Николи и Марія.

Никола майци думаше:

„Подай ми, мамо, пожовс,

Сжсъ дванадесе бодове

И два пожовс ханджаре,

Да ида у Маріини,

Да вида, станала ли е,

Кандило палила ли е?

Шіс ли на шаренъ гергьовъ?

Злжви, етржви ржкаве?“

Послушала го майкя му,

Та му подала пожове;

Та отиде у Маріини,

Та на прозорци послуша.

Марій майкя будеше:

„Я стани, сикко Маріо,

Та си кандило запали,

Да шіеш на шаренъ гергьовъ

Злжви, етржви ржкаве,

Че ти свадба-та приходи,

Дарове не си ушила.“

Марія майци думаше:

„Пусти остале дарове!

Не ща Никола да зема,

Че си го казватъ бекрія,

Та вовъ вино-то лудсе,

А вовъ ракія заходи.“

Майкя Маріи думаше:

„Не думай, мома Маріо,

Заманъ са вино не піе,

А ти сї заманъ болгарка.“

Марія майци думаше:

„Мамо ле, моя майчице!

Каква сжмъ сжпа гледала,

Че шіехъ на шаренъ гергьовъ,

Че шісхъ сиви-а сжколъ

На шія-та му златъ звлпецъ,

На крише-те му, две мрежи.“

Майкя Маріи думаше:

„Я не грижи ся, Маріо,

Тая с сжпа на добро,

Че щешъ ти да ся оженишъ;

Гергьов-а ти е трапеза,

Сиви-а сжколъ Никола,

Златин-а звлпецъ сваки-те,

Две-те са мрежи попове,

Что-то щатъ да ви венчаютъ.“

Марія майци думаше:

„Мамо ле, моя майчице!

Стара сї, а безумна сї,

Ти ся на сжпа не сящашъ,

Азе ща млада да умра.

Гергьова ми е послала,

Сиви-а сжколъ сжмъ азе,

Златин-а звлпецъ твоя гласъ,

Две-тя са мрежи попове,

Што-то ща да ме опяватъ.“

Та па си вжика излезе,

Очи-те да си оміе.

То си е хвана Никола,

Та и глава-та отряза.

Клета ѝ глава скачеше,

И языка ѝ думаше:

„Мамо ле, моя майчице!

Ти ли ми сжпа не сящашъ,

Че ще Марія да умре.“

Тодоръ и майка му.

Маре Тодоре, Тодоре!
 Рано е ранилъ млатъ Тодоръ
 Въ хубава свѣта педея,
 Та черква мете и пее,
 Сжсъ китка зеленъ босилекъ,
 А книже чете и плаче.
 Съгледала го снаха му,
 Та на Тодора думаше:
 „Кажн ми, брате Тодоре,
 Що книга хранишъ въ педея,
 Черкова метешъ и пеешъ,
 Книга-та четешъ и плачишъ?
 Що ми ся въ книга находи?
 Дели що да е моря,
 Или на пуста скѣпя?“
 Тодоръ си стрнини говори:
 „Стришко ле, майка да ми си,
 Да кажа, да тѣ не лѣжа,
 Що книга гледамъ и плачамъ.
 Менѣ ся въ книга находи,
 Азъ ща си младо загина
 Отъ мила майка рождена,
 Отъ първо либе Петкана.
 Азъ ща да стана, да бягамъ,
 Та ща си ида далече,
 За мама не ща да питамъ,
 Нито ща аберь да прата,
 Дан' ма разбира майка ми.“
 Та на ю Тодаръ побягналъ,
 Та ю презъ Дунавъ преминалъ,
 Та ю во Влашко отишалъ,
 Та седе деветъ години.
 Тодору господъ помогналъ,
 Та стана чутенъ железникъ,
 Та собра стока голяма,
 Деветъ сюрин рудници,
 Сюрія сивн говѣда,

И деаетъ вакли овпове.
 Наглави Тодоръ овчере,
 Овчере и говедаре,
 Та на ги подиръ покаралъ
 Кѣмъ неговъ долеъ вилеятъ.
 Дошли ся доле подъ село
 Во зелено-то ливаде.
 Тодоръ си стока-та воепря,
 И на дружина нарѣча:
 „Овчере и говедаре!
 Полека стадо карайте,
 Азе ща ида напредн,
 Да ви приготва заере
 На сиво стадо голямо.“
 Та на си Тодоръ отиде,
 Та си потропалъ на врата,
 Изляля бѣше Петкана
 Тодорова-та невяста.
 Тодоръ невѣсти говори:
 „Мома хубаво, невясто!
 Има ли конакъ за мене,
 Че карамъ хазна голяма,
 Не смея на кѣръ да пресна.“
 Познала бѣ го Петкана,
 Тодорова-та невяста,
 Па на пѣтника говори:
 „Пѣтниче, младо друлинче!
 Азъ имамъ стара свекѣрва,
 Да ида, да ѣ попитамъ.“ —
 И рекла млада Петкана:
 „Мила ле мамо, майчице!
 На порта тропа младъ пѣтникъ,
 Та на на Тодоръ пѣрлича,
 У пазе пита за конакъ,
 Та кара азна голѣма,
 Не смен на кѣръ да преспн,
 Та да не бѣде младъ Тодоръ!“

Тя па рекла свекърва ѝ:
 „Мари ти курво невясто!
 Така ще Тодоръ да доде?
 Той ѝ одъ давна загиналъ,
 Ами това ѝ младъ пѣтникъ.
 Нека си доде у назе,
 Да си опонимъ пѣтникъ-а,
 Тя да погубимъ младъ пѣтникъ,
 И да си земамъ имае.“
 Послушала е невяста,
 Тя е вовели младъ пѣтникъ,
 На готви топла вечера,
 Смесли вино, ракия
 И седнаха да вечератъ.
 Тодора вино опон,
 Тя легна сладко, тя заспа.
 Придебила ся мѣйка му,
 Тя ся надъ Тодоръ надиела,
 Тя му узела пожове,
 Прободила го майка му,

Светила бѣше Петкана,
 Тодорода-та невяста.
 Като го кърви заляна,
 Уплашила ся Петкана,
 Тя си свеци-те хварила,
 Тя пригърнала Тодора,
 Тя го въ градина хварила.
 Закопала го майка му
 Въ пуста-та тяхна градина.
 И кога било заран-та
 На порта-та ми тропатъ
 Овчере и говедаре —
 „Оти си Тодоръ не доде,
 Стока-та да си настани?“
 Тодору коня подцивили,
 Като цвилеше, думаше:
 „Тодоръ си снощи загина
 Отъ мила майка рождена.“
 Тогава чула майка му,
 Че ѝ билъ той мнлъ синъ Тодоръ.

Павелъ и сестра.

Подцивилъ Павлова конь
 Рано, рано денъ неделя.
 Кога зачу негова-та
 Негова-та стара майка,
 А тя Павлу си говори:
 „Леде, варе, синко Павле!
 Оти цвили добра коня?
 Дали ти ѝ трява гладенъ?
 Или ти ѝ вода жаденъ?
 Или не ѝ зобъ назобенъ?“
 Дели Павелъ ѝ говори:
 „Леде, варе, стара мамо!
 Нито си ѝ трява гладенъ,
 Нито си ѝ вода жаденъ,
 Нито си ѝ зобъ незобенъ ;

Али цвили на прояжба,
 Че ще Павелъ да ся жени.“
 Майка Песвелъ му предумвить:
 „Леде, варе, синко Павле!
 Не жени ся тѣзъ година,
 Жито-то ѝ отъ глютина,
 Вино-то ѝ отъ кѣпина.“
 Павелъ майка по послуша,
 А узе жѣлта баклица,
 Тя покани ясно слѣщице
 Ясно слѣщице млада кума,
 Ъсенъ месецъ старосватка,
 Ситни дзвезди 'се девери.
 Собра ся свадба голяма,
 Конь до конь, кола до кола,
 25

Та за невеста отишли.
 Кога ъ било презъ море,
 Но сухъ пяскъкъ минали;
 Кога ся назадъ връпнаха,
 Море-то като дотекло,
 Дорю запоси камъне.
 Въспря ся свадба голѣма,
 Разигра ся ясно сѣщице
 Съ позлатена патерица,
 Та си раздели море-то,
 Та минало ясно сѣщице.
 Потѣнала добра коня
 Добра коня до колена.
 Кога мина всенъ мѣсець,
 То потѣна добра коня,
 Добра коня до зенги.
 Кога минаха девере,
 На коне-те до седла-та.

Кога мина дели Павелъ,
 Той потѣна до поѣса.
 Кога мина невеста-та,
 А ти потѣна до магдапъ.
 Минала свадба голѣма;
 Ког' отишле въ черкова-та,
 Попове-те опѣмеле,
 Дяконе-те ослѣпеле.
 Едно дяконче продума:
 „Кумове и старосвате,
 И вѣ млади девере!
 Попитайте невьста-та,
 Сѣща ли ъ презморяка,
 Или сѣща погоряка.“
 И питаха невеста-та,
 Не ъ сѣща презморяка
 Нѣ ъ сѣща презгоряка,
 Дели Павлу мила сестра.

136.

Гинка робинка.

Разширила ся Влашка-та земя,
 Влашка-та земя и Богданска-та,
 Старо губиле, младо робиле,
 Мѣшки дечица подъ кони тѣпчатъ;
 Та поробиле Гинка робинка.
 Съ камджикъ ъ бѣха по бѣли рѣце
 По бѣли рѣце, по равна снѣга:
 „Хвѣрли си, Гинка, мѣшко-то дете,
 Не стигна ли ти бой да тя биятъ
 По бѣли рѣце, по равна снѣга?“
 Та си распаса коприпенъ поѣсъ,
 Та си го вѣрза за две младници;
 Залюляло го, и запяло му;
 „Напи ми, Пине, маминко дете!
 Дѣждъ ще завали, обѣла ще тя,
 Дон ще кошута, падон ще те.“

Стоянь, Невѣста и Турче потуряче.

„Море Димче протугярче!
 Одай викай селяни-те,
 Да фарлестъ тежокъ дефтеръ
 Кому двесте, кому триста,
 А Стояну три шиници,
 Три шиници жълти дукать,
 Защо имать арна жена.“
 Съ зачуди кутаръ Стоянь,
 Що да чинить, какъ да чинить,
 С' ощо дефтеръ да съ платить!
 Ималъ деветъ воденици
 И десета валя'ица,
 'Си-те сакалъ да прода'ить
 И пакъ дефтеръ не съ плаща.
 Го догледа Стояница
 Къде жаятъ, къде плачить;
 И му рече Стояница:
 „А Стояне, а стопане!
 Що си толку ужаляно
 Ужаляно, уплакано?“
 Тога велить кутаръ Стоянь:
 „Стоянице, а не'есто!
 Какъ да не сумъ ужаляно
 Ужаляно, уплакано?
 Що фарлеле тешки дефтеръ
 Кому двесте, кому триста,
 Сжде менѣ три шиници;
 'Сс що имамъ да прода'амъ
 'Си-те деветъ воде'ици,
 И десета валя'ица
 И пакъ дефтеръ не съ плащать.“
 Тога велить Стояница:
 „А Стояне господише!
 Нищо ти да не прода'ишь,
 Сжде мене прода'и ме,
 Да си платишь тешки дефтеръ.“
 И си стана кутаръ Стоянь,

Иъ промена, ъ наружи
 Со си негоо мъшко дете.
 Никой ми съ паемаше,
 Да ъ купишь Стояница;
 Наймело съ едно Турче
 Едно Турче потуряче.
 Не му даде три шиници,
 Тукъ му даде петъ шиници,
 Три шиници жълти дукать,
 Два шиника бълъ карагрошь,
 И му врати мъшко дете.
 И ъ зеде Стояница,
 Турче дома ъ однесе,
 Си легнало да поспиеть;
 И му дойде едно пиле
 Едно пиле на пенджерн,
 Пиле му съ запе'ало:
 „Айти Турче, потуряче!
 Арно сонъ те уварело,
 Тебъ не те угрешило.
 Ке' съ чуло и видело
 Братъ и сестра да съ зе'ѣтъ!“
 Турче ми съ заслушало;
 Тога зборвить младо Турче:
 „А сгиди Стоянице,
 Стоянице, бре не'есто!
 Тебе ке те разопита
 Менѣ пра'у да ми кажишь;
 Слушамъ пиле къде пентъ?
 Големъ аберь ни донесе,
 Аль ъ пиле отъ вистинско,
 Аль ъ пиле на страмота?
 Али знаишь, аль наметвишь
 Кога бѣѣме малечка'и,
 Аль с' имала мило брате?“
 Тога зборвить Стояница:
 „Айти Турче потуряче!
 *

Кога бѣше малечка'и,
Си имахме стара майка
Стара майка, мили татко,
И си имаѣ едно брате.
Ми помина пленъ по земи,
Насъ нѣ робя поплени'е,
Брата Турци го зедо'е
Къде скице ми за'одвнѣтъ,
А мене ме однесо'е
Къде скице ми угревнѣтъ,
Татка ни го загуби'е,
Майка ни ѣ залюби'е.
Ясъ си растеѣъ, си порастнѣъ,
Стояиъ юнакъ ме откупилъ,
И ме зеде за не'еста.
Богъ 'и убилъ селяни-те!
Тежокъ деѣтеръ му фарл'е,
Три шиници жълти дукать.“
Тога Турче в зборвеше:
„Стоянице, бре не'есто!
Да го видишъ твой-го брата
Дан' отъ негде го позна'ашъ?“
„Айти Турче потураче!
Да го видамъ го позна'амъ,
Отъ него'о десно рамо.
Кога бѣше малечко'о,
Майка ми го иншандиса,
Десно рамо кърстѣ ми иматъ.“
„Стоянице бре не'есто,
Види ми го десно рамо!“

Стояница съ опули,
Му го виде десно рамо,
И съ спуци го прегушна:
„А егиди мило брате
Мило брате Коетадине!“
И той тога отго'ори:
„Айти сестро Ангелино!
Како оба съ бараѣме,
Така си съ задружиѣме,
От' сме биле братъ и сестра.“
Що си зеде уще дукать,
Си ѣ зеде Стояница,
Турче викать отъ далеку.
„Я излезни, млатъ Стояне!“
Стояиъ ми съ уплашило
Уплашило, устрашило:
„Леле, леле я сироматъ!
Елъ не'еста ѣ прежаляхъ,
Ами сега що ке чина,
Къде пари ке 'и найда,
Назотъ Турче да 'и врата!“
Турче-то му велеше:
„Не плаши съ, не страши съ,
Не ти сака жълти дукать,
Уще толку тукъ ти носамъ,
И не'еста твоя да ѣ,
Отъ сме биле братъ и сестра.“
Тога Стояиъ съ поврати,
Го пречека с' избаци'е,
Големъ радосъ си стори'е.

Стояиъ и сестра Шенгюѣа.

Фатило ми го Стояна,
Дренополски-те сеймени
Въ Дренополски-те лѣго'и,
Въ темень го зхиданѣ фарл'е.
Нищо ми глоба нейкеле,

За два шиника карагроиъ
И три шиника алгани.
Нищо си Стояиъ немаше,
Гла'а-та да еи откушитъ,
Сжд' една сестра Шенгюѣа.

Прошетала ми Шенгюфа
 Низъ Арсиополски чаршии,
 Низъ тарномечки лъго'и;
 Църни си очи прода'атъ,
 Бъло си лице заложвить.
 Първо си очи прода'атъ
 За три шиници дукати,
 Бъло си лице прода'атъ
 За два шиници карагрозъ;
 Туку да брата откупить
 Отъ пуста, темна зъидана.
 Никой не ми съ наймело,
 Найме съ жълта Еврейка;
 Тога ъ велить Шенгюфъ:
 „Шенгюфо моме, Шенгюфе!
 Ясъ ке те тебе опитамъ,
 Аль ъе убавъ братъ ти какъ тебе,
 Я да го него откупамъ
 Отъ пуста, темна зъидана?“
 Тога ъ велить Шенгюфа:
 „Егиди жълта Еврейке!
 По'убавъ братъ ми отъ мене.“ —
 „Ко' не по'убавъ отъ тебе,
 Ай да му речинъ брату ти,
 Д' оста'ить вѣра кърстена,
 Кърстена вѣра на зъиданъ,
 Да вѣрвить вѣра чифутска,
 Ясъ да го него откупамъ
 Отъ таа темна зъидана.“
 И ми отидо Шенгюфа:
 „Брате-ле, мило брате-ле!
 Сегде си, брате, нъшетафъ
 Чаршии и по лъго'и,
 Църни си очи заложвевъ,
 Бъло си лице прода'авъ,
 Тук' да те, брате, откупамъ.
 Никой но ми съ наймело
 Найме съ жълта Еврейка,
 Тая ме, брате, опита —
 Аль ъе 'убавъ братъ-ти какъ тебе, —

Я, брете, пра'у ъ казафъ,
 Отъ си по'убавъ отъ мене;
 Тая ми менъ паръча —
 Айде речи му брата ти,
 Д' оста'ить вѣра на зъиданъ
 Д' оста'ить вѣра кърстена,
 Да вѣрвить вѣра чифутска.“
 Братъ ъ отъ зъиданъ зборвешс:
 „Шенгюфо, сестро рогено!
 Коски во зъиданъ кѣ оста'амъ,
 Вѣра-та не ък оста'амъ.“
 Го дочу млади зъиданджи,
 Отиде дур' при владика,
 Казало му за Стояна:
 „Егиди чессиъ владико!
 Я да ти кажа, прикажа
 За лудо младо Стояна,
 Шо не во зъиданъ фърлено,
 Шо иматъ сестра Шенгюфа.
 Сегде си тая шетала,
 Църни си очи заложвить,
 Бъло си лице прода'атъ,
 Туку да брата откупить
 Отъ пуста, темна зъидана.
 Никой не ми съ наймело,
 Найме съ жълта Еврейка,
 Стояну шо му пуцила,
 Д' оста'ить вѣра кърстена,
 Да вѣрвить вѣра чифутска,
 Отъ зъиданъ да го откупинъ.
 И ми си дойде Шенгюфа,
 На тая темна зъидана,
 И му кажешо брату си.
 Стоянъ не рече сестрѣ си —
 Коски во зъиданъ кѣ оста'амъ,
 Вѣра-та не ък оста'амъ.“
 Тога ми велить владика:
 „Егиди млади зъиданджи!
 Ай доисен го Стояна,
 Ай викии млада берберса,

Ай викни младн терзѣн.“
Стояна го извади'е,
Бѣло му лице изми'е;
И си викис'е терзѣн,
Бѣло му ру'о крок'е.
И ъж викис'е Шенгюфа:
„Егиди млада Шенгюфо!
Али ъж знаиши Еврейка,
На коя старна седеше?“

Тога му зборвѣтъ Шенгюфа:
„Арно я неа паметва
На коя старна седеше.“
И ми пушѣ елчин,
Крене'а жѣлта Еврейка,
Иѣ донесоѣ при владика.
Еврейка ми ъж кѣрсти'е,
Стояну му ъж венча'е,
Зжидан-отъ му го прости'е.

139.

Сиракъ Кольо и Кольовица.

(Отъ Костуръ.)

Айти Кольо, сиракъ Кольо!
Сакалъ Кольо да сѣ женѣтъ,
Пара нематъ ни цѣрвена,
Аспира нематъ половница.
Си си уми сиракъ Кольо
Какъ да чинѣтъ, какъ да прави,
Пусто азно си довѣрши.
Ка отиде гратъ Солуна
Солунски-те и чаршии
Чифутѣ-те, сарафи-те,
Заборчи сѣ сиракъ Кольо
На шесъ места по пљада,
На десето по стотина
По стотина карагроша.
На собота свадба чини,
Неделя-та донесуѣтъ
Донесуѣтъ не'еста-та.
Понеделникъ му стигна'е
Чифутѣ-те, сарафи-те:
„Дай ми, Кольо, наша стока
На шесъ места по пљада,
На десето по стотина
По стотина карагроша!“
Си сѣ уми сиракъ Кольо,
Пара нема ни цѣрвена,

Отговори сиракъ Кольо:
„Бре невесто Кольовице!
Промени сѣ, наружи сѣ
Кай невеста що си дошла,
Ке т' извадамъ гратъ Солуна
Да ти личамъ, да ти продамъ,
Да платамъ на Чифутѣ-те.“
Си ъж фати за рѣка-та,
Си ъж носи гратъ Солуна,
Дѣ ми турѣ три теляни,
Дѣ ми личи по Солуна
По Солуна, и чаршии.
Мили боже, сполай тебѣ!
Кай излезе баздрѣганче:
„Айти Кольо, сиракъ Кольо!
Даль продаваш не'вѣста-та?“
„Е продавамъ цена сакамъ
На шесъ мѣста по пљада,
На десета по стотина
По стотина карагроша.“
Кай извади кемеръ кесе,
Да му бронтъ дробно азно,
Не стигна'е четирдесетъ,
Четирдесетъ карагроша.
Мили боже сполай тебѣ!

Деска стигна киръ Манолн :
 „Айти Кольо, сиракъ Кольо!
 Не продавашъ невеста—та
 Невеста—та версѣя?“
 Кай извади кемеръ кесе,
 Да му броятъ дробно азно
 На шестъ места по хляда,
 На десета по стотина
 По стотина карагроша.
 Си ё фати за рѣка—та
 Си ё носи подъ Солуна,
 Солунски—те и чаири
 Чаири—те, чадири—те.
 Ка покани и попови
 И попови и владици
 Да съ венчатъ ео невеста.
 Деска стигна диво пиле,
 Му кондиса върфъ чадар—отъ,
 Песна пентъ гласовита
 Гласовита, жальовита:
 „Дек' съ чуло и видело
 Братъ и сестра да съ земитъ!“
 Ка' ъ чуло киръ Манолче:
 „Бре невесто Кольовице!

Дали имаитъ некой брате?“
 Я си има едно брате,
 Що го викатъ киръ Манолче.
 Десна нога белекъ носитъ
 Белекъ носитъ до шестъ пѣрети;
 Отъ малечки сме оделени
 И отъ майка, и отъ татко.“
 Отговори киръ Манолче:
 „Бре невесто Кольовице,
 Претегни ми десна чизма!“
 Ка претегна десна чизма,
 На истина белекъ носитъ
 Белекъ носитъ до шестъ пѣрети.
 С' изпозна'с братъ и сестра,
 Съ грабна'е с' целива'е.
 Отговори киръ Манолче:
 „Айти Кольо, сиракъ Кольо!
 На ти, Кольо, невеста—та,
 Алаъ тебъ мое азно.“
 И му даде уще триета
 Уще триста карагроша: —
 „На! Елено, моя сестро,
 Да си яднѣшъ, моя сестро,
 Дури жива да ми биднѣшъ.“

Стоянь и три орли.

Сама еж пушка отпела
 На Стоянова бачія,
 Та ударила два мина,
 Два мина, две мили брате,
 Стоана и па Јована.
 Јованъ на место душа далъ,
 Стоянь ъ болень останалъ,
 Та лежи всичко—то лето,
 Та си не видель младъ Стоанъ

Ка ся бачія градила,
 Ка ся сирене сирило.
 Време ъ дошло, Стоѣне,
 Бачія да ся растури,
 Овце да слазатъ на доле
 На доле къмъ зимовице.
 Велко си пита Стояпа:
 „Ттоѣне, премладъ кехая!
 Ами теб', маре Стоѣне,

Да ли те на конъ качиме,
 Та дома да та караме,
 Или да тя тука оставимъ,
 Та да ни чувашъ бачія
 Бачія за до година?“
 Стоянь си Велку говори:
 „Велко премладъ одаджія
 Одаджія, караколучи!
 Не сжмъ тя главиль, Велко ле,
 Болни, болници да карашъ
 Да карашъ, Велко, да гледашъ;
 Нж тж сжмъ главиль, Велко ле,
 Стока ми, Велко, да гледашъ,
 Конете, Велко, овцете.
 Азе ща тука да седа,
 Тебъ ща да си заржчамъ,
 Тешка одаа да свалишь,
 Да слезешъ доле во поле,
 Ти запри тешка одаа;
 На коне звонци да свалишь,
 На коне, Велко, на овце;
 Че като че звжкитатъ,
 То усишно ми доходи.“
 Послушалъ Велко Стояна,
 Та свали тешка одая,
 Слезоха доле во поле,
 Той запра тешка одая,
 Свали на коне звжници-те,
 На овни звжници осваля.
 Кога ся назадъ обжрна,
 Надъ Стояна ся вјеха
 Три орли, три мили брате.
 А Стоянь илж ся молилъ:
 „Три орли, брате да ми сте,
 Повдигнете ся понагоре,
 До де ми душа излезе,
 Па тогава паднете,
 Бјло ся месо наѣште,
 Черни ся кјрви наѣште;
 Десна ми рјка не бјште.

На, ево уста земете,
 Зарапъ је свјта неделя,
 Рада ще рано да рашъ,
 Рада двора да помете,
 Рјка-та да ми земете,
 Пјрстена да ми познае.“
 Тія паднаха три орли,
 Та па ся молятъ Стояну:
 „Не сме ти дошле, Стојне,
 Крјв-та да ти пиемъ,
 Меса-та да ти ъдемъ;
 Али сме дошле, Стојне,
 Понуда да те понудимъ,
 Че лежишь боленъ, певоденъ,
 Неволенъ всичко-то лето.
 Маре знаешъ ли, Стојне,
 Кога идеше одъ доле
 Од доле отъ зимовнице,
 Па силепъ пожаръ гореше,
 Ние во пожаръ нищехме,
 Мјшници во вити гнезда;
 А ти огжн-я погази,
 Са ни изъ огжнъ извади,
 Та па ни дома занесе,
 Та па ни гледа майка ти;
 Съ прјсно ни мляко капеше,
 И съ метана ни мажеше,
 Съ черни черешни ни ранеше.
 Гледа ни, та ни отгледа,
 Растухме, и порастухме,
 Стапахме силни юнаци.“
 Тогива подумалъ Стоянь:
 „Три орли, брате да ми сте,
 Нали сте дошле три орли
 Понуда да ме понудите;
 Доцало ми ся, три орли,
 Едренска бистра ракія,
 Отъ Тронъ тронски стафиди,
 Отъ Бялео-града бялж симить.“
 Тія фржкнале три орли,

Та на три стръжни разпело,
И 'се во уета допеле,

Та понудиле младъ Стояпъ,
Та сѣ ми Стояпъ оздравилъ.

141.

Марія и Ралинъ харенъ юнакъ.

Хей Маріо, гиздаво девойко!
Що е ляпо поле харбанашко
Харбанашко поле н юнашко!
Ниде дрѣво, ни дребно камале,
Токо единъ зелени-а яворъ,
Подъ явора до три реда момци,
На среда-та гиздава Марика,
Свилѣ преде, евиленъ гайтанъ плете,
Та го мята отъ рѣка на рѣка,
На юнаци лепа пееенъ пее:
„Хей юнаци, млади пеженени
Неженени млади за женене!
Кой префѣрли зелени-а яворъ,
Да пречете лиете яворови,
Той да земе гиздава Марика.“
'Се фарляха, шикой не префѣрли,
И четуха, шикой не пречете.
Е че иде Ралинъ харенъ юнакъ,
Веднашъ фѣрли, явора префѣрли,
Веднашъ рече, лиете му пречете,
Той си юзе гиздава Марика.
Майчица еи Марика плетеше,
Хемъ ѿ плете, хемъ Марикѣ учп:
„Е та тебе дѣщерко Марико!
Кога идешъ Ралину на двори,
Ти не слазѣй отъ добраго коня,
Нѣ еа клапѣя коню до грива-та,
Дур' не прости Ралинъ харенъ юнакъ
Дур' не прости три еицѣжира робе
Три еицѣжира робе н робиин
И два тула изъ темна темница.“
Послушала Марика майкѣ си,
Кога била Ралину на двори,

Тя не слази одъ добраго коня.

Е че иде Ралинъ харенъ юнакъ,

На Марика тихомъ одговаря :

„Отъ конъ слезни, гиздава Марико,

Отъ конъ слезни, хайде въ къщи влезни!“

Марика му нищо не говори,

Нж ся кланя коню до грива-та.

Е че иди Ралиновъ бащица

Въ ржка носи тасче позлатено,

Нжлно равно съсъ жълти жълтици,

На Марика тихомъ одговаря :

„Отъ конъ слезни, гиздава Марико,

Отъ конъ слезни, хайде въ къщи влезни!

Честита ти къща хиледарка,

И честитъ ти тахче позлатено,

Нжлно равно съсъ жълти жълтици.“

А тя си му нищо не говори,

Нж са кланя коню до грива-та.

Е че иде Ралинъ харенъ юнакъ,

На Марика тихомъ одговаря :

„Отъ конъ слези, гиздаво Марико,

Отъ конъ слези, хайде въ къщи влезни!

Че видишь ли мой-та остра сабля?“

Одговаря гиздвва Марика :

„Е' ти сабля, е' ти руса глава;

Ась не слаза одъ добраго коня,

дуръ не простишь три синджира робе

Три синджира робе и робици,

И два тула изъ темна темница.“

Одговаря Ралинъ харенъ юнакъ,

Прости да са три синджира робе

И два тула изъ темна темница.“

Тя тогава отъ конъ отседнала,

Отъ конъ слезе и вовъ къщи влезе.

(Хороводна одъ Панагюрище.)

Седумъ кралеси шетаатъ земя

по краища.

Седнале ми до седумъ кралє'и
Седнале ми на ладна ме'ана,
Ядѣтъ, пѣтъ мушафєре чинѣтъ,
Да шетаатъ земя по краища.
И нмъ велитъ Секула Детенце:
„Ти сѣ моля, вуйко, да ме зсѣшъ,
Да шетаме земя по краища,
Да шетаме земя Караблашка,
Да шетаме земя Арбаишска,
Да шетаме земя Игилеска,
Да шетаме земя Арапииска,
Да шетаме земя Туратииска.“
Тога велитъ Марко Кралєвике:
„Ясѣ те зєна, синко, да шетаме,
Ама тамо, синко, ми не лошо;
Тамо немаѣ ни вода студєна,
Тамо немаѣ ни сєнка висока,
Да седнине да сѣ оладине.
Тамо имаѣ бунарѣ баталиа,
Нѣтре имаѣ змиа тройногла'а,
Що да влезитѣ 'се си го изсєдвитѣ,
Никому му вода та не да'атъ.“
Тога велитъ Секула Детенце:
„Зємайтє ме, вуйко, я да идамъ!“
Го зєдо'є Секула Детенце,
Отидєє земя да шетаатъ
Да шетаатъ земя по краища.
Ми пойдо'є во гора зелєна,
Ми найдо'є бунарѣ баталиа,
И нмѣ нмѣ сѣ студна вода спило.
Тога велитъ лудечекѣ Секула:
„Айви вїє до седумъ кралє'и!
Сопашитє свилєни пояси,
Вѣрзєтє ме прєку поло'ина,
Пущєтє ме вѣ бунарѣ баталиа,
Да нацѣрпа єдна студна вода.“

Сопаса'е свилени пояси,
Го бърза'е преку поло'нна,
Му дадо'е зелена мащрапа,
Го пуці'я въ бунаръ баталія,
Ми нацърпи една студна вода,
И му даде първо на вуйка му.
Седумъ пѣти въ бунаръ го пуці'с,
Съ напи'с до седумъ крале'и.
После влезе самъ да съ напиетъ.
Зміа бѣше мошне разоспана,
Седумъ пѣти дете не го узна;
Кожку само да си съ напиетъ,
Тога ми съ зміа разбудила,
Ми го фати лудечекъ Сскула
Ми го лапна дурн до колена,
А уц' едношъ дурн до пояса.
Тога викна Сскула Детенце:
„Леле вуйко, леле мили вуйко!
Подайте ми моя остра сабя,
Да пресечамъ зміа тройпогла'а!“
Му дадо'е негва остра сабя.
Мавна дете зміа да пресечитъ,
Не пресече зміа тройпогла'а,
Тукъ пресече свилени пояси;
Ми пропадна въ бунаръ баталія.
Тога вситъ лудечекъ Сскула:
„Айви віс до седумъ крале'и!
Одайте си, мене не чекайте;
Останте моя бърза коня,
Како мене зміа ке ме ядитъ,
Така него орли да то ядѣтъ.“
Си тѣргна'е до седумъ крале'и,
Остап'е ногоа бърза коня.
Коня хржитъ во гора съ слушать,
Гласъ му о'итъ три деветъ планиня;
Тамо иматъ до три вити ора;
Ора бѣ'а сѣде Самовилски,
Напредъ бѣше Гюргя Самовила,
До неа Ерина Самовила;
Тіе му сѣ вѣрни посстрими.

Гласъ ми слушать Гюрга Самовила, —
„Негде жржитъ коня Секуло'а;“
И пуци Ерина Самовила.
Та съ свила, како бѣло платно,
Ми отиде во гора зелена,
Ми ъ найде коня Секуло'а;
Ми викпа Ерина Самовила:
„Пуци, пуци зміа тройпогла'а,
Пуци ми го лудечекъ Секула,
Тои ми ъ мое мило брате;
Да не дойдитъ Гюргя Самовила,
Да ти сторитъ чудо и големо!“
Тога викатъ зміа тройпогла'а:
„Бегай, бегай Ерино Самовило!
Сега сумъ съ мѣсо изнаяла,
Т'ва го барафъ и то'а го пайдофъ.“
Си съ свила како бѣло платно,
И ми пойде назофъ кѣ що бѣше,
И ъ велитъ Гюргъ Самовилъ:
„Айти тебе моя мила сестро!
Страфъ ми нематъ зміа тройпогла'а,
Не го пуцатъ наше мило брате.“
Ми съ свила Гюргя Самовила
Ми съ свила како бѣло платно,
Та ми пойде во гора зелена,
И седна на бунаръ баталіа: —
„Пуци, пуци зміа тройпогла'а,
Пуци ми го мое мило брате!
Ак' ти влезе надворъ ке т' нста'а,
Ак' ъ бунаръ триста сжжи глобокъ.“
Зміа велитъ „не мо'ншь да влезиншь.“
Ми съ свила кало бѣло платно,
Та ъ влезе въ бунаръ баталіа,
Ми го фати лудечекъ Секула
Ми го фати за тонки рамена,
Ми го тѣргна надворъ со сѣ зміа.
Тога велитъ Гюрга Самовила:
„Айти тебе зміа тройпогла'а,
Какъ съ ядитъ мое мило брате!
Му ъ сестра Гюрга Самовила,

Му је сестра Ерина Самовила!“
Ми изва'н сабя дипленица,
Ћ исече зміа тройпогла'а;
Го зедо'е лудечекъ Секула,
Го кач'е на бжрзего коня.
И ми явна лудечекъ Секула,
И му удри жжлта боздогана: —
„Да те вида моя бжрза коня,
Да стигнине наша-та дружина.“
Въ саатъ и поль дружина си етигна.
Кога жржна коня Секуло'а,
Съ обжрна Марко'а-та коня;
И ми велить Марко Кралевике:
„Одай, одай моя бжрза коня,
Що тук' одишь, назоць съ обжривишь?“
И му велить Марко'а бжрза коня:
„Айти тебъ Марко, мой стопане!
Коня жржитъ отъ наша дружина,
Нѣ пристигна лудечекъ Секула.“
И му велить Марко Кралевике:
„Айти тебъ моя бжрза коня!
Секула је въ бунаръ баталія;
Дан' ти удра жжлта боздогана!“
Одеѣ, одеѣ малу до поляжти,
Пакъ ми зборви Маркоѣ бжрза коня:
„Айти тебе Марко, мой стопане!
Обжрни сѣ заць себе, заць коня,
Оти идетъ лудечекъ Секула.“
Тога велить Марко Кралевике:
„Ке ти удра жжлта боздогана,
Ке ти удра легю цжрни очи.“
Пакъ му велить него'а бжрза коня:
„Къде сакашь тука да ме удришь,
Обжрни сѣ назоць да го видишь.“
Съ обжрна Марко Кралевике,
Си го виде лудечекъ Секула;
Коня я'ать, како да ми летать.
И нмъ велить Марко Кралевике:
„Ейви віе до седумъ крале'и!
Я видите чудо и големо,

Не притягна лудечекъ Секула;
Какъ ке блдить, како куртулиса!“
И стигнае'е, и еъ избацїе,
С' избацїе, и еъ опита'е;
И имъ каза унери големи,
Що напра'и негоа-та сестра,
Негва сестра Гюргя Самовида.

143.

Седуть юнаци и Арапинъ.

Шедба шете Марко Прилепчанецъ,
Шедба шете низъ Косово поле,
Тамо праве седумде'стъ манастир'
Безъ везировъ и безъ царевъ изанъ.
Отъ тамъ ойде на широко Скопїе,
Тамо фати манастиръ да праве
Манастиръ праве свети Димитря.
Кога Марко направи манастиръ,
Ми еъ пречу во града Стамбола
Во Стамбола до Султашъ Мурата;
Султашъ Муратъ си кладе теляли.
Телялъ лице низъ града Стамбола:
„Далъ чуете Турци и райате!
Що настаналъ делибаша Марко,
Що ми сетъ тїа чудби отъ него!
Кой не юнакъ надъ юнака роденъ,
Да го фатитъ делибаша Марко,
Живъ до мене него да донесе;
Ке му дадамъ до три лепи земле,
Ке му дадамъ гора Каменица,
Ке му дадамъ въ Босна Сараево,
Ке му дадамъ 'ее-та Босна кървава,
Съде Марка жива да донесе,
Ако еаке, още земя давамъ!“
Съ нанме еденъ църпъ Арапинъ,
Испадна предъ цара съ поклонн:
„Честити царе отъ сега до века!

Я сумъ вреденъ Марка живъ да фатамъ.
Богъ да бѣтъ земли-те що давашъ,
Що не рагятъ ни лѣпъ, ни па вино.
Таксай, царе, друго що ке таксаши!“
Отговоре той царъ султанъ Муратъ:
„Ке ти да'амъ града Сталакина,
Що повелятъ Сталакинъ Тодоре;
Ке ти да'амъ града Радомира,
Що повелятъ та стара Влахина;
Ке ти да'амъ и града Прилепа,
Що повелятъ Кралевике Марко;
Ке ти да'амъ и Марковъ шаренъ конь,
Ке ти да'амъ боздоганъ и сабя,
Ке ти да'амъ млада Марконца
Марконца со 'се мъшко дете.“
Па съ свали църпи-отъ Арапинъ,
Па съ свали во Стамболъ чаршиа,
Право тегли на безистенджин;
Тамо кронтъ рубо калугерско.
Отъ тамъ отиде на кумеджин,
Тамъ направи кърсти позлатени,
На глава-та капа калугерска,
На рѣце-то паржквици златни;
Си съ стори църна калугера;
Па отиде во града Прилепа,
На Маркови-те тешки порти;
Викна, чукна църпи-о Арапинъ,
Па испадна Маркова-та майка,
Нея пита кѣд' ѳе синъ ѳ Марко,
Му требало попой, калугери,
По 'апри изметъ да му чинатъ.“
Тогай рече Маркова-та Майка:
„Не ѳе тука мой-о синъ Марко;
Марко прави тамо лепъ манастиръ,
Лепъ манастиръ свѣти Димитриа.“
Като ми научи чърниъ Арапинъ,
Стегна конь-о ео златни зенгин,
Тѣ отиде на Скопѣ широко;
Право тегле на лепи манастиръ,
Па застапа на църквинска врата,

Провикна еѣ цѣрна Арапина:
„А испадни Марко Кралевике!“
Кога Марко е' обзѣрна и виде:
„Отъ бога да пайднишъ що ми барашъ,
що ми барашъ тука цѣрниъ Арапинъ!“
Тогай рече цѣрна Арапина:
„Оведи еѣ делибаша Марко,
Оведи еѣ немой грѣши душа!
Я не еумъ ти цѣрна Арапина,
Току еумъ ти цѣрна калугера,
Дур' отъ чнета гора евѣта гора,
Отъ лепъ манастиръ отъ Хинндара;
Оведи еѣ немой грѣши душа;
Пѣрво попъ, илъ калугеръ що иде
Требува стопан—отъ да непадие,
Да му пее по една молитва.“
Тогай рече делибаша Марко:
„Ти еѣ молямъ, оче, да ме простишъ,
Да ме простишъ я незнамъ кон сѣ!“
Тог' изваде цѣрна Арапина,
Ми изваде книга отъ пазуха,
И ѣжъ клавица на Маркова глава;
Па ми фати молитва да пее.
Со десна—та рѣка книга дѣрже,
Со лева—та рѣка снѣдѣжиръ дѣрже;
Снѣдѣжиръ кладе на Марка на гѣрло,
Вѣрза Марка за коньово седло,
Изваде го отъ лени манастиръ.
Пици Марко како люта змѣя;
Па го дочу Айдутъ Дебелъ Новакъ,
Извикна на Новочица млада:
„Оди екоро конь—о да изседнишъ,
Да истѣрчамъ до широко Скопѣ,
До манастиръ евѣти Димитриа.“
Кога дойде Айдутъ Дебелъ Новакъ,
Кога гледе Марка ми го немаѣ.
Стегна конь—о пизъ Скопѣ широко,
И ми бѣрка цѣрна Арапина,
Да откине Марка Кралевика.
Кога етигна цѣрна Арапина,

Дека влече делибаша Марка,
Дека влече по студни калдарми.
Провикна съ Айдутъ Дебелъ Новокъ:
„Каѣпе единъ цѣрна Арапино!
Не ти стигна дѣтѣ що ядише,
Па си дошолъ юнаци да фащашъ,
Мене викатъ Айдутъ Дебелъ Новакъ,
Отъ висока Качашина града;
Дали знанишъ, цѣрна Арапино,
Ако тѣргнамъ тешка боздугана,
Ак' те удрамъ мегю две-те очи,
Две-те очи отъ глава ке скокнатъ,
Ка не бѣлъ денъ, поке ке съ сторитъ.“
Па завѣрти цѣрна Арапина,
Па завѣрти дервишко дѣрвежде,
„Айде, рече, Айдутъ Дебелъ Новакъ,
Арамъ да не краљество, що краљовашъ,
Как' мен' Арапинъ ак' не отепашъ!“
Махна Новакъ тешка боздогана,
Цѣрнъ Арапинъ боздоганъ пречека
Го пречека на малки-отъ пѣрстѣ.
Тогай фѣрли цѣрна Арапина,
Фѣрли алка, фати Дебелъ Новакъ;
Тѣ ги стори два добра юнака.
Па фатиха два-та добра краля,
Да си пицатъ, како лютн зми.
Лели дочу Новаково дете,
Новаково Груица войвода.
Кога дойде у Скопие широко,
Пуши конь-о низъ Скопие широко,
Тука тамо Арапинъ да стигнитъ,
И го стигна на Скопски-те порти.
Провикна съ Груица войвода:
„Каѣпе единъ цѣрна Арапино!
Не ѣ, каѣпе, делибаша Марко,
Не ѣ мой-о татко Дебелъ Новакъ,
Мен' ме викатъ Груица войвода,
Мѣтнѣ водѣ порой како носе,
Така тебе ке понесамъ бедо,
Чекай боздоганъ отъ мене на теб'.“

И Арапинъ подаде дерведже;
Пакъ Арапинъ на нишанъ застава,
„Айде, Груьо, тебе да те видамъ;
Да те видамъ що юнаство имашъ.“
Нишанъ кладе Арапско колено,
Кога фърли Груица войвода
Кога фърли тешко бездугана,
Го дочека църна Арапина
Го дочека н' Арапеко колено;
Фърли алка н ми фатп Груя,
Тà ги стори три добри юака.
Пищатъ они, кало лютн зми.
Лели дочу помало-то дете,
Помало-то Айдутъ Новаково,
Помало-то дели Татомирче;
Пуши коня низъ Скопје широко,
Тува тамо Арапинъ да стигне,
Ми го стигна дур' надворъ отъ Скопје,
Вонка до седумъ са'ато места.
Па си викна дели Татомирче:
„Никаковъ едепъ ти църнъ Арапинъ,
Що си дошолъ кралеви да фащашъ!“
Па подадо дервишко дерведже:
„Айде, веле, дели Татомирче!
И я те знамъ н евет-отъ те знаятъ,
Що юнаство твое еърце иматъ,
Ког' седешо на Демир-капіа, *)
Н' остабаше пиле да помине,
А камо ли човекъ да помине;
А ти тога мошне страхъ имаше,
Страхъ имаше отъ голи дервиши;
Да те видамъ Дели Татомирче!“
Па замагна тешка топузипа,
Го пречека църна Арапина
Го пречека на лева-та ржка;
И него ми въ алка го заключи,
Тà ги етори четир' добри краля.
Пищатъ они како лютн зми.
Арапинъ ги влече по друмови.

*) Демир-капіа, место во Македонія близу до Вардаръ; — Железна-врата.

Лєси дочу Янкула Войвода,
Войвода отъ града Шидина;
На си явна коня пєливана,
Тà ми дойде на Скопє широко.
Виде празєнь манастирь да стое,
Побратима Марка ми го немать.
Му текна от' Арапинь го фати.
Кога явна коня подметога,
Тà испадна отъ Скопє широко;
Тука тамо Арапинь да стигнѣтъ,
Го стигна на широко Косово.
Провикна сѣ Янкула Войвода:
„Стоп тамо цѣрна Арапино!
Яска сумѣ ти Янкула Войвода,
Мѣтнà водà река како носс,
Така тебе ясѣ ке те поносамъ!“
А ка дочу цѣрна Арвина,
На завѣрти Дервишко дерведже
Айд' и тебе Янкула Войвода,
Двте видамъ що юнаство имашѣ,
Арамъ да єє Кралєство що краюввишѣ,
Какъ мен' Арапинь, ак' не отепашѣ.“
Ког' Янкула махна боздогана,
Го пречека на лева-та рѣка,
Фѣрли алкв и Янкула фати,
Тà ги стори петъ добри юнака.
Пицатъ они како люти зми;
Нихъ Арапинь влєче по друмови.
Кога ми дочу Милошъ Оргянинь
Милошъ Оргянинь отъ Оргяна града,
Онъ не оди на широко Скопє,
Преку поле и планини тегле,
Да прєваре цѣрна Арапина,
Милошъ него питатъ, него сакатъ.
Отъ далеку махна боздугана,
„Дѣржи, кафе, цѣрна Арапино!
Що си дошолъ во наша-та зємя!
Царъ царува у Стамбола града,
А нє у пвша-та нп зємя;
Мене ме викатъ Оргянинь Милошъ!“

Провакна еъ църна Арапина:
„Хайде Милошъ що юнаство имашъ,
Харамъ да етъ мен' ак' не отепашъ!“
Милошъ махна тешка топузина,
А Арапинъ подаде дерведже,
Нема дек' да кладо боздугана;
Тог' Арапинъ на тешко еъ найде.
Боздуганъ падна н' Арапски грѣди;
Фърли халка и Милоша фати,
И ги етори шесть добри юнаци.
Пищатъ они како лютн змін.
Небо-то и земя-та еъ тресатъ,
До край земя гласове еъ слушатъ.
Како що гърме свѣти Иліа,
Така отъ краловете гласове гърматъ.
Пищатъ они како лютн змін.
Лели дочу Секула Детепце,
Секула ю отъ Будима града,
Секула Соколово-то дете.
Онъ воюва токмо деветъ годишъ,
На Султанъ Муратова войска.
Кога бѣше седналь да вечера,
Отъ вратици гласіе достигнаха;
И провикна на негова любя:
„Първа любя, млада Секулице!
Немой стон, немой, любя, слушай,
Скор' оседлай моя бърза коня,
Да излезамъ низъ поле широко,
Деветъ годишъ земя сумъ оставилъ,
Слушамъ врева по широко поле,
Църпъ Арапинъ по поле ми шетатъ.
Даль отъ цар-отъ той изанъ иматъ,
За да газить моя-та ми земя;
Оседлай коня отъ конюшница.“
Кога стана Секулица млада,
Оседла му коня шарепого;
А Секула опаша си сабя,
И си зеде тешка боздугана,
Съ прекърести спроти исходъ сжине.
Кога стѣгна на злата зенгіа,

Съ префърли коно на рамена,
Секулица млада му подаде
Му подаде една майка чаша,
Кога чаша до очи поклопи,
Извикна съ на негова любя:
„Първа любо, остана со здравие!“
Право тегле на Скопје широко
На манастиръ свѣти Димитрия;
Гледа тамо самъ манастиръ стое,
Гледа чичка му Марка го пемать;
Му текна от' Арапиѣ го фати,
И на' сите свѣци съ поклони
Найповике на свѣти Димитрия:
На си вяхна коня крилатога,
Ка' го пуци низъ Скопје широко,
Отъ копита оганъ извадува,
Преку глава искри дури лстать.
Кога испадна отъ Скопје вопка,
Тогай ми веле неговъ шаренъ конь
Со вискомъ на стопанъ приказува:
„Мой стопане, Секула Детенце!
Ака сакашъ Арапиѣ да стигнишъ,
На мене ти яко да съ държешъ,
Я сумъ вреденъ Арапиѣ да стигнамъ.“
Реч' и летна подъ вишино-то небо;
Тува тамо Арапиѣ да стигнишъ,
На го стигна во гора зелена,
На съ свали отъ негова коня,
Та падна на земля господова,
На си свали отъ глава-та капа,
Метани чине на небо, на земля,
И на сите свѣци редъ по редомъ,
Найповике на свѣти Димитрия.
„Ела, боже, ти мене поможи,
Мили боже, и свѣти Димитрия,
Църнъ Арапиѣ въ рѣка да си кладамъ!“
Кога свърши Секула молитва,
Си съ фърли на конь на рамена,
На го стигна църна Арапина
Си го стигна во зелена гора.

Провикна еъ Секула Детенце :
„Държъ сѣ никаковъ цѣрни Арапинъ,
Не етъ, кафе, Делибаша Марко,
Не етъ, кафе, Айдутъ Дебель Новакъ;
Мен' ме викатъ Секула Детенце,
На презиме Соколово дете,
Деветъ годишъ на цара работахъ;
Държъ еъ единъ цѣрни Арапино,
Да те видамъ що юнаство имашъ!“
И Арапинъ подаде дерведже,
И провикна цѣрна Арапина:
„Ай да видамъ, Секула Детенце!
Я си фатихъ шеетъ добри юнака
Еднѧ алка ущ' за тебе имамъ;
Богъ ке даить и тебе ке фатамъ,
Как' малъ деверъ невеста що водить,
Така и ти шесть краля ке водишъ.“
Провикна еъ Секула Детенце :
„Ай да видамъ цѣрни Арапино,
Да те видамъ що юнаство имашъ;
Немой гледай оти я еумъ дете!
Слушай, цѣрни бедо, да ти кажамъ,
Да непаднишъ на юначки мегданъ,
Да видамъ чя майка синъ родила,
Чя сестра брата си държала;
Да видиме чя майка ке плачнть!
Ти остави шеетъ краля вѣрзани,
Остави ги на пѣт-отъ да стоятъ,
Тѧ непадни на юначки мегданъ!“
И Арапинъ нема що да чини
Па испадна на юначки мегданъ;
Па непадна Секула Детенце.
Сака дете еъ боздоганъ да махне,
Сак' Арапинъ еъ боздоганъ да махне.
Провикна сѣ Сскула Детенце :
„Мног' Арапеки боздогане еумъ ялъ,
Нека ядамъ уще еденъ твон!“
Па застапа Секула на нишанъ.
Цѣрни Арапинъ фати да ми мерн,
Не мерить онъ ни горе, ни долу,

Току мере на коньско-то чело,
Ког' Арапинъ фърли богдогана,
Секуловъ конь во вчас-о си легна,
Онъ си легна на зелена трева,
На боздоганъ помипа надъ глава
Надъ глава отъ Секула Детенце.
Па си стана Секула Детенце,
Онъ не меритъ на коньско-то чело,
Право мерн на коньски-те грѣди.
Ког' Секула фърли боздогана,
Арапски конь легна на колена,
И боздоганъ удри Арапина
Го удира мегю две-те очи;
С' истаркала отъ конь-о на земя;
Нади' Арапинъ, Секула напада,
Па изваде сабя отъ пожница,
Тѣ пресече Арапска-та глава,
Па ѣж кладе во коньски-отъ зобникъ,
Иѣ закачи на коньско-то седло,
Па извикна Секула Детенце,
Па извикна на шесть добри краля.
„Мой вуйковци, и мой чичовци
Ясъ погубихъ цѣрна Арапина!“
А що бѣше Секула Детенце,
Лель потѣргна сабля отъ пожница,
И пресече шесть Арапски алки,
Тѣ испущи шесть добри юнаци.
Проговора Секула Детенце:
„Мой вуйковчи, и мой чичовци!
Виѣ одейте на широко Скопѣ,
На манастиръ свѣти Димитриа,
Тамо мене виѣ да чекате;
Ясъ ке ходамъ во града Стамбола
Во Стамбола до Султанъ Мурата,
Да го питамъ да ли даде изанъ,
Да шетаятъ по паша-та земя
Да шетаятъ цѣрнин-ие Арапи;
Ако Султанъ така даде изанъ,
Ке отключамъ сабя отъ пожница,
И негова глава ке отрежамъ;

Віе мене чекайте на Скопје.“
И отиде Секула Детенце
Онъ отиде во Стамбола града
Во Стамбола до Султапъ Мурата;
Съ поклони на Султапъ Мурата,
Му целва рѣка и колено,
Му говоре Секула Детенце:
„Честить, цару, отъ сега до века!
Що је тая мѣка отъ Арапи,
Що шетаеъ по нашъ-та земя!
Да ми клаватъ кралеви во синджиръ!“
Отговоре цар-отъ Султапъ Муратъ:
„Мои синко, Секула Детенце!
Донеси ми еди' Арапска глава,
Ке ти да'амъ петнае'есть товара,
Дробно хазно 'се жълти флорини.“
Кога дочу Секула Детенце,
Отъ дивани долу онъ съ свали,
Отъ копъски зобникъ глава искара,
Иъ изтаркала предъ Султапъ Мурата,
Тригодишна треска ми го стресе,
И веле на Секула Детенце:
„Слушай мене, Соколово дете!
Арапи-те во твоя рѣка сетъ,
Мѣртви сакамъ ти да ми ги носишь;
Немой живи, да ги богъ обіе!“
Па му даде петнае'есть товара,
Дробно хазно 'се чисти флорини.
Право тегне Секула Детенце
Право тегне на широко Скопје,
На манастиръ свѣти Димитріа,
Нему десетъ товари приложи,
Петъ товари за ладна ме'ана.
Па си найде шесть добри юнаци.
„Поможи богъ, шесть добри юнака!“
„Далъ богъ добро, Секула Детенце!“ —
„Айте мои вуйковци, чичовци,
Да седнине на ладна меана!“
Кв седнаха седумъ добри краля,
Ка седнаха на ладна ме'ана,

Ядатъ, пиятъ три недели време,
Па испиле петъ товара хазио.
Па нмъ рече Секула Детенце:
„Даль чуете вие шесть юнака,
Даль чуете, отъ тува на татки
Къд' видите църна Арапша,
Немуйте него не задевайте,
И' едно пиле аберъ ми пуштейте,
Ясъ знамъ како Арапшиъ съ деритъ,
Какъ съ деритъ Арапска-та кожа.“
Това чудо ми сторн Секула
Да съ славе, да съ прикажува.
Останада песма да съ пейтъ,
Да слушааятъ 'сите наши брака;
Отъ насъ песма, а отъ бога здравие;
Аминъ боже за многу години!

144.

Марко кралевике, Детелинъ войвода, Иво и хубава Гроздана.

Попитале 'уба'а Гроздана,
Попитале три добри юнаци:
Първи пита Марко Кралевике,
Тамо брака не ми ъж даваеъ,
Защо ми ъ Марко пияница;
От' по него Детелинъ войвода,
Тамо брака не ми ъж даваеъ,
Защ' на сабя ми ъж кеседжиа;
А трети-отъ Иво добаръ юнакъ,
Тамо брака ми ъж посвърши'е,
Защо ми ъ умно и разумно.
Мало Иво посвършено стоа,
И си кани китени свато'и,
Како кани така му дойдо'е,
Си 'и кладе на чесна търпеца,
Ядѣтъ, пиятъ големъ аинкъ чинѣтъ.
Иво влезе во земни керали;
Ми говоритъ Иво добаръ юнакъ:
„А егиди сестро Ангелино!

Отключи си твои шарепъ ковчегъ,
Извади ми мое бѣло рубо.“
И си стапа сестра Ангелина,
Си отключи свои шарепъ ковчегъ,
Му изва'и бурунджи кошуля,
Надъ кошуля цѣрвсна долама,
А на гла'а калпакъ самурліа,
Съ промена лепо съ паружн.
Кнниса'е п' 'уба'а не'еста.
Богъ го уби Марко Кралсвике,
Богъ го уби Детелинъ Войвода!
Що ми ошле во гори зелени,
Да чекаетъ Иво добаръ юпакъ,
Кога к' идѣтъ п' 'уба'а не'еста,
Нег' да губѣтъ, не'еста да грабѣтъ.
Отидо'е п' 'уба'а не'еста;
Тамо лепо ми 'и пречека'е,
'Си-те ядѣтъ, и веселба чипѣтъ,
Ама Иво умленъ ми седитъ.
Го догледеѣ до деветъ шуре'и;
И говорѣтъ до деветъ шуре'и:
„Ейви віе вѣрни побратими!
Си-те ядѣтъ и веселба чипѣтъ,
Защо Иво умленъ ми седитъ?“
И нмъ кажвѣтъ вѣрни побратими:
„А егиди до деветъ шуре'и!
Защо Иво умленъ ми седитъ?
Богъ го убилъ Марка Кралевика,
Богъ го убилъ Детелинъ Войвода!
Защо нмъ ѣ сестра не дадофте,
Ето иматъ три'есетъ момчина,
'Си-те ми сѣ юпакъ надъ юнака,
И ми ошле во гора зелена,
Ког' ке вѣрвнѣ Иво со не'еста,
Ке му грабѣтъ Иво'а не'еста,
А младъ Иво ке ми го загубѣтъ?“
И говорѣтъ до деветъ шуре'и:
„Стойте віе вѣрни побратими,
Д' опитаме наша мила сестра!“ —
„Мила сестро 'уба'а Гроздана!

Богъ го убилъ Марка Кралевике,
Богъ го убилъ Детелинъ Войвода!
Защо имъ те, сестро, не дадохме,
Ето иматъ трі'есетъ момчина,
Си-те ми сѣ юнакъ надъ юнака,
И ми ошле во гора зелена;
Ког' ке вѣрвигъ Иво со не'еста,
Ке му грабѣтъ 'уба'а не'еста,
Ама Ива младо ке загубѣтъ!“
Тога ворн сестра Ангелина:
„А егиди мои деветъ брака!
Аль това ве, брака, брига нашло?
Ясь ке слеча рубо не'естинско,
Дайте менѣ рубо юнако'о,
Ке съ чина млади мушууджіа,
Тя ке ода напредъ предъ свато'и;
А младъ Иво по мене да идеть.“
В' дадо'е рубо юнако'о,
Съ промена, лено съ наружи,
Си кишиса напредъ предъ свато'и,
А младъ Иво по неа со сватой.
Ми приблиза во гора зелена;
Тука найде Марка Кралевике,
Тука найде Детелинъ войвода,
Кжде седѣтъ трі'есетъ момчина.
Иѣ видо'е, отъ далеку викатъ:
„А егиди млади мушууджіа!
Али идеть Иво со не'еста?“
Имъ говори млади мушууджіа:
„А егиди незнаени дельи!
Каменъ тебе, каменъ него бѣло,
И него ми брака измамі'е,
И нему ми не'ста не дадо'е;
Ми ѣ дале дури преку море
Преку море дури Арветино;
Тук' дайте ми вода да с' папіа,
Оту после нѣт-отъ да си тѣрга!“
Си с' олади со студена вода,
И си тѣргна да си о'итъ нѣт-отъ.
Пѣтъ си тѣргна по зелена гора,

Ми съ пайде на Иво'и порти;
Едношъ клюквить, а два пакти виквить: —
„Я отвори сестро Ангелино!
Отвори си ваши вити порти,
Оти идетъ Иво со не'еста!“
Си отвори сестра Ангелина
И пречека млади мушуджиа,
Го пречека и въ образъ го баци,
И го баци, и ашикъ съ стори
Ашикъ съ стори на мушуджиа.
Повторъ ми дойде Иво со сватой;
Го пречека сестра Ангелина: —
„Добре дойде, мое мило брато
Мило брате, Иво добаръ юнакъ!
А що добро отаде ни дойде!
Не пуцифме такво младо добро!
Ала ти съ, брате, мило-моля
Да ме да'нишъ за младе мушуджиа!“
Тога ворить Иво добаръ юнакъ:
„А егиди сестро Ангелино!
Аль за мене добро, аль за тебе!
Тая не је млади мушуджиа
Туку му је 'уба'а не'еста!“
Тога ми съ сестра устраила,
Та си влезе во земши керани,
Ничкумъ легна, дробли сжлзи ронить,
Дури ми го кералъ завадна.
Въ говоритъ Иво добаръ юнакъ:
„Мълчи, мълчи, сестра Ангелино!
Како найдофъ любовь спроти мене,
Так' ке найдамъ момче спроти тебе.“

Марко Секула и краљ Латинина.

Седить Марко на диванъ високи,
Му паднала книга на рамена,
Кинга пентъ, подъ мустакъ съ сментъ.
Го догледа млада Марко'ица: —

„Айти Марко, мое господице!
Що те тебе нужда дотерало,
Книга пейшь, подъ мустакъ съ смейшь?“
И говоритъ Марко Кралевике:
„Айти тебе млада Марко'ице!
Допушило краля Латинина,
Краль-отъ иматъ една мила керка,
Ясъ си има една мила сина,
Мис да сѣ оба сусватиме,
А два млади да сѣ суземеетъ.
Айти тебѣ млада Марко'ице!
Ай влезе си во шарена ода,
Да отключишь шарена ковчега,
Да извадишь рубо копринено,
Да променишь Сскула дете-то,
И да зготвишь до два бързи коня.“
И си стана млада Марко'ица,
И си стана одъ диванъ високи,
И си влезе во шарена ода,
Си одключи шарена ковчега,
Си изваде рубо копринено,
Си изваде цървена калпага,
На калпага до три перя златни,
Го промена Сскула Детенце,
И изваде до две бърза коня.
И явнѣе два добри юнака;
Дете грентъ како лотно сѣнце;
И 'оде'е тѣе що 'оде'е.
'И догледа краль-отъ отъ дивани;
Краль ъж викна своя мила керка,
Си ъж викна на диванъ високи,
И ъж учить своя мила керка:
„Айти тебѣ керко Ангелино!
Ай блезе си въ шарена одаа,
Да отключишь шарена ковчега,
Изваи си рубо девойкино,
Промени сѣ, лепо наружи сѣ,
Да излечишь на вити-не порти,
И ке до'итъ Марко Кралевике,
Да сѣ спуцишь Марко' конь да фатишь,

Десна рѣка нему да целивашъ,
И пакъ страмна назадъ да съ вратишъ;
А на дете поклонъ поклони съ.“
Како ука краль-отъ ѣ паучи,
Така ука керка му ѣ фати;
И си поиде во шарена одаа,
Си отключи шарена ковчуга,
Си изваде рубо девойкино,
Съ промена, лено съ паружи,
Та излезе на вити-не порти.
На-чаеъ дойде Марко Кралевике;
Та съ спуци копь-отъ му го фати,
Десна рѣка на Марка целива,
И пакъ назадъ страмна ми съ врати;
А на дете поклонъ съ поклони.
И пречека краля Латинина,
И 'и кладе на диванъ високи,
И имъ турн вино и ракіа;
И гоща'а дена за неделя.
И говорятъ Марко Кралевике:
„Айти тебе краля Латинина!
Доста ядохме, доста пихме,
Доста пихме за радосъ голема,
Ай зготви ни керка Ангелина.“
И говорятъ краля Латинина:
„Айти лебъ Марко Кралевике!
Какъ ке ти дамъ керка Ангелина,
Дур' не сторить дете юнацина?
Ясъ си има цѣрна Арапина,
Що го държалъ во цѣрна зжидана,
Що го раналъ за седумъ години,
Ке го из'амъ цѣрна Арапина,
Да съ борить Секула со него,
Да съ борить съ топка поло'ина.“
Съ зачуди Марко Кралевике,
И поиде при своя бърза копя,
Го опитвить своя стара копя;
Стара копя тога му говорятъ:
„Айти тебе Марко Кралевике!
Да си земить Секула детенце,

Да си земить фрушки-те пожина,
Да ѝ кла'ить во русо-то перче,
Да пресечить п' Арап-отъ чинтяни.“
Изва'и'е църна Арапина,
И си слезе Секула Детенце,
И си слезе во рамни дворе'и,
И съ удри съ църна Арапина,
Да съ биетъ съ топка поло'ина.
Що съ б'е три дни и три ноке,
Ни Арапинъ, ни Секула падвить.
Отъ Арапинъ църни кърви течътъ;
А Секула б'ли п'ни пуцатъ;
Наодзади дете ке загинить.
Припнц'е моми и невести,
И тога ми коня прижржало,
Конь ми жржна, Секулу му текна,
И изваде фрушки-то пожина,
Му пресече църни-не чинтяни;
И си падна църна Арапина,
Го презати Секула Детенце,
Го презати преку поло'ина,
Го закачи въ земли до пояса,
И истъргна тая остра сабя,
Му пресече тая църна гла'а,
И ъ качи на диванъ високи,
И си седна на чесна търпеца.
Краль имъ тури вино и ракіа,
Краль имъ тури три дни и три ноке.
Някъ говоритъ Марко Кралевике:
„Доста п'е върти, краля Латинина,
Ай зготви ни 'уба'а не'еста!“
И говоритъ краля Латинина:
„Айти тебе Марко Кралевике!
Дур' не сторить друга юнащина,
Не ти да'амъ керка Ангелина;
Ке нагорамъ една силна фурна,
Ке ъ гора три дни и три ноше,
После дете во фурна ке фарля,
Оту ке му да'амъ Ангелина.“
Марко стана одъ диванъ високи,

И опитвиль своя стара коня.
И говоритъ нему стара коня:
„Ичъ за това да не беришь гайде;
Да ме явниль Секула Детенце,
И со мене малу да поиграць,
По край фурна я ке съ застоа,
Силна фурна я ке ъ угасна;
Я сумъ пспилъ три студни кладенци.“
Како ука шо ми го научи,
Така ука Секула фатило.
Кога фурна ми ъ нагори'е,
Тога явна татко'а си коня,
По край фурна коня си поигра.
Коня фурна ми ъ угаснала;
Слез' отъ коня во фурна си влезе,
И отъ фурна дете си излезе,
И съ качи на диванъ високи.
Пакъ краль турн вино и ракия,
Вино пиеть три дни и три ноке.
И говоритъ Марко Кралевике:
„Айти тебе краля Латинна,
Ай зготви ми 'уба'а невеста!“
И говоритъ краля Латинна:
„Дур' не сторить дете треки уперъ,
Да препливать преку църно море;
Тамо имать злата яболшина,
Да ми скинить три златни яболка;
Така да'амъ керка Ангелина.“
Стана тога Марко Кралевике,
Си отиде при своя-та коня,
И му кажвиль кѣде кѣ о'ить дете.
И му велить негва стара коня:
„Да ме явниль Секула Детенце,
Ясъ ке одамъ со дете до тамо.“
И го явна Секула Детенце,
И му стегна до деветъ колани,
И съ фърли п' она църно море.
И 'оде'е тие шо 'оде'е;
И излезе морска-на ланя,
И на коня пѣт-отъ му престрети.

Тога коня дете ми го учить:
„Ай земи си сабя потайница,
Да пресечиш коса на Ламіа.“
Си изва'и сабя потайница,
Њ пресече на Ламіа коси;
И излегве тіе на краище.
Въ пжтемъ найдое до три вити ора;
Ора бѣ'а 'си-те самовилски.
Тога коня ука го учеше:
„Айти тебѣ Секула Детенце:
Дан' съ пулишъ во три вити ора,
Ели нещо да имъ прого'оришъ!“
И 'оделе тіе що 'оделе;
И имъ зборвѣтъ до три вити 'ора:
„Ела, ела незнаенъ деліа,
Ела да съ 'оро надиграме!
Ела камешъ да съ надфжряме!
Ела пжрстенъ да съ надменвиме!“
А Секула не имъ одго'орвиль.
Пойдо'е до злата яболшница.
Дете сакатъ три яболка да скииниль,
Коня сакатъ да ми ѡз откорпиль.
Њ навали на десно-то рамо,
И отъ коренъ дете ѡз откорпа,
И ѡз зеде во десна-та рѣка;
И пакъ силвни'а въ она цжрно море
И 'оде'е тіе, що 'оде'е.
Нигде краљ-отъ веке не 'и гле'ать;
А Марко низъ диванъ съ разшетвиль.
Краљ-отъ тури да ядѣтъ, да пїѣтъ
Да пїѣтъ за Секуло'а душа.
Уще реч-та не ѡ дореко'е,
Начасъ стигна Секула Детенце;
Ни ми викать, ни клюкаъ на порти,
Тукъ съ фжри надъ бѣла бедена,
И си влезе во рамни дворо'и;
Њ закачи злата яболшница,
Њ закачи во рамни дворо'и,
И съ качи на диванъ високп.
Краљ имъ тури вино и ракіа,

И имъ даде керка Ангелина,
Имъ то'ари азно неброено
И краль лепо ми 'и попратило.

146.

Шаина робина и Марко.

Отбегнала Шаина робина
Отбегнала отъ града Стамбола,
Попленила зелена пастуфа,
Отбегнала во гора зелена,
Ми удрила зелена чадора.
Личба личить цара отъ Стамбола,
Личба личить три дни и три поке —
„Кой је юнакъ одъ юнака роденъ,
Да љ на'итъ Шаина робина,
Вамо жива да ми љ донесить,
Ясъ му да'амъ два бѣли градо'и,
Ясъ му да'амъ града Камелиа,
Скопје града до т'оку Вардара.“
Никой ми съ тога не наймело,
Наймело съ жълто-но Еврейче:
„Айти тебе цара отъ Стамбола:
Дай ми мепъ седумдес'тъ юнаци,
Ясъ ке пойдамъ во гора зелена,
Ке загубамъ Шаина робина,
Ели жива ке ти љ допесамъ.“
И ми зеде седумдес'тъ юнаци,
Ми отиде во гора зелена.
Какъ приблиза край зелени чадоръ,
Силно одить жълто-но Еврейче.
Одъ далеку Шаина му викатъ:
„Застойте съ седумдес'тъ юнаци,
Да си зберамъ моя църна коса!“
Ъ стор'е редъ и седна'е,
Разседна'е по руда ледина.
Дур' си собра своя църна коса,
И запрегна поли и рѣка'и,
И ми явна кобила мастойца,

И ми зеде сабя калакѣи,
Съ развѣрши по руда ледина.
Едношѣ мавпа со рѣка десница,
Ѣ загуби жѣлта Евренна;
Како удри на десно, на лево,
Ми загуби седумдесѣтъ юнаци,
Илѣ напра'и седумдесетѣ гробой,
Тая 'ен-те ми 'и закопала;
Евренна незакопашѣ оstay,
Иѣ оста'и п' една мраморѣ плоча,
Да го кнѣтъ орли и аршлани.
Ми допуцатѣ цара одѣ Стамбола
Ми допуцатѣ млада татарина,
Ми го пуцатѣ во града Приспа.
Пра'у одитѣ на Марко'и порти,
Едношѣ клюквитѣ, а два пѣти виквитѣ:
„Я излези, Марко Кралевике!
От' сумѣ пуценѣ одѣ града Стамбола,
Ке ти да'амѣ книга аманета;
Тебе кажвѣтъ мошне добарѣ юнакѣ,
Кѣ те пуцитѣ цара одѣ Стамбола,
Джейшкѣ да чипишѣ съ една женека пола,
Име иматѣ Шанна робина.
Тая бѣла мошне малечкава,
Кога ми ѣ неа поплениле,
Лагамѣ, фара таа не знаела.
Личба личитѣ во Стамбола града,
Кой ѣ юнакѣ одѣ юнака роденѣ,
Да ѣ фатитѣ Шанна робина,
Вамо жива да ми ѣ донеситѣ.
И сѣ найме жѣлто-по Еврейче,
Ми пособра седумдесѣтъ юнаци,
Ми отиде да ми ѣ загубитѣ;
А Шанна коса си чешлаше,
Молба стори да ми сѣ застоѣтъ,
Дури да си коса пособеритѣ;
Редѣ ѣ чипѣтъ дури коса собра.
Тамо иматѣ еденѣ станой камень,
А во камень кобила ластойца;
Що ми летатѣ тука не ми вѣрвитѣ.

Кога стана Шанна робина,
Запрегнала поли и ржка'н,
Опасала сабя калакѣа,
Съ развѣрши по руда ледина,
Загубила жѣлта Евреша
И други—те седумдесѣтъ юнака.“
Тог' говоритъ Марко Кралевике:
„Айти тебе млада татарина!
Айде одай во града Стамбола,
Нейкюмъ другаръ да идеть со мене,
Самъ я идамъ во гора зелена.“
И ми поиде во гора зелена,
Пра'у 'одить при зелени чадоръ;
А Шанна подъ чадоръ ми седить,
Одъ далеку Шайна му викаше:
„Добре дойде, незнаена дельо,
Аль сѣ Турчинъ, али сѣ каурниъ?“
Ми говоритъ Марко Кралевике:
„Не сумъ Турчинъ, Шанна робина,
Туку я сумъ, Шанна, хрисянинъ.“ —
„Отъ коя фара и роднина сѣ?“ —
„Айти тебе Шанна робина!
Яска сумъ си Марко одъ Прилепа.“
Пакъ му велить Шанна робина:
„Айти тебе Марко одъ Прилепа!
Я соблечи твоя десна ржка,
Да ти видамъ що нишани имашъ?“ —
„Айти тебе Шанна робина!
Що ти требить да барашъ нишани?“
Пакъ му велить Шанна робина:
„Не люти сѣ, Марко Кралевике!
Али, Марко, имашъ ти на паметъ,
Оти бѣше мѣ до две сестри,
Поголема бѣше Ангелѣна,
Стреденъ бѣше Марко пала'нна,
А по него Шанна наймала.
Ког' сѣ стори во Прилепъ бутулакъ,
Ког' дойдо'а Турци Яничари,
Тога мене Турци поплени'е,
М' однесо'е во града Стамбола,

Защо я бѣѣ одъ голема фара,
Ме сторіе цару измежарка.“
Тога велитъ Марко Кралевике:
„Айти тебе Шанно робнио!
Я разголи твой—те бѣли грѣди,
Да ти видаитъ, що нишанъ ми имашъ?“
Си сопаса свилена пояса,
И отвори свои бѣли грѣди.
Кога виде Марко Кралевике,
Тога виде и Марко завѣрва.
Тог' съ пущи и си ѣж прегѣрна;
Не ѣж гѣринтъ, како за асміа,
Тук' ѣж гѣринтъ какъ за мила сестра.
Отъ що ми съ силю прегѣрна'а,
До колена въ земли пропадна'а;
Марко плачи и Шанна плачи,
Не мож'а да съ отделеетъ.
С' раздел'е, и чадара расипеѣ,
Да не идѣтъ Турци газепчи.
Той си явна своя бѣрза коня,
А Шанна кобила ластойца;
Не ми одитъ во града Стамбола,
Тук' ми о'итъ по стреле Прилепа,
И ми викатъ на млада Марко'ица:
„Отвори ми наши вити порти,
Земай мужде отъ наша—та майка,
От' съ роди наша мила сестра.“
И часъ поиде млада Марко'ица,
Да ми зематъ мужде одъ свекѣрва.
Какъ ѣ кажа, майка ничкумъ падна:
„Що ке бидитъ овой големъ уиеръ!
Ево иматъ три'сетъ годиш,
Како ми ѣж Шанна пленіе,
ѣж пленіе Турци Яничари,
Ядамъ, піамъ дробин сѣлдзи ропамъ,
А я тебѣ не сумъ ти казала;
Тук' до кѣде имаме роднина,
Да каши те гости приатели,
Защо Шанна си докрепи вѣра.“

147.

Марко си грибитъ невѣсти.

Ми помина Марко Кралевике
Ми помина низъ Клисурѣ града,
По край порти Папа-Николо'и,
И съ врати у попа Никола.
Кога виде девойка во дворой,
Дворѣ метить, ѣсно сѣнце грентъ;
Стори тока, и назотъ съ врати,
И си пойде на него'а майка:
„Айти майко, айти стара майко!
Да съ зготвишиъ стройница ке о'ишиъ,
Ке те пуцамъ во Клисурѣ града,
Да ми о'ишиъ у попа Никола,
Да посвѣршишиъ 'уба'а девойка.“ —
„Кѣде можа я стара да ода!“
Ъ съ ѣрзна на него'а майка:
„Али гледашъ жѣлта боздогана,
Ти искѣршвамъ твои стари коски!“ —
„Айти снико, айти мили снико,
Ког' по'еляшиъ немамъ шо ди чинамъ.“
И ми стана Марко Кралевике,
Ми напѣли три то'ари азно,
Си то'ари три млади сейсани;
Койна седать, и очи целивать:
„Айти моя шарца бѣрза коня!
Ке ти качамъ моя стара майка,
Да ѣ вардишиъ да не ѣ убѣешъ
По пѣтица, по бѣли друмица!“
И изва'и три млади сейсани,
И си качи него'а стара майка.
Та си бѣркну три млади сейсани,
Пра'у тѣргать во Клисурѣ града,
Во Клисурѣ у попа Никола;
Едношъ клеквить, а два пѣти виквить.
Ког' излезе 'уба'а девойка,
Во дворо'и сѣнце разгреало.
Маркой Майка одъ ощо съ зарадва,

Не чекаше фортоми да сотрешитъ,
Тук' исече со фрушки ножина,
Расто'ари три сейсани азно.
А одъ згора викатъ поп' Никола:
„Айти тебе Марко'а манко,
Що те тебе нужба дотерала?“
И та поиде на дивапъ високи,
И му велитъ на попа Никола:
„Ме допушилъ Марко Кралевике,
Да му да'ишъ 'уба'а девойка.“ —
„Айти тебе Марко'а Майко!
Ясъ отъ майка девойка не дела,
Тукъ девойка ми је посвѣршена,
Три юнаци отъ три гадалаци,
Три строю'и ми је строювана,
Три пѣрстени ми је пѣрстенвата.
Въ педела идѣтъ три рала свато'и,
А со ними три китени зетой,
Во дво'и уперъ ке чшееть;
Кой поголемъ умеръ ке ми сторитъ,
Той ке земи моя мила керка.
Тукъ да станитъ Марко Кралевике,
Да ми станитъ утро во педела,
Да облечитъ гуна кабашина,
Да подседлатъ коня со мутафа,
Да съ сторитъ голема тентия
И да дойдятъ во рамни дво'и.“
Та си явна коня шаренего,
И си зеде три млади сейсани,
Ког' си летна по пѣтой, по друлой,
Аль је стара, аль је пашинъ дела,
Кѣде креватъ кѣгли и пра'о'и.
Синъ ъ чекатъ на диванъ високи,
Слезе бѣрго порти ъ отвори,
Не ъ чекатъ одъ коня да слезитъ,
Туку ми ъ Марко опитвеше:
„Айти тебе моя стара майко!
Аль посвѣрши 'уба'а девойка!“ —
„Постой Марко одъ коня да слеза.“
И ъ слезе отъ коня бѣрзего.

Не чекаеть есейеши да фатѣтъ,
Не чекаеть коня да го фатѣтъ.
И му велить Марко'а-та майка:
„Айти тебе Марко Кралевике!
Девойка ми била посвѣршена,
Три юнаци одѣ три кадалаци,
Три строю'и била строювана,
Три пкретени била пкретенвата.
Во неделя на утро ке дойдѣтъ,
Три зето'и еѣ три рала еватой.
Зборѣ ми даде той попа Никола,
Ти да етацишь во неделя рано,
Да еѣ еторишь голема тептиля,
Да облечишь гуна кабанниа,
Да потеедланѣ коня со мутава;
Кой ке сторить поголемѣ уперѣ,
Той ке зе'ить 'уба'а девойка.“
Марк' одѣ радоеѣт зема не го джржить;
И ми етана рано во неделя,
Си облече гуна кабанниа,
Си подседла коня ео мутава,
Ми еѣ стори голема тептиля,
Си напжлна поли и джепо'и
Си напжлни ео жжлти флорини,
Тѣ си пойде у попа Никола.
Кога глѣ'ать чудо и големо!
Во дворо'и три рала свато'и,
До свато'и три китени зетой.
Марко клюкать на вити-те порти:
„Отворите, китени евато'и!
Отворите, ябаджя да влезить,
Малу сенирѣ тои да погледать!“
Отвори'е китени евато'и. —
„На нашѣ вилеетъ еи имае адетѣ,
Невеста-та рѣка да целува,
Да целува на чо'екѣ ябаджя,
Ябаджя дарѣ да ми ѣ дарвить.“
Изва'и'е 'уба'а девойка.
Сегна Марко во бѣли пазу'и,
Расфѣрли дубади на сватой;

Момá вати за деспá-та рѣка,
Си ѿ фѣрли на коня задъ себе,
Њ превѣрза съ риза абдесліа: —
„Айти шарца, моя бѣрза коня,
Али сега, шарца, аль никога!“
Ми съ фѣрли шарца прек' бедени.
Отвори'е китени свато'и,
Отвори'е тис вити порти,
Тѣрче'ѣ, тѣрче'ѣ, що тѣрче'ѣ 'си-те,
И пакъ 'си-те назодъ съ врати'е.
Во свато'и съ найде кониле,
Далдисало по него да тѣрчатъ,
Далдисало и го приблизало.
Стара майка на диванъ го чекатъ,
Стара майка му отвори порти;
И ѿ даде майкѣ си не'сета,
Пакъ излезе надворъ до надвора,
Съ поврати на курво-но кониле,
Да с' обидитъ кон ѿ поюнакъ. —
„Нейдамъ, Марко, съ тебе да съ бѣамъ,
Туку идамъ побратимъ да бѣдамъ;
Заш' съ найде юнакъ одъ юнака,
Да пограбишь 'уба'а не'сета.“

148.

Марко и Димна гора.

Наймалъ ми съ левенъ Марко,
Да ми вардитъ Димна гора
Димна гора и зелена.
На вечеръ ѿ обидвеше,
А на утро ѿ опитвеше:
„Айти тебе зелена горо,
Що сѣ, горо, подгорила?
Аль те оганъ изгорило?
Аль те слана посланила?“ —
„Левенъ Марко, а стопане!
Не ме оганъ изгорило,
Ни мо слана посланила,

Туку жалба ми паднала;
 Помина'е три синджирѣ
 Три синджирѣ младоробѣ,
 Подъ подзе ме изгаз'е,
 Со сълзѣи ме попарѣ'е.
 Шкрви синджиръ що помина,
 'Се юнаци посвѣршени;
 Втори синджиръ що помина,
 'Се девойки пѣрстенвати;
 А треки—отъ що помина,
 'Се вдо'ници съ луди деца.“
 Тога велитъ левенъ Марко:
 „А кѣде си отидо'е?“
 Димна гора одго'ори:
 „Бѣрго трага ке имъ на'ишь,
 Сега рано помина'е.“
 Съ налоти левенъ Марко,
 И си зеде бѣрза коня,
 Що пособра дробна войска
 Дробна войска 'се Арапи;
 Си приѣтаса три синджира,
 Си посече зулужкяри,
 Си испуши младоробѣ,
 Отъ синджирѣ 'и нѣта'и,
 'И дару'а съ дробно азно,
 'И испуши на вилеетъ.

149.

Г о г о.

Отъ Панагюрине.

Трѣгнало момче Черпанче, Гого*)
 Черпанче Черпанменче,
 На дѣлгъ пѣтъ вовъ Цариградъ,
 Минало гора зелена,
 Настало поле широко,
 Срятъ поле дрѣво високо,
 Подъ дрѣво сенка дебела,

Край сенка вода студена.
 Отседна момче отъ конче,
 Та си седна на бялъ кампкъ,
 Па брѣкна въ мешинъ дисаги,
 Извади тасче златено,
 Напи са вода студена.
 Па брѣкна въ куюнъ джепове,

*) Гого съ повторитъ на конец—отъ одъ секои стихъ.

Извади гребенъ вилдишенъ,
Тѣ си косица решеше,
Па на косица думаше:
„Милата моя косица,
Де ли ща да са развява?“
Току бѣ това думало,
Среща му идатъ сеймени,
До де млатъ Гого да фанатъ,
Деветъ планини минаха,
Десета Гого фанаха.
До де му рѣце врѣзаха,
Деветъ конопе скинаха,
Съ десета рѣце врѣзаха;
До де му глава юзеха,
Деветъ кълъче строшиха,
Съ десета глава осекле,
Тѣ ъ са въ Черпанъ занеле,

На чаршия-та поболе.
Друми помнина бабичка,
Па на главница думаше:
„Милата баби косица!
И него майка гледала.“
А сеймене ъ думаша:
„Аферимъ, бабо, аферимъ,
Арпа си сина имала,
До де млатъ Гого да фанемъ,
Деветъ планини минахме,
Десета Гого фанаме;
До де му рѣце врѣзахме,
Деветъ конопе скинахме,
Десета Гого врѣзахме;
До де му глава юзехме,
Деветъ кълъче строшихме,
Съ десета глава юзехме.“

150.

Яна и Гуро тарговче.

отъ Прилепъ.

Продавала съ 'уба'а Яна
Само за Яна деветъ хиляди,
За рамна става десетъ хиляди,
За бѣло лице единадесетъ,
За бѣло гърло до дванадесетъ,
За църни очи до тринадесетъ,
За тѣжки веги четирнадесетъ,
За руса коса до петнадесетъ.
Кой ъ зацени, не ъ доцени,
Дурн ми дойде Гуро тарговче,
Той ъ зацени, той я докупи,
Си ъ отнесе во свои дворѣ
И ъ паръча на своя майка:
„Арно да гле'ашъ 'уба'а Яна,
Утро да давашъ люта ракия,
Люта ракия благи яболка;
Да не ъ пущашъ со невести-те

Со невести-те на студна вода;
Да не ък пуцашъ со девойки-те
Со девойки-те въ гори на цвекѣ.“
Си ък оста'и 'уба'а Яна,
И си отиде на тѣрго'ище.
Него'а майка не си ък пуцать
'Уба'а Яна па студна вода,
Со девойки-те въ гори на цвекѣ.
Богъ да убиеть клетн-не Власи,
Клетн-не Власи, 'се Арбанаси,
Що ми дойдо'а за да ми купать
За да ми купать бѣла пченица;
Не ми купи'а бѣла пченица,
Туку плен'а 'уба'а Яна.
Кога си дойде Гюро тѣрговче
Гюро тѣрговче отъ тѣрго'ище:
„Камо ти, велить на своя майка,
Камо-ти, майко, 'уба'а Яна?“ —
„Дегиди синко, Гюро тѣрговче!
Що ми дойдо'е клетн-не Власи,
Да си купееъ бѣла пченица;
Не ми купи'е бѣла пченица
Туку плен'а 'уба'а Яна.“
Назатъ сѣ врати Гюро тѣрговче,
И ми отиде во Влашка земля,
И сѣ погоди на денъ Велигдееъ,
И ми 'и найде ке' ми играеть;
И ми сѣ впущи Гюро тѣрго'ецъ,
Д' уба'а Яна за да ми играеть.
И му велеше 'уба'а Яна:
„Кротко ми играй, ой Бугарину!
Ке ми изкѣршишъ деветъ пѣрстени,
Деветъ пѣрстени на десна рѣка.“
И той говорить 'уба'а Янъ:
„Играй ми, играй, 'уба'а Яно!
Ясъ сумъ 'и пра'идъ, я ке 'и кѣршамъ.“
Малку понгра и си ък грабна
И си ък грабна 'уба'а Яна,
Си ък однесе у своя дома.

Сестра Ангелина, Тодора, и Петре ловаче-то.

Разбегнала Сава со Морава
 По Морава край белего Дунавъ;
 Сама останала лична Ангелина,
 Платно да ткаитъ, рѣжавъ да довезитъ.
 Нищи-те ѣ пеатъ, бѣрдо-то ѣ дзунитъ;
 И ми доткала и ми довезала,
 И ми заекитала во гора зелена,
 Кога ми плакала, гора ми дзунила.
 Стрека ѣ стрете Петре ловаче-то:
 „Ай тако ти бога, ’уба’а девойко,
 Ти дали си имашъ негдека некого,
 Негдека некого, твоя мила рода?“ —
 „Ай тако ми бога незнаена дельо!
 Немамъ нигде никого, салтъ с’ имамъ сеетра,
 Една мила сестра ’убава Тодора,
 И тая ѣ водитъ Петре ловаче-то,
 Ама незнамъ кѣде той ми ѣ однесе.“
 За рѣка ѣ фати, на коня ѣ фѣрли,
 Дупна коня Петре, дома ѣ однесе,
 Дома ѣ однесе, отъ далеку викатъ:
 „Излези, излези, Тодоро Кадано,
 Да видишь, Тодоро, що робинка посеамъ,
 Двашъ ѣ по’уба’а, тришь ѣ поработна.“
 И тогаѣ Тодоръ добро не ѣ надна.
 Ретъ ѣ паредила дворѣ да изметитъ,
 Прахъ да ѣ напрашитъ, за да ми огѣрдитъ;
 И ми еѣ измила со студена вода.
 И ми еѣ сторила уще по’уба’а.
 Ретъ ми ѣ редила жито да отеентъ,
 Прахъ да ѣ нападнитъ, за да ми огѣрдитъ.
 Пакъ ми еѣ измила ео студена вода,
 И ми еѣ сторила уще по’уба’а.
 Тога ми ѣ прашатъ Тодора Кадана:
 „А тако ти бога, ’уби’а девойко!
 Аль имашъ некого твоя мила рода?“ —
 „А тако ми бога, ’уба’а невесто!

Немамъ нигде никого моя мила рода,
Я сѣде си нямъ една мила сестра
Една мила сестра 'убава Тодора,
Тая ѿ водить Петре ловаче-то.“
Тогай сѣ грабна'а, си сѣ загарн'е,
Отъ радосъ сестри плачѣтъ не сѣ оделвать.

152.

Янкула и Никола.

Море Янкуле, Янкуле!
Сѣбрале ся сѣ джелспе,
На Стамболъ на Едикула,
Червено вино пѣсха,
Секн си брату налива,
Единъ другому на здраве;
А Янкуль нема милъ братецъ,
На здравѣ да му налива,
А той си коно налива;
Дружина му сѣ подсмива.
А той си дома отиде,
Та па си майци думаше:
„Мамо ле, моя майчице!
Оти ми не си родила
Братецъ, ѿ мила сестрица,
Че сѣ съ дружина сѣбрахме,
Червено вино пѣсхаме,
Секн си брату налива,
Азе си немамъ милъ братецъ,
Шито па мила сестрица,
На здравѣ да имъ налива.“
Майкя Янкулу думаше:
„Синко Янко-ле, Янко-ле!
Ти си имаше милъ братецъ
Милъ братецъ, синко, Никола,
Тридесетъ и три години,
Ка ѿ далече забиялъ,
Мама го не е разбрала;
Сега го мама разбрала

На Рабухчиска планина,
Юпашки млада Войвода.“
Янкуль майци си думаше:
„Азе ѿца, мамо, да пада
На Рабухчиска планина,
Да дира брата Никола,
Че много мѣчно за братецъ.“
Майкя Янкулу думаше:
„Не оди, синко Янко-ле!
Малко ли майка жалала
По стара брата Никола
Тридесетъ и три години?
Али за тебе, Янко-ле,
Отъ сега, синко, до века.“
Янкуль майкя си не слуша,
Воседна коня хранена,
Та на планина отиде
На Рабухчиска планина,
Та па сѣ викна провикна:
„Де ли сѣ, брайно Никола!
Де ли сѣ, и кадя ли сѣ!
Въ кое ли тесно клисуре!
Сега при мене да додешъ,
Вика тя братъ ти Янкула.“
И зачулъ бѣ го Никола
Изъ това тесно клисуре,
Той на юнаци думаше:
„Дружина варна зговорна!
Течете преки пѣтеки,

Та преставете друмове,
Хванете лудо пјано,
Ни го бійте, ни карайте,
При мене го доведете,
Азе да го попитањь,
Дека ме знае, познава,
Че мене викатъ Никола.“
Послушале го дружина,
Текоха преки пјтеки,
Та преставиха друмове,
Та си Янкула хванаха;
Ни го биха, ни караха,
При Никола го закараха.
Та ся сж два-та бориле,
Та ся сж три дни бориле,

Три лахте земя изрле,
И три на доле набиле,
Никой никому не падви.
Провикналъ сж е Янкула:
„Де ми сї, мамо, да додешъ
На брате да си помогнешъ,
Сосъ млии брата Никола;
Кой годе да си надвїе!“
Досетилъ сж е Никола,
Че му е брате Янкула,
Та сж тогава пуснаха,
Та си е собралъ дружина,
Та нљь расплати айльци,
Та си дома отидоха.

153.

Стойко Войвода.

Рано е слаиа паднала,
Порано преди Кржстовденъ,
Послани млади юнаци,
Се со зелени байраци.
Восрјдиле ся юнаци
Какъ щатъ да минатъ, да минатъ
Презъ Солунъ града голяма,
Та никой да ги не сети
Не сети и не усети.
Стайко Войвода думаше:
Странше, страшно делю!
Ј 'си ни на реть прегледай,
Кому ю женско лице-то,
А на мжшко му сарце-то,
Него невѣста да сторимъ,
Да ванемъ коне съ киріа,
Да натоваримъ два коня
Можии мжжи дарове,
Лепени и коприени,
Та па тогава да мипемъ,

Та никой да ни не сети,
Не сети и не усети.“
Послушалъ бѣ го младъ Страниъ,
Та си ги на реть погледа,
Стайку бѣ женско лице-то,
А па мжшко му срдце-то,
Него невјеста сториле.
Хванале коня съ киріа,
Натовариле два коня,
Можии мжшки дарове,
Лепени и коприени.
Та па тогава минале
Презъ Солунъ града голяма;
Та никой не бѣ ги сетилъ
Не сетилъ и не усетилъ.
Тамамъ на края излѣзле,
Оздоле иде Циганче,
Циганче съ черно Катунче,
Позна н Стайко Войвода,
Страниъ е младо деверче.

Та ся затече Циганче
Въвъ пашови-те чордаци,
Та ен на паша думаше:
„Пашо ле, Солопджю-ле!
Ти седишь, пашо, ти седишь
На високи-те чардаци,
И на шарени душеци,
И тржсишь Стайко Войвода;
Стайко Войвода минува
Презъ Сокунь града голяма,
Сторилъ ся млада невяста,
Младъ Страннъ младо деверче.“
Па на гавазе говори:
„Гавазе, млади гавазе!
Я си течете, гавазе,
Назадъ невяста врѣнете,
Веднаждъ да ми сѣ поклонн,
И ржка да ми цалува,
И я ща да ъ арижа
Що ми сѣ въ джеба намери.“
Тога сѣ текле гавазе,
Та на девере думаха:
„Девере, млади девере!
Назадъ невяста врѣнете,
Че си ък вика паша-та,
Веднаждъ да му сѣ поклонн
И ржка да му цалува,
И той ще да ъ ариже
Що му сѣ въ джеба намери.“
И послушале девере,
Назадъ невяста врѣнале,
Щомъ до порти-те отишле,
А невяста имъ думаше:
„Дружина жарна, зговорна!
Кога си въ порти влезиме,
Назадъ сѣ обращайтесь,
Ако сѣ порти затворатъ,

Аленъ ми магданъ дигнете,
Узунъ калѣчка подайте,
Та па сѣ ниско слагайте,
Та ми сѣ поразгледайте,
Какво сѣ кланя невяста.“
И кланяла сѣ невяста,
Триста душъ млади гавазе.
Па сѣ воскачи невяста,
Па високи-те чордаци,
Па си на паша думаше:
„Пашо ле, Солупджю-ле!
Ти седишь, пашо, ти седишь
На високи-те чордаци,
На шарени-те душеци,
И тржсишь Стайко Войвода;
Я си ми подай главица,
Да не крѣжава душеци.“
А паша си му думаше:
„Не дей ми зима главица,
Азъ да ти, Стайко, арижа
Арем-а сось анѣми-те.“
А Стайко си му думаше:
„Азе ти не ща, пашо ле,
Арем-а сось анѣми-те
Пали ти иска, пашо ле,
Твоя-та руса главица.“
Па си самичекъ посѣгна,
Пашу глава-та отряза,
Па ък намаза сѣсѣ катранъ
И намепи ък есѣ памукъ,
Па си ък па коль побн,
Та ък потпали младъ Стайко;
Та му светила, светила
До три дни и до три ноци;
А той си пие и ѣде
Съ негова жарна дружина.

Боленъ Дойчинъ.

Що ми дошолъ цѣрна Арапина,
Що кондисалъ подъ Солуна града,
Подъ Солуна долу въ ливагѣ-то;
Глава имать колку еденъ казанъ,
Уши имать колку два таруна,
Очи имать колку два шиника.
Той ми сакать голема тахнина,
На денъ сакать п' една фурна лѣба,
И имъ сакать по две бочви вино,
И имъ сакать по бочва ракіа,
И имъ сакать по три крави ялой,
И п' една девойка за любешъ.
'Си-те ми съ со редъ наредиле,
Редъ ми дойде до Боленъ Дойчина.
Дворѣ метить лична Ангелина
Дворѣ метить, дробни сѣдзи ронить.
Иѣ догледа братъ ѣ Боленъ Дойчинъ:
„Защо сестро, мила Ангелино,
Дворѣ метишь дробни сѣдзи ронишь?
Ели ти съ веке здодеало
Мене боленъ, сестро, гледаеки,
Или дворѣ, сестро, метески?“
„Ей Дойчине, мои мили брату!
Да не ми съ менѣ здодеало,
Нито тебе, брату, гледаски,
Ни пакъ, брате, дворѣ метески.
Ток' що дошолъ цѣрна Арапина,
Що кондисалъ подъ Солуна града
Подъ Солуна, долу въ ливагѣ-то,
Глава имать колку еденъ казанъ,
Уши имать колку два таруна,
Очи имать колку два шиника.
Той ми сакать голема тахнина,
На денъ сакать п' една фурна лѣба,
И имъ сакать по две бочви вино,
И имъ сакать по бочва ракіа,

И имъ сакать по три крави ялой,
И п' една девойка за любениѣ;
'Сп-те ми съ ео редъ наредиле,
Редъ ми дойде до Болепъ Дойчина.“
Изговори Болепъ Дойчинъ сеетръ:
„Ангелино, моя мила сеетро!
Извади ми моя остра сабя,
Три годни сабя неватена,
Неватена, ни па наточена;
Одисен Ю у младъ калакчіа
На моего мила побратима,
Да наточить моя остра сабя,
Ког' станамъ ке му платамъ, надплатамъ.“
Ю однесе млада Ангелина;
Изговори млади калакчіа:
„Ангелино, Дойчино'а сеетро!
Ако давашъ твое бѣло лице,
Така острамъ сабя вересіа.“
Раеплака съ 'уб'а Ангелина,
Вчасъ еъ врати въ свои рами дворіе: —
„Ейди Дойчинъ, мили брате мои!
Цѣрии очи сакать калакчіа,
Да паоетритъ сабя вересіа.“ —
„Ель ме чуешъ, сеетро Ангелино!
Извади ми моя бѣрза коня,
Три годни коня незобано,
Ни гле'ано коня, ни чешано,
Ни па 'арно вода напоено,
Однеси го при младъ налбатина,
Да подконтъ коня вересіа,
Ког' станамъ ке му платамъ, надплатамъ.“
Конь однесе млада Ангелина
Конь однесе у младъ налбатина;
Бѣло лице сакать за коване.
Плачески тѣрчатъ Ангелина,
Кажуеть Дойчину свою брату:
„Налбатина бѣло лице сакать,
Да подконтъ коня вересіа.“ —
„Ай викни ми Имера бербера,
Да ж' пзбричитьъ глава вересіа;

Ког' станамъ ке му платамъ, надплатамъ.“
Си отиде лепа Ангелина:
„Ей бербере, ей Дойчинъ прїятель!
Ид' да бричишъ мой брата Дойчина,
Кога станишъ ке ти платить, преплатить.“ —
„Ак' ми давашъ твое бѣло гѣрло,
Така бричамъ твои братъ Дойчина.“
Жешки еждзи Ангелина ронить,
Страшно, жальовно назадъ сѣ вращать;
Ангелина еестра дошла дома,
А Дойчину час-отъ му текнало.
„Ейди еестро, злата Ангелино!
Изва'и ми триста лакти платно,
Да престегнамъ моя половина,
Веке ми сѣ коски раскоестеле;
Пода'и ми жълта боздогана,
Извади ми моя остра сабя,
Допееи ми бѣрза коня моя.“
Му изваде триста лакти платно.
Си престегна разболена снѣга,
Си опаса остра сабя своя,
Си сѣ фѣрли на бѣрзаго коня,
Си ѣ грабна жълта боздогана,
Пра'у гѣрчатъ кай цѣрни Арапинъ.
Ето стигна кай бѣла чадора,
Пицишь, викашь колку гласѣ имать:
„Я излези, цѣрна Арапино!
Я излези, курвино копиле!
Я излези, гламно опалена!
Излези оба да с' обидиме,
Ти да видишъ юнакъ одъ юнака!“
Си излезе цѣрна Арапина,
Туку вреекаль, како некой ажддеръ:
„Чекай Дойчинъ, жълта восочина!
Чекай, чекай, море, боздоган-овъ
Малу тежитъ седумдесетъ ока.“
Арапъ фѣрли тешка боздогана,
Иѣ пречека Дойчинъ во десница. —
„Чекай, чекай курво-по копиле!
Цѣришь Арапинъ гламна опалена,

Ти да видишь кой је Боленъ Дойчинъ!
Чекай моя жълта боздогана,
Малу тежитъ тристотини ока.“
Кога джитна жълта боздогана,
Го погоди мегю две-те очи;
Съ разглови глава Арапииска,
Какъ джпъ печекъ тога той съ спружи,
Той съ спружи на сурова земя.
Дупна копя Болена Дойчина,
Дупна копя при Солуна града,
Добра плата плати калакчиу,
Не заборај добро налбатниу,
Найповише Имеру берберу.
Главѣ нпъ кльошина по Солуиски пжтѣ.
'Се що живо излезе да пулитъ,
Младо, старо Болена Дойчина,
И да славатъ, да фаятъ юнаство.
Одвай дойде при свои-те дворѣ,
Така Дойчинъ легна и си умре.

—
155.

Боленъ Дойчинъ.

Отъ Кукушь.

Боленъ леже Дойчинъ юнакъ,
Дойчиница солдзи роне;
Догледа га Боленъ Дойчинъ,
Та ѣ веле и говоре:
„Ангелино пжрва любовь!
Дали ти съ додеало,
Защо лежамъ три години,
Три години на постеля?“
Опа веле и говоре:
„Пжрва любовь, Дойчинъ юнакъ!
Мепъ не съ додеало,
Оти лежишь три години.
Тук' је дошелъ цжриъ Арапиъ
Цжриъ Арапиъ дудаклиа
Во Солуиско рамно поле;

Одтворилъ је бѣли чадаръ,
Таниъ земе одъ Солуна,
П' една фурша бѣлъ пексемитъ,
По една крава ялова,
П' една бочка благо вино,
И по една малка мома,
Да го служи благо вино.“
Тога вика Боленъ Дойчинъ:
„Ангелино пжрва любовь!
Извади ми триста лакти
Триста лакти тенко платно,
Да презбирамъ болни коски,
Оседли ми бжрза копя,
Бжрза копя некована,
Три години не хранена,

Донеси ми остра сабя,
 Остра сабя димнекія;
 И донеси боздогана
 Боздогана харгьосана,
 Три години нефатена.“
 Ангелина го послуша,
 Му донесе тенко платно,
 Му оружи бърза коня,
 Му донесе остра сабя,
 Боздогана нефатена.
 Съ опаши, съ оружи,
 И си вяхна бърза коня,
 И излезе одь Солуна.
 Праву тегне на бълъ чадаръ,
 Одь далеку съ провикна:
 „Е! Арапинъ, църнъ Арапинъ,
 Църнъ Арапинъ дудакліа!
 Е! излези църнъ Арапинъ,

Да те видамъ що юпакъ си!“
 Какъ го дочу църнъ Арапинъ,
 Тѣ ѣ грабналъ боздогана,
 И си вяхналъ бърза коня,
 И излеголъ на мегдана,
 И фърлилъ ео боздогана.
 Дойчиновъ конь хунерджіа,
 Си падналъ во коленици;
 Изварвела боздогана,
 И пакъ коня ѣ риппала,
 И Дойчинъ съ предвикнало,
 Боздогана ѣ фарлило,
 Въ гради го ѣ погодило,
 Въ църна земя закопало.
 И тамъ село съ градело,
 И съ викна Арапіа,
 Що ми стоить денъ денеска.

Дойчинъ юпакъ, Сиракъ Янко и Краля Марко, Солунски чувачи.

Съ собралъ, съ набралъ,
 До три Баца, до три Краля,
 Во градъ Солунъ на Солунски
 На Солунски седумъ кули.
 Един-отъ ѣ Дойчинъ юпакъ,
 Дойчинъ юпакъ одь Солуна;
 А втори-отъ сиракъ Янко
 Сиракъ Янко одь Янина;
 А треки-отъ Крали Марко,
 Крали Марко одь Прилепа;
 Ядатъ, піатъ, съ веселятъ,
 Со нойбетъ си град-отъ чувать.
 Си-те ред-отъ одредоха,
 Ред-отъ дойде на Дойчина,
 Тѣ си узе златна вигла,
 Тѣ разгледа горе долу,
 По пѣтица, по друмица,

И по поле и по море.
 Кога гледатъ по море-то,
 Заздаделъ съ шаренъ корабъ,
 Виктре седе еденъ турски
 Еденъ турски челебіа,
 Еденъ Турчинъ чужя-вѣра.
 Не си иде на скеле-то,
 Право тегле на Бешъ-чинаръ;
 Тамъ излезе одь кораб-отъ
 И одтвори бълъ чадаръ.
 Какъ си виде Дойчинъ юпакъ,
 Тѣ си вяхна бърза коня,
 Тѣ си слезе на Бешъ-чинаръ;
 Одь далеку съ предвикна,
 На Турчина му говоре:
 „Море турски челебіа,
 Море Турчинъ чужя-вѣра!

Защ' не идешъ на скеле-то,
 Да си платинъ тежки гюмрукъ,
 Тукъ си дошолъ на Беш-чинаръ? "
 Турчинъ веле и говоре:
 „Я не дойдохъ да ви плащамъ
 Да ви плащамъ тежки гюмрукъ;
 Тукъ сумъ дошолъ одъ Султана,
 Да повелямъ гратъ Солуна.“
 На Дойчинъ му жаль паднало,
 Та си крена боздогана,
 Та си фърли по Турчина;
 И боздоганъ му утече,
 И не погоди Турчина.

Тога Турчинъ съ предвика:
 „Излезите одъ кораб-отъ
 Да фатиме Дойчинъ юнакъ!“
 Дойчинъ назатъ съ повърна,
 Дробни сждзи си порони,
 Хотиде на седумъ кули,
 На дружина имъ говори:
 „Що седите, що гледате?
 Дошла турска челебіа,
 Челебіа чужа-въра;
 Що чиниме да чиниме,
 Градъ Солуна да чуваме.“

157.

Петре Маджарче.

Алай-бегъ войска береше,
 Не можитъ да ъ соберитъ;
 Дур' дойде Петре Маджарче,
 Дробна ми войска пособира,
 Камберъ кадѣна поплена
 Со двапедесетъ алайки,
 Со тринадесетъ робишки.
 Робишки кладе въ кочіа,
 Камберъ кадѣна предъ коня,
 Боса по дробни каменя,
 И гологлава по сѣнце.
 Кадѣна му съ молеше:
 „Дегиди Петре Маджарче!
 Ак' не ме кла'нишъ въ кочіа,
 Баре кла'и ме на коня!
 Ти що кабаестъ ми найде,
 Та мене терашъ предъ коня,

Боса по дробни каменя
 И гологлава по сѣнце?“
 Петре ъ лепо вореше:
 „Дегиди Камберъ кадѣно.
 Аль знаишъ, али наметвишъ,
 Кога бѣхъ дете мало'о,
 Я си бѣхъ момокъ у тебе;
 Мене ме треска тресеше,
 Ти лѣбецъ не ми даваше;
 А кога да ми да'еше,
 Одъ три недели месено;
 Ти вода не ми да'аше,
 И кога да ми да'аше,
 Полу со раски мешана.
 За тва те терамъ пред коня
 Боса по дробни каменя,
 И гологлава по сѣнце.“

158.

Балюръ Войвода и Гъркина робина.

Отъ Оритъ.

Отъ войска идетъ Балюръ Войвода,
 По войска поситъ млада робина;

Копдисалъ ми је широко поле,
Курдисалъ ми је зелени чадаръ;
Потъ чадаръ седитъ Балуоръ Войвода,
Млада робина простумъ му стоитъ,
Диваиъ му чинитъ, слуга му служитъ,
Солдзи ми ронитъ, како градо'н.

Балуоръ Войвода ми љх опитвентъ :

„Айти робино бѣла Гѣркино!

Що слуга служишиъ, и солдзи ронишиъ?“

„Какъ да не плачамъ, какъ да не жалимъ?

Сумъ оста'ила мѣшко-то дете,

Во теменъ кералъ съ рѣце пущени;

Му дошло време да съ прекрешитъ.“—

„Айти робино, бѣла Гѣркино,

Хайде ти оди, хай крени си го,

Азатъ те чинамъ да си го кренишиъ.“

— — —
159.

Мурчо Господарицъ и Янкула Войводи.

Дельба с' делятъ два брата родени,

Един-огъ је Мурчо Господарицъ,

Помали-отъ Янкула Войвода;

Разделиха села и чифлидзи

Разделиха поле и планина;

Имъ остана коня пехливана,

И два брата пилци соколови;

Имъ остана жрти и жѣгѣри,

Свои куки, свой вишии сарап,

Сиво стадо дванаѣсетъ хиляди.

Тога вика Янкула Войвода:

„Брате мон, Мурчо господаре!

Ти си женеть, просто тебѣ кука,

Сиво стадо дванаѣтъ хиляда;

Ти си женеть, а я сумъ си ергень,

Прости менѣ жрти и жѣгѣри,

Бѣрза коня, два брата сокола,

Коль да вяхнамъ, лова да си ловамъ.“

Тога вика Мурчо Господар-отъ :
„Брату мили, Янкула Войвода!
Не сумъ кукайца въ кукн да седамъ,
Не сумъ овчаръ овци да ти пасамъ,
Ясъ сумъ постаръ, я ке си принамъ
Ке принамъ таткова оружа.“
Мурчо вика своя първа любовь :
„Дай оружје, коня бърза коня!“
И любовь му монь-отъ оружила,
И на бинегъ коня му тегнала.
И Мурчо си на коня вяхнало,
Закарало жрти и зъгарн,
И два брата пилци соколовн
И на любовь яко наръчуве :
„Ясъ ке ходамъ во гора зелена,
До прошетамъ лова да половамъ ;
Живъ г' оставамъ Янкула Войвода,
Ка ко дойдамъ, умренъ да го найдамъ.
Да му правишь господарска манджа,
Да му правишь со люта отрува,
Да го служишь оно благо вино,
Благо вино со люта отрува.
Ак' ти мене, любовь, не послушашъ,
На твой рамена глава не ко стое ;
Ако мене ти добро послушашъ,
Годемъ даръ тебе ке те дарувамъ.“
И си пойде во гора зелена,
Три дни шеталъ, три дни Мурчо ловалъ,
Нищо лова тои не изловалъ.
Изиуцилъ два брата соколови,
Ги ке пуцилъ вишемъ по небо-то ;
Тамъ пайдоха едно орло пиле,
Го удриха два брата соколи,
Едно го бие долу подъ криля,
Друго го бие надъ криля ;
Орле пиле съ ке натделило,
Си слезело долу на земя-та ;
Го носиха на Мурчо господаръ.
Орле пиле дробни сълдзи роне,
И на Мурчо веле и говоре :

„Ако бѣше и братъ ми со мене,
Твои пилци не ко приближеха.“
Тога Мурчо викало да плаче,
Пиле що ѣ (пиле) не може безъ брата,
Ами мене що чудо ме найде!“
И съ врати дома да си ходе,
На пѣтъ стрете цѣрна Арапина,
И на Мурчо вика, съ привика:
„Кѣд' ѣ, Мурчо, братъ ти да т' откине?“
Мурчо пуши коня да си бега,
И Арапинъ съ боздогана фѣрли,
И го удри по юначки плещи,
Дури грѣди му съ испукале,
Цѣрни кѣрви дури си изтекле;
Отъ малу съ беганѣ откинало.
А що бѣше Мурчовица млада,
Она била хитра емъ разумна!
Зготвила ѣ господарски манджи,
На мест' отрувъ, медовина кляла,
И капила свой деверъ Янкула,
Да го гостить съ господарски манджи,
И го пуи съ блага медовина,
На Янкула право му кажувѣ:
„Мой деверъ Янкула Войвода!
Твоя брата одъ лова ке дойде,
Менѣ лошо той ми нарѣчало,
Как' ке дойде живо дан' те найде.
Ти съ молямъ, Янкула Войвода,
Да си легнишь, живѣ мѣртовецъ биди.,
И Янкула спаха послушало,
И легнало на вишини саран.
Мурчовица съ платно го покрила,
Надъ глава му свѣки запалила,
На глава си цѣрно превѣрзала,
И коси си она разсплетела,
И излегла на тешки-те порти,
Да пречека Мурчо господар-отъ.
Ето идеть Мурчо господар-отъ,
Одъ юначки грѣди кѣрви течать,
И отъ очи дробни сѣдзи роне,

Отъ далеку своя любовь пита,
Даль ꙗ живо Янкула Войвода.
Мурчовица веле и говоре:
„Я си тебе, добро, почуяла,
На Янкула отрува сумъ дала,
И Янкула младо си умрело.“
Какъ си дочу Мурчо господарниъ,
Мошше горко на него наднало,
Защо веке не ꙗ живо брате,
И отъ коня оно ꙗ слезело,
Со лютина сабя потжргпало,
Да исече своя първа любовь.
Тога вика Янкула Войвода:
„Мои брате, Мурчо господаре!
Сабаръ чини, уще сумъ си живо.“
Какъ го виде Мурчо господарниъ,
Со радостъ съ на диванъ качуве,
Съ братска любовь брата здравувало,
На свой любовь даръ ꙗ дарувало.

160.

Неда Крамянка.

Хубаво Недо Крамянко!
Свекаръ си Неди говори:
„Снашнице Недо хубаво!
Е' сега деветъ години,
Като сми тука доведе,
Твой-те брате, Недо ле.
На госте ти не додоха,
Да додать, да тя споходать;
Дали ся динъ чорбаджіе
Почорбаджіе отъ назе,
Или ся динъ сиромаси,
Тя немать съ ощо да додать?“
Неди ꙗ хатаръ остало,
Тя зела бълл мединци,
Тя ꙗ на вода отишла,
На горно крайно кладенце.

Тамъ пайде момче Кремъиче,
Тя па на момче говори:
„Момче Кремъиче, селъиче!
Здраво ли сте, живо ли сте?
Здраво ли сж мой-те братъе,
Отъ стока повлачили ся,
Що ꙗ баща ми оставилъ?“
Момче Кремъиче говори:
„Хубаво Недо селъико!
Здраво сми, ꙗ живо сми,
Здраво сж твой-те братъе,
И отъ стока съ повлачи,
Што ꙗ баща ти оставилъ,
Дваждъ ꙗ повече станало,
Сега ся, Недо, стягаха,
Тебъ па гости да додать ;

*

На кон-о гвозди туряха,
Златни талиги въпрягаха
Твон-те деветъ братици
Со деветъ мили снашици,
Со деветъ мъшки дечица.“
Неда сж ъ зарадвала,
Па си ъ дома отишла,
Тѧ двори мете, и пее.
Свекоръ си Неди говори:
„Снашице, Недо хубава!
Е' сега деветъ години,
Не сжмъ тя видель, Недо ле,
Дворови да си пометашъ;
А сега метешъ и пеешъ.
Илъ ти ъ драго, Недо ле,
Че въ село иди паша-та,
Тѧ прямо пречи презъ село,

Тѧ право иде у назе?“
А Неда му говори:
„Тате ле, дѧ мой свекоре!
Това ми не ъ паша-та,
Иж сж това мой-те братъе,
Тѧ идатъ менъ на госте.“
Свекаръ си Неди говори:
„Снашице, Недо хубава!
Кога си, Недо, знаяла,
Тѧ що ми не си казала,
Зехере да си приготва?“
Па закла чярка биволь,
Наготви маиджи 'секакви,
И пусна до деветъ бжъви
До деветъ бжъви со вино,
Десета съ бистра ракия,
Тѧ си госте-то посрещна.

161.

Тодора, Богданъ и Никола.

Мома Тодоро, Тодоро!
Тржгнала ми ъ Тодора
На планина-та на спопе
Съ пенно либе Богдана.
Богданъ Тодори говори:
„Либе, хубава Тодоро!
Земн ми, либе, кабуре
До седемдесетъ и седемъ.“
Послушала го Тодора,
Тѧ му е зела кабуре,
Тѧ ся на спопе отишли.
Минаха поле широко,
Настапаха гора зелена.
Богданъ Тодори думаше;
„Либе, хубаво Тодоро!
Я викни, мома, тѧ запей,
Тая ми песенъ юнашка
Де-то два гласа износи,

А на четири допоси,
Изъ едно гърло два гласа,
Изъ една уста две думи!“
А Тодора му думаше:
„Либе ле Богданъ, Богдане!
Викнала бѣхъ, запела бѣхъ,
Ала не смея, не мога,
Отъ Никола харамия,
Че ма напредн искаше,
Па мама не ме даде.
Сега го кажватъ, либе ле,
По тая гора зелена
Со седумдесетъ юнаци
Со содумдесетъ и седемъ,
Тѧ ще ма позна по глас-а,
Тѧ ще си прѣко прекасне,
Тебе ще младо погуби,
Мене ще млада да земе.“

А Богданъ си ꙗ думаше:
„Не бой ся, либи Тодоро!
До де не Богданъ при тебе
Со седумдесетъ кабуре
Со седумдесетъ и седеѣ.“
Послушала го Тодора,
Викнала мома, запяла
Тая ми песенъ юнашка,
Де-то два гласа износи,
А на четири доноси.
Ка бѣ ѣк зачулъ Никола
Никола младъ араѣя,
А той ѣк позпа по глас-а,
Та па ги прѣко пресрешна
Со седумдесетъ дружина.
Ка бѣ ги виделъ младъ Богданъ,
Кабуръ следъ кабуръ врѣгаше,
Юнакъ следъ юнакъ падаха;
Па си г' истрепа младъ Богданъ

До седумдесе юнаци,
Та го бѣ осталъ Никола.
Па сѣ ся два-та бориле,
Та са три дни бориле
До три дни, и три ноци.
Богданъ Тодори думаше:
„Либе, хубава Тодоро!
Не седи, либе, та гледай;
На кому-годе поможи,
Кой-годе да си надвѣс.“
Тя брѣкна въ десни джепове,
Извади влашко поженце,
Богдану ючкуръ преряза,
Да му надвѣс Никола,
Да си ѣк земе Тодора.
Богдану господъ помогна,
Изъ врѣхъ го глава издигна,
Та го въ земя-та закара.

Стумница невѣста.

Дзидъ ми дзидале деветь майстори
Деветь майстори до деветь брака,
Дение дзидале поке падало;
Сѣ обложили деветь майстори,
Кой ке ми до'нтъ рано со ручекъ,
Мие него темелъ да го кла'име.
На вечеръ 'си-те дома пойдо'а,
И си каза'а па свой невести;
Мало Маноле младо майсторче,
То'а ис каза своѣ ивестѣ.
Рано рапила Струмна девойка,
Рано рапила ручегъ зготвила,
И имъ отнесла найрано ручегъ.
Кога ѣк виде младо Маноле,
На час-отъ викна той да си плачить.

И ѝ грабна'а деветъ майстори
 И ѝ фат'а млада Струмица,
 И ѝ дзида'а темелъ да трайтъ.
 Имъ съ молеше Стумна невѣста:
 „Деветъ майстори, до деветъ браця!
 Остайте ми ж десна-та рѣка
 Десна-та рѣка, лева-та боска,
 Да си надовямъ мѣшко-то дете.“
 Ъ оста'а десна-та рѣка,
 Десна-та рѣка, лева-та боска.

163.

Димни Марко и Елена невѣста.

отъ Прилепъ.

Книисале две девойки
 Две девойки вишоранки,
 Да ми одѣтъ на кла'енець
 На кла'енець на Джбо'и, *)
 Да ми бѣлѣтъ бѣло платно.
 Запесале лепа песма
 За Елена Марко'ица:
 „Язакъ, язакъ бре Елено,
 Що отлюби Димни Марка,
 Та залюби левенъ Дука,
 Твоѣга мили побратима!“
 И 'и дочу Димни Марко,
 Кад' приблиза до кла'енець:
 „Две девойки, дво другачки!
 Ко ви да'амъ и' еденъ дукадъ,
 Запенто таа песма,
 Що ѝ прегне ѝк песфте
 За Елена Маркоица!“
 Две девойки ѝк запе'а —
 Язакъ, язакъ бре Елено,
 Що отлюби Димни Марка,
 И залюби левенъ Дука,
 Твоѣго мили побратима.“

Пойде Марко на дивани,
 И ѝ велитъ стопанкѣ си:
 „Ей Елено, домакичко!
 Сакамъ гости да си капамъ,
 И да капамъ левенъ Дука,
 Твоѣго мили побратима,
 Кого ми да пратиме?“
 Тая рече „сама одамъ.“
 И ѝ прати да го канитъ,
 Той съ качи на дивани,
 И ѝ зеде дулбѣ-та,
 И самъ Марко 'и доvide,
 Кѣде тя си игра'а,
 Негде годе съ дираетъ,
 И со коњи съ падтѣрчватъ.
 Ми дофтаса левенъ Дуко,
 Придойдо'е други гости.
 Тогай рече Димни Марко:
 „Ей Елено, домакичко!
 Коя слуга ти ке чинишь?
 Ели свѣкя да си дѣржишь,
 Или слуга да си служишь?“
 „Ейди Марко! жу говоре,

*) Изворъ подъ Маркови кули до Прилепъ.

Слуга я да си послужамъ,
Да по некой ме потфатитъ
За моя-та бѣла рѣка,
Тебѣ добро не ке падинтъ;
А я свека да си свѣтамъ.“
Марко зеде рогузина,
Иѣ намачка ео катрана,

Иѣ завитка Маркоица,
Иѣ изгори домакинка;
Да сѣ знаитъ паметувать,
Отлюбила Димни Марка,
Залюбила левенъ Дука,
Левенъ Дука милъ побратимъ.

164.

Више Гъркина и Еврейче.

Отъ Охритъ.

Личба личила више Гъркина —
„Кой ми ѣ кадаръ, кой ми ѣ вреденъ,
Да ми напра'итъ натъ море таванъ,
Натъ таванъ лозѣ, по брегой дуни;
Да 'и работа за три години,
Дури да родѣтъ дуни-те дуни
Дуни-те дуни, лозѣ-то грозѣ.“
Собрале ми сѣ, набрале ми сѣ,
Набрале ми сѣ триета юпаци,
Никого око ме му го фати, —
Да ми напра'итъ натъ море таванъ,
Натъ таванъ лозѣ, по брегой дуни;
Ми сѣ наема жълто Еврейче,
Да ми напра'итъ натъ море таванъ
Натъ таванъ лозѣ, по брегой дуни;
Да 'и работа за три години,
Дури род'а дуни-те дуни,
Дуни-те дуни, лозѣ-то грозѣ,
Та 'и однесе вишь Гъркинъ.
Личба личила више Гъркина:
„Кой ми ѣ кадаръ, кой ми ѣ вреденъ,
Да ми сѣ фърлитъ во стреде море,
Да ми негата'итъ риба моруна.“
Собрало ми сѣ, набрале ми сѣ,
Собрале ми сѣ триета юпаци,
Никого око не му го фати.
Що ми сѣ найме жълто Еврейче,
Да ми сѣ фърлитъ во стреде море;

И ми съ фърли во стреле море,
Та ми извади риба моруна,
Та в однесе више Гъркинь.
Личба личила више Гъркиня:
„Кой ми је кадаръ, кой ми је вреденъ,
Да ми устрелятъ дзвезда Деница,
Дзвезда Деница низъ стробренъ пѣрстенъ.“
Собрале ми съ набрале ми съ,
Набрале ми съ триста юнаци,
Никому око не му го фати.
Що ми съ найдо жълто Еврейче,
Да ми устрелятъ дзвезда Деница,
Дзвезда Деница низъ златенъ пѣрстенъ;
Та ъ устреля дзвезда Деница
Дзвезда Деница низъ златенъ пѣрстенъ,
Више Гъркиня по цѣрни очи.

165.

Угреала дзвезда обденица,
Не ми била дзвезда обденица,
Тук' ми била чаша Войводо'а.
Слуга служитъ дете Магдалинче,
Какъ слугало, така ми заспало.
На место израсте дре'о кипаро'о,
Со коренъ фатило земя Каравлашка,
Со ветка фатило широка на'ня,
Листъ ми је листило 'се карагроше'и,
Цуть ми је цутило дробнего бисера,
Родъ ми је родило жълта-на лукада.

166.

Бояна Войводка.

Отъ Панагюрище.

Бояно, млада Войводко!
Била Бояна Войводка,
Била е деветъ години,
Покарала е десета,

Инде човякъ не видяле,
Камо ли пара да земать;
Продадоха си копе-те,
Изядоха си пари-те.

Стоялъ Бояни думаше:
„Мома сестрице, Бояно!
Я хайде да са разнесемъ,
Овчере да са наглавимъ
По беглички-те сюрин!“
А Бояна му думашо:
„Почякай, бае Стоѣне,
Че ми е хаберъ втасало,
Че иде мома Кирима
Кирима, бѣла кадѣна
Сосъ турска хазна голѣма,
Сосъ деведесетъ джелате,
Съ сто и дваесетъ харане.“
Па излезе на планина;
То и Кирима довтаса
Сосъ тешка хазна голѣма.
Изляла беше Бояна
Бояна млада Войводка,
Тѣ па Кирима думаше:
„Киримо бѣла кадѣно!
Няшто да ти са помола,
Давно ми молба помине;
Я предари ми момци-те,
Што та е господъ подарилъ,
Макаръ червено дукател!“
И Кирима и думаше:
„Дейгиди курво Бояно!
И тебъ ми да са побоя,
Момци-те да ти предара,
Сосъ деведесе джелате,
Съ сто и дваесе Харане.“
Ми са вѣдоса Бояна
Бояна, млада Войводка,
Извади сабля френгя,

Тѣ и два пѣти прегрѣна,
И три пѣти иѣ цалуна,
Тѣ са на сабля помоли:
„Сабльо ле, моя сестрице!
Толкова ма си слушала,
Токо ма сега послушай,
Да взема хазна голѣма!“
Па ся Бояна заврѣтя
Ту па лево, ту па десно,
Кога съ назадъ обрѣна,
Токо Кирима остана
Вовъ тая златна кочия.
Бояна каже Кирими:
„Киримо, бѣла кадѣно!
Подай си глава на вѣлка,
Глава-та да ти отряжа,
Данс крѣвава кочия.“
Кирима и са молеше:
„Бояно, мила сестрице!
Просто да ти е хазна-та,
Токо си мене не губи,
Че сѣмъ една-та на майка,
Тѣ па ако сѣмъ една-та,
Ами сѣмъ млада годена
Годена, а псженена!“
Бояна е непослуша,
Иѣ власе въ златна кочия,
Кирими глава отряжа,
Па са Бояна провикна:
„Дружина вѣрна, зговорна!
Кой па кѣде е, да доде,
Да земи тешко имане,
Кой колко може да дигне,
Азе ща съ кола да карамъ.“

Будинска Яна.

Ейди Яно, Будинъ Яно!
За тебе съ Будинъ биетъ;

Два те цара посакале,
А треки-отъ ке те грабятъ!

Стана Яна ми побегна,
Ми отиде Димна гора
Димна гора Богдано'а,
Найде дре'о кипаро'о;
Во кореп-отъ змехъ му лежить,
На върво'и славей пентъ.
Ми съ скрила Будинъ Яна
Зме'отому *) подъ криля-та.
Цар-отъ пуци три елчин,
Да ък пайдѣтъ Будинъ Яна.
Отидо'о Димна гора,

'Сж-та гора исеко'е,
Нигде Яна не пайдо'е.
Съ враті'е елчин-те,,
И на цар-отъ му кажвеетъ :
„Еди наше господаре !
Сж-та гора исекохме,
Нигде Яна не пайдохме ;
Едно дре'о оста'и'аме,
На върво'и славей пентъ ,
На кореп-отъ змехъ му лежить.“

168.

Краловица и Турчинъ Войвода.

Седнала ъ Краловица
Краловица, Бановица
На високи-те палати,
Край чести-те пармаци,
Дете люля песна пео :
„Наши сипо, да порастишъ
На тейково-то ти место,
Мили сипо, да поминишъ.“
Тамъ дека дете люляше,
причукаха на порти-те,
Двашъ чукиаха, трившъ чукиаха :
„Ела, ела Краловице,
Да отворишъ тешки порти !
Ние не сле лоши люде,
Току сме твои овчаре,
Си идеме отъ планина
Ти посиме благина-та.“
Излжи съ Краловица,
Тешки порти си отвори.
Съ наполниа рамни дворѣ
'Се войвоводни сеймени,

Напретъ ъ Турчинъ войвода.
Ка ги виде Краловица,
Мошше съ она уплаши.
Тогай веле войвода-та :
„Краловице, Бановице !
Що си толку уплашена,
Дур' на писамъ не омясашъ ?“
Тогай веле Краловица :
„Добре дошла, мили гости,
Качейте съ на дивани!“
Съ качиха на дивани,
Тѣ влезеха въ одая-та,
Тѣ седнаха редъ по редомъ ;
Имъ кладоха да вечератъ.
Накараха Краловица,
Она диванъ да имъ стое.
Тогай веле и говорю
Краловица, Бановица :
„Варай, варай ти Бойводо !
Пущейто ме долу д' одамъ,
Ясъ да пушамъ мала бочва

*) Окончание — того, тому — съ употребитъ въ разговорни-отъ языкъ на некое правоучение; напр. не гибай човекаго; не чини лошо човеконому.

Благо вино тригодишно,
Да пиете като гости.“
Съ излѣжа Турчинъ Войвода
И войвовови сеймени
Съ излѣжаха, ѣ пуцѣха.
Но си поиде кай бочви-те,
Не си пуци благо вино,
Ток' си узе остра сабя,
Њу опаща на тсика си
На тенка си половина,
Та се качи въ одая-та,
Си искара остра сабя,
Съ завърти лево, десно
'Си-те ги ѣ посечела,

Останахъ Турчинъ Войвода;
Па фати върно да моли:
„Ти съ молямъ Кральовице,
Немой мене кайдисун!“
Та си фати русъ Войвода,
Нодзе секла до колена,
Раце секла до лакти-те,
Му извърти църпи очи
Църпи очи отъ глава-та,
Го качи на бърза копя,
Па му даде той стробренъ тастъ,
Му нарѣча да си шета
И за бога да си сака.

169.

Яна и Стоянь.

„Яно, бѣла Яно, безъ рода невѣсто!
Како съ сакахме, така съ зедохме;
Ние си бѣхме мошне сиромаси,
Кѣща си немахме, кѣща си купихме,
Лозіе си немахме, лозіе си купихме,
Иманіе немахме, иманіе добихме;
Що сакахме, Яно, господъ ни дарува,
На насъ господъ чедо, Яно, не ни даде.
Дали ѣ отъ бога, дали ѣ отъ люде;
Ако ѣ отъ бога, сполаи му нему,
Ако ѣ отъ свет-отъ, отъ бога да пайдатъ.“
Тогай нему веле Яна, бѣла Яна:
„Мѣлчи, Стоянь, мѣлчи, немуй люто колни,
Немуй люто колни, пемуй съ грѣшувай!
Нито ѣ отъ бога, нито ѣ отъ свет-отъ,
Току ѣ, Стояне, отъ моя-та майка.
Язе како си бѣхъ мала малечка'а,
Майка си имаше дете мѣшко дсте,
Дете мѣшко дете мошне си плачеше,
Не ѣ оставаше майка да заспе.
На мене ми рече: „сла Яно, щерко,

*

Дете да полюляиъ, майка да поспіе!“

А язе њ рекохъ на моя-та майка :

„Какъ си го родила, така си го люлай.“

Тогай на майка ми си не жалъ паднало,

Тогай майка мене люто ме проклана :

„Яно, мила щерко, чедо да не чеднишъ

Чедо да не чеднишъ, въ рѣце да не виднишъ,

Дур' не чуешъ, Яно, риба да занее

Риба да занее во цѣрно-то море,

Каменъ да засвири отъ вишни планини,

Ка чуешъ, Яно, тогай чедо да чеднишъ.“

Тогай та му веле на млади Стояна :

„Армасай съ, Стояиъ, дуръ си, Стояиъ, младо,

Дур' ми те сакаетъ тие малки момн;

Ела ти съ моляиъ да не ме испѣднишъ,

Изметъ ке ти чипа, 'лѣб-о да ти ядамъ.“

Нель си съ армаса Стояиъ, млади Стояиъ

Та малка девойка Епка Призренчаика,

И си съ армаса и армасъ чии'а,

Свадба съ зафати, сватови съ собраха

Сватови съ собраха за невѣста ходатъ.

Въ кѣщи вошка Яна изметъ та си чине,

Бѣли пѣрети кѣрше, дробни сѣлѣзи роне :

„Боже, мили боже, колай да ми пайдишъ,

Душа да ми земешъ, тува дан' ме пайде

Тува дан' ме пайде млада-та невѣста!“

Та си съ промсна Стояиъ, млади Стояиъ,

И ке си кинисатъ за млада невѣста,

Тога си извика негови-отъ си братъ :

„Брату, мили брату, колай да њ пайдишъ,

На убава Яна, ти да њ удавишъ,

Кога ке си дойдамъ съ млада-та невѣста,

Тука ак' њ пайдамъ, глава ке ти земамъ.“

Чудо ми съ чудн Янино деверче,

Какъ да си кайдиса убава-та Яна;

Тогай веле Яиъ, веле и говоре :

„Айде снахо, айде миѣ да пойдиме.

Кай цѣрно-то море метли да бериме;

Кога кя си дойде млада-та невѣста,

Метли си немаме с' ощо да ни смете.“

Яна го послушала, да два си поидоха,
Да два си поидоха кай църно-то море.
Янѣ ѿ сѣ приши вода, студна вода,
Та си поиде Яна край църно-то море.
Повеля си господъ риба си заесе
Риба си заесе, каменъ си засвире.
Ка ги дочу Яна, сѣрце ѿ разболе,
Тогай Яна веле на нейно деверче:
„Айде, братче, дома ти да ме однесашъ,
На кър-о мѣстѣ душа да не излезе.“
И ѿ дигна Яна до дома ѿ носн:
Едно въ кѣщи влезе и дете си доби.
Дете ми сѣ доби, дете, мѣшко дете,
Дете, мѣшко дете, бележито дете,
На грѣди-те му ѿ ясна месечина;
А на глава-та му летно ѣсно сѣнце.
Тогай веле Яна на нейно-то братче;
„Одай, братче, одай, на пѣтъ да го сретнешъ,
Хаберъ да му кажешъ, мужде да ти даде,
Оти му сѣ доби дете, мѣшко дете.“
Па ми сѣ испусти Янино деверче,
Та си стрете на стретъ пѣтъ-отъ братъ си Стоянъ;
На брата му веле, веле и говоре:
„Бакшишъ, брату, дай ми дете ти сѣ доби,
Дете бележито, летно сѣнце въ глава,
А во гради-те му ясна месечина.“
И на младъ Стояна не сѣ фати вѣра;
Тогай си позапре китени сватове,
Та имъ веле Стоянъ, веле и говоре:
„Постоите малце до дома да одамъ
До дома да одамъ, дали ѿ истина.“
Па сѣ спусти Стоянъ, до дома си оди,
Влезе въ одая-та, шаренъ јорганъ дигна;
Летно сѣнце грее, сѣрце сѣ разшени.
Па сѣ назадъ Стоянъ скоро сѣ повърна,
Па си поиде Стоянъ кай сватове-то;
Тогай веле Стоянъ на млада невѣста:
„Отъ сега на татки сестра да ми бидишъ,
Сестра ти да сѣ ми, назадъ сѣ повърни!“
Тогай веле нему млада-та невѣста:

„Стояиъ, млади Стояиъ, главà ми пресечи
Главà ми прееечи, назадъ не съ вкринамъ!“
Уме, чудо Стояиъ, нема що да чине;
Си соблече Стояиъ негоо чисто ру'о,
Тà облече Стояиъ негоо мило братче,
Па го чини Стояиъ млада зеташинà.
Тогай веле Стояиъ, веле емъ говоре:
„Адалъ да те, брату, отъ мене на тебе!“
А на певѣта-та ежрце еъ разшени.
Па си дойдоха 'еп-ти дурн дома;
Н' една етрѣна тога вецчане еи венчатъ.
На друга-та етрѣна кърщение еи кърщатъ.

170.

Еднаква.

Бъла Япа дворе ми метеше,
А Стояиъ си коня потпра'аше;
Стояиъ Яиъ тога в велеше:
„А егиди Яно, бъла Яно!
Како еъ еакаме, така еъ зедофме,
Куки немаме, куки купиѣме,
Коњи немаме, коњи купиѣме,
Овци немаме, овци купиѣме
Овци купиѣме со 'се овчари;
'Се що немаме господъ ни даде,
Чедо отъ ежрце гоепотъ не даде,
Аль те отъ бога, аль те отъ люге?“
Тога му рече уба'а Япа:
„Дейди Стояне, мой гоеподине!
Лель ме опитвишиъ, яеъ ке ти кажамъ,
Како я знаамъ и ти да знанишъ,
Ни те отъ бога, ни те отъ люге,
Тук' ми те ова майкина клѣтва.
Кога еумъ било лудо мало'о,
Я еумъ си било лото проклето.
Тà ме повила моя-та майка
И ме деляла и ме кланала,
Тà що ми рекла найлоша клетва —

„Да ми поспієшь, мала Янико,
Да ми поспієшь, да ми порастинь,
Да ми съ сториць добра девойка,
Стопанъ да найдишь какъ що ке сакашь,
'Се що ке немашъ госпотъ да да'ить.
Да ми съ сториць мошне богата,
Чедо отъ сѣрце, керко, да немашъ,
Защо ми да'ашъ големи мѣжи,
Деше и покс, керко, ми плачншь.
Ког' ке засвирить риба летница
Риба летница по цѣрно море,
Ко' ке запснть камень станонтъ
Камень станонтъ на Нико-поле,
Ти тога чедо да си добієшь.“ —
Тога ми рече 'уба'а Яна:
„Ейди Стояне, мой господине!
Олку си имаѣ зборъ да ти кажа,
Сакашь ме терапъ, сакашь ме дѣржишь,
Ясъ ти 'и казаѣ мон-те гре'ой.“
Стоянь ѣ назотъ збор-отъ вратио:
„Егиди Яно, млада невьсто!
Многу безъ чедо, Яно, и ше,
Ко поминише и не вака.
Ясъ ти съ молямъ, ти да не жаляшь;
Никоя майка чедо не кѣлнть
Чедо не кѣлнть, чедо да немать,
Туку ни било касметъ отъ бога.“

171.

Радичъ юнакъ и Арапинъ Амза-бегъ.

Радичъ юнакъ вишо піе,
Во тіе ладни механи
Съ исгови-отъ млъ побратимъ,
Цѣрнъ Арапинъ Амза-бег-отъ.
Піатъ, едаты па механи,
И добаръ аникъ си чипатъ
Отъ денъ до денъ три педели,
Съ вечери-те шесть недели.

Тогай вело цѣрнъ Арапинъ;
„Варай, варай Радичъ юнакъ!
Арно пихмо и ядехме,
Добаръ аникъ си чипехме,
нещо облакъ не чипехме.
Ела да съ обложиме; —
Кой ѣ вреденъ да обиде
До седумдесетъ дервени

И осумдесетъ клисури,
 Да съ вѣрие въ гратъ Солуна
 Во Солуна на старъ кадя,
 Да му земе големъ нишанъ
 Големъ нишанъ бѣла книга,
 На мено да ѣк донесе;
 Отъ какъ слонце ке угрее,
 До какъ слонце ке ми зайде,
 Големъ бакшишъ ке му да'амъ,
 До три кожи биволачки,
 Полни, рамни жълти флоринъ.“
 Тогай веле Радичъ юнакъ:
 „Исъ сумъ вреденъ да прошетамъ
 До седумдесетъ дървени
 И осумдесетъ клисури,
 Да съ вѣриамъ во Солуна,
 При старъ кадя, да му земамъ
 Големъ нишанъ бѣла книга,
 Отъ ка' сонце ке угрее,
 Дур' ка' слонце ке за'оде,
 И па тука да съ найдамъ.
 Ак' и' обидамъ, не прошетамъ
 Големъ бакшишъ ке ти да'амъ,
 Бърза коня съ остра сабя.“
 Тогай веле цѣрниъ Арапинъ;
 „Що си клавашъ бърза коня,
 Това конско, пчошко месо!
 Що такувашъ остра сабя,
 Това жржаво железо!
 Ела клай пѣрва-та любовь,
 Со 'си твое мъшко дете.“
 Тогай рече Радичъ юнакъ:
 „Ак' и' обидамъ, не прошетамъ
 Пѣрва любовь съ мъшко дете
 Нека ти ѣ твоя любя.“
 Отъ тамъ стана Радичъ юнакъ,
 Си отиде дурн дома,
 И' Ангелина и' говоре:
 „Ангелино, пѣрва любовь!
 Нель мѣ съ обложихме,

Съ цѣрниъ Арапинъ Амаза-бег-отъ
 Тебе въ облогъ я те кладохъ,
 Со 'се наше мъшко дете.
 Ак' обидамъ, ак' прошетамъ
 До седумдесетъ дървени,
 И осумдесетъ клисури,
 Да съ вѣриамъ во Солуна,
 На старъ кадя да земамъ
 Големъ нишамъ, бѣла книга,
 Отъ ка' слонце ке угрее,
 Дур' ка' слонце ке за'оди.
 Ако дойдамъ ке му земамъ
 До три кожи биволачки
 Полни, рамни жълти флоринъ.“
 Рече Радичъ и си легна:
 „Ак' с' успямъ, да ме скорпишъ.“
 Ка' си легна, ка' си заспа;
 Ангелина не заспа,
 Къд' било ѣ осъмнало,
 Слонце склонило на ручекъ,
 Съ свалила Ангелина,
 Бърза коня му оседли,
 Му оседли, му престегна,
 Копито-то му бакнува,
 И на вѣрио му съ моле:
 „Ти съ молямъ, бърза коньо,
 Дан' оставишъ Радичъ юнакъ
 Радичъ юнакъ, твой стопанъ,
 На ме'ани вино да пѣ!“
 Па съ качи на дивани,
 Нели надъ него застана,
 Застана солдзи порони
 На негово бѣло лице.
 Г' изгореха жешки солдзи;
 Скоро на подзе съ найде,
 Тогай веле и говоре:
 „Ангелино цѣрнооко!
 Що м' остави да с' успямъ?
 Тебе Арапинъ ке земитъ.“
 Съ качи на бърза коня,

Го удри сось зенгіа-та,
 Та прошета, и изшета
 До седумдесетъ дървени,
 И осумдесетъ клисури;
 Съ върна въ града Солуна
 Во Солуна при кадѣ,
 Дек' пладнина си кланяше,
 На кадѣ си говоре:
 „Ей кадю, старъ кадю!
 Мене пущи Амзабег-отъ,
 Да ми да'ишь бѣла книга.“
 Па му веле старъ кадѣ:
 „Иди Радичъ на ме'ани,
 Да попиешъ ладио вино!“
 Свърти конь-о Радичъ юнакъ,
 Пойде на ладни меани,
 Седна си вино да пие,
 Отъ пладнина д' икиндѣ,
 Не му текна да си стане,
 Да поиде кай старъ кадѣ.
 Па му веле бърза коня:
 „Варай, варай мой стопане!
 Айде стани да поидиме;
 Тебе кады ке излжи,
 Ке ти земе първа любовь.“
 Отъ тамъ стана Радичъ юнакъ,
 Отиде на старъ кадѣ,
 Ког' икиндѣ кланяше;
 Па му веле Радичъ юнакъ:
 „Дай, кадю, бѣла книга!
 Замъркнало, ке си одамъ.“
 Тогай веле старъ кадѣ:
 „Почекай ме, Радичъ юнакъ,
 Да докланямъ икиндѣ.“
 Па на Радичъ жаль му падна;

Искара си остра сабя,
 Му пресече руса глава,
 Та ъж клало въ копка торба,
 Исправи конь-о по друми.
 Църрь Арапинъ бѣше пуцилъ
 Бѣше пуцилъ робини-те,
 Да му земать Ангелина,
 Отъ зарап', отъ икиндѣ.
 Ангелина стое на диванъ,
 По пѣтове разгледува,
 Радичъ юнакъ си го чека.
 Па съ задалъ Радичъ юнакъ;
 Тогай веле Ангелина:
 „Ей робини, ей кадѣ!
 Еве идеть Радичъ юнакъ,
 Ако ве тука заваре,
 'Си-те васъ ке ве изсече.“
 Побегнаха робини-те,
 На църрь Арапинъ казаха;
 Заклучилъ ъ тешки порти,
 Да не влезе Радичъ юнакъ,
 Оти него ке погубить.
 Право оде Радичъ юнакъ
 На Арапски тешки порти;
 Порти пайде заклучени,
 Па зеде юначки мегданъ,
 Съ префърли преку порти,
 М' утаркали руса глава
 Руса глава отъ старъ кады,
 Емъ му зедо големъ бакшишь
 До три кожи биволачки
 Поли рамни жълти флоринъ,
 Па съ върна у дома си.
 Го пречека Ангелина
 Ангелина църпоока.

172.

Дилитаръ.

Спощи по тайна-та вечера
 Триста пушки ся пукнале,

Петстотинъ момци ся падпале,
 Шестотинъ майки викпале,

Педетотипъ гробово ся напжляле.
 Всички-то майки плакало
 Плакало и преплаквале;
 Димитрова-та кѣта депъ,
 Плакала и преплаквала.
 Дошло е бѣла ежбота,
 Свички майки на гробища,
 И плакале, цреплаквале,
 Димитрова-та наймного
 Плакала и преплаквала,
 Дори на гроб-а заспала.
 На сѣне Димитаръ дошолъ:
 „Проклета да е майка-та,
 Коя си майка плакала,
 Тѣ мѣртви души грѣшила!
 Азъ си бѣхъ, мамо, во рай божай,
 Ти много плака, преплаквала,
 Тѣ м' испѣдиха отъ рай-а.“
 Кога ся ежбудила майка му,
 И било вечеръ спроти недела,

И си отишла въ темни зимици,
 Извадила пай-башъ дрехи,
 И ся облякла, и накутила,
 И си отишла въ черкова,
 И си ся богу молила,
 Димитаръ да превѣрне:
 „Боже, да видишь какво драго,
 Кога имашъ малко детенце,
 И да порасте детенце
 И да му земе помошница.“
 И тржгнала презъ село-то,
 Со големъ гласъ викала:
 „Проклета да е майка-та,
 Коя е майка плакала,
 Тѣ мѣртви души грѣшила.“
 Де седа господъ, тѣ слуша,
 Го превѣрна Димитаръ,
 Отъ малакъ до големъ,
 Да го гледи майка му,
 Да му вземе попошница.

173.

*Темнишваръ Гюро, Марко Крилевике, Янука Войвода,
 и Дете Големеше.*

Шедба шетать Темнишвара Гюро
 Шедба шетать ева земя царева,
 Шедба шетать три години време,
 Да изберить мома спроти него.
 Обидило седумдесетъ града,
 Седумдесетъ и седумъ градове,
 Нигде мома не го бендисало
 Спроти него лична и хубава;
 Ка' отиде града Сланкамена,
 Тамо ꙗ го мома бендисало.
 Посвѣрши сѣ и пѣретенъ ен даде,
 Пѣретенъ даде три товари хазно,
 Зборъ чиниле, до една недела
 До недела тешка свадба сакать.

А що бѣше Темишвара Гюро!
Привявна си коня Карамана,
Тогай веле Темишвара Гюро:
„Ти ме чуешъ, стара майко моя!
Замеси ми две бѣли погачи,
Наточи ми две здравици вино;
Азъ ке пдамъ во Прилепа града,
Кумъ ке кладамъ Кралевике Марка,
Постаръ деверъ Янкула Войвода.
Азе знаи, майко, пресвѣршиѣ съ,
Пресвѣршиѣ съ одъ града Сланкаменъ.“
Тогай веле негова-та майка:
„Сполай богу, отмена да вида!“
Засукала скути, емъ рѣжави,
Замесила две бѣли погачи,
Наточила две здравици вино.
На що бѣше Темишвара Гюро!
Па калеса до две посестрими,
Да замесатъ колачи за свадба.
Па си зема две бѣли погачи,
Па си зема две здравици вино,
Привявна си коня Карамана,
Кумъ си капе Кралевика Марка,
Постаръ десеръ одъ Сибила Япка;
А си немаѣ помало деврче,
Шо ке воде млада-та певѣста.
Допита съ до негова майка:
„Ти ме чуешъ, стара майко моя!
Учи мене, какъ те учиъ господъ,
Ка' да чинамъ за мала девера?“
Тогай веле негова-та майка:
„Сине мой, Темишвара Гюро!
Да привявнишъ коня Карамана,
Да кинсашъ по бѣли друмове,
Шо ке стретишъ, сико, шо ке стигнишъ,
Фати побратимъ по свѣти јованство,
Да го чинишъ младо-по деврче.“
Лепо майка, шо поучи сина!
Лепо сина шо послуша майка!
Па пріявна Темишвара Гюро

Па пріявна коня Карамана,
Киписа си по бѣли друмове.
Нема пищо юнакъ да еи естрете,
Нема пищо юнакъ да еи стигне.
Кѣ отиде по край слапо море,
Острекя му дете голо, босо,
Гологлаво, дете голомеше,
До мишки-те въ песокъ запретапо,
Дек' си игра со дробни камчица.
Изминало Темишвара Гюро,
Малу замина и вчасъ му текна,
Како ъ го майка поучило;—
Ког' ке пайдишъ, сину, ког' ке стретишъ,
Него за деверъ да го отберишъ. —
Съ повърна Темишвара Гюро
Кап дете, дете Голомеше:
„Добро утро, дете Голомеше!
Идеш ли да те фатамъ побратимъ,
Побратима по свѣти јованство?
Вая подея младо ке еъ женамъ,
Да ми бидишъ помали девера!“
Накюти съ дете Голомеше:
„Айд' отъ тука, незнаено дея,
Немой съ мене пеца да еъ биешъ!
Ак' издигнамъ еденъ студенъ камень,
Да те удрамъ мею две-те очи,
Ке т' испжрнатъ очи отъ глава-та!“
Закълна съ Темишвара Гюро:
„Не съ бѣамъ съ тебе пеца, брате,
Не еъ, брате, ео тебо шегувамъ,
Тако ми, брате, свѣти Јованство!
И тако ми до четири поети,
Що поетиме едношъ во година,
Найтешки пости великови!“
Завѣрува дете Голомеше,
Испаднало одъ студени песокъ.
А що бѣше Темишвара Гюро!
Па го фърли затъ него на коня,
Однеее го на свои дворове,
Отвори му шарени сандѣци:

„Гледай, веле, дете Голомеше,
Коя рубя тебѣ ке бейдиса,
Тая рубя, дете, да облечишь.“
Избрало ке рубя спроти него,
Облечи съ дете Голомеше.
Пакъ го пуци въ шарена одаа,
Дека стое тешко-то оружје:
„Гледай, дете, коѣ оружје сакашь,
Тва оружје, дете, да препасишь!“
Избрало си дете боздогана,
Дипъ ке лека сто й ше'есеть ока;
Избрало ке тая остра сабя,
На длъжина шесна'есеть педи,
Во ширина до четири педи.
Па го пуци въ конска конушинца:
„Гледай, дете, коя сакашь коня,
Тая коня, дете, да привявнишь!“
Влегло дете въ конска конушинца,
Да обидить коня за яваніе;
Коньи тѣргать многу за опашка,
Коньи тегне во дворіе изфѣрлять;
Ког' дойде на коня Карамана,
Тѣрга, коня не съ поместува.
Избрало ке коня Карамана,
Позналъ го ке хуйліа, кютліа;
Седумъ пѣти на войска ходило,
С' ударало съ цѣрин-те Арапи,
Що легнува ничкумъ коленички.
Го поседла седло шикосано,
Заузди го узда позлатена,
Престегна му дванаѣсеть колана.
Па удриле три чифти тѣпѣна,
Па развиле три свилин байраци,
Ке си одатъ за млада невѣста.
Напретъ тегне дете Голомеше,
Отъ 'си-те ке той подобаръ юпакъ,
Како кѣосемъ въ това суво стадо.
Кинисале по бѣли друмове,
Ке поминатъ низъ гора зелена,
Острека 'и една страшна беда

Страшна беда Хала-халетина,
Халетина, църна Арапина.
Долна уста на гръде му бие,
Горна уста въ чело го удара.
Глава има колку два тълпина,
Очи има молку две папици,
Уста има молку мала врата,
Зъби има четири дикели,
Нодзе има Солунски диречи.
Кога клапатъ таа пуца уста,
Дур' одъ уста огниъ изфрлюва,
Дур' на гора листови облива.
Тога веле църна Арапина:
„Хари' идете за млада невѣста,
Како вие назотъ съ вратите,
Чиѣ ке ѣ млада-та невѣста?“
А на дете око не трепнуве;
Тегне дете по бѣли друмови,
Отишле си за млада невѣста.
А що бѣше девойкина майка!
'Си-те дарба ми 'и дарувала,
Кому кърпиче, на кому ялаче;
Марку дала тешка боздогана,
На Янкула коше костеново;
А на дете нищо не дадова,
Оти бѣше като ябанджиче;
Дадо'а му млада-та невѣста,
Да ѣ чуве одъ лошо по пѣтове,
Оти бѣше той подобаръ юнакъ.
На удриле три чифта тълпини,
Кинисале по бѣли друмови.
Непретъ тегне Кралевике Марко,
А по него Янкула войвода,
По Янкула Темишвара Гюро,
А по Гюра китени сватови.
Ке поминатъ низъ гора зелена,
Дека седе църна Арапина,
Дека седе на друмѣ широки.
Оно седе голо, распасано;
И говоре църна Арапина:

„Ме чунте, китеш сватови!
Фжрлите що ви се дарувале,
Ак' сакате живи д' откините!“
А що бѣше Кралевике Марко!
Юнакъ бѣше, ама съ уплаши,
Оти бѣше страшна Халетина.
Пжрво Марко дарба изфжрлило,
А по него Янкула Войвода,
'си-те биле дарой изфжрлени,
Даръ фжрлиле, 'си-те разбегнале.
Соеъ нихъ бега Темишварв Гюро;
Одъ страхови Гюро заборавилъ,
От' ималъ назатъ млада невѣста.
Самъ остана дете Голомеше,
Самъ остана со млада невѣста.
Тога веле цѣрна Арапина :
„Фжрили, дете, що те дарувале,
Ако свкашъ живо да останишъ!“
Изговоре дете Голомеше :
„Кахпе еденъ, цѣрна Арапина!
А на мене нищо не дадова,
Дадоха ми млада-та невѣста,
Да ж чувамъ отъ лошо по лѣтве;
Глава давамъ, невѣста не давмъ.“
Изговоре цѣрна Арапина :
„Дан, дете, млада-та невѣста!
Ако плюнамъ сѣтъ *) ке те удавамъ,
Ако дунамъ еѣтъ ке те отнесамъ,
Сабя немамъ кѣрвца да патопамъ,
Ако зинамъ, дете, ке те голтнамъ.“
Изговоре дете Голомеше :
„Давранъ кахпе, цѣрна Арвина!
Давранъ, кахпе, да сѣ обидиме!
Да видиме кой отъ насъ поюнакъ,
Кого майка повике довила,
Кого сестра повике люляла!“
Изчека го дете Голомеше,
Дур' Арапинъ коня да прифати.
Прифатило коня дебелаго

*) 'Си-отъ, сички-отъ.

Дебелаго, коня кърши-горо.
А що бѣше дете Голомеше!
Търгна дете на нишанъ застапа.
Арапъ фърли тешка боздогана;
А що бѣше детева-та коня!
Легна коня шчкумъ коленички,
Търкаля съ по трева зелена,
Надъ дете ми боздоганъ поминалъ,
А нищо ми на дете не било.
Изговори църна Арапина:
„Чекай, дете, на измамка биде,
Чекай, дете, ущ' едношъ да фърлямъ!
Язе сега, дете, лошо фърлихъ.“
Изговоре дето Голомеше:
„Кахпе една църна Арапина!
Една мене майка ме родила;
Ясъ да фърлямъ, ти после ке фърлишь;
Лепи господъ, како ке ни даде,
Ели тебъ, море, или менъ.“
Вид' Арапинъ никако не бидве,
Търгна Арапъ на нишанъ застапа.
Итро бѣше дете Голомеше,
По отъ ниско боздогана мере;
Арапска коня хуйліа, кютліа;
Фърли дете съ тешка боздогана,
Арапски конь коленички легна,
Погоди го църна Арапина,
Погоди го во грѣди широки.
Падна Арапъ отъ коня на земя,
Арапъ падна, дете го навяхна;
Потъргнало сабя динискіа,
А на сабя дванаѣсетъ огледала,
Свѣте сабя, како летно сжище;
Кога махна съ таа остра сабя,
На Арапинъ глава му пресече,
Отъ сила съ сабя испущило,
Седумъ буки съ сабя пресечило,
И пакъ нищо па сабя не било.
Па отиде потъ Арапски чадаръ,
Тамо найде триѣсетъ мъски хазно,

Триѣсетъ мъски хазно товарени,
'Си-те они биле зауздени ;
Ущ' да земалъ млада-та невеста,
Ке си отишалъ на Арапска земя.
Земя дете Арапска-та глава,
Въ торба да туре, торба не ъ бере,
Фърли глава н' еденъ панагопснъ ;
Поведе си млада-та невеста,
Поведе си триѣсетъ мъски хазно ,
И повде Арапска-та кона.
Пра'у тегне на Гюрови порти ;
Застапало отъ вонка на порти,
Заслуша съ дѣте Голомеше,
Марка слуша дека благослова —
До сег' пихме за радосъ, веселе,
А отъ сега за детова душа,
Оти ни ъ дете загинало. —
Налюти съ дете Голомеше,
На потъргна тешка боздогана,
Ка' ударе тие тешки порти,
Съ чершевиша врати извадило,
Стреде дворѣ врати патерало.
Растовари триѣсетъ мъски азно,
Испущило до две добри копя,
Испуци 'и коњи да шетаеъ,
Искачи съ на вишни дивани,
Търкаля си Арапска-та глава
Търкаля си по чесна търпеца.
А що биле китени сватови !
Попаднале ничкумъ на търпеца,
'И стресало тригодишна треска.
А що бѣше дете Голомеше !
Дофати си Кралевики Марка :
„Ела море Марко Кралевике !
Ког' не можешъ невеста да чувашъ,
А що ке ти кумъ ти да си 'одишъ ?
Да т' научамъ, наученъ да бидишъ.“
М' удари петнаесетъ боздогана.
Пакъ го фати Янкула Войвода :
„Ела море, Янкула Войвода !

Ког' не можниъ невѣста да чувашъ,
А що ке ти деверъ да си 'одишъ?
Да т' научамъ, наученъ да бидишъ.“
М' удари шеснаесетъ боздогана,
Боздогана отъ сто шесесетъ оки.
На го фати Темишвара Гюра: —
„Ела море побратиме Гюра!
Ког' не можниъ невѣста да чувашъ,
А що ке ти на тебе невѣста?
Да т' научамъ, наученъ да бидишъ.“
Удари му дваесетъ боздогана.
Тога веле млада-та невѣста:
„Удри, браче, колку ти е драго,
Съде гледай съ душа да г' оставишъ
Дан' му скършишъ, браче, некоя коска;
Три пѣти сумъ, браче, повжрнена
Отъ онаа цѣрна Арапина,
Дан' съ чинитъ до четири пѣти.“
А що бѣше дете Голомеше!
Редъ 'и реди китени сватови,
Редъ 'и реди по чесна тѣрпеза,
Като съ чаша вино 'и служува,
Кой какъ може боздоганъ да посе,
Кому петъ, кому три боздогана,
На никому хатаръ да н' остане.
Па 'и собра на чесна тѣрпеза,
Пособра 'и вино да си пѣатъ;
Намахна имъ тешка боздогана:
„Ак' пейките вино да пѣете,
Уще едношъ я ке ве изредамъ
Ке в' изредамъ съ тешка боздогана.“
Сви седнале китени сватови,
Сви седнале на чесна тѣрпеза,
Кои отъ страхъ, а кой за хатаръ,
Седнале ми за да пѣтъ вино.
Яле, пиле три недели време.
Било свадба, брате, поминало,
Хотише си кумови, сватови.
А що бѣше дете Голомеше!
Товарило трпесетъ мѣски хазно

Превяхнало Арапина коня;
 „Остап' еь богомъ, побратиме Гюро,
 Що сакахме не дарува господъ,
 Теб' певѣта, а на мене хазно!“
 Отиде ен дете на свой дворой,
 И дете коначи соградило,
 И дете еь младо оженило.
 Отъ юнаци песма остапало,
 Да еь пее, да еь прикажуве.
 Това, брате, по отъ давна било,
 Дуръ не било, не би еь славило.
 Що поелуша 'се весело било,
 'Се весело, и отъ бога здраво;
 'Си-те биле здрави редъ по редумъ.

—*—
 174.

Бѣла Неда а русъ Войвода.

Мори Недо, бѣла Недо,
 Бѣлъ грандафилъ перазпукнатъ
 Перазпукнатъ, перазцѣтени!
 Пречула еь бѣла Неда
 Пречула еь, марчула еь
 Но 'сж земя околіа,
 Вардарска-та Вардаріа.
 На сонъ мола еь открала
 Мегю майка, мегю татка,
 Мегю деветъ мили брака,
 Деветъ брака, деветъ сна'и,
 Двана'есетъ мили мнуци.
 Откралъ ъже русъ Войвода,
 Арсиліа-та, самъ ага-та;
 Префжри ъже презъ бѣлъ Дунавъ
 Въ чауре-то, въ ливагѣ-то.
 Тамъ опна'а три чадира
 Три чадира, три мнидера;
 Еденъ чадиръ, бѣли чадиръ,
 Други зеленъ, други руменъ.
 Потъ бѣлъ чадоръ бѣла Неда

Бѣла Неда еь русъ Войвода;
 Потъ зеленъ сеймепи-те,
 Потъ румени екви конѣ.
 Три дни Неда мжртва лежа,
 Разбуди еь въ четвѣрти денъ,
 Тогай веле, емъ говоре!
 „Мори мале, мила мале!
 Подай, мале, шаренъ бардакъ
 Шаренъ бардакъ студна вода,
 Да еь напѣамъ, да еь оладамъ!“
 Тогай веле русъ Войвода:
 „Мори Недо, бѣла Недо!
 Не си, Недо, при майка ти,
 Ток' си, Недо, въ чауре-то,
 Потъ бѣлъ чадаръ еь русъ Войвода.“
 Ка си дочу бѣла Неда,
 Тогай веле емъ говоре:
 „Варай, варай русъ Войвода,
 Молямъ ти еь, кланямъ ти еь,
 Да ми да'ишъ остро пощѣ,
 Да пресечамъ жолта дуна,

*

Да разтопамъ моя уста!
Излѣжа съ руцѣ Войвода,
Дá и даде остро пощце.
Не разсече жолта дуна,

Тукъ съ Неда убодила
Овъ пейно-то клето сѣрце,
И на место душа даде.

175.

Гьорги.

Гьорге ло, Гьорги, Гьоргула
Защо си удри Турчин-отъ,
Дека си вино пиешо
На тѣо ладни механи!
Го удри и дома дойдо,
На майка му си говоре:
„Ке бегамъ, мале, ке бегамъ,
Оти сумъ удрилъ Турчин-а
На тѣа ладни ме'ани,
Дека си вино пиешо.“
Майка му веле, говоре:
„Седи ми, сино, нимъ бегай,
Тейко ти не коджобаша,
Опъ си има многу пари,
Пари ке даде, ке т' откниитъ.“
Дуръ да си реч-та доречать,
Си достигнаха сеймени,

Си фатиха левентъ Гьорга,
И му вѣрзаха рѣце-то,
Го поспиха на конак-отъ.
Тогай рече спленъ паша:
„Одете да г' обесите!“
И станаха, го поспиха
Го поспиха на Беш-чинаръ,
Ортома на шѣа фѣрлиха,
Тѣргнаха да го обесать,
Тѣргнаха го обесиха.
Ка дѣрпна левентъ Гьоргула,
Откорна дѣрво отъ коренъ;
Спѣрсна Гьоргула да бегать.
Тогай му ведятъ кавази:
„Запри съ, Гьорги, нимъ бегай,
Просто да ти не грешка-та,
Бладзе ти на юнаство-то.“

176.

Дафина и Омер-ага.

Ей Дафино, ти Дафино!
Богъ да бие твоя майка,
Що то скорна мошне рано
Мошне рано во неделя
Тà те пуци на два пѣта
На два пѣта, на два друма,
Да прашишъ пуста ипсирска.
Тà си праши отъ утрина,
Отъ утрина до пладнина,

Нема никой да помине.
Отъ пладнина съ здадеха
По пѣтица, по друмица
Темни мѣгли и прахове.
Не са биле темни мѣгли,
Токъ си биле вѣрли Турци
Вѣрли Турци, ваши аги
Ваше аги Шахпендіовци.
Напродъ оди Омеръ ага

Омеръ ага Шахпендіа.
 Отъ що идать приближувать.
 Ка ги позпа гюль Дафина,
 Чудо стое, та съ чуде,
 Дека она да съ скріе.
 Съ покачи н' едно дърво
 Н' едно дърво дафиново,
 Цель съ затскри во дърво-то,
 Не можеха да ѝ видать.
 Довървеха, извървеха,
 Найнапоконъ ке помниче
 Ке помниче сензче-то.
 Нели оно загледало,
 Тотай веле на вашъ ага:
 „Барай, варай Омеръ ага!
 Що нещо ъ въ това дърво?
 Далъ ѡ пиле, малко пиле
 Малко пиле соколово!“
 Какъ си дочу Омеръ ага,

Свѣрти конь-о кай дърво-то;
 Не ѡ било мало пиле,
 Ток' ѡ била малка Стана.
 Та ѡ веле н говоре:
 „Дафино, моя Дафино!
 Свали ми съ отъ дърво-то,
 Не те личе за каурка,
 Ток' те личе за кадѣна.“
 Та съ свали гюль Дафина,
 Та га фати за рѣка-та,
 И префърли га на конь-отъ,
 На конь-отъ му по затъ него,
 Да га посе въ махала-та,
 Та га чини башъ кадѣна.
 Па не га узе за него,
 Ток' ѡ остави низъ село-то
 'Лѣпъ да пита да съ 'рани,
 'Си-те да съ шегга бѣтъ.

177.

Мавро-Яни.

Изникнало едно дърво
 Едно дърво дафиново
 Колку вишно, толку личпо;
 Корен-отъ му по 'сѣ зема,
 Гранки-те му слано море,
 Вършен-отъ му въ сино небе,
 На вършен-отъ ми си има
 Вишни сарай вараклин,
 Покрива му гивгирліа
 Скала-та му бѣлъ карагрошъ,
 Пармадзи-те ялдезлин.
 Тамо седе Мавро-яни
 Мавро-яни Букреш-бен
 Съ негова-та пѣрва любовь
 Пѣрва любовь Ангелина,
 Съ балдаза му Магделина;

Шатъ, ядатель, аникъ чипатъ.
 Застанало едно пиле,
 Застанало на сарай-отъ,
 Дури пее, дур' зборуве
 Имъ зборуве, имъ кажуве:
 „Мавро-яни Букреш-бен!
 Арно пѣшъ, арно ядишъ,
 Емъ си арно аникъ чинишъ,
 Е' да станишъ да погледпишъ,
 Какъ ѡ лист-отъ на гора-та,
 Такъ ѡ войска по полища.“
 Тотай веле Мавро-яни:
 „Ей балдаза Магделино!
 Стани, стани да разгледашъ
 Горе долу по пѣтница!“
 Магделина го послуша,

Тà си стана, тà разгледа
Горе долу по пѣтица,
Тà му веле и говоре:
„Мавро-яни, Букреш-бен!
Тà що стоишъ, тà що гледашъ,
Скоро нѣ отидехие;
Ке нѣ пленать вѣрли Турци;
Какъ је лист-отъ на гора-та,
Такъ је войска по пѣтица.“
Ка си дочу Мавро-яни,
Тà стана, тà си прегна
Шарепъ иптовъ томбакліа,
Ковчедже-то со флорини
И нишно-то мѣшко дете,

Пѣрва любовъ Антелина,
Балдаза му Магделина,
Дà бегаха въ слано море.
Тогай веле Мавро-яни:
„Ей балдазо Магделино!
Обжри си назад-зади,
Да разгледашъ силна войска,
Далъ етаса'а до сарап.“
Обжрна съ Магделина,
Какъ је лист-отъ во гора-та
Так' је писанъ на сарай-отъ,
Скала-та му разтурі'а
Пармадзи-те поскарші'а.

178.

Гуро Златарче и Охридски паша.

отъ Прилепъ.

Ой Гуро, Гуро, Гуро златарче,
Гуро златарче еденъ у майка!
Богъ да убиетъ Охритски паша,
Що те покани въ Охритъ на свадба,
Здравица пуцилъ люта ракіа.
И му говоре Гурова майка:
„О мили сишко, Гуро златарче!
Не ми је мила она здравица
Она здравица люта ракіа,
Що ти ѣж пуцилъ Охритски паша.“
Нейзъ говоре Гуро златарче:
„О майко, майко, остарела майко!
Остарила съ, безумила съ,
Това си иматъ, това си пущи.“
Па си направи Гуро златарче,
Той си направи стребрена кола,
Стребрена кола злати тѣркала,
И си направи златно яболко,
И си ѣж качи стара-та майка,
И си ѣж качи млада невѣста,

Па си отиде въ Охритъ на свадба.
Богъ да убіеъ Охритски паша!
Тамамъ го виде Гюрò златарче,
Вчасъ си излезе надворъ на порти,
Да си пречекать Гюро златарче,
И му говори Охритски паша :
„Ейгиди Гюро, Гюро златарче!
Било ми свадба и поминало ;
Айде влези си въ мъшки дворови!“
А невѣста-та му ъъ зедеха,
Му ъъ внесеха въ женски дворови.
Час-отъ що пошолъ Гюро златарче,
На час-отъ пего го дарували:
Па стара майка църна марамъ,
Гюру златару златни ремеше,
А па невѣсть златени пѣрстенъ.
Па изговоре Гюрова майка:
„О Гюро, Гюро, мой мили синко!
Не ми ъ мило даръ що дарува'а.“
Па изговоре Гюро златарче:
„Молчи, не зборуй, ти стара майко,
Да не не чуеъ Охритски паша,
Ако не чуеъ ке не загубить.“
Уще си реч-та недоречена,
Етого фтаса Охритски паша,
И ми го фати Гюрò златарче,
Ми го псекло залакъ по залакъ.
Па останала Гюрова майка
Гюрова майка стара рабина,
А невѣста му млада кадѣна.

Яновица.

Имала си Яновица
До два сина, два аршлана;
Дойде време, дойде кова,
Два-та да си ги посвѣрши;
Да ги свѣрши отъ два града

Отъ два града две невѣсти.
Дойде време, дойде кова,
Свадба-та да имъ направи.
Стари Яно си поканилъ
Си поканилъ сто свато'и,

Мегю нихъ за кума клале
Топ Делибаша Марко,
Старосвата Волкашина,
А девери две Гжриина.
Дойде време, дойде кова,
Да си одатъ по невѣста.
Тамо адетъ си имале,
Зет-о назатъ да сѣ врати.
Сѣ врати'а зетови-те
Во тая гора зелена;
Па ги найде Ангелина
Ангелина Самовила,
Два-та веднашъ ги пошмъркна.
Сопъ сонила Яновица,
Къд' летаятъ два гълаба,
Право къде негя идатъ.
Не ми било два гълаба,
Току било два абера,
Погинале два-та зета,
Два-та сина, два аршана,
Ги поголтна Ангелина
Ангелина Самовила.
Па дойдоха сватови-те
Безъ невѣста, безъ зетови.

Па извикна Яновица:
„О ти пунко, Дели Марко!
Камо ти два кърщеника,
Два юнака, мой синовѣ?“
Изговоре Дели Марко:
„О ти, стара Яновице!
Тамо адетъ си имале,
Зетови-те да не идатъ,
Току назатъ да сѣ врататъ;
Ясѣ побарахъ зетови-те,
Да полюбатъ моя ръка,
Зетови-те не ги найдохъ,
Ги поголтна Ангелина
Ангелина Самовила.“
Па извикна Яновица:
„Волкашине старосвате!
Варемъ ти си имашъ паметъ,
Како пуцашъ зетови-те,
Д' одатъ во гора зелена,
Да ги голтни Ангелина
Ангелина Самовила!“
Какъ Яновица врескала,
Така си она треснала.

180.

Митре и Петре.

Два сѣ брака дельба разделиле,
На ницо сѣ брака не скарале,
Сѣ скарале на града Кампена;
Митре велитъ, татко ми аризалъ,
Петре велитъ, татко ми оста'илъ,
Како тебъ татко, та и менѣ.
И си стана Митре поголеми,
Си го зеде Петре-та брата си,
Си го фжри во темна зълдапа,
Си го държа за деветъ години.
Богъ ю убилъ млада Митренца!

Защо бѣше умна и разумна,
Що на бѣрго си го погледвеше,
Кѣта вечерь що му ѣ посеше?
Му посеше и' една бѣла свѣща,
На неделя по бѣла погача,
На неделя по бѣла промена,
Дури лежа во темна зѣдана,
Петре лѣжить здраво во зѣдана,
Митре лѣжить боленъ во одаа,
Ми лѣжеше до деветъ години.
Тога велить млада Митренца:
„Айти Митре, мой господине!
Не си болно боля отъ господа,
Тук' си болно отъ твой-те гре'о'и,
Що ми стори на твоє-то брате,
Що го дѣржишь на темна зѣдана,
Како тебе лель и той ѣ брате,
И той сакать стока татко'нна,
Що не му даде стока татко'нна,
Тук' го фѣрли во темна зѣдана?
Дур' и' излезить отъ темна зѣдана,
Дур' не да'ить тебѣ прощеніа,
За теб' здравіе нигдека ми немати.“
Тога велить Митре на пе'ѣста:
„А пе'ѣсто, умна и разумна!
Богъ да прости кѣде ми насмена,
Оти брата ми ясъ го забора'иѣ,
Ясъ не вѣрвамъ братъ ми да ѣ живо,
Туку на ти тебѣ ключе'и-ве
И земли ѣ моя мила сестра,
Отключите темна-на зѣдана,
Извадите коски брато'и ми,
Донесите ясъ да 'и целпвамъ,
Белки госпотъ мене ке ме простить,
И душа-ва да ми съ одслить,
От' сумъ сторилъ големи гре'о'и.“
И си зеде млада Митренца,
И си зеде ключей отъ зѣдана,
Си ѣ зеде Митреа мила сестра,
Отключи'а темнаа зѣдана,

Г' извади'е Петре добаръ юнакъ,
Го изми'е и го промена'е,
Го качи'е на диванъ високи.
Кога виде негоо мило брате,
И си стана на нога юначка,
'Съ та боля на часъ му оздра'и,
Съ гушна'е и съ избац'и'е,
Прощеніе брака си стор'и'е.
Митре тога лепо говореше:
„Айти Петре, мое мило брате!
Лель те видофъ уш' едношъ со очи,
Айде сега, брате, ке те женамъ
И уш' едношъ кавга да немаме,
И уш' едношъ дельба да немаме!“
Петре му съ Митрету поклона.
Го посвѣрши и си го ожена,
Му зедо'е 'уба'а не'ѣста,
Уш' едношка не съ раскара'е
И си дельба веке не смена'а
Дури животъ тие си има'е.

181.

Рабдула и Мирче.

Раскаралъ съ Мирче и Рабдула
На онаа земя Мисерліа,
Па онаа земя Каменница,
Каменница коньо-потковинца.
Съ палюти Рабдул-бегъ войвода,
Та го фърли Мирче-та въ зжидана.
Мирче лежалъ до деветъ години,
Му порастла коса до пояса,
А клепки-те криля ласто'ички.
Рабдулица умна и разумна,
Големъ тая изметъ му чинеше,
Кѣта дена по бѣла погача,
А на вечеръ п' една бѣла свѣща,
На неделя по бѣла промена.
Богъ го убилъ краля Латинина!

Що му пуци една бѣла книга
Бѣла книга, цѣрна написана:
„Како знаишь Рабдул-бегъ войвода,
Како знаишь вамо да ми дойднишь,
Да ми венчашъ 'уба'а не'ѣста,
Да ми кѣретишь лудо мѣшко дете.“
Книга пентъ Рабдул-бегъ войвода
Книга пентъ, дробни сѣдзи ронить,
Кой ми пошолъ при краль Латинина,
Никой назотъ не ми сѣ повратишь.
Фѣрли книга по диванъ високи,
Рѣце кѣршишь отъ бѣли колена,
Сѣдзи ронить по бѣли образи,
Отъ образи по бѣли скуте'и,
Отъ скуте'и по диванъ високи,
Дури ми го диванъ завадно.
Го догледа 'уба'а не'ѣста:
„А егиди Рабдуль-бегъ Войвода!
Що те тебе нужба дотерало,
Рѣце кѣршишь отъ бѣли колена,
Сѣдзи ронишь по бѣли образи,
Дури ми го диванъ завадно?“
„А егиди 'уба'а не'ѣсто!
Како рѣце я да не си кѣршамъ?
Горки сѣдзи какъ да не туривамъ?
Богъ го убилъ краля Латинина!
Що ми пуцилъ една бѣла книга,
Да ме капить чесна кумашина,
Да му венчамъ 'уба'а не'ѣста,
Да му кѣрстамъ лудо мѣшко дете.
Ак' не пойдакъ вамо ке ми до'ить,
Ке ни пленить стока богатѣа,
Ке те пленить за млада робина;
Богъ го убилъ, богъ да го убиеть!
Тамъ ке пойда, назотъ не сѣ враца.“
И говоритъ 'уба'а не'ѣста:
„Господине, Рабдул-бегъ Войвода!
Да ти бѣше Мирче помалечекъ,
Како юнакъ, такъ и уменъ бѣше,
Ти го фѣрли во темна зѣндана;

Ай викни му д' излезитъ отъ пса,
Баре ука да ми те научить.“
И говоритъ Рабдул-бегъ Войвода:
„А не'есто, мое добро мило!
Отъ Мирче-та коски н' остапале;
Е'о иматъ за деветъ години
Въ зънданъ ясъ сумъ си го забора'илъ.“ —
„Одай викай по темни зъндани!“
Рабдулъ викатъ по темни зъндани:
„Аль си живо, али си умрено?
Оти сумъ те забора'илъ въ зънданъ;
Сег' излези отъ темна зъндана,
Али сега, аль никога, Митре!“
А отъ натре братецъ неговъ Митре
Баре очи не му опульвеше,
Ни ео уста му еъ одго'рвеше.
Ми еъ врати Рабдулъ со плачене.
И ми пойде 'уба'а не'еста:
„Айти Мирче, мое брате мило!
Да излезитъ отъ темна зъндана,
Жити изметъ що сумъ ти чинела
Сумъ чинела за деветъ години,
Къта дена по б'ла погача,
А на вечеръ п' една б'ла свѣща,
Во неделя по б'ла промена!“
Говореше Мирче помалечекъ:
„А не'есто, моя мила сна'о!
Не сумъ чо'вкъ за надворъ д' излезамъ;
Коса иматъ дури до пояса,
А клепаля криля ласто'ички.“
Говореше Рабдул-бегъ Войвода:
„А излези, брате помалечекъ,
Ке ти кла'амъ три млади бербери,
Ке ти сечамъ коса до пояса;
Ке ни по'итъ стока богатіа!“
И излезе Мирче помалечекъ,
И му кладе три млади бербери,
Му избричи коса до пояса,
Му потсече клежки ласто'ички.
И говоритъ Мирче помалечекъ:

„Аль ми стоить пиле соколо'о?“
Уще пилé не ми насмешало,
Начасъ пиле въ skutъ му долетало. —
„Ай дайте ми книга и дивита.“
Му дадо'е книга и дивита.
Си написа на свой-те другари;
Първи бѣше Плетикоса Павле,
А по него Груица Детенце,
А по него Секула лудечекъ,
А по него Гюро пияница —
„Како знайте въ дворе да съ найте,*)
Оти дойде Мирче помалечекъ,
Душа берить и ке да си умрить.“
И отиде пиле соколо'о;
Какъ имъ каза, така коньи явнеё,
Претъ пиле съ во дворе найдо'е.
Яле, пиле три дни и три поке.
И говоритъ Мирче помалечекъ:
„Айви вие вѣрни побратими!
Живи братство що сме го имале,
Ке ве пуца съ мое мило брате,
Ке ве пуца у краля Латинина;
Ти го канилъ чесна кумашина,
Да му венчатъ 'уба'а не'ѣста,
Да му кърщатъ она мъшко дете,
Ак' не пойдить вамо ке ни до'ить,
Ке ни пленить стока богатя,
Ке ни пленить моя мила сна'а,
Да ѣж носить за млада робица.
Я не жалямъ стока, що имаме,
Туку жалямъ моя мила сна'а;
От' сумъ лежалъ за деветъ години,
Таа мепъ изметъ ми сторила;
Тукъ да ойте **) у краля Латинина,
Дане брата краля го загубить;
И юнаство ваше пострамотите.“
Си явне'е свои бързи копя,
Отидо'е у краля Латинина.

*) Найте - найдите. **) Ойте - пойдите.

Богъ го убилъ, богъ да го убіетъ!
Не венче'е 'уба'а не'ѣста,
Не кърст'е лудо мъшко дете;
Тук' имъ тури вино и ракіа,
За да ми 'н 'си-те опіянитъ,
Опіянитъ и да 'н загубитъ;
Ама тие колку ми піветъ,
Толку пойке ми съ веселсетъ.
Гюро ми је мошне піяница,
Колку піетъ, толку съ веселитъ;
Ама юнакъ Шлетикоса Павле,
Малу чуетъ многу ми разбиратъ,
А Секула, Грунца Детенце,
Тие ми сѣ лоти кеседжии.
Дремка фати краля Латинина,
Легна краля малу да преспіетъ;
Съ впуція петъ добри юнаци,
Му тури'е дробна-на сипджира,
На него'о кральско бѣло гърло.
Изтъргна'е жълти боздогана,
Порезе'е кралю добра гла'а,
Му плені'е стока богатіа.

182.

Янкула и Никола.

Два съ браќа дельба раздел'е;
Помалн-отъ Никола му рече:
„А Янкула, мое мило брате!
Міе ке съ дельба поделиме,
Ти си имашъ 'уба'а не'ѣста,
Ти си имашъ лудо мъшко дете,
Ти оста'амъ стока богатіа,
Ти оста'амъ нивіе и ливагіе,
Ти оста'амъ деветъ кули азіо;
Ясъ ти сакамъ деветъ тавли коня,
Ясъ ти сакамъ два снви сокола,
Да си шетамъ низъ гора зелена,
Да си шетамъ по земя широка.“

Янкула му съ сърце не насити,
'Сж-та стока що му ъ оста'и,
Жаль му падна съде за коњи-те.
И си етана рано на утрина,
Да си одитъ во гора зелена;
Си 'и зеде два сиви сокола,
Ъ паръча на своя певѣста:
„А певѣсто, моя първа любовь!
Ясъ ке одамъ во гора зелена,
Ти да зготвишь манджи господарски,
Да го викнишь мое мило брате,
Да го служишь со люта ракіа,
По ракіа манджи господарски,
А по манджи вино тригодишно,
А по вино чаша со зеера,
Да отруешъ мое мило брате,
'Сж-та стока намъ да ни оставишь.“
Тога зеде млада Янкулица,
Си наготви манджи господарски,
Си го викна Никола на ручекъ,
Да го служишь со люта ракіа;
И му рече млада Янкулица:
„А Никола, мое мило брате,
Да ти кажамъ голема унера,
Що ми реколъ твой-отъ мили братецъ,
Тебе, брате, я да те отруямъ,
А я кабулъ то'а не го чиня,
Добаръ юнакъ я да те загуба.“
Тога рече Нико добаръ юнакъ:
„Кога така, моя мила сна'о,
Лепо си съ сега наручафме,
Ясъ ке легна на диванъ да спія,
Ти да седнишь до мене да плачнишь,
Да покріешъ мое бѣло лице
Да покріешъ съ платно бамбакерно,
Да запалишь печестина свещи,
Да растуришь своя руса коса,
Да ме тжжишь тжги со гласо'и.
Ког' ке дойдитъ мое мило брате,
Да видиме, брате що ке сторить.“

Како що ѿ ука научила,
Така стори млада Янкулица.
А Янкула шизъ гора си шетать,
Нищо ловъ ми тои не улоя,
Си догледа кърстетна орела
И си пуши еденъ сиви соколъ,
Да уборить кърстетна орела.
Сиви соколъ що ми отго'ори:
„А Янкула, мое господине!
Пуши ми го и мое-то брате,
От' не можамъ самъ да го уборамъ.“
И го пуши и други-отъ соколъ.
Тога рече кърстетна орела:
„Меле боже, меле мли боже!
Що'ва лошо мие що сториѿме!
Дури бѣѿме два брака заедно,
Нищо лошо не нѣ на'ожвеше,
Никон пасъ не нѣ уборвеше;
Вчера си сѣ брака оделиѿме,
Вчера брата со стрела г' опре'е,
А денеска мене со соколн,
Ке ме зе'еть и ке мо загубѣтъ.“
Тога си сѣ Янкула подума,
Що паржча на своя не'бета,
Да отруеть негво мило брате:
„Овие сѣ пишна во гора,
И пакъ си сѣ брака побора'е;
Я спромаѣъ како ке живеамъ!
Налеть да к' еж-та моя стока,
Ког' ке немамъ мое мило брате!“
Си разлюти своя бърза коня,
Си отиде дома со търчане.
Що да видить чудо и големо!
Янкулица на диванъ седнала,
Си го тѣжитъ Нико мило брате.
Си зеде Янкула остра сабя,
Само себе да си сѣ загубить.
Богъ ѣ убилъ млада Янкулица,
що ми зеде щица челяко'а,
На щица си сабя му пречека,

Само себе не си съ загуби.
И му рече млада Янкулица:
„Не губи съ, Янко господнис,
Що ми рече ти я не си сторишь,
Твое брате сонъ ми ъ заспало.“
И си пойде на диванъ при брате:
„Стани, стани, мое мило брате,
Ясъ ти сторишь, а ти да ме простишь!
Оба си съ брака избаці'с.
И му рече Янкула Николу:
„Айде сега, мое мило брате,
Токму стока мие да делиме!“
А Никола тога що му рече:
„Брате стока да си не делиме,
Туку айде брака да бидиме,
Да седиме какъ що сме седеле.“

Каравидо, невѣста Карабоя, сестра Ангелина, и Турци.

Раскаралъ съ Каравидо
Со невѣста Карабоя
Отъ день до день за неделя,
Що съ каралъ Каравидо.
Раскаралъ съ Каравидо
Со сестра си Ангелина,
Що съ каралъ Каравидо
Отъ покъ до покъ две недели.
Веке му съ здодеало;
Стана Видо си отбегна
Си отбегна Турско село,
Си съ главн турски момокъ
Турски момокъ коньски сенъ.
Везденъ денъ коньн пасить,
А на вечеръ служба сужить.
Веке му съ здодеало;
Стана Видо си отбегна
Си отбегна дури дома
При невѣста Карабоя,

При сестра си Ангелина.
Тукъ съ чудить Ангелина,
Къде брата да си скрїеть,
От' ке дойдѣтъ силни Турци,
Вида да го побараетъ.
Уще не съ раздумала,
Начасъ Турци ми фтаса'а.
Кога надворъ ми излезе,
Що да видить вельо чудо!
Село Турци с' испълнало,
Го бараетъ Каравида;
Секой кука и байрака,
На пивна-та два байрака.
Тога велить Ангелина:
„Леле, леле мило брате!
Къде да те, брате, скрїамъ,
Село отъ Турци с' испълнало!“
Отключила шаренъ ковчегъ,
Исфърлила даро'и-те,

Си го скрила мило брате;
Си суплете руса коса,
Си уплете ключе'и-те.
Големъ потресь нмъ дадо'е,
Нигде Вида не найдо'е.
Ъ стегне'е Карабоа: —
„Кажн, кажн Карабоо,
Кжде ти ю Каравидо?
Гла'а ке ти пресечиме,
Ак' не кажншь Каравида.“
Карабоа сѣ улаши
И нмъ рече „я го незнамъ,
Фатете ю Ангелина,
Тая знантъ да ви кажитъ,

Кжде ми ю Каравидо.“
Ъ фат'е Ангелина,
Гла'а-та в пресеко'а
И пакъ брата не го каза,
От' ми бѣше въ шарепъ ковчегъ.
Кога коса в видо'о
Ключе'и-те заплетени,
Кжде било заключено.
И зедо'е ключе'и-те,
Каравида го найдо'е
Го пайдое, г' извади'е,
И пакъ него г' ариза'е,
Защ' му сестра загуби'е.

184.

Митре Поморянче и Марја Бѣлоградска.

Поевѣршилъ сѣ Митре Поморянче

Ю поевѣрши Марја Белоградска.

Богъ го убилъ Петре Вайрадинче!

Защо бѣше Петре кувенджиче,

Ю превѣрши киръ бѣла Марја.

Дурн ми ю кретенъ кретенвало,

По'арджило три то'ари азио,

Отъ како в кретенъ кретенвало;

Що напра'и кретенъ надъ кретена,

Що напра'и бурма позлащена,

А на бурма камень безценети;

Що напра'и до три злати венци,

А на венци камни безценети;

Си по'арджи уще три то'ари,

Сѣ стор'е шесъ то'ари азио.

Си дочуло Митре поморянче,

Дома пойде мошне умлено,

Рѣде кѣршитъ отъ бѣли колена,

Гла'а кѣршитъ отъ бѣли бедени,

Складн ропитъ по бѣли пазу'и,

Отъ пазу'и по бѣли скуте'и.

Го догледа негва стара майка:

„Айти Митре, айти синче миле!
Що си олку, спико, уядвено,
Що ми ронишиъ, спико, дробни сѣлди,
'Се во сѣлди си съ утопило,
Дури си ѿ земя завадило
Отъ жалбо'и, Митре, отъ плако'и?“
Не можеше майкъ зборъ да да'ить,
Одвай Митре въ отго'орило:
„Какъ да не су', майко, уплакано,
Какъ да не су' мошне уядвано?
Богъ го убилъ Петре Вайрадинче,
Вайрадинче Петре кувенджиче!
Що ми сторилъ големи памузлакъ,
Що направилъ пѣрстенъ натъ пѣрстена,
Що направилъ до три злати венци,
Що наредилъ камни безценети,
Що по'арджилъ шесъ то'ари азно,
ѿ превършилъ киръ бѣла Маріа.“
Тога рече Митре'а стара майка:
„Айти Митре, айти синко миле!
Аль то'а те тебе брига нащо?
Ай земай си малу-многу азно,
Та собери млади-не майстори,
Напра'и си нова-на геміа,
Та пойди си во града Прилепа,
Прекупи си свила и коприна,
Прекупи си свилени кошули,
Прекупи си мѣдени следи,
Що 'и посатъ свѣршени девойки;
Прекупи си чо'а парангора,
Що пра'ѣтъ джубина за не'ести,
Напѣли си нова-на геміа,
Откупи си млади гемиджін,
Префѣрли съ преку цѣрно море,
Излези си во Бѣлого града.
Ко' ке пойдниъ во Бѣлого града,
Да си кла'ниъ три млади теляли,
Да викаетъ низъ Бѣлого града,
Да излезѣтъ свѣршени девойки,
Да купеетъ свила и коприна,

Бельки, сипко, ке ти сѣ измамить,
Ке ти дойди кирѣ бѣла Маріа.
Ама, сипко, дане ми сѣ маминшѣ,
Стока надворѣ да не имѣ изважашѣ,
Тукѣ да дойдѣтъ во нова геміа,
Да земасть 'се що ке имѣ требить.“
Како майка си го научила,
Така Митре майка си почуло.
Той си зеде малу-многу азно,
Тѣ си собра млади-не майстори,
Си папра'и нова-на геміа,
Тѣ си пойде во града Прилепа,
Си прекупи свила и коприна,
Си прекупи свилени кошули,
Си прекупи мѣдени елеци,
Що 'и посатѣ свѣршени девойки;
Си прекупи чо'а парангора,
Що ми пра'ѣтъ джубина за не'сти,
Си напoлпа нова-на геміа,
Си откупи млади гемиджии,
Сѣ префѣрми преку царно море,
Си излезе во Бѣлого града,
И си кладе три млади теляли.
Ко' викна'е три млади теляли:
„Излегвите, свѣршени девойки,
Да купвите свила и коприна!“
Тога рече кирѣ бѣла Маріа:
„А егиди три млади теляли!
Ясѣ ке дойдамаѣ пѣрво на гемин,
Да си купамѣ свила и коприна;
Ай речите на младѣ гемиджиа,
Да постелить платно бамбакерно,
Отѣ порти-те дури до геміа,
Ясѣ ке дойдамаѣ на нова геміа.“
Му каза'е три млади теляли,
„Оти сакатѣ кирѣ бѣла Маріа,
Да постелишѣ платно бамбакерно.“
И ми посла Митре Поморяиче
Отѣ геміа дури до порти-те.
И си стана кирѣ бѣла Маріа,

Съ промена, лепо съ наружи,
И си зеде три'есетъ девойки,
Си отиде на нова геміа.
Тога рече киръ бѣла Маріа:
„А егиди младо праматарче!
Извади ни свила и коприна,
Извади ни свилени кошули,
Извади ни жѣдени елези,
Извади ни чо'а парангора,
Що ми посятъ свѣршени девойки.“

Тога рече Митре Поморянче:
„А егиди киръ бѣла Меріо!
Клѣтва имамъ отъ моя-та майка,
Отъ геміа стока не изважамъ;
От' сте вие три'есетъ девойки,
Секой насе ке си отберите,
Овде многу ке съ заба'ите;
Нещо роса да не ми зароситъ,
Нещо ветаръ да не ми повентъ,
Да огждитъ свила и коприна;
Ай влезите въ нова-на геміа!“

И си влезе киръ бѣла Маріа
А по неа три'есетъ девойки.
И имъ фѣрли Митре Поморянче
Що имъ фѣрли свилена јоргана,
И имъ тури свила и коприна.
С' опул'е свѣршени девойки,
Да гледаетъ свила и коприна.

Тога рече Митре Поморянче:
„А егиди млади гемиджии,
Али сега, браќа, аль никога!
Одтурнете нова-ва геміа,
Си имаме п' една на юнака.“

Одтурнале нова-на геміа;
А момички туку отбираетъ,
Що имъ требитъ 'се да си земеетъ.

Съ испра'и киръ бѣла Маріа,
Си съ найде стреле цѣрпо море.

Тога рече киръ бѣла Маріа:
„А егиди Митре Поморянче!

Що не овой уперъ що напра'и,
Аль ке бѣше отъ твоя умицина,
Аль ке бѣше отъ твоя-та майка?“
И ъ рече Митре Поморяиче:
„Умицина-та отъ моя-та майка,
Юпацина отъ мене да знаишь.“
Префърл'е преку църно море,
Излего'е на край на краище.
Го догледа Митре'а-та майка,
Го пречека съ големъ калабалакъ.
Тога рече Митре добаръ юнакъ:
„А егиди млади гемиджии!
Не вардите нова-ва гемія,
Тук' вардите свършени девойки,
Що ни дошле сами на гемія,
Земайте си п' една на юнака,
'Секой дома си да си одите.“
Си зедо'е млади гемиджии,
Отидо'е 'си-те при майки си.
Митре'а майка уперъ ми сторила,
Три месеци свадба ми чинила.
И си рече Петре Вайрадинче:
„Арно сторилъ Митре Поморяиче,
Какъ му сториѣъ, пойке ми го стори,
Нещо атаръ пакъ не ми останвить;
Какъ съ грабитъ свършена момичка!
Зари неа три'есетъ пойдо'е.“

185.

Стоянь и Бояна.

Отъ Струга.

„Учи ме, майко, карай ме,
Какъ да Бояна пограбамъ?“ —
„Учамъ те, сишко, научамъ,
Какъ да Бояна пограбишь.
Напра'и църква стретъ село,
'Си-то девойки ке до'ѣтъ,
И калшести невѣсти

И църнооки вдо'ици,
И бѣла Боя ке до'итъ.“
Си стана Стоянь сиромашъ,
Напра'и църква стретъ село;
'Си-те девойки дойдо'е,
И калшести невѣсти,
И църнооки вдо'ици,

Бѣла Бояна не дойде.
Си стана Стоянь сиромачъ,
Отиде дур' при майка си:
„Учи ме, майко, карай ме,
Какъ да Бояна пограбамъ?“ —
„Стояне, синко рогене!
Напра'и чешма стретъ село,
'Си-те девойки ке до'ѣтъ,
И калешести невѣсти
И църнооки вдо'ици,
И бѣла Боя ке до'итъ.“
Си стана Стоянь сиромачъ,
Напра'и чешма стретъ село;
'Си-те девойки дойдо'е,
И калешести невѣсти
И църнооки вдо'ици,
Бѣла Бояна не дойде.“
Си стана Стоянь сиромачъ,
Отиде дур' при майка си:
„Учи ме, майко, карай ме,
Какъ да Бояна пограбамъ?“ —
„Учамъ те, синко, научамъ,
Напра'и бафча стретъ село,
'Си-то девойки ке до'ѣтъ,
И калешести невѣсти,
И църнооки вдо'ици,
И бѣла Боя ке до'итъ.“
Си стана Стоянь сиромачъ,
Напра'и бафча стретъ село;
'Си-те девойки дойдо'е,
И калешести невѣсти,
И църнооки девойки,
Бѣла Бояна не дойде.
Си стана Стоянь сиромачъ,
Отиде дур' при майка си:
„Учи ме, майко, карай ме,
Какъ да Бояна пограбамъ?“ —
„Учамъ се, синко, научамъ;
Ти да си умришъ отъ нафолъ,
'Си-те девойки ке до'ѣтъ,

И калешести невѣсти,
И църнооки вдо'ици,
И бѣла Боя ке дойдитъ.“
Умрелъ си Стоянь отъ нафолъ,
Дочуле 'си-те девойки,
И калешести невѣсти,
И църнооки вдо'ици,
'Си-те Стояна виделе,
'Си-те му пешешъ отпесле;
Уще Бояна ъж немати.
Бояна майкѣ ѣ велитъ:
„Майко ле, мила майко ле!
Отъ тебе изанъ си сака,
Ясъ да го видамъ Стояна,
Веке ми Стоянь умрело,
Ке пойдамъ да го целивамъ,
Отъ него да съ отпростамъ;
'Си-те другачки пойдо'е,
И ясъ, майчице, да одамъ“
Майка ѣ изанъ ѣ даде:
„Ай одай бѣла Бояно!
Да не съ тамо забашнѣ.“
Ми стана бѣла Бояна,
Влезе си въ мала градина,
Си набра киска босильокъ,
Секакво цѣкѣ 'убо'о,
Колку во дворѣ ми влезе,
Отъ майка изанъ пакъ зематъ:
„Майко-ле, мила майко-ле!
Я сега тамо ке одамъ,
Да си го вида Стояна.“
Колку Бояна отиде
Во Стояно'и дворо'и,
Писна Бояна да плачитъ:
„Офъ деле юнакъ, Стояне!
Душа да немати майка ми,
Защо те зеде на душа,
Защо ми младо загина,
Оба не си съ простиаме!“
Отиде дур' при Стояна,

Му кладе киека босилѣокъ,
Прибра еѣ да го целивать.
Стоянъ жъ фати за рѣка:
„Добре ми дойде Бояно!
Какъ сѣ излѣжи майка ти,
Како те тебе пушила?
Како ти тебѣ нарѣча?
Арно те госпотъ донеее,

Со тебе ке сѣ кердоеа.“
Пойдо'е попой да капѣтъ,
Стояна да го закопѣтъ.
Не го Стояна закопѣтъ,
Тук' го Стояна венча'е.
Кога ми дочу майка ѣ,
Отъ ум-отъ ке сѣ расипнѣтъ.
Тѣе сѣ два-та венча'е.

186.

Еднаква отъ Кукушъ.

Войникъ юнакъ мома сака
Мома сака, мома бѣрка,
Мома не го арееува,
Арсеа го Граждоменка
Граждоменка вражка керка,
Пуши стройници за нея,
Стройници еѣ назадъ вѣрнаха,
Не га даватъ нейна майка,
Нейни тейко, нейни братѣ.
Чудо стое войникъ юнакъ
Чудо етое, да сѣ чуде,
Какъ да чине, що да чине.
Направи шарена чешма,
Дур' шарена, дур' пиеана,
Вода-та какъ ледъ етудена.
Светъ еѣ бере, чешма гледе,
Чешма гледе, вода лѣе,
Граждоменка не жъ пуцать,
Нейни тейко, нейна майка,
Нейна майка, нейни братѣ.
Та и велятъ и говорятъ;
„Седи, сеестро, нимъ ен ходи,
Теб' те лѣжи войникъ юнакъ,
Тебе лѣжи ке т' излѣже.“
Чудо стое войникъ юнакъ
Чудо етое, та сѣ чуди,
Какъ да чине, що да чине,

Да излѣже Граждоменка.
Зафати цѣрква стредъ село,
Га направи, га испиша,
Свѣтци-те дури зборувать.
Светъ сѣ бере, да жъ гледа,
Та и малко, и големо,
Та у Турци и кауре;
Граждоменка не жъ пуцать
Нейна майка и два братѣ;
Они велятъ и говорятъ:
„Седи, еестро, немъ си ходи,
Тебе лѣжи войникъ юнакъ,
Сака тебе да т' излѣже.“
Чудо стое войникъ юнакъ,
Какъ да чине, що да праве,
Какъ д' излѣже Граждоменка.
Тогай веле на еестри му:
„Варай сестри, мили сеестри!
Ке сѣ чинамъ жив-мѣртовецъ,
Покрѣете ме сѣ тенко платно,
Наредите дребни китки,
Па вкпете, пропепете,
Нел' к' излѣжамъ Граждоменка.“
Па ен легна войникъ юнакъ,
Па легна войникъ сѣ епроетре,
Сѣ чини жив-мѣртовецъ.
Го покриха сѣ тенко платно,

Наредиха дробно цвеке,
Си викнаха да си плачатъ.
Расчуха малко голѣмо,
'Си-те одатъ да го гледатъ.
Тогай веле Граждоменка:
„Варай мале, мила мале!
Да си пойдамаъ, да си видамаъ,
Войникъ юнакъ много троши
Много троши той за мене,
Две задужбини направи.“
Тогай веле нейна майка:
„Моя керко Граждоменко!

Направи зелена китка,
Оту да му ък закачишь
Да закачишь, да го видишь.“
Граждоменка ък послуша.
Съ промени, съ накити,
Направи зелена китка,
Њѹ пакити, ък шикоса,
Та си поиде въ войникъ юнакъ.
Съ наведе китка да закаче;
Ка ък виде войникъ юнакъ,
Рѣка пуци, ък закачи;
Съ залобиха, съ вепчаха.

187.

Еднавка отъ Призель.

„Учи ме, майко, карай ме,
Како Бояна да земамъ?“ —
„Учамъ то, сине, карамъ те,
Како Бояна да земишь;
Откупи си чивтъ волови,
Изорай бахча стретъ село,
Извади вода студена,
Насади ружа цървена,
Загради църква Арангелъ,
И отъ наволъ ти умри си;
'Си-те девойки ке дойдѣтъ,
Църква Арангелъ да видѣтъ,
Водица да си залеетъ,
Ружица да си соберѣтъ,
Тогай Бояна ке до'птѣ.“
Изора бахча стретъ село,
Изваде вода студена,
Насади ружа цървена,
Загради църква Арангелъ,
Отъ наволъ Стоянь си умрелъ.
'Си-те ми моми дойдо'а,
Бѣла Бояна не дойде.
Бояна 'итра, пре'итра,

Сама Бояна не поиде,
Туку ък пуци снаха си,
Водица да си залентъ,
Ружица да си соберитъ.
Майка му си го тѣжеше:
„Стояне, синко рогене!
'Си-те девойки дойдо'а,
Бѣла Бояна не дойде,
На уморъ пизма държала.“
И си отиде сна'а ѣ,
И ѣ кажу'етъ Боянъ:
„Сестрица, мила Бояно!
Вистина Стоянь умрело,
Майка му си го тѣжеше, —
Стояне, синко рогене,
'Си-те девойки дойдо'а,
Бѣла Бояна не дойде,
На уморъ пизма държала.“
И съ измами Бояна:
„Невѣсто, младо невѣсто!
Ай усучи ми свещици,
Лели вистина умрело.“
И ѣ усуча свещици,

Та си отиде Бояна,
Си собра двеке ружица,
Си влезе въ църка Арангелъ,
За да запалитъ свещица.
Кога въ Арангелъ ми влезе,
Стояпу майкѣ говоритъ:
„Не бой съ стрино, не плачи,
Но ти ъ Стояпъ ужрено!

Нодзе-то му сѣ на потскокъ,
Ржце-те му сѣ на преграпъ,
Очи-те му сѣ на погледъ.
Прибрала сѣ до юнака;
Иѹ преграбило Бояна;
Затвори църква Арангелъ,
И си ъ венча Бояна.

Иво ключарджія и Асан-ага.

Що ми цвилитъ во темна зжидана?

Аль ъ змѣа, али Самовила?

Да ъ змѣа потъ каменъ би била,

Самовила во гора би била;

Туку ми ъ момче Асан-ага,

И ми цвилитъ и сѣ мило молитъ:

„ А егиди, Иво ключарджія,

Подади ми дивитъ и калема,

И подай ми едно парче книга,

Да напишамъ тая бѣла книга,

Да ъ пушамъ свойдзѣ стара майкѣ,

Во зжидана коски ке оста'амъ.“

Сѣ измами Иво ключарджія,

Му подаде дивитъ и калема,

Му подаде едно парче книга.

Не ъ пуши свойдзѣ стара майкѣ,

Тук' ъ пуши своиму побратиму:

„Хай егиди Имере бербере!

Да ме барапъ во темна зжидана,

От' во зжиданъ коски ке оста'амъ,

Да собернишъ трѣсетъ момчина,

Кой не пѣтъ вино и ракіа,

Кой ми нематъ ни татко, ни майка,

Кой не знаитъ, како болятъ рапа;

Да ми ходишъ Пелитеръ планина,

Да ми ходишъ на вода цветена.
Тамо ми је Иво'а-та сестра,
Со пса сѣ тридесетъ девойки;
Петъ ѣ държатъ поле отъ кафани,
И ѣ държатъ свилени рѣка'и,
Да ѣ фатиниъ и да ѣ пограбишъ.“
Що ѣ велить църноока майка:
„А егиди Ружице девойко!
Ношеска сумъ я лошъ сонъ видело,
Църно грозѣ во назу'и пайдофъ.“
Уще збор-отъ не ми го дорече,
Ми ѣ фати Имеръ берберче-то.
Ког' дочуло Иво ключарджіа,
И му пущи Имеру бсрберу:
„Пущи ми ж моя мила сестра,
Давамъ хазно кулику ти драго,
Тук' пущи ми моя мила сестра!“ —
„А егиди Иво ключарджіа!
Хазна имамъ по'нке отъ тебе,
Пущи ми го дете Асанъ-ага,
Да ти пушамъ твоя мила сестра.“
Той го пущи дете Асан-ага,
Той ѣ пущи негова-та сестра.

—*—
189.

Еминъ Никола, Райко Бошконкѣ и Райковица.

Що је плюскотъ во гора зелена?
Али ми је змиа присойница?
Али ми је огапъ изгорило?
Али ми је вода понсесло?
Не ми било змиа присойница,
Нито огапъ ми ѣ изгорило,
Нито вода ми ѣ понсесло.
Богъ го убилъ Емина Никола!
Що го фати Райка Бошконкѣ,
Що го фжри во темна зжидана!
Не је зжиданъ пусто како зжиданъ,
Вода иматъ дури до колена.

Нищитъ Райко како люта зѣла;
Въ рѣка дѣржитъ пиле соколо'о,
И говоритъ Райко Бошконкя:
„А егиди млади зѣданѣжја!
Опитай го Емина Никола,
Що ме дѣржитъ во темна зѣдана?
Нека сакаатъ той що ке ми сакаатъ;
Не је зѣданѣ пусти, како зѣданѣ,
Вода иматъ дури до колена.“
И отиде млади зѣданѣжја,
И отиде н' Емина Никола:
„А егиди Еминие Никола!
Що го дѣржишъ Райка Бошконкя
Що го дѣржишъ во темна зѣдана?
Сакай нему що ке да му сакашъ!“ —
„А егиди млади зѣданѣжја!
Ја му сака до три добра благи:
Първо добро коня павлиана,
Второ добро сабя павлица,
Трекьо добро прелепа невѣста.“
И си поиде млади зѣданѣжја
И му кажвитъ Райкоѣ Бошкойкѣ:
„А егиди Райко Бошконке!
Що ти сакаатъ до три добра благи —
Първо добро коня павлиана,
Второ добро сабя павлица,
Трекьо добро прелепа невѣста.“
И говоритъ Райко Бошконкя:
„А егиди млади зѣданѣжја!
Донеси ми калемъ и дивита,
Донеси ми едно пѣрче книга,
Да ѣ пишамъ на прелепа невѣста;
Сама въ дворѣ таа да му дойдитъ.“
Му донесе калемъ и дивита,
Му донесе едно парче книга
И пишса на него'а невѣста:
„А егиди ти млада невѣсто!
Ти мо знаишъ на войска царѣ'а;
А ясъ не сумъ на войска царѣ'а,
Богъ го убилъ Емина Никола!

Що ме фърли во темна зъидана,
Д' иматъ з' ощо, ни зо ощо било;
Що ми сакатъ копя певліана,
И ми сакатъ сабя навалица,
Уще сакатъ прелепа певѣста.
Ти да зе'ишь копя певліана,
Ти да зе'ишь сабя навалица,
Сама съ тѣе во дворе да дойдишь,
Да ме пуцишь отъ темна зъидана.“
Кинга пуци по пиле соколоо
Иѣ однесе младѣ Райконцѣ.
Колку кинга таа погле'ала
Вчасъ на нога таа съ фърлила,
И си влезе въ темни конушици,
Си изва'и копя певліана,
Иѣ однесе у Муса палбатинъ
Да уконтъ копя певліана;
Па съ врати во рамни дворе'и,
Си отлючи земни-те керали,
Си отключи шарени ковчедзи,
Си изва'и рубо делибашко,
Съ промени млада Райкоица,
Ми съ стори царевъ делибаша,
И си кладе самура калпака,
И потъ него собра руса коса,
И си явна копя певліана,
И си зеде сабя навалица,
Си отиде п' Емино'и порти.
Едношъ клюквить, а два пѣти виквить:
„Я излези Емине Никола!
Царъ ме пуци за да ми отпуцишь
Да отпуцишь Райка Бошконкя.
Що го държишь во темни зъидани?“
Уще реч-та не ми иѣ дорече,
И го пуци отъ темни зъидани,
И го пуци Райка Бошконкя. —
„Ай къ ойме више во Стамбола,
Со 'се Райка и со 'си Никола!“
Говореше Емиша Никола:
„А егиди царевъ делибаша!

Не поиме више во Стамбола,
Сакай менѣ ти що да ми сакашъ!
Ясъ ти да'амъ хиляда дукади.“
Говореше царевъ делибаша:
„А егиди Емина Никола!
Царь ми да'атъ колку да си сака,
Туку ойме више во Стамбола!“
Книписале дури до полпѣти,
И си сегна во бѣла пазу'а,
Си изваи сабя навалица. —
„А егиди царевъ делибаша!
Ето пуцифъ Райка Бошконкя,
Не губи ме, ни носи ме въ Стамболъ!“
И та нетай сабя навалица,
Му пресече рѣце до рамена,
Му одвърти подзе до колена,
Му одвърти очи отъ глобо'и,
И го кладе н' една раекжрсница,
И го дърва два жълта дукада.
„Такъ да знаншъ, Емина Никола,
Яска не сумъ царевъ делибаша,
Туку я сумъ млада Райконца!“
Съ поврати му пособра стока,
Си го зеде Райка предъ себе си,
И си ойде на рамни дворе'и.

190.

Скендеръ-Бегъ.

Попленалъ ми Скендер-бегъ
Јовче поле Билољско,
Ми попленалъ Скендер-бегъ
Едно мало девойче,
Девойче и Латниче,
Та го фати за рѣка
Та ѝ фърли на копя.
Кога Бег-отъ бегаше,
Т'окъ ветаръ вееше;
Моме-то ми плачеше,

Ситна роса росеше;
Моме-то съ насмеа,
Бѣсно сѣнце угреа,
Латниски му зборвеше:
„Море Бегу, Скендер-бегъ!
Немой да ме попленишъ,
От' си имамъ три брака
Татко и майка ме даватъ,
Братъ Никола не даватъ;
Ке ме дадѣтъ Алай-бегъ

Алай-бегу за сина;
Ке напра'нтъ кюпріа
Со два драга каменя,

Со дробнего бисера
За малего Меѣмеда.

191.

Султанъ Селимъ и Салакимъ Тодоръ.

Книга пишеть цара Султанъ Селимъ;
Али пишеть кому ке ѣк пратить?
Ке ѣк пратить Салакимъ Тодору,
Що му сакають до четири добра: —
Първо добро 'уба'а не'ѣста,
Второ добро кърететна байрака,
Трекьо добро негва бърза коня,
А четворто село Калофео. —
Книга пентъ Салакимъ Тодора,
Книга пентъ, градусъ сълдзи ронить.
Го догледа млада Тодорица,
И му рече млада Тодорица:
„А Тодоре мон господине!
Що те тебе пужба дотерало,
Книга пейшь, градусъ сълдзи ронить?
Тога велить Салакимъ Тодора:
„А егиди 'уба'а не'ѣсто,
Да ти кажамъ, та що ке ми чинишь?“
И му рече млада Тодорица:
„Ако псамъ я що да ти чинамъ,
Како жаляшь, н ясъ да си жалямъ.“
И ѣ каживить Салакимъ Тодора,
Що допуцилъ цара Султанъ Селимъ,
Що ми сакають до четири добра:
Първо добро 'уба'а не'ѣста,
Второ добро кърететна байрака,
Трекьо добро моя бърза коня,
А четворто село Калофео.
'Си-те добра я да 'н прежалямъ,
Ама тебе како да прежалямъ!“
И му рече млада Тодорица:
„А Тодоре, мое господине!

Тоа гайле ичъ да го не беринъ;
Тук' прати му една бѣла книга,
Бѣла книга цѣрно написана: —
А егиди цара Султанъ Селимъ!
Ти ми сакашъ до четири добра,
Не ти да'амъ четири каменя.“
Како ука що го научила,
Така си њ не'бста почувло;
И му прати назотъ бѣла книга.
Кога цар-отъ книга ми отпеа,
Тога ми сѣ мошне палютнло,
И ми пуци Турци Яничари;
Изкопа'е лѣгами потъ земи,
Ми пойдо'е во земни керали,
Да украдѣтъ млада Тодорица.
Тодоръ седналъ на диванъ високи,
Да си ручатъ ручегъ господарски
Со него'а мила стара майка,
И си дѣржитъ ивно мѣшко дете.
И си слезе млада Тодорица,
Да паточинъ вишо тригодишно.
Кога виде чудо и големо!
Во керали Турци Яничари,
И сакаетъ Турци да њ грабать.
И имъ рече млада Тодорица:
„А егиди Турци Яничари!
Аль сте умни, али сте будали?
Виѣ мене що ме задирате?
Я не сумъ си млада Тодорица
Туку сумъ си цѣрна робинчица;
Тодорица на диванъ си седить.
Кажете ми з' ощо њ барате,
Тодорица я да њ измамалъ,
Ясъ овдека да ви њ донесамъ.“
И ѣ велѣтъ Турци Яничари:
„Не допушмъ цара Султанъ Селимъ,
Да грабиме млада Тодорица,
И при цара до њ отнесиме.“
Иѣ пуци'е млада Тодорица;
Си отиде на диванъ високи;

Си седна'е и съ наруча'е;
Тога велитъ млада Тодорица:
„А Тодоре мое господние!
Ручекъ ручамъ манджи господарски,
А во сърце древа и каменя!
Що ми дошло чудо и големо,
Во керали Турци Яничари;
Що допуцилъ цара Султанъ Селимъ,
'И допуцилъ мене да грабестъ.
Кога слегофъ вино да наточамъ,
Тога найдофъ Турци Яничари,
Имъ съ казафъ църна робничница
И отъ рѣце я отъ нимъ избегофъ.
Сега ние како ке пра'нме?“
Тога велитъ Салакимъ Тодора:
„А егиди 'уба'а не'ѣсто!
То'а гайле ти да го не беришь,
Асли дошла скришежъ во керали;
Ти да седишь на диванъ високи,
Да си държишь наше мъшко дете.“
И си стана на нога юначка
И си зеде своя бърза коня,
И си зеде жълта боздогана,
И си зеде своя остра сабя,
И си зедо кърстетна байрака,
И въ рече н' 'уба'а не'ѣста:
„Ти да пулишь кърстетна байрака,
Дури стоить гайле да не беришь;
Ако паднить кърстетна байрака,
Тога порти сама да отворишь.“
Кога блезе во земни керали,
Едни Турци со сабя исече,
Други Турци со коня изгази,
Си напра'и кърви до колена,
Си навали кърстетна байрака,
Во кърви-те коня му пропадна.
Тога писна млада Тодорица,
Да ми пицить тѣги со гласо'и;
'Ѣ съ стори оти го загубиле.
И въ викна Тодоръ одъ керали:

„Мълчи, мълчи, млада Тодорице,
Оти Турци не ме загубиѣ,
'Си-те Турци овде 'и посекоѡѡ.“
И си слезе млада Тодорица,
Що да видить чудо и големо!
'Си-те Турци ижтре посечени;
Сѡ качіе на диванѡ високи.
Ми дочула цара Султанѡ Селимѡ,
'Си-те Турци му 'и загубиле,
Не му падна голема лютница,
Тук' му даде голема пещеша,
Пещешѡ даде една бърза коня,
И му дадо една остра сабя.

—*—
192.

Митре и сестра Ангелина.

Седналѡ Митре сѡ майка да вечератѡ,
Вечераетѡ лакардин чинѡтъ:
„Айти майко, айти мила майко!
Какѡ си немаѡѡ едно мило брате,
Али брате, али мила сестра?“
„Айти Митре, айти синко мили!
Али знаишѡ, синко, аль наметвишиѡ,
Кога бѡше, синко, пленѡ по земи,
Ти имаше една мила сестра,
Мила сестра моме Ангелина,
Ти иж плена Дервинѡ-бегѡ Войвода.“ —
„Айти майко, айти мила майко!
Не кажви ми кой ми иж попленаѡ,
Тук' кажи ми купѡ кѡдо отиде.“ —
„Айти Митре, айти синко миле!
Той отиде преку цѡрно море.“ —
„Айти майко, айти мила майко!
Ай меси ми пребѡла погача,
Напжли ми дво здравици вино,
Ясѡ ке одамѡ сестра да иж капамѡ
Да иж капамѡ сестра на пѡрвиче,
Бельки ке сѡ писма забораеѡ.“

И си стана пегва стара майка,
Му умеси пребѣла погача,
Му папѣлна две здравици вино.
И си явна своя бѣрза коня,
Си сѣ фѣрли въ она цѣрно море.
Пѣрви петли кога пропса'е,
Митре бѣше стреле цѣрно морс,
Кога ми сѣ зора обзорило,
Си излезе на край на краище.
Тамо пайде три млади робини,
И имъ велитъ Митре добаръ юнакъ:
„А егиди три млади рѣбини:
Кѣде ссидитъ Дервиш-бегъ войвода?“
Тога вслѣтъ три млади робини:
„Айтн тебѣ незнаена дельо!
Сами му сѣ кукн познаваеъ,
Пусти порти му сѣ чслико'и,
На бедени гла'и наредени.“
Си отиде Митре дурн тамо,
Едношъ клоквитъ, а два пѣти виквитъ:
„А излези моя мила сестро,
От' сумъ дошолъ, сестро, да те канамъ
Да те канамъ, сестро, на пѣрвиче!“
Тога велитъ пегва мила сестра:
„Не ѣ кабилъ, брате, да ме канишъ,
Туку айде да сѣ издумаме,
Дуръ не дошолъ Дервиш-бегъ Войвода,
Той ѣ сега въ гори на лосене.“
Си отиде *) на диванъ високи,
Си стави'с манджи господарски,
Изва'и'е н бѣла погача.
Тога велитъ сестра Ангеллина:
„Айде, брате, сега да поспіешъ,
Ясъ ке сторамъ голема чудеса.“
И си легна Митре да поспіетъ;
И си стана сестра Ангеллина,
Му фѣрлила дробнаго сипджира,
Си умсен пребела погача,
Си ѣ месн 'се отъ бальванца.

*) Отиде-отидоха.

И си дойде Дервиш-бегъ Войвода;
Тога велитъ млада Ангелина:
„Добре дойде Дервиш-бегъ войвода!
Ево иматъ три дни и три нока,
Къде шеташъ низъ гора зелена,
Нищо ловъ ти не си уло'ило;
А я седамъ на диванъ високи,
Големъ ловъ я сумъ ти уло'ила,
Моего брата, твоего душмана,
И го кладофъ во дробна сниджира.“
Тога рече Дервиш-бегъ войвода:
„А егиди 'уба'а не'всто!
Ай стави ми малу да ручаме!“
Му ъ стави бѣла-на погача,
Що ми бѣше 'се отъ бальванца,
И му тури вино тригодишно,
А во вино бильки чемерлики.
Съ наруча Дервиш-бегъ войвода,
И си легна малу да поспіетъ.
И си стана млада Ангелина,
Му нарани пегва бѣрза коня
Му нарани сено чемерлю,
Си отключи шарена ковчега,
И си собра малу многу азио;
И си пойде при мило-то брате,
Му изваде дробна-на сниджира,
И му рече сестра Ангелина:
„Стапи, брате, сега да бегаме,
Али сега, брате, аль никога!“
И си стана Митре добаръ юнакъ,
И си зеде до два добри коня,
Си побегна преку цѣрно море.
Си найдо'е нивна стара майка;
Какъ 'и виде нивна стара майка,
Какъ 'и виде, начасъ душа даде.

Краль и Русанта кралица.

Заплакала Русанта кралица
И ми дойде краль-отъ господине,

И говоритъ краля-отъ господине:
„А егиди Русанте кралица!
Що те нужба тебе дотерало,
Сждзи ронишь по бѣли образи?
Аль доноси бисерни гердани?
Аль износи ру'о копринено?“
Говореше Русанта кралица:
„А егиди крале господине!
Не износишь бисерни гердани,
Не износишь ру'о копринено;
Туку е'о за деветъ години,
Никако сме чедо не виделе,
Та ни женско, кралю, та ни мъшко.“
И говоритъ краля господине:
„Али си съ сама не узнала?
Аль не гле'ашъ цървена долама?
Кога дойде за мене невѣста,
Долама край со край ти идеше,
Ама сега край со край не идеть.“
Младу време що си постояла,
Постигнала лудо мъшко дете.
Го повила во кумашъ пелена,
И го клала во злата деляйка,
И го пови со сѣрмени повой,
И го кладе во стреле дворе'и
Въ стреле дворе'и на мраморъ плоча,
Съ нога го люлять, съ уста му пентъ:
„Нани, нани лудо мъшко дете!
Нани, нани, страдало те татко!
Нани, нани, жедвала те майка!“
И ъ дочу Краля господине:
„А егиди Русанта кралица!
Защо кѣлиши лудо мъшко дете?“
И си влезе въ шарена одаа,
Си отключи шарена ковчега,
Си изва'и платно бамбакерно,
Го смолоса платно бамбакерно,
И ъ зави Русанта кралица,
Ѣ закопа въ земи до колена,
Ѣ смолоса нейдѣ руса коса,

Ѣ запали пейдзѣ руса коса.
Горитъ коса дур' да цѣрни очи;
Говореше Русанта кралица:
„А егиди Кралю господние!
Прости менѣ големи кабаеѣтъ,
Не гори ми мое бѣло лице,
Що си го често ти целуваше!“ —
„Тука гори, тука да изгоришъ,
Ако немашъ жалба за детеце!“

194.

Еденъ синъ и майка.

Що ѣ щама на гориа долна земя?
Ели ми ѣ мѣтна вода поситъ?
Ели ми ѣ силенъ огонъ горитъ?
Ели ми ѣ силенъ паша биетъ?
Тѣ не ми ѣ мѣтна вода поситъ,
Нито ми ѣ силенъ огонъ горитъ,
Нито ми ѣ силенъ паша биетъ;
Туку ми ѣ таа цѣрна чума,
Що удрила 'се ми поморила.
Не ми биетъ старо-но и младо.
Тук' ми биетъ кой дека ѣ юпакъ,
Що удрила еденъ синъ у майка,
Го удрила и го поморила.
Кѣта денъ му майка на гробъ одитъ;
Кѣта утро, „сипко, добро утро;“
Кѣта вечеръ, „сипко, добаръ вечеръ!
Топла ли ѣ, сипко, земна кука?
Мека ли ѣ земяна постеля?
Меки ли ѣ камен-отъ позглава?“
Отъ жалови земя проговори:
„Топла ми ѣ, майко, земна кука,
Мека ми ѣ земяна постеля,
И мекъ ми ѣ камен-отъ позгава:
Немой кѣлни, майко, цѣрна чума,
И тая ѣ, майко, потъ повеля,
Туку кѣлни Иисра бербера,

Що оста'н перче каркмаліа,
Да ми лежить зміа тройпогла'а,
Со дванаѣсетъ мали зміульчина.“

195.

Митре и чума.

Посвѣршилъ съ Митре добаръ юнакъ
Съ посвѣршилъ не'ста отъ далеку;
Колку пѣрстенъ ми ѣ пѣрстенвало,
Си отиде во града Стамбола.
Три години тамо си седело,
Си спечали три то'арн азно,
Си киписа дома да си идетъ.
Конакъ стори во пусто-но Скопѣ;
Ми преспало, на утро ми стана
И си зеде до четири копы,
Си отиде вода да напиетъ.
На бѣла чешма вода 'и напило,
Тамо найде една стара баба,
И ъ рече Митре добаръ юнакъ:
„А егиди бабо, стара бабо!
Що кя бидить ово чудно чудо,
Скопѣ града я сумъ нокевало,
Сжде слѣшамъ петли кжде пеетъ,
Петли пеетъ и кучина лаѣтъ,
Люгѣ нигде, бабо, не сумъ видель.“
Тога велить она стара баба:
„Айти Митре, айти синко миле!
Ясъ не сумъ си, синко, стара баба,
Туку сумъ си, синко, цѣрна чума;
'Си-те люгѣ, синко, избегале.“
Тога велить Митре добаръ юнакъ:
„Жити бога, бабо, жити душа,
Погля'н го, бабо, пусти деѣтеръ,
Аль сумъ и я на деѣтеръ писано!“
Го погле'а баба пусти деѣтеръ
Го погле'а и на часъ му рече!
„И ти, синко, овде си написапъ,

Животъ немашъ, синко, барс три дни,
Въ еденъ день, синко, ке загнишиъ.“
Тога ъ съ Митре мило молитъ;
„Ти съ моля, бабо, жити бога!
Три дни теъръ, бабо, да ми сторишиъ,
Дур' да пойдаъ при моя не'ѣста;
Оту иматъ токму три години,
Како сумъ ъ, бабо, посвѣрило,
Баре съ очи не сумъ ъ видело.“
Та му рече „айде, синко, одай!“
Си то'ари три то'ари азно,
Си отиде при млада не'ѣста
И ъ клюкна на пейдзъни порти:
„А излезе, моме Ангелино!
Едношъ съ очи да си съ видиме,
Оту сега я ке си загпна!“
Ми излезе кутра Ангелина,
И съ спуци рѣка му целива;
Еденъ то'аръ азно ъ оста'и.
Си отиде при него'а майка,
И си викна Митре добаръ юнакъ:
„А излезе, моя стара майко!
Колку да съ мию отпростиме,
Оти сега я ке ти загпнаъ!“
Му излезе негва стара майка,
Излего'е негой мило бракъ,
Растварі'е два то'ара азно;
Колку майка сина прегушнала
Прегушнала и го целивала,
На часъ Митре тога душа даде.
Мила майка коса си пекнина,
Мила сестра како пиле пищитъ,
Мили бракъ гла'и си кѣрше'етъ
Отъ жаление за Митре—та малечекъ.
Го дѣржа'е три дни незакопанъ,
На четвортѣ уперъ ми сторі'е,
Му собра'е попо'и и владици
Со голема чесъ го закопа'е.

196.

Отъ Прилепъ.

Царъ Селимъ, Дойколе, съ подервнишилъ,
Си облеколъ, Дойколе, было руво,
Да излегалъ, Дойколе, на Велигденъ,
Да 'н гледать, Дойколе, каѣ играеть.
Излего'а, Дойколе, кмето'н-ти,
Какъ на Прилепъ, Дойколе, бего'и-те;
Излего'а, Дойколе, кметици-те,
Какъ на Прилепъ, Дойколе, беджици-те;
Излего'а, Дойколе, младоженети,
Какъ на Прилепъ, Дойколе, спахи-те;
Излего'а, Дойколе, невѣсти-те,
Какъ на Прилепъ, Дойколе, спахици-те;
Излего'а, Дойколе, ергени-те,
Какъ соколи, Дойколе, по гора-та;
Излего'а, Дойколе, девойки-те,
Какъ ербици, Дойколе, обружани.

197.

Краль, кралица и Ружица девойка.

Краль, кралица руйно вино пѣтъ,
Кралю слуга Гърче азнатарче,
А кралицъ Ружица девойка.
Краль-отъ ли ѣ кралицъ велеше:
„Ей кралице, сѣ господариче!
Айде да си слуга размениме!“
Кралицъ не по добро паднало,
Изва'ила едно фрушко ноже,
Измахна назадъ наопаку,
Иѣ удрила Ружица девойка,
Иѣ погоди мегю две-те очи,
Ѣ изваде обе църпи очи.
Сѣ расплака Ружица девойка:
„Леле боже, за църпи-те очи!“
Кралица ѣ Ружицъ говоритъ;
„Мълчи, мълчи, Ружица девойко!“

Ке ти да'амъ до два бѣли града,
Да съ гледашь до кога си жива.“
Па говори Ружица девойка:
„Да ти слѣпамъ до две бѣли града,
Кога немамъ очи да 'и гле'амъ!“

198.

Ружица девойка и тридесетъ момчина.

Седнале ми трі'есетъ момчина,
Седнале ми по край цѣрно море;
Слуга служитъ Ружица девойка,
Слуга служитъ, лепо имъ говорятъ:
„А сгиди трі'есетъ момчина!
Ако можахъ 'семъ слуга да чинамъ,
Я не можахъ 'семъ любовъ да бидамъ;
Кой не юнакъ отъ юнака роденъ,
Да си слечить рубо копринено,
Да облечить отъ пандзуръ кошуля,
Да си земить щица челико'а,
Да препливать преку цѣрно море,
Да излезить на край на краице,
Тамо иматъ злата яболшинца,
Да си скиинтъ три злати яболка,
Я со него любовъ ке да бидамъ.“
'Си-те ми 'и гла'и наведо'е,
Елюмъ еденъ гла'а не наведи;
И си стана на нога юначка,
И си слече рубо копринено,
Си облече пандзурна кошуля,
И си зеде щица челико'а,
Си съ фѣрли п' она цѣрно море,
Ми излезе на край на краице,
И си найде злата яболшинца,
Не си скиина три злати яболка,
Яболшинца отъ коренъ откорна;
Си преплива преку цѣрно море,
Иѣ допесе на чесна тѣрпеза.
Ко' го виде Ружица девойка,
И си стана на юначка нога

И съ спуци въ очи го целива.
Си ъ фати за десна рѣчица,
Си поведи три'есетъ момчина,
Си отиде при своя-та майка.
Зафати'е свадба да ми чинѣтъ,
Малу свадба токму три месеци.

—*—
199.

Јованъ и майка му.

Јованъ майка мошне додеваше,
Майка му съ люто палютна,
Јованаго люто прокѣлнала:
„А Јоване, а синко рогене!
Защо олку, синко, ми додевашъ,
Да би далъ богъ да съ попала'ишъ,
Та да по'идишъ во гора зелена,
Да съ сторишъ, синко, сурн еленъ;
Зиме да зимвишъ студени осой,
Лете да летвишъ горешки присой,
И да ми шеташъ токму три години,
На четвортн ум-отъ да ти дойдитъ!“
Назатъ син-отъ клетва ѣ вратило:
„Айти майко, айти мила майко!
Како велишъ клетва да ти бидитъ;
Я да ти съ, майко, попала'амъ,
Кога ке съ, майко, попала'амъ,
Ко' ке пойда во гора зелена,
Да би дошолъ Корунъ кеседѣа,
Да б' загубилъ сина поголеми,
Да ти пленитъ стока богатѣа,
Да ти земитъ деветъ тавли конѣи,
Да ти зе'итъ три млади не'ѣсти,
Невѣсти-те за цѣрни робини,
И дечина луди телчарчина,
И ти сама гускарка да бидишъ,
Да ми пасишъ чуски на пѣтица!“
Како що съ клѣтви изкѣлна'е,
Така имъ съ клѣтви-те фати'е.

Млади Јованъ си сѣ попала'и,
И ми појде во гора зелена;
И ми дојдо Корунъ кеседжіа,
Му загуби брата поголеми;
Шо ми рече 'си-те сѣ сторі'а.
Колку дојде четворта година,
Ум-отъ дојде тога на Јована;
Ми кишиса дома да ми идеть,
И си вижаты своя стара майка,
Къде наситъ гуски на пѣтища.
Тога велитъ Јованъ добаръ юнакъ:
„Лело майко, лело мила майко!
Како си сѣ клетви изкълнафме,
Така клетви, майко, пѣ фаті'е;
Научи ме сега що да чина,
Защо немамъ една добра коня.“
И му рече петва стара майка:
„Айти синко, айти мили синко!
Да ти кажамъ, синко, що да чинишъ,
Да си појдишъ въ стара кобилица;
Тая ми је, синко, изтерана,
Ево имамъ за деветъ години,
Тая, синко, ни је намотена,
Защо сме љ, синко, истерале,
Истерале волци да ж ядаты,
Да ѣ молишъ со големи мольби,
Тая ми је умна и разумна.“
Како майка си го научила,
Јованъ појде во Стара планина,
И ѣ рече на стара кобила:
„Кобилице, моя мила майко!
Жити поминъ що си поминала
Поминала во паша-та кука,
Ајде сега со мене да дојдишъ,
Да одиме мие у Корупа,
Да бараме и стока и логіе.“
Кишиса'е и си отидо'е,
И ми викна уще отъ далеку:
„А излези, Корунъ кеседжіа!
Ела едношъ да сѣ обидиме

Обидиме юнакъ со юнака,
Како губишь мое мило брате
Мило брате, како рудо ягне,
Како грабишь моя мила стока!“
Съ измами Корупъ, ми излезе,
И съ спуци Јованъ добаръ юнакъ,
Си го фати за тенки рамсена,
Да колена въ земи го закачи,
Съ кобила потъ подзе го изгази;
И му зде Корупо'а сабя,
Му пресече пегва добра гла'а.
И си зде три млади ис'бсти,
И си зде 'сж-та своя стока,
После зде и него'а стока,
Си излезе надворъ по пѣтица,
Си ж здеде своя стара майка,
И си здеде свои луди деца,
Си отиде во своя-та куќа;
И ъ велитъ Јованъ добаръ юнакъ :
„Радви ми сѣ, моя мила кукъо,
Чесна биди, какъ що ми си била!“

200.

Елинъ Дойка.

Попитале Елинъ Дойка
Горна долна Румелија
Три години на далску.
Майка Дойка не да'аше,
Деветъ брака ѝ дадо'е,
Защо б'ше ѝа далеку,
Кога к' одѣтъ на пѣрвпче,
Конѣи да сѣ наиваетъ,
Пушки да сѣ наѣжрляетъ,
Джипитъ да сѣ наиграстъ.
Майка люто 'и прокълна:
„Море сипко, млин сипко!
Защо Дойка ъ оделифто
Три години на далеку,

Кога Дойка к' извадите,
Да внесите цѣрна чума
Цѣрна чума и панукла,
И дробна-на сипаница,
'Семъ да деветъ пособеритъ,
Со 'со ваши луди деца.“
Како майка прокълнала,
Така кълтва сѣ фатила.
Кога Дойка извадо'е,
И имъ дойде цѣрна чума
Цѣрна чума и панукла,
И дробна-на сипаница,
'Сп-те деветъ 'и пособра
Со 'се нивни чудни деца,

Съдо майка ъ оста'и.
 Съ сторила мила майка
 Пуста сина кука'ица,
 Да ми кукать дение поще.
 Елииз Дойка що чекала,
 Ми чекала три години,
 Да ъ дойдѣтъ деветъ брака,
 Да ъ канѣтъ на пѣрвиче.
 Елииз Дойка заплакала
 Мошне мошне жало'нто:
 „Леле боже, милн боже!
 Лели брака ме дадо'е
 Ме дадо'е на далеку,
 За да идѣтъ на пѣрвиче,
 Какъ ме брака не викна'е!
 Ели 'си-те м' оста'и'е,
 Ниймали-отъ братъ Костадинъ
 Какъ мо мене забора'и,
 Що во мене съ кълнеше
 Малу многу жини Дойка!“
 Богу му съ пажалило,
 И ъ пуци еденъ ангелъ
 Еденъ ангелъ отъ небеси,
 Ъ го крена Костадина,
 Що му ангелъ напра'ило
 Отъ плоча-та погачица,
 Отъ кѣур-отъ чутурица,
 И му рече Костадину:
 „Айде сега дя си одишъ
 При твоя-та мила сестра,
 Да ъ канишъ на пѣрвиче.“
 Начасъ поиде да ъ канитъ.
 Кога Дойка го видела
 Съ спушила, го гушнала:
 „Леле брате, мило брате!
 Що си олку расипано?
 Лели бѣше ти поличенъ
 Ти отъ 'си-те деветъ брака!“
 И Костадинъ що ъ рече:
 „Мори сестро, мила сестро!

Како да сумъ сестро личенъ?
 Ево иматъ три години
 Болепъ лежа на постеля.
 Туку айде земай си го
 И твое-то мѣшко дете,
 Тебо дома ке те носамъ
 Де ъ видишъ наша кука.“
 Си зедо'е мѣшко дете,
 Си зедо'е бѣрза коня,
 Си тѣргна'а да си одѣтъ.
 И одиле що одиле,
 Колку пошле край цѣрква-та,
 Ми пропеа едно пиле,
 Едно пиле отъ древа-та:
 „Мори желна Елииз Дойке!
 По кого си кишисала,
 По мѣртваго Костадина!“
 Съ зачуди Елииз Дойка,
 Що је пиле, що ми пейтъ.
 И си рече Елииз Дойка:
 „Белки пиле ми съ сментъ,
 Защо ми је брате болно,
 Ми је мошне расипано.“
 До цѣрква-та си поидо'о,
 Мило брате ъ загниа.
 Съ зачуди кутра Дойка,
 Що да чинитъ, какъ да чинитъ.
 Си отиде дурн дома,
 Що да видитъ чудно чудо!
 Пустн порти затворени,
 Дворѣ пелишъ обростени,
 А во дворѣ мила майка,
 Кѣде кукать дение ноше
 Како сина кука'ица.
 Колку Дойка ми отишла
 До пендзина мила майка,
 Майка си ъ прегушнала.
 Како си съ прегушна'е,
 Така си съ уда'и'е
 Отъ жаление, отъ плачение;

А Дойкино лудо дете
Потъ подзе го изгази'е.

Таква била лоша кльтва!

201.

Тодора керка.

Личба сѣ въ Града личила —
„Кой ми не кадаръ и вреденъ,
На силна войска да одитъ;
Кой ке на войска не одитъ
Отъ тимаръ ке го истаамъ.“
'Си-те на войска прати'е,
Кой сипа, кой мили мнука;
Сиромахъ Петко немаше
Ни сипа, ни мили мнука,
Елюмъ що Петко имаше
Токму за деветъ девойки.
Петко низъ дворіе шеташе
И дробни сѣлдзи ронеше,
Бѣли си рѣце кършеше
Отъ свои бѣли рамена;
И дробни сѣлдзи ронеше
По свои бѣли образи,
Дур' ми и дворіе завади.
Си го догле'а Тодора,
Тодора наймала керка;
Тодора лепо говоритъ:
„Егиди татко сиромахъ!
Що ми те нужба дотера,
Та дробни сѣлдзи ми ронишь
По свои бѣли образи?
И твоя гла'а си кършишь
Отъ твои бѣли рамена?
И бѣли рѣце си кършишь —
Отъ твои бѣли колена?“ —
„Егиди керко Тодора!
Како да сѣлдзи не ронамъ?
Како да рѣце не кършамъ?
Личба сѣ въ града личила —

Кой ми не кадаръ и вреденъ
На силна войска да одитъ;
Кой ке на войска не одитъ
Отъ тимаръ ке го истаамъ. —
'Си-те на войска прати'е
Кой сипа, кой мили мнука;
А я си нема шкого,
Ни сипа, ни мили мнука,
Отъ тимаръ ке ме истаитъ!“
Тодора лепо говоритъ:
„Егиди татко сиромахъ!
Аль то'а гайде те нашла!
Влезе си земни керали,
И во темни конушиници,
Потседлай коня шарени,
Ясъ ке ти одамъ на войска.“
Си стана Петко сиромахъ,
Влезе въ темни конушиници,
Потседла коня шарена.
Тая си влезе въ керали,
Изваде ру'о юначко,
И ми сѣ лепо промена.
Си явна коня шарени,
Си зеде байракъ кърстетни,
На поясъ жълти боздоганъ,
Въ пазу'а сабя димиския,
Та ми отидо на войска.
Войвала що ми войвала
Токму за деветъ години;
Кога отъ войска идеше,
По стретъ чаршиа търчаше,
Сама си пссла пееше:
„Къде сѣ чуло, видсло,

Момичка войска да войвить
Токму за деветъ години,
Никой да не ъ узнаптъ,

Дури съ сама казала!“
Кога ъ песма слуша'е,
'Си-те ми съ почуд'е.

202.

Девойка хвърлять камень.

Собрале ми съ набрале
До триста млади момчина,
Тие да камень фарляеть,
Кой ке съ камень натфърлить.
'Си-те съ редуъмъ редиле,
Никой го камень натфърли.
Кога го зеде девойка,

'Си-те 'и камень натфърли;
Тога ми велить девойка:
„Ей вие млади юнаци!
Харамъ да ви ке улфе
По двесте, триста гроше'и,
Кога съ найме девойка,
'Семъ да ве камень натфърлить!“

203.

Невѣста загубить Татари.

Отъ како петли пеа'е
Низъ гора кой ми помина?
Пойина'е ми, мина'е
Китени-те ми свато'и
Со пайхубава невѣста.
Задале ми съ Татари,
Татари, църни Арапи.
Уплашили съ свато'и,
Туриле млада не'ѣста
Со едно младо деверче. —
„Дали сѣ туфекъ фарляло,
Дали сѣ сабя тѣргало?“
„Невѣсто, младо невѣсто!
Нито сумъ туфекъ фарляло,

Нито сумъ сабя тѣргало!“
Тога ми млада не'ѣста
Запрегна поли, рѣка'и,
Си фърли дулакъ отъ гла'а,
Си фърли туфекъ на рака,
И остра сабя во уста.
Фърляла що ми фърляла,
Истайла сабя отъ уста
На оне църни Арапи,
И загубила Татари
Татари църни Арапи.
Собрале ми съ свато'и,
Та отидо'е дома си.

ОВЧАРСКИ.

204.

Севда и Пейко.

Севдо, Севдо Севделино,
Гиди роена детелино!
Севдинъ тейко овчаръ главилъ,
Овчаръ главилъ левенъ Пейка,
Да ви пасе сиво стадо.
Севда мома ми си любн
Ми си любн левенъ Пейка.
Њѣ разбраха ееляни-те,
Та фатиха да съ смеатъ.
Ка си дочу Севдинъ тейко,
Та си собра сеяние-то,
Та имъ веле, и говоре:
„Ей ееляни, мими браќа!
Саќамъ право да кажете,
Що чинувa Севда мома?“
Тогай велѣтъ сеяние-те:
„Коджобаши Севдинъ тейко!
Що не питашъ да кажиме?
Наќара ъ Севда мома,
Да направн зеленъ зелникъ
Зеленъ зелникъ копривалникъ,
Да направн мали ручокъ,
Да го дигне на глава-та,
Да го носе на Левенъ Пейка;
На кинсеай ти по нея,
Да ъ нея ти преглеждашъ,
Съ твой-те очи да вѣрувашъ.“
Па си стана Севдинъ тейко,
Па си поиде дурн дома,
Та наќара Севда мома,
Да набере роено зелѣ,
Да направн мали ручокъ,
Мали ручокъ лепн зелникъ.

Па си стана Севда мома,
Не ми набра росно зелѣ;
Съ заеука, съ зепрегна,
Нед' измеен чисто тесто,
И засука зеленъ зелникъ,
Го непече го извѣрза,
Та го дигна на глава-та,
Ке го носе на левенъ Пейка;
Тѣргна кротко на големо,
Ке си носн мали ручекъ.
По нея ъ Севдинъ тейко,
Кинсеалъ да ъ преглежда;
На Севда не ѣ текнува,
На пазадн да погледне,
Отн нея ъ преглеждатъ.
Недъ догледа левенъ Пейко,
Та неќара шаренъ кавалъ
Шаренъ кафалъ, пишанъ свиролъ,
Па си фати да си свире,
Дурн свире, дур' кажува,
На Севда веле, говоре:
„О ти Севдо, не погледна
Не погледна на пазадн,
Отн тебе те поглеждатъ!
Ка си дойдншъ въ чанре-то,
Да си свалишъ мали ручокъ,
На бѣлъ каменъ да г' оставншъ.“
Ка си дочу Севда мома
Ка си дочу шаренъ кавалъ,
Недн она си разбрала,
Недн доиде на чанре
Во чанре на бѣлъ каменъ,
Тамъ оставн мали ручокъ,

И назади съ повърна.
 Ка ък виде нейши тейко,
 Онъ назади съ повърна,
 Селяни-те не върва.
 Кога било замърнало,
 Нел' дойде'а арами-те
 Та фатиха Левентъ Пейка.
 Кантилъ кучка отспа'а,
 Караман-отъ го закла'а,
 Карабаш-отъ приплаши'а.
 Та фатиха левентъ Пейка,
 Му вързаха бѣли рѣце,
 Та фатиха да си въртатъ
 Да си въртатъ сиво стадо.
 Стадо въртатъ, стадо блее,
 Никакъ нема да киписа.
 Тогай веле левентъ Пейко:
 „Арамин, мили браќа!
 Пушите ми бѣла рѣка,
 Подайте ми шаренъ кавалъ,
 Да засвирамъ на сиво стадо,
 Белкииъ стадо ке киписа.“
 С' излъжаха арами-те,
 Му дадоха шаренъ кавалъ;
 Да засвире левентъ Пейко,
 Дури свире, дур' зборува,
 На Севда мома говоре:
 „Севдо, Севдо, Севделино,
 Гиди росно детелино!
 Ако спиешь разбуди съ,
 Ако сонишь разсони съ,
 Ако седишь зслушай съ,
 Що ти веле шаренъ кавалъ; —
 Ме фатиха арами-те,
 Кандилъ кучка отспаха,
 Караман-отъ го заклаха,
 Карабаш-отъ приплашиха;
 Бѣли рѣце ми вързаха.
 Що чини да чини тейко ти,
 Да соберитъ селяни-те,

Дане стадо ке откиинтъ.“
 Ка си дочу Севда мома,
 Ка си дочу, ка си разбра,
 Тогай веле на тейка си:
 „Що си седишь, мили тейго!
 Стан', собери селяни-те,
 Да потерашъ арами-те,
 Оти стадо ти плениха.“
 Нели стана Севдинъ тейко,
 Та си собра селяни-те,
 Та пойдоха потерджи,
 Пристигнаха сиво стадо,
 Разбегнаха арами-те.
 Съ върнало сиво стадо,
 Върна съ и левентъ Пейко.
 Тогай веле Севдинъ тейко:
 „Ей селяни, мили браќа!
 Кой ке съ юнакъ отбери
 Да оде да нарѣча,
 Да нарѣча на Севда мома,
 Да измеси до три фурни
 До три фурни бѣлъ пекснимтъ,
 Да заколе до три юнци
 До три юнци непрегнати.“
 Ка си дочу левентъ Пейко,
 Та некара шаренъ кавалъ,
 Дури шаренъ, дури пишениъ,
 Та засвире тѣжно, жѣлно,
 Па кажува на Севда мома
 Що нарѣча Севдинъ тейко.
 Ка си дочу Севда мома,
 'Се-то Севда си разбрала;
 Измесила до три фурни
 До три фурни бѣлъ пексемитъ,
 Па заклала до три юнци
 До три юнци непрегнати.
 Ка дойде'а селяни-те,
 'Се готово си найде'а.
 Севдинъ тейко завѣрува,
 Оти Севда ми си любе,

Мн си любе левенъ Пейка;
И па за него ъ даде.

Съ любиха, еъ зедоха
Съ зедоха, еъ венчаха.

205.

Столия и Гроздана.

„Брату ле, брату Стогию!
Арамъ ти било юнаство,
Юнаство, брату, левенство,
Що ти плениха стадо-то
Сиво-то стадо рогушко
Рогушко стадо, калешо.“
Тогай ошъ веле, говоре:
„Сестро ле, сестро Маріе!
Що ке ми чини юнаство,
Юнаство, сестро, левенство!
На сонъ ме мене найдо'а,
До триета души Арапе
Арапе, сестро, Татаре,
Та ми плениха стадо-то
Сиво-то стадо рогушко
Рогушко, сестро, калешо,
И мен', сестро, ке плене'а.
Не жалямъ, сестро, стадо-то
Стадо-то, сестро, калешо,
Току си жалямъ къосем-отъ
Съ позлатени-те рогове,
Со естребени-те копити,
Що ми въртеше стадо-то
За двана'есетъ овчаре.“
Тогай му веле сестра му:
„Що стоишъ, брату, що гледашъ,
Дека си, брату, армасанъ,
Ке те дочуе армасаница
И пейни-те върни дружки,
Въ очи шета ке и еъ биатъ.
Земн, брату, вишенъ кафалъ,
Оди на вишна планина,
На тѣа вѣтки бачила,

Край тая бѣла Дунева,
Засвири аровно, жаловно,
И да викнешъ да привикнешъ, —
Ела, сла мой къосеме,
Къд' си, да си, тук' да дойдешъ
На ови вѣтки бачила,
Край тая бѣла Дунева!“
Нели си дочу къосем-отъ,
Как' дочу и какъ разбра,
Та тѣргна тои на предн,
пливна низъ бѣла Дунева,
Заводе стадо калешо.
Триста го души брапеха,
Не можеха да 'н добранатъ,
Още триста придойдоха.
Излезе на вишна планина,
На тѣе вѣтки бачила.
Ка ги виде млади Стогианъ,
Сърце-то му еъ разшеи;
Закара сиво-то стадо,
Дойде право на сестра му,
Та и веле и говоре:
„Сестро ле, сестро Маріе!
Хитра си била, разумна,
Сакамъ да дойдешъ на евадба,
Малце помощъ да ми чипешъ.“
Она му веле, говоре:
„Тешка сумъ, брату, не можамъ
Не можамъ, брату, да дойдажъ;
Ке пуцамъ мома Гроздена,
Моя-та ми мила щерка,
А твоя-та мила 'пука,
Колку при тебе да ееди,

*

Да съ не она премени,
 Дан' она войка излезе,
 Оти је мошно хубава.“
 Стана си Стогяиъ отиде,
 Та зафати тешка свадба;
 Му пуци момѣ Грезданѣ,
 Колку при него да седе,
 Колку да изметъ му чине.
 Си удриха тапане-то,
 Съ собраха сватове-то,
 На дойдеха кумове-то;
 И съ премени младъ Стогяиъ,
 Съ премени, съ нареди,
 Ко кникесатъ за невѣста.
 Гроздена майка не почу,
 Съ премени, съ нареди,
 Та излезе вонка на дворъ,
 На съ фати на оро-то
 На оро-то на танец-о,
 Фати оро да играе.
 Дойдо свет-о съ забравн;
 Старци-те вино пиѣа,
 Оставѣа они вишо-то,

Во Гроздѣ очи фарлиа;
 Женени камепъ фарляа,
 Оставѣа они камен-отъ,
 Во Гроздѣ очи фарлиа;
 Ергене оро играа,
 Оставѣа они оро-то,
 Во Гроздѣ очи фарлиа;
 Забравиха да си одатъ
 Да си одатъ за невѣста.
 Дойде време за венчане,
 Та фатиха да венчаватъ
 Гроздена сосъ млади Стогяиъ.
 Попове-то опѣмеа,
 Кумове-то ослепеа.
 Тогай велаят кумове-то:
 „Питайте съ, разпитайте съ,
 Да не сте нещо рoдинна!“
 Тогай си Стогяиъ провикна:
 „Како да не смо рoдинна!
 Тага је отъ сеестра мома,
 Таа је на мене 'нука.“
 Попове-то презборуваа,
 Кумове-те погледнаа.

Столянъ, Пейче и Цуца.

Съ собрале, съ набрале
 Деветина овчарина
 На Стояново-то тѣрло,
 Стояново-то бачило,
 Да си ядатъ, да си пиятъ,
 Добаръ аникъ да си чинатъ.
 Та ядеха и си пиха,
 Отъ денъ до денъ три недели,
 Съ вечери-те шесть недели.
 Тогай веле млади Стояиъ,
 Млади Стояиъ, младъ кехага:

„Варай вие мили браќа,
 Деветина овчарина!
 Арно пихме и ядехме,
 Добаръ аникъ си чинихме,
 Нещо облокъ не сторихме;
 Ела да съ обложиме,
 Кой је кадаръ, кой је вредецъ
 Да си поиде въ добро село
 Въ добро село Каменница,
 Да пзлжже Цуца мома,
 И да њ тука донесе,

Големъ бакшинъ ке му дадамъ,
Половина сиво стадо,
Со 'се младн овчарчина.“
Ка си дочу левенъ Пейче,
Тогай веле и говоре:
„Ясь сумъ кадаръ, я сумъ вреденъ,
Да донесамъ Цуца мома.“
На отиде дури дома,
Тѣ измесе шаренъ колакъ,
Го измесе, го испече,
Го клудо въ шарена торба;
Па си поиде въ добро село
Въ добро село Каменица,
На Цуцени тешки порти.
Чукна, викна на порти-те,
Излегла је Цуца мома,
Она веле и говоре:
„Кои чука, кои вика
На наши-те тешки порти?“
Тогай веле левенъ Пейко:
„Ела Цуцо, ми отвори,
Цуцо, я сумъ левенъ Пейко.“
Съ пуци порти отвори.

Тогай веле и говоре:
„На ти, Цуцо, шаренъ колакъ,
Да ми дойдншъ на свадба-та,
Де ми бидншъ посестрима!“
На нея вѣра съ фати.
Съ промени, съ пареди;
Нели тѣргнаха двайца-та,
На дойдоха край тѣрло-то;
Не тегли Пейко въ село-то,
Току тегли во тѣрло-то.
Тогай веле Цуца мома:
„Варай Пейче, левенъ юнакъ,
Шѣт-отъ не оди въ село-то.“ —
„Оди, оди Цуцо моме!
Ке фатиме големъ овенъ
Големъ овенъ за свадба-та.“
Ка дойдоха край тѣрло-то,
Ка ги виде млади Стояниъ,
Си викна, и съ провикна:
„Алалъ ти је сиво стадо!
Ке ядиме, ке пиѣме
Още други три недели.“

Охъ! падна, падна Шаръ планина, де моме, де,
Тѣ притисна три овчара, де моме, де,
Пѣрви овчаръ богу ся моли: де моме, де:
„Дигни ся, дигни Шаръ планина, де моме, де,
Имамъ майка, имамъ баща, де моме, де,
По мене ще жалатъ, шаръ планина.“ де моме, де.
Втори овчаръ богу ся моли; де моме, де:
„Дигни ся, дигни Шаръ планина, де моме, де;
Имамъ баща, имамъ майка, по мене ще жалатъ;
Имамъ булка, имамъ сестра, по мене ще жалатъ.“
Трети овчаръ богу ся моли: де моме, де:
„Дигни ся, дигни Шаръ планина, де моме, де,

Имамъ майка, имамъ татко, по мене ще жалатъ;
Имамъ булка, имамъ деца, по мене ще жалатъ.“

208.

Неда и Стогянь.

Мори Недо, бѣла Педо!
Неда била на река-га
На Ситища, на друмища,
Дека вѣрватъ 'си пѣтници
'Си пѣтници, 'си друмищи,
Кираджинъ сосъ кирія
Сосъ кирія за Софія;
Овчаре-то со овци-те,
Сосъ овци-те на планина;
Тя вѣрвеха извѣрвоха.
Найнапоконъ ке помине
Ке помине млади Стогянь,
Сосъ деветъ хиляди стадо,
Съ двана'сестъ овчарина,
Съ трина'сестъ клетн песта.
Тогай веле млади Стогянь:
„Поможн богъ, бѣла Педо,
Съ богумъ тебе да т' оставамъ!“
Неда не му повѣрнала,
Ни со очи погледнала,
Ни сосъ глава помахнала.
Тога веле млади Стогянь:
„Това на тебе д' останить;
Ако пойдавъ на планина,
Да си ходамъ на старъ ходжа,
Ке запишамъ рамна снѣга,

Рамна снѣга на тенка пушка,
Бѣло лице на бѣла книга,
Цѣринъ очи на пищоли,
Тенки гласѣ на кавали,
Белкимъ сама ке ми дойднѣ
На планина, на вишина.“
Па киписа, та си поиде
Та си поиде на 'оджа-та,
Та записа бѣла Неда
Га записа, га зададе.
Дур' да поидо на бачило,
Нел' съ здаде бѣла Неда,
Неда боса, гологлава.
Тогай веле на овчаре:
„Ай овчарн, мили браке!
Фатейте си клетн песта,
Фатейте ги, извѣрзейте,
Измолзсайте сиво стадо,
Подсирейте пресно сирене,
Ето идить бѣла Неда.“
Нел' фатиха клетн песта,
Измолзсеха сиво стадо,
Потсириха пресно сирене.
Ето дойде бѣла Неда,
Ток' дойде близу Стогяня,
Тамо падна, душа даде.

209.

Желпигъ Пьво.

'Си овчари вечерале,
Желпигъ Пьво не вечератъ;

'Си овчари го вика'а:
„Ела, Пьво, да вечерашъ!“ —

„Ой овчари, мой дружина!
Вечерайте, не чекайте,
Мсиѣ ми съ не вечератъ,
Сърце ми съ разсвирило,
Ке ми бидитъ спроти глава,
Ке ми бидитъ нещо коба.“
Уще реч-та не изрече,

Съ задале арамин,
Го фатиле желинкъ Песа,
Му вързале бѣли рѣце
Бѣли рѣце на опаку,
Му туриле дробенъ сниджиръ,
Дробенъ сниджиръ на гърло-то,
Го терале со 'се стадо.

210.

АЙДУТСКИ.

Съ собрале, съ набрале
'Си-те земски арамин
Тамо долу во Ладово,
Да си делатъ пуста стока
Пуста стока араминска.
Що имаше едно Гѣрче,
Ни съ миритъ, ни съ токнитъ,
Туку шетатъ кроеѣ Владово;
Со баглама не свируватъ

И со уста не псоятъ:
„Акѣ богъ да'итъ да развѣятъ
Да развѣятъ планини-те,
Да 'соберамъ дружина-та
Дружина-та арамин,
Да излезамъ по планина,
Да си земамъ три сниджирѣ,
Да поредамъ млади робѣ.“

211.

Еничца и Арамин.

Седналь е Диманъ чорбаджи,
Да яде, още да пѣе
Да пѣе и да ся весели
Съ негови деветъ синови,
Съ негови деветъ снашници.
'Сички-ти ядатъ и пѣатъ,
И сѣ веселба веселятъ;
Наймлада снаха Еничца
Не яде, още не пѣе,
Ни сѣ веселба весели.
Диманъ ѣк тихо попита:
„Енке ле, снахо наймлада!
Защо не ядиши и пѣеши?
Гозба ми ти е малко?

Иль вишо са е свѣршило,
Вишо-то, и ракиа-та?“
Енка Диману думашѣ:
„Димане свекре, Димане!
Я ставай, свекро, ся скривай
Сѣсѣ деветъ млади синови,
И още деветъ снашници
Въ деветъ лахти скривалехчи!“
Диманъ ѣк вѣрно послуша,
Поведи деветъ синови,
И още осѣмъ снашници,
Чи са скри въ тѣмни зевници.
Енка си сама остана,
Запрегна бѣли рѣкави,

Замеси бѣли хлябови,
 Ги опече на деветъ нещи,
 Павари деветъ казана
 Деветъ казана съ молитва (?)
 И още деветъ сѣсъ жито.
 Тамамъ молитва-та овари,
 И хлябови-те ся опечать,
 Чимширъ са е порта хлопнаго,
 Равни сѣ е двори напѣлнито
 Сѣсъ млади вѣрли хайдути;
 Енка си вѣрно питаха:
 „Ешко ле, будка хубава!
 Кѣде ти е, Енке, старъ Димашъ?“
 Енка на хайдути думаша:
 „Юнаци, млади юнаци!
 Добре ми дошле, юнаци!
 Вчера Димана заровихми
 Съ негови деветъ синовни,
 И още осѣмъ снашици,

А пощесъ молитва вара,
 Утри ща хора да збирамъ,
 Да хапнатъ и да помянатъ.
 Сега сти ви тука дошле,
 Илате сеги да хапнимъ
 Да хапнимъ и да помянемъ
 За Диманово прощесъ,
 И за негови деветъ синовни,
 И още осѣмъ снашици.“
 Хайдути седнали да ядатъ
 Да ядатъ и да помянатъ;
 Енка имъ трапеза слагаша,
 И измекѣри пращаша,
 Да идатъ право на конакъ,
 Д'обадятъ на бильок-баша-та.
 Бильок-баша-та довтаса
 Сѣсъ триста души сеймени,
 Исечи сички хайдути.

212.

Сирма Войводка *).

Дека сѣ чуло видело,
 Мома Войвода да бидеть
 На седамдесетъ сеймени
 На тѣя гори зелени,
 На тѣя води студени?
 Мома имъ веле говоре:
 „Това сосъ людба не бивать,
 Това сосъ сръдба не бивать!

Земайте пѣрстенъ отъ рѣка,
 Вѣрзейте пѣрстенъ на буква,
 Фѣрлейте редомъ на пишапъ;
 Кой ке ударить пѣрстен-атъ,
 Той ке си бидеть Войвода
 И мене ке ме кердосать.“
 „Си-те фѣрля'а со редомъ,
 Никой ми пѣрстенъ не удри.

*) Тая песна е отъ Гаре, село отъ Долна Дебра. — Сирма сѣ роди во Дебарско село Тресанче. Девойка бидещесъ подъ мѣшко облекло обходи какъ Войвода планини-те Бабин-трапъ, Стогово, Барбура, Кариниъ. Момци-те, кои тая поиде, ѣз узнаха како девойка, кога ѣ сѣ скинаха истлицы-те отъ гради-те. Тая на еденъ деиъ отъ Крушово поиде въ Прилепъ, и сѣ врати назадъ; и отъ Крушово поиде въ Кичево, т. е. на еденъ деиъ истѣрча растоини отъ осумдесетъ часа. Тая сѣ мѣжи на еденъ Мевѣкъ Валгаринъ отъ Крушово. Нея осумдесет-годишна видохме во Прилепъ, и отъ уста-та испѣдана чухме за младост-та ѣ. Въ ода-та ѣ подъ перница дѣржеше кубури-те полици, и сабли, обесени на дзизд-отъ, висеха натъ пѣва.
 Д. М.

Мама си веле, говоре:
„Подай ми, чаушь, пушка-та!“
Пушка-та пукна отъ рѣка,
Падна ми пѣрстениъ отъ бука.
Пакъ мома веле, говоре:
„Земайте камениъ фърлейте,
Кой ке ме мене натѣрлиъ,
Той мене нека кердосатъ,

Той младъ Войвода да бидеть.“
’Си-то ми съ редомъ фърля’а,
Никой съ камень не натѣрли;
Сирма ми камень натѣрли
Десеть чекори потоамо;
И седамдесеть дружина
Обра’а Сирма Войвода.

213.

Г а н к а.

Мама си Ганка питане:
„Кужувать, мамо, хора-та,
Че си съ Войвода ходила.“
Мама тѣй часто питала:
„Ганьо льо вие презъ мене
Презъ мене бѣхте двамата,
Снощи тѣ мама видела,
Кога замина Войвода,
Хоръ юнаци следъ него млади
Ална хорѣгва носеше,
Следъ него млади юнаци

Со дѣлги пушки во рѣце
И съ тѣпки сабли во уста,
Долу въ поле-то слезоха.
Войвода тебе продума:
„Добра ти вечеръ, Ганю льо!“ —
„Далъ ти богъ добро, либе ле!“
Па си Войвода отмина,
Въ поле за Султана отива,
Султана живъ да улови,
Тешко имане да земе,
Тебъ голема мина да даде.“

214.

Б о с о л ь.

Сѣрбали съ съ набрали
’Се одборъ млади юнаци,
До седумдесеть юнаци,
Семко билъ младъ Войвода.
Като ги Семко написа
Найнапокопъ иде младъ Босоль,
Той са на Семка молеше:
„Баче ле Семко, баче ле!
Пиши и мене на края,
Макаръ сѣмъ сѣмливъ и гурливъ.“
Семко си Босоль написа.

Отишли въ Стара планина,
Семко си викна провикна:
„Кои ще са насме
Срецо потера да иде,
Подиръ да си прирешис,
Родопъ да ъ пригледа?“
Никой не са насма,
Младъ Босоль са е наемилъ.
Босоль на Семка думаше:
„Баче ле Семко, баче ле!
Я ми дай твоя-та сабя,

И ми дай твоя-та пушка,
Я ща на просекъ да стана,
Потера да си пресрепна,
Родопъ ще да пригледамъ.“
Си стана Босоль отиде,
И на друмища заседна,
На кжрстоплътъ полегна.
Ей че си иде потера,
Босоль подиръ погледна.
Него Арапче опозна,
Па на потера думаше:
„Че чувате ли, потеря!
Тука о самъ си младъ Босоль.“
Като си зачу потеря,
Тя ми съ назадъ повърна,

Босоль живъ да улови.
Ка съ разви младъ Босоль,
Извади сабя френглия,
Напредъ потера исече,
Току Арапче остана,
Тя са Босольо моленс:
„Бае ле Босо, бае ле!
Я ми глава не зимай,
Че сжмъ си единъ у майка!“
Босоль Арапче не слуша,
Черни му очи извърте,
Десна му ржка отреза,
Тя го на царя запрати,
Да види царя, да чуе,
Какви юнаци живеатъ.

215.

Айдуть Велко.

„Кой ще ти носи дълга-та пушка
Войлия, хайдуть Велко, бойлия?“
„Нека ъ носи Милошъ побратимъ
За мения, първо либе, за мения;
Емъ да ъ носи, емъ да ся хвали
Сжсъ мения, първо либе, сжсъ мения.“ —
„Кой ще ти яха враия-та копия
Доря-на, хайдуть Велко, доря-на?“
„Нека го яха Милошъ побратимъ
За мения, първо либе, за мения;
Емъ да го яха, емъ да ся хвали
Сжсъ мения, първо либе, сжсъ мения.“

216.

Айдуть Велко.

Израстло ми бадешъ дрѣо тенко високо,
Потъ дрѣо ю Айдуть Велко сосъ мала мома;
Душекъ му ю ижрия земля съ трева зелена,

Ястакъ му ꙗ десна рѣка Айдутъ Велко'а,
Жорганъ му ꙗ злато небо со дробни дзвезди.
Го догледа стара майка Айдутъ Велко'а,
Люто кѣлнитъ стара майка Айдутъ Велко'а:
„Да би далъ богъ силенъ ветаръ изъ Будинъ града,
Да уборитъ баденъ дре'о тенко високо,
Да г' убодитъ Айдутъ Велко сосъ мала мома!“
Уще речъ му не дорече стара му майка,
Ми пове'а силенъ ветаръ изъ Будинъ града,
Го убори баденъ дрео тенко високо,
Го убоди Айдутъ Велко сосъ мала мома.

217.

Кара Мустафа.

Боленъ ми лежи, море, Кара Мустафа;
Дегиди боленъ Кара Мустафа!
Боленъ ми лежить, море, та ке да умреть;
Дегиди боленъ Кара Мустафа!
„Кой ке ти посить, море, дѣлга-та пушка?
Дегиди боленъ Кара Мустафа!“ —
„Нека ъ посить той Айдутъ Велко,
Защо ꙗ боле юнакъ отъ мене.“ —
„Кой ке ти посить, море, остра-та сабя?
Дегиди боленъ Кара Мустафа!“
„Нека ъ посить той Айдутъ Велко,
Защо ꙗ боле юнакъ отъ мене.“ —
„Кой ке ти ява та враня копя?
Дегиди боленъ Кара Мустафа!“ —
„Нека ъ ява, море, той Айдутъ Велко,
Защо ꙗ боле юнакъ отъ мене.“

218.

Надуша ти било, напе, воденички камепъ!
Та зацо ме даде, нане, н' она лудо младо,
Н' она люто кеседживче, горело араманѣче.
Нокѣ му сѣ мили, напе, порти отворени,
Денѣ му сѣ мили, нане, порти затворени.

Кжта покъ ми поситъ, напе, кърва'а кошуля,
Во кошуля, мила напе ле, отъ юнаци гла'и.
Що ми ъ донесло, мила напе, рано отъ утрина,
Ми донесло, мила напе, отъ юнака рѣка,
А на малъ пѣретъ, мила напе, бурма позлащена.
Какъ да еи ъ, мила напе, рѣка припознаиѣ,
Какъ да беше, мила напе, отъ мой мили братецъ,
Отъ мой мили братецъ, мила напе, брата Костадина.

219.

У

Отъ згора идѣтъ сеймени, ей стара бабо жальбо ле!
Айдутека глава носсетъ, ей стара бабо жальбо ле!
Излезе баба да гледать, ей стара бабо жальбо ле!
Видсла баба та глава, ей стара бабо жальбо ле!
Викни ми баба да плачить: егиди желна бабо жальбо ле!
„Не ми ъ глава айдутека, егиди желна бабо жальбо ле!
Тукъ ми ъ глава синова.“ егиди желна бабо жальбо ле!
Сеймени бабо-ѣ всле'е: егиди желна бабо жальбо ле!
„Не жаляй, бабо, не плачи, егиди желна бабо жальбо ле!
Бладзе ти тобъ со скрце, егиди желна бабо жальбо ле!
Що юнакъ ти сѣ родила! егиди желна бабо жальбо ле!
Дури му глава зедоѣме, егиди желна бабо жальбо ле!
Педесетъ ми на паднаѣме, егиди желна бабо жальбо ле!
Самъ буюк-баша загина.“ егиди желна бабо жальбо ле!

220.

Заплакала ми гора-та, гора-та и планина-та
И отъ гора-та дървие-то, и отъ дървие-то лиска-та,
И отъ гнезди-те пилци-те, и отъ земя-та трева-та,
Отъ кладенци-те вогъ-то заради Инче Войвода:
„Камо си Инче да дойдишь? съ айдуци гора е' исполна,
Айдуци оганъ дадо'е, гора-та ъ изгор'е.
Егиди Инче Войвода, камо си бѣрго да дойдишь,
Тишки отъ гора избегле!“ Тога съ Инче изгласи
Изъ тая гора зелена: „потай ми горо зелено,
Етего Инче кѣ *) идетъ, съ айдуци ке съ обидить:

*) Кѣ кѣде.

Първо-то сърце го нематъ. Кога трапдафилъ цутеше,
Секой му душа любеше; кога трапдафилъ капеше,
Никой му мишки нейкеше.“ Извика гора до бога,
И отъ гора-та дравіе-то, и отъ дравіе-то лиския-та
И отъ земя-та трева-та, отъ кладенци-те вогіе-то.
Извика Ииче до бога низъ тая гора зелена,
Изъ висока-та планина „трай ми, горо ле, не плачи,
Етего Ииче кѣ идетъ, айдуци ке 'и испяждитъ.“
Айдуци глас-отъ му чу'е, еденъ предъ други бега'а
Еденъ съ друг' не съ видо'а. Тога съ гора зарадва
И отъ гора-та дравіе-то, и отъ дравіе-то лиския-та
И отъ гнезди-те пилци-те, отъ кладенци-те вогіе-то.

221.

Во гора сѣ три'есетъ момчина,
Момчина сѣ три'есетъ айдути.
Повеале юга темничара,
А по него кривца пала'нна,
А со ними снега лапанца;
Имъ замързна кюки-те кошули,
Имъ замързна за месо айдутско.
И стана'а три'есетъ айдути,
Отидо'е въ църква Митро'ница,
Занали'е кърсти и икони,
Развали'е силии-пе огне'и,
Отмързие'е кюки-те кошули,
Отмързие'е отъ месо айдутско.
Кога дойде дена Гюргев-дена,
Напра'и'е кърсти отъ дукади,
А икони отъ карагроше'и.

222.

Отбрале ми сѣ тридеветъ момчина,
Кой отъ кѣде юнакъ отъ юнака
Претъ Благо'ецъ дванаесетъ дена,
Кой си нематъ ни майка, ни сестра,
Да си одѣтъ горски арамин,
Да си одѣтъ во гора зелена.

А що си юнаци намисли'е,
Първи шикеръ, що ке шикеросѣтъ,
Ке го да'ѣтъ по църкви, мапастирн.
Ког' излегле во гора зелена,
Що зароси една лапа'нца,
А по неа едсиъ ти'окъ ветаръ,
Замързне'е пушки на рамсна,
А елци на кнопки кошули,
А кошули за месо юначко.
По трага имъ потеря достигна,
И съ чудѣтъ тридесетъ юнаци,
Къде да сѣ юнаци сосаеъ.
Си найдо'е църква Митро'ичка,
Си влего'с въ църква Митро'ичка;
Искърши'е кърети и икони,
Завали'е едсиъ силенъ огаиъ,
Отмързпале пушки отъ рамена,
А елци отъ кнопки кошули,
А кошули отъ месо юначко.
Тога велѣтъ млади-не момчина:
„Поможи ни самъ свѣти Митріа
Ко' к' излезиме на денъ Гюргевдена,
Що първи кяръ ке си кяросаме,
Ке вратиме въ църква Митроечка,
Да скоиме кърети и икони
Да скоиме отъ бѣли карагрошъ,
Всици да 'и злато позлатиме.“
По трага имъ потеря достигна,
Тук' сѣ чудѣтъ три-десетъ момчина,
Какъ потеря назотъ да ѣ вратѣтъ.
Дур' имашо куришуми фарле'е,
Отъ елци петлици кишѣ'е,
Во месо ми по'ике оде'е;
Даде господъ потеря враті'е.
Ко' излегле на дена Гюргевденъ,
Що първи кяръ тие кяросале?
Къде идетъ отъ цара улѣс,
Малу многу триста мъски азио,
'Си-те си 'и въ църковъ навраті'е
Си викне'е млади кувенджин,

Не гледа'е що да имъ таксаеъ.
Ми викие'е млади-не майстори.
Що си тие църква заградиле
Що скоя'е кърети и икони,
Дури имъ съ зайре дососало;
Кубе-то отъ карагрошъ сториле.
Тога зборвѣтъ тридеветъ момчина:
„А егиди млади кувенджии!
А егиди премлади майстори!
Како що си бога помолифне,
Така ни не самъ господъ помоголь.“

223.

„Жени ме, майко, жени ме
Дури сумъ младо зелено
Отъ двана'есетъ години,
Отъ трина'есетъ пролета,
Дури не жито ефтино,
Килница вреще сто пари,
Ведрица вино золота.“ —
„Не женамъ, синко, не женамъ,
Уще си мало малечко.“ —
„Жени ме, майко, жени ме,
Оти ке бегамъ далеку
Во Негошка-та планина,
Млатъ араміа ке бидамъ,

Въ друмъ кеседжіа ке ходамъ,
Църна кошула ке посамъ;
Многу ке майки расплачамъ,
Многу невѣсти поцърнамъ,
Многу юнаци загубамъ.“ —
„Не оди, синко, не оди!
Лошо ке ми те прокълнамъ,
Тешка клетва ке ти да'амъ,
Ти тамо ке съ разболишъ,
Никой край тебе ке пемать,
Орлови гробъ ке копаатъ,
Къртали ке те крсваатъ,
Чафки попови ке бидатъ.“

224.

Отъ Битоля.

„Топи, топи, мила майко, мой-ве люті рани.“ —
„Топамъ, топамъ, мила синко, твой-те люті рани.
Кажи, кажи, мила синко, що грехъ си сторило?“ —
„Да ти кажамъ, мила майко, що грехъ сумъ сторило;
Кога бѣхме, мила майко, деца аджаміи,
Ние бѣхме, мила майко, лоши араміи,
Ние бѣхме, мила майко, на Стара планина,
Съ погоди, мила майко, дена Велигдена,

Та слегоме, мила майко, во село Ладово,
 Посакафме, мила майко, п' едно парчо 'лбець
 Парче лебець, мила майко, по цървено яйце.
 Не пи дадо'а, мила майко, п' едно парче лебець,
 Нито 'лбець, мила майко, ни цървено яйце.
 Съ налюти, мила майко, наши булок-баши: —
 „Кой ъ кадаръ, мили деца море, ко ъ вредешъ,
 Да запали, мили деца, оно лепо село?“ —
 Не съ найде, мила майко, никой добаръ юнакъ;
 Ясъ запалифъ, мила майко, она лепа църква.
 Кога горей, мила маймо, млади-то момчина,
 Спни пламни, мила майко, тога м' излегве'е;
 Кога горс'а, мила майко, млади-те певъсти,
 Силенъ ветаръ, мила майко, тога ми завеа;
 Кога горс'а, мила майко, млади-те дечина,
 Ми блес'а, мила майко, какъ руди яганца,
 Дур' на бога, мила майко, му съ пажалило,
 Сишна роса, мила майко, тога ми зароси
 И угасна, мила майко, она лепа църква.“ —

225.

Стоянь.

Стоянь еденъ синъ у майка,
 Стоянь майка додеваше:
 „Майко сакамъ да ме женишъ!“
 Стояну майка велеше:
 „Женамъ те, синко Стояне,
 Ова година до друга;
 Оти ъ скъпна година,
 Кидо-то жито стотина,
 Ведро-то вино флорина.“
 Стоянь ъ майка велеше:
 „Жени ме, али кажи ми,
 Оти я ке ти отбегнамъ,
 Башъ араміа ке одамъ,
 По Шаръ планина ке шетамъ.“
 Стояна майка молено:

„Стояне, синче Стояне!
 Не чини съ аджамія,
 От' си ми юнакъ порастенъ
 Двацетъ и петъ години,
 Тук' слушай си ък майка ти,
 Да ни *) поминитъ скъпия,
 Я ке те тебе оженамъ.“
 Стоянь си майка не почу,
 Во петокъ Стоянь излезе,
 Башъ араміа да одитъ,
 По Шаръ планина да шетатъ;
 Въ сѣбота ми го фаті'е,
 Въ Витоля го однесо'е.
 Въ Битоля найде селяни,
 Стоянь 'и мило помоли:

*) Понгъ.

„Селяни, брака родени!
 Кога ке дома одите,
 Вие да майкѣ кажите,
 Оти сѣ Стояиъ посвѣрши
 Поевѣрши ке сѣ оженитъ.“
 И що си Стояиъ посвѣрши,
 Него'а майка да знаиътъ:
 Битольска тонка яенка,
 Прилепска дѣлга фортوما;
 Свато'н що си покашилъ,
 Битолеки жрти, жѣгари.
 Селяни дома пойдо'а

И на майка му каза'е,
 Стояна го обеси'е.
 Туку сѣ чудитъ майка му,
 Како да пойдитъ Битоля,
 Да му љк зе'иът мѣрша-та,
 Баре да му ѣ закопатъ.
 Селяни що ѣ реко'е:
 „Не чипиът тамо да одишъ,
 Стояиъ си глава запуети,
 Ти ке си кука запустишъ;
 Како си егорилъ, си нашолъ.“

226.

Митре Буљук-баши.

А бре Митре, чаушъ Митре,
 Чаушъ Митре, буљук-баши!
 Пие, ѣде чаушъ Митре
 Въ Лагадинско рамно поле,
 Во бегличка-та коріа.
 Тамъ дек' пие, дека ѣде,
 Добаръ аникъ дека чипе,
 Долета му бѣла книга
 Бѣла книга, цѣрно писмо
 Отъ Солуиски силенъ паша,
 И отъ Воденски войвода,
 И отъ ІѢнички кадіа: —
 „Що чипе Митре да чипе,
 Да развие цѣрвенъ байракъ,
 Цѣрвенъ байракъ араиски,
 Да собере 'се дружина,
 'Се дружина свой момчина,
 Да си поиде въ честа гора,
 Да си гоне хараміи,
 Хараміи низъ гора-та,
 Кеседѣи по поле-то.“ —
 Ка испее таа книга,
 Нито стое, нито гледа,

Та си разви цѣрвенъ байракъ,
 Та си собра 'се дружина,
 'Се дружина момчета-та,
 Та си поиде въ честа гора,
 Въ честа гора въ стари Кожовъ.
 Тамъ настаналъ хараміа,
 Старъ Балабанъ, старъ хайдутниъ,
 Со 'се еина му Јанкула;
 Сипъ му ходе сѣ триста души.
 Тулеещемъ сѣ по затъ шумка,
 По затъ шумка, по затъ дренка,
 Дочу свиратъ карадузенъ;
 Ми си свирп старъ Балабанъ,
 Сипъ Јанкула талецъ воде,
 Талецъ ео триста хайдуги.
 Та ги зеде на пуѣіа;
 Кога тѣргна теика пушка
 Си го удри старъ Балабанъ
 Въ десна рѣка, въ клето сѣрце,
 Свирсещемъ карадузенъ.
 Други удри сипъ Јанкула,
 Що водеше дробно хоро;
 Та ги фати друдзи живи,

Та ги поси въ градъ Солуна,
Да му игратъ дробно хоро

На силнего въ Солунъ паша,
Дробно хоро во сипджир-отъ.

227.

Стойна и Айдути.

Мори Стойно, тенка Стойно!
Дали си чула, разбрала,
Оти дошле арамин
Арамин во село-то? —
Секой дочу, секой разбра,
'Си те чуха, разбегаха,
Тенка Стойна не ъ чула,
Ни разбрала, ни бегала.
Въ къщи Стойна 'лъпъ си пече,
Та дойдоха арами-те,
Арами-те, кеседжи-те
Голн, боси како осн,
Глади, жедни како псета.
Те фатиха тенка Стойна
Те фатиха, то питаха:
„Мори Стойно, тенка Стойно!
Кажн, Стойно, имане-то
Свекорово, свекървино!“
Она веле и говоре:
„Арамин, мили брака!
Ясъ скоро сумъ дойдена,
Та не си знамъ имане-то
Свекорово, свекървино.“
Тогай велать арами-те:
„Мори Стойно, тенка Стойно!
Лели си скоро дойдепа,
Чи ъ оно мъшко дете,
Що си спие въ колебка-та?“
Тогай веле тенка Стойна:
„Арамин, мили брака!
Това ми ъ ътарвино,

Њтарвино, деверово.“
Богъ да биотъ арамин,
Що фатиха да те мъчатъ.
Та огоре'а, тенка Стойно,
Огоре'а пиростия,
Њж кладе'а на шия-та,
Та узе'а горенъ вѣршиникъ,
Ти кладе'а на глава-та,
Емъ те мъчатъ, емъ те питать:
„Кажн, Стойно, имане-то!“
Та съ умо тенка Стойна,
Та съ уме, та съ чуде,
Судни мъки не съ тѣрпять,
Не съ тѣрпять, не съ траять.
Тогай веле и говоре:
„Арамин, мили брака!
Ке ви кажамъ имане-то
Свекорово, свекървино,
Грошеви-те въ кошови-те,
Бешлицн-те въ шиници-те,
Двояци-те въ бардаци-те,
Дрсбни аспри въ кесни-та.“
Ти собра'а, тенка Стойно,
Ти собра'а имане-то,
Те накараха да навалишь
Да навалишь спиеъ огинъ,
Да испечинъ мъшко дете,
Те накараха да го ядишь.
Ка г' изеде, тенка Стойно,
Найпосле и теб' заклаха.

Мома Булюк-башъ.

Дали еѣ чуло, видело,
 Мома булюкбашъ да бидитъ
 Со сто й педесетъ сеймени,
 Со триста мниа делін,
 Съ кадифе фустапъ до земя,
 Со тѣжка пушка на рамо,
 Чифте пищолн на поясъ!
 Сеймени ѣ завиделе,
 Силна поплака сториле:
 „Нейкиме мома булюкбашъ!“
 Мома булюкбашъ говоре:
 „Месите пресна погача,
 Турите алтапъ во нея,
 Скѣршите парче по парче,
 Кому алтап-отъ ке падинтъ,
 Той булюкбаша да бидитъ.“
 Месиле пресна погача,
 Кладоха алтапъ во неа,

Скѣршили парче по парче,
 На 'си-те по две парчина,
 Момъ еѣ даде едно парче,
 Нейдѣтъ ѣ падна алтап-отъ.
 Делін ѣ завидоха,
 Силна поплака еторнха:
 „Нейкиме мома булюкбашъ!“
 Мома булюкбашъ говори:
 „Ай на нишанъ да фарлиме,
 Ниеъ пѣретенъ куршумъ провриме,
 Кой ке ми нишанъ погодитъ,
 Той булюкбаша да бидитъ.“
 Никой ми нишанъ погоди,
 Моме ми нишанъ погоди,
 Остана моме булюкбашъ
 Со сто й педесетъ сеймени,
 Со триста мниа делін.

ЖАЛЬОВНИ.

Я и а,

Седнала ѣ Япа на мала-та врата
 Потъ бела-та лоза; Емъ еи седитъ Япа,
 Шарепъ гергефъ везитъ, дробни солдзи ронитъ,
 Свой майка кѣлпнтъ: „На душа ти, майко,
 Що ти даде мене мошне не далеку,
 Прек' деветъ планини, кай овца не блентъ,
 Кай петель не пейтъ, за лютъ кеседжиа,
 За лютъ кеседжиа, великъ араміа.
 Дене ми еѣ, майко, порти затворени,
 Деветъ ми сѣ, майко, 'си-те заключени;
 Ноке ми еетъ, майко, 'си-те отворени.
 Секоя вечеръ, майко, той мепъ ми носитъ
 Той мепъ ми носитъ кѣрвави кошули.
 Она вечеръ, майко, той мепъ донесолъ,
 Той мепъ донесолъ струлени дисаки,

Во днаки, майко, зелена долама,
Во долама, майко, отъ юнака глава,
Со 'се десна ржка. Глава му приличатъ
На моего брата, отъ левенти Гьоргія;
Пърстен-отъ му пентъ: левентъ Георгія.“
Уще Яна збор-отъ, реч-отъ не дорекла,
Етого наизмали-отъ братъ нейдзъ велеше:
„Айде Яно, айде на свадба да до'ишь,
Брата ке жениме, сестра ке мжжине!“ —
„Чекай, брате, чекай, цвеке да собирамъ,
Цвеке да собирамъ, свеща да усучамъ!“ —
„Айде Яно, айде, защо ти ю свека?“ —
„Треба, брате, треба, за кога ке венчатъ.
Чекай, брате, чекай, погача да месамъ
Погача да месамъ, вино да пачочамъ!“ —
„Айде, Яно, айде, защо ти ю вино?“ —
„Требитъ, брате, требитъ, да однесамъ поклонъ.
Постой, брате, постой, уще да те прашамъ
Още да те прашамъ, що руба да земамъ,
Далъ църно, цървено, дали аль гюбезно?“
Киписала Яна по своего брата,
Па измина деветъ вишни-не планине,
Испеала Яна деветъ крацки пѣсни;
Завлезе въ десета, ъ обмириса темянъ:
„Постой малу, брате, темянъ ми мирисать.“
„Айде, Яно, айде, сега съ венчавать.“
Па зачула Ана майкнин гласевн:
„Що сетъ оиъ, брате, майкнин гласевн?“ —
„Айде, Яно, айде, зеленъ венець вѣтъ.“
Па догледа Яна натъ герамиди згора
Надъ герамиди згора траба бело платно.
Кога дома дойде що да видитъ Яна!
Мили-отъ ъ брат-отъ спрострентъ во стретъ кука!
Тогай викна Яна: „о леле до бога!
Кога немамъ брате, нейкю ни да живя!“
Реч-та не дорече въ час-отъ Яна падна,
Вчас-отъ Яна падна, падна и си зайде.

Разболѣлъ съ Русо кинджовничѣ,
Време леже до деветъ години,
Искриналъ Русо до деветъ постели,
До деветъ постели до десетъ озглави,
И ми го прашаше Русо'а-та майка:
„Русе ле мили, що си ми грешисъ,
Що толку страдишъ, що толку лежишъ?“ —
„Майко ле мила, ой моа майко!
Ясъ нищо грехокъ пезнамъ да имамъ,
Кога бехме деца аджамин,
Отидофме въ църква на закона,
Що имаше до два прѣсени гробиѣ;
'Сп дружина коньѣ си вѣрза'а,
Коньѣ си вѣрза'а за тѣпка маслина,
Ясъ коня вѣрзахъ за моминъ кивуръ,
Конь съ потресе, кѣуръ съ повлече,
Тѣ съ погле'а момино лице;
То'а не било момино лице,
Тук' ми била свѣта Недслица.
Викиш ми, майко, до деветъ попой,
Да ми псетъ простена молитва,
Бельки ке умрамъ, бельки ке станамъ.“

Марко и Цвета.

Посвѣршилъ съ Марко добаръ юнакъ,
Посвѣршилъ ѣ Цвета мило моме,
Колку съ посвѣршилъ часотъ съ поболѣлъ,
Отъ църна-та чума, отъ юначка болесъ;
И Марко ѣ велить: „майко, мила майко!
Страхъ ме да ти кажамъ, грехъ ме да ти речамъ;
Иди довикай моя-та дружина,
Со нимъ да съ видамъ, со нимъ да съ простамъ;
Я белки ке умрамъ, я белки ке станамъ.“
И ми ѣ отишла Марко'а-та майка,
И ми ѣ собрала него'а-та дружина,
Со нимъ съ виде, со нимъ съ прости.

Пакъ Марко рече „майко, мила майко!
Грехъ ме да ти речамъ, страхъ ме да ти кажамъ;
Иди викай, майко, Цвѣта мало моме,
И я да ж видамъ, и та да ме видить!“
И ми ꙗ отишла Марко'а-та майка,
И ми ꙗ стигнала на Цвѣтна врата,
Двашъ ми ꙗ клюкнала, тринъ ми ꙗ викнала:
„Сваке, мила сваке, непознасна рода!
Нек' излезить Цвѣта, Цвѣта мало моме,
Иска съ променить 'се во то'а руво,
'Се во то'а руво що ми пѣрстенъ зсла,
Оти ми ꙗ Марко мошне на зло болень,
Съ него да съ видить, съ него да съ простить;
Тѣ бельки ко умрить, тѣ бельки ке станить.“
Си съ промисила Цвѣта мало моме,
И ми отишла при Марка да го видить;
И колку ѣ виде час-отъ душа даде.
Марко ми почина, Цвѣта съ поболи;
Марка ми промсивать, Цвѣта душа да'ать;
Марка закопа'а, Цвѣта одпесо'а.
Марка закопа'а претъ бѣла-та цѣрква,
Цвѣта закопа'а затъ бѣла-та цѣрква;
И на Марковъ кивуръ що ми изникнало,
Ми изникнале високи две теполє;
На Цвѣтниниъ кивуръ що ми изникнало,
И ми изникнала една бѣла лоза,
Таа съ превила претъ бѣла-та цѣрква,
Тѣ ми съ завила околу топола.

„Сонце, миле сонце, синокъ заранъ зайде,
Синокъ заранъ зайде, сега си съ забай!“
Девойко, девойко, сумъ съ забавило,
Чудо сумъ гледало: Богданъ съ делеше
Отъ татка, отъ майка, отъ девет-те брака,
И отъ осумъ сестри, и отъ седумъ снахи.
Татко му делеше сѣженъ и полъ кука,
Майка му делеше еденъ кравай восокъ,

Брака му деле'а деветь руди овин,
Сеетри му деле'а пребъло-то руво,
Снахи му деле'а шарени чораби.

233.

Сошце зайде затъ гора зелена,
Затъ гора ю ковилъ детелина,
Во ковилъ ю църква заградена,
Во църква ю юнакъ и девойка.
Попъ 'и вешчатъ, пушко люто кълнитъ :
„Вешчели съ, не съ кердосале,
Куки брале, кало прафъ па тѣпанъ,
Чеда етекле како вѣрбе грозю,
Цутъ цутиле како яешикъ,
Завѣрзиле какъ вѣрбино грозю!“

234.

Кира попова.

Съ разболела Кира попова,
Време лежала деветь години,
Ми икничала деветь постели,
Деветь постели, десетъ позглавиѣ.
Ми ю прашаше нейдзина майка :
„Киро ле, Киро, ей мила керко!
Кажи ми, кажи що грехой имашъ,
Що грехой имашъ, що толку лежишь?“ —
„Дейди майко-ле, мила ле майко!
Ясъ да ти кажамъ що грехой имамъ :
Сумъ запалила деветь одан
Деветь одан съ деветь младенца :
Сумъ запалила до деветь тѣрла
До деветь тѣрла съ руди яганца ;
Сумъ запалила деветь амбари
Деветь амбари бѣла ченица.
Кога гореше бѣла ченица,
Дур' на небеен пламенъ гореше ;

Кога бласе'а руди яганца,
Дурн у бога гласе оде'а;
Кога горе'а млади младенци,
Кога плаче'а нихни-те майки,
Дур' до облаци гласе оде'а.“ —
„Ейди Киро, ейди мила керко!
Уще три толку болна да лежишь,
Болна да лежишь дурь да съ раскоетишь,
Отъ коски дурн трева да никнишь.“ —
„Ейди майко ле, мила майко ле!
Иди викни ми деветъ попо'и,
Десето гяче, гяче Никола.“
Пойде майка ъ, викна, дойдо'а,
Попой ъ пеать, гяче ъ прашатъ:
„Кажн ми кажн, Кира попова,
Кажн ми менѣ що грехъ ми имашъ
Що грехъ имашъ, що болна лежишь? . . .“

235.

Мома и зміа.

Легнала мома заспала
Мегио дае горн зелени,
Мегио две водн студени.
Никой край неа немаше,
Вишепъ ъ господъ натъ неа,
Църна ъ земя потъ неа,
Стано'итъ каменъ позгла'а,
Потъ каменъ зміа лютница.
Зміа си бога молеше?
„Ури ъ, боже, девойка,

Гнездо въ коса ъ да пра'амъ,
Отъ лице месо да ядамъ,
Отъ очи вода да пиамъ!“
Како ми бога молеше,
Така ъ гоепотъ поможи.
Тога девойка ми уири,
Въ коси гнездо напра'и,
Отъ лице мѣсо ядеше,
Отъ очи вода пиеше.

236.

Еденъ синъ у майка,

Що съ Босено мошне зачадило?
Аль попадналъ паша Махмудъ паша?
Аль му готвѣтъ ручекъ и вечера? —

Не ми било паша Махмудъ паша,
Не му готвѣтъ ручекъ и вечера,
Туку биетъ чума поморница.
На депъ биетъ двесте триста мина,
Уще ми съ Боспо не узнаю,
Дури умре еденъ синъ у майка;
Тога ми съ чума разузнала,
'Се що чуло, 'се ми пожалило,
А майка му дур' съ побудали,
Кжта дена на гробъ одеещемъ,
Одеещемъ, сина плачеещемъ,
Плечеещемъ, чума кжлнеещемъ,
Дури му съ богу нажалило;
И ъ нуци ангель отъ небеси,
Зборъ да да'нтъ на своя-та майка. —
„Леле майко, леле мила майко!
Не кжлни ми чума поморница,
Тук' кжлни го Имера бербера,
Що ме бричи рано во неделя,
Ми оста'и перчинъ до рамена,
А во перчинъ змя гнездо виетъ;
Не ме удри чума поморница,
Люта змя мене ме изеде.“

237.

Мори Пецо, бѣла Пецо,
Бѣла Пецо Янешанко!
Излегла ъ бѣла Пеца
На Янешко рамно Било *)
Тѣ разгледа горе, долу
Разгледа по поле широко;
Кога гледа бѣла Пеца!
Жчмене-те побѣлели,
А пченици ожотели.
Па застапа спроти слонце
Спроти слонце отъ протива,
И на бога съ помоли:

„Варай боже, мили боже!
Дай боже люта треска
Отъ Гюргевденъ, до Петровденъ,
дур' сожииатъ пченици-те,
Да добератъ жчмене-то!“
Тѣ киниса дома д' оде.
Дур' да дойде, люто жч стресе,
Тѣ си легна во постеля
Отъ Гюргевденъ до Петровденъ.
Тѣ си жнали нейни дружки
Тѣ си жнали и дожнали.
Нейни дружки си дожнаха,

*) Пшаниче не далеку отъ Кукушъ.

Бѣла Пѣца ю умрѣла,
Дружки отъ жетва си идатъ,

А Пѣца носатъ на гроб-отъ.

238.

„Същце, мило същце, постой почекай нѣ!
Дуръ да изминиме три гори зелени
Три гори зелени, и три я'оро'и,
И три я'оро'и, и три ясено'и,
Да съ преброиме, даль сме 'си-те тука.“
Същце 'и почувало, дури м' изминале
Три гори зелени, и три яоро'и,
И три яоро'и, и три ясено'и.
Съ преброале три юнаци немало;
Първи юнакъ нематъ Марко Кралевике,
Втори юнакъ нематъ Секула Детенце,
Треки юнакъ нематъ Янкула Войвода.

239.

Два съѣзме'а на планина зблие,
Отъ сила ми мжтенъ Дунавъ течить,
Край му бѣе у Будина града,
Во Будина у темна зжидана;
Тамо лежить Груьо лудо дете,
Що ми лежалъ до деветъ години,
На рамо му пише соколово;
Лице грубитъ, пише да го ранить,
Очи точить, да го вода поить; —
„Расти, пише, расти да порастини!
Ке те пуцамаъ мой-те рамии дворіе,
Да 'и видиши дали 'и позна'амъ?“
Му говори пише соколово:
„Айти тебъ Груьо, лудо дете!
И да пойдамаъ дворіе не позна'амъ.“
И той на пише му говорить:
„Айти тебъ пише соколово!
Сами ми еѣ дворіе бележити,
Стреде дворіе имамаъ бѣла чешма,
До сешма-та една бѣла лоза,

До лоза-та едно криво дърво.“
Отъ тук' стана пиле да отлети,
Да отиде во негови дворе.
Дворе ми је трева пообраси,
Бѣла лоза ми съ исушила,
И чешма-та ми съ исушила,
И дърво-то ми съ пресушило.
Що имаше до три кука'ници;
Една кукать отъ вечеръ на вечеръ,
Друга кукать отъ утро на утро,
Трека кукать кѣтаденъ, кѣтаденъ.
Отъ тук' стана пиле да отиде,
Да отиде во темна зхидана,
Во зхидана, при Груьо лудо дете;
Съ застоа на юначко рамо,
Му прикажвить за три кука'ници:
„Една кукать отъ утро на утро,
Друга кукать отъ вечеръ на вечеръ,
Трека кукать кѣтаденъ, кѣтаденъ.“
Му говоритъ Груьо лудо дете:
„Що ми кукать отъ вечеръ на вечеръ,
Тая ми је моя пѣрва люба;
Та що кукать отъ утро на утро,
Тая ми је моя мила сестра;
Та що кукать кѣтаденъ, кѣтаденъ,
Тая ми је моя мила майка.“

240.

Снощи моме го свѣрши'е, леле мале,
Съ свило моме, та умрело;
Ми дочуло лудо младо,
Явна коня да си идеть;
Иде, иде до полпжти,
Съ сви коня, да ми пукна.
Седна лудо да го плачитъ,
Не велеше леле коню,
Тук' велеше леле моме.
Иде, иде до село-то,

И ми найде два гробари,
Гробари ми гропъ пра'е'е;
И имъ велитъ лудо младо:
„А егиди два гробари!
За ощо го гропъ пра'ите,
Аль за старо, аль за младо?
Аль за женско, аль за мѣшко?“
Му реко'е два гробари:
„Ни за старо, ни за младо,
З' едно моме посвѣршено.“

Тога рече лудо младо:
 „Ова моме је мое-то.“
 И викнало да ми плачить;
 Но велеше деле мале,
 Тук' велеше деле моме,

Деле моме прѣва любовь!
 Алаљ чини бѣла риза,
 Алаљ ти је злати прѣстепь!
 Сѣ прости'е обайца-та.

241.

Стояиъ и Бояна.

Попиталъ Стояиъ Бояна,
 Бояна майка на даватъ,
 Сама Бояна го сакать.
 Кога Бояна питаше,
 Виши черешни саде'е;
 Кога Бояна посвѣрши,
 Виши черешни цуте'е;
 Кога Бояна земе'а,
 Виши черешни зобе'е;
 Кога сѣ Бояна иде'е,
 Виши черешни зобе'е,
 Бояиъ во skutъ фѣрле'е;
 „Зобай, Бояно не'ѣсто!“
 Оде'е, що ми оде'е,
 Нисѣ тѣриомечки лѣго'и;
 Сѣ запиа киска ракирка
 За Бояна-та мараме.
 Никой Бояна не виде,
 Самъ је Миленко догледа;
 Си сегна въ бѣли пазу'и,
 Извадо фрушки пожина;
 Сплѣзнале му сѣ пожина
 Бояиъ въ гѣрло втопе'с;
 Никой Бояна не виде.
 Оде'е, що ми оде'е,
 Бояна лепо вореше:

„Егиди бѣли братими!
 Аль је далеко село-то?“
 Братими лепо ѣ ворѣтъ:
 „Егиди младо невѣсто!
 Сегде братими сме биле,
 Как' тебе не сме виделе!“
 Оде'е, що ми оде'е,
 Край село ми приближе'е;
 Бояна лепо 'и ворить:
 „Братими, бѣли братими!
 Аль је далеку кукѣ-та?“
 Братими лепо ѣ ворѣтъ:
 „Егиди млада невѣсто!
 Край кукѣ сме приблизале.“
 Спушцила ми сѣ свекѣрва,
 Отфѣрли дулакъ шарени
 Да видить Боя фалена.
 Тога ѣ ворить невѣста:
 „Майко ле, мила майко ле!
 Негледай лице 'убово,
 Тук' гледай ми го сѣрце-во;
 Боя ко младо загинить;
 Постели мека постела!“
 Боя отъ коня сметна'е,
 Ъ кладо'е на постела,
 Боя си младо загшна.

242.

Стояиъ и Бояна.

Стояиъ ми свадба дочина,
 Въ село сѣ свадба зачина,

Стояна кумъ го каи'е,
 Стояиъ Бояна парѣвчить:

„Бояно, бѣла Бояно!
 Ясъ ке си ода на свадба,
 Тебе ке дома оста'амъ:
 Три фурни лебсцъ да месншь,
 Три сѣжни дѣрва д' изгоришь,
 И то'аръ бѣла борина;
 Деветъ погачи да месншь,
 И девствъ бѣли преснедзи,
 Три ока памбукъ д' испредишь,
 Кутслъ оре'и д' истробишь,
 Пресни яболка д' олюпишь,
 Ягне сугаре д' испечишь.
 Кога ке до'ѣтъ *) свато'и,
 Ти на нѣтъ да ме пречесашъ,
 Да фатишь оро наколу.“
 Како въ Стоянь паржча,
 'Си пошь Бояна ми седе;
 Три фурни лебсцъ измеси,
 Три сѣжни дѣрва изгори,
 И то'аръ бѣла борина,
 Деветъ погачи измеси,
 И девствъ бѣли преснедзи,
 Три ока памбукъ испреде,
 Нѣтки оре'и истреби,
 Пресни яболка олюпи,
 Ягне сугаре испечи;
 Ущ' немаъ Стоянь да дойдить.
 Тога ъ дремка надоли,
 Тога говоритъ Бояна:
 „Майко ле, мила майко ле!
 Ке влезе въ ода шарена,
 Ке легна да си преспиа,
 Кога ке Стоянь де идетъ,
 Ти мене да ме разбудишь,
 Стояна да го пречска.“
 Ми съ измаи Бояна,
 Си легна да си преспиа.
 Колку Бояна ми легна
 Етого Стоянь де идетъ;

Свирци, тѣлаши по него,
 Три вити ора претъ него;
 Първо-то 'оро юнаци,
 Второ-то 'оро не'ѣсти,
 Трекьо-то 'оро девойки.
 Стоянь ми клюкатъ на порта:
 „Излези, бѣла Бояно,
 Излези порти д' отворишь!“
 Не ми излезе Бояна,
 Туку м' излезе майка му,
 Майка му порти отвори.
 Стоянь ъ лепо ворещс:
 „Майко ле, мила майко ле!
 Камо ке бѣла Бояна,
 Тая да порти отворить,
 Да фатить оро наколу?“
 Богъ ми ж убилъ майка му!
 „Егиди синко Стояне!
 Бояна ти ке въ одаа
 Со твой-те бѣли шегарки,
 'Си пошь Бояна играла
 Играла и си псала.“
 Стоянь съ люто налюти,
 Пойде въ шарена одаа,
 Бояна найде заспана;
 Отфърли јорганъ шарени,
 Бояна роса фатило;
 Си сегна бѣли джесп'и
 Изваде риза зетоска,
 'Убо ъ лице избриса,
 С' навсде ми ъ целива;
 Си сегна въ бѣли пазу'и,
 Изваде фрушки поже'и,
 Бояна ми ъ загуби.
 Тога говоритъ майка му:
 „Ослеспелъ, синко Стояне,
 Що ъ ова чудо ъдо стори!
 Бояна ке ти играла,
 Туку ти 'сѣ пошь готвила,

*) Дойдаты.

Какъ що ъ, синко, паръча,
Така Бояна ти зготви.“
Стоянь ъ майкъ вореше:
„Егиди майко проклета!

Жалая ми сега две добра,
Како кѣ ъ жалятъ майка ъ.“
Само еѣ себе загуби.

243.

Седнала Ангя край Дунафъ,
Бъло ми платно бълеше,
Дунафа ми го кълнеше:
„Дунафе, бълго Дунафе,
Ай да би ми еѣ исушилъ!
Защ' ми г' уда'н брата ми
Мон-отъ братецъ Стояна,
Со 'се хиляда свато'и,
Со деветъ рала тѣпани,
Со десетъ рала зилн,
Самъ Стоянь млади зеташинъ

Со 'се премлада не'вста.“
Дунафъ ъ лепо вореше:
„Егиди Ангъо девойко!
Що ми го кълнишь Дунафа?
Що не го кълнишь душмана,
Що стори тешка магіа,
Тѣ ти г' уда'н брата ти
Со 'се хиляда свато'и,
Самъ Стоянь млади зеташинъ,
Со 'се премлада не'вста.“

244.

Тодорина.

А Тодора сиротина
Сираче си останала,
И безъ татка и безъ майка,
И безъ брата и безъ сестра.
Вуйчен ъ изгледале,
Стричен ъ посвѣршиле
Три месеци на далокъ,
За да одѣтъ на пѣрвиче.
Дойдо ко'а, дойде време,
Да земаеѣ Тодорина.
И ъ дойде нейдзинъ свекоръ,
Що ъ седна на перинца,
И ъ рече нейдзинъ свекоръ:
„А Тодора, сна'о мила!
Яеѣ сумъ дошло со свато'и,
Али можнишь конъ да я'ашъ?

Аль на подзе ке ми идешъ?
Ако олку еи ми болна,
Ке те носамъ дури дома,
Не т' оста'амъ у стриче'и.“
Тодорина не му зборвить,
Ни со очи му еѣ пулнть.
И ъ пуци побратими,
Тѣе да ъ опитаеѣ,
Али можнть да нмъ идетъ.
Побратими ъ реко'е:
„Зборви, зборви а Тодоро!
Міе овде не сме дошле,
Да видиме ваше село
Ваше село, ваша кука,
Тукъ сме дошле за не'вста
За не'вста да земаме.

Али можешъ конь да я'ашъ?
 Аль на подзе ке ми идешъ?“
 Тодорина не имъ зборвнть,
 Ни со очи имъ еъ пулнть.
 Го пуц'е нейдзино-то
 Нейдзино-то мило момче;
 И ъ рече мило момче:
 „А Тодоро, първа милоеъ!
 Како мене ке ме пратишъ,
 Да си одамъ безъ не'вста,
 Ти овдека ке ми седншъ?“
 Тодорина отго'ори:
 „Гайле немай, мило момче,
 Не те пуца безъ не'вста;
 Тук' не зборвамъ со татка ти,
 И со твой-те побратими,
 За да дойдншъ обанца,
 Обанца да зборвиме,
 Мие да съ отпроетиме;

Оти иматъ три години
 Отъ како еме поевжршени,
 С' очи еме еъ не виделе.
 Яеъ ке умрамъ, ке загинамъ,
 Тук' побарай во джеп'и,
 Земай ми 'и ключевн-те,
 Та отключи шаренъ ковчегъ,
 Да извадншъ мое руво
 Мое руво не'ветинско,
 Промените б'ла Неда
 Б'ла Неда братучеда,
 Да не одншъ безъ не'вста.“
 Ъ зедо'е ключевн-те,
 Извадо'е б'ло руво,
 Промена'е б'ла Неда.
 Кога Неда промена'е
 Тодорина душа даде;
 Кога Неда венчава'е,
 Тодорина закона'е.

245.

Три еъ танци в'ятъ потъ Будина града;
 Първи танецъ водить лична Ангелина,
 Втори танецъ водить млада Янкулица,
 Треки танецъ водить млада Секулица.
 Кога погле'але натъ Будина града,
 Три съ орли в'ятъ натъ Будина града;
 Първи орелъ носентъ отъ юнака глава,
 Глава носентъ со 'се-та самуръ калпака;
 Втори орелъ носентъ отъ юнака р'ка
 Со 'се моръ долама, со 'се бурма п'рстенъ;
 Треки орелъ носентъ отъ юнака нога
 Отъ юнака нога со 'се ж'лти скорпи.
 Той що ми поснтъ юнако'а глава,
 Той ъ падна Ангелина на рамена,
 И глава догагятъ, како Богдано'а
 Како Богдано'а нейдзншъ мили брата.
 Той що носеше р'ка отъ юнака,
 Той ъ падна Янкулицъ на рамена;

Ржка ми догагятъ како Янкуло'а.
Той що падна Секуличини рамена,
Нога ми догагятъ како Секуло'а.

246.

На планина до два снега	„стани, стани а стопане!
Поть планина два извора,	Фжрли нога въ узешія;
Поть изворіє ладна сенка,	Твоя майка жало'нта,
Поть сенка-та юнакъ лежить	Тук' те барать деніє, поке
Съ куршумъ удрєнь въ поло'нна.	Отъ меана на меаца,
Два сокола патъ глава му,	Да не ядишь да не пієшь
Конь-отъ вжрзанъ за евла-та,	Со яраши, пріятели,
Конь-отъ жржитъ, не сѣ джржитъ;	Како адєть що имашє.“

247.

Израстло ми джрво дафиново
На стрєде небо, на стрєде земя:
И со вишина небо фтасало,
А со ширина земя покрило.
Поть дре'о ми є сиракъ Георгія;
Съ нога го дєлять пєгова майка
Съ нога го дєлять, пєсма му пєнтъ:
„Нани ми, нани сиракъ Георгія!
Ти да ми растишь и да порастишь,
Тя'ко те пуцамъ на горна земя,
На горна земя на мирна земя,
Ти да ми видишь коя доба є,
Али є есєнь, есєнь Митровдєнь;
Ако є ссєнь, ссєнь Митровдєнь,
Да ми наберишь два грозда грозіє,
Два грозда грозіє, два синамбєля.
Ти да ми видишь коя доба є,
Али є пролетъ, пролетъ Гюргєвдєнь,
Ти да ми скнишь два класа жито,
Два класа жито, бѣла чєница.
Ти да ми видишь коя доба є,
Ако є пролетъ, пролетъ Петровдєнь,

Да ми наберишъ есекаво цвеке,
Бъло цървено, раменъ боенлюкъ,
Що ми го носѣтъ све юначина
Све юначина потъ фесо'и-те,
А девойки-те во пазу'и-те,
А дечина-та во рѣчина-та.“

248.

Посвѣршилъ еѣ дели Димо
Бъла Яна отъ Авлана,
Що си пѣрстенъ пѣрстенвало,
А на пѣрстенъ ето дукати.
Яна назотъ му вратила
Кошулицѣ коприненѣ,
Со бисеръ ѣ поднизана,
Со дукати покитена.
Дошло ко'а, лено време,
Ке ми о'итъ дели Димо
Дели Димо отъ Солуна
Да ми о'итъ во Авлана,
Да ми зематъ бъла Яна.
Ми направилъ коньска кола,
Но кола сѣ ето свато'и.
Димо коня разиграло,
Тѣ ми падна войни копѣ,
Си убоди бъло ежрце.
Сѣ чудеетъ сто свато'и,
Али назотъ да сѣ вратѣтъ,
Аль по и'ѣста да си одѣтъ.

И го клале коньска кола,
Го покрѣе со япанджакъ,
Отидо'е во Авлана,
Ю зедо'е бъла Яна,
Ю кладо'е въ коньска кола.
И оделе, що оделе,
Край църква сѣ приблизале,
Тѣлаиъ удрилъ жалю'ито;
Бъла Яна ѣ притекна,
Поткренала япанджак-отъ,
Що да видить чудно чудо!
Дели Димо загубено.
И си сегна во джепо'и,
Си изваде фрушко ноже,
Сама себо еѣ загуби.
Отворѣе коньска кола,
Да изва'етъ зѣтъ, не'ѣста,
Зѣтъ, не'ѣста да венчаетъ;
Гледѣтъ оба загина'е,
Оба-та 'и закопа'е.

249.

Магда не'ѣста и Арапинъ.

Здодеа ми сѣ, Магда не'ѣсто,
Горн одещи, билки берещи,
Билки берещи, тебе леквещи.“ —
„Ни въ горн одай, цѣриъ Арапиню,

Ни блики бери, ни мене лекви,
 Ясъ не сумъ болна отъ божа болесъ,
 Туку сумъ болна отъ твой стра'о'и;
 Кога си овде, страфъ ми отъ тебе,
 Ког' не си овде, жалъ ми за тебе.
 Кога да явишиъ бѣлаго коня,
 Та да ми одиниъ на рамно поле,
 Конь ми бѣлентъ, како бѣлъ голапъ,
 А ти цѣрнениъ, како цѣрниъ голапъ;
 Не прилегвине еденъ за други.“ —

„Егиди мори Магдо не'есто!
 Како прилегвитиъ цѣрна муниста
 Цѣрна муниста на бѣло гѣрло,
 Такъ прилегвине еденъ за други.“ —

„Егиди море цѣрниъ Арапино!
 Бисеръ прилегвитиъ на бѣло гѣрло,
 Цѣрна муниста на калугери,
 На калугери цѣрни бройници;
 Но прилегаме, цѣрниъ Арапино,
 Не прилегаме еденъ за други.“

250.

Радотафъ си за година,
 Година непогодена!
 Си постекофъ за хиляда,
 Пуста незгодна година!
 Та си купишъ шаренъ туфекъ,
 Съ погоди дождевѣя,
 Ми жргьоса шаренъ туфекъ.
 Си работафъ две години,
 Година непогодена!
 Си постекофъ две хиляди,
 Пуста незгодна година!
 Та си купишъ бѣрза коня,
 Съ погоди бутурѣя,
 Та ми пукна бѣрза коня.
 Си работафъ три години,
 Година непогодена!
 Си киписафъ да си ида,
 Пуста незгодна година!

Що требеше 'се си купишъ
 'Се си купишъ, ке съ жена;
 Съ погоди моръ година.
 Та си пойдофъ на виляеть,
 'Си-те момн изумреле,
 Си остапашъ неженето.
 Съ зачудишъ цѣрниъ сиромашъ,
 Аль калугеръ да съ стора,
 И манастиръ да си ода;
 Нигде земя не ме земать.
 Татко немамъ, майка немамъ,
 Брата немамъ, сестра немамъ,
 Пустн алой да си плачамъ;
 Кѣ рабатафъ не погоднифъ,
 Сѣра идеть да с' уда'амъ.“
 Пакъ му дойде 'аренъ ангель, —
 Не дави съ, тукъ калугери съ.

251.

Платно ткаить Стойна Сърбинка
Платно ми ткаить бърдо ковчено,
Бърдо ковчено, ниски восокни,
Платно ми ткаить и люто кълнитъ:
„Дегиди платно, а бѣло платно!
Да те искаамъ, да те избѣлямъ,
Та да те кроямъ деветъ покро'и,
Деветъ покро'и на мой девери!“
И ми дочула мила свежърва,
Тога ъ рече мила свежърва:
„Егиди мори Стойна Сърбинке!
Що лошо виде отъ твой девери,
Що олку люто ми 'и прокълни?
Да не ми кроишь деветъ покро'и
Деветъ покро'и за твой девери,
Да си 'и кроишь за деветъ брака,
За деветъ брака деветъ покро'и!“
Тога ъ рече Стойна Сърбинка:
„Егиди майко, а мила майко!
Какъ да не кълпамъ мой-те девери?
Ево ми иматъ деветъ години,
Како сумъ дошла во ваша кукя,
Не ме однесло у мила майка.“
Тога ъ рече мила свежърва:
„Ког' си сакала у мила майка,
Що но му речишь на твой-отъ свекоръ,
Да те однесить у мила майка
У мила майка, при деветъ брака?
Ай искъши си мъшко-но дете,
И умеси си бѣла погача,
Ке то носиме у мила майка.“
Колку искъши мъшко-но дете,
И си умеси бѣла погача,
И си патокми два бързи коня,
Да ми ъж носитъ нейдзини свекоръ;
Аберъ ъ дойде отъ деветъ брака,
'И загубиле на силна войска.
Та си го крон бѣло-то платно,

Ни доткаено, ни избелено
Деветъ покро'и за деветъ брака.

252.

Що си биле два брата родени,
Киписале на пуста чужина,
Да ми стечатъ пари да донесатъ.
Ми стояле до деветъ години,
Стеко'а деветъ товари хазно.
Си тѣргна'а дома да си идатъ,
Ми поидо'а въ зелена ливада,
Ми седна'а двайца да сѣ бричатъ,
Ми шмале една пуста сабя;
Хазно делятъ си го поделіа,
На сабя-та дельба не сѣ чинишъ;
На истѣргна помали-отъ братъ,
Ми го закла постари-отъ братъ.
Ми отговоре постари-отъ братъ:
„Айти мои помалечокъ брате!
Како дома сега ке си по'ншъ,
Како на майка ти ке ъ кажишъ!“
Сѣ нажали на помали-отъ братъ,
И истѣргна таа остра сабя,
И ми сѣ закла тои самъ себе.
Що ми реколъ постари-отъ братъ:
„А ти горо, ти зелена горо!
Кой тука ке дойдитъ да му речиншъ,
Половин' хазно въ цѣрви до да'нтъ,
Четири товари той да земитъ,
Еденъ товаръ майкѣ да ѝ дайтъ.“

253.

Япо ле, Япо, хубава Япо!
'Убава Япа платно си ткае
Платно си ткае въ пейна-та тета
Тенко-но платно бурунджукліа,
Кенаре-то му 'се сухо злато.

Разбой-о кърца, дури зборува:
„Яно ле, Яно, 'убава Яно!
Платно ти ткаешъ въ своя-та тета,
Свекърва ти отъ ридъ на ридъ оде,
На ридъ оде зміа си бърка,
Зміа си бърка зміа лютца,
Рибникъ да прави, рибникъ ягульникъ,
Тебе ке викатъ, ти да си ручашъ;
Ти да и речнешъ, я сумъ ручала
Въ моя-та тета бълá погачá
Бълá погачá, пресно сирене.“
Отъ бог' да найде твоя свекърва!
Она си нашла зміа лютца,
Та ък направи рибникъ, ягульникъ,
И го похесе за да сѣ пече,
Та си дойде тебе да те викатъ:
„Ела Яно, сна'о, да ручаме!“
Яна и веле, емъ и говоре:
„Оди си, мале, и си ручайте,
Я сумъ ручала въ моя-та тета,
Бълá погачá, пресно сирене.“
Отъ бога да найде твоя свекърва
Твоя свекърва, върла душманка,
Що га е скрilo за вечера-та.
Къде ъ било и замъркнало,
Дойде си време за вечера-та.
Нели си дойде 'убава Яна,
И да си кладе да вечераятъ.
Хубава Яна мошне атарджія,
Атаръ не кърпи на свекърва-та,
Та си зафати за да вечера;
първъ залакъ апна и душа даде.

„Стани Радо, стани, огниъ да навалишъ,
Огниъ да навалишъ, кѣдило запалишъ,
Ти да ми напоешъ деветъ сини коня,
Емъ да ги напоешъ, емъ да ги пазобешъ,
Емъ да ги оседлашъ, емъ да ги прстегнешъ,

Оти ке еи пойдаѣ рапо сосъ киріа,
Ке товарамъ, Радо, девствъ товари свита,
Ке еи пойдаѣ, Радо, во града Софіа.“
Тогай нему веле та хулава Рада:
„Лежи Стоянъ, лежи, уще си ѣ рапо,
Петли що си пеатъ ми еѣ лжовити,
Калдарми що треекатъ, не сѣ кираджін
Не еетъ кираджін, тук' сетъ арамин.“
И тогай ми веле той млади Стоянъ:
„Стани Радо, стани, стани да не етанишь!
Защ' ясъ кс еи пойдаѣ, неможамъ да стигнамъ.“
Тогай сѣ на Рада мошне пажалило,
Тѣ еи стана Рада, огипъ си навали,
Кълдило запали, слезе въ кошошници,
Си некара Рада девствъ еивн копыи,
Напой ги, пазоби, оружи, престегна;
Тѣ сѣ свали Стоянъ, еи товари евита
Си товари свита, отиде въ Софіа.
Тогай го ѣ Рада люто прокълпала:
„Ток' да одинъ, Стоянъ, да не ми сѣ вкриишь,
До екора да дойдатъ твои-те абери!“
На киниса Стоянъ, дойде до стретъ пѣт-отъ,
Асли излезе'а зли-не арамин,
Го удриха Стоянъ и го преесчеха,
Товари растовареха, коньи варнаха,
Коньи дома дойдоха безъ товари безъ етопанъ.

255.

„Стояне, еино на майка!
Сакамъ пещо да те питаѣ,
Сакамъ право да ми кажишь,
Даль ти ѣ мила певѣста,
Даль ти ѣ, еино, во сѣрце?“
Стоянъ и всле говоре:
„Варай мале, етара мале!
Тесбъ лжжа не требува,
Мошне ѣ мила певѣста,
И мошне ми ѣ во сѣрце;
Даль дека ѣ още млада

Още млада отъ неделя,
Ель дек' ѣ отъ богата къща,
Ель дека ѣ отъ голеѣъ родъ,
Ель дек' ѣ отъ многу брака.“
Веле негова-та майка:
„Мель ти ѣ мила певѣста,
Мель ти толку въ сѣрце влегла,
Ясъ ке еѣ, еину, отруямъ.“
Тогай веле млади Стоянъ:
„Варай мале, етара мале!
Защо ке сѣ ти отруешъ,

Д' отруямъ моя невѣста;
 Невѣста еѣ пакъ на'ожде,
 А майка не сѣ на'ожде.“
 Тогай майка сѣ рашенила,
 Си купи люта отвора
 Та си дойде, та си отру
 Си отру млада невѣста;
 Какъ и даде отрувачка,
 Вода истури, стомни екърши.
 Сѣ провикна невѣста-та:
 „Стоянъ, моя първа любовь!
 Що скоро на мен' сѣ паенти;
 Отъ бога да найде майка ти,
 Що ми даде люта отвора;
 Скоро вода, или вино!“
 Ми сѣ спуци млади Стоянъ,
 Стомна баратъ, стомна нематъ,
 Вода баратъ, вода нематъ,

Вино бърка, не сѣ найде.
 Сѣ спуци отъ пова-та чешма,
 Си свали капа отъ глава,
 Си наполни студна вода;
 Дурн да ен дойде дома,
 Нель умрела невѣста-та.
 Ка си виде млади Стоянъ,
 Та си юзе остро ноже,
 Та сѣ удри въ клето ежрце;
 На место-то душа дало,
 Едношъ само проговори:
 „Отъ бога, мале, да пайдешъ!
 Находи сѣ, нашири сѣ,
 Кат' безъ спаха и безъ сина;
 Ка ке плаче пейна майка,
 Ка ке плаче за невѣста,
 И ти да плачишъ за сина.“

256.

Мори Недо, бѣла Недо!
 Ветеръ дуетъ нать село-то,
 Роеа роситъ потъ село-то,
 Чума мрѣ пизъ село-то.
 'Си-те чуле разбегале,
 Бѣла Неда не ю чула,
 Не ю чула, ни разбрала.
 Неда ткае тенко платно
 Тенко платно, бѣлъ бурунджукъ,
 Кенаръ *) клава сухо злато.
 Тогай веле пейна майка:
 „Мори Недо, бѣла Недо,
 Бѣла Недо, мило чедо!
 Даль си чула и разбрала
 Чума бѣе у село-то,
 'Си-те чуле разбегале,
 Айде, Недо, да бегаме,
 Дан' загнишъ още млада

Още млада и зелена,
 На младосъ ненаситена,
 На рухо непаеосена,
 На 'оро непаиграпа.“
 Тогай веле бѣла Неда:
 „Бегай, мале, яеъ не бегамъ,
 Ела вѣрцо ти сѣ молямъ,
 Ко ке умрамъ, моя мале,
 Да направишъ нать гроб-отъ ми,
 Натъ глава шарена чешма,
 На подзе високо дърво,
 На подзе зеленъ кипарисъ.
 Кой ке дойде, мила мале,
 Вода да ми сѣ напие,
 И потъ сенка да ми седис,
 И да рече богъ да прости
 Тая душа що загина.“

*) Кенаръ-кранца; или жидца на платно-то.

257.

Стоянь и сестра му Проя.

Ой Стояне, бре Стояне!
 Дали знаишъ паметувашь
 Кога бѣше бре екѣпа-та
 Скѣпа-та, глѣпа-та,
 Кило жито ока стретро,
 Ока брашно целъ карагрошь!
 Стоянь иматъ деветъ деца
 Деветъ деца 'ен-те мъшки.
 Пара нематъ половница,
 Да си ранитъ деветъ деца
 Деветъ деца 'ен-те мъшки.
 Сестра иматъ бѣла Проя,
 Пребогата ео еточница,
 Стока иматъ бѣла чейница
 Чейница деветъ амбари.
 Що отиде епромашецъ,
 Сеетръ ъ еѣ помолуетъ:
 „Дай ми, сеетро, кутелъ жито,
 Ели, сестро, шшикъ просо,
 Да изранаъ деветъ деца
 Деветъ деца, твой-те минуци!“ —
 „Ой Стояне, мили брате!
 Ай поиди си на друмо'и,
 Пречекай еи силень карванъ
 Четири етотини мъшки,
 Да измери бѣла чейница,

Отъ ощо ке ти престанитъ,
 Тебѣ отъ то'а ке ти дадамъ.“
 Си отиде епромашецъ,
 Си пречека силень карванъ
 Силень карванъ пуети мъшки,
 'И доведе въ рамни дворѣ,
 Си то'ари бѣла чейница;
 Непрати млади кираджин. —
 „Ейди брате, бре Стояне!
 Не престана едно зѣрно.“
 Зеде врека на рамена,
 Отиде на река Ситница,
 Си наполни дробна песокоъ,
 Си донеее своя кука.
 Го видо'а деветъ деца,
 Затърча'а при татка еи,
 Деца гладни, голи, боен,
 Да имъ да'итъ чейница.
 Имъ нетури дробна песокоъ;
 Си зоба'а дробень песокоъ,
 Какъ зоба'а, такъ тресна'а.
 Имъ некопа едонъ гробецъ,
 Си закопа деветъ деца;
 Шушка зеде на рамена,
 Си излезе араміа.

258.

Р а д а.

Заспала ми ъ галена Рада,
 Заспала ми ж на високъ чардакъ
 На високъ чардакъ въ шарена ода;
 Манди лаятъ, дѣрвари вѣрватъ.
 Радини дружки Радѣ викаетъ:

„Стаи ми, стаи галена Радо!
Да заленме студиа-на вода!“
Радина майка Рада скориватъ:
„Стаи ми, стаи, галена Радо!
Тук' те викаетъ твои-те дружки,
Да ми о'ите на студиа вода!“
Радини друшки на вода бѣ'а,
Залея вода и си дойдо'а,
Галена Рада уще ми спиетъ.
Радина майка крави молдзеше:
„Стаи ми, стаи галена Радо!
Твои-те друшки на вода бѣ'а,
На вода бѣ'а и си дойдо'а!“
Кога съ качи на високъ чардакъ,
Кога ми отскри шарени јорганъ,
Що да ми видить! Рада заклаша;
Цѣрни-те очи врежа ватиле,
Бѣло-то гърло кървѣ испипано.

259.

Разболела съ 'уба'а Япа.
Кой ке по'итъ по Янина майка,
За да ѝ викнитъ Янина майка?
Иди ми, иди Янининъ деверъ,
Иди ми викии Янина майка,
Немой ъ кажи, туку ѝ лѣжи:
„Айде ми, айде Янина майко!
Повила ти ѝ 'уба'а Япа
Повила ти ѝ мѣшко-по дете.“
Отиде бѣрго нейзъ ъ каза;
Янина майка нему му рекла:
„Постой, почекай Янини деверъ,
Ясъ да си влезамъ въ земни килери,
Да си изва'амъ свилии пелени
Свилии пелени, ибришимъ повой.“
И ѝ почека Янининъ деверъ,
Та и си влезе въ земни килери,
И си изваде свилии пелени,

Свилли пелени, пбришимъ повой;
И кинисале да ми одать.
И ми оделе, що ми оделе,
И достигале къде пол-пѣти,
Ѣ примириса воеокъ и темянъ:
„Ейгиди, рече, Яиниъ деверче!
Що ми мирисать воеокъ и темянъ?“
И той Ѣ рече, съ отго'ори:
„Айде побързай, Яиниа майко!“
И ми оделе, ми приблизале;
И съ задале мъгли прахо'и,
По мъгли идать тешки посила,
На посила-та 'уба'а Яна,
Претъ посила-та ягне раначе,
Претъ Яна о'ить, за Яна блентъ.
По Яна одить Яиниа золва,
По Яна одить, негя љк плачить:
„Ой Яно, Яно, ей мила снахо!
Кой ке ми плетить ситна-та леса,
Ситно плетена, често редена!“
Нейзиниа майка тука примирать,
Тука примирать, одвай оживять.

260.

Везала Яна бѣла махрама,
Време везала деветъ години,
Не Ѣ стигнало свила коприна,
Свила коприна и сухо злато.
Йк прокълнала Яиниа майка:
„Ей Яно, Яно, ей мила керко!
Навезала Ѣ, не кердосала,
Ни кука збрала, ни чедо етекла,
Дури не пойдинъ кай църно море,
Дѧ да ми чуенъ где риба пентъ,
Где риба пентъ, где мраморъ дзуинтъ.“
Како љк Яна майка прокълна,
Така љк Яна клетва ватила, —
Навезала Ѣ, некердосала,

Ни кука збрала, ни чедо стогла.
 И ми отишла, кай църно море,
 Да и ми чуло где риба пенгъ
 Где риба пенгъ, где мраморъ дзунитъ.
 Да и си зела каменъ мраморенъ,
 Да го послаа деветъ месеци;
 Каменъ повима, каменъ развила,
 Каменъ пакъ каменъ, студень пакъ студень.

261.

Що ми еѣ бѣлен, лелентъ?
 Ели ми ꙗ бѣли шаторъ?
 Ель ми ꙗ грутка снежовца?
 Ель ми ꙗ соколово пиле?
 Ели ми ꙗ бѣло платно?
 Ели ми ꙗ руди овенъ?
 Да ꙗ грутка снежовица,
 Отъ сжице ке скопшеше;
 Да да ми ꙗ бѣло платно,
 Лель ке го девойка зберитъ;
 Да ꙗ соколово пиле,
 Даль ке пиле отлеташе;

Да да ми ꙗ овенъ руди,
 Да лели ке въ поле слезитъ;
 Туку било бѣли шаторъ,
 А потъ него Боленъ Дойчинъ;
 Край него сестр' Ангелина: —
 „Айти сестро Ангелино,
 Земи сѣд-а, та начекай,
 Начекай отъ мой-те рани,
 Та растури по пѣтица,
 По пѣтица, но све друмя,
 Донеси леко'нта вода,
 Да измиамъ мой-те рани.“

262.

Попиталъ Стоянъ бѣла Бояна,
 Стоянъ ꙗ питать, братъ ꙗ не даватъ;
 Стоянъ бекриа лудоделія:
 „Отруй брата ти, бѣла Бояно,
 Отруй брата ти, земи ме мене.“ —
 „Отруло би го, Стояне море,
 Отруло би го, немамъ со ощо.“ —
 „Я да ти кажамъ, бѣла Бояно,
 Айде пойди си отъ осой въ осой,
 Ти да фати си две люти зми,
 Една осойна, друга присойна,
 Да превързи 'и со зеленъ гайтанъ,
 Да превързи 'и на зеленъ яоръ,
 Яоръ ке цутитъ, яд-отъ ке капитъ;

Да си наческашъ во зеленъ виджанъ,
Да да му да'ишъ да сѣ напиеть.“
И си ватила две люти зми,
'И превързала со зеленъ гайтанъ,
'И превърмила на зеленъ яоръ,
Яоръ ми цутель, яд-отъ ми капель;
И наческала во зеленъ виджанъ.
Брату подала да сѣ напиеть:
„Напи сѣ, брате, люта ракіа!“ —
„Напи сѣ, сестро, ти сѣ постара!“ —
„Напи сѣ, брате, госиотъ іе постаръ!“
Колку сѣ напи отъ коня падна,
Отъ коня падна на нож-отъ удре
На нож-отъ удре, и час-отъ умре.

СМЕШНИ.

263.

Стояне, море Стояне!
Що іе ова чудо отъ тебе,
Отъ тая пуста тамбура!
Моми си парти фърлі'е,
Невѣсти разбой скърші'а,
Стари-те фурки здроби'а!
И ми стапа'е селяни,
Крена'а тешка давіа,
Ойдо'а дур' при кадіа:
„Егиди млади кадіа!
Ель суди како сѣ судить,
Ели кажи ни поборго.
Що іе ова чудо големо
Отъ левенего Стояна,
Отъ тая пуста тамбура!
Моми си парти фърлі'е,
Невѣсти разбой ескърші'а,
Стари-те фурки здроби'а!“

Кадіа пуци сеймени,
Ми го крена'е Стояна.
Стояниъ би уменъ, разуменъ,
Стояниъ си зеде тамбура,
И зеде овенъ найарепъ,
Си ойде дур' при кадіа:
„Кадіа, море кадіа!
Що си допуцилъ по мене?“
Му фърли овенъ во дворіе,
Си удри пуста тамбура.
Стапа кадіа да игратъ,
Си фърли бишишъ въ камара,
Си фърли шапка на греди;
Кадіа лепо му зборвить:
„Стояне, море Стояне!
Чини си, какъ сѣ чинило,
Свири си, какъ сѣ свирило.“

264.

„О мори Стано Додо'а!
Що п' го жените Никола?“ —

„Мислиме да го жениме,
'Сещо с' имамо гото'о: —

Шикла пошница полна чешца,
И я еи яда и въ село да'амъ,
Пакъ сѣ наде'амъ свадба да чинамъ,
Пакъ ме викаетъ сиромашъ,
Поп-отъ ми керка не даватъ!

Отъ жаба нога цела пастарма,
И ясѣ си яда, и въ село да'амъ,
Пакъ сѣ наде'амъ свадба да чинамъ;

Пакъ ме викаетъ сиромашъ,
Поп-отъ ми керка не даватъ!

Цевка бурило полно со вино,
И ясѣ еи пѣямъ, и въ село да'амъ,
Пакъ сѣ наде'амъ свадба да чинамъ;
Пакъ ме викаетъ сиромашъ,
Поп-отъ ми керка не даватъ!

Отъ глуфче менис полно со мавца,
И ясѣ еи ядамъ, и въ село да'амъ,
Пакъ сѣ наде'амъ свадба да чинамъ;
Пакъ ме викаетъ сиромашъ,
Поп-отъ ми керка не даватъ!

265.

Забора'иѣ да сѣ жена,
Дуръ ми чичо напомена,
И еи прегнаѣ четворткола,
Четворткола, два б'ола;
Та еи пойдоѣ во Сочани,
Си ѣ зедоѣ Шаваръ Дуда.
Си кинсаѣ да си ида;
Идеѣ, идеѣ до пол-пѣти,
Секоа дола, скѣрши кола,
Сскоа рида пукни вола;
Ѕѣ донесоѣ дури дола.
Шаваръ Дуда ми привика:
„А свежѣрво магариче!
Распра'и ми кѣтища-та,
Оти дойдоѣ добро въ куки;
Донеси ми три киселци

Три киселци ужвеници,
А четири прошеници;
Донеси ми до три кобли
До три кобли преспо млеко,
Да си ядамъ, да си скѣрмаѣ.“
И ставала свежѣрва ѣ,
Ѕѣ донесла три киселци
Три киселци ужвеници,
А четири прошеници,
И три кобли преспо млеко.
Малу що си напра'ила,
Колку чука на плашина;
Малу вода що пушила,
Завѣртиле дсвстѣ окна
Дсвстѣ окна воденици,
А десето валя'ици,

266.

„Калъо, моми Калъо! що не одишъ на гости? —

„Чичо, море чичо! со кого да одамъ?“ —

„Калъо, мори Калъо! лели имашъ момче.“ —

„Чичо, море чичо! кѣ сумъ зела момче!

Чичо, море чичо! ко д' отворамъ пошви,
И ми велить: майко меси ми кравайче! —
Чичо, моро чичо! ясь му велямъ немамъ;
Та но сумъ ти майка, а май го не фтасалъ;
Туку сумъ ти жена, желка ти во гърло.
Кога д' пдамъ на вода, и той идеть по мене,
И ми велить: майко напи ме водица! —
Та не сумъ ти майка, а май го не фтасалъ,
Туку сумъ ти жена, желка ти во гърло.“

267.

Посадилъ ми дедо раменъ бълъ босилъокъ,
На оная рида, рида бесъ вода.
Му съ науч'а до две малки моми,
Босилъокъ да береть, щета да му чипеть,
Ми съ затскри дедо затъ свекло'н пери.
Повтуръ ми дойдо'а до две малки моми,
Босилъокъ да кипеть щета да му чипеть.
Съ сиуци дедо, ъ фати Стойна;
Стойна му велить: „пуци ме, дедо,
Пуци ме, дедо, я сумъ ти мнука.“ —
„Кога си ми мнука, що бараше тука,
Босилъокъ да беришъ, щета да ми чинишъ?“
Њ пуци Стойна, ъ фати Доста;
Доста ми ъ мала, лмгъ та не знаить,
Туку му велить „пуци ме, дедо,
Ке допесамъ майка, бѣла и цървена,
Морска кѣдана.“ И дедо ъ вслить:
„Кога имамъ млада, чуму ми ъ стара?“

268.

Посадила зеленъ пипоръ
Поть гора, поть вода,
Поть три мости камнени.
Камнени мость не нишай съ,
Лудо младо не надей съ,
Мене майка не мо даватъ за тебс.

Ми пушила шута коза,
Данъ ке пиперь ми испасить,
Данъ ке пиперь ротъ ми родить,
Поть тора, потъ вода,
Поть три мости камнени;
Камнени мость не пишай съ,
Лудо младо не падей съ,
Мене майка не ме давать за тебе.

Ми пушила дивн волка,
Данъ ке коза ми потерать,
Дан' ке пиперь ми го пасить,
Дан' ке пиперь ротъ ми родить,
Поть гора, потъ вода,
Поть три мости камнени;
Камнени мость не пишай съ,
Лудо младо не падей съ,
Мене майка не ме давать за тебе.

Ми пушила църни бумбаръ,
Дан' ке волка ми го душить,
Дан' ке волкъ ми коза терать,
Данъ ке коза пиперь пасить,
Данъ ке пиперь ротъ ми родить,
Поть гора, потъ вода,
Поть три моста кампена;
Камнени мость не пишай съ,
Лудо младо не падей съ;
Мене майка не ме давать за тебе.

Старецъ дельба делеше
Со угарче борина,
'И делеше момп-те,
Стари-те на млади-те,
И млади-те на стари.
'Семъ-те даде по мома,
Старо зеде две момп.
Първа-та ми велеше:
,,Айде да го пуциме
Да го пуциме на вода,

Вода да го понесить,
Такъ да старо губиме.“
Го пуци'а на вода,
Накъ излего'е две момп,
Да видееть старец-отъ,
Дан' го вода попесе.
Ете старо дэ идетъ
Во лѣнца ведро-то,
Во десница кресница.
Накъ съ чудѣтъ две момп,

Какъ да старо загубѣтъ!
Пакъ си зборвѣтъ две моми,
Втора-та ми велеше:
„Да го пуциме на дърва,
Дан' ке го мечка изедить.“
Пакъ излего'е дво моми,
Да го старо видеетъ,
Дан' го мечка изеде.

Етог' старо де идетъ,
Магаре тератъ претъ себе,
Мечка носитъ по себе.
Пакъ си зборвѣтъ две моми:
„Вода не го понесе,
Мечка не го изеде,
Айде да го любиме.“

270.

Перѣтъ моми на Пеліоръ,
Оратъ старо во градина
Со два вола со плужница.
Съ распули кутро старо,
И догледа до две моми,
Къде перѣтъ на Пеліоръ.
Търчатъ старо скокаещемъ,
Скокаещемъ, играещемъ,
Ми отидо при моми-те;
Тога зборвитъ кутро старо:
„Земайте ме, мили моми!“
Пакъ му зборвѣтъ до две моми:
„Море старо гурельо!
Ай поиди си дурѣ дома,
Изгори си плужница-та,
Запали си кукица-та,
Дойди вамо, да те зейме.“
Търчатъ старо играещемъ
Играещемъ, скокаещемъ,
Си отиде дур' дома си,
Си изгоре плужница-та,
Си запали кукица-та.
Търчатъ старо играещемъ,
Скокаещемъ, летаещемъ,
Си отиде при моми-те:
„Земайте ме, мили моми!
Си изгорифъ плужница-та,

Си запалифъ кукица-та.“
Пакъ му зборвѣтъ до две моми:
„Моро старо гурельо!
Пакъ дома ти да си поидишъ,
Заколи си до два вола,
Дойди назотъ да те зейме.“
Търчатъ старо играещемъ
Играещемъ, скокаещемъ,
Си заколи до два вола.
Търчатъ старо при моми-те;
Пакъ имъ велитъ кутро старо:
„Земайте ме, мили моми!
Си заколифъ до два вола.“
Пакъ му зборвѣтъ до две моми:
„Бегай тамо, море старо,
Море старо гурельо!
Що изгоре плужница-та,
Що запали кукица-та,
Що си закла до два вола!
Бегай тамо, витосай сѣ!
Чуму ти сѣ до две моми?“
Викна старо да ми плачить:
„Леле, леле плужница-та!
Я спромафъ кукица-та!
Дуръ до бога воло'н-те!“
Бегатъ старо по колена,
По колена, по носпчки.

271.

Отбегнала ми Петкапа
Дури въ зелени ливаге;
Села-та тѣрчѣтъ по неа:
„Постой, Петкано, почекай!
Що ѿ ова чудо отъ тебе,
Що бегашъ дури въ ливаге?
Отъ кого иматъ кабаеть?“ —
„Селяни, браќа рогени,
Я да ви кажамъ, прикажамъ;
Кабаеть иматъ големи,

Отъ помладего девера.
Кога сумъ дошла невьста,
Него сумъ нашла малечекъ,
Со нога сумъ го деляла,
Съ кравайче сумъ го 'рапила.
Тога ми велитъ: Петкано!
Ай да сѣ оба земиме! —
За то'а бегамъ отъ него
Дур' въ зелени-не ливаге.“

272.

Попу една, менѣ две,
Попъ сѣ сѣрдитъ, а я не;
Попъ си фати патерица,
Я си 'фатитъ секирица;

Попъ помавна, я го удрифъ;
Попъ побегна, я сѣ скрифъ,
Тука види кой ѿ крифъ.

273.

„Предите, прелки, предите,
Да омѣжмѣ Дремуша.“
Дремуша дремитъ край оганъ,
Дремуша майкѣ велеше:
„За кого, майко, за кого,
За кого ке ме омѣжишъ.“ —
„З' овчара, керко, з' овчара
З' овчара ке те омѣжамъ,

Да ядишъ кисело млеко.“ —
„Нейкюмъ го, майко, овчара,
Той иматъ многу работа;
Туку го сакамъ орача,
Що ядитъ бѣли погачи,
Що пиетъ вино цѣрвено,
И прелюта-на раќа.“

274.

Шарена Анѓо, писана,
Месила Анѓа камат-отъ,
Ми го однесла на гушно.
Кѣркнала жаба въ комат-отъ,
'Си-те фати'е вили-те,
Поп-отъ ми фати щежер-отъ;
'Си-те фати'е въ осой-отъ,

Поп-отъ ми фати присой-отъ;
'Си-те ми велѣтъ жаба ѿ,
Поп-отъ ми велитъ мечка ѿ.
'Си-те дойдо'е со круши,
Поп-отъ ми дойде безъ уши;
'Си-те дойдо'е со плочи,
Поп-отъ ми дойде бесъ очи.

Имамъ жена работна,
Често куки метеше,
На трети день, на пети день,
На окуду метеше,
Стреть куки го береше,
Него ми го вадеше,
Да ми раетътъ печурки,
Да ми меситъ печуринци.
Кога дойде Велигденъ,
Со гла'а-та въ пошви-те,
Со подзе-те въ пепел-та,
Со уста-та въ бочва-та.
Кога дойде Велигденъ

Ми немаше кошуля.
И я си съ зачудиѣ,
Та си пойдоѣ въ планина,
Набраѣ коле гжбро'и,
Набраѣ прѣке емерко'и,
Та ѣ сплетоѣ кошуля,
Иѣ променаѣ жена-та,
Иѣ изва'иѣ на оро.
'Сит' игра'е по клекумъ,
А моя-та по просумъ;
Колѣ-то ѣ дупе'е,
Прѣке-то ѣ плуке'е,
И краци-те водеш.

✓ 275.

„Типтано моме, Типтано!
Аль си напрела вретено?“ —
„Напрела сумъ го, напрела
Мое-то ми го вретенце,

За три години предено,
Ама сумъ си го продала
На пуета шура ме'ана
За пуето вино цървено.“

✓ 276.

Забравихъ да съ жена.
Прела баба три вретена,
Съ чудомъ стое, да съ чуде
Да съ чуде що да 'и чине.
Однесла 'и на пазар-отъ,
Продала 'и по три пари
По три пари, деветъ пари.
Съ чудомъ стое що да 'и чине.
Купила си еденъ дедо,
Педа човѣкъ, лакотъ брада,
Па го зави въ цедика-та,
Однеси го дурн дома
Дурн дома на оджак-отъ.
Навалила силенъ оганъ,
Па си пѣрсна пуета некра,
Испѣрли му брадичка-та.
Па свари му казапъ чорба,
Наежркай го, наяди го,

Изнесе го на стретъ село
Во стретъ село да съ боре.
Никой нема да съ найме,
Со дедо-то да съ боре;
Наймело съ кусо петле,
Грабнало съ со дедо-то;
Ни той пада, ни той пада;
Отъ дедо-то кърви течать,
Отъ петле-то пердуѣ лета.
А що бѣше кусо петле!
Искарай му десно окце,
Надвило му кусо петле.
Пакъ дедо-то сака борба.
Испаднала стара жала,
Грабнала съ со дедо-то,
Изгрязало десно уше,
Па падвила на дедо-то.
Пакъ дедо-то сака борба.

Излегло му едно орле,
Грабнало съ со дедо-то,
Па го дигна со 'ее опинци,
Однесо го на седело,
Нараши си негой пилци.

Фати баба да го бжркатъ
Да го бжрка, да си плаче,
Да си вика со гласове:
„Камо ми го пеливан-отъ!“

277.

„Перунице девойче!
Не стой, не стой на брег-отъ,
Брекъ съ ронитъ ке падниши!“
Говори Перуница:
„Ейди лудо и младо!
Ако паднамъ да умрамъ,
Асана да не зе'амъ.
Асанъ одитъ на войска,
Тяпка пушка однеси,
Ластагарка донеси;
Чуфът пицоли однеси,
Коледачки донеси;

Остра саба однеси,
Самаръ щипа донеси;
Кутелъ пари однеси,
Шишикъ вошки донеси.“
Говори лудо младо:
„Перунице девойче!
Брекъ съ рони, ке падниши!“ —
„Ако падна отъ брег-отъ
На долу, има з' ощо.“
Падна и съ отепа,
Асана го не зеде,
Перунице девойче.

278.

Собрале съ, набралe съ
Седумдесетъ и сетъ миња
И сетъ миња арамѣн.
Първи бѣше куси Петко,
Куси Петко шатрумъ-патрумъ,
На четири патерници;
И по него касанче-то
Касанче-то Прилепче-то,

Два Кодоша отъ вароша,
Чукни-тѣпанъ Мжжосчки,
Върти-калецъ, Сено-косецъ,
Суши-сливи отъ Долепи,
Пърди-зелка, Църни-лишки,
Мавни-вила отъ Могила,
Попъ Никола отъ Битоля....

279.

„Петкапо бѣла Вардарко,
Ейгиди църпо отбрапо
Во сто то'ари чеинца,
Во Вардаръ цвекe секакво!
Бери, Поткапо, да ноен.“ —
„Како да берамъ, да носамъ?“

Синокъ сумъ било на свадба,
'Си те момчина на тапецъ,
Мое-то 'аро въ пепел-та;
'Си те момчина биниши,
Мое-то момче кожуче;
'Си-те момчина калпаци,

Мое-то аро шапчице;
'Си-те момчина тозлуци,
Мое-то аро опинци;
'Си-те момчина шалвари,

Мое-то аро бечвища;
Очи-те му сè въ бочва-та,
Рѣце-те му сè въ ношви-те.“

✓ 280.

Кога мама умираше,
А тя менѣ зарѣчеше,
Ниско либе да не любя,
Нито ниско, ни високо.
Азъ залюбихъ пусто либе,
Дедо харо кожухаро,
Шапка-та му три дни дълга,
Три дни дълга, денъ широка,
Педа човѣкъ, лакотъ брада.
Азъ отидохъ въ градина-та,
Си го наидохъ въ латина-та,
Где сѣ борн сѣ мравуци-те;

Пусти мравки 'се отъ горе,
А либе-то 'се отъ долу.
Азъ го узехъ въ престилка-та,
Та го турнахъ въ къщи въ кат-отъ;
Фъркна искра изгори го;
Азъ го турнахъ въ подводник-отъ,
Капна канка удави го;
Азъ го турнахъ на полища,
Захлупихъ го подъ наница;
Дойде мишка *) завлечи го,
Пратихъ котка **) довлечи го.

✓ 281.

Момче невѣста фалеше,
Имамъ невѣста работна,
На денъ си мишка тегнеше,
Въ педела къдела вретенецъ,
И во месец-отъ пасменецъ,
Во година-та платнеце.
Тамъ дека мома предеше,
Тешка ъ дремка нападна;

Буднала фурка въ пепел-отъ,
Дѣ легна мома, дѣ засна.
Пуста-та фурка дренова,
Дурн сѣ мома разбуди,
Пуста-та фурка никнала,
Родила дрепки здреани.
Кога сѣ мома разбуди,
Здрели сѣ дрепки назоба.

✓ 282.

Невѣста момче фалеше,
Имамъ момче работно,
На денъ бразда ораше,
Во неделя-та лехичка,
И въ месец-отъ погонче,

А въ година-та пивичка.
Тамъ дека момче ораше,
Пуста го дремка нападна,
Закачи рало стретъ шива.
Пусто-то рало крушево,

*) Глушецъ. **) Мачка.

Дур' да съ момче разбуди,
Пусто-то рало никнало,
Дало си круши здреани.

Кога съ момче разбуди,
Здрели съ круши наяде.

283.

„Цоно, мори Цоно,
Майчица кѣдапо,
Тейкова Солтано!
Що по поле бегашъ
Гола гологлава,
Боса, распашана?“
И она нѣтъ веле
Веле и говоре:
„Варай, варай дружки,
Варай мили дружки!
Даль сте чуле, друшки,
Чуле и разбрале,
Въ село що ъ дошолъ
Селски абержія,
Момниъ вергиджія:
Деца-та си фѣрле,
Моми-те си годе,
Похарпа-та момъ
За полошо момче;
А на мене, дружки,
Едно старо харо,

Мече гждуляво,
Куче трескуляво.
На рѣка му легнамъ,
Като на бѣлъ камень,
Пазухи му бѣркашъ
Като во кѣпнина.
Брада-та ме боди,
Като ежовина;
Дихо му мириса,
Като пѣрчовина.
Гиди лудо младо,
Гиди росно грозде!
На рѣка му легнишъ,
Като на перница;
Пазухи му бѣркашъ,
Като во коприна;
Лице-то му бело,
Лице-то му меко,
Като тулипъ памбукъ;
Дух-отъ му мирине,
На раиъ бѣлъ босильокъ.

✓ 284.

„Стани, жено, фѣркъ кѣдела!“ —
„Поспи поспи, мили мѣжу!
Зміа фучитъ во кѣдела,
Смокъ съ віе на вретено.“ —
„Стани, жено, фѣркъ попара!“ —

„Така, така, мили мѣжу!
Богъ да прости кой те родилъ!“
И ми стапа опалена,
Да ми сѣркатъ фѣркъ попара.

285.

Удрила ме попадаіа
Со полено по колено;

Да ми бѣше нещо жена,
Жальба пе ми бѣше;

Обула къ жълти чевли
На краста'и подзе;

Опасала свилецъ поясъ
На криви кълко'и.

ЛЮБОВНИ.

286.

Шпала Гърдя дълга сая, Гюргьо
мори, *)
Отъ Митровденъ до Гюргьовденъ,
Дванадесетъ терзичина,
Тринадесетъ шегарчина,
И пакъ сая не шіена.
Кога дойде денъ Велигденъ,
Си-те мои променати,

'Си-те мои съ дълги саяи,
Бѣла Гюргя що кѣтаденъ.
Кою бѣше оженато,
Жената си оставаше,
Тукъ да земитъ бѣла Гюргя;
Кою бѣше неженато,
Пушка-та си продаваше,
Тукъ да земитъ бѣла Гюргя.

287.

Шетнала съ Калешъ Гюргя, Гюргь-
гьо мори,
Отъ чинар-отъ до бунар-отъ,
Си загина сѣрма колацъ.
Ми помина лудо младо,
Той ми найде сѣрма колацъ.
Гюргя му съ милино молитъ: лудо
море: **)
„Ейди лудо аджаміа!
Дан' ми найде сѣрма колацъ?“ —
„Жими тебе, живъ да сумъ ти,
Гюргьо мори!
Не сумъ, не сумъ, не сумъ нашло,
Ак' сумъ нашло сѣрма колацъ,
Да съ виткамъ како него
На твоя-та половина.“

Съ прошета калешъ Гюргя
Отъ чинар-отъ до бунар-отъ,
Си загина ко'анъ герданъ.
И памина лудо младо,
Той ми найде ко'анъ герданъ.
Гюргя му съ милино молитъ: лудо
море:
„Ейди лудо аджаміа!
Дан' ми найде ко'анъ герданъ?“ —
„Не сумъ, не сумъ, не сумъ на-
шло; Гюргьо мори!
Ако сакашъ ти съ кълнамъ,
Жими тебе, живъ да сумъ ти!
Ак' сумъ нашло ко'анъ герданъ,
Да ти висамъ, како него
На твое-то бѣло гърло.“

*) Гюргьо мори — съ повторитъ на 'секои стихъ.

**) Гюргьо мори и лудо море — съ повторватъ на 'секои стихъ, едно по друго.

Залюбили сѣ, душо, две луди млади,
 Две луди млади, — две аджамин;
 Не ми умееть, — какъ да сѣ любѣтъ;
 Мама ѣк любитъ — со цѣрпн очи,
 Лудо го любитъ — со сувогрозѣ.
 Ми 'н дочула — кучка мѣще'а,
 Та ми отишла — на нови назаръ,
 Та ми купила — горка зеера,
 Та ми отрула — две луди млади.
 Лудо ми умре — кѣде шадвина,
 Мома ми умре — купиъ квечерина.
 Та ми дочула — кучка мѣще'а,
 Та ми прегнала — четвор-на кола,
 Та м' 'н однесла — мегю два друма.
 Мома закона — мегю два друма,
 Лудо закона — мегю три друмѣ.
 Мома излезе — дѣлга лозища,
 Лудо излезе — цѣрвенъ трандафилъ;
 Одъ ощо любовъ — що си има'е,
 Мома ми пущи — лоза купиъ лудо,
 Лудо ми пущи, — мишка трандафилъ,
 Мишка трандафилъ — купиъ мала мома.
 Отъ ощо любовъ — що си има'е,
 Двайца-та млади — ми сѣ здружѣе.
 Накъ си дочула — кучка мѣще'а,
 Та си отишла — дури дома ѣ,
 И та си зела — остро-по сорче,
 Та ми отишла — мегю два друма,
 Та ми исекла — дѣлга лозища;
 Накъ си отиде — мегю три друмѣ,
 Та ми исекла — цѣрвенъ трандафилъ.
 Та ми отишла — дури дома си,
 Та ми завали — два сили' огне'н,
 Та ми изгоре — дѣлга лозища,
 Та ми изгоре — цѣрвенъ трандафилъ,
 Та ми сѣ стори — бѣла-на пепель.
 Та ѣ собрала — бѣла-на пепель,
 Та ѣ фармила — во градинче-то;

Та ми излезе — раменъ босильокъ,
 Що ми го носѣтъ — све юначина,
 Све юначина — потъ фесо'и-пе,
 А девойки-пе — во пазу'и-пе,
 А дечина-па — во ржчина-на.

289.

Лель си фатиме, Яно, вѣра и клетва —
 Ни да сѣ вжршишь, — ни да сѣ жепамъ,
 Дур' да си пойдамъ, — пуста чужина,
 Тамо ке седамъ, — седумъ години,
 Ке си постеча, — седумъ хиляди;
 Първа хиляда, — руба ке пра'а,
 Руба ке пра'а, — руба за мене;
 Втора хиляда, — руба за тебе;
 Трека хиляда, — фустапъ ке пра'а,
 Фустапъ ке пра'а, — отъ шамъ кутіа;
 Четверна хиляда, — бишишь ке пра'а;
 Пета хиляда, — поясъ ке пра'а,
 Отъ ока стрebro, — полока злато;
 Шеста хиляда, — куки ке пра'амъ,
 Куки саран — джамой пенджері;
 Седумта хиляда — коня ке купамъ
 Коня ке купамъ, — вамо да идамъ.
 Кога си дойдофъ, — тебе те пайдофъ
 Пусто свършена, — неомъжена.
 Къде сѣ згодифъ, — кумъ да ти беда
 Кумъ да ти беда, — да те венчаа!
 Со кои подзе, — кумъ да кинисамъ,
 Со кои рѣце, — венци да менвамъ,
 Со коя уста, — да помолитвамъ!
 Уста ми велить, — да сѣ кердосашъ,
 Сърце ми велить, — да и' сѣ кердосашъ.

290.

Моме, какъ сѣ тепоко и високо,
 Уще да сѣ църпооко,

На мподзина треска давашъ,
 Куму два дни кому три дни,

А бекяру три години,
Го исуши го пресуши,
Го напра'и су'о дре'о,
Су'о дре'о я'оро'о;
Да го фжришъ въ силенъ оганъ,
Да съ сторитъ дробна пепель,

Да го сешъ во градина,
Да израститъ рами' босильокъ,
Босильокъ кпска цвекѣ,
Да го бератъ девойки-те,
Да го носѣтъ въ пазу'и-те.

291.

Заспала мома край море
Потъ една гранка маслинка;
Повеа ветаръ отъ море,
Откжришилъ гранка маслинка,
Го удри моме по гжрло.
Моме съ отъ сонъ разбуди,
Моме ми люто прокжлна;
Егиди ветаръ Меглене!
Защо ме отъ сонъ разбуди,
Никога да не повеншъ!
Що големъ сонъ си догледафъ;

На сонъ мине'е три луди,
Пжрво-то лудо що мина,
Той ми потфжри яболко,
Позеленъ да не отъ него;
Второ-то лудо що мина,
Той ми потфжри златъ пжрстешъ,
Низъ него да съ провриетъ;
Трекьо-то лудо що мина,
Той ме на соне целива,
Со мене да съ кердосатъ!“

292.

Охридски *).

Брала мома зеленика
Во два скута кжта-дена,
Ми увила зеленъ венецъ,
На венец-отъ деветъ киски
Деветъ киски босилко'и,
А десете потлеско'и.
Сиракъ юнакъ сеиръ чинитъ,
Да съ спуци ъ го грабна,
Ъ го грабна зеленъ венецъ.
Съ палюти люто моме,
Люто колнитъ, солдзи ронитъ:

„Да би далъ богъ колку киски
Колку киски на венец-отъ,
Толку града до обшеташъ,
Опѣтъ назатъ да съ вратишъ,
Пака во мой-те рамни дворѣ,
Да да речишъ: дай ми, моме,
Дай ми, моме, ключе'и-те,
Да отключамъ Пирга града,
Да вида що иматъ пжтре?
До два старци ми седе'а,
Зборъ зборве'а, строй строя'а.“

293.

А Јоване домакине!
Али спіешъ, али піешъ?

Ако спіешъ разбуди съ,
Ако піешъ весели съ;

*) Съ петъ пѣсни.

Оти дошле страмни гости,
Постраменъ ти гласъ донесе,
Ми те каиѣтъ кумъ да бидишиъ
Кумъ да бидишиъ деветъ села,

И да кърцашиъ и да венчашиъ.
Ак' не можишиъ самъ да одиниъ,
Пуци си аманетѣа.

294.

Садила мома край море лозіе,
Лозіе ми садить и песма пентъ:
„Хай лозіе, лозіе, 'се бѣло грозие!
Аль да те садаиъ, кой ке те ядитъ;
И ясъ си немаиъ нигде никого,
Ни татка имаиъ, ни майка имаиъ,
Ни брата имаиъ, ни мила сестра;
Сѣде си имаиъ пѣрва-та любовь,
И тоа ми ушло пушта чужина
Пушта чужина, Арапска земя,
Ми залюбила цѣрна Арапка,
Арапка имаиъ цѣрно Арапче.

295.

Занимче, лудо спаиъвче!
Въ неделя дойдо отъ войска,
Въ понделникъ ми сѣ посвѣрши,
Во торникъ боя ми пуци,
Четвортокъ ми сѣ ожена,
Во петокъ фермаиъ ти дойде,

Сѣбота кониъ потко'а,
Въ неделя ми сѣ поготви,
Въ понделникъ да ми киписаиъ.
Занимче, лудо Спаиъвче!
Кому ке остаиъиъ певѣста
Со цѣрвепъ дулакъ на глава?

296.

Немой Нешо, добро немой спи потъ дреп-отъ!
Ти сѣ фаятъ, Нешо, до два до три луда,
До два до три луда, до твой три ярани;
Ке те носатъ, Нешо, на вѣрѣ на планина,
Потъ бука голема, потъ сенка широка,
На трева зелсна, край вода студена;
Ке те колятъ, добро, како рудо ягне,
Ко собратъ, добро, два товара трески,
Ке запаятъ, добро, до два силии огной,

Ке те печатъ, Нешо, како рудо ягне,
 Ке съ сторишъ, Нешо, како ситна пепелъ,
 Се'а ке до'итъ, Нешо, твоя мила майка,
 А ке плачитъ, добро, до бога ке вкратъ.
 Та дойдо'а, Нешо, твои мили друшки,
 Те собра'а, добро, све во скутинци-те,
 Изора'а, добро, два загона место,
 Тѣ псади'а, добро, до свекакво цвекъ,
 Рамн' босилъокъ, Нешо, та и алъ карафилъ.

297.

У кого сѣ погледала, думберо!	Три перници кумашин,	---
'Секому сѣ болесъ дала, назлио,	Три душега белсдин.	---
Кому два дни, кому три дни —	Що не дойдишъ да ме видишъ,	---
На сиромахъ шесъ месеци, —	Да донесишъ попадица,	---
Сумъ искиналъ шесъ постели, —	Лубеница отъ Струмица,	---
Шесъ постели басмалин, —	Сувогрозие отъ Солуца,	---
Три јоргана чпчиклин, —	Леблебин отъ Соѳиа.	---

298.

Неда седи на одар-отъ,	„Мори Недо, бѣла Недо!
Одар-отъ сѣ леееше,	Капнало ти, бѣла Недо,
Недино гърло бѣлесе,	Капнало ти бѣло лице;
Лице-то њ свѣтееше,	Що ти толку разбѣлело,
Очи-те њ зракъ даваха.	На слоце-то надвѣлило;
Левенъ Дельо стое, гледи	Твое лице 'се бѣлсе,
Стое, гледи, пука, треска,	Моя душа ми сѣ лее.“
На Неда веле, говоре:	Неда всле и говоре:
„Свали сѣ, Недо, отъ чардак-отъ,	„Що ти чинамъ, да ми кѣлишъ
Дан' сѣ качамъ, дан' те сваямъ!“	Да ми кѣлишъ мое лице?
Неда веле и говоре:	Немой кѣли, левентъ Дельо,
„Море Дельо, левентъ Дельо,	Немой кѣли мое лице,
Що ти њ жалъ, левентъ Дельо,	Пойди кѣли теляка-та
Оти седамъ на чардак-отъ?“	Теляка-та Полянинска,
Дельо веле и говоре:	Що продава драмъ бѣлило.“

299.

Катерино, гини малка мома!
Запрусала мома Катерина
Запрусала като еребница,
Загукала като гулабница,
Разрушила тая руса коса
По пейпа-та таа рамна става;
Испушила тие бѣли гащи,
По пейпи-те тие бѣли пети.
Догледа ъж едно лудо младо,
Да ѝ веле, веле и говоре:
„Мори момо, момо Катерино,
Нимъ ме чини, момо Катерино,
Да залудамъ, момо, да полудамъ,
Да продадамъ, момо, да издадамъ
'Се що имамъ, момо, и що немамъ,
Току тебе, момо, да те земамъ.“
Тогай веле мома Катерина:
„Моро лудо, лудо да и младо!
Но продавай, лудо, не издавай
Майчинѣна, лудо, татковѣнна,
Ако ти сумъ отъ бога писана,
Сама, лудо, дома ке ти дойдамъ.“

300.

Вла'инче дворѣ метеше,
И со Сондефче зборвеше:
„Сондефче, мило хубаво!
Да не го виде момче-то!“
„Вла'инче лепо, хубаво!
Иди питай го вуйка-ти,
Спощи си дошолъ отъ пазаръ.“

„Буйче ле, мило вуйче ле!
Да не го виде момче-то?“ —
„Бла'инче лепо, хубаво!
Момче-то бѣше на пазаръ,
Съ момчинѣна каменъ фѣрляше,
Съ невѣсти зборъ си чинеше.“

301.

Кжд' съ не чуло видело,
Натъ село река да течигъ
Край река джрво бурово,

Бурово, тенко високо.
Тамо съ бере собер-отъ,
Моми-те оро играятъ,

Старци-те вино си піать,
 Ергени облокъ си чипать :
 „Кой ке преѣжрле дърво-то
 Сось триста оки железо
 Съ тріесеть благи яболки,
 Тоа ке земе Иринѣ
 Иринѣ мома шеплива.“
 Наимна ергенъ не може,
 Наимна женетъ не може,

Наимна 'довець преѣжрли,
 Той ке земе Иринѣ
 Иринѣ мома шеплива,
 Викна Ириѣ да плачить :
 „Оледе, боже, до бога!
 Що ни не било пишано,
 'Довець-о мома да земить,
 Ергени баби да земать.“

302.

Мила Епо, мила тѣго,
 Мила майчина кѣдано,
 Севдимъ тейкова Султано!
 Отъ бога да найде майка ти,
 Здравіе не видель баща ти,
 Що не те даде за мспе!
 Отбираше, пребираше,
 Сиромахъ не бедисаше,
 Сиромахъ сумъ, баръ юнакъ сумъ.
 Найде зенгипъ, та те даде,
 Иманіе гнило бунище,
 Кога не харо на кѣт-отъ,
 Кога не чума на свет-отъ.
 Кѣ идете, Епо, кѣ идето,
 Кѣ идете негде на гости,
 Низъ село ке поминете,
 Кѣ излезе малко, големо,
 Турци, кауре да гледать,
 Ке речать, Епо, ке речать :

„Гледайте, море, видеите,
 Какво не аро напреди,
 Съ добра певѣста по него,
 Не прилгала за него.“
 Сиромахъ сумъ, баръ юнакъ сумъ,
 На унери унерджіа,
 На камен-о башъ тавджіа,
 На несни-те туркиджіа.
 Кѣ идехме, Епо, кѣ идехме,
 Кѣ идехме негде на гости,
 Низъ село ке поминехме
 Кѣ излезе малко, големо,
 Турци, каури да гледать;
 Ке речать, Епо, ке речать :
 „Гледайте малко големо,
 Каковъ не юнакъ напреди,
 Добра певѣста по него,
 ІЕ прилгала за него,
 Алаъ му била на него.“

303.

„Ей девойко хубава,
 Егиди ниле шарено,
 Егиди япис рапено!
 Седи да носедиме,
 Гледи да погледиме,

Оти ко съ разделиме,
 На далеко ке идеме ;
 Ти въ далеко во Петрове
 Увъ тетини ти на госте.“
 Она му веле говоре :

„Ейгиди лудо, да младо!
Продай си чуфте пиццоле,
Купи си рало волове,
Ори си рамне дворове,
Сей ми си, лудо, ядове;
Акъ пе ти пикпате ядово
Мпог' ко съ ядишь по мене.

Сей ми си, лудо, ружии-отъ,
Акъ пе ти пикинтъ ружии-отъ,
Мпог' ке съ ружишь по мене.
Сей ми си, лудо, врътника,
Акъ по ти пикинтъ врътника,
Мпог' ко съ въртишь по мене.“

304.

„Марчо ле, Марчо, Маріе!
Гясъ спощи пушциъ за тебе,
Оти пе дойде до мене?“
А она веле, говоре:
„Ей море лудо, да младо,
Киписахъ, лудо, да дойдамаъ,
На пжтъ ме мене стретс'а
Майчини-те деветъ брака
Деветъ брака, осумъ спа'н,
Двана'есетъ мили миуци,

Отъ пжтъ мене мо върпа'а.
Дурн дома да си одамаъ,
Дурн врати да отворамъ,
Дур' кандило да запаламаъ,
Дурн огниъ да наваламаъ,
Дурн всчера да зготвамъ,
Дурн погача да месамъ,
Дурн кокошка да печамъ,
Достигнаха стройници-те,
Нели мене армасаха.“

305.

Прошетахъ горе, прошетахъ долу,
Току да видамаъ тая що сакамъ,
Тая що сакамъ и що ме сакаатъ,
Тая що любамъ и що ме любитъ.
Видохъ га видохъ горна махала,
Горна махала, въ мала градина,
Карафилъ граде, шебо'н праше.
Умехъ, съ чудехъ ка да и речамъ
Ка да и речамъ, да ъж позадрамъ.
Рекохъ и рскохъ „малка девойко,
Малка девойко, блага яболко!
Юрвай ми, моме, солба босильокъ,
Солба босильокъ, гранка карафилъ.
За да закачамъ на бѣла чалма
На бѣла чалма, патъ църни очн!“
Мона му веле, веле говоре:

„Ако си ергенъ прескокии плет-отъ
Прескокии плет-отъ, влези набери
Страна боенлюкъ, товаръ карачилъ;
Ако си 'довець миши, помини
Миши, помини, по врага оди.“
Тога ѱ веле, веле, говоре:
„Но еумъ ти ергенъ, нити еумъ 'довець,
Туку еумъ, моме, младо женено
Младо женено, да похарено,
Люба си любя, харовно ода,
По вопка кукла, въ къщи панукла,
Въ къщи си мете, бунище праве.“

306.

Три моми вода лезеть,
Дур' я'оръ ми го кършееть,
Дур' я'оръ ми прого'ори:
„Селяни, браця рогени!
Ель вода пресекнете ж,
Ель я'оръ преечете го,
Ель моми омъжете 'и.“
Стана'е кутри селяни,
Ни вода ж преекне'е,
Ни я'оръ го прееко'е,

Тук' моми 'и поевърши'е,
Една-та за кувенджия,
Друга-та за папуджия,
Трека-та за симиджия.
Тая що за папуджия,
Ке носить чевли везани;
Тая що за кувенджия,
Ке носить злати пжретени;
Тая що за симиджия,
Ке ядить б'бли симиди.

307.

Офъ леле боже милечекъ!
По можа д' ода на пазаръ
Отъ тие пусти бакали;
Църни маслипки даваеъ,
Църни ми очи сакаеъ.
Офъ леле боже милечекъ!
Не можа д' ода на вода
Отъ тие пусти рибари;

Б'бли летници даваеъ,
Б'бли ми р'це сакаеъ.
Офъ леле боже милечекъ!
Не можа д' ода на фурна
Отъ тие пусти симиджи;
Б'бли симиди даваеъ,
Б'бло ми лице сакаеъ.

308.

„Девочке оре'о'о ветчо, бочилько'о кивче,
Не вжрви ми пизъ дворъ,

Не мами ми сина, сина Костадина!“ —

„О мори бабо стара, убилъ ми те господь!
Кой ти мамить сина, сина Костадина?

Мамѣтъ, ти го мамѣтъ мой—то църни очи.“ —

„Девоичо оро’о’о ветче, бослако’о кивчо!
Не вѣрви ми низъ дворѣ,

Не мами ми сина, сина Костадина!“ —

„О мори бало стара, убилъ ми те господь!

Кой ти мамить сина, сина Костадина,

Мамить, ти го мамить мое бѣло лице.“ —

„Девоиче, дсвоиче, вишна и високо,

Къпина—ѣ кноко, не вѣрви ми низъ дворѣ,

Не мами ми сина, сина Костадина!“ —

„О мори бабо стара, убилъ ми те господь!

Кой ти мамить сина, сина Костадина?

Мамить, ти го мамить мое бѣло гърло.“ —

„Девоиче, девоиче вишна и високо,

Къпина—ѣ кноко, не вѣрви ми низъ дворѣ,

Не мами ми сина, сина Костадина!“ —

„О мори стара бабо, убилъ ми те господь!

Кой ти мамить сина, сина Костадина?

Тебѣ ти го мамить моя тонка става.

Защо ми ѣ, бабо, вишно и високо

Вишно и високо, къпино—ѣ кноко.“ —

„Девоиче, девоиче, вишна и висока!

Како не ми мамишь сина Костадина?

Той рано ми ставишь, на дукяиъ ми одить,

Ти порано ставишь, на вода ми одишь;

Него ми го мамишь; на дукяиъ ми сeditъ,

Край дукяиъ му вѣрвишь, него ми го мамишь.“ —

„О мори бабо стара, убилъ ми те господь!

Зарѣ ти шетъ имашъ насъ да не отделишь!

Смърт—та да те делишь, тебе да те немашь;

Ама миc два—та въ шарена одаа,

Въ шарена одаа, на мека постеля.

На лоши зборо’и полошо ке на’ишь;

Сина ти люби го, а мепс кроти ме,

Ако сакашь, бабо, векъ да си поминишь,

Ама миc два—та не си сѣ делимо.“

309.

Иблико моме, Иблико!
Ибленъ ъ ежрцѣ майкѣ ти,
Жаръ и пепель на татка ти!
Защ' не те даде за мене,
Туку те даде до мене,

До мене на мой комшиа.
Комшиа ми ѣ баишъ душманъ,
Татка ми ми го опрале,
Брата ми ми го фатиле,
И на колъ ми го удрилe.

310.

Дони и Аго.

„Что си метнала, Доне, Доне де-
войко, *)

На пѣтъ подь оряхъ,
И метнала си,
Чомберъ на глава?
Майка си жалишъ,
Баща си жалишъ?“
Дона си Агу
Тихомъ отвовора;
„Нали ма питашъ,
Право да кажа;
Ни майка жая,
Ни баща жая;
Тебе си жая,
Като щешъ д' идешъ
На пуети сеферъ;
Не пѣрляга ли,
И аеъ еъ теб' д' ида
На пуети сеферъ?“
Аго си Дони
Тихомъ говори:
„Аеъ не юйдисва
И ти ежъ мене,
Сжъ мене д' идешъ
На пуети сеферъ;

Че тамо кажатъ
Многу сж Турци,
Повече Грѣци,
Мен' щатъ погуби,
Тебе щатъ узе.“
Дена си Агу
Тихомъ говори:
„И аеъ сжъ тебе,
Аго, да ида;
Дене да ти ежмъ
Младо сеихче,
Да ти тимара
Добри-те коне,
Брѣзи атове;
Утромъ да ти ежмъ
Млатъ каведжия,
Млатъ чубукчия,
Кафе да вара,
Чубукъ да пала;
Вечеръ да ти ежмъ
Бяла кадѣна,
Да ти постиламъ
Меки душеци,
Да та завивамъ
Съ меки юргане.“

*) Доне, Доне девойко — съ повторить на 'секои стихъ.

311.

Отъ Костурско *)).

Де съ чуло и видело
На сонъ мома да съ кради
Мегу майка, мегу татко,
Мегу деветъ нейни браќа,
Мегу нейни осумъ сна'и.
Па га зе'а, къ носі'я
Љъ носі'я во ливади,
Да удри'а два чадора,
Едешъ зеленъ, други червенъ.
Съ разбуди мала мома,
Отговоре мала мома:
„Море лудо, море младо!

А подай ми фржшко ноже
Да посеча блага лапка,
Да накисна моя уста;
Па да одишъ д' она чешма,
Донеси ми ибрикъ вода,
Да оладамъ мое сърце.“
Съ измами лудо младо,
Па си оде, взеде вода;
Съ умори мала мома.
Ка ми дойде лудо младо,
Къде виде мала мома,
Само лудо съ умори.

312.

Дали легна, дали заспа,
Дали виде сонъ за мене,
Какъ що видохъ я за тебе?
Съ сторихме два голѣба,
Летнахме вишно, високо,
Ние токмо зевгарично
Съ качихме ливаѓа-та,

Богъ да биетъ берачи-те,
Що дойдоха нѣ скорнаха.
Си летнахме ние токмо,
Съ качихме на лозіе-то;
Богъ да бие аргати-те!
Що дойдоха нѣ скорнаха.

313.

„Стойно, мори Стойно!
Утре ке ти дойда.“ —
„Немуй, лудо, немуй,
Вая вечеръ не иди.
Дойди, лудо, дойди,
Дойди утре вечеръ;
Майка ке ми оди

Горни водешници.
Облакъ кя къ вати,
И гратъ кя завѣрни,
Порой кя ми стени,
Майка кя остани,
Па ти да ми дойдишъ.“

314.

Чіе етъ онова чупче
Онде на рид-о що седи

На рид-о одаиде река-та,
Турено каке колоната,

*) Тіе тринаесетъ песни сѣтъ отъ Костурско.

Флоринъ носе на чело-то
Флоринъ мамудіа.
О майко, мила майко!
Ка да сѣ става со нея,
Болеспъ да легна край нея,
И здравъ да стана отъ нея,
Ка трандафилъ во градина,

Ка горозво во планина.
Не е било чупче за пилни,
Току е било Косинско невѣшче,
Оно си има момче по чуждина,
Тамо седи кираджіа чека,
Да не книга одъ него наиди.

315.

Ей моме калешо-то!
Не седи много на вечеръ,
Не гори многу борина,
Оти етъ болша година,

Чума-та биетъ стредъ село,
Ке да те чуки, обере,
Ке те жаля юначе-то.

316.

Мори девойко ярембице!
Не пей рано въ зора-та;
Кои-о си носа на вода,
А кои-о вода не піе,

Отъ твой-те топки гласови,
Що гласишь рано въ нсделя,
Кога момчина въ църква ода,
Кога девойки за вода ода.

317.

Я опули сѣ, моме мала,
На вая тука планина,
Що мъгла има на неа?
Да не ъ речешъ отъ бога,

Току да речешъ отъ мене.
Това е мои зді'ови,
Що зді'а яска за тебе,
А ке изгора край тебе.

318.

Ме изгори ме попарн, бѣла червена,	—	Ме раздаде на сапунджин, червена,	—
Дур' ме стори суво дерво,	—	Да ме праве раки сапуиъ.	—
Дойде братъ ти ме посече,	—	Да сѣ мیاتъ девойки-те,	—
Дѧ ме кладе на силенъ огаиъ,	—	Да мیاتъ бѣли образи.	—
Па ме направи бѣла пепелъ	—		

319.

Море чупче малечко
Не те знамъ чіе сі,

Да ти купа драмъ белило
Драмъ белило и цървило,

Да го търгащъ на бѣло лице,
Ти да търгащъ, яска да съ пуламъ,
Да съ пула, да съ радва.
Да ти купамъ шаренъ колантъ,
Да го носишъ на половина,

Ти да го носишъ, яска да те пула
Яска да съ пула, и да съ радва,
Да ти купа чевли кондури,
Ти да ги носишъ, я да те пула,
Да то пуламъ да съ радвамъ.

320.

Море лудо, море младо,
Женено сѣ, или не сѣ?
Ако не сѣ оженено,
Оди седни на бунар-о,
Турн фес-о надъ око-то

И киска-та на рампа,
Пищоли-те на пояс-о,
Шаренъ тѹфекъ на колено,
А сабя-та на камен-о. . .

321.

Спощи ми е дошло мало Стамболче;
Що абаръ донесе отъ Стамбола града?
Абаръ ми донесе Стамболъ съ запами
Отъ четири старни, четири огневи.
Тѣа не ми биле четири огневи,
Току ми биле четири папукли;
Една-та ми бѣе све млади момчина,
Друга-та ми бѣеть све млади девойки,
Трека-та ми бѣеть момчина женени,
А друга-та бѣеть невѣсти мажени.

322.

Трака трука на Вишина порта,
Да излезе Виша Гъркния;
Не излезе Виша Гъркния,
Ток' излезе Вишина-та майка.
„Та що сакашъ тука, море лудо,
Море лудо, младо неженено?“ —
„Помниша по тува Виша да ѣж вида,
Зборокъ да ѣ реча, вино да донесе,
Яска ке ѣ дада пари пѣброени,
Тая да ми даде вино немерсно.“

323.

Піашь ідамъ отъ града,
Стрекамъ мома въ ливада,
Си занграхъ кона-та,
Да целувамъ мома-та.
Спърсна мома да бега:
„Чекай, моме, не бегай,
Ти си моя, па моя;
Снощи сумъ билъ на васка,

И на столъ сумъ седнало,
Благо вино сумъ пило,
Ке молитвамъ майка ти,
Ке бла'освамъ татка ти,
Нари немамъ да платамъ,
Пушка реимъ оставамъ,
Тебе не те оставамъ.“

324.

„О соколче, пленце шарепо!
Что ты питами, право да ми кажешъ
Да ми кажинишъ право, да не лжишишъ.
Кой ти злати криле до рамена?
Кой ти сребри нозе до колсине?
Кой ти сади трандафилъ на глава?“
Отговара пленце соколче:
„Нали питаши, право да ти кажа;
Я си имамъ до три мили сестри;
Перва-та ю у цара царица,
Втора-та ю у везиръ везирка,
Третья-та ю у паша пашица.
Где-то ми ю у цара царица,
Тя ми злати крило до рамена;
Где-то ми ю у везиръ везирка,
Тя ми сребри нозе до колена;
Где-то ми ю у паша пашица,
Тя ми сади трандафилъ на глава.“

325.

Море момиченце мжанко,
Въ кржст-та си тврде тжанко,
Не глсдай доло и горе,
Но глсдай Банка въ оч-те,
За да те Банко испише
На турска бѣла хартия.

Банко ще да тж проводи,
Да види татко и мама
Какво сжмъ либе залибилъ,
На тойзи пусти виляеть;
Сижга му тлика висока,
Лице му бѣло, червено,

Вежди му черни гайтани,
Уста му чешка сребарна,

Очи му черни черешни.

326.

Снощи станахъ сънень, будень махмурень,

Тà попитахъ моя майка мъштиха:

„Педи ли сж първи петли и втори?

Викалъ ли ю Селимъ ходжа на меджитъ?“

Отговоря стара майка мъштиха:

„Не сж педи първи петли, ни втори,

Ой ти тебъ лудо младо, глупаво!

Не о викалъ Селимъ ходжа на меджитъ.“

Азъ не слушахъ моя майка мъштиха,

Но отидохъ въ мой-те темпи ахъри,

Тà извадохъ моя коня хранена,

Оседлахъ го, обуздахъ го азъ него,

Воседнохъ го, припуснахъ го азъ него,

Тà отидохъ на студени кладенци.

Тамъ намерихъ до три моми згодени,

Азъ попитахъ до три моми згодени;

„Гази ли са тази вода студена?

Кърши ли са тази калинка червена?

Либятъ ли са до три моми згодени?“

Отговарятъ до три моми згодени:

„Не са гази, тжзи вода студена,

Но са кърши тази калинка червена,

Не са либатъ до три моми згодени.“

327.

Момкова майка изъ домъ излезла

Изъ домъ излезла, снаха да тражи;

Много тражила и намерила,

Где мома цвеке у китка бере:

„Защо ти, моме, та китка цвеке?

Дали за тебе, дали за либе?“ —

„О чужа майко, азъ либе немамъ,

Но салтъ за мене, да ми мирише.“ —

„А щешъ ми, моме, да те азъ земамъ
За мого сина, за Костадина?
У него бахча хубава има,
И цвеке има да ми мирише.“ —
„О чужа майко, що мене питашъ?
Азъ баща имамъ, ти него питай,
Азъ майка имамъ, ти неа питай;
Гдѣ-то ме дадатъ, я сжмъ готова.“

328.

Заранъ ще ме рано на пѣтъ да идеме
Презъ гора-та въ село мома да годиме.
Но послушай, еинко, що ща да ти кажемъ;
Помни коги влезнешъ у мѣштнини двори,
Да не гледашъ къща дали ѣ голема,
Но ти гледай, еинко, да ѣ пометена;
И не гледай дрехи, ако мома има,
Обеди и вещи, шити рѣкаве;
Това все не струва еалъ неколко гроши;
Но ти гледай паметъ ако она иматъ,
Защ' това ѣ, еинко, голѣмо имане,
Голѣмо имане безъ довършуване.

329.

Болно лежить мало моме,
Болно лежить три месеци,
Мѣка иматъ, тѣга иматъ
Тѣга иматъ за лудо-то.
На говори мало моме
Мало моме на майка си:
„Ми еѣ пѣтъ студна вода,
Да е' напѣамъ, та да умрамъ;

Викнете ми мое-то лудо,
Да го видамъ, та да умрамъ.“
На си дошло лудо младо,
Го видело, го целива,
Тифко нему проговара:
„Гясъ за тебе си умирамъ.“
Уще реч-та не дорече,
Въ едношъ моме си умрело.

330.

Майко ле, мила майко ле!
Помина момче Дреновче,

На бжрза коня вгя'аше,
Лице-го му сѣ ясенеше,

Како ламбада борипа,
Перче-то му сѣ вееше,
Како ѿ ковель въ планина.

Я мене дай ме за него,
Акъ не, ке бегамъ по него.

331.

Петрице, моме Петрице!
Дейгиди риба летице,
Цървено отъ Охритъ яболко,
Преспанска тѣпка ѿгуля,
Елибасанско-но ноже,
Юручка топла погача,

Битолско поле широко,
Тиввешка бѣла пченица,
Солунско суво грозѣице,
Воденска ширка цървена,
Негошко вино 'убаво!

332.

Дали ѿ сѣице що рано отгевать?
Дали ѿ паша со спина-на войска?
Дали ѿ кула мегю два майстора?
Даль ѿ невѣста мегю два девера?
Дали ѿ коия мегю два-на слуга?
Дали ѿ слуга мегю два-на коия?
Дали ѿ оганъ мегю два риди?
Дали ѿ река мегю два-на брега? . . .

333.

Що ми ѿ сѣрце тегнало
Башъ араміа да бидамъ,
Църпа кошуля да носамъ,
Чивти пищоли на поясъ,
Тонка-та пушка на рамо,

Остра-та сабя на лево;
Башъ араміа да бида
Во Моріовска планина
Со сто ѿ педесетъ сѣймени!

334.

„Стаи ми Недо мори отвори
Мала-та врата вратичка.“—
„Не мога дулберъ, море, да стана,
Майка ми лежить до мене,
Вардла рѣка, драги, вжрзъ мене;

Не могу, драги море, сумъ мала,
Отъ дванаесетъ години,
Не могу, драги, диванъ да седа,
Не могу, драги, чубукъ да паля.“

335.

„Бисеро, моме Бисеро!
Даль си у бахчи растена,
Даль си отъ бога дадена?“

„Не сумъ у бахчи родена,
Ни сумъ отъ бога надната,
Тук' сумъ отъ майка растена.“

336.

Отъ село Кронцеливо, близу до Воденъ.

Облагъ ми чшиле лудо емъ девойка,
На едно да ми спиѣтъ три дни и три ноке,
На една рогузина, на една перница,
Да не съ задеватъ. Момче-то таксако
Нейна бърза коня; мома-та таксала
Сапдокъ со прикиа. Момче-то легнало,
Ка ми не заспало, като рудо ягне;
Мома-та легнала, сонъ не ми ж фаща,
Туку съ расфърлятъ отъ рамо на рамо,
Туку съ расфърлятъ, еме разговара:
„Стани лудо, стани, асъ сѣмъ посмеала,
И конь-отъ не твой-о, и я сѣмъ ти твоя.“

337.

Елено, моме Елено,
Елено пиле шарено!
Чула си нецо разбрала,
От' болень лежа ке умра
Отъ тешка болесъ невѣрна
Со две куршуми удрено,

На десно рамо удрено
И две-те бѣа тельлин,
На тенка сирма нижани
На Орizarски чапри,
На бѣла Ружанска.

338.

Съ собрале, набрале
'Си-те моми Баровки
На Баровки гумница,
Да ми предѣтъ дарови,
Да дарувѣтъ сватови.
Заросила роса-та,

Избега'е моми-те;
Пристанала роса-та,
Пакъ дойдо'а моми-те
Съ фати'а на јоро
Да ми игрѣтъ на јоро;
Съ фатила Митана.

339.

Отъ Кърчово, кунъ Дебарски-те места. *)

Шетафъ, шетафъ низъ гора зелена,
Шуркафъ, шуркафъ дробно пиле залюба;
Не си найдофъ дробно пиле залюба,
Токъ си найдофъ ледепчици зелени,
На леденци едно ле дърво високо,
На дърво-то цървено цвеке цутка,
Подъ дърво шарена чешма студена,
До чешма-та до три моми хубави,
Топлача погача ручага,
И студена вода ен пи'а.
Па помина едно ле старо гърбаво,
Имъ посака трово погача да ручатъ,
Му реко'а до три моми хубави:
„Ай отъ тука, едно старо гърбаво!
За тебе кр жржешъ лебець непечешъ.“
Па посака тро'а вода да пиетъ;
Му рекоха до три моми хубави:
„Ай отъ тука едно старо гърбаво!
За тебе кр мѣтна вода студена.“

340.

Легнала левенъ Гюргя заснала
Широко поле, Гюргя, край море
Подъ она дърво маслинка.
Повеа силенъ ветеръ отъ море,
Скършило гранка, Гюргьо, маслишка,
Удрило мала мома по гръди.
Отъ сонъ съ мала мома разбуди,
Фатила мала мома да плачитъ,
Отъ сърце мала мома да кѣлнитъ:
„Дегиди ветеръ, джашимъ, ветрище!
Никако ветеръ, боже, не веалъ,
Що мене млада отъ сонъ разбуди,
Слатки сонница, джашимъ, си гледафъ.
Поминаха до три луди млади,
Първо-то менъ даде яболко,

*) Сетъ две-те песни.

Второ-то мспѣ даде златъ пкрстепъ,
Трекьо-то мене, джанимъ, целива.
Той що ми даде, джанимъ, яболко,
Какъ него, боже, да съ тѣркалнтъ:
Той що ми даде, джанимъ, златъ пкрстепъ,
Низъ него, боже, да съ проврїетъ;
Той що ме мене, джанимъ, целива,
Дай ми го, мили боже, на яве,
Векъ да помипамъ, боже, сосъ него.

341.

Собрале съ седумдес'тъ кралеви,
Мегю себе тїе зборуваеътъ:
„Колку иматъ отъ море до Дунавъ,
Седумдесетъ и седумъ градо'и,
Отъ Легена поголемъ гратъ немаътъ;
Стретъ Легена лична Ангелина
Ангелина краль Богдану сестра,
За неа съ земя не мируеътъ.“
Краль Богдану не добро паднало,
Отъ тува стана дома си ойде,
Тога Богданъ говоритъ сестрѣ си:
„Айти тебе сестро Ангелино!
Що те имаътъ сестра, да те немаътъ!
За тебе съ земя не миру'етъ.
Ай влезе си въ земѣни килерп,
Отвори си шарепи ковчедзи,
Изва'и си три жолти дукади,
Тѣ пойди си на Легенъ чаршиа
Тѣ купи си 'се карака свила,
Усучи си три силли гайтани,
Тѣ пойди си во горно-то лозѣ,
Тамо иматъ дърво кистатово,
Превърли си три силли гайтани,
Тѣ вкрзи съ потъ бѣло-то гърло,
Сама себе, сестро, уда'и съ,
За тебе съ земя не миру'етъ.“
Тѣка стана лична Ангелина,
Тѣ съ изми, бѣло съ промена,

Та си влезе во земни килари,
Си отвори шарени ковчедзи,
Си изваде тие жълти дукади,
Съ промена руво копринено,
И си пойде въ Легенска чаршиа,
Не си купи 'се карака свила,
Тук' си купи едно лудо младо,
Що не пиеть вино и ракіа,
Що не фърлятъ пушка во сѣбота,
Що не вадитъ сабя во педеля,
Що му игратъ видра на колено,
Що му пентъ слѣвей во пазу'а.

342.

'Сж покъ седело мое-то войникъ,
Киски китело, бисеръ низало,
Коню на грива, себъ на гърло,
На мѣшко дете, на тешка пушка,
На остра сабя, на чувтъ пицоли.
Конь грива треси, бисеръ ми ронитъ:
„Бре стоп, коню, грива не треси
Грива не треси, бисеръ не рони!
Ясъ не те терамъ на силна войска,
Туку те терамъ на лепа свадба,
Брата ке женамъ, сестра ке мѣжамъ.“

343.

Вявнафъ коня на вѣра,
Па си слегофъ потъ село,
До студени-отъ кладенець,
До кладенець владика,
До владика гякови,
До гякови попови.
Владика държитъ викіа,
Полна рамна ракіа,

Да благословитъ моми-те,
Да ми растатъ порастатъ,
Какъ жржіе по пивіе-то,
Како тѣрска въ блато-то,
Какъ топола по поле,
Какъ здравецъ по планина,
Какъ босильокъ въ градина.

344.

„Веке ми съ злодеало
Отъ оваа бекярщина,
Само легни, само стани,
Со рѣце-ве во пазу'и,
Со подзе-ве во скуте'и.
Смисли бога, дзвездо, дойди вечеръ,
Дойди вечеръ на вечера.“
„Дегити лудо и младо!
И ке ти кажамъ прикажамъ

Мои-ме пусти ало'и;
Не ми ъ майка, какъ майка,
Тукъ ми ъ кучка мѣще'а.
Денѣ ми седитъ до мене,
Ноще ми сиетъ со мене,
Съ десна-та рѣка потъ мене,
Съ лева-та рѣка на мене.
Да не ме мене препущитъ,
Да дойдамъ, лудо, при тебе.“

345.

Моме-то одитъ на езеро-то,
Да ми палентъ бисерна вода;
Две ведра въ рѣце, ведро на глава,
Да му измиетъ бекяру подзе,
Да му измиетъ дур' до колена,
Да му избришитъ со бѣла риза.
Моме-то одитъ на езеро-то
Да ми палентъ бисерна вода,

Да му измиетъ бекяру лице,
Да избришитъ со алшаміа.
Моме-то одитъ на езеро-то,
Да ми палентъ бисерна вода,
Да му измиетъ бекяру рѣце
Бекяру рѣце дур' до рамена,
Да му избришитъ сосъ бѣло чевре.

346.

Айде Стойно, руса Стойно!
Тѣргай оро по край мене,
Да ти турамъ чаша вино,
Во чаша-та злати пѣрстенъ,

Да го носишъ денъ Велигденъ,
По Велигденъ ке те земамъ
По Велигденъ празници-те,
Да не губамъ делници-те.

347.

Кишисалъ Димо, кишисалъ
Со два-на коня цѣрвени,
Да одитъ Димо, да одитъ
У бѣла Петра 'убава.
Колку съ Димо приближа,
Отъ порти Димо ък викатъ:
„Отвори, Петро 'убава!
Запали киска борина,

Наточи вино цѣрвено,
Оба да, Петро, пѣме;
За тебе сумъ съ посвѣршилъ.“ —
„Не зборви, Димо, не зборви
Не зборви такви зборо'и,
От' ъ отъ бога гре'ота,
От' ъ отъ люгѣ страмота,
Міе сме близу родинне;

Моя-та майка и твоя
Тіе две сестри родени,
А мие първи братучоди.“ —
„Дегиди Потро 'убава!
Дробна-па песокъ брой нематъ,

Глобоко моро глетъ нематъ,
Широко поле 'отъ *) нематъ,
'Убаво моме ротъ нематъ;
За тоа су те посвѣршилъ.

348.

Гюль девойче потъ гюль ми заспало,
Ветаръ вентъ, а гюль ми сѣ ронитъ,
Девойка-ѣ на гърло падинатъ.
Гюль девойче отъ сонъ сѣ разбудвитъ,
Богу ми сѣ тога помолила:
„Дай ми, боже, очи соколови,
Дай ми, боже, крия лжебедови,
Да прелетамъ три деветъ плащини,
Та да падна во царе'а войска,
Да отберамъ момче спроти мене,
Що не пиетъ вино и ракіа,
Що не пиетъ кафе и тутуна;
Отъ кафе-то сѣрце поцърнато,
Отъ тутуна куки поплювана,
Отъ ракіа мома нелюбена,
Отъ вино-то јорганъ побъмљвано.
Дай ми, боже, гергетъ отъ билюра,
Дай ми, боже, игла отъ мерджана,
Да навеза смияго јоргана,
Да покріамъ себе и юнака,
Да си видамъ юнакъ како спіетъ!“

349.

„Филипо, моме Филипо!
Излези на пепджера-та,
Да ти го видамъ лице-то
На кинга да го напишамъ;
Защо кя одамъ на войска,
Ко' ке ми текнитъ за тебе,

Кинга-та да ѣж погле'амъ,
Тѣга-та да ми поминитъ.“ —
„Егиди лудо и младо!
Кога ке одишъ на войска,
И ясъ ке идамъ со тебе.“ —
„Филипо, моме Филипо!

*) Ходъ.

Не можешъ д' идеешъ со мене,
Защо ме мене пиеа'е
Башъ булюк-баша да ода,
Зелени байракъ да носа
Дур' до Цървено Яболко. *)
Филипо, моме Филипо!
Излези на пенджера-та

Да ти 'и видамъ очи-те,
Очи-те да 'и напишамъ!
Ко' ке ми текнишъ за тебе,
Книга-та да ъ отворамъ,
Очи-те да 'и целивамъ,
Жалба-та ди ми поминишъ.

350.

Девоиче, море девоиче!
Девоиче, златпо кумривче!
Край мене вървишъ не зборвишъ;
Що пизма държишъ со мене?
Аль ти ке уста медена,
Аль ти ке гърло шекерно,
Аль ти сѣ збжи бисерни?“ —

„Върви въ пѣтемъ, лудо, не зборви,
Не трескай ми го сѣрце-во,
От' ми ке сѣрце треснато;
Некии ми умре татко ми,
Вчера ми умре майка ми,
Бракия-та ми сѣ гото'и.“

351.

Излези що те викаеъ,
Цървено грозие 'убаво!“ —
„Дегиди лудо и младо!
Речи имъ да почакаеъ,
Дур' да излезамъ отъ бана,
Дур' да е' измазнамъ цулуфи,
Дур' да с' измамамъ лице-во.“ —
„Излези що те викаеъ,
Цървено грозие 'убаво!“ —

„Дегиди лудо и младо!
Речи имъ да почакаеъ,
Дур' да с' измамамъ грѣди-ве,
Дур' да сѣ въ бана избанямъ.“
Кога излезе отъ бана
Цървено грозие 'убаво,
Лице ъ сѣ лице грееше
Со мееечина здружено.

352.

Треска ме треситъ, глава ме болитъ
За она момче, що ке найгоре;
Та що ми носитъ фино-но фѣфче
Фино-но фѣфче на добра глава;
Защ' ми сѣ гледатъ небо-но лице,
Защ' ми сѣ гледатъ, какъ ежиче греитъ;

*) Место негде въ Азія.

А моя майка мене не даватъ
За она момче що е найгоре.

353.

Гуга болна лежитъ отъ ни една болестъ
Отъ ни една болестъ отъ църна-та чума,
Примираатъ, замираатъ на майкини skutей:
„Майко, мила майко, асле ке си умрамъ!“
„Мълчи, Гуго, мълчи, ти не ке ми умришь,
Сега ке си одамъ во широко поле
Во широко поле, во силно-но стадо,
Да ке ти донесамъ еденъ руди овенъ,
Да ке те го да'амъ на църна-та чума.“ —
„Майко, мила майко, чума жертва пейкигъ.“
Дури поиде, дойде Гугина-та майка,
Дури поиде, дойде, Гуга душа даде.

354.

Помину'амъ, замину'амъ,
Пусти порти затворени,
Прелазени, преградени
Со дво сламки жржано'и;
Момо спиегъ стреле дворе
Стреде дворе на одар-отъ;

Надъ гла'а му бардакъ вода
Во бардак-отъ киска цвекле.
Не сумъ вода да прелеамъ,
Не сумъ змиа да сѣ проврамъ,
Не сумъ сленъ да прескочамъ,
Не сумъ пиле да прелетамъ.

355.

Рай, боже, рай да не видить
Той що научи чужина,
Да одагять момчина-та
Женети емъ исженсти.
'Сп-те момчина пойдоха
Пойдоха и пакъ дойдоха,
Моо-то момче не дойде
Отъ три месеци зезсно,
Деветъ години бегано.“
Ево идеть млатъ кираджиа,

Тои псизъ проговара.
„Захо ле, мила Захо ле!
Ако момче-то не дойде,
Малко ти пари пуцило,
Сто бѣли карагрошеви,
Дваесетъ и петъ хаерли,
И трисетъ мспдухин.“ —
Кираджи млади кираджи!
Да ти ослепамъ пари-те,
Кога момче-то не дойде!“ —

„Захо ле, мила Захо ле!
Той книга скришно ми даде.“ —
„Кираджи, млади кираджи!
Да ти ослепамъ книга-та,
Ког' момче-то не донесе.“ —

„Захо ле, мила Захо ле!
До реда ке го донесамъ.“
„Кираджи, млади кираджи!
Деветъ години бегано,
Ущ' три години по тамо.“

356.

Велико дубльберъ Бугарко,
Велико една на мама!
Да знаишь, мило да знаишь
Како те жальба за младостъ,
На порта би ме чекала,
Отъ коня би ме сметнала,
За ржка би ме фанала,
Въ одагя би ме однесла,
Постеля би ми послала.

Кажи, Велико, кажи ми,
Кой ти ъж даде личба-та?
Даль сѣ отъ бога паднала?
Даль сѣ отъ земя никнала?
„Що пращанъ, лудо, що пращашъ,
Кой ми ъж даде личба-та?
Не сумъ отъ бога паднала,
Ни па отъ земя никнала,
Тукъ сумъ отъ майка родено.“

357.

Делъ делеле, Яно, момния-та
Да чуваятъ, — бахчиня-та,
Бахчиня-та — джрвчиня-та,
На джрвца-та — три пилина,
Три пилина — гулапчина;
Едно пегитъ — на вечера:
Вечерайте, две луди, легнете си! —
Друго пегѣ, Яно, на полноки:
Разбудете сѣ две луди, гушнете сѣ! —
Трекъ пентъ, Яно, на ютрина:
Разбудете сѣ, луди, банайте сѣ!

358.

Делъ делле тѣ мали моми,
На 'ен-те моми по гедно момче,
На бѣла Мара цѣрно Драпче.
Си го качила на бѣла коня,
Си го однесла топла хамама,

Со неѣ зела три ока сапуњъ;
Три дни го мила, три дни го трила,
Едно-то ухо му го потрила,
Па му еѣ чудитѣ шо да му чинитѣ.

359.

Калугерѣ цвеке садеше
На едно место присойшо;
Сѣ научиле две момѣ,
Да си крадат боспльокѣ,
Па сѣ затскри калугерѣ,
Па си вати две момѣ.
Една му сѣ молеше:
„Пуши мене калугерѣ!“ —
„Не те пушамѣ, девойко,
Ти си менѣ потребно,

Да ми чешляшѣ брада-та.“
Друга му сѣ молеше:
„Пуши мене, калугерѣ,
Жити книга шо пенши!“ —
„Не те пушамѣ, девойко,
Ти си мене потребно,
Да ми периши кошуля,
Да постеляши постеля,
Да лежиме оба-та.“

360.

„Ой ти моме хубаво и лично!
Робѣ ке ти видамѣ до три години,
За да ти видамѣ рамна-та става,
Цѣрин-те очи, тонки-те веги
Твой цѣрвентѣ образѣ, медна-та уста,
Бѣло-то гѣрло, бѣли-те гѣрди.“ —
„Дегиди лудо, дегиди младо!
Дека ке видишиѣ, шо файде имашѣ?
поши-те очи, празни-те рѣце.“

361.

Дойде време, дойде ко'а,
Да разцуги трантафил-о,
Да смприса 'сс-та земя
'Сс-та земя Румелиска
Отѣ Битольско до Прилепско,

Отѣ Прилепско до Велешко,
Одѣ Велешко до Солупско,
Да го бератѣ момниѣ-та,
Да го редатѣ на леси-те,
Да ги горатѣ ергени-те.

362.

„Ристано, моме Ристано!
 Да знаишъ, моме, да знаишъ,
 Оти те майка свършила
 Во едно село голѣмо,
 Во една куќа бога-та,

За едно момче малечко!“ —
 „Пусто да бидишъ еело-то,
 Оганъ да горитъ куќа-та,
 Куршумъ да удритъ момче-то!“

363.

„Що ми падна, мила нанке, магла по поле-то,
 Магла по поле-то, мила нанке, близу до село-то!
 Така мъка, мила нанке, тешко на сърце-то,
 За попова керка, мила нанке, тая наймала-та.
 Тая да земамъ, мила нанке, сева да поминамъ,
 Сева да помина, мила нанке, векъ да познаемъ,
 Кротко, кротко одн, мила нанке, како геребница,
 Ситномъ, ситно зборватъ, мила нанке, како ласто'ница.“ —
 „Защо ти ъ, сенико, попова-та керка?
 Она болна лежить токмо три години,
 Мама ке ти земитъ Солунска кокона.“

364.

Во бахча-та, во бахча-та
 Едно дърво високо;
 До дърво-то, до дърво-то
 Една чешма студена;
 До чешма-та, до чешма-та
 Една лоза лозница;
 До лоза-та, до лоза-та
 Едно одре високо;
 На одре-то, на одре-то
 Постелица послана;
 На постеля на постеля,
 Златна перница фърлена;
 На перница, на перница

Лепа Злата легнала;
 Златна-та майка, писана-та майка
 На глава-та ѝ тѣжила;
 Златни-те еестри, писани-те се-
 стри
 Воцени свеки палеха;
 Златни-те снахи, писани-те снахи
 Венец-о ѝ плетеха;
 Златни-о татко, писани-о татко
 Нова куќа правеше;
 Мили-те браќа, писани-те браќа,
 Въ носило гѣ носеха.

365.

Леле Яно Малешанке, де Яно де, *)	Дека водниѣ до три танци;
Едношѣ дойдохѣ въ ваше село,	Ижрви танецѣ 'со момниѣ,
Тебе дома не те найдохѣ;	Втори танецѣ 'се невѣсти,
Ток' те найдохѣ на стредѣ село	Треки танецѣ 'се бабища.

366.

„Стани, сине, стани, паша ми те викатъ,
Тимарѣ да препишиѣ Арнаутска земя!“ —
„Не ме викатъ, майко, тимарѣ да препишамъ,
Паша-та ме вика, глава да ми земитъ.“ —
„Що грешка ми имашъ, главѣ да ти земитъ?“ —
„Пашина-та керка, отъ баня излезе
Изміена, майко, лепо изтріена;
И си фатихъ, майко, пашина-та керка,
Па си ѣз избакнахъ и си ѣз исчипахъ;
За това мене, майко, паша-та ме викатъ,
Паша-та ме викатъ, глава да ми земитъ.“

367.

Богъ да биетъ руса Мара Банрка-та,
Що си стана сутро рано во неделя,
Па си зеде дулецъ вода, личентъ легентъ,
От' си зеде миски сапуиъ
Ке си миетъ бѣло лице,
Бѣли рѣце, бѣли подзе.
Съ накачи на чардак-отъ,
Съ пресегна на полица,
Ми си зеде финдиниѣ чешелъ,
Да си чешлятъ 'уба' коса,
Да напра'итъ туртурници,
Да уилетитъ леса на коса,
Да ѣз видатъ търговчина,
Да факяетъ зязжбинза.

*) Де Яно, де — съ повторитъ на 'секои стихъ.

368.

„Маріе, мори девойке!
Що многу снощи седофте,
Що многу гости имахте?“ —
„Дегиди лудо и младо!
Що многу снощи седохме,
Що многу гости имахме;
На майка ми шуре'и-те,
На татка ми милн брака,
А мене милн вуйчеви;

Сапокъ си стояѣ на баджа,
Сапокъ сумъ сенрѣ гледала,
Вѣ стретѣ куки огопѣ гореше,
Стреде кошара стоеше,
Со зеленѣ венецѣ на глава.
Отъ сега, лудо, да пукнишѣ,
Да пукнишѣ, лудо, да треснишѣ,
За друго момче сѣ свѣршихѣ.“

369.

Умрехѣ, загинахѣ, Ленко, за тебе,
Дур' да сѣ ставамѣ, Ленко, со тебе,
Потѣ твоо гѣрло да летувамѣ,
На твои дойки, Ленко, да зимувамѣ.
Богѣ да убиетѣ — майка ти,
Що не то пуцатѣ — на порта,
За да сѣ видишѣ — сосѣ мене!
Богѣ да убие — татка ти,
Що не те пуца — на вода,
За да сѣ ставишѣ — со мене!
Сека година — кѣрвина,
Ова година — два кѣрва.
Смисли сѣ — за мене,
Не оста'и — да умрамѣ,
Да умрамѣ — за тебе.

370.

„Куме ле, куме, кумѣ Карафиле!
Учи си карай кѣрщенниче-то,
Да не разѣрлятѣ цѣрни-те очи;
'Секое село 'се посестрили,
'Секое село 'се по две, по три,
Наше-то село 'се печестинна,
Туку сѣ чудитѣ коя да любить.“ —
„И си го карамѣ и си го учамѣ,

Кога не слушашъ, що да му чина,
Кога не 'убафъ секой го любить.“
Що ми не дошло лудо-но младо,
Що му донесо люта ракіа,
Люта ракіа да сѣ наплетъ,
Да не ми чинитъ големи зулумъ.
Сонъ ми го варитъ, и ми го кжринитъ,
А нематъ лудо да ми засплетъ.
Сѣ зачудіе кутри селяни,
Отъ що ми чинитъ големи зулумъ,
Му донесо'е згодна вечера,
Болаки лудо да ми вечератъ
Да ми вечератъ, да ми засплетъ;
Пакъ нематъ лудо да си засплетъ.
Му донесо'е стара-на баба,
Чесъ да му чинитъ дан' ке засплетъ;
Пакъ нематъ лудо да ми засплетъ.
И му туріе руйно-но вино,
Дан' с' опиянитъ, дане засплетъ;
Пакъ нематъ лудо да ми засплетъ.
Му донесо'о малко-но моме;
Колку му содна на колено-то,
Му не префърли десна-та рѣка
Десна-та рѣка на десно рамо,
Вчасотъ лудо-то ми не заспало;
Тивнале люге отъ тешки зулумъ.

371.

Сияно, моя Яно-ле!
Наша-та земя мошне не мирна,
Две сѣнца греатъ, две роси росѣтъ,
Две 'лѣбородна. Айде со мене,
Сияно моя Яно-ле,

Турфанта цвеко Велмишко,
Киска босилѣокъ Петричка,
О'рицко благо яболо,
Тиквешко вино црвено,
Стамболско цвеке 'убо'о!

372.

Помину'амъ, намину'амъ
Край Перуша поседу'амъ;
Тебе те гледамъ, Яно, на бунарче-то,

Къде ми църпишь студена вода.

Тако ти бога, Яно, подай една вода

Со твоя-та стомна, Яно, со деспан-та рѣка;

Бъло-во смѣце, Яно, църпи изгорено;

Ракія пиамъ, Яно, зеиръ ми съ чипишь.

373.

Попова керка викаше
Отъ високи-те чардаци,
Отъ ситни дробни пармаци:
„Елате момн 'убавн,
Елате зборъ да зборвиме!
Оти ке до'итъ татар-отъ
Со дванадесетъ татарн
Со тие църпи Арапи,
Мене ке млада попленитъ,
Ке ме однесѣтъ въ Янино
Въ Янино при Али-паша,

Баш- робинчица да бидамъ,
Шербетъ н кафе да служамъ.“
Уще ми реч-та не рече,
Стигна'е пуети татарн
Со тие църпи Арапи,
Попо'а керка зедо'е,
Ми ък однесо'е Янино
Янино при Али-паша,
Башъ робинчица да бидишь,
Шербетъ н кафе да служишь.

374.

Стройници вино пиѣ'е,
Девойка слуга служеше
Со бисеръ венецъ на глава;
Бисер-отъ ъ съ ронеше,

Свекоръ си чаша расене,
Свекоръ ъ кабулъ чинеше:
„Раси ми, сна'а, раси ми,
Я тебе кабулъ те чинамъ.“

375.

Бѣлиградо що ми съ бѣлентъ?
Имать нещо за тва съ бѣлентъ,
Во него ке Мара Бѣлогратка,
Лице имать, како ѣно скице,
Очи имать како църпи грозие,
Вежи имать како пивници,
Гърдо имать како месечина;
За то'а съ Бѣлиградъ бѣлентъ.

376.

„А юначе Дренополче,
Що мирисашъ мискъ не носишь?

Що не мислишь да съ женишь
За девойка Софiянка?“ —

„Ми ъж кажвѣтъ гърдо-мазна
Гърдо-мазна, не'убава.“
Тѣ си поиде во Софiя,
Фати конакъ у стрика ъ.
Му изгегла певѣста-та
Со на'лаши шикоеани,
Со чораби копршени,
Съ алъ конуля дуръ до земли,

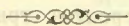
Со читяни чичеклин,
Алъ збѹуче до колена;
Сънце бѣше облечена,
Месечина опасана,
Дробни дзвезди по рамена,
Самуръ калпакъ на глава-та,
Пауиъ перо на калпаг-отъ.

377.

„Мори дсвойко, малка девойко,
Малка девойко, блага яболко!
Сакамъ нещо тебе да те питамъ,
Ке те питамъ, право да ми кажешъ,
Що си' толко, момо, расипано?
Бѣло лице ти ѣ помренено,
Църни очи мрежа ти фатиле.
Дали си', момо, болна лежала,
Или си', момо, боленъ гледала?“
Мома му веле, веле, говоре:
„Ей море лудо, лудо, да младо!
Нити сумъ, лудо, болна лежала,
Нити сумъ, лудо, боленъ гледала.
Богъ да убие моя-та майка,
Що мене скорнала мошне рано,
Тѣ ме пушила за студна вода
За студна вода отъ нова чешма;
Тѣ си станахъ, лудо, мошне рано,
Тѣ си узехъ, лудо, нова етомна,
Тѣ си поидехъ на нова-та чешма,
Вода си найдехъ, ретъ не си найдехъ;
Постояхъ, лудо, ретъ си дочекахъ,
Ред-отъ ми дойде и налехъ вода
Си налехъ вода и еѣ повърнахъ,
Тѣ си влезехъ, лудо, въ градина-та,
Да си видамъ рано-то цвеке.
Богъ да убиеъ мореки-отъ ветеръ!
Що си подуна силенъ и вилепъ,
Тѣ си скарни солба боенльокъ.“

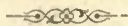

Тогай и веле лудо-то младо:
„Мори девойко, малка девойко!
Ясь да си найдамъ солба босньоукъ,
Биль иж позлатилъ отъ корень до върхъ.“

378.

Мерудо, Мерудо, ай златна Мерудо,
Богатско-но чедо, отъ бога-та къща,
Отъ голема рода, отъ мнозина брака!
Знаишъ, може, знаишъ, знаишъ, наметувамъ,
Кога ми ти посехъ дребно-то оwoце,
Лещи и миндали и благи яболки,
Кисели калинки, и сухо-но грозие? —
„Знашъ, лудо, знашъ, нема що да чина,
Една майка имамъ, боле да иж немамъ;
Она не ме пуца вонка да излезамъ,
Въ градина да влезамъ, китки да наберамъ,
Китки да наберамъ, глава да наредамъ,
На тебе да пуцамъ, любовь да зафатамъ.“ —
„Мерудо, Мерудо, ти златна Мерудо!
И ясь сумъ си така, како ти що велишъ;
Една майка имамъ, боле да иж немамъ;
Она не ме пуца вонка да излезамъ,
На чешма да пойдамы, конь-о да напоямъ;
Ке ми наржчува, ке ми прержчува:
Дека да иж видишъ тая вражка керка,
Отъ пжтъ да съ тжргинишъ, место да и чинешъ.“

379.

Маро, бѣла Маро, майчино кѣдино!
Седнала је Мара вонка затъ къща-та,
Въ мала-та градина, потъ бѣла-та лоза,
Риза везе Мара и урнекъ зафаца.
Тамъ дека си везе, и урнекъ зафаца
Ѣ долетали три бѣли гжлѣби,
До три гжлѣби, три сиви гумени,
И си застанале на бѣла-та лоза,
Съ криле затрепна'а цвѣт-отъ заропиле,
Цвѣт-отъ заропиле, риза напрашилe;

Со уста запаха, копринѣ смотиха.
Тогай веле Мара, веле и говоре:
„Робини, робини, дайте до два лѣка,
Дайте до два лѣка, дайте до две стрели,
За да си устрелямъ три бѣли голѣби.“
Па они на Мара велѣть и говоратъ;
„Не сме дошли, Маро, за да насъ устрелишъ,
Тук' сме дошли, Маро, мома да гледаме,
Мома да гледаме за нашега брата.“

380.

Изникнало едно дѣрво
Едно дѣрво дафиново,
Колку личио, толку вишио;
Корень-отъ му по 'сѣ земля,
Вършен-отъ по сино небо,
На вършен-отъ пауиъ пее
Дури пее, дур' зборува:
„Слушайте малко голѣмо,
Слушайте Турци, кауре!
Ка пее пауиъ на дѣрво,
Такъ гори юнакъ за мома,
Како два страка борина.
Кой иматъ мома хубава,

да не ѣж кара, не бие,
Току да ѣ изнаѣ дава,
Често да сѣ променува,
По дваишъ, по триишъ во неделя,
Деветъ пѣта во месец-отъ.
Да знае мома, да знае
Да знае, да паметува,
Кога ѣ мома ходила,
Кога ѣ левентовала,
Кога ѣ кахаръ не брала,
Кога ѣ била при майка,
Кога ѣ дари готвила.“ —

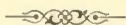
381.

Мила момо цѣрнооко!
Мили твой-те цѣрни очи,
Цѣрни, цѣрни како тѣрика,
Полни, рамни, како грозде!
Седнала ѣ малка мома
Задъ кѣщи во градина-та,
Подъ бѣла лоза на сенка,
Подъ бѣла дреповина,
Подъ Солунска ядрина,
Подъ бѣлъ цѣрвенъ грандашилъ,
Дробецъ бисеръ си нижи

Дробецъ бисеръ и флорини.
Тамъ дека гердаиъ си ниже,
Тамъ помина лудо младо,
Та ѣ веле, и говре:
„Мила момо, цѣрнооко!
Богъ да биетъ твой-те братиѣ!
Що викнаха майсторс-то,
Та зидаха дворове-то;
Не имъ стига що зидаха,
Отъ горе тѣрниє кладоха,
Да не пилс си пролете,

А не човекъ да помине,
Чинъ ми прелнзъ да помина,
Ясъ при тебе да си дойдаъ,
Две-те гердапъ да пижине,
Дробенъ бисеръ и флорини,
Очи да си размениме,
Да ми дадишъ църни очи,
Да ти дадамъ сери очи,
Църни очи, страмливъ погледъ,
Мой-те очи твой да бидатъ,
Твой-те очи мой да бидатъ;
Ако не съ каилъ чинишъ,

Ке ти дадамъ и повике
Сто флорини туралин,
'Се на сипджиръ оковани.“
Она веле и говоре:
„Море лудо, лудо младо,
Дейди лудо аджаміа!
Не да дадешъ сто флорини,
Ток' да дадешъ сто товари,
Не съ очи разменуваъ,
Твой-те очи мой да бидатъ,
Мой-те очи твой да бидатъ.“

382.

„Мено ле, Мено, Мено девойко!
Не оди, Мено, нокіе за вода
По месечина, на облачина!
Води-те ни сетъ мошне далеко,
На теб' съ фале лудо да младо,
На теб' съ фале, да те позадре.“
Тогай си веле Мена девойка:
„Ако ме стрете, що ке ми чине?
Стомна акъ скърше, нова ке купе;
Не сумъ калника да ме соскърши,
Да ме раздаде на дружина-та;
Не сумъ погача да ме посече,
Да ме посече, да ме изеде.“

383.

„Излези, Стапо, излези
Излези, керко, да видишъ ;
Старъ хаджи Димо напреди
Со деветъ сина по него,
Спощи на армасъ си биле,
Сега отъ армасъ си идатъ.
Сип-отъ му Ристо армасалъ

За Маса Арборяпка;
Излези, Стапо, да вадишъ,
Какви дари дарувала.“
Па веле убава Стапа:
„Молчи, мале, онѣмела,
Дека стоншъ ослепела!
Кога ме Ристо сакаше,

От' не ме даде за него?
 Ти Риста лошъ чипуваше,
 Риста пѣшъ чипуваше; —
 Таковъ, керко, онаковъ,
 Кѣдо пѣе, тамо спѣе;
 Вечеръ дома ка ке дойде,
 Со 'си-те кавга си праве;
 На баща му пушка тегле,
 На майка му остро ноже,
 На брата му чифтъ пицоло. —
 Отъ бога, мале, да пайдешъ!“

Не излезе да си гледе,
 Ток' си влезе въ килере-то,
 Та отвори шаренъ ковчекъ,
 Та изгори тенки дари;
 Та навали снѣпъ оганъ,
 Та си фжри тенки дарн.
 Тогай велс и говоре:
 „Горейте, пусти, горейте!
 Кога сте ризикъ немале,
 Ясъ да ве дарувамъ,
 И сосъ васъ да съ радувамъ.“

384.

Я излезн, моме, и ясъ да те видамъ,
 И ти да ме видишъ; и ясъ да те простамъ,
 И ти да ме простишъ; и ясъ да ти простамъ
 Дребно-то овозе, що сумъ ти пушувалъ
 За бѣло-то лице. Още да ти простамъ,
 Руде-то костени за рудо-то гарло;
 Цѣрин-те черени за цѣрин-те очи,
 Благо-те ябулки за бѣли-те гржди,
 Жѣлти-те флорини за рамна-та снѣга.
 И ти да ми простишъ дари тенки дари,
 Още да ми простишъ тѣе дребни китки;
 Оти ке си одамъ младо калинджиче
 Младо калинджиче, младо корабарче.
 Мошне ти съ молямъ, ветеръ ка ке духне
 Ветеръ ка ке духне, да по напилесашъ,
 Оти ке сетъ тѣе мой-те издихи.
 Мошне ти съ молямъ, роса ка ке роситъ,
 Роса ка ке роситъ, да не напилесашъ,
 Оти ке сетъ тѣе мой-те дробни солдзи.

385.

Бобо ле, Бобо Бояно!
 Да ли си чула разбрала,
 Що је дошло едно младо
 Едно младо базирганче,

Кондисало стредъ село-то,
 Стредъ село-то на бунар-отъ,
 Да продава чиста стока,
 На деца-та чиста свита,

На мои-те жълто злато
 Жълто злато и коприна.
 Не е дете къде годе,
 Ток' е блекъ на земя-та,
 Къде стое, слонце грее,
 Ка зборува, бисеръ блува,
 Ка съ смее, злато лее.“
 Ка си дочу бѣла Боя,
 Тѣ си стапа, тѣ си зеде
 Легенъ, ибрикъ, раки сапуиъ,
 Тѣ си изми бѣло лице;
 Отвори си килере-то
 Килере-то, ковчедже-то,
 Си искара чисто рухо,
 Съ промени, съ нареди,
 Дѣ си узе празна фурка

Празна фурка безъ кждея,
 Вретено-то непредено;
 Тѣ киписа кротко, кротко,
 Кротко, кротко на големо,
 Тѣ си поиде на бунар-отъ
 На бунар-отъ, край чинар-отъ.
 Нито зема, нитъ купува,
 Очи фжри въ баздриганче,
 Мошне ѝ е въ сѣрце влегло.
 Скоро, скоро съ повжриа,
 Тѣ си поиде дурп дома,
 На майка си ѝ говоре:
 „Ти си вжриа магесница,
 Ти вжрзи му пѣтища-та,
 Ваздриганче тук' д' остане.“

386.

„Стойничко, моя душичко!
 Ела ми вамо повамо,
 Край мое деспо колено,
 Край моя-та бжрза коня;
 Отъ коня да съ наведамъ,
 Лице твое да целивамъ.“
 Она веле и геворе:
 „Ей море лудо, да младо!
 Минишь, поминишь отъ тува
 Низъ наши-те рамни дворе,
 Нимуй съ съ мене задевай,
 Нимуй съ мене смислувай,
 Вчера сумъ била на река,
 Везденъ сумъ платно бѣлеа,
 Тжнки те пусти дарове,
 Везденъ ме слонце греало;
 Глава ме боле до бога,
 Не можамъ да ти зборувамъ,
 Ни съ очи да те погледамъ,
 Ни съ глава да ти намахнамъ.“
 Тогай веле лудо младо:

„Стойничко моя душичко!
 Лель те е глава болело,
 Защо не дойде до мене,
 Ясъ имамъ билка отъ глава,
 Позлатенъ петопъ на глава,
 Глава-та да ти помине,
 Тжга-та да ти разминне.
 Ела ми вамо повамо,
 Край мое деспо колено,
 Край моя-та бжрза коня,
 Отъ коня да съ наведамъ,
 Очи-те да ти милувамъ,
 Пазухи да ти драгувамъ.“
 Она му веле, геворе:
 „Ей море лудо, да младо!
 Минишь, заминишь отъ тува,
 Немуй ме мепе задевай,
 Немуй ме мепе смислувай!
 Вчера сумъ била на лозие,
 Везденъ сумъ лозие копала,
 Везденъ сумъ грозие зобала,

Дур' ми въ гърло болѣло,
Гърло ме боле до бога,
Не можамъ да ти зборувамъ,
Ни съ очи да те погледнамъ,
Ни съ глава да ти намахнамъ.“ —
„Стойничко, моя дуничко!

Лелъ то въ гърло болело,
Оти не дойдо до мене?
Ясъ имамъ билька за гърло,
Ке ти вързехъ ретъ жълтици,
Гърло-то да ти помине.“

387.

Мила момо, църпооко,
Мили твой-те църни очи,
Църни, църни како тѣрика,
Подни рамни, като грозде;
Сакамъ нещо да те питамъ,
Сакамъ право да ми кажишь;
На кого си налютено
Налютено, пасхрдено,
Далъ на майка, илъ на тейко,
Илъ на твой-те два брата?“
Она веле и говорю:
„Море лудо, лудо младо!
Не сумъ, лудо, налютено
Ни на майка, ни на тейко,
Ни на мой-то два брата,
Туку, лудо, на тебека,
Толку ходи горо долу
По планини, по вишини,
По войска-та Анадоиска,
Отъ дск' слонцо си угрева,
Па до дска си за'оже,
Нелъ не найдо негде цвете,
Да наберишь, да донесишь,
Ясъ да речамъ любовь любамъ,
Отъ любов-та китка носамъ.“
Па онъ вело и говорю:
„Найдохъ, момо, рано цвете

На конь-отъ ми до грива-та,
Наведохъ съ да наберамъ
Да наберамъ, да донесамъ,
Цвете-то ми проговори: —
Море лудо, лудо младо!
Ти ме бери, ти ме носи,
Не ме давай по момн-те;
Момн-те ме лошо посатъ,
Денъ везденъ посатъ на глава,
Па страя-та, потъ кърпа-та;
Вечерь дома ка ке дойдатъ,
Ко мо сваятъ отъ глава-та,
Ко ме фърлятъ во стретъ къщи.
Ка ке станатъ отъ утрина
Отъ утрина въ понделникъ,
Зематъ метла и лопата,
Ке ме смстатъ, ке ме сринатъ,
Ке ме фърлятъ на бупнице,
Да ме риятъ кокошки-те.
Дсца-та мо 'арно посатъ,
Денъ везденъ посатъ на глава
Па глава-та, мегю очи,
Вечерь дома ко си дойдатъ,
Ке мо сваятъ отъ глава-та,
Ке ме кла'атъ на стре'а-та,
'Сж ноцъ ветеръ ке мо вентъ,
Ситна роса ке мо роситъ.“

388.

Стана оде на вода,
И конь води по неа;
Конь къ тегне въ ливаде
Въ ливади подь чадире.
Подь чадиръ ю бекрія,
Въ рѣце държи викія,
Полна рамна ракіа,
И на Стана говоре:
„Държи, Стано, чаша-та,

Да благословамъ деца-та,
Да си растатъ порастатъ
Като треск-отъ потъ каменъ,
Като орехъ потъ тесла.
Държи, Стано, чаша-та,
Да благословамъ моми-те,
Да ми растатъ, порастатъ,
Като рѣж-та по поле,
Като текечки парици.“

389.

Славей пейтъ во градина
На утрина во исделя;
Девойка му говореше:
„Ой ти славей, мило брате!
Айде да съ натпеваме,
Ако менс ти натпешашъ,
Ке ти да'амъ градина-та

Градина-та со съ цвекве;
Ако тебе гя натпевамъ,
Да ми да'нишъ ливада-та
Ливада-та со трева-та.“
Мома славей натпеала,
И му зела ливада-та
Ливада-та со трева-та.

390.

„Мори моме мало, що те майка кара,
'Се на вечерина, ни на една доба,
Ни на една доба, на едни-о саатъ?“ —
„Ойти лудо младо, 'се заради тебе,
'Се заради тебе, дек' низъ двор-отъ вървишъ,
Со яболко фърли, по гердаиъ ме удри,
Гердапо-о ми дзвекна, на мама и текна;
На татко ке кажи, мало ке ме мъжи.“

391.

Скарале съ, степале съ
Двайца бракъ братучеди;
Па за ощо? за ни ощо,
Вамо долу потъ село-то
Потъ село-то, кай ширки-те;

Ширки бератъ съ гърчкаатъ.
Скарале съ, степале съ
Двайца бракъ братучеда;
Па за ощо? за ни ощо,
З' едно моме църпооко

Царюоко, биееръ зѣби;
Рѣце-те си ги содраха,

Нодзе-те си искършиха;
А' за ощо? за ни ощо.

392.

Горе долу Нижо-поле
Найдофъ мало моме;
Съ завъртифъ да го видамъ,
Що ми прилегаше!
Съ обзърнафъ да го видамъ,
Що ми мило бѣше!
Ама иматъ клети татко,

Не ке ми го да'ить;
Па си иматъ клета майка,
Пе ке ми го да'ить.
Али за нихъ лесно бива,
Една овца една кърна,
Сами ке ме молятъ.

393.

Юглико моме, Юглико!
Що завалъ найде татка ти,
Та си продаде куки-то
Со високи-те чардаци,
Со ситни дробни пармаци,
Со деветъ врака железни;
Секоя врата ограда,
Наймала врата ливада,
Во ливада-та бѣлъ чадаръ,

Во чадаръ еедѣтъ майстори,
Майстори съ облогвеетъ; —
Кой ке префърлитъ бѣлъ чадаръ
Со седумъ ока оло'о,
Со деветъ ока железно,
Той ке ъкъ земитъ Юглика.
Наймалъ еѣ Стояниъ малечекъ,
Той ми го чадаръ префърлитъ,
Той ми го моме кердоса.

394.

Одъ малъ сумъ сиракъ останалъ
Бесъ татка, та и бесъ майка,
И я си стапашъ, еѣ главифъ
У една млада вдо'ица.
Деветъ години работафъ,
Ичъ ѣ ео очи по видофъ,
Елюмъ едношка ѣ видофъ,
Та излеговеше отъ бана,
А ясъ излеговешъ отъ берберъ.
„Добро ти утро юначе!“ —
„Далъ ти богъ добро, вдо'ице!
Ти да ми платишъ руга-та,

Що сумъ ти тебѣ работалъ
Токму за деветъ години,
От' ми пуциле брака ми,
Ке одамъ да ме оженѣтъ.“ —
„Юначе, море юначе!
Кога сѣ сакалъ женеше,
Ясъ да те тебе оженамъ;
Що ке 'и барашъ брака ти?
Ясъ с' ина до три алайки,
Коя ѣ сакашъ земли ѣ;
Руса-та по'убава-та,
Тая ѣ тонка висока,

Тая к бѣла цѣрвена,
 Со на гѣрла-то флорини.“ —
 „Вдо'нце, млада вдо'нце!
 Ясъ не ти сакамъ алайка,
 Ясъ пейкюмъ руса 'уба',
 Тукъ сакамъ да к ѣрзіа,
 ѣрзіа, та н сойліа.
 На вдо'нца сумъ работалъ,

Ясъ ке си зе'амъ вдо'нца.“ —
 „Юначе, моро юначе!
 Вдо'нца иматъ назниѣ,
 Вдо'нца иматъ дживлиниѣ.“ —
 „Вдо'нце, млада вдо'нце!
 Ти тваа гайле немай го,
 На вдо'нца сумъ работалъ,
 Ясъ ке си зе'амъ вдо'нца.“

395.

Богъ да убіетъ, Милкапо мори, твоя-та майка!
 Що ми те изми — — и те промена,
 И ти пареди — — дробно-но стрebro,
 Дробно-но стрebro — — на бѣло гѣрло,
 Та ми те пуци — — въ село на свадба.
 Тамо имале — — проклети законъ,
 Ми те пречека — — помалъ побратимъ,
 И то целива — — на бѣло гѣрло.

396.

Рапо рапила Петкапа
 Отъ 'си-те моми порапо
 На бѣли Дунафъ на вода:
 „Добро ти утро, Дунафе!
 Дунафе бѣли Дунафе,
 Ясъ тебе ке те опитамъ,
 Ти мепѣ право да кажешъ,
 Тако ти морска глобина,
 Тако ти польска ширина,
 И жити сестра моруна,
 Ти право мепѣ да кажешъ
 Дали го виде млатъ Стояпъ?“ —
 „Петкапо, бѣла Петкапо!
 Тако ми морска глобина,
 Тако ми польска ширина,
 И жини сестра моруна!
 Ясъ тебѣ право ке кажамъ.

Отъ како пстли пеа'е,
 Триста гемин мина'о;
 Пѣрва геміа що мина,
 Во неа бѣше млатъ Стояпъ,
 Во шарепъ кавалъ свиреше,
 Во кавалъ песма псеше:
 „Мѣжи сѣ, мѣжи, Петкапо!
 Дури сѣ млада зслена,
 Дури сѣ млада цѣрвена,
 Ясъ веке назатъ не идамъ,
 Ти мене да ме не чекашъ!
 Люто ме майка кѣлнала, —
 Стояпс, синко Стояпс!
 Петкапа да ѣ не зсмишъ,
 Д' обидишъ, синко, д' обидишъ,
 Три деветъ бѣли градо'н,
 Нигде девойка не нашолъ,

Тук' да ми па'ишь вдо'ица,
Со дванадесетъ сираци,

Со дринадесетъ чивлидзи.“

397.

„Девойко, девойко, моме църнооко!
Нестой спроти мене, изгореѣ за тебе!“ —

„Гори, дудо, гори, гори да изгоришь,
Гори да изгоришь, пенелъ да сѣ сторишь!

Майка не ме даватъ, оти сѣ сирромахъ,
Оти сѣ сирромахъ, оти кука немашъ.“ —

„Девойко, девойко, моме църнооко!
Ти не гледай кука, тук' гледай юнака,
Юнакъ куки править, той куки распивить.
Девойко, девойко, моме църнооко!

Дене ми те гледамъ, ноке те сонувамъ
На мека постеля, на десна-ва рѣка,
На мека перища, во десна пазува.

На си сѣ разбудвамъ, тебе те побарвамъ;
Кога те побарвамъ, тебе не те найдвамъ,
На постеля велямъ „постельо пустино!

Камо ти моме-то?“ Перищѣ ѣ велямъ:

„Перищо треснатипе! Камо ми моме-то?

Сега тука бѣше на десна-ва рѣка,
На десна-ва рѣка, до десна пазува.“

398.

„Къретано, бѣла цървена!
Що рано цвеко цутило,
Що не го беришь, да посишь
Да ти заличить лице-то,
Да ти заличить става-та!“
„Дегиди лудо, и младо!

Що да го берамъ, да посамъ,
Що харо гледамъ претъ мене.“ —
„Къретано бѣла, цървена!
Мѣжи сѣ дурн сѣ млада,
Дурн сѣ тѣшка висока,
Дурн ти игратъ сѣрце-то!“

399.

„Та що си бѣло, Менко моме, одишь?“ —
„Що да чинамъ, милъ побратимъ, да не одамъ?”

Не ме видишь, милъ побратимъ, що врагъ водамъ?
На вечера, милъ побратимъ, си легнувамъ,
Ни бакнуватъ, зло да го на'итъ, ни щипуватъ,
Ни со рѣка, зло да го на'итъ, пофатуватъ.
Отъ како сумъ, милъ побратимъ, ясь мѣжена,
Да вѣрувашъ, милъ побратимъ, пакъ сумъ мома.“

400.

Вода водить лудо младо,
Вода му съ запираше;
Запирува морска риба;

Не ми била морска риба,
Туку било малко моме,
Со гердапъ љж запирува.

401.

Първа вечеръ вечерафме
Ъсно шле геребица;
Втора вечеръ вечерафме
Два гулаба пролетни;
Трека вечеръ вечерафме
Три кокошки менгюшки;
Четворта-та вечерафме,
Четири пайки шенетайки;
Пета вечеръ вечерафме
Петъ гуски недокубени;
Шеста вечеръ вечерафме

Шестъ овни педодрани;
Седма вечеръ вечерафме
Седумъ крави 'се ялови;
Осма вечеръ вечерафме
Осумъ гярми волови;
Девета-та вечерафме
Деветъ гярми биволи;
Десета-та вечерафме
Десетъ вхрзми камли;
Единаѣсета вечерафме
Единаѣсетъ коньи крастави.

402.

Дали знаишь, паметувамъ, Милице!
Кога съ два-та любефме, —
Отъ двана'есетъ години —
Отъ трина'есетъ пролеке —
Во чичова-та градина? —
Твое-то око кунадиче, —
Твоя-та нога гугуфче. —
Кога съ два-та любефме —
Потъ бѣлъ цървени грандафилъ; —
Никой по край насъ немаше, —
Сжд' еденъ госпоть натъ назъ. —

403.

Даль съ чуло и видело
Отъ сонъ мома да съ грабитъ,
И отъ майка и отъ татка,
И отъ деветъ мили брака,
И отъ седумъ мили сестри,
И отъ осумъ мили снахи;
Да го грабитъ Войвода-та
Войвода-та Орушечки?

Търгана момо съ разбуди,
Писпа моме да си плачитъ.
Ъ говори Войвода-та:
„О ти моме, малко моме!
Неприлегашъ за каурка,
Тукъ прилегашъ за кѣдна,
На диванъ горе да седишъ,
И бурунджукъ да си предишъ.“

404.

Каля иматъ цѣрни очи
Како грозѣ Камендолско,
Горе долу разгледува
Кай що Турци кафе пѣатъ,
Кай Рисяни вино пѣатъ.
Що имаше едно момчо
Едно момче Гяп-Гяниче,
Ни седуватъ, ни зборуватъ,
Горе долу разгледува,
И во Каля погледува,
И со глава надмѣрдува,

И со рѣка намахнува,
Па со уста ъ зборуватъ:
„Ой ти Калъ, каленъ Калъ!
Айде, Калъ, да бегаме
Да бегаме нашъ виляеть,
Дури гора шума иматъ,
Дури поле шедба иматъ,
Крива рска кумоника;
Нашъ виляеть мошне харенъ,
Нашъ виляеть до две сѣнца.“

405.

Девойчина, гугушина!
Ви съ момятъ две момчина,
Пѣтъ сторито да поминатъ
Мегю две-то ’убави-те,
Мегю Ката, мегю Мара.

Нещо завалъ не ви чинѣтъ,
Рѣце имъ сѣ во джесови,
Джесови-те полни рамни
Полни рамни сувогрозѣ.

406.

Съ здружили две момчина,
Две-те, пакъ две-те *)
Кѣде ходатъ две-те ходатъ,
И на сденъ гергеѣ везатъ,

Едно руво две-те праватъ,
Въ еденъ ковчѣкъ го клаваеть,
И пакъ две-те си веляеть:
„Две-те да съ омѣжимъ

*) Съ повторить на ’ескои стихъ.

И обе-те въ една кука,	С' омъжиха въ една кука,
Да бидиме две ъктарви	И бидоха две ъктарви
Две ъктарви за два брата.“	Две ъктарви за два брата.
Обе-те еъ омъжиха,	

407.

Мома вода залеваше,	Деше ноше азно бронтъ.
На неа сѣ огледваше:	Еребица крѣтко месо,
„Папа, папа що сумъ лепа	Отъ заяка мека кожа,
Що сумъ лепа и 'убава,	Отъ вдо'ница бѣла риза,
Би ме зело цареого	Отъ девойка блага душа.
Цареого азнатарче;	

408.

„Моличице бѣло! дали би ме зело?“ —
„Зело би те зело, майка не ме даватъ,
Защо кука немашъ, кука чардаклиа,
Кука чардаклиа сѣ джамой и пенджерн.“
„Моличице мило! бѣли пари имамъ,
Кука ке напра'амъ сѣ джамой и пенджерн.“

409.

Мерудо, Мерудо, вѣна месечино!
Не стой епроти мене, изгореть за тебе,
Како лентъ за вода, босильокъ за еенка,
Турчинъ за кокошка, кауринъ за винце,
Кауринъ за винце и люта ракиа.

410.

Кинисало може на квечеръ на вода,
На квечеръ на вода на ни една доба;
И ѣ сустретило едно лудо младо,
Моме целивало и киска ѣ зело.
Тешко не ѣ падна дека ѣ целива,
Потешко ѣ падна, защ' ѣ киска зеде.

„Какъ да пойдатъ дома, на майка да кажа!“

Пра'у поиде моме дурн на давіа:

„Кадіа, кадіа, суди какъ съ судитъ;

Сумъ си кинисала на квечеръ на вода

На квечеръ на вода на ни една доба,

И ме сустретило едно лудо младо,

Младо ме целива и киска ми зеде.

Тешко не ми падна дека ме целива,

Потешко ми падна защ' ми киска зеде.“ —

„И ясъ да те найдамъ на ни една доба,

И ясъ те целивамъ и киска ти зе'амъ.“

411.

Стояне, море Стояне,
Стояне, беговъ джрваре!
На два те друма терале,
На треки друмъ те фатиле,
Бѣли ти рѣце вѣрзалс
Со твой-те джрпн потвески;
Долу те въ село слего'е

У попатега старего.

Поп-отъ имаше две керки

И трека спа'а Митана:

„Митано, жити два брата,

Извай ми некой две золви,

По едношъ да 'и целивамъ

По дукать да 'и дарувамъ“

412.

Мори Стано, малка Стано!
Телялъ вика, личба личитъ
Войвода-та Омер-ага
Омер-ага шахпентіа: —
Вонка мома да и' излезе
Ни мома, та ни исвѣста,
Ни джрпоока вдо'ница,
Ни на млада мажовница. —
Ка си дочу малка Стана,
Та си узе отворе-то,
Отворе-то отъ килере,
Та искара чисто рухо,
Съ промени, съ нареди,
Съ облече малка Стана
Кошуля-та копринена,
Рѣкаве-то бѣлъ бурунджукъ,

Вѣрзъ кошуля сина сая,
Ситна сая ситновіа;
Вѣрзъ сая-та либаде-то
Лмбаде-то сѣрмаліа,
Си опаса до две зунки
До две зунки цареградски,
Та си кладе джрвесиъ фесъ,
Си превѣрза момниъ мафезъ,
Превѣрли си тульбенъ кѣрпа;
Ка си дочу, ка си разбра,
Нареди съ, промени съ,
Та си узе нова стомпа
Нова стомпа и нарамка,
Та киниса малка Стана
Кѣршемъ, кѣршемъ по сокаци
Ке помине край Войводой

Край Войводой тешки порти.
 Тамо леже млади Стояиъ
 Вързанъ, кованъ во железо,
 Букагин на подзе-то,
 Дребенъ синджиръ на гърло-то
 Сосъ белези на рѣце-то.
 Ка ъ виде млади Стояиъ,
 Ка ъ виде млада Стана,
 Тогай веле на Войвода:
 „Ей Войводо, русъ Войводо!
 Молямъ ти сѣ, кланямъ ти сѣ,
 Тако ти бога и вѣра,

И тако ти поетъ що постишь
 Рамазап-отъ за байрам-отъ!
 Отковай ме отъ железо,
 Отпущи ми бѣли рѣце,
 Да престегнамъ малка Стана,
 Да целивамъ бѣло лице
 Дваждъ за мене, триждъ за тебе!“
 Онъ му веле и говоре:
 „Е ти Стояиъ, млади Стояиъ!
 Ти за мома вързанъ лежишь,
 На за мома зборъ ке чинишь.“

413.

„Стоянке девойке, кѣде си ми била?“ —
 „Лудо ле, младо ле, ясъ сумъ била на пазаръ.“ —
 „Стоянке девойке, що баране безъ мене?“ —
 „Лудо ле, младо ле, да си купамъ алъ кѣделя,
 Дал' ми идетъ Велиденъ, и ти сакашь пещени.
 Ке ти везамъ чораби, ке ти ткаамъ подвееки.
 Да не ми сѣ налотишь, да ѣ кажишь майкѣ ми,
 Какъ си збор-отъ имаме, оба да го държиме;
 По Велиденъ Гюргевенъ, сакамъ пещенъ отъ тебе,
 Сакамъ герданъ отъ бисеръ, сакамъ коланъ отъ елма,
 Како сме сѣ зборвале, така да сѣ земине.“

414.

„Що болна лежишь, Вранке девойке, мене не кажвишь,
 Отъ ош' си болна — — — — — що боля имашъ
 Що боля имашъ — — — — — На твоя снѣга?“ —
 „Не сумъ си болна, бре лудо младо, отъ моя болесъ,
 Тук' сумъ си болна — — — — — отъ Кудус ага,
 Защо ми пущи — — — — — млади сеймени,
 Що ми пленіе — — — — — мой шарепъ ковчекъ,
 Мой шарепъ ковчекъ — — — — — сѣ бѣли даро'и.
 И ми станала — — — — — Вранка девойка,
 Та ми отишла — — — — — при Кудус-ага,

Та еѣ качила	— — —	на висоокъ диванъ,
Со гласою викатъ	— — —	смадзи ми роишь :
„Да видить гонопть, млатъ Кудусе-ага,		отъ твой сеемни,
Що ми плен'о	— —	мон-отъ ковчекъ,
Во ковчекъ имаѣ	— —	бѣли даро'и;
Не ми је жалба	— —	за бѣли дарою;
Тукъ ми је жалба	— —	за бѣла риза,
Сумъ ѣ везала	— —	деветъ годипи,
Сумъ по'арджила	— —	деветъ 'иляди,
Деветъ 'иляди	— —	сѣрма, клабоданъ,
Моя-та риза	— —	за мое лудо,
Да му ѣ пуцамъ	— —	за големъ пещешъ.“

415.

Любика платно бѣлеше	„Любико, бѣла Бугарко!
По край бѣлого Вардара,	Аль сакашь вино ракіа? —
Ми помниа'е винари,	„Винари, бѣли вардари!
Винари вино посе'е;	Исѣ нейкоюъ вино ракіа,
Любика лено говорить :	Тукъ сакамъ бѣло винарче,
„Винари, лени вардари!	Що одить напретъ претъ коньи
Не прашете ми платно-то,	Со цѣрвени-отъ джамадалъ.“
Оти је платно даровно.“ —	

416.

„Саракипо цѣрпооко,	Вездепъ дене коньи пасамъ,
Дарувай ми едно око!“ —	А ноше еи жрти варда,
„Море лудо, кутро младо!	Исѣ не можамъ да оста'амъ.“ —
Ни дарувамъ, ни продавамъ,	„Море лудо, кутро младо!
Дойди вечеръ на вечера	Ке те ука я науча;
На вечера край пенджера,	Удри коньи во пайвани,
Да ти да'амъ и обе-ве	А ижеки-те во железа,
И обе-ве цѣрини очи	А жрти-те во ремеше,
И мое-во бѣло лице	Та дойди ми на вечера,
Со 'се мое бѣло гърло.“	Да еѣ оба познаиме.“
„Сакарипо цѣрпооко!	Саракипа цѣрпоока
Исѣ не пожамъ да ти дойдамъ,	Како що го научила,
Оти сумъ еи Туреки момокъ,	Така ука ѣ фатило;
Туреки момокъ, коньеки сеизъ;	Клало коньи во пайвани,

А мѣски-те во железа,
И жрти-те во ремени,
Та си пошло на вечера.
Що му даде цѣррин очи,
И нейдзино бѣло лице
Бѣло лице, бѣло гърло.
Малу що сѣ покочиле
Дур' сѣ зора обзорило.
Стонани го побарале,

Що да видѣтъ вельо чудо!
'Си-те конѣи во пайваши,
А мѣски-те во железа,
А жрти-те во ремени.
Тога си сѣ почудиле;
Кабает-о му простиле,
Защ' сѣ найде многу ументъ.
Аль не ум-отъ отъ измекирѣ,
Аль не умъ отъ любовница?

417.

Јна идетъ отъ бани-та
Изміена, искапана;
Лудо идетъ отъ ме'ана
Наядено, напиено;
Си явнало бѣрза коня,
И со коня си подигратъ,
'Уба Јна ѣ пристигна.
Тога Јна му зборвеше:
„Море лудо, кутро младо!
Позапри си бѣрза коня,

Дан' ме згазишѣ, дан' ме сломшишѣ?“
Тога лудо сѣ измани,
Си позапра бѣрза коня.
Колку лудо сѣ позапра,
Шега Јна го подблнла:
„Найде волк-отъ рудо ягне,
Не ументъ да го ядитъ;
Найде лудо малко момѣ
Не ументъ да го любитъ.“

418.

Пролетале два сиви сокола
Кунѣ чариѣи, и кунѣ баздригѣи,
Му надне'е Иво на рамена.
Личеѣ Иво на кепепекъ седитъ,
И си режитъ перо пауно'о;
Не пореза перо пауно'о,
Тукъ пореза рѣчица десница.
И говорѣтъ два сиви сокола:
„Айти тебе Иво добарѣ юнакъ!
Аль те болитъ рѣчица десница?“
И говоритъ Иво добарѣ юнакъ:
„Айви виѣ два сиви сокола!
Не ме болитъ рѣчица десница,
Тукъ ме болитъ сѣрцо за девојка;

Що помни лична Материна,
Та що бѣше лепа и 'убава!
Како бѣше лепа и 'убава,
Така бѣше лепо промената;
Паредена динаръ до динара,
А на уши стребрени менгюши,
А на сѣрце пафти позлащени.
Ко' *) помина близу край дукяна,
Динаръ тропна, менѣ сѣрце клопна,
Динаръ дзвекни, мене сѣрце трепни.“

419.

Може о'нгѣ, брекѣ съ рошпѣ,
Лудо стоить спроти неа;
Лудо лепо ѣ вореше:
„Дѣрж' съ, моме, да не паднишѣ
Да не паднишѣ, дан' с' уда'нишѣ!“
Мома лепо говореше:
„Море лудо, кутро младо!
Макаръ би съ уда'ниа

Мойдѣъ майкѣ на страмота,
А татко-ѣ на подбишегѣ,
А брато-ѣ на пнастѣ!
Спощи даль ме побарале
Отъ три места три юнаци;
Нигде майка не ме даде,
Нигде татко не ме свѣрши,
Нигде братецъ не ме зборва.“

420.

Прошетаго съ девойче
Низъ оше дѣлги загоши
Со два гбрика стребрени,
Со две машрапи златени;
Лудо ми одитѣ по неа.
Спѣрсна ми моме да бегатѣ;

Запнала ми съ кѣпниа
За момина-та кошуля.
Лудо ми викатъ по неа:
„Дѣрш' ѣ, кѣпнио, не пушай,
Твоя да бидитѣ фальба-та,
Моя да бидитѣ мома-та.“

421.

Залюбилъ юнакъ три девойчина,
Пѣрва-та бѣше отъ Жито-поле,
Друга-та бѣше отъ Вино-поле,
Трека-та бѣше отъ Овче-поле.
Тая що бѣше отъ Жито-поле
Пушчатѣ допушчатѣ кинги за кинги,
Кинги за кинги, аберѣ по аберѣ —

*) Кога.

Како да знаиѣ мое-то лудо,
Како да знаиѣ, бѣргу да до'иѣ,
Му сѣ родило многу-но жито;
Отъ секое снопче кило 'ченица.
Тая що бѣше отъ Вино-поле
Пуцатъ допуцатъ книги за книги
Книги за книги, аберь по аберь —
Како да знаиѣ мое-то лудо,
Како да знаиѣ, бѣргу да до'иѣ,
Му сѣ родило многу-но грозѣ,
Отъ секоа лоза по товаръ грозѣ.
Тая що бѣше отъ Овче-поле
Пуцатъ допуцатъ книги за книги
Книги за книги, аберь по аберь, —
Му сѣ родило многу живинка,
'Секоя овца по две ягнина;
Му сѣ родило мѣшко-но дете,
Кумъ да си викииѣ, да си го кѣретиѣ.
Виде не виде, нигде не поиде,
Туку си поиде, дете да кѣретиѣ.

422.

Месечино аврумо
Не за'ожай на квечеръ,
Коньѣ ми сѣ въ ливагѣ,
Моме ми ѣ па трева,
Кѣ одамъ момѣ да барамъ.

Пойдофъ моме го найдофъ,
Кѣде трева ми брало,
Тука моме заспало;
Сѣрп-отъ клала позглава,
Со трева сѣ покрила.

423.

„Девойко, девойко, цѣрвено яболко!
Изгорефъ за тебе, како леиѣ за вода,
Босилбокъ за сенка, дзундзуле за леса,
Каленферъ за роса, Турчинъ за кокошка
Турчинъ за кокошка, юнакъ за девойка.“ —
„Гори лудо, гори, ай да би изгорелъ,
И я така горамъ, немаѣ що да чинамъ.
Татко не ме да'атъ, майка не оста'атъ,
Оти куки немаѣ, високи чардаци,

Шарени одан, 'уба'и джамо'и.“
„Девойко, девойко ти кука не гледай,
Ти кука не гледай, тук' гледай юпака.
Ясъ ке си откупамъ до двесте майстори,
Та ке си напра'амъ високи чардаци,
Шарени одан, 'уба'и джамо'и.“

424.

О Мапо, Мапо, Мапо майсторче,
Богъ да убіеть твоя-та ума,
Дà що ми стапа, дà ми отиде,
Дà що ми собра триста майстори,
Триста майстори двесте шегарти,
Та си отиде въ Солуна града,
Тамо да градниъ висока кула,
Ми ъ правило, и ъ направил,
Па съ качило Мапо майсторче,
Той да си мери висока кула.
Богъ да убіе Гюргя вдо'ица!
Що си имала до една керка;
Иъ променала, ъ пакитила,
И ъ обула ковани чевли,
Иъ прошетала низъ махала-та;
Чевли тропнале, перя цвекнале,
Отъ лице слице нейдъз угреа.
Що съ завърти Мапо майсторче,
Та си погледа Янина керка;
Кога ъ виде, ум-отъ му зайде,
Отъ кула падна, на скеле удри,
Отъ скеле падна, на земя удри,
Одвай со душа отговорило:
„Віе майстори, върна дружина!
На душа ви етъ що ке ви речамъ,
Да си пойдете на чесна суда,
На тая судіа за поплака;
Да закопате Гянина керка
Гянина керка жива до мене.“
Това си рече, въ еднашъ си умре.
Па си станале триста майстори

И си пошле 'сп-те па судіа,
Па судіа на теика поплака.
Тамо нимъ суда имъ отсудило;
Па закопаха Гянина керка,
Гянина керка жива до Мапа.

425.

Собрале ми сѣ, набрале
'Сп-те девойки Беровки
У Николица вдо'ица,
У тая самоглавница.
Дърва-та си догореле,
Вода-та си ъ допиле,
Грозіе-то си дозобале.
Пушиле Търна на дърва,
Пушиле Тода на вода,
Пушиле грозда на грозіе.
Дойде си Търна отъ дърва,
Дойде си Тода отъ вода,
Мома Гроздана ъ немать.
Си прескакала плетина,
Си пагазила петь мина
Петина млади пждари;
Що му стапила на грѣди,
Му пекършила чапразн.
И ми станало пждарче,
Ми ъ фатило Гроздана.

Гроздана му сѣ молеше:
„Пждаре, брате рогено!
Немой ми чини страмота,
Ясѣ големъ даръ ке ти да'амъ,
Кошуля ке ти соніамъ,
Чораби ке ти нашарамъ.“
И сѣ излѣга пждарче,
Що си ъ пуци Гроздана;
Дойде си Грозда со грозіе.
Ми помнина недела
И ми сѣ стретя Грозданка
Грозданка и пждарче-то.
Пждарче Гроздѣ велеше:
„Грозде-ле, моме 'убаво!
Камо ти даръ що ми такса?“
Па изговари Грозданка:
„Пждарче, селско магарче!
Кай сумъ те тебе видело,
що даръ сумъ тебе таксало?“

426.

Яна идеть отъ бана-та
Изміена, истрісна,
И па ситно уплетсна,
На ласа-та китка цвеке.
Раде грентъ отъ мепана
Наядено, напієно,
Си явнало бърза копя;
Тамъ виде бѣла Яна,

Си разигра бърза коня,
Си разшири бѣли рѣце,
Да прегъринтъ бѣла Яна.
Яна му сѣ мишно молитъ:
„Немой лудо, жити коня!
Не чини ми ти страмота.“
Сѣ излѣга лудо младо,
Њ оста'и бѣла Яна;

Тамамъ лудо позамина,
Яна му еѣ неѣа подби:
„Стрети волк-отъ рудо ягне,
Не ументъ да го давить;
Стрети соколъ еберница,
Па не знантъ да ѣ яднтъ.“
И ми дочу лудо младо,
Гючь му падна на лудо-то:
„Чекай, Яно, ти да видишь!“
Па разигра бърза коня,

Па разшири бѣли рѣце,
И ѣ грабна бѣла Яна,
Иѣ фърли коню затъ себе:
„Стой да видишь, бѣла Яно,
Како волк-отъ не ументъ,
Да си давить рудо ягне;
Како соколъ не ументъ,
Да си грабнтъ еберница!“
Иѣ однео бѣла Яна
Бѣла Яна у свой дворе.

427.

Мина мома харна
Харна емъ прехарна,
Сеестра ѣ Божана,
Ангя братучеда.
’Си три мои харни,
Лепи, емъ прелепи,
Ама зулумджи,
Зудумъ ми чиниле
На Корчанско поле;
Бостанъ искипале,
Герданъ загубиле.
Боестанъ си кинале,
Пждаръ ’и уфаналъ.

Мина му велеше:
„Пущи мене, пждаръ,
Майка не ѣтъ тука,
Овде ке ме найднтъ,
Въ куки не ме земать.“
Вака велееки,
Ето ѣ достигна
Сеестра ѣ Божана,
Ангя братучеда;
Пждар-отъ фанале,
Рѣце му вѣрзале,
Вѣрзанъ г’ оста’иле,
После побегнале.

428.

„Видохъ мома въ одая-та,
Кжде ми сѣ променувать;
Ке прода’амъ ’се-та стока,
Туку тая да си земать.“
Мома велнтъ и говорить:
„Ой ти лудо, лудо младо!
Ако сумъ ти нарѣчаю,

Само тебѣ ке ти дойдамъ,
Ке ти пруснамъ во дворе-то,
Како креѣка еберница;
Ке ти седнамъ на софра-та,
Какъ шарепа преперница;
Ке ти легнамъ въ постеля-та,
Како кротко рудо ягне.“

429.

Везигденска.

Заиграла Яна на мала-та врата,
Потъ бѣла-та лоза, на мраморна плоча,
Со деветъ деверн и со осумъ золви;
Отронила Яна бисеръ отъ гърло-то,
Поткаршила Яна потковъ отъ чевли-те.
Ми ъж виде Яна пейзина свежърва:
„Нека Япо, нека, нека мила снахо,
Нека до'итъ Гюро, ке те паклеветамъ.“
И си дойде Гюро, и ъж паклеветн.“

430.

Елено байракъ девойко!
Не качи перо високо,
Не държи сенка голема!
До Солуиъ сенка ми държишъ
На Солунски-те овчари.
Овчари ягне пече'а,
Со шарепъ кавалъ свире'а,

Елешна песма нее'а:
„Елено, 'уба'а девойко!
Що сенка джлгъ си имашъ,
Сенка-та овде достигвиъ,
Потъ сенка да си играме,
Весели све да бидиме.“

431.

Скарале съ, скарале
Три девойки 'убави
На еднего юнака,
На сирака Стояна;
Една бѣше Вла'ина,
Друга бѣше Гъркина,
Трека бѣше Бугарка.
Вла'ина му велеше:
„Земн мене, юначе!
Многу притъ ке донесамъ
Три то'ари чораби,
Триста бѣли гроше'и.“
Гъркина му велеше:
„Земай мене, юначе!

Многу притъ ке донесамъ,
Три то'ари коприна,
Триста жолти дукади.“
Бугарка му велеше:
„Земн мене, юначе!
Многу притъ ке донесамъ,
Три амбари пченица,
Една суря волови.“
Юначе нимъ нимъ велеше,
Кой ке мене изнеситъ
Прек' бѣлого Дунага,
Дъ неа ке избирамъ
Дъ неа ке ъж земамъ.“
Кренала го Вла'ина,

Носила го носила
До край было Дунава:
Привикала Влаина:
„Ела, ела Гъркино!
Уда'немо юнака.“
Го кренала Гъркина,
Носила го носила
До стретъ было Дунава;
Привикала Гъркина:

„Ела, ела Бугарке!
Уда'немо юнака.“
Съ загнала Бугарка,
Чукнало го, плюснала
На свой были рамена,
Носила го, носила
Изъ край было Дунава.
Нед юнакъ си седе.

432.

„Деле бегу Аѣметъ бегу,
Дели легна, дели заспа,
Дели виде сонъ за Неда,
Оти Неда съ свършила,
Съ свършила, побегнала?“ —

„Ето Каля настанала,
Да по конакъ забора'нишь,
Да не логие отпозна'нишь,
По'уба'а поработна.“

433.

Разделина майка плетить,
Майка плетить люто кляните:
„Разделино, мила керко!
Кашнала ти руса коса!
Веке ми съ здодеало,
Руса коса плетееки

Со горници, со съ долици,
Сто й педесетъ потлесници.“
Разделинъ гючъ в падна,
Отъ тук' стана Разделина,
Да отиде на бербера,
Си обричи руса коса.

434.

Майка Яна скориваше,
По премо'и, по одан.
Заснала ми пазли Гяна
Во неделя на утрина
На постели бамбакерни,
На перинци копринени,
Поть јоргани бадемлин. —

„Стани Яно, стани керко!
Сонце ми съ разгреало,
'Си другачки растапале;
Голаби съ разгугале
По цървени траидафили;
Пауни съ распеале
По цървени карафил!“

435.

„Девойко, мори Марио!
Ме пуци майсторъ до тебе,
Ти да ми да'нишъ ибришимъ
Ибришимъ, свила коприна,
Да ти сошѣтъ фустан-отъ,
Той пуци фустанъ до земли.“ —
„Юначе, море шегарче!
Дека ме майсторъ видело,
Що ми' кроило фустан-атъ?“ —

„Девойко, мори девойко!
Кога одеше на бана
Со двана'есетъ робинки,
Со трина'есетъ алайки;
Робинки пжт-отъ мете'а,
Алайки поли крепс'а,
Тогай, девойко, майсторъ ми
Отъ сенка фустанъ ти крои.“

436.

„Ивано вино цървено!
Заспало ти ѣ момче-то
На Каракаменъ планина.
Украле му го фешче-то,
Украле му ѣ чалма-та,
Украле му го биниш-отъ.“ —
„Окутра му го фешче-то,

Окутра му ѣ чалма-та,
Окутра му го биниш-отъ!
Нека ѣ живо момче-то!
Въ ковчекъ си иматъ фешчина,
Въ ковчекъ си иматъ чалма,
Въ ковчекъ си иматъ бинишъ.“

437.

Вида съ ѣ бѣла лоза,
Около града Будима;
Не ѣ бѣла бѣла лоза,
Ток' си биле до две луди,
До две луди, до две драги;
Едно-то цървениъ карафилъ
А друго-то бѣла ружа;
Мегю себеси зборувать,
Они две да съ разделятъ.
Тогай веле бѣла ружа:
„Остан' съ богомъ ти карафилъ!
Ке пойдамы въ гора зелена.“
Тогай веле карафилъ-отъ:
„Оди съ дравнѣ, бѣла ружо!

Ти да знаишъ, да памствашъ,
Емъ и да си имашъ на умъ,
Ка ке пойднишъ во гора-та,
Тамо има извиръ вода
Извиръ вода 'се студена,
Во извор-отъ до две груди
До две груди снегови.
Ка съ леять до две груди,
До две груди снегови,
Такъ ке съ леять момини-те
Момини-те пазухи;
Така душа ке съ леить
Моя душа по тебе.“

Цопо, мори Цопо
Майчина кждано,
Тейкова султано!
Цопѣ майка плете
Ситни дребни коси,
Плете и тихо пита:
„Цопо, мила щерко!
Що ти е бенка на чело,
Белекъ на гърло-то
Край цървентъ герданъ?“
И она говоре:
„Лели питашь, мале,
Право ке ти кажамъ.
Ние спощи, мале,
гости сме имале,
Вода сме немали;
Пойдохъ на чешма-та
Вода да палиамъ;
Вода я си наидехъ,
А редъ не си наидехъ.
Постояхъ, почекахъ
Дур' ми дойде ред-отъ,

И вода си палехъ.
Богъ да бие, мале,
Петре биволарче,
Донесе пашови,
Биволи да напои.
Богъ да бие, мале,
Пашов-отъ старъ биволъ,
Со глава си мѣхна,
Бенка менъ чини
Бенка на чело-то.
Съ опашка замѣхна,
И белекъ ми чини
Белекъ на гърло-то.“
Тогай она велс:
„Цопо, мила щерко,
Лѣжи кого лѣжишь,
А майка нимъ лѣжи;
И майка вражила
Тие врагошине,
И майка любила,
Кога бѣше млада.“

Ей Малино Гянешанко
Гянешанко, вражка щерко!
Кого майка каре, уче,
Кого врага ке науче? —
Нимъ сѣ често променувай,
По дващъ, по трищъ во неделя,
Деветъ пѣти во месец-отъ,
Двана'есетъ въ година-та.
На тебо ми ти сѣ фале
Ти сѣ фало левентъ Нако,
Кукушко-то ранениче,
Горничово кърщениче,
На тебе сѣ фалба фале,

Дек' те пайде, да то задре.
Какъ си дочула Малина,
Не послуша стара майка,
Тѣ си узе леснѣ, ибрикъ,
Тѣ си изми бѣло лице,
Тѣ си узе отворе-то,
Си отвори килере-то
Килере-то, ковчедже-то,
Тѣ изкара чисто рухо.
Сѣ промени, сѣ нареди,
Тѣ си узе нова стомна
Нова стомна на рамка,
Тѣ пойде за студна вода,

Си нали и съ повърна.
Ка ъ стретс левентъ Нако,
Тà í вельс и говоре.
„Малино, мила Малино!
Даль да ти вода истурамъ,
Дали да ти стомна скърпамъ,
Или да ти китка земамъ,
Иль да лице ти целивамъ?“

Она веле и говоре:
„Море лудо, лудо младо!
Ако стомна ти ми скърпишиъ,
Нова стомна ке ми купишиъ;
Ако вода ми истуришиъ,
Ке съ върнамъ, ке налсамъ;
Лице ако ми целивашиъ,
Флорина ке ме дарувашиъ.“

440.

„Саве сино, що те паша зове,
Дек' ке те пайде, ке те погубе.“ —
„Варай мале, мале стара мале!
Како мене да не ме погубе,
Снощи бѣхъ си на ладна ме'ана,
Кинасахъ си дома да си дойдама,
Мома идеше отъ топли-те баніе,
Съ стретихме въ еденъ тесенъ сокакъ,
Богъ да бие копче отъ тозлук-отъ!
Що закачи момини-те гащи;
Наведихъ съ копче да откачамъ,
Богъ да бие копче отъ минтана!
Що закачи минни гердана,
Тà искина герданъ отъ гърло-то,
Тà изрони бисеръ дробенъ бисеръ.
Наведехъ съ бисеръ да собирамъ,
Дробенъ бисеръ и жолти флорини,
Богъ да бие моя лева уста,
Що целива и бѣло-то лице!
Богъ да бие мои-те мустаци,
Съ збъркаха съ минни зулове.
Отъ това ме мене паша зове,
Дек' ке ме найдить, ке ме погубить.“

441.

„Оти, лудо, оти, младо, въ насъ не идишиъ,
Въ насъ не идишиъ, като какъ идеше?
Дали копя немашъ, дали пхтъ не знаишиъ?
Ако копя немашъ, герданъ да разнижамъ

Герданъ да разнижатъ, коня да ти купамъ,
И въ насъ да ми дойдинтъ, като какъ идеше.
Ако пакъ не знаишъ, брата да ти пушамъ,
Пакъ той да ти каже, и въ насъ да ми дойдинтъ.“

А оно и веле, веле и говоре:

„Бърза коня имамъ, до два пакъ си знамъ,
Ела еумъ на тебе мошне налютено;
Дали знаишъ, моме, кога ми прегреша
На бълп-те чешми, предъ твои-те дружки?“
И она му веле, веле и говоре:

„Ей ти море лудо, лудо емъ да младо!
Прости мене, лудо, прости мене, младо,
Пияна сумъ била, еумъ ти погрешила,
Земн мене, лудо, земн мене, младо,
Доста мене лъжишъ сега три години.“
Тогай веле лудо, тоа лудо младо:

„Зель бѣхъ тебе, злато, зель бѣхъ тебе, добро,
И я да те земамъ, я що да ти чинамъ;
Люба я си имамъ отъ тебе помлада,
По'убава, повнеока, поцърноока.
Ела тая си ъ мошне аджамія,
Депъ везденъ при мене, депъ везденъ ми седи,
Вечеръ ке замъркнѣтъ вечера ке зготвить,
На мен' ке поетеле и ке си побегне.
Отъ това еумъ, момо, мошне кахарлія,
Я при тебе идамъ огниъ да помине.“

442.

„Трепо, пиленце шарено!
Во ваша горна махала
Даль има моми хубави,
Даль има мома за мене?“
Она му веле, говоре:
„Баче ле, баче Стояне!
Въ наша-та горна махала
Скоро ъ чува вжртела,
'Си-те си моми измрели,
Мома си нема за тебе
За тебека, епроти тебе.“
Тогай и веле, говоре:

„Трепо, пиленце шарено!
Дигни си ведро на рамо,
Нали го вода студена,
На вода-та еъ огледай,
Коя мома ти ке видишъ,
Тая ке бидить за мене,
И ясь ке бидамъ за нея.“
Трена го ъ поелушала,
Дигна си ведро на рамо,
Нали го вода студена,
Надъ вода-та еъ огледа,
Никоя мома не виде,

Сама себе она виде.

Тогай веле и говоре:

„Баче ле, баче Стояне!

Пайдехъ еп вода студена,

Надъ вода-та съ огледахъ,

Никоя мома не видехъ,

Сама себе еп съ видехъ.“

Тогай и веле говоре:

„Трепо, пиленце шарепо!

Що толку си аджамія,

Що толку не съ сещавашъ,

Оти не ми ти текнува,

Оти за мене ке бидишъ,

И ясъ за тебе ке бидамъ?“

Тогай жу веле говоре:

„Баче ле, баче Стояне!

Подмести съ отъ место-то,

Да не тебе господъ тресне,

Отъ яснина до пладниша!

Ше сме близу родиниша,

Тейко и чико два брата,

Майка и чина ѝктарви,

Ше съ тебе братучеди.“

Стояня и веле говоре:

„Трепо, пиленце шарепо!

’Убава мома ротъ немаъ,

Широко поле хотъ немаъ,

Дълбоко море дно немаъ,

Високо дърво сенъ немаъ,

Калешо ягне грехъ немаъ.“

443.

„Мори Недо, бѣла Недо!

На кого си палютена

Палютена, паяждена?

Даль на майка, даль на тейко?

Иль на твой-те до два брата

До два брата, два близнака?“

Она веле и говоре:

„Не сумъ, лудо, палютена

Ни на майка, ни на тейко,

Ни на мой-те до два брата;

На тебе сумъ палютена.

Нимъ ми вжрви нокіемъ време,

Низъ нани-те рамни дворіе,

Нимъ ми чипи нокіе прилизъ.

Ми загина топко платно

Топко платно отъ разбой-отъ,

Тенка риза отъ гергеф-отъ.“

А онъ веле и говоре:

„Мори Недо, бѣла Недо!

Нимъ бери кахаръ, касаветъ,

Ясъ ти узехъ тенко платно,

Та го носихъ въ градъ Солуна

На Солунски богяджиги,

Да съ вапса за чадире,

Единъ бѣлъ, а втори руменъ,

А трети-отъ чадеръ зеленъ.“

444.

„Мори Мито, Мито моме,

Мито моме, душа моя!

Искамъ нещо да те питаъ,

Сакамъ право да ми кажешъ;

Що си толку расипана,

Тенка уста кора фати,

Като мома армасана,

Като риба отруена,

На песок-та исфърлена?

Дали си болна лежала,

Или си болестъ гледала?“

Она веле, емъ говоре:

„Море лудо аджаміа!
Ни сумъ болна я лежала,
Ни сумъ болестъ я гледала,
Слушай право да ти кажамъ;
Ток' сумъ язе распана,
Отъ твой-те тешки зборове.
Емъ ми пуцашъ, емъ съ фалишъ,
Дека ходишъ мен' зборувашъ; —
Ми ък даватъ Мита мома
Ми ък даватъ, ми ък молятъ,

Ела язе си ък пейкамъ;
Мошне кмета ък кажувать,
Емъ кмета, емъ и проклета.“ —
„Мори Мито, Мито моме!
Не слушай светски зборове,
Зборово остри пожове!
Съ мѣчатъ да не разделятъ
Тебека, Мито, отъ мене,
Менека, Мито, отъ тебе.“

445.

„Море моме Люлеа!
Защ' по зборувашъ со мене?“ —
„Море лудо да млада!
Що зборъ имаъ со тебе?
Ние оба сме братучеди.“ —

„Мори моме Люлеа!
Лепа-та чупа сой нема,
Широко поле край нема,
Длабоко море динъ нема.“

446.

Аманъ моме, ти съ мола,
Не ме мѣми, гя зевай ме,
Не ме чини да полуда;
Да не варамъ пощна кова
Нощна кова на полунощъ;

Кой не знаитъ, лудъ ме чини,
Кой ме пулитъ, волкъ ме чини;
Да не варамъ по стрѣи-те,
Да ме капс капчинѣ-те.

447.

„Моме, море мило, не стой спроти мене,
Не ме гори мене, изгорехъ за тебе,
Жили ми попече, колена ми скина.“ —
„Гори, лудо, гори, гори да изгоришъ,
Ка елешъ за вода, босильокъ за сенка.“ —
„Мори моме мила, ясъ тебе ке зевамъ.
Седи ми со здравіе, моме мори златна!
Утре яска ода, зборокъ ке остава,
Па да ми съ чинишъ горѣка яребица,
Гяска ке съ стора соколъ да те лова,

Та да си летнине не оба токмо,
Не оба токмо, вишио, да високо.“

448.

„Вчера вечерь не сумь спала,
Ова вечерь ми еь дреме,
Со тиге очи шарени,
Со тиге веги гайтени,
На висока-та планина,
На широка-та ледниа.
Стани ми, лудо, гя стани,
Звезда-та удри, зора обзори,

Три пѣта проне бильбиль-отъ,
А деветъ пѣта пауи-о;
Стани ми, лудо, оди си,
Дека ни иди майка ми.“ —
„Поспи ми, моме, подреми
На мой-те бѣли пазуви,
На мой-те злати колена,
Дури да удри звезда-та.“

449.

„Мануше, душе мило-то!
Кой бѣше сиоши при тебе?“ —
„О море лудо, да младо!
Борина немахъ да светна,
Темница бѣше не видохъ,

Кай твоя-та сенка сеиваше,
Твоя-та шамя ъ найдохъ
Кай твоя-та глава вѣрзана,
На моя-та десна пазува,
Со три флорини на негя.

450.

„Тамо горе зеленее,
Мое сѣрце ми чернее
За една мома отъ село-то
О мой бара промена-та
Промена-та направена
Бѣло лице завиена,
Со флорини на чело-то;
Защо мене не ме зева?“ —
„Море лудо, море младо!
Майка пимамъ не ме дава.“
„Мори моме, калешо-то!

На майка-ти големъ пещешъ
Големъ пещешъ, жѣлти чевли.“ —
„Море лудо, море младо!
Братя имамъ не ме даватъ.“ —
„Море моме калешо-то!
На братя-ти големъ пещешъ
Големъ пещешъ, шаренъ тучекъ,
Да си оди на планина,
Да си лови гяребици,
Току мене ти зевай ме.“

451.

„Око, Доко, цѣрпооко!
Отъ како еь посвѣршифме,

Никако еь не видифме,
Елюмъ едношъ на извори;

Малу що си позборваѣме,
Дури ежице зидо зайде,
Месечина ми угре'а.
Малко моме прого'ори :
„Море лудо, кутро младо!
Како дома ке си пойдаѣмъ,
Како майка ке ѣ кажамъ!“ —
„Море моме, малко моме!

Како майка да измѣнишъ?
Падна паца въ ливагѣ-то,
Ми зедо'а клашеник-отъ,
Пашу коня потеедла'е;
Ми зедо'а дзуница-та,
Пашу коня попражѣ'е;
Така майкѣ да ѣ кажишъ,
Така майка да измѣнишъ.“

452.

„Вельо, мори Вельо, стребрена Велюшо,
Стребрена Велюшо, злата трепетушо,
Солинско-то грозѣ, Стамболеко-по цвеке!
Айде да си ойме на върѣѣ на планина!“ —
„Янче море, Янче стребрено герданче,
Що ми те носеетъ момѣ-то на гърло!
Ели ке си ойме на върѣѣ на планина,
Тамо ке нѣ фатитъ проклета-на зима.“ —
„Вельо, мори Вельо, стребрена Велюшо,
Солупско-то грозѣ, Стамболеко-по цвеке!
Ако да нѣ фатитъ проклета-на зима,
Тѣ я даль си имамъ бѣли-онѣ япаджакъ,
Ке ми го покрѣамъ, ке ми те завѣамъ;
Нека зима до'итъ, тамо ке зимнѣме,
Нека лето дойдитъ, тамо ке летвѣме.“

453.

Що пойдоѣѣ въ село Дрено'о,
Майко ле мѣла! *
Що найдоѣѣ момчо 'убаво,
Що бърза коня яваше,
Що русо перче имаше;
Що силенъ ветаръ вееше,
Перче-то му го веешо

Па широко-те рамена.
Дадѣ ме, майко, за него,
Сама ке тѣрчамъ по него;
Накѣ да ме чекашъ въ годиша
Со русо момче претѣ мене,
Со машко лете на рѣде.

*) Майко ле мѣла — съ повторитѣ на 'секой стихъ.

454.

Отъ згора удетъ едно лудо младо
 Едно лудо младо, едно аджаміа,
 Въ рѣце ми носить шарени вретена,
 И го стрети една стара баба:
 „А егиди лудо аджаміа!
 Къд' ке носишь шарени вретена?“ —
 „Ейди баба, мори стара бабо!
 Ясь ке 'н посамъ на малки-те моми,
 Тіе ке ми пра'тъ бурунджу кошуля,
 Бурунджу кошуля, риза абдесіа.

455.

Поминаѣь едношь на мост-отъ,		Арно момче отбери ми ,
Видоѣь мома на пенджера,		Камо мене, спроти мене,
Со майка си сѣ караше :		Какъ цървени трандафили,
„Майко мила омѣжи ме,		Какъ шарени аргаани.
Н' арна кука намести ме,		

456.

Піанъ легнаѣь, шпиртъ мори Яно ле, піанъ заспаѣь,
 Та седни ми — — — на скуте'и,
 Отпетлай ми — — — чапрадзи-ве,
 Чапрадзи-ве — — — отъ елекъ-овъ,
 Види ми ѣ — — — кошуля-ва,
 Три години — — — несперана.“ —
 „Немамъ вода, лудо море, да ѣ исперамъ.“ —
 „Твой-те очи, шпиртъ мори Яно, два кладенца,
 Да испериниъ, — — — кошуля-ва.“ —
 „Немамъ сапуиъ, лудо ле море, да ѣ избѣлямъ.“ —
 „Твой-те рѣце, шпиртъ мори Яно, раки сапуиъ.“ —
 „Немамъ плоча, лудо-ле море, да исчускамъ.“ —
 „Твой-те подзе, шпиртъ мори Яно, мраморъ плоча.“

457.

Чіе ке она девойче,		Отъ 'си-те моми порано,
Що рапо ранить на вода		Отъ калешести певѣсти,

Отъ църпооки вдо'ици;
Що носятъ дукатъ на чело,
Що носятъ перо на юро?
Турила коса на рамо,
Турила феса патъ око,
Да гледатъ поле широко.

Широко поле край немятъ,
Древо високо ротъ немятъ,
Глобоко море глетъ немятъ,
Дробна-на пессокъ брой немятъ,
Мала-та мома ротъ немятъ.

458.

„Къде сѣ било, Яно, къде сѣ шетало? —
„Върви си въ пѣтемъ, лудо, не задирай ме,
Я сумъ си била, лудо, долна градина,
Бразди да пра'амъ, лудо, вода да мѣмамъ,
Цвекѣ да вадамъ, лудо, сино зелено,
Сино зелено, лудо, бѣло цървено,
И негде годе, лудо, раменъ босильокъ.“

459.

Тамо горе изворъ вода студена;
Що одеше малко момѣ на вода,
Ми одеше лудо младо по неа:
„Дай ми, боже, да сѣ ставамъ со неа,
Да целивамъ бѣло лице отъ неа,
Да целивамъ църни очи отъ неа.“

460.

„Ке те опитамъ, Яно ле, що църно носишъ?
Аль татка жаляшъ, — аль мила майка?“ —
„Ни татка жалъ, лудо ле, ни мила майка,
Тукъ си го жаля, — лудо-то младо,
Ето ми иматъ, — до деветъ години
Деветъ години, — десето лето
Ни книга пуцатъ, — ни само идеть.“ —
„Ти да го видишъ, Яно ле, даи' го познавашъ?“
„Ясъ да го видамъ, лудо ле, си го позна'амъ,
На десна нога, — нишанъ ми иматъ,
На десна нога — малъ пѣреть ми немятъ.“ —

„Я извади ми, Яно ле, мой-те скорни,
 Да ми змієшъ — бѣли-ве подзе!“
 Кога изваде, — десни-отъ скоренъ,
 Вчасотъ го позна — лудо-то младо:
 „Я ми те чекафъ, лудо ле, деветъ години,
 За то'а посефъ — цѣрна марама,
 Я тебе, лудо, — пе забора'иѣ.“

461.

Еребичице ребулъ шарена
 По поле шеташъ, високо леташъ,
 Далеку гледашъ, бога ми молишъ:
 На кѹки слана, во кѹки слава,
 Да му је жива домакину глава. —

462.

Дека те едношъ целивафъ,
 Янъ Яно мори! *)
 Ясъ не те тебе изедофъ,
 Та крена тешка давіа
 На тіе Турци залами,
 На тіе земски сеймени?

Тешка ме глоба глоб'іе,
 Цѣрна ресачка Яншиска,
 Со дванадесетъ ширити,
 Со тринадесетъ петлици;
 'Се-го ми рубо плен'іе.

463.

„Що си повенала, мила Яно, како лень за вода,
 Како лень за вода — босильокъ за сепка?“ —
 „Я да ти кажамъ, желенъ горокъ, що су повенала,
 Како лень за вода, — — босильокъ за сепка.
 Ясъ лели си имафъ, — — единчкого брата,
 И той не је овде, — — тукъ ми заскитало,
 Ми го кажѣтъ брата — — кжде ми ошолъ;
 Братецъ ми ошолъ, — — въ гора араміа
 Въ гора араміа, — — въ поле кеседжіа.“

*) Янъ Яно мори — сѣ повторить на 'секои стихъ.

464.

Моме църпооко, цървено яболко!
Опитаи го татка ти даљ те даватъ за мене.“ —
„Лудо, море лудо, лудо аджаміа!
Татко куќа глоба даватъ,
Мене не ме даватъ,
И куќа-та глоба,
И пакъ не оба
Во топла-та соба.“ —

„Моме църпооко, цървено яболко!
Опитаи ѝ майка ти даљ те даватъ за мене.“ —
„Лудо море лудо, лудо аджаміа!
Майка фурка глоба даватъ
Мене не ме даватъ,
И фурка-та глоба,
И пакъ не оба,
Во топла-та соба.

465.

Скарале сѣ, сварале
Три давойки 'уба'и
На доброго юнака.
Първа бѣше 'Ма'ина,
Втора бѣше Гъркина,
Треќа бѣше Бугарка;
'Ма'ина му велеше:
„Земай мене юначе!
Многу приќа ти носамъ,
Триета овци мѣлзници
Со 'се руди ягавца.“
Гъркина му велеше:
„Земай мене юначе!
Многу приќа ти носамъ
Триета ока коприна.“
Бугарка му велеше:
„Земай мене юначе!
Многу приќа ти носамъ,

Деветъ рала воло'и
Со 'се деветъ плуго'и.“ —
„Кой ке мене препоситъ
Преку бѣла Дунафа,
Тая мога ке земамъ.“
Станала ми Вла'ина
Дигнала ми юнака,
Носила го носила,
Прибра да го уда'итъ:
„Ослѣпела Гъркина!
Уда'пѣме юнака.“
Фърлила го Вла'ина,
Дигнала го Гъркина;
Носила го носила
До стретъ бѣла Дунафа,
Прибра да го уда'итъ.
Фърлила го Гъркина,
Го дигнала Бугарка;

Бугарка го префърли
Преку бѣла Дунафа.

Тай мома ъ зеде.

466.

Ако ме любишъ, ако ме сакашъ,
Собуй съ себе, обуй ме мене,
Та да одиме да прошетаме
Горе и долу, 'се купъ бафчи-те,
Да набериме шаміа круши;
Офъ леле крушо,
Момно душо!

Ако ме любишъ, ако ме сакашъ,
Собуй съ себе, обуй ме мене,
Та да одиме да прошетаме
Горе и долу 'се купъ лозя-та,
Да набериме шаміа грозіе,
Ясъ кѣсни грозіе, ти зобни грозіе;
Офъ леле грозіе, момно око!

467.

Помину'амъ, напину'амъ,
И за Грозда опиту'амъ,
Кѣде седитъ калешъ Грозда
Калешъ Грозда бояджіа,
Да ми вапсатъ два байрака,

Еденъ цървенъ, други зеленъ;
Зелени-отъ за Турчина,
Цървени-отъ за каурниъ
За каурниъ за на войска.

468.

Питалъ ъ Стоянъ Бояна,
Питалъ ъ за три години,
Майка ъ не ѣ даваше,
Бояна ми го сакаше.
Ми стана бѣла Бояна,
Ми влезе земни керали,
Отключи ковчекъ шарени,
Бѣло си руво изваде,
И лепо ми съ промена;
Си посла рамни дворо'и,
Си посла мека постела,
Дегна Бояна да спіетъ,
Отъ нафолъ ми ъ умрела.
И ъ догледа майка ъ,
Расплети коса патъ неа,
Викна со тѣги по неа:

„Богъ да те прости Бояно!“
Браке ъ лепо говорѣтъ:
„Майко ле, мила майко ле!
Да пойме въ гора зелена,
Да зейме зміа лютица,
Да ъ кладиме въ пазу'а;
Даш' ъ отъ нафолъ умрена.“
Пойдо'е въ гора зелена,
Пайдо'е зміа лютица,
И ъ клудо'е въ пазу'а;
Бар' не Бояна мърднала.
Накъ ъ говорѣтъ браке ъ:
„Майко ле, мила майко ле!
Да зейме живи ѣглена,
Да ъ кла'име въ пазу'а,
Акъ ъ отъ нафолъ умрена,

Бояна ко съ разбудитъ.“
 Зедо'е живи ѿглена,
 И в' кладо'е въ пазу'а;
 Бар' не Бояна мърднала.
 Пакъ си говорятъ браке в':
 „Майко ле, мила майко ле!
 Да го викиме Стояна,
 Акъ не отъ пафолъ умрена,
 Бояна ке съ разбудитъ.“
 И го викие'е Стояна,
 Стоянъ в' сегна въ пазу'а,
 Колку в' сегна въ пазу'а,
 Бояна ми съ разбудп.
 Бояна лепо говоритъ:
 „Майко ле, мила майко ле!
 Що бѣвъ си лепо заспала.“ —

„Керко ле, мила Бояно!
 Кога ти змѣя кладофме,
 Какъ не те тебе изеде?
 Кога ти оганъ кладофме,
 Како не ми те изгоре?“ —
 „Майко ле, мила майко ле!
 Кога ми змѣя кладофте,
 Какъ да ме роса оброси;
 Кога ми оганъ кладофте,
 Какъ да ме сжице угреа. —
 „Бояно керко рогено!
 Кога ти сегна въ пазу'а,
 Како не ми съ уплаши?“ —
 „Майко ле, мила майко ле!
 Защо ми сегна въ пазу'а,
 Со него да съ кердоса.“

469.

Потекла ми вода, вода сунгерліа,
 Попесла ми круша, круша шербетліа,
 Потъ круша-та иматъ еденъ шаренъ одаръ,
 На одаръ ми седитъ мома Ангелина.
 Ми помина старо, старо гурельо'о:
 „Добро утро моме, моме Ангелино!“ —
 „Далъ богъ добро, старо, старо гурельо'о!“ —
 „Аль съ пиетъ вода, вода сунгерліа,
 Аль съ ядитъ круша, круша шербетліа,
 Аль съ любитъ моме, моме Ангелина?“
 Тога зборвитъ моме, момо Ангелино:
 „Ид' отъ тука, старо, старо гурельо'о!
 Не еъ пиетъ вода, вода сунгерліа,
 Не съ ядитъ круша, круша шербетліа,
 Не съ любитъ моме, моме Ангелина.“
 Потекла ми вода, вода сунгерліа,
 Попесла ми круша, круша шербетліа,
 Потъ круша-та иматъ еденъ шаренъ одаръ,
 На одаръ ми седитъ мома Ангелина.
 Ми помина лудо, лудо ижежато:
 „Добро утро моме, моме Ангелино!“ —

„Даль богъ добро, лудо, лудо неженато!“ —
„Аль съ пиеть вода, вода сунгерліа,
Аль съ яднть круша, круша шербетліа,
Аль съ любитъ моме, моме Ангеліна?“ —
„А егиди лудо, лудо аджаміа!
И вода съ пиеть и круша съ яднть,
И моме съ любитъ, моме Ангеліна.“

470.

Стапаѣ пице шарсено,
Пойдоѣ въ гора зелена,
Найдоѣ грутка снего'а,
Та ѣ кладоѣ въ пазу'а,
Та ѣ рѣчаѣ порѣчаѣ:
„Коши грутко снего'а,
Како кошнитъ млатъ юнакъ
За 'уба'а девойка.“

Стапаѣ пице шарсено,
Пойдоѣ въ гора зелена,
Найдоѣ сено косено,
Та му рѣчаѣ парѣчаѣ:
„Коши сено косено,
Какъ кошнитъ дсвойка,
За добраго юнака.“

471.

„Деспино, русо Деспино!
Дали сї било кунѣ Воденѣ
Кушѣ Воденѣ, душо, на пазарѣ!“ —
„Спанѣче, лудо занмче!
Вчера сумѣ дошла отъ таде.“ —
„Деспино, русо Деспино!
Що аберѣ сї ми донесла? —
„Спанѣче, лудо занмче,
Големѣ ти аберѣ донесоѣ,

Спа'ин ми съ пише'е,
На силна войска да одѣтъ.“ —
„Деспино, русо Деспино,
Дали и мене писа'с? —
„Спанѣче, лудо занмче!
Тебе те напрестъ пише'е,
Зслени байракѣ да посишѣ
Дур' на Цѣрвено Яболко.“

472.

Прошета моме, моме Вла'инче
Низѣ рамни дворіе, дворіе братови,
Поли си сучитъ дурн до погасѣ,
Рѣце си прегинть дур' до рамена;
Груьо ѣ гледатъ отъ бачило-то. —
„Глсдай ме, Груьо, нагледай ми съ,
Па немашѣ, Груьо, що да ми чинишѣ,

Браќа си имаѣ башѣ араѣин,
Татко си имаѣ люѣ коседѣја.“

473.

Девойко, тѣга голема!
Що имаѣ тѣга за тебе,
Дур' да сѣ ставамѣ со тебе;
Вѣ градина си изникнало,
За вода си овенало.
Прендоѣ да те навадамѣ,

Загрешихѣ нѣт-отѣ наставнихѣ;
На часѣ потѣ нога овена,
Како Петровско яболко
Во моминѣ ковчекѣ чувано,
Во зетова-та кошуля.“

474.

Мошне ми сѣ мили Бугарски-те моми,
Везденѣ ми жиаѣтѣ на жеско-по сѣнце,
Отѣ утро до вечерѣ на подзе ми стоатѣ;
Полодни креваѣтѣ, снопо'и ми вѣрзватѣ,
Ставици ми пра'ѣтѣ, како славеи пеатѣ,
Како ласто'ици тѣтко зборуваѣтѣ.
Айде пакѣ на вечерѣ дома сѣ враѣаѣтѣ,
Како сребрици ситно ми бѣрзаѣтѣ,
Бѣли ми сѣ бѣли, како бѣла книга,
Сѣ цѣрвени образи, Охритско яболко.

475.

„Канамѣ те, керко, канамѣ те,
Канамѣ те, Руњо, поканвамѣ
У майка дойди на гости
Заедно со стопана ти;
Вечерѣ чиниѣе парвиче
За любовь, керко, зето'а.“ —
„Како да дойдамѣ, майче ле,
Сѣрце-во ми го изгоре!
Зѣт-отѣ ѣ мошне малечекѣ,
Ахѣ, ти ме зеде на душа!

Ката вечерѣ той, майче ле,
На кѣт-отѣ тешко засниватѣ,
На рѣце я си го кревамѣ,
Него вѣ одая го носамѣ,
На три постели го клавамѣ,
Момче одвай сѣ разбудвиѣтѣ,
Рѣце ми клаватѣ вѣ пазу'а,
А пезнайѣтѣ да ме полюбиѣтѣ;
Пакѣ ми задремвиѣтѣ лудо-то,
Како рудо ягно засниватѣ.“

475.

Що да чинамъ какъ да пра'ямъ,
Мамо ле! *)
Учи ме мене научи!
На врата-та негде годе,
Постовямъ да погледамъ;
Поминуваеъ ергени-те,
Край мене идѣтъ за мене,
Киска цвекѣ ми сакаеъ,

Отъ моя рѣка да мирисаеъ;
Ясъ нимъ киска подавамъ,
Тѣе за бѣла рѣка стискаеъ,
Други съ яболка фаряеъ,
Прау по грѣди м' удираеъ;
Яболко оставитѣ до бѣли грѣди,
Яболко пазатъ пакъ си сакаеъ.

476.

Леле Радо Радобилке,
Доста оди, доста шета
Доста шета край Радовиниъ,
Доста носи аловъ погясъ,
Доста носи блено билкѣ!
Све по тебе поблеало
И мало'о и големо,
И женето, неженето.
То'а що ѣ оженето
Жени-те си оста'и'е

Со свои-те мѣшки деца;
Тѣе що сѣ неженети,
Искина'а пояси-те,
Поло'ина тегаеки;
Искърни'а филдишъ чешли,
Перчина-та чешлаеки;
Искина'а моръ фесо'и,
Подъ надъ око тегнееки:
Ели Рада, ели душа,
Ели поже цѣрно-чкренче. —

477.

Девойко, мори девойко!
'Сж лето мое, 'сж пролетъ,
На есенъ туга одмена!
'Сж лето сенка ти пра'ефъ,
Студена вода те поефъ,

Съ блази яболка те ранефъ.
Кога те видофъ на коня, ***)
Ми дойде да съ убодамъ;
Тѣ жалъ ми падна за майка,
Дека сумъ еденъ у майка.

478.

Що ми те своци кара'е,
Петкано мори! **)
На сама-та вечера,
На гуска-та печена;

И я стоефъ ве слушафъ
На мало-то вратиче.
Сакафъ въ куки да влезамъ,
Да загубамъ татка ти;

*) Мамо ле — съ повторитѣ на 'секои редъ.

) Петкано мори — съ повворятѣ на 'секои редъ. *) Т. е. невѣста.

Жаль ми бѣше за тебе
Да не фърлишь гайтан-отъ,

Да огърдишь става-та.

479.

Девойче, мори девойче!
Що паржчвеше майка ти,
На 'оро да съ не фашашъ,
Оти ю момче тугинче;

Да не те фатитъ за рѣка,
Да не ти стиснитъ пѣрсти-те
Да не ти скършитъ пѣрстен-отъ!

480.

„Русуменче девойче!
Що тука си седнало
Потъ само-то орефче,
Да ми чекашъ терзивче. ? —
„Жими майка го нейкюмъ,

Дан' ме рано скориватъ,
Да му сучамъ ибришимъ,
Да му пастамъ гайтанци,
Да пиамъ елечина,
Да ми носѣтъ дечина.“

481.

Заспала ми назли Яна
Баздригану на колена:
„Стани, стани, назли Яно!
Ти съ зора обзорила,
Билбили съ распеале,
По оше юмишлаци;

Гугушки съ разгуга'е
На твои-те кап'ици,
По оше рамни дворе;е
Голаби съ разрукале
На твои-те амбари.“

482.

Купи ми купи, мила ле нане, коня доріа,
Я да си ода, мила ле нане, на Дунавъ на вода;
Тамо ми има — — — три девойчини,
Пѣрва-та ми је — — — Софка Содунка,
Втора-та ми је — — — Марія Костурка,
Трека-та ми је — — — Марія Стамболка.

483.

Девойче море отъ поле!
Не шетай дробно по поле,

Не кревай съ поли право'и,
Не накревай ми ядо'и,

От' сумъ отъ дома ядовень,
Люто ме майка карало:
„Обишлоъ, да би обишлоъ
Три деветъ бѣли градо'и,
Нигде девойка немаше,
Тук' да би нашолъ вдо'нца
Со дванадесетъ сираци,
Со тринадесетъ чивлицъ.“

Како го майка кълнало,
Така го клетва фатило.
Обиде Стояиъ, обиде
Три деветъ бѣли градо'и,
Нигде девойка не найде,
Туку ми найде вдо'нца
Со двана'есетъ сираци,
Со трина'есетъ чивлицъ.

484.

Рапила мома бильбиля
Утро и вечеръ со шекеръ,
А на пладиниа ченица;
Рапила що го рапила
Токму за деветъ години.
Дойде ми ко'а и доба
Девойка ми съ посвѣрши,
Посвѣрши ке съ омѣжитъ.
Тога въ бильбиля вореше:
„Девойка, моя стопанко!

Кога ти ке съ омѣжишъ,
Кому ке мене оста'ишъ?
И ясъ со тебе ке идамъ,
Въ десна пазу'а ке спямъ,
Порано ке те скоривамъ:
Стани ми, стани девойче,
Свекърва оганъ завали,
Золви ти куки смето'а,
Деверъ ти дукянъ отвори.“

485.

Падналь ти пѣрстенъ, моме, отъ таде река;
На ледина-та, моме, на ширина-та,
Лудо помнина, моме, той ти го найде,
Той ти го найде, моме, той ти го зеде.
Таксай му таксай, моме, що ке му таксашъ,
Що ке му таксашъ, моме, цѣрин-те очи,
И погорин-те, моме, чатмали вежи,
Да ти го да'ишь, моме, стрѣбрени пѣрстенъ.“

486.

Аманъ Нешо, аманъ душо, немой епи потъ дрен-отъ,
Тебе ти съ фалтъ, Нешо, до две до три луди,
До две до три луди, — до три аджамин,
Та ке ми те фалтъ — ноке на полноке
Ноке на полноке — на еедумъ са'ати,
Та ке ми те посеѣтъ — горе на планина,
Та ке ми развалтъ — до два силин огней,
Та ке ми те печѣтъ — како рудо ягне,

Та ке ми те кла'втъ — во злата тевсія,
 Та ке ми те сеч'втъ — со фрушко-по ноже,
 Та ке ми те яд'втъ — мене за рѣкіа.

487.

Пианъ идамъ отъ града
 Велико! *)
 Стретишь мома въ ливада
 Дулберо!
 Къде коня сопианъ
 Со ссакви коприне
 И со бяц, цървени
 И со сиши зелени;
 Летна мома да бегать:

„Постой, моме, не бегай,
 Снощи сумъ близъ дома ти,
 Руйно вишо сумъ пилю,
 Ренъмъ сабя оста'ишь,
 На сабя-та тевтеме.
 На тевтеме шаміа,
 Во шаміа рубіа,
 На рубіа златъ пѣрстенъ.“

488.

Не садп, вади, моме, **) невен-отъ
 На два-та пѣта градина,
 Да не ми иской поминишь
 На два-та пѣта градина,
 Та ти искършишь невен-отъ.“
 Уще ми реч-та не рече,
 Помина лудо въ градина
 Потѣбри лудо въ градина,

Откърши мишка невен-отъ.
 Моме ми лото прокъмна:
 „Капнала рѣка десница,
 Той що потѣбри въ градина,
 Защо ми скърши невен-отъ!“
 Моме съ пишманъ сторило.
 Защо го лудо прокъмна, —
 Белки ъ касметъ за мене. —

489.

„Стамено, пиле шарено!
 Доста ми шета нисъ село,
 Доста ми фаща ярани,
 Ярани и побратими.“
 Стамена лепо му зборвишь:
 „А море лудо и младо!
 Ясь дека шетамъ нисъ село,

Ясь не си фащамъ ярани
 Ярани и побратими,
 Тук' барамъ момче за мене.“ —
 „Стамено, пиле шарено!
 Ко барашъ момче за себе,
 Ето ти момче за тебе!“

*) Велико и Дулберо — съ пренааать едно на седиъ, друго на други редъ.

**) Моме — съ поторантъ предъ последно-то слово.

490.

Рано ранила бѣла Румена
На студна вода, шарена чешма,
Тамо ми седѣтъ млади ергени,
Ергени седатъ потъ жолта дуна,
Ручекъ ручасть, хоро играять
Хоро играять, песни си пеятъ,

Еденъ ми ергенъ ручекъ не ручатъ,
Пушка си държитъ, панишанъ меритъ,
Удри Румена по бѣло гърло;
Падна Румена на цѣрна земя
На цѣрна земя, душа ми беритъ.

491.

„Що ти, Енко, що ти, керко, уста потгорнила?
Глава превързала, Енко, потъ тремъ си легнала,
Потъ тремъ си легнала, Енко, дури те стресло?
Дали за водица, Енко, дали за грознице?“ —
„Немуй, панке, мила панке, така не зборувай!
Не етъ за водица, панке, не етъ за грознице:
Що си видохъ, мила панке, едно лудо младо
Едно лудо младо, панке, едно неженето,
Него да го земамъ, панке, глава да разминишь.

492.

„Що полипаць, майко ле мори, горна-та ма'ала,
Що си видоць — — Доста девойка,
Доста бѣше — — како мене,
Како мене — — прилегать за мене.
Иди, мамо — — питай ми ъж,
Ако ти ъж да'атъ — — да сѣ позаба'ишь,
Акъ не ти ъж даатъ, бѣрго да си дойдишь;
Куки ке расипамъ, манастирь ке пра'амъ,
Манастирь ке пра'амъ, калугеръ ке бидамъ.“

493.

Мое-то ми мило 'сѣж ношь ми седело,
Свещи ми горило, и бисеръ сукало,
Бисеръ ми низало кою на грива-та;
„Немой кою, немой, не нишай гла'а-та!
Не ми те променвамъ, кою, да те прода'амъ,

Стройникъ ке те пушамъ во Легена града
Во Легена града у попа Паума,
Ти да ми ѣ свършиниъ наймала-та мома;
Ак' ти ѣ даваеъ постара-та мома,
Бърго да еъ вратишь, ти да не еъ въртиниъ;
Ак' ти ѣ даваеъ помала-та мома,
Ти да ми ѣ свършиниъ, да съ позаба'ниъ.“

494.

Леле Димо, леле Димо, леле тъги големи!
Ти ке одиниъ, ти ке одиниъ чужа земя далеко;
Кому ке ме, кому ке ме, мене млада оета'ниъ?“ —
„А невѣето, добро мило, жоетавамъ те, жоетавамъ,
Жоетавамъ те, жоетавамъ те на твой татко и мой,
Жоетавамъ те, жоетавамъ те на твоя майка и моя.“
„Леле Димо, леле злато, леле тъго голема!
Тешко менѣ, горко менѣ при две татка безъ тебе!
Тешко менѣ, горко менѣ при две майки безъ тебе!“ —
„Не жалай ми, не плачи ми, златна мила стопанке!
Ако пойдамъ на чужина, не съ забамъ да дойдамъ,
Да еъ врата въ моя кука, да еи люба първа люба.“ —
„Леле Димо, леле жалбо, леле тъго големо!
На ти Димо, кла'н, Димо, мое лице въ пазу'а,
Кога тебе ке ти текниъ за любов-та венчана,
Тогай, Димо, рѣка пикни, та извади пкона,
Мене гледай, въ себе мнели, какъ душа въ една снѣга.“

495.

Ветаръ ми венѣ гора еъ лентъ
Гора еъ лентъ, мома ми цвилитъ :
„Офъ леле майко ми студитъ!“
Майка ѣ ми ѣ дочеула :
„Ела ми керко при мено!“
Си пойде при майка,
Како зиме при мряза.
Ветаръ ми венѣ, гора еъ лентъ,
Гора еъ лентъ, мома ми цвилитъ :
„Оф леле, татко, ми студитъ!“

Татко ъ-дочу: „Ела ми, керко, при мене!“

Пойде при татка,

Како зиме при мраза.

Ветаръ ми вентъ, гора съ лентъ

Гора съ лентъ, мома ми цвилитъ:

„Офъ леле, брате, ми студитъ!“ —

„Ела ми, сестро, при мене!“

Си поиде при брата,

Како зима при мраза.

Ветаръ ми вентъ, гора съ лентъ

Гора съ лентъ, мома ми цвилитъ:

„Офъ леле, лудо, ми студитъ!“

И ми ъ-дочу лудо-то:

„Ела ми, любовъ, при мене!“

И си поиде при лудо,

Како лето на бана.

496.

Та що ми је мило онае девойче,

На сонъ ми съ фарлятъ въ шарена одаа

На мека постеля, шарена перинца;

Кога съ разбудвамъ моме не на'ожамъ;

Въ уста ми клажатъ грутка шекеро'а,

Кога съ разбудвамъ отъ умъ съ расипвамъ.

497.

Момиче съ момче збореше:

„Момиче, мило момиче!

Утре је празникъ големи,

Јасъ ке си одамъ на дърва,

И ти да идешъ со мене;

Јасъ ке си дърва наберамъ,

Ти да си цвеке набернишъ.“

Како си збор-отъ зборвеше,

Така си збор-отъ държа'е;

Момче отиде на дърва,

А момиче-то на цвеке.

Момче си рѣка пресече,

Момиче зма г' изеде,

Оба-та въ едношъ умре'е.

Момче кладо'е претъ църковъ,

А момиче-то затъ църковъ

Момче излезе трандафилъ,

А момиче-то лозница;

Расто'е, си порасто'е

Оба-та ми съ стави'е,

Защо си любовъ име'е.

498.

Вино піамъ, непара го піамъ,
Коня яамъ, коня аджаміа
Моме одить на вода студена;
Конь помавна со десна-та нога,
Моме удри по бело-то гърло,
Моме падна две стомни си скършини;
Моме пойде дома плачеещи,
Го пречеквитъ него'а-та майка:
„Камо ми ти, керко, две стомни зодени?“
„Ясь си паднафъ, майко, две стомни си скършинфъ.“
„Мами, керко, кого да измамишъ,
Твоя тайка колай не съ мамитъ.“

499.

Не люби мене, моме, не губи себе,
Оти сумъ тугиниъ, моме, тугиниъ ябапецъ,
Денесъ сумъ овде, моме, утре ке сѣ одамъ,
На чужа земя, моме, на чужъ виляеть.“ —
„Къде ке одишъ, лудо, к' идамъ со тебе,
Сейменъ претъ тебе, лудо, башъ булюкбаша.“ —
„Не можишъ д' идешъ, моме, и ти со мене;
Тамо ни иматъ, моме, тесни дървени,
Тесни дървени, моме, земски сеймени,
Ке те познаѣтъ, моме, во руса коса.“ —
„Купи ми, купи, лудо, цървенъ пешамалъ
Да си завіамъ, лудо, руса-та коса.“ —
„Ке те познаѣтъ, моме, во бѣли грѣди.“ —
„Купи ми, купи, лудо, цървенъ джамаданъ,
Да си завіамъ, лудо, бѣли-ве грѣди.“

500.

А море моме, бре моме,
Та що си било безъ вѣра?
Кога ти пуцифъ не дойде,
И що ти пратифъ не зеде;
Туку ми дойде на сонс
Во шарена-та одаа,
На тая мека постеля,

На копришена перинца,
На тая рѣжа десница.
Егиди моме, бре моме!
Кога сѣ отъ сонъ разбудифъ,
Самъ себе ке сѣ загубефъ,
Кога те тебе не пайдофъ!

501.

„Жальай, Гюргьо, да жалиме,
 Како ќе сѣ поделиме,
 Ти отъ мене, ясѣ отъ тебе.
 Я вкачи сѣ въ одая-та,
 Та подай ми тамбура-та,
 Ясѣ да свирамъ, ти да играшъ.
 Я седни ми на колено,
 Да отпетаешъ ретъ петлицы,
 Да ми видишъ кошуля-та
 Пенирана три години;
 Кошуля-та киръ фатла.
 Я земли љ, испери љ.“
 Му говоре калешъ Гюрги:
 „Ой ти лудо, лудо младо!
 Немамъ вода да исперамъ.“

Изговаре лудо младо:
 „Твой-те очи два кладенца,
 Еденъ студень, други тополь.“
 Изговоре калешъ Гюргя:
 „Ой ти лудо, лудо младо!
 Немамъ сануиъ да исперамъ.“
 Изговоре лудо младо:
 „Твой-те рѣце два калуца,
 Два калуца гиритъ сануиъ.“
 Изговоре калешъ Гюргя:
 „Ой ти лудо, лудо младо!
 Немамъ копанъ да испучамя.“
 Изговоре лудо младо:
 „Твой-те подзе два копана
 Два копана за чукаиъ.“

502.

Прошетафъ рано на утро
 Догледафъ моме ’убаво
 Къде ми дворѣ метеше,
 Що бѣше лено, ’убаво
 Со фино фечче патъ око,
 Со алжиче-го на чело,
 Со дробенъ бисеръ на гърло!
 Лудо в лено говоритъ:

„Девойче, море девойче!
 Немой ми дворѣ не мети,
 Туку отвори порти-те,
 От’ идеть момче уморенъ.“ —
 „Егиди лудо и младо!
 Ак’ идеть момче уморенъ,
 Ясѣ немамъ що да му чинамъ.“

503.

„Дегиди моме Корчанско!
 Къде си било денеска?“ —
 „Мила ле, мори майко-ле!
 Я сумъ си било, штало
 Широко поле Корчанско,
 Бѣла пченица сумъ жпало,
 Пченица шесторедница,
 Трошка сумъ ’лѣбець не яло,
 Капка сумъ вода не пило,

Голема зима ме нашло;
 Гердап-отъ си го загубифъ,
 Пѣрстеп-отъ отъ десна рѣка.
 Мила ле, мори майко-ле!
 Ти дай ми изапъ да ’ода,
 Гердап-отъ да си побарамъ,
 Гердап-отъ, та и пѣрстеп-отъ;
 Ако ми нашло пашинче,
 Бжрго ти да ме почекашъ;

Ако ми нашло тугинче,
Ти да ме чекашъ въ година

Со мъшко дете на рѣце,
Со русо момче претъ мене.“

504.

Три девойки Бугарки ;
Една-та ми взеше,
Втора-та ми предеше,
Трекѣ майка караше :
„Кѣ си била, иштала ?“ —
„Майко ле, не карайме,
Да кажамъ кѣ су' била ;
Я сумъ била на Дунавъ,
На Дунавъ на кула-та ;
Во кула-та имаше

Имаше три дулбери,
Како еденъ, така други.
Еден-отъ що имаше
На глава-та фино фечче ;
Вторн-отъ ми носеше
Широкъ фустанъ триста клише ;
Треки-отъ що носеше
Моръ долама, сѣрма електъ.
Дай ме майко за него!“

505.

Ако умрамъ да не жалишъ
Да не жалишъ, да не плачнешъ ;
Да ме зе'ишъ во скуте'и,
Да м' однесишъ на гемія
Да ме фѣрлишъ по море-то.
Ке еѣ еторамъ морска риба,
Ке ме фатѣтъ влакари-те
Влакари-те, рибари-те,
Ке м' иста'ѣтъ на ноѣъ пазаръ ;
Ти д' излезишъ да ме купишъ,
Да ме варишъ, да ме пачишъ,

Ке еѣ еторамъ праѣъ и непѣлъ,
Да ме зберишъ въ алъ шамія,
Та да пойднишъ во градина,
Тамо да ме непосенишъ.
Ке излезамъ рами' боенлюкъъ,
Що го носѣтъ девойки-те,
Девойки-те въ назу'и-те ;
Ке излезамъ бѣло цвекъ,
Що го носѣтъ юнаци-те
Юнаци-те потъ фесо'и.

506.

Тамо горе потъ я'ор-отъ
Изворъ вода извираше
Студена, аманъ студена.
Що одеше малко моме
На вода, аманъ на вода,
Що имаше цѣрни очи,
Що имаше бѣло лице

На неа, аманъ на неа ;
Дай ми, боже, да еѣ етавамъ
Со неа, аманъ со неа ;
Да целивамъ цѣрни очи
Отъ неа, аманъ отъ неа ;
Да целивамъ бѣло лице
Отъ неа, аманъ отъ неа.

507.

Заспала Рада галена
Заспала надворъ потъ трем-отъ,
Потъ тремъ на високъ одаръ
На високъ одар, подъ шаренъ јор-
гаиъ.
Радица майка рано стапува
Дворју си метитъ, Рада ми будитъ.
„Стани ми, стани, галена Радо,
Веке сѣ, Радо, пладиница стори,
Стари-те баби телци тераатъ,

Твой-те другачки на вода одатъ.“
Кога погледа Радица майка,
Въло-то гърло въ кървѣ утопало,
Бело-то лице мухла фатило,
Църни-те очи мрежа фатило,
Църни-те вежи ѣ покапале,
Църна-та коса ѣ порусела,
Руда-та става сѣ раставила.
Викна да плачитъ Радица майка:
Офъ леле боже, галена Радо!

508.

„Димано, млада невѣсто!
Дали си чуло, разбрало,
Отъ ке те Стояиъ остаитъ
Утре, задутре въ неделя,
Кога ке доитъ кадиа
Кадиа пашинъ делиа?“
„Въ село сеймени дойдо'е,
У мене копакъ кладо'е,
Сѣ згоди болно сейменче,
Посака пуста попада,

Њтки оре'и требени,
Пресни яболка люпени.“ —
„Димано, млада невѣсто!
Що ти је леса меткана,
Що ти је пинанъ потъ гърло?“ —
„Кога дойдо'е сеймени,
Сака'е бѣли погачи,
Сака'е слатки вечери;
Јасъ немафъ да имъ напра'амъ.“

509.

Да знаншъ, лудо, да знаншъ
Како је жалба за младосъ,
На врата би ме чекало,
Отъ коня би ме сметнало,

Въ одаа би ме одпесло,
Нодзе-ве би ми измила,
Вода-та би ѣ испила.

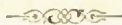
510.

Бияна оро водеше,
Никола сѣ каменъ фжряше,
Бияна що му зборвеше:
„Нилола, море Никола,
Фжрялъ си каменъ, не фжряшъ,
Ти ѣ Бияна не земаиъ,

Тукъ да си зе'ишъ вдо'ица
Со дванадесетъ сираци
Со тринадесетъ чивлицы.“
Како Бияна му рече,
Никола ми сѣ палоти,
Ишеталъ, що ми прошеталъ

Три деветъ бѣли градои
Да баратъ лена девойка;
Нигде девойка не найде,

Туку си найде вдоица
Со дванадесетъ сираци,
Со тринадесетъ чивлици.

СВАДБЕНИ.

Отъ Струга.

511.

Кога ходатъ на строй.

кошничнице камарджице полна бисеріо,
Ороши съ бисеріо семъ навеселіо.
Потеколъ је силепъ Дунаѣъ поронтъ,
Понесолъ је злата чаша викиа,
Полна рамна рубино вино цървено;
Кому да ѣъ поклонъ поклониме,
Поклониме чеснестому свекоръ.
Весели съ чесни свекоръ, веселба је твоа;
Що је овой гомемъ сѣборъ околу тебе,
Како на гратъ Яничари се околу цара.

512.

Кога да мествъ свака-та у девойка-та.

Свила съ лоза вишена
Окулу града Легена;
Не била лоза вишена,
Туку ми била девойка,

Окулу браклъ съ виетъ:
„Откупи мене, браке-ле!
Језъ не сумъ скапо ценето,
За двесте триста гроше'и.“

513.

Кога да мествъ свака-та у зет-отъ.

Пуцатъ Биљка по бѣла Босиљка:

„Дойди, дойди бѣлъ Босиљче моме!“ —

„И да дойдажъ къде ке те найдамъ?“ —

„Ке ме найдишъ майкини пазу'и,

Ке ме найдишъ таткини скуте'и,

Ке ме найдишъ брато'и дворо'и.“

514.

Друга.

Заиграло юнако'о сѣрце,

Како вино во стребрена чаша,

Как' ракіа во злата викіа,

Дур' да поидить въ девойкини дворе,

Дур' да видить девойкини татко,

Дур' да видить девойкина майка,

Како 'одить, како рубо посить. —

515.

Друга.

Пуца, допуца юначе:

„Девойче, море девойче!

Аль ъе везана риза-та?“ —

„Юначе, море юначе!

И ъе везана и не ъе;

Малу ми свила не фтаса,

'Си-те свилари обидофъ,

Нигде си свила не пайдофъ.“ —

Пуцать, допуцать девойче:

„Юначе, море юначе!

Али ъе ко'анъ пѣрстен-отъ?“ —

„Дедвойче море девойче!

И ми ъе ко'анъ, и не ъе;

'Си-те златари обидофъ,

Нигде си злато не пайдофъ.

516.

Друга.

Префѣрילה сѣ кѣпшина

Преку висока плашина;

Та не ми бѣше кѣпшина,

Туку ми бѣше девойка,

На 'раморъ каменъ седеше,

Со русо момче зборвеше,

Русо му перче чешлаше,

Руси мустаки сучеше.

517.

Кога да бривѣтъ зет-отъ.

Заспало ми Иво Самогорче,

Кой помнивить Ива не разбудвить,

Дур' долета горска еберица,
Съ криля трепна Иво го разбуди:
„Стани, стани, Иво добаръ юнакъ!
Аль сѣ женетъ, аль сѣ неженето?“ —
Отъ сонъ ми сѣ Иво разбудило,
И говори Иво добаръ юнакъ:
„А егиди горска еберица!
Ни сумъ женетъ, ни ке да се жена,
Ке си зе'амъ деветъ бракъмъ сестра.“
И го дочу и бога ми молитъ:
„Леле боже, леле мили боже!
Дай ми, боже, пролецки гърмежи,
Дай ми боже есенски доже'и,
Да откоринтъ кула отъ кременя!“
Как' девойка люто що прокълна,
Така госпотъ нейдзѣ ѣ поможи.
Даде госпотъ пролецки гърмежи,
И ми даде есенски доже'и,
И откорна кула отъ кремене.
Накъ девойка бога помолила,
Дай ми, боже, очи соколо'и,
Дай ми, боже, криля лабедо'и,
Да прелета Сава и Дупава,
Та да падна во войска царе'а,
Да одбера момче спроти мене,
Що не піетъ вино и ракіа,
Що му пентъ саатъ во пазу'а,
Що му игратъ коня во дворе'и,
Що му игратъ куна на колена!“
Какъ девойка бога що помоли,
Така госпотъ нейдзѣ ѣ поможи.
И ѣ даде очи соколо'и
И ѣ даде криля лабедо'и,
Си прилета Сава и Дупафа,
Та си падна во войска царе'а,
Та си отбра любовъ спроти неа.
Що не піетъ вино и ракіа,
Що му пентъ саатъ во пазу'а,
Що му игратъ коня во дворе'и,
Що му игратъ куна на колена.

Друга.

Посвѣршилъ съ Симоно̑ добарь юнакъ
Съ посвѣршилъ многу на далеку
Три копаци преку цѣрно море
И четири преку рамно поле.
Дойде ко'а, дойде лепо време,
Да си зе'итъ 'уба'а не'ѣста.
Допушила Симоно'а теща:
„Айти тебе Симоно̑ зеташине!
Да не идешъ со малу свато'и,
Тукъ да дойдешъ со многу свато'и;
Ако до'ишъ со малу свато'и,
Мие не те въ града прибираме,
Нити тебъ мома изваваме.“
Съ зачуди Симоно̑ добарь юнакъ,
Гла'а кѣршитъ отъ свои рамена,
Рѣце кѣршитъ отъ свои колена,
Нодзе кѣршитъ отъ бѣли каменя.
Го догледа него'а стара майка:
„Айти синко, Симоно̑ добарь юнакъ!
Що те тебе нужба дотерало,
Гла'а кѣршишъ отъ свои рамена,
Рѣце кѣршишъ отъ свои колена,
Нодзе кѣршишъ отъ бѣли рамена?“ —
„Айти майко, айти стара майко!
Допушила моя стара теща,
Да не 'ода со малу свато'и,
Оти мома не ми изважала!“ —
„Айти синко, Симоно̑ добарь юнакъ!
Аль то'а те тебе брига нашло?
Колку сакашъ свато'и ти идѣтъ.“
Си пособра китени свато'и,
Си отиде Симоно̑ добарь юнакъ
Три копаци преку цѣрно море,
А четири преку рамно поле,
Го пречека Симоно'а теща,
Му даде нейдзина мила керка.

519.

Коги 'одитъ за невѣста.

„Зетащина, чуже землянише!
Що си дошолъ во наша-ва земля?
Аль си дошолъ 'оро да играме,
Аль си дошолъ вино да пиеме,
Аль си дошолъ камень да 'фърляме?“ —
„Айви вие сестри непознайни!
Не сумъ дошолъ 'оро да играме,
Не сумъ дошолъ вино да пиеме,
Не сумъ дошомъ камень да 'фърляме,
Тукъ сумъ дошолъ по наша другачка.“

520.

Коги да одишъ по невѣста.

Раскаралъ съ Нико и Никола,
На онаа 'убаа девойка;
Нико вевитъ я ке ж зе'а,
А Никола я ке ж зе'а.
Нико собра две хиляди сватой,
А Никола три хиляди сватой.
Помнина'е низъ гора зелена;
Нико вѣрвѣтъ преку Нико-поле,
А Никола преку Шаръ планина.
На девойка аберь в отиде;
Девойка ке умна и разумна,
Ми съ качи на диванъ високи,
Що ми гя'ать *) чудо и големо!
Кѣде вѣрвѣтъ низъ гора зелена,
Кѣде вѣрвѣтъ две рала свато'и,
По свато'и два млади зето'и.
Какъ си слегвѣтъ отъ диванъ високи,
Си вевитъ на своя мила майка:
„А егиди моя мила майко!
Я влезѣ си во земни керали,
Та отключи мон шарепъ ковчекъ,
Извади ми две ризи зетоски;
Я съ качифъ на диванъ високи,

*) Гледать.

Що си гле'афъ чудо и големо,
Къде вѣрвѣтъ низъ гора зелена,
Къде вѣрвѣтъ две рала свато'и,
По свато'и два млади зето'и;
Ни за кого, майко, не сѣ мъжа,
Ни кървина во кука си чина,
Ке 'и фата два брата рогени.“
Си изваде две ризи зетоски,
Си 'и даде на бѣла Бояна.
Та 'и кладе во бѣли пазу'и;
Колку сватой въ двореѣ павлего'е,
Мошне лепо ми 'и пречека'е;
А Бояна умна и разумна
Два зете'и во образъ 'и баци,
Въ образъ 'и баци, и даръ си дарва,
Си фати два брата рогени,
Си попрати безъ никоя кавга.

521.

Друга.

Никола шетать низъ гора,
Во рѣка дѣржитъ сокола;
Соколъ му лепо вореше:
„Никола море, Никола!
Подотпущи ми ремѣня,
Подотпущи ми петлици,
Далеку да си отлѣстамъ

Дуръ девойчини дворе'и,
Да ѣ поржчамъ, наржчамъ,
Да везитъ риза зетоска,
А на свежърва марама,
А на свекор—отъ коншуля,
А на девер—отъ пояе—отъ.“

522.

Друга.

Плепа мома босилко'и ясли,
Ми 'и клала во рамини дворе'и,
Да навѣрзитъ отъ свато'и коньи.
Плепа мома копринена мрежа,
Иж фжрлила по бѣла Дунафа,
Уло'ила риба златокрила
Иж испекла во злата тепсиа,

Їѣ ставила на чесна тѣрпеза,
На тѣрпеза предѣ чеснаго кума.

523.

Друга.

„А излези девойкини майка,
Зетъ ти идетъ како сини соколъ,
И ти идѣтъ два рала свато'н,
Каже коньи ке 'н навѣрзиме?“ —
„Широки сѣ девойкини дворе.“

524.

Друга.

Спливналъ елень по море да пливать,		На постеля терзиѣ сед'е,
На рога'н шаренъ одаръ носитъ,		Девойкѣ вѣ пѣрстени коб'е.
На одаръ же постеля послана,		

525.

Кога девойка-ти цвѣтаеъ.

Що сѣ боря отъ кореня кориѣтъ?
Не сѣ боря отъ кореня кориѣтъ,
Тук' сѣ делить девойка отъ майка.
Що сѣ боря отъ кореня кориѣтъ?
Не сѣ боря отъ кореня кориѣтъ,
Тукъ сѣ делить девойка отъ татка.
Що сѣ боря отъ кореня кориѣтъ?
Не сѣ боря отъ кореня кориѣтъ,
Тукъ сѣ делить девойка отъ брака.
„Отпировавий сѣ отъ майкини пазуй,
Отъ таткой skutей, отъ братой дворой.“
Девойка сѣ на борѣ навалила:
„Лело боре, лело зеленъ боре!
Какъ ке викнамъ чужа майка майко!
Какъ ке викнамъ чужи татка татко!
Какъ ке викнамъ чужи брата брате!
Какъ ке викнамъ чужа сестра сестро!“

526.

Кога излезѣтъ отъ куки.

'Си свато'и на коня явнале,
Млатъ зеташинѣ на коня не явналъ,
Тукъ си учить 'убава невѣста:
„А не'ѣсто, киско босплько'а!
Кога мѣ дожа ке пойдиме,
Ке излезитъ моя стара майка,
Ке излезитъ со кропдилъ ракіа,
Ке ти да'итъ со чаша викіа,
Ти да ми ѣ чаша не потземвишь;
Да ѣ да'иниъ брату Костадину.
А не'ѣста умна и разумна,
Кога поиде въ него'и дворе'и,
Ѣ прѣчека него'а—та майка,
Ѣ изваде со кропдилъ ракіа,
Ѣ подаде со чаша викіа,
Ѣ позсла 'уба'а не'ѣста;
А не'ѣста умна и разумна,
Не ѣ испи, ни чаша Ѣ даде,
Тук' Ѣ турн на земя суро'а.

527.

Кога да ходатъ въ църковъ на венчаніе.

Змѣхъ прелеталъ преку църно море,
А потъ криля змѣхъ що ми посеше?
Ми посеше 'уба'а девойка.
Ми оделе тіе що оделе,
Колку пошле во гора зелена
Негде ѣ сѣ студна вода спило;
И говоритъ 'уба'а девойка:
„Айти тебе змеѣ горяшине!
Менѣ ми сѣ студна вода піеть.“
И ѣ велитъ змѣ'а горяшина:
„А егиди 'уба'а девойко!
Айде слези долу потъ планиче,
Тамо иматъ два студни кладенци,
Край кладенци триста Яничари;

*

Тіе ке те тебе опитасть,
Отъ кой сой и отъ коя фара си;
Да не кажвишь отъ коя фара си,
Дап' те държатъ триста Яничари;
Да съ кажишь отъ голема фара:
Татко ми је Марко Кралевике,
Вуйко ми је Янкула войвода,
Брате ми је Секула детенце,
Стопанъ ми је змѣ'а горянина.“
Како лепо шо си љ научи,
Си отиде 'уба'а не'ѣста,
Тамо найде триста Яничари,
Дури неа тіе опита'е
Отъ кой сой је, и отъ коя фара,
Тіе вода пейдзѣ не дадо'е.
И имъ каза 'уба'а не'ѣста,
Имъ съ каза отъ голема фара:
„Татко ми је Марко Кралевике,
Вуйко ми је Янкула войвода,
Стопанъ ми је змѣ'а горянина.“
'Ѣ зедо'е две злати машрапи,
'Ѣ дадо'е пейдзѣ студна вода.
Иѣ пуц'іе пазотъ да си о'ить,
Иѣ пуц'іе и љ попрат'іе,
Защо б'ѣше отъ голема фара.

528.

Кога да съ приближаванъ въ църковь.

Що је вртѣва во Поройна църква?
Али гърмитъ, аль съ земя треситъ?
Не ми гърмитъ, ни земя съ треситъ,
Съ венча'ать Милошъ со не'ѣста.
'Ѣ постисналь пѣрсти со пѣрстени,
Тая му съ нему мило молишь:
„А Милоше, мое добро мило!
Не стискай ми пѣрсти со пѣрстени!“

529.

Кога съ вращаетъ отъ църковъ.

Фжряишь, куме, прежълти-онъ оवेशъ,
Ти го фжряишь, той ти зеленеть,
Не'бста го низъ пжрстепъ береше,
Да паранитъ кумотому конь-отъ.
Фжряишь, куме, прежълти-онъ оवेशъ.
Ти го фжряишь, той ти зеленеть;
Не'бста го нисъ пжрстепъ береше,
Да паранитъ старосвату конь-отъ.
Фжряишь, куме, прежълти-онъ оवेशъ,
Ти го фжряишь, той ти зеленеть;
Не'бста го низъ пжрстепъ береше,
Да паранитъ отъ свато'и коньи.

530.

Друга.

М'бсець дойде дзвезда не донесе,
Останала въ зелени ливаге,
Да наберитъ трева детелина,
Да паранитъ кумотому коня,
Да паранитъ старосвату коня, *)
Да паранитъ отъ свато'и коньи. **)

531.

Кога да съ приближаватъ дома.

А излези, юнако'а майко,
Ти идеетъ две рала свато'и,
Спа ти поситъ како еребница.

532.

Кога да играетъ свакя-та.

Мори сваке Јо'анице, ***)
Мори на кжлкъ соканице,

Мори вжртокалчинице!
Иланиъ калци отъ кжлчица,

*) **) На 'секои отъ тие слихови съ повторвѣтъ наарезии-те три.

***) Играещемъ свакя-ти (погача-ти; вид. обичан) съ поджвѣваетъ на майка-та одъ невѣста-та (т. е. свакя-та) на нейздино-то име; за това въ место Јовянице съ вжзвжтъ име-то одъ свакя-та.

А чораби отъ кожата,
 А кошуля отъ паздерки,
 А марама отъ копрі'и,
 А джубе—то отъ камчина.
 Що ъ свака непечена?
 Що н' си явни магаренце,
 Да си пойдиншъ въ Кюмурица, *)
 Да набериншъ суви джрва,
 Да нечиншъ наша свака!
 Мори сваке Жо'анице!
 Що ъ свака песолена?

Що н' си явни магаренце
 Да си пойдиншъ во Елбасанъ,
 Да си зе'иншъ малу сольца,
 Да осолиншъ наша свака!
 И пакъ ти ъ малчка'а,
 Що н' си явни магаренце
 Да си пойдиншъ въ Радолица,
 Да си зе'иншъ малу брашно,
 Да напра'иншъ наша свака
 Наша свака поголема!

533.

Друга.

Мори сваке Жо'анице!
 Со що сна сѣ фалеше?
 Имамъ сна работника,
 Бърго оратъ бърго копатъ; —
 Виде рало сѣ зачуди.
 Мори сваке Жо'анице!
 Со що кука сѣ фалеше? —
 Си имамъ кука голема;
 Кога дойдофъ да видамъ,
 Н' една греда стоеше,
 И та бѣше потпрена!

Со що ми сѣ фалеше!
 Имамъ церга воло'и;
 Кога дойдофъ да видамъ,
 Едно куцо волнице
 С' едно криво рожище!
 Имамъ конѣ ергеле,
 Кога дойдофъ да вида,
 Едно кросто койище!
 Стадо овци си има;
 Кога дойдоаъ да вида,
 Едно кросто козище!

534.

Друга.

Фатилъ соколъ еберица,
 Ке ъ носитъ гърцика земя,
 Таа пицитъ, той ъ тешитъ,
 Таа гърцики не ументъ.
 Мори сваке Жо'анице!
 Со що керка сѣ фалеше, —
 Имамъ керка работница,
 Върго предитъ, бърго везитъ.
 Кога си ъ донесофме,

Кога фурка ъ казафме,
 Не'встница сѣ зачуди.
 Кога парта ъ казафме,
 Не'встница сѣ прекърети:
 „Що сѣ ови църин игли!“
 Кога въ разбой ъ кладофме,
 Не'встница сѣ зачуди:
 „Що ъ ова чуу, миу,
 Едно падни, друго стани!“

*) Кюмурица место къде ъмзени праватъ. Елбасанъ Арнаутски градъ од къде носатъ соль.
 Радолица не далеку отъ Стрѣга подъ Бѣлица, къде сѣ воденици-те (мелници-те).

Друга.

Сино езеро скоро градено,
Во езеро ꙗ Гюро тѣрго'ецъ,
Гюро тѣрго'ецъ отъ Тѣрго'ище.
Бѣла Бояна платно бѣлеше;
Тога ѣ рече Гюро тѣрго'ецъ:
„Дегиди мори бѣла Бояно!
Тебе те кажвѣтъ башъ работница,
Ясъ ке ти да'амъ поясмо и полъ
Да ми напра'ишь кнока кошуля,
Кнока кошуля и бѣла риза!“
Тога му рече бѣла Бояна:
„Дегиди море Гюро тѣрго'ецъ!
Тебе те кажвѣтъ башъ кувенджіа;
Ясъ ке ти да'амъ драмъ и полъ стребро,
Да ми напра'ишь ковани герданъ,
Да ми напра'ишь и стребрень пѣрстенъ.
Що ке престанитъ да ми го вратишь!“
„Егиди мори бѣла Бояно!
Кѣде сѣ чуло и сѣ видело,
Ти да ми да'ишь драмъ и полъ стребро,
Да ти напра'амъ ковани герданъ,
Ковани герданъ и стребрень цѣрстенъ,
Що ке престанитъ да ти го врата!“
„Егиди море Гюро тѣрго'ецъ,
Гюро тѣрго'ецъ, башъ кувендживче!
Какъ ке напра'амъ кнока кошуля,
Кнока кошуля и бѣла риза,
Така ке напраишь ковани герданъ
Ковани герданъ, и стребрень пѣрстенъ;
Ясъ дека сумъ сѣ башъ работница,
Не ке го фѣрля въ сино езеро!“ —
„Егиди мори бѣла Бояно!
Како го рекофъ, така го стекофъ.“

536.

Свидбени отъ Прилепъ.

На сарой кога извадватъ девойка-та да съ пжрстенувать.

Солнала дзвезда по край тжрпеза;
 Не ми ю дзвезда, мало ю моме,
 Мало ю моме окулу татка,
 Окулу татка, татка си моить:
 „Откуни мене, ей мили татко!“ —
 „Откупишь ми те, ей мила керко,
 Кжрна си дала, не си казала,
 Пжрстенъ си дала, не си прашала.“
 Откуни мене, ей мила майко! *)
 Откупи мене, ей мили брату!
 Откупи мене, ей мила сестро!“

537.

Кога да вѣятъ венецъ-отъ.

Вило моме зеленъ венець,
 Поль го вило полгодина,
 Цѣлъ го вило за година,
 Си го кладе на главица,
 Си отиде на водница
 На водница на бѣлъ Дунафъ,
 Фжрли венець по бѣлъ Дунафъ;
 На венець му наржчу'еть:
 „Пливай, пливай, зеленъ венець,
 Да отпливайтъ юнако'и
 Юнако'и рамни дворѣ,

Ак' излезитъ юнако'и
 Юнако'и мили татко,
 Да не ми съ въ ржка да'ишь,
 Ни па да съ проприкажишь;
 Ак' излезитъ юнако'а
 Юнако'а мила майка,
 Ни да ъ съ проприкажишь,
 Ни да ъ съ въ ржка да'ишь. **)
 Ак' излезитъ младъ неженать,
 Нему да съ проприкажишь,
 Нему да съ въ ржка да'ишь.“

538.

Кога гонивать зени-отъ.

Соколе ситенъ, димитенъ,
 Не летай горе високо,
 Не шири криля широки,
 Не вакый сенка голема;

Подъ сешка седать златари,
 Златни си сѣдла златеха
 Златени узди лееха,
 далеко мислять да 'одать

*) На 'секой отъ последни-ве стихове съ повторять три-те: откупишь ми те...

**) Еднакво съ повторять за братья и за сестра.

По сиротица Драгана,
Драгана никого нематъ,

Еденъ си братокъ Никола,
Една си сна'а Митана.

539.

Друга.

Превършила съ камина
Преко висока планина,
Да во Янина градина.
Не била Янина градина;
Тукъ била Янина майка,
Посвършила си девойка,
Мишошу зегу зборува:

„Милоше, зето Милоше!
Многу сватови да кашинъ,
Многу сумъ дара зготвила,
На 'секи сватъ по коня,
А на пунко-то два коня,
На старосватъ мъска ковена.

540.

Кога готватъ невѣста-та.

Повали съ дърво бършленово:
„Како мене нигде друго нематъ,
Лете зиме зелено си стоямъ;
Роса роситъ, не ме паросуватъ;
Ветеръ вентъ, не ме запишуватъ;

Слана слани, ме ме услапува.
Отъ како ме майка посвърши,
Слана сланитъ и ке ме услашитъ,
Ветеръ вентъ и ке ме запишатъ;
Роса роситъ, и ке ме пароситъ.“

541.

Кога у зет-отъ плетатъ венецъ за невѣста-та.

Вило моме три зелени венци,
Първи вило отъ здравега здравца,
Второ вило отъ бѣла пченица,
Ттрекьо вило отъ църно-но грозје.
Това що је отъ здравега здравца,
Фърлете го юнакови дворје,
Да сѣ здрави и да сѣ весели;
Това що етъ отъ бѣла пченица,
Фърлете го у наше-го село,
Да изникнитъ 'се бѣла пченица;
Това що етъ отъ църно-то грозје,
Фърлете го юнаково лозје,
Да сѣ родитъ 'се цървено вило.

542.

Коги ди одатъ по невѣсти.

Що је врева во гора зелена?
Аль је паша, ель је млатъ субаша?
Ель је вода, ель је млатъ войвода?
Ни је паша, ни је млатъ еубаша;
Ни је вода, ни је млатъ войвода;
Туку ми еѣ две рала свато'и,
Що ми посатъ китена невѣта,
Копъ до копя, юнакъ до юнака;
Пушки ми еѣ, како чеета гора,
А калпаци, како темсиъ облакъ,
Сабъи ми еѣ, како силенъ огањъ.

543.

Кога земаеть невѣста-та.

„Зеташине, тугю земяинне,
Що еи дошолъ бой да еѣ бисме?
Ель еи дошолъ, вино да пиеме?
Ель еи дошолъ, каменъ да фѣрляме?
Ель еи долъ скокумъ да екокаме?“ —
„Не сумъ дошолъ, бой да еѣ бисме;
Не сумъ дошолъ, вино да пиеме;
Не сумъ дошолъ, каменъ да фѣрляме;
Не сумъ дошолъ скокумъ да екокаме;
Тук' сумъ дошолъ з' убава девојка.
Ой девојко не тропоти мошине
До пѣрва је твое тропоташе.“
Писла мома мрежа отъ коприна
И ѣ фѣрли длабоко езеро,
Уло'ила риба шестокрила,
Въ стробренъ ваганъ ѣ еварила,
Їѣ етавила претъ чеенаго кума.

544.

Кога ѣ даваеть чевли-те.

Не деверуй, постаръ деверъ, малко моме,
Не валка ѣ, постаръ деверъ, чораби-те,

Не мърши ъ, помалъ деверъ, руса коса,
'Сѣ покъ ми љ, помалъ доверъ, друшки плени.
Не предавай сѣ, девойко мори, за жълти чевли,
За жълти чевли, девойко мори, за шума венець.

545.

Кога пуцатъ побраними-те за да зематъ невѣста-та.

Зеташине туги земянине!
Къде ходишъ, къде войска водишъ?
Девойка ми во гори отбегла,
Съ сторила горска яребица,
Ти си имашъ два сини сокола,
Да уловишъ горска яребица.
Я пуци ги за да љ уловатъ
Да уловатъ горска яребица,
Яребица хубава девойка.

546.

Кога љ качватъ на коня.

Изникнало је зелено дърво,
Колку зелено толку ядово,
Со върфъ сѣ кланятъ, съ коренъ прощаатъ;
„Прости ме, прости, ей мили татко,
Оти ке одамъ на тугя кука,
Во тугя кука, во туги люге.
Татко не ми је, татко ке речамъ,
Татко ке речамъ, керко не велитъ;
Майка не ми је, майка ке речамъ,
Майка ке речамъ, керко не велитъ;
Брака не ми сѣ, брака ке речамъ,
Брака ке речамъ, сестро не велѣтъ;
Сестри не ми сѣ, сестро ке речамъ,
Сестро ке речамъ, сестро не велитъ.“

547.

Кога побритими-те държатъ невѣста-та.

Изникнада ѳе чубрица
Мегю два страка босильокъ.
Не ми ѳе била чубрица,

Мегю два страка босильокъ,
Туку ѳе била девойка
Мегю два млади девери.

548.

Кога да ѳъ водатъ.

По кого еѳ, луда, кинисала,
Ель по брата, ель по братучеда!
Той не ти ѳе, мори, твой-отъ братецъ,
Туку си ѳе, мори, туги юнакъ!

549.

Кога да ѳъ поводатъ.

Отдели сѳ, мома, отъ рода,
Объжри сѳ, мома, погля'н,
'Се-та рода ѳе по тебе.

Отдели сѳ, мома, отъ кука,
Како рудо ягне отъ стадо,
Како тѳебница отъ гори.

550.

Кога да ѳъ азвадатъ отъ куки надворъ.

Роса роситъ Арбанешка земя,
Му пароси нуикотому конь-отъ,
Му пароси старосвагу коня.
Царъ Костадинъ добра коня вя'атъ,
Потъ него сѳ земя лелесше,
Натъ него сѳ дзвезди трепете'а.
Стрека му ѳе Гюргица девойка:
„Поможи богъ царе Костадине!“ —
„Дай богъ добро, Гюргице Девойко!“ —
Си ѳ вати за десна-та рѳка,
Їѳ върли на коня по задъ себе,
Їѳ однесе во свои-те дворой.

551.

Кога да ѝ посеешь у зет-отъ.

Дотеколъ ꙗ мѣтенъ Дунавъ
Мѣтенъ Дунавъ и пороеиъ;
Що донесолъ Димна Депа
Депа хубава девойка,
Кому да ѝ поклониме
Поклонъ да е на свекърва.
Въ рѣде поси златна чаша

Полна ройно вино,
Кому да ѝ поклониме
Ова златна чаша?
На поклонъ да ꙗ свекору;
Поклонете домакину
На поклонъ да му етъ.

552.

Кога да ѝ донесатъ дома и ѝ откриватъ кум-отъ.

„Ей девойко, бѣла и цѣрвена!
Що си толку бѣла и цѣрвена?
Даль си зима въ Солуиъ зимувала?
Ель си лете потъ шаторъ летувала?“ —
„Ей девойки, мон мили друшки!
Ни сумъ зима въ Солуиъ зимувала,
Ни сумъ въ лето подъ шаторъ седела,
Туку майка така ме родила.“

553.

На зет-отъ.

Синюкъ дойде юнакъ отъ тугина,
Донесолъ ꙗ тугника девойка,
По'убо'о майка не родила,
Той слегу'еть, таа не слегуеъ;
Той зборуеъ, таа не зборуеъ;
Той съ сменгъ, таа не съ сменгъ;
Той вечератъ, таа не вечератъ :
„Мори слези, да би ми не слегла,
Мори зборви, да би онѣмела;
Мори яди, да съ не наядишь.
Дали ми те куѣя не бендиса?
Дали ми те момче не арсеа?
Дали ми те свекоръ не арсеа?“ *)

*) Така и за свекърва, деверъ, золова, снаха.

554.

Отъ Прилепски те села.

Кога да дойдатъ сватови.

Добре дойдофте бѣли свато'и,
Добре дойдофте, добро седнафте!
Даль донесофте що сме зборвале
Кило пченица и печеница,
Воднло месо и печеница.

555.

Кога да седнатъ сватови-те.

Редумъ по редумъ свато'и,
Китумъ по китумъ чваница,
Ке да поминитъ моме-то,
Да ке съ судитъ съ момче-то:

Оти не цървенъ пѣрстен-отъ,
Оти не шумень венец-отъ,
От' се кѣрпени чевли-те.

556.

Друга.

Изникнала комоника
Потъ неа не млатъ неженеть,
За вода не той жедень;
Кой му по пѣтъ поминуеть,
'Се му нему паржчуеть:
„Како знантъ мой-отъ татко,
Той вода да донеситъ.“
И ете го неговъ татко,
Вода нему не му носитъ,
Той му носитъ суво грозѣ,
Суво грозѣ леблебин. *)

Изникнала комоника,
Потъ неа не млатъ неженеть,
За вода не той жедень:
„Како знантъ мало моме,
Вода тоа да донеситъ,
До отжедитъ моя жедость,
Да охладитъ мое гѣрло.“
И ето го мало моме,
Вода моме кай му носитъ.
Си съ наии, съ охлади,
И сѣрце си овесели.

557.

Отъ В. Б.

Потан ся ясно слѣпце,
Постой и поглѣдѣй

Ка св чедо дели
Отъ рожденв майка,

*) Еднаво и за майка, братѣя, сестра.

Отъ рождени баща,
Отъ рождени брата,
Отъ рождени сестри;
Та си отважда
При момкова майка,

При момкови баща,
При момкови брата,
При момкови сестри,
При момкова рода.

558.

Свадбени отъ Велесъ.

Кога пѣрстенватъ девойка-та.

Е! стройнци момини
Гости нарѣчуйте,
На свекоръ кошуля
На свекърва бохча

На золви рѣжави,
На ятърви рѣжави,
На девери кошули.

559.

Кога влегватъ у девойка-та.

Бегли біатъ у момини дворѣ,
Ке разбіатъ момина-та майка,
Ке расплачатъ момини-отъ татко,
Ке расплачатъ момина-та майка.
Ке расплачатъ момини-те брака.

560.

Кога девойка-та излеговитъ за ди целиватъ рѣка.

Солна дзвезда по чесна тѣрпеца;
Солна дзвезда, та не било дзвезда,
Туку било оно мало моме;
Оно ми ꙗ бѣло променато.
„Свекървице, стробрена иглице!
А камо ти перо позлакепо?
А камо ти фастанъ отъ кроадже;
А камо ти джубе шарабіа!
Ятървице, стробрена ябице!
А камо ти кусо антериѣче?

Свекървице, стребрена иглице!
Дали ми те снаха бендсала?
Дали ми те бохча аресала?“

561.

Кога да одатъ по невѣста.

Сви сватови на копя вяхна'а,
Младожня на копя не вя'а,
Дур' да земе отъ татка прощаниѣ,
И отъ майка, и отъ 'сета рода.
Юнаку сѣ сърце разиграло,
Како риба во длабоко море,
Како вино во стребрена чаша,
Како овенъ во стадо големо,
От' ке иде по млада невѣста.

462.

Кога посетъ невѣста-та у зет-отъ.

Кѣде иде галена малсна,
Галена малсна со осепъ молена,
Со осепъ молена и со пролетъ?
Дурн сме си моме измѣмиле,
Дурн сме си моме измолиле,
Дурн сме си моме посвѣршиле.
Па излези юнакова майко,
Та да видишъ що ти добро дошло;
Та ти дошла снаха за отмена,
И за сина за бѣла промена.
Слезн момо отъ добраго коня.
Ни слегну'е Мара, ни збору'е
Туку ми сѣ често поклопу'е,
Често, често коню да грива-та,
А девору дурн до рамена;
Таксај свекре големо-то лозіе,
Бельки Мара отъ коня ке слезитъ.

563.

Друга.

Копя водамъ на студена вода;
Копь ме воде а горе, а доле,
Ме отведе у момини дворк,
Копь ми виспа, свив соколъ писна.
Не излезе 'убава девойка,
Та излезе момини-та майка;
На керка ъ тихко говореше:
„Па излези, керко, неизлегла,
Та да видишь що ни добро дошло,
Добро дошло у наши дворови.
Да сумъ стара, би го поснишла,
Да сумъ стредна, би го залюбила,
Да сумъ мома, би си го узела.“

564.

Друга.

Иматъ мама Кана керка,
Љ пратила на бълъ Дунавъ,
На бълъ Дунавъ на водица;
Љ чекала до пладница,
Нематъ Кана, нематъ вода.
Кога утре изутрина
Дробни дзвезди разказаха,
Месечина рокъ зададе,
Ете Кана кжде идеть
Гола, боса, гологлава;
Нематъ чевли на подзе-те,
Нематъ кърпа на глава-та,

Сжде вода опжрскана.
Майка ъ ъ прашу'аше:
„Варай Капо, мила керко!
Що с' боса, гологлава?
Що с' вода опжрскана?“
Кана ли ъ говореше:
„Варай майко, мила майко!
И ти ли с' неверница?
Та излезе мрена риба
Мрена риба по край море,
Со крило-то ме попжрсна,
Со око-то ми потмигна.“

565.

Охридски.

Мое-то ми мило сванощъ ми седело,
Конци ми сукало, бисеръ ми низало,
Бисеръ ми низало копоу на грива-та,
„Немой, копоу, немой, не нишай си глава,

Не те имамъ, кошо, я за продаване,
 Тук' те имамъ, кошо, евать ке ми те пуцамъ,
 Во Семедра града, во ново-то село,
 Во ново-то село у папа Јована;
 Поп-отъ иматъ, кошо, до три малки моми;
 Да ми љ зе'ишь, кошо, тая наймала-та,
 Тая наймала-та, та гондже-гуола,
 Тая църпоока, тая чатма-вежда.“

566.

Друга.

„Аргафана фане, мили побратиме,
 Какъ ми еъ поевършило, токму три години;
 Пърстенъ ми еи дало, на пкретъ ми зарастилъ,
 Венець ми еи дало, на чело ми раститъ.“ —
 „Постой, моме постой, постой почекай ме
 Постой, моме, постой, дуръ да до'итъ пролетъ,
 Да еоберамъ, моме, берикет-отъ, мило,
 Да напълнамъ, моме, големи амбари;
 Дуръ да до'итъ, моме, хесенъ ке те земамъ,
 Ке собирамъ, моме, многу грозје, мило,
 Ке исполнамъ, моме, големи еекон,
 Ке послужамъ, моме, еватой и сватици.“

567.

Рапила мома бильбия
 До двана'есетъ години,
 Утро и вечеръ со шекеръ.
 А на пладнина ео склзди;
 Бильбия ми еъ поевърши,
 Бильбию не му казала,
 Бильбия-отъ ми еъ налутилъ,
 Ми љ побегналъ далеку,
 На сухо дърво черешна,
 Мошне ми лепо попеаъ:

„Певѣсто, лепа певѣсто!
 Земай ме мене со тебе,
 Яеъ да те рано екоривамъ; —
 Стани ми, стани, певѣсто,
 Свежърва вода донесла,
 Иѣтърви ручекъ зготвиле,
 Золви ти дворје пометле,
 Свекоръ ти кафтанъ ти скропилъ,
 Девери ти го сошилe.“

568.

Плетить мома мрежа копришена,
Иъ доплете мрежа копришена,
Иъ повлечи по бѣла Дунава,
Ми изло'а риба златокрила,
Иъ изгуши со фъринко-но поже,
Иъ испече на стребрена скара,
Ми иъ кладе во жълти-онъ салтаръ,
Иъ изваде претъ чеснего кума;
Кумъ иъ изваде претъ чесна-на кума,
Кума иъ изваде претъ чеснего зета,
Зетъ иъ изваде претъ чесна невѣста.

569.

„Болезъ си лежамъ, ясь ке си урамъ
Отъ тешка болесъ, отъ силна треска,
Отъ силна треска, отъ силна глава.“ —
„Не бой съ, сину, отъ таква болесъ
Отъ таква болесъ, отъ таква треска.
Що не ми каза, сину, три дни понапретъ,
Да ти напишамъ, три хамайлин,
Първа за глава, втора за треска,
Втора за треска, трека за сърце.“

570.

Завеале Самовилски ветрой,
По ветро'и съ отворі'а капій,
Во азбафча бунаръ вода студена,
До бунаръ је ситна трева зелена,
На трева је ибришияско седжаде,
На седжаде моръ кадифе ястакче,
Па ястакче седить моме свършено.
Претъ неа је зеленъ гергевъ ялдазливъ,
На гергевъ је алемъ тульбенъ махрама,
Па махрама отъ билюра иглица,
Во иглица до два ката клябоданъ.

Свадбени отъ Кукучъ.

Вечер-та на големи-отъ армасъ.

„Пощо ке съ речиме мие свату!
Ми ъ настаналъ мой—отъ милии синъ,
Засака твоя—та милиа щерка,
Милиа щерка кадинъ Ангелина.“
Тогай му веле Яно баздригяно;
„Що ъ вреденъ твой—отъ милии синъ,
Да засака моя—та милиа щерка!
Ако ъ вреденъ юнери да чине,
Вода да допесе отъ вишна планина,
Во града Солупа на ъди—кули,
Тамъ да праве чешма шадарванъ,
Шадарванъ сосъ четиріесетъ чепа,
Да распуци води студени,
Води студени низъ града Солупа.“
Стана отъ тамъ тейко му съ вѣрна
И дойде на син—отъ му каза,
Вели нему слушай, сине,
Ако сѣ вреденъ вода да свалишъ
Вода да свалишъ отъ вишна планина,
Во градъ Солупа на ъди—кули;
Тамъ да направиншъ чешма, шадарванъ,
Шадарванъ сосъ четиріесетъ чепа,
Да распуцишъ студени води
Студени води низъ града Солупа,
Така да земешъ кадинъ Ангелина.“
Какъ си дочу нейни—отъ милии синъ,
Телялъ си викна низъ града Солупа,
Телялъ викна майсторе бѣрка.
Нели си найде майсторе долгере,
Тѣ ги закара, ги носи
Ги носи на вишна планина,
Тѣ фатиха планина да цепать.
Лели искараха вода студена,
Тѣ ъ искараха на Яди—кули;
Тѣ направи чешма шадарванъ
Шадарванъ сосъ четиріесетъ чепа,

Та распуци води студени
Води студени низъ града Солуна.
Та що си зеде бѣла билиора,
Та наполи вода студена,
Скипа китка зеленъ кипарисъ,
Та ък носи на Гяно баздригяно,
Рѣка му бащи, вода му даде,
И му закачи китка кипаризъ.
Па съ разшени Гяно баздригяно,
И викпа съ привикпа Гяпо;
„Алалъ да ти ѣ моя-та милина щерка!“

572.

Кога зет-отъ съ облеквитъ.

Насилили съ Турци Яничари,
Они си шетатъ яничарство пишатъ
Кѣде дваица, едни-отъ го пишатъ,
Кѣде ѣ еденъ, самъ него го пишатъ,
Кѣде сѣ троица, дваица-та ги пишатъ;
Едни-отъ оставатъ, кѣща да си гледатъ.
Имала майка синѣ петеміа
Сина петеміа едно кайметліа,
Њ повѣркала младо го женила,
И во неделя невѣста му зела;
И во понеделникъ Яничари дошла,
На войска писаде това лудо младо.
Двашъ ѣ кинисало, тришъ ѣ повѣрпало,
На млада невѣста она наржчало:
„Младо, да ме чекашъ до деветъ години,
До деветъ години, до десетъ пролети,
Ако я не дойдашъ до десетъ пролети,
Юнакъ да си барашъ, юнакъ спроти мене,
Юнакъ спроти мене юнакъ зараде мене.“

573.

Кога невѣста-та съ кланятъ на кум-отъ.

Излегла ѣ невѣста-та
Отъ утрина во неделя

Да си мете рамни дворѣ,
Дворѣ мете солдзи роне.

Изметила исчистила,
Тà застана спроти слонце,
Спроти слонце отъ протива,
Со слонце-то си зборува:
„Ей ти слонце, летно слонце!
Ти си греишъ на високо,
Ти си гледашъ на далеку,
На далеку на широко,
Нели виде моя-та майка
Моя-та майка, мой-отъ тейко,
И мон-те до два брата

До два брата, два близнака
И мон-то до две снахи,
До две снахи и две сестри?“ —
Слонце-то ѝ проговара:
Ей невѣсто църнооко!
Вчера отъ тамъ поминахъ,
Твоя-та майка колакъ месе,
Твой-те брака коня седлатъ,
Твой-те снахи вино точатъ,
Твой-те сестри венци вѣатъ,
Ке си ходатъ за невѣста.“

574.

Кога невѣста-та оставаеъ отъ дома ѿ.

Къде ке ходишъ наша друшко!
Кому майка ке оставишъ?
Кому тейко ке оставишъ?

Тà и твой-те брата?“ —
„Оставамъ, ке ги пàржчамъ
На градина рамѣ босильокъ.“

575.

Кога зет-отъ ручатъ у невѣста-та.

Сонъ го краде, лудо младо,
Сонъ му краде църни очи,
А не може да заспие! —
Донесейте шаренъ бардакъ
Шаренъ бардакъ, студна вода. —
Донесоха шаренъ бардакъ,
Шаренъ бардакъ студна вода,
Нема лудо да заспие! —
Донесейте лоза съ грозие! —
Донесоха лоза съ грозие,

Нема лудо да заспие. —
Донесейте благи яболка! —
Донесоха благи яболка,
Нема лудо да заспие. —
Донесейте шаренъ јорганъ!
Донесоха шаренъ јорганъ,
Нема лудо да заспие! —
Донесейте мала мома! —
Донесоха мала мома,
Тога лудо ке заспало.

ЛАЗАРСКИ.

Отъ Струга.

576.

На Лазаров-денъ

„Качунице цветнице, о Лазаре,
Аль ѣ виде Лазара?“ —
„И ѣ видофъ, не видофъ,
На бѣлъ Дунафъ седеше,
Вити венци виеше,
'Семъ лазарки даваше,
Калъ Малъ немаше.
Седна Каля да плачить ;
Лазара ѣ тешеше :
„Малчи, Калю, не плачи,

Пакъ въ година ке дойдатъ,
'Семъ лазарки по венецъ,
Тебъ, Калю, два венца.“
Кога дойде година,
Калъ найде мъжена ;
На бунице седеше,
Венчаница кипеше,
Мъжу гащи кърпеше,
Машко дете зеляше.“

577.

На мало дете.

Малечко'о 'убо'о, о Лазаре! *)
На диванъ ми седеше,
Со яболко играше ;
Майка ле му викаше :
„Малечкоо 'убо'о!
Доста седе на диванъ,

Доста играшъ съ яболко,
Дан' те цар-отъ догледатъ,
Дан' ти царство поклонитъ!“
Уще реч-та не рече,
Ми го цару догледа
И му царство поклони.

578.

На неженатъ.

„А юначе смляиниче, Лазаре!
Смилъ ти киска потгорела
Натъ очи-те, натъ вежи-те;
Аль сѣ мислишъ да сѣ женишъ?“ —
„Сумъ смислило, сумъ свършило,
Туку ми ѣ на далеку,

Преку река Венетика;
Ми ж кажѣтъ гърдомазна,
Гърдомазна не'уба'а.
Тук' сѣ чудамъ и сѣ умамъ,
Какъ да пойдатъ да ж видамъ.
Не сумъ рапче да прелетамъ,

*) Къде имать — Лазаре, или о Лазаре — това сѣ повторитъ на 'еской редъ въ исто-то место.

Не сумъ риба да препливамъ.

*) Да дочкашъ и въ година
И въ година и за многу!
Немой многу не върти не,
Мие многу не сакаме

Петъ хиляди и петъ аспри;
Петъ хиляди да сѣ твои,
Пет-те аспри да сѣ наши;
Да дочкашъ и въ година
И въ година и за многу.

579.

На невѣста.

А не'ето добро мило, Лазаре!
Що ти уста потгорела,
Како люшна оре'о'а?
Що ти лице потбѣлело,

Како платно бамбакерно?
Али свекоръ те карало?
Аль свекърва те карала?
Али твои мили стопанъ? —

580.

На жена, коя иматъ синъ да сѣ учитъ.

Иматъ майка мили сина, Лазаре!
Го промена го паружи,
Та го пуци свѣта гора
Свѣта гора манастира,
Да сѣ учитъ лудо-гяче
Лудо-гяче манастирче.
И сѣ учи с' изнаучи,
Сѣ сторило лудо-гяче.
Лудогяче манастирче
Книга пейтъ, сѣлзди ронитъ,
Го догледа игумен-отъ,
Егумен-отъ му зборвеше:
„А егиди лудо-гяче!
За що ти сѣ нажалло

Книга пейшъ, сѣлзди ронишъ?
Али ти сѣ нажалло
За твоя-та мирна земя?
Али ти сѣ нажалло
За твон-отъ мили татко?
Ель за бракъ, ель за майка?“
Лудо-гяче с' отго'ори:
„Айти тебе игумене!
Та не ми сѣ нажалло
За моя-та мирна земя,
Ни за татко, ни за бракъ,
Туку ми сѣ нажалло,
За моя-та стара майка.“

581.

На жена, коя иматъ синови.

Три сѣ сжица разиграле
Во майкнини ранин дворѣ;
Помали-отъ 'и надигралъ.

И майка му велеше:
„Немой синко, немой мило!
Не клажай му ти намузлакъ

*) Тие деветъ редови сѣ пейтъ на конец-отъ одъ 'секоя песна.

На твои—отъ мили братецъ!
Оту братецъ не поголемъ;
Изанъ имамъ отъ татка ти,
Кой понапретъ ке излезитъ,
Него първо да го женамъ,
Ак' не помалъ отъ други—те.“
Той въ рече на майка си:
„Мори майко, мила майко!
Ти съ молямъ не карай ме,
На татка ми не кажви му
От' поюнакъ ясъ излегофъ!“
И майка имъ не му каза,

Не му каза на татка имъ;
Тая него го измами,
Ко' въ рече: „мори жено!
Кой ти стори юнащина,
Али помалъ, аль поголемъ?“
Та му рече: „а стопане!
Мало'о—то пакъ мало'о,
Големо—то пакъ големо.“ —
„Кога така, а стопанке,
Айде да го посвършимс.“
Го свърши'е големо—то,
Го свърши'е, го жши'е.

582.

На жена цо нематъ чедо, и мъшиъ въ те на чужина.

Ручекъ готвиль не'встица
Умилена, уядвена,
Со сжице съ разговориль:
„Айти сжице, 'сно сжице!
Ке те молямъ и опитвамъ,
Ти ми грешъ по 'сж земя
По 'сж земя, 'се виляеть,
Аль ми грешъ господина?
Аль ми грешъ мила майка?
Аль ми грешъ мили брака?
Аль ми грешъ мили сна'и?“
Сжице—то въ отго'ори:
„А не'всто, добро мило!
Ме опитвишъ ке ти кажамъ;
Ясъ ти греамъ господину,

Ясъ ти греамъ мила майка,
Ясъ ти греамъ мили брака,
Ясъ ти греамъ мили сна'и;
Съ готвееъ да ти идѣтъ,
Да ти идѣтъ за Велигденъ.
Големъ пещешъ ти готве'е,
Отъ брака ти сжрма коланъ,
Отъ майка ти ал—шаміа,
Отъ сна'и—те шарсиъ колачь.
Господинъ ти ти седеше
Ти седеше на чаршинъ,
Ти цеввеше сарай чевли,
Да ти купитъ за Велигденъ;
Ясъ ти кажвамъ да не жалашъ,
Оту 'си—те ке ти дойдѣтъ.“

583.

На богатъ човѣкъ.

Позалилъ съ богат—отъ
Ясъ сумъ богатъ и пребогатъ;
Тукъ съ нашатъ и попашвить
Како риба во глубина,

Како орелъ со вишина,
Како овца съ рудо ягис,
Како лоза съ бяло грозіе.

584.

На човѣкъ що имаѣтъ деца.

Млатъ Деспотъ съ возеше
Во две злати корабн
Со свои-те сино'и.
Оделе, що оделе,
И ми пашле девойка;
Поголемъ ми велеше:
„Дай ми изапъ, татко ле,
Да излезамъ понапретъ,
Да пѣрстенвамъ девойка!“
Татко му му велеше:
„Море синко, малечекъ!
Уще си ми малечекъ,
Не ти требить девойка.“ —
„Море татко милечекъ!
Ако сумъ си малечекъ,
Имамъ стрико поголемъ,
Нему ке ж пѣрстенвамъ,
Нему да ѣ донесамъ.“
Татко изапъ му даде;

Си излезе понапретъ;
Ѣ пѣрстенва девойка.
Татко му го профтаса,
Ѣ зеде'а девойка,
Ѣ однесе дур' дома,
Брату си му викаше:
„Море брату милечекъ!
Ясъ ти пешешъ донесохъ,
Аль ке ми го кабулишь,
Аль не ми го кабулишь?“ —
„Имамъ синца за него.“
Братъ му си го пречека
Го целива въ очи-те.
Ѣ зедо'е не'ѣста,
Си викна'е свой люгѣ,
Си викна'е и поп-отъ,
Ѣ венча'е не'ѣста,
Радост-та Ѣ сторі'е.

585.

На старъ.

Стари Яно вино пиетъ
Край калина, край малина,

Край цѣрвени трандафили,
Край шарени арга'ани...

586.

Ни владика.

Усналъ ми је владика
Ристо-богу на колена;
Ристось ми го скориваше:
„Стани, стани, а владико,
Ето ти сѣ Лазарици
Лазарици, посестримн,

Що ке дарчокъ ке 'и дарвишь;
'Семя Лазарки марамица,
На не'ѣста кошулица.
Да дочекашь и въ година
И въ година и за многу
Со твоя-та добра гла'а.

587.

На анама.

Летале ми летале
Деветъ рѣди голаби,
И десето пауни;
Паднале ми, паднале
Каджнени дворо'и.
Що чинеше каджна? —
Кутлумъ бисеръ мереше,

По голаби фжрляше,
Каджна имъ говоритъ:
„Зобайте ми, зобайте
Деветъ рѣди голаби
И десето пауни,
Пакъ въ година да дойте!“

588.

Друга.

Налалъ, паламъ млада каджна,
А излезе на палани
На палани шиклосани,

Со мендери испослани;
Тв дойдо'е Лазарици,
Да 'и дарвишъ Лазарици.

589.

На неженатъ Турчинъ.

Прошетало челебичче, Лазаре!
Низъ далани, низъ брего'и,
Въ рѣка джрहितъ карадузень,
Да 'и видить Ангелина
Ангелина, посестрима,
Посестрима, пжрва любовь;

И съ пули горе долу,
Да 'и види Ангелина,
Кжде везитъ бѣла риза
Бѣла риза абдесля;
Цжрно цжрнитъ, злато пжлшитъ,
Да 'и носитъ на пицоли.

590.

На женатъ Турчинъ.

Бсна, бсна месечина!
Бсна да би постоела,
Дур' да пойда, дур' да дойда,
Да 'и вида пжрва любовь
Пжрва любовь Ангелина,
Ангелина посестрима;
Али ми је вечерана

Вечерана и легната;
Вити порти затворени
Со две перя пауно'и.
Викафъ, викафъ дур' осиппафъ,
Клюкафъ, клюкафъ дур' сѣ склучифъ.
Та сѣ фатифъ за два кола
За два кола, за два бора,

*

Та си влегофъ во градина,
Та си набрафъ киска цвеке,
Та си влегофъ въ земянь кералъ,
Си паточифъ руйно випо,

Си наквасифъ киска цвеке,
И си влегофъ по одаа,
Си попарскахъ невѣстица,
Невѣстица бѣло лице.

591.

Друга.

Попадналъ ми Капанъ паша
Низъ Цибрина рамно поле,
И ми удрилъ два чадара,
Еденъ зеленъ, други цървенъ,
Потъ цървенъ ми вечерало
Потъ зеленъ ми поке'ало.
И поминафъ край порти-те

Му ъж видофъ кадѣна-та,
Лепо бѣше промената
Промената, наружена,
Гюмишиѣ пафти опасана,
Алтанчина на чело-то,
Дробенъ бисеръ на гърло-то.

592.

На Турчинъ големецъ.

Седналь ми къ доветъ Ага
Во одан во саран,
Въ рѣка дѣржитъ чаша кафе.
Ми долета лепо пиле
Лепо пиле соколо'о,
И му падна на рамена;
Стрепитъ пиле со криля-та,
Му параси чаша кафе.
Мадри-ага говореше:
„Айде піо мой сеймеш!
Що стоите що гледайте,
Донесите лакъ и стрела,
Устреляйте ова пиле
Ова пиле соколо'о!“

Пиле му сѣ отго'ори:
„Айти тебе Мадри-ага!
Не сумъ дошло за стреляне,
Тукъ сумъ дошло глас-донесло;
Отъ цара сумъ допуцено,
И отъ цара и отъ краля;
Цар-отъ иматъ мила керка,
А ти ивашъ мила сина,
Оба да сѣ сусватите
Сусватите сузе'ите,
И пакъ да сѣ попаншвите,
Како нива со пченица,
Како овци со ягнинна,
Како цвеке по градина.

593.

На оро.

Сае, море Лазаре, позлащено,
Краища-та — полеани,

Стреде ми къ, Лазаре, мраморъ плоча,
На плоча къ — високъ диванъ,

На диванъ ъ, Лазаре, постелица,
 На постеля — Мадри-аго,
 Мадри-ага — мадро седитъ,
 Въ ржка държитъ, Лазаре, чаша кафе.

Му долета, Лазаре, едно пиле
 Едно пиле — соколо'о
 Съ криля трепна, Лазаре, чутъ ороши.

594.

Друга.

Прошетало,, Лазаре, че лебифче,
 Низъ чаршин — Дрепополски;
 Ръце държитъ — во джеп'и,
 Не ми купвитъ — ни прода'атъ.
 И помина — църно грозие,
 И ми купи — църно грозие,
 И го зави — во шаміа.
 Оде, оде — до полкѣти,
 И ми седна — да го зобатъ.
 Лепо грозие — прого'ори;
 „Не су грозие — за зобане,

Тукъ су моме, Лазаре, за любеше.“
 Си ъ фати — за рачичка,
 Носи, носи — дури дома;
 Отъ далеку — ѣ викаше:
 „Дйти майко — мила майко!
 Ясъ ти носамъ — отменица,
 Татко-ѣ бѣла — променица,
 Брату перче — исчешлано,
 Сестрѣ леса — улетена,
 Менѣ мека — постелица.“

595.

Друга.

Ви'ур ви'урѣ Койдано, о Лазаре!
 Кой те ви'урѣ отвеа
 На квечеру на вода?
 Чевли-те ти трона'е,

Како мѣска потковка,
 Гайтан-отъ ти дзунеше
 Как' отъ мѣска опанка.

596.

Друга.

„Леле, леле Лазара, о Лазаре!
 Кога дойде помина,
 Очи-те ти не видофъ?“ —

„Потъ подзе ме газеше,
 Со уста ме песне.“

597.

Лазарски отъ Кукунъ.

Лудо идеть отъ гора-та,
Младо идеть отъ гора-та,
Въ рѣце носе до две китки,
До две китки теменушки.
Стредба иде ке го стрете,
Ке го стрете мала мома,
Малка мома бѣла Неда.
Та му веле и говоре:

„Дай ми лудо, дай ми младо,
Тая китка теменушка!“
Лудо веле и говоре:
„Мори моме, малко моме!
Китка давамъ, мома земамъ.“ —
„Море лудо, лудо младо!
Китка-та ъ до пладнина,
А мома-та до живъ животъ.“

598.

Хошло лудо коня да напивать,
Да напивать на нови-те чешми,
Тамо пайде мома, мала мома,
Дека спіеть потъ бѣла-та лоза.
Чуде, уме това лудо младо,
Какъ да чине лудо, що да чине,
Да разбуде тава мала мома;
Урва листа отъ бѣла-та лоза,
Патопи го во студена вода,
Попѣрска ъ по бѣло-то лице.

599.

Вяхналъ юнакъ бѣрза коня,
Тѣ отишалъ честа гора,
Честа гора Богданова;
Три дни ходилъ, три дни ловалъ,
Нищо лова не изловалъ,

Изловалъ ъ малка мома,
Променена, наредена,
Како китка накитана,
Како перо наросено.

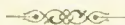
600.

Лудо младо вино піе,
Вино піе, ягне яде;
Калнакъ държе на колено,
Емъ съ дига на големо.
Мома стое спроти него,
Уще му съ шѣга бие,
Шѣга бие въ очи смее:

„Море лудо, лудо младо!
Кадаръ бѣше да ме лжишъ,
Не би кадаръ да ме земишъ.
А ясъ да бѣѣъ како тебе,
Градина бѣѣъ заградилъ,
Тебе прилесь бѣѣъ те клала.“

601.

Юничце, ти стара кметице!
Имашъ сина, що запъ не го чинишъ,
Тук' го пуцашъ сина по сокаци
По сокаци, на нови-те чешми,
На чешми-те момн задпрае,
На невѣсти-те стомни карши,
Стари баби на пѣтъ пресопка!“ —
„Ей селяни, селяни кметове!
Сами момн, сами врага бъркатъ,
Дворѣ ми сѣ патища чиниле,
Коньн сѣ отъ пайвани пуциле.“

602.

Малко дете вода лѣ
Со две малки бардачина;
Риба мренка го задира.
Дете веле емъ говоре:
„Немой, мренко, ме задирай,

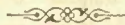
Да не кажамъ на майка ми,
На майка ми на баща ми,
Да не сплетатъ тепа мрежа,
Дан' т' изловатъ, дан' те фататъ,
Дан' те варатъ сладка чорба!“

603.

Позаспалъ ми царъ Костадинъ
На сонe-то му ѣ дошло,
Му ѣ дошло малко пиле
Малко пиле бильбильче,
Да му веле, емъ говоре:

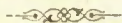
„Стани, стани царъ Костадинъ,
Теб' те викатъ масторе-то,
Да направинъ малъ манастиръ
Мала църква свѣти Георги.“

604.

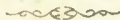
Съ невѣста си Марко говоре;
Невѣста-та кадъжъ Ангелина:
„Слушай, слушай, мори, що ке речамъ,
Запрегни сѣ, мори, засукай сѣ,
Да испечинъ до две морски риби,
Да наточинъ кропидлъ благо вино,
Да донесинъ на ладна механа;

Кой ке виде, севдемъ, да завиде,
Кой ке чуе, севдемъ, да се чуде.“

605.

Иване, Иване челебѣа!
Имашъ Иванъ дворѣ Стамболови,
На дворн-те скали отъ карагрошъ,
Пармадзи-ти, Иванъ, отъ флорина,
Вратици-те, — позлатени,
На дворн-те, — до две чешми,
На чешми-те — до две порти,
На порти-те — до два кърста,
На кърста-та — до два пмаци,
Кад' съ смес — злато лее,
Кад' зборуве — бисеръ пюве.
Кад' си дочуль — цар-отъ, емъ везир-отъ,
Дѣ ги пуциль — два каваза,
Дѣ имъ веле, — емъ говори:
„Донесейте — богатъ Иванъ,
Да го видамъ — що човекъ ѣ!“
Донесоха — богатъ Иванъ,
Да го виде — цар-отъ, емъ везир-отъ;
Дѣ му веле — емъ говоре,
Да си даде — негова щерка.

606.

Мѣлчи ми, мѣлчи девойко!
Немой распиши цѣрин-те очи,
Немой си груби бело-то лице!
Ясъ ке си пойдамъ на градъ Солунски,
Ке ти донесамъ до два робини;
Една-та тебѣ слуга да чине,
Друга-та чубукъ мѣш да пале.

607.

Бележилъ юнакъ, бележилъ
Малка-та мома въ село-то,

Рудо-то ягне въ стадо-то,
Явор-отъ дърво въ горе-то,

Самура калпакъ въ градъ Сопуль. | Рудо-то ягне закладе,
Дуръ да съ лудо повърне, | Яров-отъ дърво отсекле,
Млада-та мома му зеле, | Самур-та калпакъ продаде.

608.

Лудо ходе сосъ дружина,
На дружина говореше:
„Ей дружина, мили брате!
Сакамъ нещо да те пита,
Право сакамъ да ми кажишъ.
Дене гледамъ малка мома,
Дене гледамъ въ ноке всонвамъ,

| Ноке м' иде близо, близо,
Близо, близо дуръ до мене,
Ми легнува на ржка-та,
На ржка-та, на ржав-отъ;
А отъ сон-отъ кад' да станамъ,
Барамъ мома, мома нематъ!“

609.

*Кога Лазарки-те влегватъ во некая кукя и излеговтъ,
небтъ.*

„Ой Лазаре Войниче!
Дека ми си войнувалъ?“ —
„Войнувалъ, сумъ войнувалъ
До цареви дворове.“ —

| „Що чинешо царца?“ —
„Мжшко дете леяше,
Капа-та му редеше,
Шелени му кроеше.“

610.

Руеа мома, Руениъ брала,
Руениъ брала денъ гишала,
Дек' го брала загинала.
Го набрала три товара,
Товарила товаре-то,
Попаднала темна жгала,
Заросила енти роса,
Тà збъркала пжтища-та,
Пжтища-та, друмища-та.
Налетила на овчари,

| Опа веле емъ говоре:
„Ти съ молямъ, ти съ клалямъ,
Да ме поешъ дур' дома-ка,
Ке ти дадамъ тенка риза,
Майка ленева кошуля
Баче мон тенка пушка.“
Дà отишолъ до дома-ка,
На майка ъ еи викаше:
„Искарай ми огламиници,
Да го главамъ овчарче-то.“

611.

Армасалъ съ лудо младо
На далско на големо,
Едни идатъ ми га фаятъ,

Други идатъ ми га худатъ;
Арна била работница
Работница, променена.

612.

Уме, чуде лудо младо,
Какъ да виде малка мома.
Да си поидо во градъ Солуна,
Та си купи праматѣ

Та си поиде во село-то
Си кондиса стредь село-то
Стредь село-то край чешма-та,
Да продаве праматѣ.

613.

„Девойко, душо Сардеа
Защо ми си насърдена?
Симитъ ми ти ѣ лице-то?
Череши ти сѣ очи-те?
Шекеръ ми ти ѣ уста-та?
Що по ми мещъ зборувашъ?
Що не ме съ очи погледнашъ?“
А она веле, говоре:
„Ей море лудо, да младо!
Снощи сѣмъ било за вода
Съ мон-те вѣрни другачки;
Майка ти стосше на порта,
Мене мо резилъ чинила,
Предъ мон-те вѣрни дружки. —
Довойко, душо Сардена!

Стига ми лѣжа дете-то,
До сега ке го армасафъ,
До сега ке го ужсенефъ,
Емъ невѣста-та донесефъ,
Отъ тебе, момо, похарна,
И отъ тебе похубава.“
Онъ ѣ веле, емъ говоре:
„Девойко, душо Сардеа!
Немой ти слушаи майка ми,
Майка ми стара не знайтъ,
Майка ми къща по гледатъ,
Майка ми димеъ не дѣрже;
Сосъ мене къща ке гледашъ
Сосъ мене димеъ ке дѣржишъ.“

614.

„Ангелишо що си толку
Кахарѣа, патегеа,
Дворе метишъ сѣдзи роишъ?“ —
„Варай дружки, мили дружки!
Кад' да не сѣмъ патегеа?
Снощи дошолъ Радичъ юнакъ,
Снощи дошолъ, снощи пошолъ,
Отъ войска-та Анадолека

Анадолека Казалбашка.
Уще въ порти ни не влезель,
Уще чизми не си собуль,
Ущо чубукъ не запалиль,
Долета ми малко пиле,
Малко пиле съ бѣла книга,
Да му веле, емъ говоре:
„Що чине, да чине Радичъ,

Скоро тамо да си поиде
На войска-та Анадолска,
Анадолска, Казалбашка,

Батиса'а корабик-то,
Чисти свити, емъ калухи.“

615.

Запеалъ пауиъ, запеалъ,
Тамо долу въ чаире-то
Въ чаире-то, въ ливаде-то,
Слушайте малко големо
Чуете Турци, каури

Ка' пее пауи-отъ на дърво
Ка' горе юнакъ за мома,
Като два стърка борина,
Като босильокъ за сепка,
Като карафилъ за роса.

616.

Девойко, девойко, убава девойко!
Летна перенуга, зимна теменушка!
Що си расцѣтила рано претъ Велигденъ,
Рано претъ Велигденъ, велика неделя?

617.

Денѣ ми те гледамъ, ноке ми те сонвамъ,
Денѣ ми ходишиъ близо до мене-ка,
Ноке ми легпувашъ на десна-та рѣка
На десна-та рѣка, на права-та стрѣна.
Съ разбудилъ лудо, рѣка устѣрпнала
Рѣка устѣрпнала, мома избегала;
И на перничка-та веле, емъ говоре:
„Перничко дунпанко, камо ми мома-та?“ —
„Чужда бѣше, лудо, дома си отиде,
При нейзина майка, при нейни-отъ татко.“

618.

Вяхналъ юнакъ бѣрза коня
Дѣ отишолъ честа гора,
Ловъ да лове диви пилци
Диви пилзи, брѣбици.
Не изловилъ диви пилци,
Тукъ изловилъ малка мома
Променена наредена,

Като китка пакитена,
Като перо насузено.
Дѣ га фати за рѣка-та
За рѣка-та за колба-та,
Тѣ га метна на копя-та,
Тѣ га носн у свой доми.

619.

Що те скъпа мома царнобока?
Даль дека те моине царнобока?
Ель дека те отъ бога-та кжца?

Ель дека те отъ мпозниа брака?
Ель дека те отъ голема рода? —

620.

Момо стон край бълъ Дунавъ
И сосъ Дунавъ си зборуве:
„Ей ти Дунавъ, ти бълъ Дунавъ,
Какъ сумъ тенка, емъ висока
Уще да бѣѣ царнобока,
Бѣѣ го зела царево-то

Хазнатарче, праматарче;
Онъ на вечеръ книга гледи,
На пладнина хазна брое,
На кпидіа на ловъ оде,
На вечера отъ ловъ иде.

621.

Мори моме, малко моме!
Нели легна, нели заспа,
Нели сонн сонъ за мене,
Като язе два за тебе?
Ти съ чини трѣбница,
Азъ съ чинихъ соколъ пиле,
Да летнахме, прелетнахме,
Съ крило съ крило, съ перо съ перо,
Съ перо съ перо, съ рамо съ рамо;

Та паднахме гува долу
Въ Полински-то салища-та;
Ти си падна на маслиника
Асъ си паднахъ на калника.
Догледа не пждарче-то,
Пждарче-то конярче-то,
Да намери тенка пушка;
Мене удри въ рудо гърло,
Тебе удри въ десно крило.

622.

На Водници отъ Прилепъ.

Сонъ сонила Янкулица
На утрина во неделя, —
Изникнала яболшница
Стреде дворѣ песочина,
Стребрепъ корепъ, злати гранки,
Завързала потъ яболка
Петъ яболка позлакени.
Говореше Янкулица:
„А Янкула господине!
Да сумъ сонъ я сонила
Во неделя на утрина —

Изникнала яболшница
Стреде дворѣ песочина
Стребрепъ корепъ, злати гранки,
Завързала потъ яболка
Петъ яболка позлакени.“
Янкула ъ говореше
„Янкулице, бре невѣсто!
То'а ли ти по текну'етъ?
Яболшница сама ти си,
А яболка наши деца.“

623.

До три сестри лозіє садать,
Постара-та изговори:
„Варай сестро, ти помала!
Кому лозіє си садиме,
Нію брата си немамо!“
Помлада-та говорешо:

„Варай есстро ти постара!
Ако брата си немаме,
Майка ни је уще млада,
Белки ке ни брата стигнитъ,
Нему лозіє си садиме.“

624.

На невѣста.

Елеворъ си копя контъ,
Невѣста му узда държитъ,
Узда държитъ свѣка свѣтитъ
Подъ калинки, подъ малинки,
Подъ цървени трандафили;
Лудо младо вода водитъ,

Вода му съ не водеше,
Нещо му ъ препипаше,
Морска риба златокрила;
Не ми била морска риба,
Туку било лепо моме.

625.

На единороденъ синъ.

Имать майка мила сина
Мила сина Костадина,
Промени го, накити го,
Опаши го свиленъ поясъ,

Закачи му стрепенъ дивитъ,
Да прати го на манастиръ,
Да ти учитъ бѣла книга,
Да ти пишитъ църно писмо.

626.

Имать майка мила керка
Промени ъ, накити ъ,
Облечи ъ во свилено,

Во свилено копринено,
Та пуци ъ во другачки,
Да ти пентъ, да ти играть.

627.

Църква метитъ мало моме
Со два страка босилько'н,
Емъ си метитъ, бога молитъ:
„Дай ми, боже, попа свекра,
И свекърва попадіа
И да зе'амъ гяче момче!“

Како бога помолила,
Така госпотъ ѣ помоголь,
Нейдзѣ даде попа свекра,
И свекърва попадіа,
И си зеде гяче момче.

628.

На старъ.

Седналъ ми је стари Янко,
На високи-те чардаци,
На високи-те дивани,
Во шарени-те одан;
На шарени-те шилтипа,
На коприени перници.

До него је Янко'шца,
Околу него сино'и му,
Сино'и му слуга служатъ,
А сна'и му ручекъ готватъ,
Да съ радвѣтъ и веселятъ.

629.

Она страна оганъ горитъ,
Ветеръ вентъ не го силитъ,
Роса роситъ не го гаситъ.
Не ми било силенъ оганъ,

Току била божа майка;
Сина носитъ на кърцеше,
Да го къртитъ свѣти Јованъ.

630.

Стамянише домакине!
Тука ли сѣ, или не сѣ?
Ако спѣешъ разбиди съ

Ако піешъ весели съ,
Оти идатъ мали моми
Мали моми водичарки.

631.

Има майка мила сина
Мила сина Костадина,
Промени го, накити го
Во свилено, копринено,
Опаши му свиленъ поясъ,
Закачи му стребреиъ дивитъ,
Дай му въ рѣце бѣла книга,

Па пуци го на мапастиръ,
Да съ учитъ бѣла книга
Бѣла книга, църно писмо.
Си го чекатъ три години,
Той научи въ три месеци
И си дойде дури дома.

632.

Смлянише лудо дете!
Смиль ти поясъ половина,
Сеиъ ти, лудо, 'убавина,
Що ти лице овенало?
Що ти уста потгорела?

Иль дека сѣ неженето?
Ти си имашъ мили татко,
Тебе младо нека женитъ,
Можа иматъ у комѣни.

633.

Седналъ ми ꙗ стари Яно,
На постеля копринена
Синови му кулукъ чинать,

Мили снахи ручекъ правать,
Мали мнуци подигрувать
Сось яболко позлакено.

634.

Пофалилъ сѣ богатъ Иво:
„Ясѣ сумъ богатъ и пребогатъ
И отъ цара и везира,
Стреде дворѣ лепа куця,
Диредзи-те позлакени,
До две мѣски обружани.“
Отъ зборъ на зборъ цару пошло;
Пушилъ цар-отъ три абери,
Ми го зеде богатъ Иво.
Цар-отъ велить и говоритъ:
„Що сѣ било, и весело?

Ти сѣ богатъ и пребогатъ
И отъ цара и везира.“
На говоритъ богатъ Иво:
„Не сумъ богатъ сось стока-та,
Тукъ сумъ богатъ со куця-та,
Това що ꙗ лепа куця,
Това ми ꙗ домакинка;
Диредзи-те позлакени,
Тѣе ми сетъ синови-те;
А мѣски-те обружени,
Тѣя ми сетъ мили керки.“

635.

На Гюргевденъ кога ди сѣ нишаеть.

Отъ Кукушъ.

Излетнале два гулаба отъ дѣба,
Не ми биле два гулаба отъ дѣба,
Туку биле два стройника по мома: —
Уще ли ꙗ тоа моме при майка,
Що го питафъ лани есенъ за брата?
Ке го питафъ овой есенъ за мене. —

636.

Момче сѣ нишать, Гюрге-ле,
Мома го гледать отъ високи чардакъ,
Викумъ викаше мало-то моме:
„Краткумъ нишай сѣ, младо-то момче,
Дърво тѣрливо, љже љжливо,
Йже љжливо, место камливо,
Дан' с' отепаше момче со мома.“

637.

Прода'атъ съ църно грозие
 Во чаршии Дринополски
 Во коше'и ракидини;
 Нематъ некой да го купить.
 Наело съ зудо младо

Си купило църно грозие,
 На пътъ седна да го зобатъ,
 Не ми било църно грозие,
 Туку било бѣло моме.

ЖЕТВАРСКИ.

Отъ Струга.

638.

Заплакала ми голѣма пива
 Голема пива на върфъ планина:
 „Офъ леле боже, офъ мили боже!
 Какъ не съ найде пайдобаръ юнакъ,
 Да ме изорать, да ме посентъ
 Бѣла пченица църнокласица!
 Да му наполни деветъ амбари,
 Да си оженитъ деветъ сино'и,
 Да си омѣжитъ деветъ девойки,
 Да си покърститъ деветъ мнучина.“
 На зборъ съ найде пайдобаръ юнакъ,
 Ми ъ изора, ми ъ посе'а
 Бѣла пченица църнокласица,
 И му наполни деветъ амбари,
 И си ожена деветъ сино'и,
 И си омѣжи деветъ девойки,
 И си покърстети деветъ мнучина.

639.

Кѣде съ чуло видело,
 Санджакъ девойка да бидить,
 калци со копци да носить,
 Бѣлу елеци петлицы,

Санджакъ девойка да бидить
 Со сто й пендесетъ санджаци!
 Ми ъ догледа Санджак-бегъ,
 Санджак-бегъ лепо ъ ворить:

„Егиди санджакъ девойко!
Я многу села еумъ шеталъ,
Как' тебе не еумъ видело,
Санджакъ девойка да бидитъ

Со сто ѝ педесетъ санджаки,
Калци ео копци да носитъ,
Бъли елечи еъ петлици!“

640.

„Що коня коншъ, ергенъ Димитрія, кжде ке одишъ?“	—	—
„Ясъ ке си одамъ	—	на еилна войска.“
„Защ' не ми каза	—	три дни понапретъ,
Ясъ да ти нап'рамъ	—	сейменско руво,
Да ти сошамъ	—	кюка кошуля,
И да ти нап'рамъ	—	мор-на долама,
И да ти купамъ	—	чиф-не пищоли,
Чиф-не пищоли	—	и тонка пушка?“

641.

Съще ми зайде Солунско-поле,
Во ливаге-то, затъ кофиле-то,
Тога еъ згоди левенъ Никола,
На гла'а поентъ самурди калпакъ,
А на калпак-отъ педееетъ перя,
Педееетъ перя, петъ огледала,
На огледала бесценетъ каменъ,
Каменъ ми светитъ, какъ ъсно съще,
А огледала, какъ дробни дзвезди.

642.

Спощи мина'е до деветъ брака,
Коньн ява'е дури лета'е;
Руво носе'е дури горе'е,
Пушки носе'е, какъ дробни дзвезди,
А оетри сабьн ко' еска'ници.

643.

Повей ми, повей, ветре Меглене,
По море силенъ, по поле ладенъ;

Да ми оладинъ бѣли аргати;
По море сплениъ, по гемиджин.

644.

Легнало моме заспало
На майкппо си колено,
Во една бафча широка,

На една сенка дебела,
На една трева зелена,
Край една вода студена. —

645.

Планина дойде, ручекъ не дойде;
Позаспала ми ратеница-та
Ратеница-та съ ратаестого,
Во шаренъ одаръ, потъ шаренъ јорганъ,
Со рѣчище-то во гла'ище-то,
Со поджище-то во пеплище-то;
Ми ъ укаса проклета болва,
Со нога клоцна чорба истури.

646.

Турчинъ девойка вързана носить
Отъ ново бърдо за бѣло гърло,
За бѣло гърло 'со бѣла риза;
Девойка му съ милио молеше:
„Пуци ме мене, Турчине море,
Пуци ме мене, фати такка ми;
От' ж татко ми башъ араміа
Башъ араміа по Шаръ планина.
Татко ми крадить руди яганица,
Тà ми 'и колить на Кара-камень,
Тà ми 'и печить на Кѣличница,
Тà си 'и викатъ свой побратими,
Тà си 'и ядять въ гора зелена.“

647.

Благуно, благо яболко!
Ручай, поручай яболко,

Дур' да ти дойдить ягне-то
Отъ Кара-орманъ крадено,

На Кара-каменъ заклано,
На Къпничница печено,
Съ фрушки пожина сечено,

Во злата тепся редено,
При чесна кума ставено.

648.

„Високо стоишъ, дзвездо-ле, далеку гледанъ,
Да не 'и виде — мой-те два брата?“ —
„Видофъ 'и видофъ — край църпо море,
На столъ седе'е, — книга пише'е,
Сждзи ронс'е — соколъ 'ранс'е,
Соколъ ранс'е — н му веле'е. —
Тà ке те пушамъ — на горна земя,
Ти да ми видишъ — коя ко'а не;
Ако не пролетъ — пролетъ Петровденъ,
Да ми донесишъ — до три класо'и,
Б'вла пчепица — шесторедица,
Шесторедица — църнокласица;
Ако не есепъ — есенъ Митровденъ,
Да ми донесишъ — два грозда грозне,
Два грозда грозне — два синамбеля.

649.

Дегиди Гидо, гиди 'уба'а!
Твое-то лице въ църковъ написано.
Богъ ми го убилъ силин-онъ ветаръ,
Що ти зильоса на твое лице,
Тà те отве'а стретъ б'бло море;
И те догледа Йо'анъ гемиджия,
И ми те фати за десна ржка,
И те кладе въ шарена гемия,
Въ шарена гемия, на мека постеля.

650.

Отъ Колунъ станафъ во Корча дойдофъ
Во Корча дойдофъ, на каменъ седнафъ;

Тога го најде Иса аманка: *)
„Арно то најдоѣ да те опитамъ,
Ели вистина джејнкъ сѣ сторило
Во мирна земя во Мор'о'о?“ —
„Кой ми ти казалъ, не то измамилъ,
Вистина тамо джејнкъ сѣ сторило.
Първа-та пушка, що ми пукнала,
Тога ми падна самъ Джафер-ага
Самъ Джафер-ага твой-отъ стопанъ;
Втора-та пушка що ми пукнала,
Тога ми падна твое-то брате;
Треќа-та пушка що ми пукнала,
Тога ми падна твое-то доте.“

651.

Сънцо ми сѣ застосло
Стреде небо па пладина,
Да ми видитъ вельо чудо:

Брата сестра прода'аніе
За бѣлило, за цѣрвило,
За шарено огледало!

652.

Горещина, уморинна
Отъ Недина непра'инна.
Попа зета залюбила,
Сестра си ѿ загубила;
Остапале дво дечина,

Две дечина сирачина.
Тук' сѣ чудѣтъ дво дечина,
Како Неда да викасѣ,
Али майко, али тетко.

653.

Богъ да убиетъ твоя-та майка!
Шо ми те пуци доцкна на гости,
Доцкна на гости со неѣста-та;
Сжице те зајде во ливаге-то,
Мракъ те замрачи долу потъ село,
Ми те најдо'е земски сејмени,
То загуби'о дето Јо'анче,
Ти пограби'е млада неѣста.

*) Иса аманка — сѣ клажатъ въ среде 'секого стиха.

654.

Жетварски отъ Прилепъ.

Жнала Мара жолто просо,
Поминало кираджии.
Едно мало кирадживче,
То'а Маръ ъ велеше:
„Айде да съ натживаме,
Ако тебе те натжиамъ,
Да ми да'ишъ кованъ гердапъ;
Ако мене ме натжиешъ,
Ке ти да'амъ бърза коня.“

И Мара му говореше:
„Ако тебе я натжиамъ,
Не ти сакамъ бърза коня,
Туку тебе добаръ юнакъ
Добаръ юнакъ да те земамъ.“
Си фатиле да жишеть;
Жнала, жнала бѣла Мара,
Жнала, юнака натжиала,
И юнака си го зела.

655.

Кой ке по пѣтъ ке поминиъ
Вратете го, да го вратиме,
Ужина да му да'име,
Отъ желка яйца кавгана,

Отъ жаба нога пастарма,
Отъ глушѣо меше сиренѣ,
Отъ лешникъ бочва ракіа.

656.

„Ей девойко, не толку 'уба'а,
Да що ми си сѣрце умнила!
Ели си ми магіа сторила?
Ели си ми коня бильосала?“ —
„Ей юначе цѣрноокъ неведене!

Да не сумъ ти магіа сторила,
Ни пакъ сумъ ти коня бильосала;
Магіа сѣ мой-те цѣрни очи,
Блено биле, мое бѣло гѣрло.“

657.

Девойко цѣрнокласице,
Цѣрно ми сѣрце за тебе,
Како гайтан-отъ на тебе!
Ела, девойко, по мене,
Ела ми на нашъ виляеть,
Тамо ке лепо 'убо'о,

Тамо ми греатъ две сѣнца,
Две сѣнца, две месечини;
Два пѣти жито сѣ рогатъ,
Два пѣти грозіе ми здрентъ,
Два пѣти овци сѣ ягнатъ.

658.

Жетварска отъ Кукучь.

Отъ поста излегла девойка,
На брата си говоритъ:
„Брату ле, брате Стояне!
Подай ми вода студена,
Найди ми сенка дебела!“
Стоянъ ъ веле говоре:
„Сестро ле, сестро Елено!

Тук' нема вода студена,
Ни има сенка дебела;
Дойди во гора зелена,
Донеси вода студена;
Дойди во гора зелена,
Там' има сенка дебела.“

659.

Стефанъ и Магдалена.

Отъ Панагюрище.

Зажени ся Стефанъ харенъ юнакъ,
Та занска дели Магдалена,
Магдалена плаче, та го не ще; —
„Не ща, мамо, Стефанъ харенъ юнакъ,
Че е Стефанъ юнакъ потъ юпацн,
А азе самъ мома нать момн-те.“
А майка ѝ тихомъ отговаря:
„Калнико ле дели Магдалено!
Мари земи Стефанъ харенъ юнакъ,
Та ако е юнакъ потъ юпацн.
Ѐ погледни низъ равно-то поле,
Та да видишъ Стефану свадба-та.
Калпацн имъ като на деліе,
Копе-те имъ като на спахіе.“
Ка ги видя дели Магдалена,
Та ся стори премлада умряла.
Ка ѝ виде Стефанъ харенъ юнакъ,
На девере тихомъ отговаря:
„Ей девере, ей пере жераве,
Ей идете на Стара планина,
И донесте снягове, ледове,
Да ги туримъ на клето-то сръдце,
Ако бжде премлада умряла,
Не ще трепне ни съ рѣка, ни съ нога;

Ако ли е сама учинила,
Тя ще трепнѣ ѣ съ рѣка, ѣ съ нога.“
Донесоха снягове, ледове,
Туриха ѣ на клето-то сръдце,
Тя не трепна ни съ рѣка, ни съ нога.
На деверо тихомъ отговаря:
„Ей девере, ей перо жерави!
Я идете во вѣрла грамада,
Донесете замя осойница,
Да ѣ туримъ на клето-то сръдце,
Ако бѣде прямада умрала,
Не ще трепне ни съ рѣка, ни съ нога.“
Отидоха во вѣрла грамада,
Донесоха замя осойница,
Туриха ѣ на клето-то сръдце,
Тя не трепна ни съ рѣка, ни съ нога.
Па пристѣжилъ Стефанъ харенъ юнакъ,
Целувалъ ѣ между две-те очи;
Тѣ трепнала и съ рѣка и съ нога,
Стапала е дели Магдалена,
Тѣ посрещна Стефану свадба-та.

— ❖ —
660.

Ой-люле.

Отъ Струги.

Отлетала пренсруга, ой люле ой! *)	Ячмени-те до стре'н-те,
Отъ орача на орача, —	Лено'и-те до пояси,
Отъ копача на копача,	Уро'и-те до колена;
Отъ режача на режача;	Да съ рапѣтъ сиромаси.
Да зароситъ ситна роса	Дѣрвете нѣ со осито,
Ситна роса берикетна	Да ѣ ситна година;
И по поле и по море;	Дѣрвете нѣ со ошница,
Да съ родитъ 'сѣ берикетъ	Да ѣ полна кошница;
'Сѣ берикетъ вино-жито;	Дѣрвете нѣ съ ямаче,
Ченици-то до греди-те,	Да ѣ тучна година.

— ❖ —
*) Ой люле ой — съ повторитъ на 'секой редъ.

661.

Кога да играетъ мало дете на рѣце.

Паторъ паторъ поджина, паела баба козици на два рида внеоки, на два дола широки; ми напрела дво вротена, си 'и клала на полица, дошло мачо лизна, дошло куче гризна; читъ пустипо, ошъ щурнио, толку сумъ си напрела; на додо кошуля, на баба марама.

662.

Друга.

Чукнало деца яболка, со шарени-то етапчина, со стробрени-те рѣчина, излезе божа съ решетото, та ъ пукнало меше-то.

663.

Играчки.

Тумба тумба Татара, яви коня златара, та поиди си Вегле; Вегле копне крева'е; самъ бекъ седешс, Самовила пишфеше ео орло'о перце, пауно'о крилце, падна крилце въ морце, морца менѣ сольца, я сольца овцѣ; овца менѣ ягне, я ягно волку; волкъ менѣ кожа, я кожа кърпачу; кърпачъ менѣ чевли, я чевли бабѣ; баба менѣ колаче, я колаче жрту; жртъ менѣ заякъ, я заякъ Турчину; Турчинъ менѣ пара, я пара попу; попъ менѣ молитва: по Чифутн клетва, по Егюпци метла, и по . . рци лопата.

664.

Думба думба дивина, ява коня пауца, еи отиде Влаея, Власн копне крева'е, сипа си го коле'а, цар-о го подига'а, пеольо мори пеольо! дека да съ делнмо? потъ Сабукко'а косеница. Самъ Сабукъ седеше, Самовила пееше; Чеверь Лаго вѣрлаго, крепа нога на рамо, погледай по нурецъ; нурецъ тебѣ еольца; сольца ти овцѣ; овца тебѣ ягне, ягне ти волку; волкъ тебѣ кожа, кожа ти ко'ачу; ко'ачъ тебѣ ежричокъ, ежричокъ ти 'ченица; 'ченица ти воденица, воденица тебѣ брашно; брашно ти бабѣ, баба тебѣ колакъ; колакъ ти жрту, жртъ тебѣ заякъ; заякъ ти Турчину, Турчинъ тебѣ две пари; дво пари ги цару, цар-отъ тебѣ девойка. (Две пари ти попу, попъ тебѣ молитва.)

665.

Кога да пжлтеет деца-та мали.

Чукъ чукъ лобода, падна тесла отъ бога, удри баба по нога, та съ роди жртиче, си го зави въ кърпиче, си го кладе на гланникъ, мълчи, синиче, не плачи, ойде въ пазаръ татко ти, ке ти купишь два меха, едни-отъ меденъ, други-отъ немеденъ, кой ке мълчить медени-отъ, кой ке плачить немедени-отъ, претъ царе'а порта жжлта курешница, у тебъ ключе'и-те, у мене каташи-те, моли замоли до три години.

666.

Одефъ, одефъ пра'у пжтемъ, кога гледа шума, шума бобо родила; ашафъ едно сладко, ущ'одно посладко, треко найсладко. Си оборифъ чапта, чапта тагарджика, берамъ берамъ пжтре кла'амъ; „бре не бери ти бобо-то!“ (викать пждаръ); — „бре що бикашь ти викачу!“ — (отго'ори берачъ) — „бре небери бобо-то!“ — „шума бобо родила, ти бобо си не родилъ!“ — я берамъ, берамъ, оной туку викать — ела бре вамо — ето нейдамъ тамо, — капунуиъ, (велить Турчиъ) — не носамъ капу, (велить берачъ) ясъ с' имаъ шапку — тутуиъ усъ шишиди — ясъ тутуиъ не пиамъ, — делндар бу — ясъ го неделамъ, самъ въ шума г' обрафъ, самъ ке го яда. —

667.

Дедо седить на грутка, и си плетить ъжлучка, зацо ти ъжлучка? — ке си берамъ желать. — зацо ти ъжелать? — ке си рапамъ прасенце. — зацо ти ъ прасенце? — ке ми пуцишь сало. — зацо ти ъ салце? — ке си мазнамъ момн-те. — зацо ти сѣ момн-те? — ке ми метать дворо'и. — зацо ти сѣ дворо'и. — ке ми редать столо'и. — зацо ти сѣ столо'и? — ке ми седать свато'и. — зацо ти сѣ сватон? — ке донесать невѣста. — зацо ти ъ невѣста? — ке ми родить дете. — зацо ти ъ дете? — да ме викать *) тата, бате, скри сѣ въ гжрице, ето 'и Турци-те, ке ти земать пари-те.

668.

Сонце бонче, бого'о яйце. — камо то'а яйце? го изеде мома. — камо ъ мома-та? — она сѣ скри дома. — камо ъ дома? — ъ изгоре

*) По друга: — да ме викать: тате, бате, скри сѣ въ яси, ето ти сѣ Турци колюмарци.

огонь. — камо го огонь? — го изгасна вода. — камо је вода? — њ
испи'а две деца. — камо 'и дечица? — отидо'а на нива, да бранатъ про-
со. — камо ти просо? — г' искљива'а врапси. — камо 'и врапси? —
сѣ кач'а на дѣпъ. — камо го той дѣпъ? — го пресече секира. —
камо је секира? — отиде на ко'ачи. — камо 'и ко'ачи? — 'и изсмоли
мольци. — камо 'и мольци? — 'и искљива петел-отъ. — камо го петел-отъ?
— го изеде лисица. — камо њ лисица? — њ отепа пушка. — камо њ
пушка? — поиде кае цар-отъ.

669.

Опомоно домоно; триафиле, карафиле; стото-пито, моногито;
ляйтипъ, гуйтипъ; сусезе, сукезе; делимаръ, кокошаръ; зби, кацин; тене-
ке, напърстокъ.

670.

Цуцулига, пентапъ; петугора, хаивапъ; харджимапъ; чулчукъ,
чукалчакъ, ковачъ, керкелъ.

671.

Яребица порпатица, до мазара, до катара, чипгичи, мингичи, оп-
тиъ, дуцитиъ, дупка.

672.

Палец-отъ велитъ: айде да крадиме! казалец-отъ велитъ: кѣде?
големи-отъ: кѣде да је. Четворти-отъ: ке кажамъ. Наймали-отъ: млчи
джупчо наказаче!

673.

Кога да ниетъ вино.

Протеколъ ми магенъ Дунавъ, занесолъ ми чаша вино; поклонъ
дойде до кумета; кум-отъ ми сѣ люто кѣлнитъ: „жими бога не је моя,
туку ми је Николо'а, ни Никола пи; опѣтъ наполни.“

674.

Отговоръ.

Мори чашо бу чашо, що сѣ бучиниъ за мене, ете юнакъ за тебе.

Тіе игри съ кладоха съде за любопитство, и защо въ нихъ съ крѣнѣтъ имѣна странии. Во Бѣлица, не далеку одъ Струга, деца-та пѣять со голема бѣрзина и повторене пѣсна, во коя съде можехме да различиме едно слово: Богорасумъ (Борисомъ?).

СВАДБЕНИ ОБИЧАИ.

Отъ Струга.

На големи-те празници, како Велигденъ, Петровденъ, Спасовденъ и др. съ береетъ млади мѣжи и жени окуду цѣрковъ, или на други места, и играетъ хоро пѣвѣсти, девойки и мѣжи особено. Тога неженати-те имаеъ случан да си отбератъ лика спроти себе. На отбрана-та си пуцаеъ стройници, кои даваеъ малъ нишанъ. Свѣршени-те во празници си пуцаеъ 'секакви дарови, како сладки ѣла, ризи везани, и китки. Предъ свадба-та си меневеъ големи-отъ нишанъ. Четворток-отъ си клаваеъ старосватъ, и побратими. Старосват-отъ седитъ до кум-отъ подолу, а побратими-те канеетъ сватови, и, кога одѣтъ по пѣвѣста, стоиетъ отъ две-те стѣрни отъ зет-отъ, и подкрепѣтъ пѣвѣста-та, кога ѣм земаеъ. Въ сабота месатъ ногача со пѣрстенъ шарена, кои съ викатъ свака; еднаква съ меситъ и у девойката. На вечера побратими-те канеетъ роднина-та и приатели-те со гайда, и со чутура вино обколисана со женски стребрень герданъ, и обкитена со босильбокъ. Канени-те пѣетъ отъ това вино; и кѣде ке съ свѣршитъ напълнѣтъ чутура-та со вино. Утрица-та побратими-те канеетъ да съ сберѣтъ сватови. Кога тіе ручаеъ зет-отъ съ готвить; съ бричитъ обколисанъ отъ пѣвѣсти и девойки, кои му пѣетъ песни; съ облеквить со зетоско-то рубо, и целуватъ ража на татка и майка. Така тѣргѣтъ по пѣвѣста. Напредъ одитъ байрактар-отъ, зетовски роднина, кои дѣржитъ яболница нажитена со везани ризи, цѣрвени шамѣн, 'секакви китки и цѣрвени яболка; по него хоро отъ юнаци; после свато'и-те, а по нимъ зет-отъ мегу побратими-те, имеемъ на глава лозень венецъ навитканъ со цѣрвена коприна, и цвѣка; а отъ десна-та стѣрна на кана-та носитъ китка, пратена отъ девойка-та и обшѣна со стари нари (цѣла). По зет-отъ ходѣтъ девойки и пѣвѣсти, кои велегласно пѣетъ зетовски песни. Старосват-отъ носитъ свака-та (погача). На приближене-то девойкини-те роднини на две рѣда пречекѣтъ сватови-те; а други жени пѣетъ, како на добре-дойде. Постари-те влегѣтъ въ куки и разседѣтъ на ставена-та тѣрпеца; а млади-те оставѣтъ во двор-отъ, кѣде имъ носѣтъ вино, и на 'секого раздаваеъ по една китка. Тога съ даваеъ отъ стѣрна-та отъ зет-отъ десетъ гроше'и, и дарови-те за кукьовни-те пѣвѣстински; съ менватъ сваки-те (погачи-те) т. е. зетинска-та оставить у девойка-та, а пѣйдзина-та земаеъ у зет-отъ. На-

стърна стоить зет-отъ; кунъ него подходвить девойчини-отъ братъ со везани риза, со коя преопашвить зет-отъ три пѣти, или ако не достигнѣтъ, му ѣж префрлать на рамена, и го удирать со рѣжа-та по обе-те стърни отъ образ-отъ, а зет-отъ му двлать яболко со вари накачено; целувать рѣжа ив теста сп и теца-та и на седми-те на тѣрпеца, и сѣ вращать на първо-то место. После побритими-те влгвѣтъ при зготвена-та девойка, ѣ даваеъ сѣрмо-везани чевли, и ѣж изводвѣтъ надворъ. На отходвение-то зетовски-отъ татко фрлать дробни пари надъ глава-та отъ невѣста-та, ков гувентъ, качена на кошв. Со единаковъ порѣдокъ сватови-те заружени со невѣстински-те тѣрвѣтъ за въ цѣрковъ. На пѣтъ свои-те люгѣ иставаеъ вино на сватови-те, ако овѣ помнѣвать по край кука-та имъ. На венчане-то, кога сѣ вѣртѣтъ три пѣти окуду, кужица-та фрлвѣтъ овесъ, смешавъ со шекерчина, нядъ глави-те отъ мляденци-те, ив кои восле сѣ даваеъ хлѣвъ и вино, донесени отъ стърна-та отъ зет-отъ; по нимъ 'сите роднини целуваеъ вангеле-то, после венци-те отъ младенци-те, и сѣ напивѣтъ отъ исто-то вино. По венчане-то со единакви радостни весни и ворѣдокъ сѣ вращаеъ у зет-отъ дома, кѣдо предъ врата-та байрактяр-отъ стресвить яболшица-та, и ѣж фрлать нѣтъ куки. Предъ враг-отъ отъ кука-та, или одая-та даваеъ на невѣста-та пешникъ хлѣвъ и вино, пеиешемъ: „Що сториѣме свакъ-то, ви зедоѣме моме-то, ви огѣрдиѣме кука-та, задичѣме наша-та.“ Кога сватови-те ке си расходать, зет-отъ и невѣста-та седвѣтъ на кѣт-отъ еденъ близу до други; на колено-то отъ невѣста-та кладвѣтъ мѣшко дете, кое тая целуваеъ и дѣрвить; я жени-те ги благословать. После тон обрѣдъ невѣста-та гувентъ до врата-та, кѣде вечер-та пречекнѣтъ гости-те, на кон целуваеъ рѣжа, или въ образъ ако сѣ близни; а тѣе, кой како сакаеъ, ѣ даваеъ пари. Кум-отъ и старосват-отъ имаеъ право да мѣчатъ зет-отъ и невѣста-та со секакви тешки испитваия, шаврим. невѣста-та да ѣ оставить да му гувентъ цели часови; зет-отъ да му стоить простумъ или на една нога, или на пирустѣя и др. *) Невѣста-та со зет-отъ и побратими-те вечераеъ насе. Други-отъ денъ зет-отъ и побратими-те канѣтъ на ручекъ гости; и свои-те имъ даваеъ за невѣста-та тестени ѣда. Така канѣтъ и вечер-та, кога бидвѣтъ вошумна отъ понаврежив-та; Зато тога играеъ на танецъ зет-отъ и невѣста-та; тога сѣ пеиѣтъ песни, со кои сѣ подемеветъ на свака-та на зет-отъ и на невѣста-та (вид. п. 534); тога играеъ свака-та (погача-та невѣстинска), т. е. танцоводч-отъ земаеъ свака-та и играть наншумно-то хоро пеиешемъ подемени песни (вид п. 532, 533). Но хоро-то сѣ грабеетъ на свака-та, и ѣж раздаваеъ на 'сите по малу. Утришата вѣнетъ топла ракіа, и свои-те люгѣ и прѣтели испрачаеъ на зет-отъ дарби. Вечер-та невѣстински роднини отъ дома ѣ донесвѣтъ дарови за сватови-те; нѣхъ гошанаеъ особено; а каиени-те ходать со позба, т. е. секои поспѣтъ ѣло, погача и вино. Таа вечеръ раздаваеъ дарови-те, що исвратиха отъ невѣста-та, на сватови-те, кои фрлвѣтъ пари въ изглобелъ хлѣбъ; а кум-отъ, старосват-отъ, и побратими-те можать до неделя-та, кога сакаеъ, да ходать со позба. Неделя-та или други денъ тест-отъ канѣтъ зет-отъ со невѣста-та и куклици-те на гости; тая позба сѣ викаеъ пѣрвиче.

*) Тѣе како и други отъ описани-те свадебни обичаи денеска престанаха да сѣ чинать.

Обичаи на свадба въ Кукушъ.

И въ Кукушъ на добаръ денъ съ берееть млади-те на 'секакви места и играеть 'оро; а на Велигденъ 'сите съ собервѣтъ на едно место, и играеть. Кога некол свършена видить некого отъ зетовска-та роднина, или зет-отъ со приятели, съ пуцать отъ оро-то со една друшка, коя водить неа, и коя първа целувать рѣка сѣде на сродник-отъ; а свършена-та нему, и на 'си-те негови другари, що ке бидѣтъ со него. Но ако съ згодить тамо армасник-отъ (свѣршени-отъ), овая на 'си-те целувать рѣка, а кѣмъ него не подходить. На такви народни общи 'ора неженати-те си съ избираеть; и по татковско-то согласѣ стройници-те приготвать армасъ-от, кои съ чинить вака. Въ некой празникъ съ берѣтъ сродници-те у момче-то, кое целувать рѣка на татка му, или, ако нематъ татко, на вуйка, или стрѣка, кому врѣчвить знакови-те една хубава шаміа, и некой флоринъ; еднакво целувать рѣка и на други-те стройници. После ходать у девойка-та, кѣде имъ ставиеть софра. По неколку време излегнуть мома-та со некая друшка. Тога съ менвать знакови-те отъ две-те старни. По това друшка-та целувать рѣка на 'си-те со рѣдъ, а после мома-та, коя 'секому на рамо префѣрлять везана риза, на женати-те везана на разбои, а на неженати-те везана со нейдзина рѣка. Стройници-те, имеемъ на рамо ризи-те, съ врацаеть у момче-то, кѣде съ гоцаваеть. Той съ викатъ малъ армасъ (свѣрнуванѣ).

Други-отъ денъ съ собираеть у момче-то около три'есетъ дечина отъ четири до десетъ години, кои стара жена водить у невеста-та. Отъ деца-та едно носить овошки (олошки) во шаміа; а друго во лепо везана риза носить овошки отъ три, петъ или седумъ вида (сорта); едни китка нарѣдена со стари пари петъ, или седумъ, или деветъ, отъ кои три пари сетъ поголеми. *) Мома-та ги пречеквить и на 'сите целувать рѣка, и найпосле на тѣе що носать овошки-те. На деца-та донесвать първо благо нещо, а после друго петѣ. Наодзади излегнуть девойка-та, имъ целвать рѣка, и имъ давать по китка и риза; и на едно отъ тѣе давать гореречена-та шаміа со овошки, една лепо везана риза и една зелена китка за момче-то. Овой обичай неколку пѣти во година-та съ повторвить, особено кога излегвать нови овошки; по други пѣтъ количество-то отъ деца-та ке многу помало.

Зелена китка. После неколку месеци канѣтъ у зет-отъ жени и моми отъ роднина-та му, кои ходать у мома-та, имеемъ со себе си сѣдъ со овошки, надъ кои сѣтъ около петъ зелени китки, отъ кои поголема-та, коя имать жѣлтица вѣрзана со коприна, ке за мома-та; уще за мома-та носѣтъ чораби, чевли, неколку ока предено, лѣнъ и неколку драмой коприна разноцветна; отъ овѣе мома-та требить предъ свадба-та да имать зготвѣни кошуди за даруванѣ. Девойка-та ги пречеквить, имъ целувать рѣка, и сама зематъ вещи-те. Имъ ставиеть софра да ядѣтъ. Пакъ мома-та излегнуть, имъ целувать рѣка, и ги служиеть по чаша вино; тога пееть три песни. После излегнуть сестра ъ, и давать по една мала зелена китка. По неа мома-та дарувать по риза на золви-те и свекърва ъ, на коя врѣчвить гореречени-отъ сѣдъ полнъ со нейдзини овошки, неколку зелени китки, мегио кои за момче-то поголема, а со жѣлтица по мала отъ тая, що прати момче-то, и

*) Мома-та ке адить отъ овошки-те що сѣ во шаміа-та, а тѣе що сѣ во бѣла-та везана риза, кой чувать мома-та за да съ кланяеть (губеить) со неа.

везана риза за него; и по риза за свекор-отъ, девери, вуйковци и стрикоаци. Други пакъ сама свекърва ъ ходитъ у мома-та, и ъ земать мера за колаць со пафти, за колби (белезиѣ), и за четири пкрстени.

Големъ армасъ. Две недели предъ свадба-та, въ сѣбота спроти неделя, момче-то со роднини-те и ариятели-те му ходитъ у армвсница-та, имасемъ со себеси вотребно-то ястие и питие. Майка му во тѣсѣя носитъ благо сувано; а снахи-те колац-отъ (воясъ) со вафти, колби-те, четири пкрстени, шама за рѣце, друга зв глава, тудьбенъ, фесъ, огледало, гребенъ и жълтици; а момче-то шамѣя со овошки. Стигвѣемъ у мома-та мѣжи-те седвѣтъ на една стърив, а жени-те на друга-та стоѣтъ вrostумъ. Излеговитъ момв-та со една друшка, и целувать рѣка на мѣжи-те, а на момче-то не; аосле целувать на жени-те, отъ кои земать речени-те воши, и ги предавать на дружкв-та си; и пвийпосле целувать рѣка на момче-то и преземать шамѣя-та со овошки-те. Ставиѣтъ софра, на коя донесавтъ ястие-то и питие-то отъ момче-то, кос, целуваемъ рѣка, на 'си-те служитъ по ракія. Постари-отъ на четири скѣршвитъ на савче виисно кржстообразна-та погача, коя иматъ на стрѣде ажрзаво цело (стара пара); среда-та со цело-то сѣ пращамъ на мома-та. По неколку време момче-то служитъ на 'си-те по вино, целуваемъ рѣка. По това донесавт момини яста и вино, и мома-та тога целувать на 'сите рѣка, и ги служитъ по едно аино. Тая вечеръ не сѣ спиетъ. На разденвение-то пиетъ ракія отъ момче-то. На одзади мома-та имъ лентъ (туривать) вода да сѣ измиаѣтъ, и инайосле на момче-то, и на 'си-те префжрляѣтъ на рамена по една риза; 'сите ж дараѣтъ по жълтица. Това сѣ викаѣтъ големъ Армасъ.

Руба. Седумъ дни предъ свадба-та въ недѣля отъ мома-та пращавътъ у момче-то, стомна вино. Неколку моми ходатъ у мѣчето, имасемъ за момче-то две кошули, две гащи, една антерія, еденъ елекъ, една шамѣя, две бохчи; за брака му, зв свекор, свекърва, за чичовци, вуйковци и тетиньовци по кошуля и риза; за ѣтарви, ауиѣи и тетки по карва; за майсторъ-отъ, що го училъ знает, и за учителъ-отъ по кошуля. Стигвѣемъ у момче-то 'сите тѣс дарови обесавтъ на дзидъ въ одая-та, кажде момче-то иматъ обесени 'сите дарови, що му пратила мома-та. Имъ дааватъ да ручастъ, и момче-то имъ целнааѣтъ рѣка и ги служитъ по ракія (ако аиетъ). После моми-те пеиѣтъ и играѣтъ оро твна, що три пакти излеговѣтъ на дворъ отъ врата-та, и влегаѣтъ пжтре. Това сѣ каже Руба.

Замесъ. Три дни предъ свадба-та, въ четвортокъ рано, месвѣтъ у момче-то две погачи, едни за мома-та, друга за кум-отъ. Сѣ берѣтъ у момче-то исколку моми и замесавтъ хлѣбъ вака: доасвѣтъ три ношви (на ошо месѣтъ хлѣбъ) и три сита; три моми ке засеавтъ брашно, и ке го сеоберать на едно. Мало дете, що иматъ татко и майка клавать соль и вода; и со дѣрвце, кое иматъ на край-отъ топувче и кое викаѣтъ кукудаака, пжрно смешвитъ брашно-то и вода-та; а моми-те после го замесавтъ. После крѣваѣтъ дете-то на рѣце; а дете-то три пакти ке удритъ со джрѣце-то на греди, и три пакти ке речитъ „Момакъ и мома.“ — Това сѣ велитъ Замесъ.

Нети-отъ денъ моми-те вравѣтъ фруглица-та байракъ), коя ѣ тѣрска, на неа зашѣена бѣла риза везана, а на вжрх-отъ ябодко шпкосано (варакосано со злато). После една девойка облечена во момчеви руби, со мѣшки фесъ на глава, фащавътъ на 'оро други-те моми, и водитъ танецъ, джржесемъ фруглица-та.

Вечер-та еденъ коачегъ, во кои клаваетъ бамбакерно семе, ѣчменъ и три ябодка, го испращавътъ у мома-та со фругличари-те (кои носавтъ фруглица-та, кога одсѣтъ за неѣста; побратими-те) кои, како г' однесавтъ, седавтъ на него. По малу

идеть мома-та имъ целувать рѣка, и ги дарувать по риза, а тѣ ѣ предаваеъ ковчег-отъ, и еѣ пращаеъ. По нимъ момчеви-отъ татко ео два тронца земаъ погача-та, що месиха рапо-то, и коя ю вѣрзапа кѣретообразно ео цѣрвена коприна, и на стреле имать цело, и ходить у мома-та. Тамо имъ даваеъ да ядѣтъ, и татко-то екаѣршвить погача-та на вицено гѣрне. После ке сѣ разговорать ео момини-отъ татко за обушва-та (дрехи).

Исти-отъ вечеръ други еедум-осумъ мина отъ роднина-та момчепа земаеъ кашиска (яетѣ ео кое кашатъ) и погача-та, що месиха рапо-то, и ходатъ у кум-отъ да го кашатъ на венчаване. Тамо еѣ гоцаваеъ, и покѣ-та сѣ вращаеъ назадъ.

Петокъ. По ручегъ еѣ берать у мома-та пейдзини еродинци невѣсти и моми за да ю плетать. Сѣ собираеъ окуду неа, и пѣрво кладватъ мало дете, що имать татко и майка, за да ю заплетить и зачешлятъ, а моми-те ке ю исчешляеъ, и ке ю доплетать ео песни. Кога тѣ ке свѣршѣтъ, мома-та имъ целувать рѣка, и еи клавать на глава фес-отъ и шамия-та (що ѣ бѣше далъ момче-то на годими-отъ армаеъ); а после заедно со 'сите играть 'оро. Тога невѣстинека-та руба, коя ке носить у момче-то, стоить въ одая-та обесена.

Во тон день у момче-то вѣтъ карафилъ во книжина, со кои фругличари-те кашатъ гости-те. Наодзади фругличари-те ходатъ у мома-та да кажать, че во неделя имаеъ евадба. Невѣта-та ги дарунать по риза.

Собота. Неколица еѣ берать у момче-то за да заколятъ вол-отъ, (безъ полъ не бидвить евадба). На вол-отъ наживатъ глава-та и рогови-те со цвекя и китки и му пеить песни; и дури да го одерать и еуредать не преставать да пеить и да играеъ оро. По ручекъ фругличари-те со карта вишо (чутура) кашѣтъ на вечера гости-те, що бѣха ги кашиле въ петок-отъ, а кум-отъ не. Како ке кладать вечера на гости-те, фругличари-те сѣ пращаеъ у мома-та, кѣде еднакво едужать, и отъ кѣде не можѣтъ да еѣ вратѣтъ безъ повеление отъ момини-отъ татко.

Неделя. Рапо-то идеть бричач-отъ (берберин-отъ), и бричить зет-отъ; а две моми дочекѣтъ 'лакна-та на риза, коя екривѣтъ за да ю кладать во невѣстински-отъ ковчегъ, кога ке го донесать. Други-те моми пеить и играѣтъ оро окуду зет-отъ. По еваѣршвение-то даруваеъ на бричач-отъ риза, и пари кой како кашатъ; а зет-отъ целувать рѣка на 'си-те, и еѣ измивать образъ. Вода-та, со коя ке сѣ измиеъ, собираеъ въ бардаче, и ю вардатъ дури да донесатъ невѣста-та, како ке видиме. После му посатъ зетовека-та руба, коя едно дете три пѣти тѣргать (теглитъ) на кѣнтар, и зет-отъ еѣ облеквить; а фирали-те (чевли) не еставать *) отъ подзе-те дури да сѣ венчатъ.

За ручегъ еѣ собираеъ сватови-те; кашѣтъ кум-отъ и кума-та со дружина-та му, и ручаеъ. По това зет-отъ целувать рѣка на кум-отъ и подкумник-отъ и на 'си-те сватови; после ходѣтъ да земѣтъ невѣста-та.

Стигвешемъ у мома-та девери-те, есвекѣрва-та, кума-та и снахи-те ходатъ кѣмъ одая-та ѣ. А мома-та со затворени врати, обиколена отъ роднина-та си, дѣржеешемъ реше-то со бамбакерно семе, и три етрака запалена борина, запеваъ „откупи енаха деверу! екаѣпа ю енаха, вредна ю....“ девери-те, кои стоѣтъ

*) Обикновено въ Турско еставаеъ фирали-те (кондури-те), кога влсгватъ въ одая; зашо одаи-те еѣ послани.

на врата-та надаоръ, давасть неколку гроша на пратар-отъ, и влгнать 'сите пжтре; а мома-тв рязсватъ семе-то во решете-то, кое фжрлятъ понка (надворъ); в други го фжрдасть на кжщи. Постари-отъ деаеръ даватъ на невѣста-та чораби-те, отъ кои едеаъ ие полнъ со оношки напр. лоблебин (слантокъ печенъ) кои таа клаввтъ въ джепъ. После остааатъ предъ неа чевли-те, кои таа ритвить (кльоншвтъ, клоцвтъ) три пжти, а после ги обувать. По това пжрво кума-та клааатъ на глапата отъ мома-та венець отъ винена доза, обаиснъ со цжраено предено; После саскжрва-та ѓ паредантъ стребрени-ве накитки: истопъ на чело, натопъ, плоча преку гуша на гржди, пера, и иглицы; а момн-те во това време пеиътъ: „Веди сѣ долу наша дружка, дуръ да ти кладатъ нетопъ на чело-то, плочв ив сжрце-то. „Наол-зани иж преажрзватъ со голема бѣла риза, а преку рамо подь лева-та мишкв превжрайтъ басмв или друго нещо сжкпо; найпосле иж прекриветъ со дузакъ (пре-аезъ); а тая три пжти сѣ кланатъ на татка ѓ и кум-отъ, и ходитъ на стжрна, кжде често сѣ кланатъ (гувентъ).

После некоя малка мома направасть неѣста, иж покриають, иж фащветъ за ржка и со пѣсни саскжраа, кума и 'сите жени сѣ вращасть въ кжща-та отъ момче-то; а мжжи-те остаипатъ тамо. Но кога невѣста-тв носеетъ въ цжрковъ 'си-те жени, и саскор-отъ, кой не ходитъ со сватовн-те за неѣста-та, предъ цжрковъ пречекааъ неѣста-та, како ке видиме.

Сватони-те сѣ гошавасть, а зѣт-отъ со фругличари-те ходитъ въ особена одая, кжде стоитъ софра ставена. Зѣт-отъ со три-те пжрсти земаъ отъ четири-те стжрни отъ истие-то и го клаватъ предъ себе; после ядить. По маду време идеть теща му, или шурна му, и му дапатъ пжресеаъ за венчаае, и му префжрлятъ на рамо бѣла риза; в той ѓ целуватъ ржка и си ходитъ при кум-отъ. По това идеть на тжрпеза невѣста-та, коя седитъ на исто-то место, кжде бѣше седналь зет-отъ, и пжрво изедвить това, що остави зѣт-отъ кога седна да ядить, а после ядить други яда. По това зѣтъ и невѣста ходѣтъ при кум-отъ, кои покриааъ главн-те имъ со платно, и джржесемъ чаша вино са маду хлѣбъ пжтре, ги благословятъ и негуриватъ аино-то преку младенци-те. Невѣста-та целуватъ ржкв нему и на 'сите сватовн. Во това ареме идеть неколку момичина (девойчина), и на 'сите сватовн пеиътъ псевн 'секому прилични по вжрст-та (возрастъ); а сватовн-те ги дарувасть по нещо. Зет-отъ целуватъ ржка на 'сите невѣстнски сватовн; а невѣста-та, изведена надворъ, даруваъ по шамия 'си-те нейдзини сватовн, кои тога издегнатъ. После сѣ прощаватъ со татка и майка и сѣ арежжрствитъ; а девери-те иж качватъ на кона. Така ходатъ на венчаие въ цжрковъ; по пжт-отъ жени-те пеиътъ, и невѣста-та често сѣ кланятъ.

На приближение-то аз цжрковъ свекор-отъ, кума-та и други-те жени пречекватъ невѣста-та, окузу коя пеиътъ: „Куме, милн куме, дали да венчаие.“ Свекор-отъ иж сааюватъ (слегвить) отъ копь-отъ; а таа му целуватъ ржка и му даватъ ризъ; едивкво и после венчаие-то свекор-отъ иж качватъ на копь. И когв ке стигнатъ у момче-то предъ врата-та ѓ пеиътъ: „Ела, ела невѣсто, позна кешъ си дворовн...“ Предъ да слезитъ отъ копь-отъ ѓ давветъ две мжшки деца, на кои образ-отъ гладить со плоча-та, имъ целуватъ ржка, и имъ даввтъ отъ овошки-те, кои отъ чорвб-отъ бѣше клада въ джеп-отъ си, како рекохме; а други-те овошки исфжрлятъ. Тога свекор-отъ фжрлятъ преку неа дробни пври, и иж слегвить отъ копь-отъ. По това ѓ давасть подь мишка два сомунa хлѣбъ и бардаче-то со вода-та, со коя зет-отъ бѣше си измиль лице-то, како сѣ каза погоре. Така тая сѣ

качивиѣ дома и по маду туривать отъ вода-та, дури да стигниѣ до одая-та, во коя зѣт-отъ стоиѣ скрѣиѣмъ задъ врата; и кога невѣста-та ке влезитъ натре, той три пѣти љ удиратъ по плещи, и издегвнѣтъ вонка (шадворъ); невѣста-та однесватъ да стоиѣ въ кьоше (жгалъ), а хлебови-те и бардаче-то фждрятъ на гарамиди. По това донесватъ ветѣ на невѣстински-те сватови, кои тога сѣ викаѣтъ погазѣи, и кои после яденѣ-то си ходатъ секоя дома.

Вечер-та сѣ собираѣтъ гости-те; и на вечера-та зѣт-отъ и невѣста-та, захващаѣщемъ отъ кум-отъ, сѣ поклонватъ, целуваѣтъ ржка и служатъ по чаша вино на 'си-те сватови, иа кои невѣста-та раздаватъ дарови-те, архвждрѣиѣщемъ на ramo дар-отъ; а сватови-те неа даруваѣтъ по нешо. По неколку време запеватъ: „Стани, куме, стани! ти сѣ молятъ младешчи-те, време љѣтъ да одиме...“ Гости-те си ходатъ; наодзади станватъ кум-отъ, кого зет-отъ и невѣста-та пречекватъ на врата, му сѣ поклонватъ три пѣта до зема, и му целуваѣтъ пола-та и ржка-та.

Въ понеделникъ кашѣтъ на ручегъ гости, и заиграваѣтъ на оро зѣт-отъ со невѣста-та. Вечер-та пакъ кашѣтъ гости.

Въ торникъ накарѣвѣтъ (натерѣвѣтъ) невѣста-та да сметитъ и да измиѣтъ сждови-те (вагани, паници, каленици), и љ задеваѣтъ (задираѣтъ), ѣ сѣ подсмѣивѣтъ, гбоо (като че) не умеалъ да метитъ и дв мѣстъ сждови-те; а тая подхвждрѣятъ некоя пара на зема за да престанатъ, да љ задираѣтъ. После љ натерѣвѣтъ дв меситъ мазникъ; и тога ѣ сѣ подсмѣивѣтъ, и на сученѣ-то ѣ сечатъ кори-те (губи), гбоо не знаела да сучитъ мазникъ; а тая имъ подхвждрѣятъ неколку гроша, дури да престанатъ. Той мазникъ адѣтъ кукъчи-те и побратимн-те.

Въ среда невѣсти и момн, зетовски роднини, изважаѣтъ невѣста-та да наленѣтъ (нацждрпнѣтъ) вода. Со себе си посатъ гжрне вино и ракиа, и кого на пѣтъ стретатъ, нему невѣста-та еслужитъ вино и ракиа, и му целуваѣтъ ржка. Невѣста-та носитъ въ десни-отъ ржжавъ просо, а въ уста стара пара (цело). Стигвѣиѣщемъ на кладенец-отъ (геранъ, бунаръ) невѣста-та ходитъ окуду него туриваѣщемъ по маду просо, и сѣ клаяятъ кжрстообразно нв четири старши; наодзади хвждрѣятъ цело-то въ кладенец-отъ и нацждрпнѣтъ вода.

Четвортокъ вечеръ невѣстински татко кашѣтъ зѣт-отъ и невѣста-та на гости.

Замеч. Въ Воденъ, кога тѣст-отъ въ петокъ вечеръ кашѣтъ зѣт-отъ со мпогу гости, сѣ викаѣтъ пжрвиче; други-отъ петокъ, кога зѣт-отъ ходитъ у тѣст-отъ со побратимн-те, сѣ викаѣтъ вториче; треки-отъ петокъ, кога ходитъ сжде со невѣста-та, сѣ викаѣтъ третиче.

Петокъ вечеръ спроти сжбота не требитъ зѣт-отъ и невѣста-та да останатъ дома си; за това ходатъ да пренокуваѣтъ у некого роднина. Тая вечеръ сѣ викаѣтъ Сжботнина.

Годинешни обичаи.

Въ Кукушь.

Колѣде. На полнъ ноцъ предъ Божикъ до разденѣнѣ деца-та ходатъ со колѣдачки (стапови) отъ кжща въ кжща, и тропастъ по врати-те, викаѣиѣщемъ „Колѣде, бабо, Колѣде.“ Отъ куки-те имъ даваѣтъ колачина, костепи и други такви.

Бждник. Денъ предъ Божикъ љ Бждник. Вечер-та запалватъ оганъ, на кои пернуваѣтъ (клаваѣтъ) голема пѣцушла. 'Сж ноцъ огн-отъ требитъ да горитъ;

а отъ пенушка-та да останить едно парче кое вардат до друга-та година, за да подпалтъ оги-отъ по исти-отъ асечерь. Во Водень тоа парче закопватъ въ лозие, за да съ сторить грозие-то църно. Тая вечеръ месѣтъ погача, во кои клаваеъ цело; и ѿ кърнать на толку парчина, колку сетъ букьовни-те, захващаеъ отъ бога, после отъ кукя-та, и со рѣтъ отъ постари-те до помлад-те; и кому ке падинтъ цело-то, той ѿ стретень тая година.

Како съ зготпить тарпеза-та отъ вечер-та, така стоить ставена дури да поминтъ Божикъ. Отъ Божикъ до Водици жени-те не работаеъ, ни ператъ (мѣятъ), ни деца кѣпатъ.

Клетва. Въ стредепосна-та неделя съ собираеъ неколку девойки, посеешь секоя нешо отъ потребни-те за да месатъ зелникъ. Ядатъ и съ сузборватъ заедно да пеютъ Лазара; и за да останатъ вѣрни на здоговор-отъ, клаваеъ на секира лѣплъ, соль и ѿгленъ; После целуваеъ секира-та и съ калнатъ „ако некоп не додръжитъ збор-отъ и съ разделить на Лазара, да не съ елентъ како железото, да оцърнитъ како ѿглен-отъ (ѿгленъ), и лѣб-отъ да ѿ фатить очп-те, т. е. дн ослѣпить.“ —

Мишевъ день. Въ понеделник-отъ отъ Сирици (после заповствение-то отъ мѣсо), жепп-те не работаеъ, ни отвораеъ коачедзи-те. Той день съ викатъ Мишонъ-день.

Мартинки. Ден-та спроти Март-та сучатъ цървено и бѣло предено со цело; и утрина-та го клаваеъ на деца-та на гърло, на рѣде и подзе за здравие. Тие съ викаеъ мартинки, и со нимъ въ Струга стретватъ ластовици-те.

Тая вечеръ пременуваеъ места-та, каде спавале до тога, за да не ги пдатъ болви. Той день мали-те деца праватъ ластовица отъ дърво шикосано, и пеѣтъ по качици-те: „Ластовица идеше, църно море плываше...“ — Во 'си-отъ месецъ не пдатъ зеле останато одъ понапрежин-отъ день.

Горгов-день. Рапо-то клаваеъ на прата-та коприви. Моми-те и деца-та носатъ коприви на глава. Той день съ теглѣтъ кой колку ке дойдить.

Еремія. Вечер-та спроти Еремія клаваеъ предъ праг-отъ на порта-та кросно, и фортома; а отъ две-те старини отъ кросно-то горить по една лешешка; и поминааатъ го'яда-та преку кросно-то; за да не ги ужасатъ змѣя. Чукаеъ со качици низъ даор-отъ, по дупки-те и окоду кача-та, и велѣтъ „бегайте змѣи, оти идеть Еремія.“

Рапо-то со коприви тераеъ го'яда-та на пасение.

Иванъ-день. Ден-та стари жени береетъ тревн лекоан-ти (биљки).

Во Водень тие тревн висеетъ на дукьяни-те за да имаеъ повике покупици.

Църн-день. Други-отъ день по летни са. Атапасъ, съ велѣтъ Църнъ день. Жени-те не работаеъ ни хлѣбъ месатъ.

Моринки. Първи-те дванаесетъ дни отъ Августа съ викаеъ Моринки. Тие дни жени-те не работаеъ, ни ператъ, ни деца кѣпатъ. На тие дни гатаеъ за добро-то или лошо-то време за цела година; ако напр. първи-отъ день отъ Августа чинить горещина, коложекъ (январь) ке бидить студенъ, и на противъ; ако на втори-отъ прапить добро време, на сечка (февраль) ке чинить лошо; и така за други-те.

Годисеници обичаи.

Отъ Струга.

Бждникъ. Пред Божикъ правеетъ интулицы и со каша-та чинатъ къретъ на врати, долапи, брашникъ и други. Орачн-те клаваеъ емен-от на кланикъ, и на него чинатъ къретъ со каша-та; така и ша черешло-то. Деца-та ходатъ на коледе.

Во Дебарски-те села псцѣриуваеъ лица-та и ходатъ на коледе отъ село въ село со песни и 'ора, имесемъ цървениъ байракъ со бѣлъ къретъ во стреле.

Во Магарово деца-та викаеъ: Коленце меледе, сурова година, ципци, кака, дай м' една колака.

Водици (Богоявление). Вечер-та предъ Водици оставаеъ стомин-те откѣрени и празни, а утро-то ги наполиуваеъ, и наквасѣтъ въ река-та квас-отъ. Предъ да излезатъ отъ църква берееъ бжрлокъ, напр. сено со лющенчина, или трески смешано, и го фжряеъ въ оганъ шептаемъ пешо. По изгевеніе-то отъ църковъ клаваеъ стредъ кукви секира; татко-то, или майка-та държитъ къретена-та вода; а синовн-те и керки му сковаеъ преку секира. Кой отъ нимъ екочитъ повике отъ други-те, нему пѣрво ке дадитъ да сѣ напиетъ отъ къретена-та вода; така со рѣдъ на други-те.

Зам. По села-та земаеъ кърет-отъ отъ село въ село. Той що ке го земитъ дома си угощаватъ сѣто село.

Деца-та имаеъ зготвени види сплетени, кои сѣ викаеъ суровици. Со нимъ рано-то на Божикъ ходѣтъ отъ кука въ кука, мешаеъ огн-отъ со суровиците, и пеютъ: „сур'а божа, веесла година, колку яйца и пилци, толку деца и яганца.“

Лажрди. На ноклади вечер-та деца-та играеъ окоду църковъ со лажрди. Лажрди сетъ држгови не толку джгли, на вѣрх-отъ разцепени, и въ цеп-отъ накладено сено свжрзано. Въ сено-то клаваеъ жгленъ, и вжртѣтъ лажрда-та на десло на лево, дури да сѣ запалитъ сено-то и да изгаснитъ. После оставаеъ држгови-те въ църква.

Лазара. Рано-то деца-та ходатъ по куки со шарени етапчина. Той денъ, а повике въ педеля-та, въ Цвѣтници, сѣ собираеъ девойки-те по махали и направяеъ една отъ нихъ певѣста. Кого ке стретатъ на пѣтъ обкодиаватъ и пеютъ секому по возраст-та му т. е. ако ю пеженатъ друга песна, ако ю женатъ друга; ако ю жена, или девойка друга (вид. пес. лазарки). Той даватъ пари на невѣста-та, коя му целиватъ рѣка. Со тѣ пари накупѣтъ нужни-те яла, и сѣ гощаваеъ, и попрашаеъ Лазара со ора и песни.

Гюргев-денъ. На той денъ вапсаеъ яйца и праватъ илшалки, на кои сѣ нишаеъ моми-те опасани со дебелика, помазвсшемъ лице-то со цървено яйце, за да бидатъ дебелы и цървени.

Купъ ввечерина-та запотватъ, т. е. клаваеъ на врати-те трева; запалѣтъ суви говчки лепешки, за да сѣ чадатъ го'яда-та, кога сѣ вращаеъ отъ пасение.

Бабини дни. Последни-те дни отъ Марта сѣ викаеъ бабини дни, кои обикловено сетъ студени, и ветарливи. Тѣ дни сѣ зедени отъ Априля ево како. Една стара жена по изгевеніе-то отъ Марта, како виде, че време-то бѣше топло и много хубаво, рече: „Цицъ козица на планина, пѣрди Марту на брадина;“ и си излезе со кози-те на планина. На Марта падна тешко да сѣ презиратъ отъ

една баба, и рече на Априла: „Априле, лиле, мой побратиме, придай ми три дни да згрубамъ баба.“ Април му даде; и захпати таков студъ, запавици и ветрища, що баба-та со 'ее кози замързала. И денеска, велѣтъ, етоатъ каменообразни баба-та и кози-те на Шаръ планина.

Ой-люле. На Руса Стреда момн-те отбервѣтъ една отъ мегю себе, и надъ рутница-та отъ глава до подзе ѣк опаниватъ со секакви треви, напр. со бозъ и др. и ходатъ по кукн-те пеещесѣ, „Отлетала преперуга ой люле, ой! (анд. п. 660). Кога стигнатъ подъ некои прозорецъ (пенджера) отъ олзгора туриваеъ вода на опасана-та со тревя. Влегатъ въ кукн-те и таркадаеъ сито, кос ако паднитъ ничкумъ, во таа кукв ке бидатъ скапиа; ако паднитъ инаку, плодородие. Въ секоя къща, имъ даваеъ брашно, или друго пещо, и за ручекъ со собрани-те направиеъ гозба, на коя пеетъ и играеъ. Това сѣ викатъ Ой-люле. И кога некой сѣ (или неко-го) изводенитъ, сѣ велѣтъ: сѣ (или го) направихъ Ой люле.

Јеремія. На сп. Јеремія кърпатъ стомни, шутарки и черепи. Въ Прилепъ пеетъ: бегай, бегай, гату, со твои-те гадници! ето ти го Јеремія, ке ти мотитъ черепа-та со железно матоедо.

Скърсти. Ако ѣ преме-то сушилао, мало големо земаеъ икони отъ дома си и отъ царковъ и попови-те напредъ, излегатъ еденъ часъ далеку на Марковъ камень, и 'си-те едногласно по пѣт-отъ пеетъ, „скърсти одамъ, бога молямъ, господи помилуй, да зароситъ ситна роса“ тои ходъ сѣ викатъ скърсти.

Зам. Марковъ камень сѣ нахожатъ на подножие-то отъ Бѣлица планина до Струшки-те лоза; и ѣ необработанъ камень, на кон пматъ дълга стапалка.

Жетва. Въ Кукушъ, кога да зажатъ, ако некой поминитъ по пѣтъ близу до нивъ, му иставаеъ еденъ снопъ, надъ кон спростираеъ шамиа (и клаваеъ лѣвъ) му пеетъ; а той требитъ да хвѣрлитъ нешо пари на шамиа-та.

Вѣрованія.

Гробници. По умирање-то лоши-те люде, особено стари-те мжи и жени, сѣ чинатъ гробници, и ходатъ по кукн-те.

Едни вервѣтъ че умрени-отъ ходитъ на 'сите места, кжде тон билъ, кога живялъ.

Самовили. Самовили-те (самодиви), живеатъ на планини; любѣтъ многу да играеъ 'оро. Тие сѣ чинѣтъ носестрими со големи-те юнаци, и на нужда-та имъ помогватъ, и ги спасаваеъ отъ смѣртъ; а въ обще за люде-то сетъ лоши. Тіо любѣтъ да ослепватъ човека-того.

Юди, Стїи. Юди и Стїи сетъ жени со дѣлги коси, кон живеетъ во реки-те и езера-та. Кога видатъ некого во вода хвѣрдветъ коси-те и въ нивъ го сплетвѣтъ и го удаваеъ. Едни пѣти излегаатъ на брегъ и си чешляеъ коси-те. Тие живеетъ во глобоки-те места, особено во вирови.

Духови. Духови сетъ нешо како аетаръ. Тие шетаеъ особено на полнокъ, когн люде-то сѣ вардатъ да излезатъ (особено на полноще) отъ ода-та, или отъ кукн-та кжде снѣтъ; защо духови-те имаеъ лоша сила. Едни пѣти тие викаеъ ноше некой човекъ, кой мислитъ че го викатъ свои прїятељ за да ходитъ или на дѣрва, или на нива; и така ставитъ и безъ да сѣ усетитъ ходитъ

по него; а лоши-отъ духъ го носить на некон чкъмба или пропасть, кжде човек-отъ надинать; или на некон река, кжде съ удавать.

Ветрица. Кога некой спить подъ дърво и му съ фашать рѣка-та или пога-та, и не можить да ѿмѣждать, тога ведоеть, че ѿ хватень отъ надворъ; и мислѣть че подъ древо-то имало некой дошъ духъ, или ветрице.

Виолицы. Виолицы-те сеть како духовни-те злотворна сила, коя можить човека да крентить, и видъ да му съ не видить. Ако некой поминить надъ место-то, кжде съ стори виулица-та, можить нещо да страдать; и за да уничтожить тая лоша сила, плювать на това место. Виулицы-те едни смешвать со Самовили-те.

Нарѣжници. Кога дете-то съ рожать, тая вечеръ идать три жени, кои нарѣжвать колку и како ке живять родено-то, и що ке нарѣжчатъ третия-та това ке бидить (вид. п. 17). *) Тѣ три жени съ викяеть нарѣжници.

Гърмене. Кога гърмить, велать, че свети Илія тѣрчатъ со огнена-та кола по ламин-те, кои ядать жито-то. И кога трещить, тога св. Илія удрилъ ламин-та. Ако не бѣше св. Илія да гонить и убивать ламин-те не ке имажме никаковъ берикетъ (жито или друго). Кога гърмить, 'си-те посмѣрчина (вид. песн. 40) спить, а дух-отъ имъ ходить на помощь на съ. Илія противъ ламин-те. —

Под стрехи не седать за да не имъ капить коса-та.

Вечер-та предъ среда и петокъ жени-те не работаеть; и три дни во неделя-та (кои мыслиме да сеть: торник, четвортокъ, и петокъ) не излегвать за на чужина.

Тои деиъ, що излегвѣтъ на чужина, никой отъ кукли-те не работать. На той, що ходить на чужина, даваеть малу земля, за да го принимить друга-та земля, кжде ходить, како своя; на едни места даваеть и вода; а на 'си-те хлѣбъ. Кукли-те попрашаемъ, отъ место-то, що съ разделиха, земаеть дома си трева.

Лето деца-та гледаеть на подна месечина, различвать на неа очи, носъ, уста; и мислѣть че това ѿ лице отъ некой старъ человекъ, кой не давно умрѣлъ; И вѣрвѣтъ, че пайстари-отъ человекъ кога да имрить съ чинить месечина, и така со рѣдъ други-те стари.

Кога на пролетъ росить, или падинать малъ дождъ, деца-та тѣрчають по дождъ-отъ гологлави и пеють: роси, роси росица! да ми растить косица, колку една лозинца.

И г р и.

Войска. Неколку време понапредъ деца-та съ делеха по махали т. е. горна и долна подъ еденъ главникъ, и съ бѣха отъ далеко со камня, а отъ близу со дървени сабы, или стапови и мѣждраци отъ тѣрска.

Гага. Неколку луги съ хвацаеть за поясъ на танецъ подъ еденъ главникъ, кои ги бранить; а други надворъ отъ танец-отъ идать околу нимъ за да грабееть робие. Главникъ-отъ бѣрго виткать танец-отъ 'секако, на десно, на лево; и отъ сила-та некой ке съ отпущить; 'него грабееть тѣе що ходатъ околу танец-отъ, го държатъ на стрѣла и пеють „Кадри бѣме, ведри бѣме, ви грабнаме човек-отъ; юнаци бѣме, ви поробиаме войска-та.“ — Отъ танец-отъ имъ съ отговорвать со пееиъ и игране; „Крasto'o бѣше, кельо бѣше, за тва го зе-

*) Во вѣрованія-та кжде съ сполниувать песни, не значить че това ѿ испърнао одъ пѣсни-те; но че съ привожать како подтвердениъ на народно-то вѣроване.

дофте; събно бѣше, кьоро бѣше, държете го; ак' ете юнакъ отъ юнака, грабипте отъ юнаци.“ — И така продължаватъ игра-та, коя съ викатъ Гага.

Крижи-мижи. На едно дете затвораеъ очи-те, а други-те съ кри-ать, восле товв ги бвратъ; и кого ке найдить, нему автвораеъ очи-те.

Котка. Неколку деца земаеъ куен стапчина, и едно дървце оклопче-сто, колку яболко, кос съ викатъ котка. На околу наврввиетъ толку мали дупки, колку мица ке играеъ безъ едеъ; а въ стрде направиеъ една поголема за котка-та. Едеъ, кои немаъ дупка, пасить котка-та т. е. со стапче-то ѝ кльошкать, да ѝ внесеъ во средна-та дупка; и други-те държатъ стапчина-та оврени во мали-те дупки и съ печалатъ да му ѝ иетераеъ; и кога котка-та ке еъ прибли-жить до некого, овой ѝ кльошкать со стапче-то далеко отъ дупки-те; Но ако той, що ѝ васить, успеить во това време, когв други-отъ ѝ кльошкать, да кладить ставче-то во негова-та дупка, тога други-отъ ке пасить котка-та. По ако той що ѝ пасить, успеить да ѝ внесеъ во голема-та дупка, тога 'си-те си премеш-ватъ дупки-те; тога той, що ѝ пасить, съ печадить да хватить дупка; а той що ке останить безъ дупка, той пасить котка-та. Тая игра еъ викатъ Котка.

ПРЕДАНИЯ.

Царь Александръ. Царь Александръ сакаше да ходить да земить беземжртна вода. Но кой одеше иской не съ врвщаше назадъ; зашо дури да стиг-нить иской до неа, требеше да пътувать три дни вее во ношня темнина, во коя люгь-то еъ заскитвеха, и ке можеха да съ вратать на бѣлъ день. Царь Александръ зеде со себе си кобили и жребина. Во темнина-та вярза кобила; и въ растоаніе, що можить да съ чуеъ глас-отъ, вярза ждребе; потоамо кобила, после ждребе, и твка водалеку дури етигна до беземжртна-та вода, коя стоеше мегю две планини, кои съ отвораха и съ затвораха. Той со голема бързина нацърпи едно шише, *) и по гласови-те одъ кобили-те и жребинив-та, кои жржеха, паходвеше вѣт-отъ, и така еъ врати на бѣлъ день. Шише-то остави на врозорец-отъ за да еъ навиеъ утрина-та во неделя; и нарѣча на сестра му, да вардить, даке некако истурить беземжртна-ти вода. Сестра му *) метеещемъ ке догледа, и скърши шише-то. Царь Александръ кога чу това, страшно еъ налоти; и сестра му избегвеещемъ лютина-та негова, еъ фѣрай во море и еъ престори делфинъ, кои, кога чуеъ Александрово-то име, еъ криеъ въ мореки-те глобини.

Охридъ. Велятъ че, кога еъ правеше Охридска-та крепость, Люстиніанъ еъ качи на ридови-те, на кои лежить град-отъ, и гледаещемъ предепо-то место-подожеше, извика охъ ридъ, т. е. охъ, каковъ хубавъ ридъ. И одъ тога остана да еъ викатъ град-отъ Охридъ (Охритъ).

Охридско езеро. Велятъ, че Охридско-то езеро понавредъ ке било, и ке дно-то му бѣше била широка долина, разссана одъ села. Стрде долина-та билъ источникъ, кои еъ отворалъ и еъ затворалъ, и одъ кои піеле вода, и си вереле

*) Едини велятъ че вярза шише-то на гърло-то одъ голжбъ, кому опашка-та еъ скина отъ планини-те; а други велятъ, че опашка-та отъ конь-отъ му еъ скина.

**) Коя еъ викала Роксандра.

кошули. Една жена, како прапа каџмъ квечерина, заборава да затвориць источникъ-отъ. Вода-та течела 'сѣмъ-та ноць; и кога утрѣна-та станаха, пиѣноа долипа-та покрѣена со вода. Не имашемъ надежда да затворатъ источникъ-отъ, поспешиха да сѣ спасатъ на ближни-те планини. Така сѣ направи сегашно-то езеро.

Велятъ, че ключевн-те одъ езеро-то сѣтъ подъ планинче-то, надъ кое направенъ ѣ обитель-отъ одъ св. Наумъ, кого вѣрватъ чувачъ на ключопн-те, кои, ако сѣ отворатъ, потопватъ 'сѣмъ-то Охридско и Струшко поле.

Още велятъ, че това езеро имать сообщеніе со Преспонско-то, кое пѣр-ватъ, че подъ планина-та Галичица втеквитъ въ Охридско-то; и че, кога сѣ запиштъ това сообщеніе, Преспонско-то езеро потонвитъ ближни-те места.

Найпосле велятъ, че това езеро ѣ глобоко до неизмереніе, и че никой не можитъ да го измеритъ. Некога една жена, не слушаешемъ такви зборови, напѣдна чувъ со сиджимъ, пѣрза на край-отъ железо, и поиде стрѣдъ езеро, да го измеритъ. Но тога сѣ кренаха писоки брапови, кои безъ маду ке ѣ потопеха. Тая со горещо каенѣ сѣ помоли на св. Наумъ, да ѣ проститъ, и сѣ обеща да направитъ манастирь на това место, кѣде ке излезитъ. Вистина кѣде тая излезе направи манастирь. Св. Заумъ, т. е. за умъ направенъ.

Два брика. Близу до сп. Заумъ имать две каменя, кои велятъ че, бѣха два брата. Овѣ за нево сѣ скараха, сѣ збиха, и обайца-та сѣ опраха; и господъ ги престори на каменя, близу до кои камчица-та уще сѣтъ цѣрвени одъ кѣрв-та имъ.

Пандзуръ. Това ѣ место на западно-то ребро одъ Галичица планина надъ Охридско-то езеро. Велятъ че тамо Болгарски-те цареви дѣржаде пандзурѣи войска до четересѣтъ хиляди, и одъ тога остана да сѣ викатъ Пандзуръ.

Сѣвѣнн-климентова стапалки. Въ Охридъ имать каменъ надъ кои сѣтъ вглоблени петични стапалки одъ скорин, кои пелятъ, че бѣха одъ св. Климентъ.

Вѣлчѣа яма. Надворъ одъ Охридъ въ Месокастро имать дуика, во коя можитъ да сѣ ходитъ подъ земя. Тая, велятъ, сѣ отвори одъ свети Георгія, кои удри на това место со мѣздрѣк-отъ, и одъ кого стоитъ нѣтре образъ. Други велятъ че тая бѣше направена одъ Болгарски-те цареви за нѣхни-те имъ потреби во посно време. Велятъ уще, че тая износвитъ подъ земя на сп. Петка (манастирь).

Воденъ. Воденъ градъ, кѣде сѣ закопвеха Македонски-те цареви, укрепенъ одъ природа-та, велятъ че, во време одъ некая война, бѣше сѣ презелъ одъ неприятели-те, после дѣлго обколнственіе, со помощ-та одъ кози-те, кои имъ показаха скришно пѣтче, по кое тѣе обикновено сѣ качвеха, и по кое неприятели-те влезоха въ крепост-та.

Како Турци-те презедоха Приленъ. Кога Турци-те дойдоха, Прилепчани-те сѣ затвориоха въ крепост-та, коя носитъ име Маркови кули. Турци-те ги обколнсаха, и много време ги биха, безъ да можатъ да презематъ крепост-та. Найпосле обколнсани-те, неащешъ що да ядатъ, ноше изпрашиха крепост-та, во коя оствнѣха тапѣнъ, кои самъ бѣше на петаръ. Турци-те, думаешемъ че, обколнсани-те готватъ войска за да ги удратъ, три дни преседоха со оружје-то въ рѣце, чекашемъ нападеніе; дури стара баба имъ каза че, крепост-та ѣ празна, и че тапѣн-отъ самъ бѣетъ на ветаръ. Тога Турци-те влезоха во крепост-та.

Маркови бочви. Не далеку одъ Охридъ имать планинче Гѣбавци, надъ кое биле Маркови кащи, во кои Марко си дѣржатъ вино. Едношка сѣ вруши

бочва-та му, и вино-то истече по планиче-то, кое одь тога остана цървено. (На това аданиче и манастирче оть св. Герасма).

Маркови нога. Не далеко одь Охридско-то езеро въ Струшки-те лози, съ находвить камень, кои съ вкаты Маркова нога, коя съ врезала (вглобила), кога той одь камен-отъ съ качвълъ на конь.

Зам. Камен-отъ ие необработанъ, а стъалъка-та ие ясна. Тамо на еуша ходеха предь неколку години Стружан-те со карстни ходъ.

Марковъ камень. Дванаесетъ часа одь Кукушъ иматъ камень големъ како стена, кога Марко бѣше го фърдилъ одь Светигьорска-та Кукушка тумба.

Марково седилице. На левн-отъ брегъ одь Вардаръ, близу до Демир-каан, съ извишвить планина, коя повторвить глас-отъ, и на коя думасть че, живять Марко. Пятници-те поминвешемъ одь тамо вкаты: „Марко си живь?“ — А ек-отъ подтврвить еднакво.

Демир-кити (железна врата). Това место ие на правн-отъ брегъ одь Вардаръ. Тамо поминвить пятник-отъ низъ камени дзиздови, кои сетъ рамни, како да бѣха мерени и паръчно пресечени въ планина-та. Товъ пътъ низъ камен-отъ, ведать, че го отворилъ Марко краде со сабя-та му.

Кажатъ че тога камен-отъ бѣше билъ мекъ, за това можель Марко да го сечить, и сталълки-те му да остиввѣтъ вглобени въ него. А не билъ толку мекъ, що да можить секой да го сечить. Но още новапредь некога каменъ-отъ бѣше билъ мекъ, како тесто.

Марко криле. Ведать че, Марко Краде още ие живь, како расказвалъ Придечанинъ, кои зборвалъ со него. Той билъ купецъ и аливалъ по море со стока. Одь астрица съ принудилъ да излезить на пустъ островъ, кжде во великолепни къщи нашолъ Марка, коя бѣше отишолъ тамо одь како излезе туфег-отъ *). Таковъ нечекнивъ случай зарадва Марка, кои причека добро и гости сотатковник-отъ му, и го поарати велешемъ“ че скоро ке дойдить време да шетать той пакъ по земн.“

Фильба Миркови. Ведать че Марко бѣше толку юнакъ, що едношка съ пофали да яодкрепить со мждрак-отъ 'сж-та земля. Господъ за да му видить юванщина-та, пуши ангель, кои со земля напжлна торба, кой стори тешка колку 'сж-та земля, и съ зистон по край път-отъ, одь кжде ке поминеше Марко. Кога Марко съ приближа, ангел-отъ му рече“ ейди незнасно делю! подкрани ми торба-на.“ Мирко одвай му иж подирена на рамена со мждрак-отъ, кои съ сви одь тежнина. Одь тога Марко си загина юнащина-та, и со хитрость ежде и подмамка надельеше други-те юнаци, како Гива, Груица и др.

Собстени народни имина.

Мъшки. Неделко, Момчула, Раде, Рале, Търпче, Стоянъ, Цветко, Мито, Неро, Велявъ, Босляко, Грозданъ, Стацко, Кале, Темелько, Неданъ, Миле (Мильо),

*) Ведать че, Марко краде ие безжартенъ; и че съ скри одь кога съ изнайде пушка-та. Той ие вервешемъ, че тая иматъ такви сила, и че едно жърло олово можить да отепить човекъ, нарѣча на некои да устрелить на спужени-та му рѣка. Куршум-отъ му предупи рѣка-та. Тога Марко рече „не и сега за живени ни свет-овъ, кога и едно дете можить да отепать найдобри-отъ юнакъ.“ И одь тога съ скрилъ.

Траианъ, Богоа, Секула, Кжретаиъ, Содунъ, Кипре, Славе, Тренче, Огнень, Угринъ,
Доре, Драгое (Драгъно) Драгаиъ, Милю, Ешьо, Стоиль, Стойко, Радуль, Средко,
Вальо, Величко, Гораиъ, Мариаиъ, Тильо, Райчиъ, Радниъ, Златаиъ (Златъ), Вол-
ваиъ, Наумъ, Книне Праджо, Запраиъ, Стрезо, Бошко, Садо, Кжичо (Купчо), Коп-
чо, Крайо (Мирчо), Цоко, Цако, Груло, Вишио, Джурко, Божиль, Парванъ, Пако,
Лало, Лако, Цошко, Пано (Паиъ), Дано, Жиласко, Пошко, Веждо (Велко, Велико),
Деанъ, Моско, Грждо, Беньо, Гаджо, Момчиъ, Ганьо, Любениъ, Искро, Цеко,
Стойменъ, Душко, Ково, Садчо, Сабо, Обренко, Гуро, Куртъ, Топчо, Толе, Банче,
Милениъ, Дейко, Мешко, Мено, Рашо (Рашко), Дико, Спасъ, Блаже, Пенчо, Маришъ,
Вжло (Вальо), Дълчо Неделко (Недъо), Найдниъ, Нешо, Люльчо (Луло),
Нешко, Нано, Проичо (Пробо), Вжрбаиъ, Нено, Бончо, Нетко, Дойчо, (До-
ко), Боро, Смиль, Комаиъ, Кумаиъ, (Кузманъ), Главчо, Цеко, Геро, Радъ, (Радуль),
Нобо, Черньо, Драгуль (Драганиъ), Бранко (Брайко), Тольо, Видниъ, Видуль, Маньо,
Семко, Десъо, Влайко, Дочо (Дошчо), Добри, Вжло, Груйо, Нягуль, Доле, Дельо,
Бальо, Добре, Ризо, Станишъ, Лило, Дейко, Стойменъ, Гидъо, Рогльо, Петелко,
Злазианъ, Камче, Англо, Катиль, Целе, Дуче, Сасо, Смилко, Пшиле, Шуте, Чубне,
Чудо, Рилко, Доко, Любомиръ, Койчо, Гоне (Гонче), Митениъ, Дуко, Коруиъ, Тено,
Нико, Божинъ (Божил), Керо, Барбаросъ, Проичо, Велигденъ, Силянъ, Таио, Манго,
Пихтенъ, Дзано, Трене (Тримче), Питилче, Дешо, Здраве, Витаиъ, Матли, Безе,
Гарденъ, Кордо, Буне, Бейко, Туле, Шулко, Гього, Гьопо, Ницо, Геле, Саздо,
Дано, Кьосе, Крайъ, Дочо, Ляско, Китаиъ, Койко, Радешъ, Дарданъ, Сжрбишъ, Гаджо.

Женски. Рада, Биляна, Арса, Тжрпена, Стойна, Цвета, Мита, Румена,
Меглена, Пеша, Велика, Стамена, Каля, Бисера, Темяна, Кира, Неда, Войдана, Бо-
ана, Милка (Милкана), Доля, Доста, Кжрета, Злата, Трена, Мала, Ракида, Слава, Ло-
за, Водка, Бошка, Найда, Няга, Чона, Кера, Лала, Вжрба, Цапа, Дона, Божана,
Нона, Рада, Пена, Гроздана (Грозда), Богдана, Райка, Бойка, Груда, Лула, Митра,
Гена, Гана, Мана, Недела, Маслина, Веля, Салка, Сада, Боя, Пана, Понда, Дейка,
Младина, Надежда, Деспа, Неткана, Проика, Вупа, Нена, Дшка, Койна (Койка),
Ерина, Лака, Буда, Лова, Сосамка, Чубра, Пейка, Ружа, Митана, Благуна, Пеша,
Лада, Крайна, Тиха, Султана, Латина, Благатка, Коца, Живка, Дола, Чона, Танка,
Стана, Бена, Бъла, Грозда, Еика, Доя, Маса, Проя, Виша, Пауна, Божана (Божа),
Нуна (Нупта), Алтапо, Чона, Зимба, Орда, Вжлкана, Бина, Дзвезда, Мрепка, Гуна,
Зура, Чубрика, Гутка, Мана, Цоца, (Цуца), Висла, Вида, Руса, ѝглика, Гапа,
Дока, Дуна, Стреда, Дуда, Дремуша, Перуница, Дардана, Бъла, Краля, Горготина,
Дена, Кана, Сипана, Гуга, Кита, Дока, Грумка, Гилна, Дина, Гела, Веля (Велика),
Гюргя, Лолса, Гида, Кана, Меруда, Гуга, Разделина, Додана Шапердана, Дардана,
Саракина, Любика, Маса, Мена, Божана, Гжркина, Депа.

Презимина. Гаговъ, Хрельковъ, Мржиковъ, Мушмуловъ, Забунковъ,
Меслековъ, Тумбековъ, Батуловъ, Азмаиъ, Тумангела, Туманпейгела, Драдговъ,
Фингаръ, Керекъ, Лодовъ, Радомировъ, Ревовъ, Киблешко, Шоторъ, Скордскъ, Чи-
говъ, Почекъ, Штутановъ, Вжтавъ, Мантскъ, Стефдскъ, Джейковъ, Ерчовъ, Лаперда,
Бедрекъ, Таталия, Джудговъ, Чушгекъ, Цаклиъ, Дуплскъ, Козлекъ, Хлжтовъ, Каб-
лешковъ, Шсравковъ, Джогаланъ, Тушанъ, Тилевци, Шатевци, Салабамъ, Гжшовци,
Тортовци.

ПОСЛОВИЦИ.

Друг' ядѣть нездрело-то, другому оскомина-та. — Тумба тумба за три дни, офъ хеде за 'се дни. — Какъ ке солишь, так' ке сжркашь. — Какъ ке дробишь, такъ ке ядишь. — Страдна майка за кедяго сина. — Кои пра'ить палица за своя-та главица. — Таква гла'а, такъв бричь. — Зло тарѣъ, зло копачка. — Рапи куче, да те звѣтъ. — Тричавъ ти мелишь аоденица. — На два татка безъ капа. — На чело не течить капить. — И кокошка-та пѣеть вода и на угоре сѣ пудить. — На чело Ристоса, въ пазу'а гяол-отъ. — Ако пасѣтъ трева-та, кореня-та стоятъ. — Оета'и еденъ, бувни други. — Овой векъ, како енекъ. — Кому майка, кому жъше'а. — Смирии калугери средѣ петокъ жарьвтъ. — Волк-отъ не чувать пастарма. — Имашъ пара, имашъ фара. — Роди ме со касметъ, тѣ фжри ме на бунище. — Слепъ слепца водить. — Братъ брата не ранить, тешко кой го немать. — Господи брани отъ годи Дебрани. — Сладко благо жарьв излеговить. — Отъ жарѣъ траидафиль, отъ траидафиль жарѣъ. — Круша-та потъ круша падинать. — Помни зима-та, чуму ти ѣ гуна-та. — Кой сѣ фалить не палить. — Шо ѣ попова да ѣ готово. — Со една ласто'ница не идетъ лето. — Отъ чушь конь на полъ пѣтъ те смети-наеть. — Секоя круша и шишка. — Сѣ посмеа жрболъ на шарболъ. — Я опузи сѣ, я ти 'и опузѣтъ. — Бѣли пари за царни дни. — Како сарце болило, така очи плакаде. — Фжри ганста найде ѣгуля. — И н жомамъ и конь можить, кога го-сподъ не поможить. — Гавранъ гаврану очи не копать. — И петел-отъ му по-ситъ яйца. — Не те имамъ за царни очи. — Два каменя люти не мелятъ браш-но. — Кога дойде ум-отъ си пойде кум-отъ. — Отъ мас-та ханрѣ немать, нѣ отъ изварокъ-отъ. — Ни питача п' една врата. — Шо ѣ рак-отъ, шо му ѣ сок-отъ. — Ни лукъ ялъ, ни лукъ мирисалъ. — Близна-та яршъ ѣ поблага отъ 'чепи-ца. — Не учи старецъ да макать яйца.

ГАТАНКИ.

1. Иво сѣ водить со деветъ дози, и напредъ одить, и назатъ одить, самъ богъ сѣ чудить, како сѣ возить (ракъ). 2. Осушенъ, досушенъ, три деветъ ко-жушенъ (кромятъ). 3. Кусо-мече дрепъ тресить (чешалка). 4. Жалти правци въ тивѣ лежатъ (расолъ). 5. Копамъ дупка до колена (скорни). 6. Кусо-прасе по ритъ пасить (бричь). 7. Дълга Неда сепка немать (река). 8. Виено, плетено на еудии мѣки кла'ено (верушка). 9. Люта кучка въ кланикъ лежить (киселина). 10. Дълга Тодоръ безъ коски (чалъ). 11. Бесна кучка въ гори лантъ (секира). 12. Ушъ ма-гаре во кошара, уши-те не му влеговѣтъ (свжрделъ). 13. Петъ сестрички сѣ бжр-касть, и не можѣтъ да сѣ стигнѣтъ (игли отъ чораби). 14. Царвенъ пжрчъ въ пещера лежить (языкъ). 15. Полна царква диредзи (уета). 16. Си имамъ дупка, посегнафъ въ дупка, извадофъ царна Егюпка (соалка). 17. Мало'о гжрненце, сладко варилце (дешникъ). 18. Четворица брая въ една кошула не можѣтъ да сѣ андѣтъ (ѣтки отъ орехъ). 19. Си имафъ една сестрица; кой помини баца ѣ, яеъ помини-валъ си ѣ баквамъ (стомяна). 20. Си имафъ едно магарче, кой помини вьяни го, яеъ поминафъ си го вьянафъ (прагъ). 21. Си имафъ едно магаренце, 'се-то

сеце ми г' изеде, и пишо не оста'и (вила). 22. Ни ткаено, ни предено, ни шие-
но, по кукли растурено (пљачина). 23. Киписала куса Календина, да ми одить на
гости; љк престрегилъ препеченъ Куля „къде одишъ куса Календино?“ — „Ясъ
ке идамъ у тебе на гости (искра во оджакъ). 24. Ке одамъ, кефъ патимъ; ке
стретамъ кефъ Марче, ке зеамъ кефъ камче, ке удрамъ кефъ Мара по глава, ке
ми сторить ке барчъ (зміа). 25. А Дарданъ татка, а Дардана майка, шеберести
деца (елеміа, вжртелька). 26. Найсладо, найблаго на талоръ не еѣ кла'ать (солъ).
27. Чуре море препливало, ни Чуре с' удавило, ни море сѣ замжтило (пљакъ).
28. Живо, живо живиле, на гжрмада седеше, живо месо тегеше (рульче, цицайче).
29. Подлѣ тагаръ яйца надѣ гярамиди (дзвезди). 30. Петель пент, Мара сѣ разлен
(клепало). 31. Една стомна со седумъ дупки, тури вода не течить (глава). 32.
Кралеѣвъ зетъ на колъ висить, а зло ти мислить (пушка). 33. Еденъ старецъ со
три влакна подѣ него (етолъ). 34. Рикна волъ въ темень долъ, чуя лисици-те, опжр-
чи'а опашки-те (тжпанъ). 35. Бѣлъ пееѣ на гярамиди (снегъ). 36. Стредѣ море
огапъ горить (фитилъ въ кандило). 37. Ковьска плоча въ море не сѣ давить (листъ).
38. Старци со бѣли бради не можѣтъ да сѣ стигиѣтъ (брапо'и). 39. Подлѣ кошъ
деланки (трудна жена). 40. Четири браќа тжрчаеѣтъ, и не можѣтъ да сѣ стигиѣтъ
(колца отъ кола-та). — 41. Имамъ сестрица со дванаесетъ дзуници спиеѣтъ (бочва).
42. Дзиздѣ дзиздосано, варѣ варосано, ни дзирка ни продзирка (яйце). 43. Цжриѣ
кадугерѣ плещи печить (тланикъ, клиникъ). 44. Егюптиѣ сѣ топореше, Егюпка сѣ
чекореше (вжршникъ и пирустіа). 45. Отзгора небо, отздола небо, во стреле ли-
вада (зелникъ, или подѣ саачъ черепва). 46. Диви кози по ридѣ пасатъ (вошки).
47. Кусо, кусо Кундана, наредено петлици (грозіе). 48. Кова отъ земя, бунарѣ
отъ платно, љже отъ джрво (чубукъ). 49. Мало помалечко цара паружуеѣтъ (нгла).
50. Елбеть бегъ цареѣвъ зѣтъ, на колъ висить, зло ти мислить (пушка). 51. Мало
малечко ползатъ, и куќи-та на себе носить (пжлджавъ). 52. Клекна кметъ, иста'и
медъ, го видо'а дваница, го вати'а петина (кокошка и яйце). 53. Викна Вида отъ
висока рида, љк чу тжрна со четири жрни (крава со босици). 54. Майка сѣ сиром-
ашинъ, дете-го сѣ богатинъ (фурка и вретено). 55. Бѣла квачка дене тератъ пи-
лина, цжрна квачка поке 'и збиратъ (денъ и ношъ). 56. Една цжрква со еденъ
подпоръ (печурка). 57. Ни сѣ водить, ни сѣ тератъ, трага пра'ить (свжрделъ).
58. Старецъ со брада-та въ земи закопана (прасъ). 59. Чо'екъ 'си-отъ закопаѣтъ,
сжде гла'а-та му сѣ гледатъ (брутъ, клинецъ). 60. Дари кучка низъ лески (соаль-
ка). 61. На старъ му сѣ влечкаеѣтъ черева-та (кжитаръ). 62. Иліа копишешко по
поде шеташе, безъ брой коня носеше (ешъ). 63. Петъ браќа пра'ѣтъ маѓаза (или
отъ чораби). 64. Си љ голалъ подѣ земя (плугъ). 65. Стреде море дирегъ сѣ кре-
пить (бунаръ). 66. Въ една племя многу ато'и, еденъ ярецъ не можатъ да го зга-
зѣтъ (уста, и языкъ). 67. Бѣлъ соколъ подѣ земи летатъ (емишъ отъ плуг-отъ).
68. љже до љже на край-отъ юнецъ (тиква). 69. Ене го, ене го, го нематъ (искра). 70.
Две сеетри въ една дупка (врата). 71. Два орла сѣ бие'а, бѣли пѣни пуша'а (водени-
ца). 72. имахъ едяна невѣта въ кшоше седеше, по кукли шеташе, пакъ на место си идеше
(метла). 73. седумъ дупки въ една грутка (глава). 74. татко-го уще нероденъ, синъ
му ошолъ въ Стамболъ (чадъ). 75. Десетъ попо'и 'сите носатъ шапки на глава
(пжрсти-те со нохти-те). 76. Една нива грутлива си изникна трева, на трева-та
дваесетъ браќа (клаеѣ). 77. Едно нешто летатъ, високо летатъ, кога ке паднить како
на памбукъ (преперуга). 78. Цар-отъ си имаше една бочва, поло'ина бѣло вино,
поло'ина жжлто (айце). 69. Плочи на плочи сѣ качѣѣтъ дуръ на небеси (чадъ).

80. Ноке излеговитъ, дешпе съ крїетъ (завжрица, лостъ, сурме). 81. Една кобила съ треситъ стредъ море (платно-то отъ сито). 82. Едно лїге мегю две плавиние блентъ (дете во кроспа, въ деляйка). 83. Бѣла ливпа со църни цвѣкя (книга писана). 84. Вуйко-то ъм задѣ'ать, вуия-та вивать (ключъ). 85. Едно пещо ноке летать, негде годс засветвитъ (светулька, вещица). 86. По едеви пжтъ едеви стапъ, оди, оди превжрти съ (риба). 87. Безъ една работа ни човекъ, ни господъ живять (место). 88. Сви угоре, сви удолю, сви гла'а-та пеонса (искра). 89. Мало'о джрно цара отъ коня подигать (болѣа). 90. Мокро теле въ ясе леже (языкъ). 91. Сивъ голапъ окоду тумба вжрте (бричъ). 92. Мадечко Турче голема чалма (свѣщалинѣ). 93. Две сестрици презъ плстъ съ целивать, и не можать да съ видать (очи). 94. Една сестрица 'се мокра стое (стомна). 95. Честа гора, во гора-та диви свинп, край гора-та до две зми, край зми-те два бунара (коси, вошки, вежи, очи). 96. Кусо мече дрепъ тресе (чешелъ). 97. Кусо мече па чекорѣ клече (гроздъ на пенушка). 98. Жолто куче подъ плетъ леже (пенуиъ, кауиъ). 99. Буба леже, буба не, самаръ носе кониъ не, рогови има, волъ не (поджавъ, роглепъ). 100. Една сестрица пизъ плстъ съ провира, черева-та ꙑ съ влечать (игла). 101. шило бодило, пизъ гора ходило, трагъ не оставило (пчела). 102. Полпа конушица бѣли коня, на стред' има цървепъ кошь, на бѣла-та коня ритка (языкъ и жби). 103. Дрипава Гюпка предъ царъ излезве (комадъ, зелникъ). 104. Одъ горе джска (щица), отъ долу джска, вжтре седе църни софта (желка).

Slova.

A.

Aber ili *haber*, trs., izvješće.
Adžamija, trs., nevješt, neuputan.
Aing, trs., veselje.
Alal, trs., nek ti je prosto.
Alšamija, trs., šamija, liepa krpa, koju naše mlade upotrebljuju.
Altan, trs., cekin, dukat.
Amanet, trs., zalog.
Azčelija, trs., skup.
Arizvam, grč., darujem.
Aržhija, trs., čestan, pošten.
Asečija, trs., protivnik.
Asmija, trs., zakleti dušman.
At ili *hat*, trs., dobar konj, ma nebo arabski.
Atar, trs., volja.
Azčer, trs., vojska.
Ažder, pers., aždaja, zmaj.

B.

Bacam, bug., cielivam.
Bača, trs., dimnjak.
Bakal, teremer, koji sitnarije prodaje.
Bakšiš, trs., dar, poklon novčani.
Baram, bug., tražim.
Bardak, bug., koršov, testija, vrč.
Bašča, otac, čačko.
Bazdričeni, trgovci.
Bej, beg, spahija.
Bejlik, varoška kuća, gdje se vieće skuplja.
Beda, bieda, zlo.
Belei, može biti.
Belenei, znamenje, biljega, znak.
Belezija, koji nosi žene na ruci.
Bendisam, begenisam, trs., dopada mi se.
Beriket, trs., plodnost.
Bile, dapaće.
Bubil, slavulj.
Bilei, bilje.
Birum ili *bujrum*, izvolite.
Biška, surla, gubica, njuška.
Bisna, blista.
Bolha ili *bolfa*, buha.
Borina, borove baklje, skale.
Bozoica, bazovina.
Bran, val, talas.
Brana, brnača, zubača, drljača.
Brgo, brzo.
Brkam ili *baram*, tražim.
Brllog, krtog.
Brut, klinac, ekser.

C.

Cerga, jaram volovah.
Cifon, pipa, ciev.
Cuculj ili *skrezee*, crnbil, stričak.
Cutam, cvatem.
Crvenik, mjesec lipanj.

Č.

Čar, trs., dobitak.
Če, od *če*, od kada.
Čeif, trs., imam volju.
Ceramida, gr. crip za pokrivanje kućah.
Čerlosevan, gr., stećen.
Čerhana, kozara, gdje se kolju ovce i koze.
Češe, trs., Bože daj.
Čitavo, kitnjasto.
Čilija, kaludjerska odaja, celica.
Činisalo, gr., dao se na put.
Čir, gr., gospodja.
Čiznikolko, mnogo.
Čotija, trs., strašljivica.
Čudovi, priviknuti.
Čuljaf, kapa.

Č.

Čaprak, kopča.
Čarklii, mamnze, oštre ostruge.
Čaren, dim.
Čekora, korak.
Čelat, čeljad.
Čelbinka, čelo.
Čevli, ženske cipelice.
Čiff, trs., par.
Čvlik, imanje.
Čuždo, tudje.

D.

Dab, drvo, dub.
Defter ili *tefter*, zapisnik, ovdje znači veličinu poreza.
Deka, gdje.
Deksal, *sum deksal*, primio sam.
Delanki, šustra.
Derman, spas.
Dira, stopa, trag.
Direk, stup, ušak.
Djoa, može biti, rado, po svoj prilici.

Djwel, zederlija šljiva.
Djudž, žalost.
Doftasato, dostignulo.
Dovam, dojm.
Dulber, dilber.
Duna, tunja.
Dupnam i *dupnam*, bodem.
Dur, do.
duzdisaha, ured postaviti.
Dzuncule, cvit.
Dzunica, tkanica, pas.
Dzuniti, vjesiti.
Dzvonu, parče.
Džam, staklo.
Džan, duša.
Dževap, izgovor, izvinjenje.
Džube, kabanica, sukijara.

E.

Egumen, igumen.
Elcia, poslanik, navjestitelj.
Elemija, čekrk, vrteljka.
Ež, jez.

F.

Fara, rodbina.
Fodul, nadutost.
Frljam, vrljam, bacam.
Frušci, nov ili oštar.
Fvirija, ogovor, kleveta.
Furka ili *furca*, preslica.

G.

Gaile, briga.
Gjemija, horablja, ladja, brod.
Glob, jamica od oka.
Goltne, gutne.
Gradina, vrt.
Grbina, pleća.
Grdomazen, ružan.
Grne, lonac.
Grunće, grudvica.
Gurelci, krmelji.
Gurelko, krmeljivac.
Gusa, grlo.
Guecam, klanjam.

H.

Hajta, nevriedan.
Halovita, bedovita, ljutita, bjesna.
Hazno, blago.
Hrbol, cripulja.

I.

I, jih.
I, nju.
Ibrik, trs, testija, koršov.
ič, baš ništa.
Idica, hobila.
Ileč, liek.
Insan, sviet.
Izglobvam, dubim.
Izmečarka, službenica,

Izpejit, izpjevati.
Izprašćam, odpratim.
Izun, dozvola, oblast, dopuštenje.
Izvarak, sir od kuhane mlaćenice.

J.

Jagurt, usirito mlieko.
Japunđe, gunjac, kabanica.
Jastit, bliestati.
Jaze, na mjesto ja—ja.
Jebandžia, inostranac.
Jecim, ječim; a n. p. jezero ječi — jezero se muti, uzbukiva.
Jedka, jezgra.
Surečno, junački.

K.

Ka, kada.
Kabattija, krivac.
Kabil, (tursko) možno; n. p. kabil je možno je; moguće da.
Kaćvam se, penjem se.
Kail, (turs.) rad; n. pr. ja sam kail, ja sam rad; ja sam pripravan! a kail činun, s voljom činim.
Kajdisvam, (turs.) postupam nemilosrdno.
Kajmetija, harno izgledana, ožidana, željkovana.
Kalakčifce, sabljar.
Kalabalak, mnoštvo.
Kalci ali *kalčine*, šarene čarape,
Kaldirma, kameni pod, tarac.
Kalesam, kanim. namjeravam.
Kaleš, šareno.
Kalfa, pomoćnik obrtnički, djetić.
Kalnem oli *klnem*, kunem.
Kanam oli *pokanam*, zovem, pozovem.
Kanila, zvala (zovem).
Kapčet, balčak, držak od sablje, mača oli noža.
Karavandžija, putnik.
Kazandisvam, stičen, namičem,
Kasavet, briga.
Kasmet, trs., sudba.
Kata, svak (*kata den*, svaki dan).
Kät, jedna strana kuhinje (obično je ognjište nkray jednoga zida u kuhinji; ina koja strana od ognjišta desno ili lievo zove se kät).
Katnemejgupsi, cigani.
Kaval, jedna vrst sviralicah, po prilici kô frula.
Kitica, kopito.
Klanik, prosterija medj ognjištem i zidom.
Kladiš, metneš (metncm).
Klaenci oli *kladenci*, vriela, izvori.
Kleto, prokleta; al često znači i bolno, nujno, žalno, n. p. kleto srce, bolno, nujno, oli turovno srce.
Klk, kuk.
Knok, tanak.
Komšia, susjed.
Kopačka, žulj od svake rastline.
Koril, jaka, jačica.
Kosmam, strižem; a buđuć da kod kršćenja djetetu strižu kosu, često znači i krstiti.
Kopsopile, kobac, kanjuk, jastreb.
Košoglavac, šušoglavac, šušat.
Kuwendžija, zlatar.

Kova, vrijeme.
Kraz, kroz.
Krehko, krko.
Krepam, podupirem.
Kresnica, vrst ribe kumica.
Kreati se, dizati se.
Krončil, testija, bukarica il kakva mu drago posuda za rakiju.
Krosna, zibka.
Krštenik, krstni kum.
Kula, torba, kesa.
Kunadečji, kunin, od kune.
Kurban, žrtva, posvetilište.
Kurdivam, trs., znači najprije naviti, n. p. dohnik (sat); onda znači složiti, n. p. gusle; zatim prirediti, n. p. stol sa pivom i jestivom.
Kuršum, tane, olovo ol za pušku, oli pištolj.
Kurtulivam, spasim, izbavim.
Kutna, jest glagolj manjkavi, nema sadašnjega vremena; znači o tle šupiti.

L.

Lág, lúg (šuma).
Lanija, zmaj.
Lapam, lapčem, n. p. krme napoj lapče; što ima labrte, to lapče.
Lebed, labud.
Lekovam, liečim, vidam.
Leljanje, ljuljanje, nihanje, cebauje, cunanje.
Lesen, lagan.
Leven, čist, uredan (elegant).
Ličba, telal t. j. ulak; kadno znači: proglastelj kakvih zakonah.
Lipsana, grč., moći (reliquiae).
Lalka, cebaljka, nihaljka.
Lud, malen.

M.

Majjepsnik, grč., vračar oli čarobijar.
Male, majka.
Maštrapa, zemljena posuda za piće.
Matenica, mlaćenica.
Mazdrak, kopje.
Mazgal, rupa u zidu, kano se situarije koje-kakve spravljaju.
Mažem se, ndajem se, (žena se maže, muž se ženi).
Mažornica, udata žena.
Mehana, krčma.
Merdžan, ures i nakit za ženske; takodjer vrst morskih pužičah.
Metemija, tanka, visoka.
Meze, trs., kad čovjek pije, pa onda čime založi; daj mi meze, daj da založim.
Mezilena, postojka, gdje se predprega izmjenjuje.
Miška, struk.
Momok, rabotar.
Mrdnem, mičem, maknem.
Mršojed, žderimrcina.
Mušafere, besieda, razgovor.
Mušicka, komarica.
Mustaćenče, brko, brkajlija.
Mustak, brk.

N.

Naboljvit, sluti; obično se veli neosobno, n. p. me naboljvit srce, slutim na bol srca.
Nacrpim, izgrabim.
Nadpretek, uzakmice (certatim).
Nafalja, prehvaljena, na glasu, junačka n. p. sablja, nafalja.
Nafol, pretvarauje.
Namdrpžija, na glasu junak.
Namuzlak, sram.
Naniti, nihati, zibati.
Naračnice, koje proriču budućnost djetetu novorodjenu, ele uročnice, sudnice, vračarice.
Narižiti, nakititi.
Nase, posebice.
Nastan, ustanak ili čudana kakav dogadjaj, n. p. što nastan nastana? znači: šta je prispjelo? šta se sbilo?
Nazinye, udvorno previjauje (coquetterija, galanterija).
Neduga, nevolja, bieda, bolest.
Nemi, nemoj.
Ničkum, poguntom glavom, nice, ničice.
Njemturica, niem, niemak i niemac.
Nijet, nakana; imam nijet, nakanio sam.
Nišan, znači kadno cilj, al ponajcesće biljeg, zuak.
Nišć, niti kod stana.
Nivni, njihovi.
Nošički, kad tako puze po zemlji, da nosom dere.
Nožnica, korica (ol za sablju, ol za nož).

O.

Obidim se, ogledam se (na mejdanu junačkome).
Obzrnam se, obziram se.
Okapanik, skapljenik, t. j. koji već skapao, splješio.
Olku, toliko ili ovoliko.
Ološći, ovošći, voće.
Opaska, rep.
Oprči, nakostrušim.
Opuleti, pogledati.
Oro, kolo.
Ošnjica, mjera njezakva.
Ošanna se, svanjiva.
Ot oli oti, zašto.
Otepan, ubijem.
Otmilivam, nemilujem, neljubim.
Ou (oji), hodi.

P.

Pätnik, putnik.
Pagur, posuda limeea za kliparu (rakiju).
Pajak, paučina.
Panadjur, grč., vašar, pazar, sajam.
Panadjurvam, skupljati se na vašar.
Parmac, kolje.
Parta, zlatom uvezeno platno.
Pastarma, nasoljeno meso, smók.
Pelivan, borac.
Pepun, dinja.
Perče pošćam, vlasi poiskati.
Perduh, sitno parje, pavuljice.

Pernica, vanjkuš.
Pešnik, hlieb.
Petel, pietao, oroz.
Petrahil, (grčko) lanac (što crkveni dostojanstvo-
 stvoici o vratu nose) s križem.
Piknem, metnem, položim.
Pile oli *pilci*, ptici (pievci pilci).
Piper, biber.
Pirustija, sadžak.
Piskot, pisak.
Pišman, razpridica t. j. koji što obrekne, pa
 rieć natrag uzme.
Pitač, prošnjak.
Pitam, prosim.
Pobrgo, brzo.
Polžev, puž.
Polzam puzim.
Podmrežica, sjenica.
(podnota) Podnota oli *ponada*, ponuda.
Poclvam, zspoviedim.
Pojasmo, poviesmo.
Pogrubim, nakazim.
Poodavnik, predavatelj.
Porta, vrata.
Posmrće zovu diete, koje se po smrti otće-
 voj rodi.
Postignula, rodila (rodin).
Potir, (grčka) kalež.
Portovam, opetujem.
Prajovi, prahovi prašine.
Prav, mješto pravu.
Pregajeno, razmaženo.
Pregušnala, zagrlila (zagrlim).
Preopačam, prevrnem.
Preperuga, leptir.
Presnec, lokša, gibanica.
Promjena, presvučeno ruho: čiste rubine, či-
 ste rucine, čiste gaće itd.
Prosenice, kolsči od prose.
Proskura, (grčk.) hlieb što nose u crkvu za
 blagoslov.
Prostom, izpravno, na uoge n. p. dignem se
 na noge, veli se: krevam se prostom.
Psajisa, crkutti, krepati.

R.

Ràka, ruka.
Ranazan, (turski) post.
Rasa, kaludjersko odielo.
Rask, trunje.
Rasonim, budim.
Razvahil, razpalili, razpalim.
Reim, zalog.
Rilka, ustna.
Riza, peškir, otarak.
Rizik, *kasmet* (tursk.) sudbina, udes.
Rulče, diete kod tise.
Rulek, rulječ, diete što još nezna govoriti.

S.

Saja, duga haljina.
Sakam, ištem, tražim.
Sašćisan se, smučujem se.
Seir, (turs.) činem, gledjem.
Seis, (turs.) konjušar.
Simudžia, (tr.) pekar.
Sirak, siroće.

Skàpia, (tr.) skupoča.
Skapnem, opadam.
Skele, (turs.) skela, gdje se preko vode prevaži.
Skokam, skačem.
Skolovranec, čos, kos.
Skorivam, skornam, budin.
Skornu, čizme.
Skrežec, cucul, crn-bil, stričak.
Skrišćem, potajuo
Skubam, čupam.
Smok, velika žuta zmija (ona zmija, koju sva-
 ka sretna kuća imati mora).
Sobvujam se, svlačim se.
Sofra, (turs.) stol, trpeza.
Softa, (turs.) učitelj.
Soj, (turs.) rod, pleme,
Sokak, (turs.) nlica.
Sorče, kosir.
Sosipam, sipam.
Spivam, je se pijet, gdje se pije voda.
Splivnam, skačem u vodu da plivam.
Špolaj, (turs.) blagodarim ti.
Sprsuam, prnem.
Štapnam, nastupim.
Štavica, nekoliko snopovah žita (krstača?)
Štrčka, štrcaljka od baze.
Sugare, janje što još sisa.
Su, mjesto sum, jesam.
Sustápin, ustupim.
Svi, savij, smotaj.

Š.

Šavar, šavarljia koščan (trava).
Šega, šala.
Šegar, segarčina šegrt, dietić.
Šeptam, šapćem.
Šikosano, posrebreño, pozlačeno.
Šérb, krezub.
Špolaj ti, blagodarim ti.
Šutarka, bukara krnjata

T.

Takam, (turs.) naredba.
Taksam, obećajem.
Talčam, tućem.
Tajm, (turs.) opredeljena žrtva.
Tápanj, bubauj, doboš.
Turčainćkum, trčec, trkimice.
Tekraf, iznova.
Til, zatiljak.
Timi, (grč.) čest.
Tlanik oli *klanik*, prostor medj ognjištem i
 zidom u kujni.
Točka, žlieb (ciev, pipa).
Tokmo, tokmn, ravno.
Tozluk, mestve.
Trandafil, ružica.
Tresna, tresak, grom.
Tresopatka, čavrljuga.
Trešnica, pljuska, čuška
Trkaljam, kotrljam.
Trkalo, koleso, točak.
Trlo, tor.
Tuku, ali, al.
Tunruk, klade u tamnicah.

Trice, smet, posije.
Tvarok, sir od kuvanah mlačenicah.

U.

Ubav, hubav, liep.
Ubrus, biela krpa, otarak.
Ulogarka, bogalj, sakatnjak.
Uner, čudo.
Utva, sovuljaga, sova;
Užvenica, pita, kolač od raži.

V.

Valjam, oganj palim.
Varaj, avaj, lele.
Var, kreč, vapno.
Vednošč, jednoč.
Vedrica, kablca.
Veruška, veriga, lanac.
Vica, čipka, šibica.
Vičia, čašica za rakiju.
Viskam, viščim, hržem.
Vitosaj se, tornjaj se, izgubi se.
Vivlica, vijavica.
Vlakno, vlas, vlaknen most, most od vlasi.
Vonka, vani, na dvoru.
Vorit, govorit.

Vratnice, vratašca.
Vsite, sve.
Vršam se, prstenujem se.
Vrljam, frljam, bacam (nemarno).

Ž.

Zablašvam, čestitam (blago tbi!).
Zagar, lovački pas.
Zalak, mrvica.
Zandan, tammica.
Zetaščina, zet.
Zaval, pogriška.
Zavalim, zapalim.
Zbila, rodila.
Zdream zdreli, zreli, zrel.
Zehar, otrov.
Zelnik, pita od zelja, kupusnjača.
Zimvam, zimujem.
Zmehovi, zmajevi.
Zolva, zaova.
Zorbalog, (tur.) nasilje.
Zunga, podveza.

Ž.

Želka, korujača (žaba).
Željurok, kornjača mužka.

Погрешки.

Страна	редъ	печатано	читай.
5	30	Смано	Стано
6	9	воришъ	воритъ
8	29	за пѣтъ	дѣ пѣтъ
9	23	дѣлобраде	бѣлобраде
10	11	пропеале	пропеале
13	5	оздралтъ	оздрантъ
16	11	Яна	Яна
25	9	чиннишъ	чиннитъ
32	15	гоцеода	господа
39	5	овговоре	отговоре
54	38	но	по
57	6	тулъ	тукъ
59	21	етугнала	стигнала
62	31	ни	на
107	31	бразъ	братъ
127	13	съ житомъ	скришумъ
163	14	сараче	сираче
354	21	радотафъ	работафъ

Imena gg. predplatnikah.

Beč.

Ladislav Vukelić, pitomac administrativnog zavoda za krajinu	1
Lesandro Škorić, pitomac adm. zavoda za krajinu	1
Ivan Nesvadba, pitomac adm. zavoda za krajinu	1
Ivan Andrijević	1
D. Pavlov	1
R. Petrov	1
Stefan Perušev	1
Vasil Hristov	1
Teofan Rajnov	1
Filip Tajsić	1
H. G. Danov	1
N. Eustatia	1
Gjorgje Kiselov	1
Eustat. N. Selvili	1
An. Mihajlov	1
Ivan D. Gečoglu	1
Hristaki Petrov	1
Teodor Milanović	1
Jovan Bošković	1
Joso Hegedušević dr. i med. chirurg	1
Gjorgje Bastić	1

Bistra ilirska.

Leopold Magainer	1
----------------------------	---

Bisag.

Vis. rod. g. grof Corberon vitez	1
Jelisava grofica Drašković	1

Budim.

Radlinsky	1
O. Sabin Čulić	1
O. Kazimir Čillag	1
O. Ivo Rodić, tajnik drž. kapistranske reda sv. Franje	1

Černi.

Andrija Kezman, c. k. lječnik u brodskeoj regimenti	1
---	---

Dralj (u Slav.)

Damilo Rajajić, odvjetnik	1
-------------------------------------	---

Petar Virovac	1
Dragutin Galac	1

Dubrovnik.

Grof Medo Pucić	1
Pero Budmani	1
Konstantin Petkonitch, ruski konzul	3

Garešnica.

Mijo Knežević, c. k. satnik u križevačkoj pukovniji	1
---	---

Gradac.

Dr. Radoslav Razlag	1
-------------------------------	---

Hreljin.

Franjo Vlach, svećenik	1
----------------------------------	---

Karlovac.

Horvatić Kerubin, ravnatelj gimn.	1
Alek. Musunjanin	1
A. M. Lukšić	1
M. Vranečany	1
I. Kokanović	1
Dr. Dražić	1
Franjo Turik	1
Josip Vranečany	2
Čitaonica	1
Dadić N.	1
Barako K.	1
Iv. Vončina	1
St. Lopašić	5

Karloveci.

Luka Zina, prof. gimn.	1
--------------------------------	---

Kloštar.

Franjo Iveković, duk. pom.	2
------------------------------------	---

Komendi.

Dr. Janko K. Podliščekov	1
------------------------------------	---

Koprivnica.

Slavoje Kos	1
-----------------------	---

Kotor.

Janko Bišćan, svetjenik senjske bisk.
i bojni kap. kod Ličanah . . . 1

Krašić.

Tomo Hitrec, učitelj . . . 1
Timo Kokotović, najamn. dob. Pribić 1

Križevci.

Živko Vukasović . . . 1
Maksim Šmidt . . . 1
Dragutin Lambl . . . 1
Alksa Vukasović . . . 1
Stjepan Valdec, kateketa . . . 1
Kata Telezar, učiteljica . . . 1
Josip Lajer, učitelj . . . 1
Franjo Horvat, učitelj . . . 1
Stjepan Hudec „ . . . 1
Andria Uharinik, veliki fiskal . . 1
Franjo Šic, žup. pomoćnik . . . 1

Sv. Križ.

Presv. g. Stjepan Moyses, biskup bi-
strički . . . 10
Izmedj ovih iztisakah poklanja 9. siro-
mašnjim djakom gim. zagrebačke.

Leskovac.

Pavao Travenščak, župnik . . . 2

Ljubljana.

Ján Nečúsek, ravnatelj gim. . . 1
Ivan Macun, professor gim. . . 1
J. Marn, prof. gim. . . 1
J. Vavrú, prof. gim. . . 1
A. Mazek, prof. gim. . . 1
Knjižnica gimnazijalna . . . 1
Knjižnica licealna . . . 1
Knjižnica bogoslovska . . . 1
Dežman . . . 1
Dr. Blewceis . . . 1
Janez Bile, bogoslovac . . . 1
Juri Sterbenc, bogoslovac . . . 1
Tomaž Zupan, bogosl. . . 1
Vilibald Supančić, bogoslov . . 1
Mijo Ferencić, bogoslov . . . 1
Ivan Wiliher . . . 1
M. Lotrić, učenik 8. razreda . . . 1

Makarska.

Kažimir Ljubić, hrvats. pripovidaoc 1

Miho Pavlanović, župnik . . . 1
Gavro Puratić, učitelj bogosl. . . 1
Josip Berzić . . . 1
Josip Luctić, svetjenik . . . 1
Ivan Basković, svetj. . . . 1
Nikola Vežić, svetjenik . . . 1

Mantua.

Moric pl. Fialka, c. k. podpukovnik 1

Miholjac gornji.

Ljubomir Bolić, učitelj . . . 1
Gjuro Ristik 1

Mljetci.

Jure grof Jellačić, c. k. F. M. L. 1
Antun Vranczany, c. k. kancelar . 1

Maribor.

Mihael Pekl, kanonik 1
Oroslav Cafov, siem. podravnatelj . 1
Lovre Herg, učitelj bogoslovja . . 1
Miklauš Bratuša, vikar st. crkve . . 1
Franjo Trafenik, korvikar 1
Josef Čuček, korvikar 1
Josip Ulaga, dr. i učit. bogoslovja 1
Franjo Kosar, špiritual 1
Davorin Kovačić, učit. bogoslovja . 1
Božidar Šinko, učitelj bogoslovja . 1
Jos. Schutz, bogoslovac 1
Gregorečev Lavoslav, bogoslovac . . 1
T. Jazbec, bogoslovac 1
F. Žličar, bogoslovac 1
Tone Drozg, bogoslovac 1
Jožef Kukovec, bogoslovac 1
J. Mogolič, bogoslovac 1
Janko Košir, bogoslovac 1
Jocin Braz, bogoslovac 1
Vinko Geršak, bogoslovac 1

Osjek.

Pajo Vranešević 1
Josip Otto 1
Franjo Novak 1
Matija Raisky 1
Vatroslav Simić 1
Dragutin Tichy 1
Antun Hrabric 1
Adam Ebert 1
Ernest Mušić 1
Ivan Benković 1
Cvetko Kavić 1

Juraj Kostić	1
Bartol Stepančić	1
Hinko Sajić	1
Pajo Kolarić	1
Mirko Sikić	1
Pavao Ritezer	1
Marko Tajčević	1
Pero Vukov	1
J. C. Prukner	1
Gjorgje Kontić, ...	1
Marko Aksentijević	1
Ante Krain	1
Pija Benjić	1
Petar Malah	1
Nikosia Popović	1
Pavle Kolačić	1
Ivan Nešković	1
N. Živanović	1
Vaso Athanosievic	1
Aleksander Lužinski	1

Popovača.

Radovan Ivičić, c. k. porezni pomoćnik 1

Sv. Petar.

Anton Volf, svetjenik 1

Parengo (Istrija.)

Juraj Dobrila 11

Petrinja.

Nikola Milocević, c. k. poručnik i zemljomierac	1
Konstantin Popović, zemljomierac	1
Stevo Milanović, poručnik	1
Estotia Petrović, c. k. poručnik	1

Reibl.

Radoslav Šegere, c. k. satnik kod princa haskog 46 pješačkog puka . 1

Ribnica.

Karlo Rudeš 1

Štore.

Andrej Pirnat	1
Ivan Žuža	1

Temišvar.

Petar Preradović, pukovnik . . . 11

Vinkovci.

Vinkovačka gimnazija	1
Gabro Babić, gimn. kateketa	1
Gjorgje Peić, učenik 8. razreda	1
Gavril Gudvarski, učen. 8. razreda	1
Franjo Šterac, učenik 8. razreda	1
Milan Mrkšić, učenik 8. razreda	1
Trisori Barusković, učen. 8. razreda	1
Tanasia Janković, učen. 8. gim. razreda	1
Adam Filipović, učen. 8. gim. razreda	1
Antun Poslavsky, podareidjakon i župnik	1

Zagreb.

Nikola Horvat, wrednik kat. lista i profesor bogoslovja	1
Dr. Josip Mur, prof. bogoslovja	1
Karlo Dojković, prof. bogoslovja	1
Josip Lehpaner, svetjenik, učitelj	1
Aleksa Štibohar, svetjenik, učitelj	1
Šime Balenović, svetjenik suurednik katoličkog lista	1
Zdravko Niemčik, bogoslov	1
Ivan Tkalčić, bogoslov	1
Slavomil Jelorić, bogoslov	1
Ivan Jagić, bogoslov	1
Gjuro Deželić, bogoslov	1
Pavao Leder, bogoslov	1
Blaž Lorković, bogoslov	1
Božidar Vasilje Bratelj, klerik biskupije križevačke	1
Tadija Smičiklas klerik bis. križ.	1
Gavrilo Smičiklas, klerik bis, križ, ...	1
Stjepan Kućak, bogoslov	1
Franjo Madjarck, bogoslov	1
Vjekoslav Boroša	1
Ante Križek	1
Pavlović Pavao	1
Josip Beruta, svetjenik	1
Stjepan Novotni, svetjenik	1
Pr. g. bis. Ivan Kralj, biskup posv. prepust zag. te prior Vranski	1
Makso Blumauer, kontrolor kod c. k. poreznog ureda	1
Ante Mažuranić, pr. rav. gim. riečke	1
Vatroslav Jagić, prof. g. zagr.	1
Janko Jurković, prof. gim. zagr.	1
Iz. Kořinek	1
Vjekoslav Babukić, prof. gim. zagr.	1
Josip Mesek	1
Dragutin Jambrećak, ravnatelj kr. konv. i učitelj vjeronauke	1

Белградъ.

Нѣг. Високопрепод. Арх. Антигъ про-

Фессоръ слав. языка у Вогослов. училище 4
 Г. Папа Сретковичъ, профессоръ Българ. лица 1
 Св. д. Григорій Хилеидарскій 1
 Г. Одиссеи Николаевичъ отъ Бургасъ 1
 — Димитри Сотириъ олъ Софія 1
 — Георгій Поповичъ отъ Блага (Костур) 1
 — Марко Д. Валабановичъ олъ Клеура 1
 — Христо Михайловъ отъ Софія 1
 — Атанас Карастояновъ живописецъ Българии 1

Хасково.

Нъ. Препод. Полиевктъ свѣщенноинокъ Рилецъ 1
 Нъг. благосл. Попъ Ангелъ 1
 Нъг. слов. Тод. Запряновъ учитель 10 Г. Захаръ Христудуловъ учит. на Тур. и Гър. языкъ 1
 Г. Стапчо Д. взаимни учитель отъ почетни-те градаце 1
 Гг. Петърчо Петровъ 1
 — Иванчо х. Чавдаревъ 1
 — Димчо Д. Русковъ 1
 — Райчо Тодоровъ Гъркоглу 1
 — Костад. Христудуловъ 1
 Тъхно Препод. Отецъ Пахоміи 1
 . . . . . Антимъ 1
Училици:
 Г. Георги Нейковъ 1
 — Жорданъ Х. Стойковъ 1
 — Георги Х. Ив. Минчевъ 1
 — Тодѣ Георги 1
 — Димитаръ полъ Стефановъ 1
 — Тодю Ваенлъ 1

— Тодѣ Иванчевъ 1
 — Добре Ангели 1
 — Михайлъ Паскалъ 1
 — Георги Христовъ 1
 Господжа Теофани Х. Ив. Минчева 1

Крагуевецъ.

Нъг. слов. Јосифъ Веселикъ, профессор латин. и нѣм. языка 1

Парижъ.

Високоучен докторъ Г. Петръ Беронъ 25

Прага.

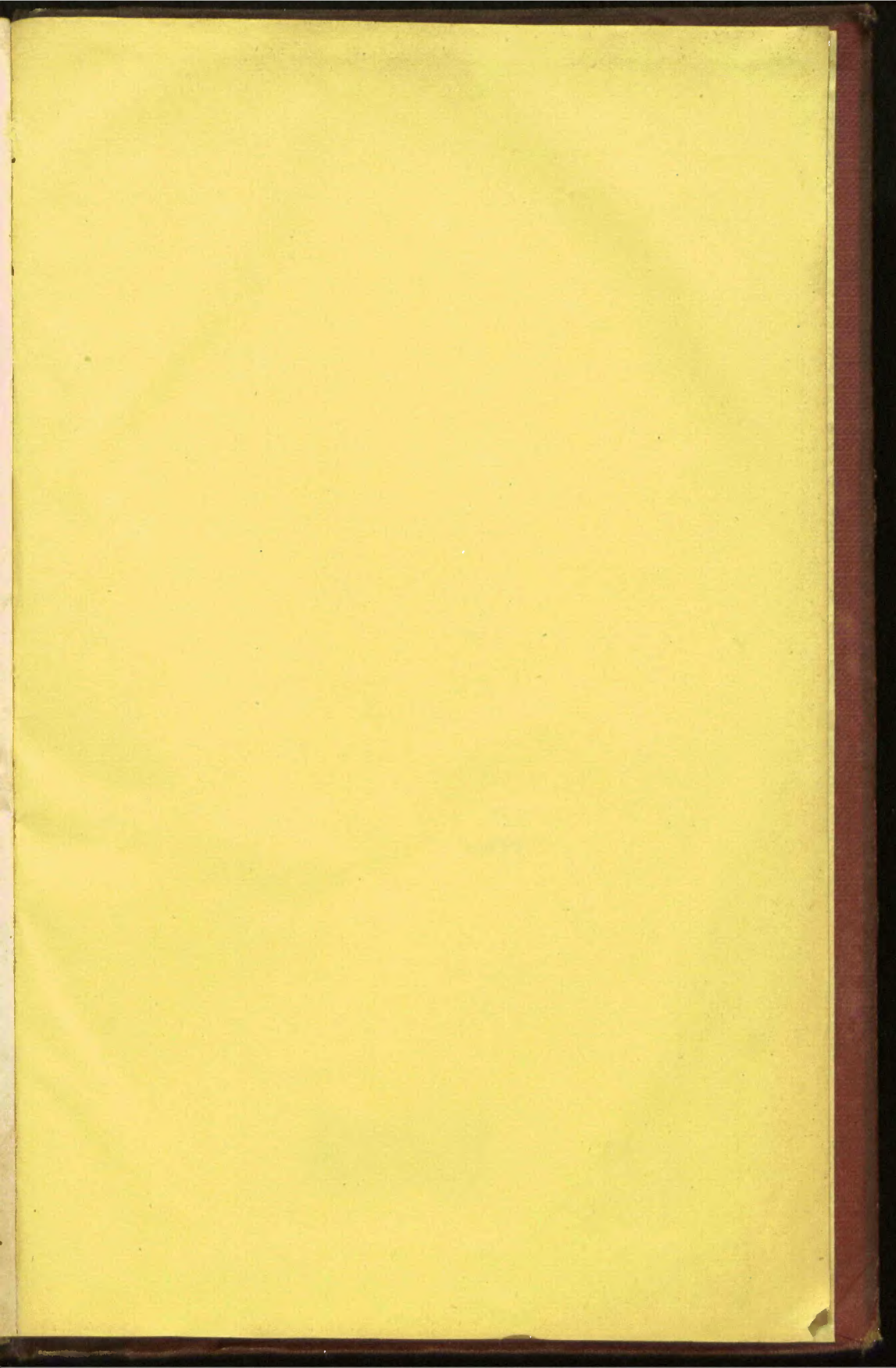
Гг. Теодоси Икономовъ, филологъ 1
 — Спасъ Јовановъ, медикъ 1
 — Василь Д. Стояновъ 1
 — Величко Симеоновъ 1
 — Величко Д. Марковъ 1
 — Злато М. Рачевъ 1
 — Гуго Антоновичъ, чиновникъ 1
 — Августъ Шеноа, правникъ 1
 — Јосо Коначъ, правникъ 1
 — Рихардъ Плюшкъ, медикъ 1
 — Димитриѣ Сомборекки, техникъ 1
 — Павелъ А. Ровинскій, филологъ 1
 — Свободный господинъ Райнбергеръ Дюрингсфелдъ 1
 — Винц. Вихнисъ 1
 — Кратохвилъ Јозефъ 1
 — Ф. Мошперъ 1
 — Ј. Комарекъ 1
 — Ад. Патера, филологъ 1

1800

БИБЛИОТЕКА
Историко-этнографический музей
Иркутск

ПРОВЕРКА
. 1952

2012
БИБЛИОТЕКА
И. И. Балабанов

1911
19. X

См. 750/2

ПРОВЕРКА
1959

